

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

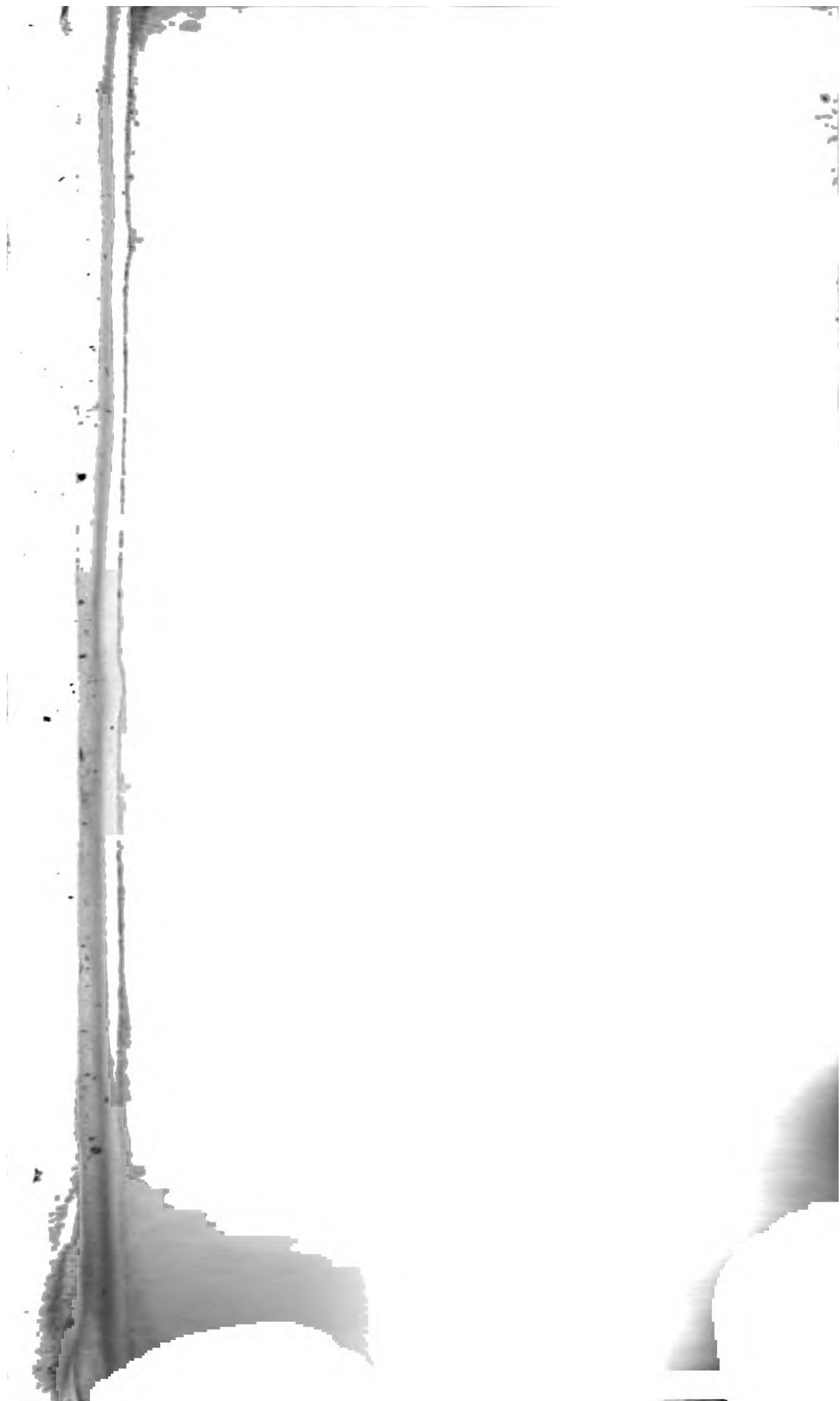
AA 32.

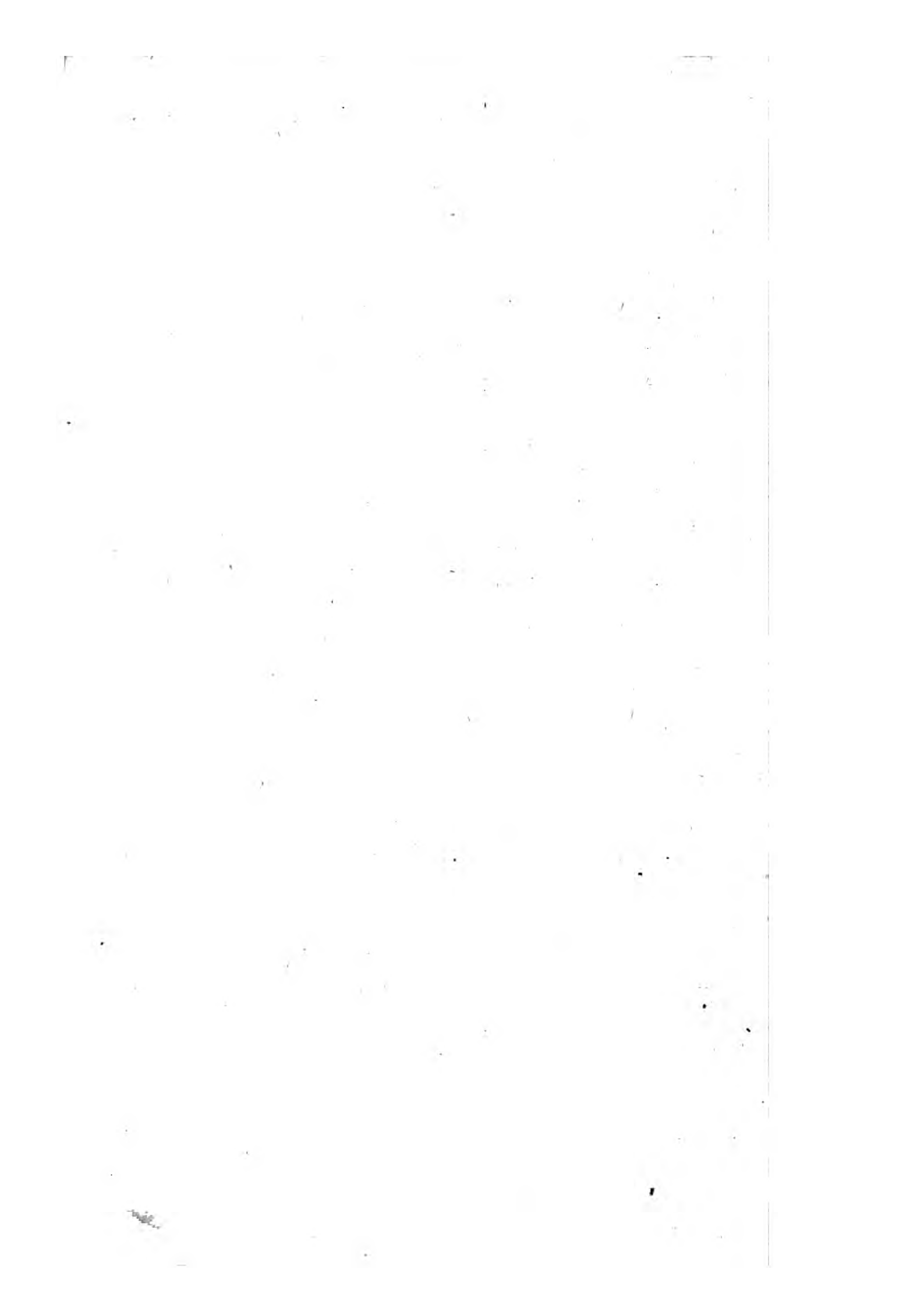

TAYLOR INSTITUTION.

—
BEQUEATHED
TO THE UNIVERSITY

BY
ROBERT FINCH, M. A.
OF BALLIOL COLLEGE,

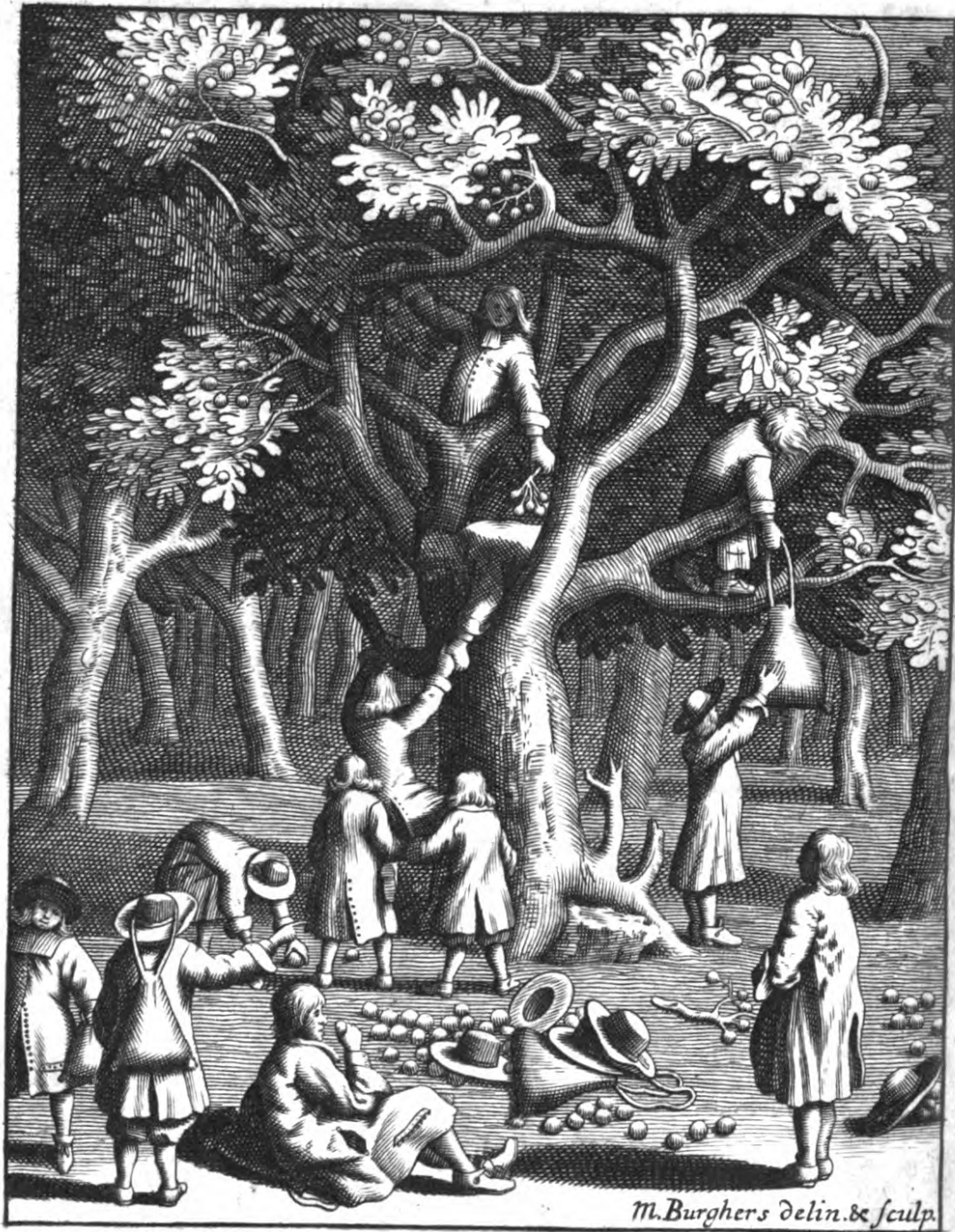

[Faint, illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

M. Burghers delin. & sculp.

*Ecce Puer fructus, ad quos ludi ipse Magister,
Et Pater invitant, & bene notus Amor.*

*Saepe ulta est raptos crudelis Betula malos,
Nunc ut devites verbera carpe Puer.*

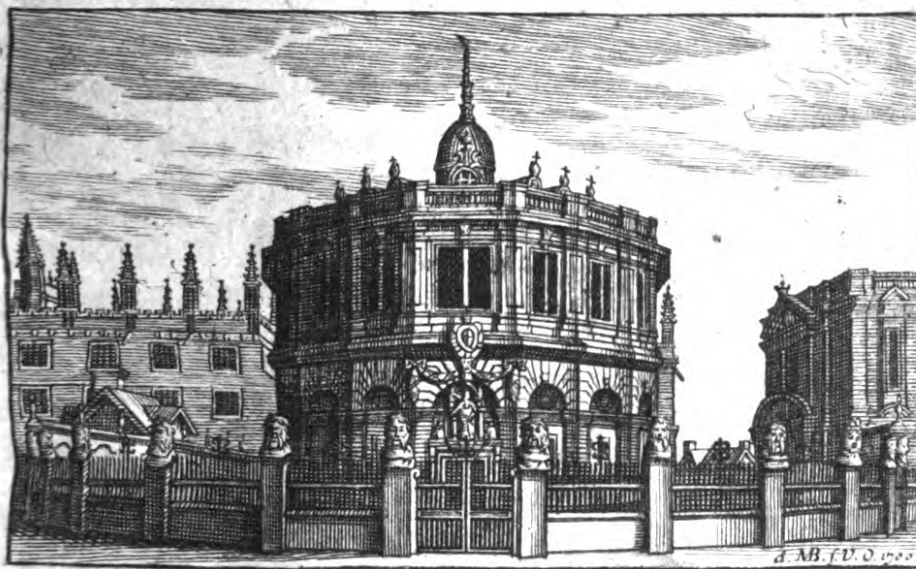
T.W.

A SHORT
INTRODUCTION
OF
GRAMMAR

GENERALLY TO BE USED;

Compiled and set forth for the bringing up of
all those that intend to attain to the Know-
ledge of the LATIN TONGUE.

*To which are added usefull Observations by way of
Comment out of ancient and late Grammarians.*

OXFORD, At the THEATER. 1709.

The Preface.

Although the very great importance of having the first Rudiments of Grammar well laid, in order to all future progress in Learning, is a thing manifest in its self, and acknowledg'd by all sober men; (those Empiricks who have pretended to a compendious art of teaching without Rule or Method, having been abundantly confuted by their shameful misadventures:) Yet the particular Conduct of Grammatical Institution has in all times been variously discours'd, and no less diversly pursued. In the Reign of King HENRY the Eight, when Philology had in a manner the whole vogue of Reputation, a publick uniform way of Institution was upon great advice by Authority prescribed. But since then, the Art of Grammar having received large Advantages by the Labours of Learned Men in the foregoing, and present Age; it has come to pass, that the Methods which were generally received, have upon that account, and perhaps the not so laudable inducements of Singularity and Innovation, with the profitable Harvest to be reap'd from thence, fall'n into Contempt; and private Schemes have been taken up, not only against the plain command of Authority, but the general interest of Learners, who seldom growing up under the Care of one Master, were in this case upon every change constrained to begin afresh, to their great discouragement,

THE PREFACE.

ment, and manifest loss of time. Now on the other part, it would be very unfortunate, if because one general Method is by Law imposed, and for the common benefit to be admitted, we should therefore be oblig'd for ever, to forfeit the advantage to be reaped from the improvements of succeeding times.

To obviate hereto, it seems to be no ill expedient, that the known forms of institution being retain'd, the additional observations of late Writers by way of Comment be taken in; and such entire heads of discourse as were before omitted, be plac'd distinctly and apart, so as without any search or trouble to fall under the notice of the common Reader. Whereby those who have been bred up to the received Grammar; (which most have been) may readily know where to help themselves, upon any emergent difficulty; and also escape the charge of buying, and the labour of turning over those large and expensive Books, wherein the knowledge of the Grammar, as an Art, is exactly taught.

So that here nothing is pretended to be beyond the toil and diligence of analyzing the several Gram-
marians that have written; and referring their Rules and Observations to our own received Method; which work being not invidious by the ambition of an assuming undertaking, will we hope be entertain'd with favour and acceptance: for men do not usually grudge to any rival the honour of taking pains. Withal this kind of work being very liable to mistake, confusion, and other misadventures, it is desired that those errors
* may

THE PREFACE.

may not be severely charg'd, which are acknowledg'd before hand. Yet farther, to avert a rigid censure, it is declar'd, that what is now done appears only as an Essay, that if the thing proposed be found reasonable, it may upon a review receive farther degrees of perfection, and be made to serve the uses of the publick; to which both this, and all the other labours of our Press entirely dedicate themselves.

Having thus accounted for the present undertaking, with the learned Reader; it may be seasonable to recommend it also to the learner: by saying that Grammar is the Sacrist, that bears the Key of Knowledge, by whom alone admittance can be had into the Temple of the Muses, and treasures of Arts; even whatever can enrich the Mind, and raise it from the level of a Barbarian and Idiot, to the dignity of an Intelligence. But this Sacrist is a severe Mistress, who being once contemned, will certainly revenge the Injury, it being evident that no Person ever yet despised Grammar, who had not his fault return'd upon him; and escaped in very remarkable instances to be expos'd thereby, and render'd despicable. It is true, Grammar only deals in Words; which are of much less intrinsic value than things; but since we can only form and express our notions of things, by the intervention of Speech, we cannot take benefit from one without the assistance of the other. Indeed words are as mony, which, though it neither feeds, nor clothes, nor cures, or does any thing else that conduces to human life,

A 4

virtually

THE PREFACE.

virtually performs all this; but does it under this remarkable difference, that Princes have power over the rate of Coin; but the Grammarian only over Words. It would be observed farther, that Grammar, as she is a severe Mistress, is also a coy one; and hardly admits any courtship, but of the youthfull votary. There are indeed many who by great industry, have redeem'd the want of early Institution; but in the performances of such, there still appears somewhat of stiffness and force; and what has more in it of Art than Nature; When on the other side he that begins an early Court, has greater assurances of favour; with little difficulty becomes a Denison of Rome and Athens, in whatsoever Climate he happens to be born; and makes their Languages his mother tongue: thereby obtaining a free address to all the wisdom of precedent ages, and the friendship of the Heroes of them; to treat familiarly with Xenophon and Cæsar, Demosthenes and Cicero, Thucydides and Livy, or whomsoever else he chuses for an acquaintance. He first will read; then equal their Atchievements; and having fill'd his head with their arts and knowledge, will crown it also with their Lawrels.

Whom these temptations cannot move to study, let him throw away his book, and like an illiterate criminal perish for not reading in it: let him live a fool, and dye a brute.

To the READER.

TO exhort every man to the learning of Grammar that intendeth to attain to the understanding of the tongues (wherein is contained a great treasure of wisdom and knowledge) it would seem much vain and little needful; for so much as it is to be known, that nothing can surely be ended, whose beginning is either feeble or faulty; and no building be perfect, when as the foundation and ground-work is ready to fall, and unable to uphold the burden of the frame. Wherefore it were better for the thing it self; and more profitable for the learner, to understand how he may best come to that which he ought most necessarily to have, and to learn the plainest way of obtaining that, which must be his best and certainest guide both of reading and speaking, than to fall in doubt of the goodness and necessity thereof: which I doubt, whether he shall more lament that he lacketh, or esteem that he hath it: and whether he shall oftener stumble at trifles, and be deceived in light matters, when he hath it not, or judge truly and faithfully of divers weighty things, when he hath it.

The which hath seemed to many very hard to compass aforetime, because that they who profess this art of teaching Grammar, did teach divers Grammars, and not one: and if by chance they taught one Grammar, yet they did it diversly, and so could not do it all best; because there is but one bestness, not only in every thing, but also in the manner of every thing.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the King's Majesty's wisdom, who foreseeing the inconvenience, and favourably providing the remedy, caus'd one kind of Grammar by sundry learned men to be diligently drawn, and so to be set out only; every where to be taught for the use of learners, and for avoiding the hurt in changing of Schoolmasters.

The variety of teaching is diverse yet, and always will be; for that every Schoolmaster liketh that he knoweth, and seeth not the use of that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way, which he seeth to be the readiest mean, and perfectest kind, to bring a learner to have a through knowledge therein.

Wherefore it is not amiss, if one seeing by tryal an easier and readier way than the common sort of teachers do, would say what he hath proved, and for the commodity allowed; that others not knowing the same, might by experience prove the like, and then by proof reasonably judge the like: not hereby excluding

To the Reader.

ing the better way when it is found; but in the mean season forbidding the worse.

The first and chiefest point is, that the diligent Master make not the Scholar hast too much; but that he in continuance and diligence of teaching, make him to rehearse so, that until he hath perfectly that which is behind, he suffer him not to go forward: for this posting hast overthroweth and hurteth a great sort of wits, and casteth them into amazedness, when they know not how they shall either go forward or backward; but stick fast as one plunged, that cannot tell what to do, or which way to turn him: and then the Master thinketh the Scholar to be a dullard, and the Scholar thinketh the thing to be uneasy, and too hard for his wit: and the one hath an evil opinion of the other, when oftentimes it is neither, but in the kind of teaching. Wherefore the best and chiefest point thoroughly to be kept is, that the Scholar have in mind so perfectly that which he hath learned, and understand it so, that not only it be not a stop for him, but also a light and help to the residue that followeth. This shall be the Master's ease, and the Child's encouraging, when the one shall see his labour take good effect, and thereby in teaching be less tormented; and the other shall think the thing easier, and so with more gladness be ready to go about the same.

In going forward, let him have of every declension of Nouns, and conjugations of Verbs, so many several examples as they pass them; that it may seem to the Schoolmaster, no word in the Latin tongue to be so hard for that part, as the Scholar shall not be able praisably to enter into the forming whereof. And surely the multitude of examples (if the easiest and commonest be taken first, and so come to the stranger and harder) must needs bring this profit withal, that the Scholar shall best understand, and soonest conceive the reason of the rules, and best be acquainted with the fashion of the tongue. Wherein it is profitable, not only that he can orderly decline his Noun, and his Verb; but every way, forward, backward, by cases, by persons: that neither case of Noun, nor person of Verb can be required, that he cannot without stop or study tell. And until this time I count not the Scholar perfect, nor ready to go any farther till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part, not by rote, but by reason; and is more cunning in the understanding of the thing, than in rehearsing of the words (which is not past a quarter of a years diligence, or very little more, to a painful and diligent man, if the Scholar have mean wit) then let him pass to the Concords, to know the agreement of parts among themselves, with like way and diligence as is afore described.

Wherein

To the Reader.

Wherein plain and sundry examples, and continual rehearsal of things learned; and specially the daily declining of a Verb, and turning of it into all fashions, shall make the great and heavy labour so easy and so pleasant for the framing of sentences, that it will be rather a delight unto them, that they be able to do well; than pain in searching of an unusual and unacquainted thing.

When these Concords be well known unto them, (an easy and pleasant pain, if the fore grounds be well and thoroughly beaten in) let them not continue in learning of their rules orderly, as they lie in their *Syntax*, but rather learn some pretty book, wherein is contain'd not only the eloquence of the tongue, but also a good plain lesson of honesty and godliness, and thereof take some little sentence as it lieth, and learn to make the same first out of English into Latin, not seeing the book, or construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the *Syntax* to be known, then to learn it, as the occasion of the sentence giveth cause that day: which sentence once made well, and as nigh as may be with the words of the book, then to take the book and construe it, and so shall he be less troubled with the parsing of it, and easiest carry his lesson in mind.

And although it was said before, that the Scholars should learn but a little at once, it is not meant that when the Master hath heard them a while he should let them alone (for that were negligence for both parts) but I would, all their time they be at school, they should never be idle, but alwaies occupied in a continual rehearsing and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their old, than to take forth any new.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little lesson take a great deal of time, and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, not to be done so quickly and speedily as it might be thought to be. Within a while by this use, the Scholar shall be brought to a good kind of readiness of making, to the which if there be adjoyn'd some use of speaking (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome bitterness of his learning.

A great help to further this readiness of making and speaking shall be, if the Master give him an English book, and cause him ordinarily to turn every day some part into Latin. This exercise cannot be done without his rules, and therefore doth establish them, and ground them surely in his mind for readiness, and maketh him more able to speak suddenly, whensoever any present occasion is offered for the same. And it doth help his learning more a great deal, to turn out of English into Latin, than on the contrary.

Furthermore,

To the Reader.

Furthermore, we see many can understand Latin, that cannot speak it; and when they read the Latin word in the book, can tell you the English thereof at any time: but when they have laid away their book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latin again, whensoever you will ask them. And therefore this exercise helpeth this sore well, and maketh those words which they understand, to be readier by use unto them, and so perfecteth them in the tongue handsomly.

These precepts, well kept, will bring a man clean past his Grammar-book, and make him as ready as his book, and so meet to farther things, whereof it were out of season to give precepts here. And therefore this may be for this purpose enough, which to good Schoolmasters and skilful is not so needful, to other meaner and less practised it may be not only worth the labour of reading, but also of the using.

An

An Advertisement to the

R E A D E R,

IN this Impression, for the greater profit and ease both of Master and Scholar, in the English rules, and in the Latin Syntax, those words, wherein the force of each example lieth, are noted with letters and figures, where need is: the governour, director or guider, or that which is in place of it, with an ^a; the governed, or that which is guided by it, with ^b: Or if there be more governours, the first with ^a, the second with ^{aa}; and so if more governed, the first with ^b, the second with ^{bb}: and sometimes the order is directed by ^{abc}; or by figures and words of the same and such like nature, coupled together with little stroaks between, so much as may be. That so in saying the ensamples, the children may (where or when the Master pleaseth) render again only those words which are the ensample: as saying, Quis nisi ^b mentis ^a inops oblatum respuat aurum? may repeat again ^a inops ^b mentis. So throughout all the Latin rules, for the better understanding thereof, and for a short repetition, when the Master pleaseth, the sums of all the Rules are set down, either in the words before the rule, or in the margin, that so they may be chained together briefly, and make perfect sense.

P R E C A T I O.

Domine Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cum fiducia abs te petentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quam cum cæteris naturæ viribus mihi infudisti, lumine divinæ gratiæ tuæ: ut non modo quæ ad cognoscendum Te & Servatorem nostrum Dominum Jesum valeant intelligam; sed etiam ita mente & voluntate persequar, & indies benignitate tua cum doctrina, tum pietate proficiam: ut qui efficis omnia in omnibus, in me resplendescere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Majestatis tuæ. *Amen.*

A P R A Y E R.

O Almighty Lord and merciful Father, maker of heaven and earth, which of thy free liberality givest wisdom abundantly to all that with faith and full assurance ask it of thee, beautify by the light of thy heavenly grace the towardness of my wit, the which with all powers of nature thou hast poured into me: that I may not only understand those things which may effectually bring me to the knowledge of thee, and the Lord Jesus our Saviour: but also with my whole heart and will constantly follow the same, and receive daily increase through thy bountiful goodness towards me, as well in good life as doctrine: so that thou which workest all things in all creatures, mayst make thy gracious benefits shine in me, to the endless glory and honour of thine immortal Majesty. So be it.

An Introduction of the eight parts of
L A T I N Speech.

IN Speech be these eight parts following.

Noun,	} decli-	} undecli-	} ned.
Pronoun,			
Verb,			
Participle,			
	} ned.	} undecli-	} ned.
Adverb,			
Conjunction,			
Preposition,			
			Interjection;

A Noun is the name of a thing that may be seen, felt, heard, or understood¹: as the name of my hand in Latin, is manus; the name of an house, is domus; the name of goodness, is bonitas. A Noun.

Of Nouns some be Substantives, and some be Adjectives. Nouns of two sorts.

A Noun Substantive² is that standeth by himself, and requireth not another word to be joyned with him to shew his signification: as, Homo, a man: And it is declined with one article; as, Hic Magister, a master: or else with two at the most: as, Hic & hæc parens, a father or mother. A Noun Substantive.

A Noun Adjective is that cannot stand by it self in reason or signification, but requireth to be joyned with another word: as, Bonus, good, Pulcher, fair. And it is declined either with three terminations: as, bonus, bona, bonum: or else with three Articles: as, Hic hæc & hoc Felix, happy: hic & hæc Levis, & hoc Leve, light. A Noun Adjective.

A Noun Substantive either is proper to the thing that it betokeneth; as Edvardus is my proper name, or else is common to more; as, Homo is a common name to all men. Two kinds of Nouns Substantives.

¹ This later part of the Definition might better be omitted, it being only an imperfect description of being; or thing. The meaning of it is, that the name of every thing that can be perceived either by the sense, or the understanding is a Noun. How a Noun is distinguished from a Pronoun, see in the Latin Grammar *De Nomine*. ² A Noun substantive and a Noun adjective may be thus distinguished, that a substantive may have the sign a or the before it; as, puer, a boy, the boy; but an Adjective cannot, as, bonus, good. ³ This rule may admit of an exception: for animans, when 'tis used substantively, is of all genders. And so we read spicus, spica, and spicum: acinus, acina, acinum: and penus and specus are of three genders.

An Introduction of the
Numbers of Nouns.

IN Nouns be two numbers, the Singular and the Plural. The singular number speaketh but of one: as, *Lapis, a stone.* The plural number speaketh of more than one: as, *Lapides, stones.*

Cases of Nouns.

NOUNS be Declined with six cases, Singularly, and Plurally: the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative and the Ablative.

Nomina-
tive case.

The Nominative case cometh before the Verb, and answereth to this question, *who, or what?* as, *Magister docet, The Master teacheth.*

Genitive.

The Genitive case is known by this token *Of:* and answereth to this question *whose or whereof?* as, *Doctrina Magistri, The learning of the Master.*

Dative.

The Dative case is known by this token *To:* and answereth to this question, *to whom, or to what?* as, *Do librum Magistro, I give a book to the Master.*

Accusative.

The Accusative case followeth the Verb, and answereth to this question, *whom or what?* as, *Amo Magistrum, I love the Master.*

Vocative.

The Vocative case is known by calling or speaking to: as, *O Magister, O Master.*

Ablative.

The Ablative case is commonly joyned with Prepositions serving to the Ablative case: as, *De Magistro, Of the Master. Coram Magistro, Before the Master.*

Also *In, With, Through, For, From, By, and Than,* after the Comparative degree, be signs of the Ablative case.

1 These Articles used in declining of Nouns even in Cicero's time are rejected by Vossius, as having been introduced by Grammarians, without any sufficient reason. 2 A Gender being nothing else but the distinction of sex, there are in nature but two, the Masculine and the Feminine; and the Oriental tongues acknowledge no more. For the Neuter, (which the Greeks and Latines introduced with very good reason, both for variety and the better distinction of words) is not properly a new gender, but a negation of the other two, which by nature agrees to all words, whose signification includes not a distinction of sex. Though the Greeks and the Latines reserved to themselves a liberty of using many words, that were really Neuters (that is, of no sex) after the manner of using Masculines and Feminines: and others af-

Eight parts of Speech.

¹ Articles.

Articles are borrowed of the Pronoun, and be thus Declined.

Singulariter,	{	Nom. hic, hæc; hoc.	{	Pluraliter,	Nom. hi, hæ, hæc.
		Genitivo huius.			Gen. horum, harum, horum.
		Dativo huic,			Dativo his.
		Acc. hunc, hanc, hoc.			Accus. hos, has, hæc.
		Vocativo caret.			Vocativo caret.
		Abl. hoc, hac, hoc.			Ablativo his.

² Genders of Nouns.

Genders of Nouns be seven: the Masculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtful, and the Epicene.

The Masculine Gender is declined with this article Hic; as, Hic vir, *a man*.

The Feminine Gender is declined with this article Hæc: as, Hæc mulier, *a woman*.

The Neuter Gender is declined with this article Hoc: as, Hoc saxum, *a stone*.

The Commune of two is declined with Hic and hæc: as, hic & hæc parens, *a father or mother*.

The Commune of three is declined with Hic, hæc, and hoc: as, Hic, hæc, and hoc, felix, *happy*.

The Doubtful Gender is declined with Hic, or hæc: as, Hic vel hæc dies, *a day*.

The Epicene Gender is declined with one article; and under that one article both kinds are signified: as, Hic passer, *a sparrow*. Hæc aquila, *an eagle*, both he and she.

ter the manner of both. Whence in Grammar there are four Genders, Masculine, Feminine, Neuter, i. e. neither Masculine nor Feminine, Common, i. e. either Masculine or Feminine. As for the Common of three, the Doubtful and the Epicene, they have been introduced without necessity. For Adjectives, which are said to be of the Common of three, are properly of no Genders, only they have a power of being join'd in construction with Substantives of all Genders. And that which is commonly call'd Doubtful, is especially of the common Gender, as being used indifferently in the Masculine or Feminine: tho' accidentally distinguished from that which is usually called Common, and is not used indifferently in both Genders but with respect to the signification. That which is called the Epicene Gender, is either Masculine or Feminine, according to its termination, and is to be looked upon by the Grammarians as having no sex.

An Introduction of the

The Declension of Nouns.

There be five Declensions of Nouns.

- I. **T**he first is, when the Genitive and Dative case singular end in *æ*. The Accusative in *am*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *a*. The Nominative plural in *æ*. The Genitive in *arum*. The Dative in *is*. The Accusative in *as*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *is*.

As in example.

Hæc mensa. Hic Poëta. Hic & hæc verna.

Singulariter,	{	Nominat. hæc musa.	}	Pluraliter,	{	Nominat. hæc musæ.
		Genitivo hujus musæ				Gen. harum musarum.
		Dativo huic musæ.				Dativo his musis.
		Accus. hanc musam.				Accusat. has musas.
		Vocativo ô musa.				Vocativo ô musæ.
Ablat. ab hæc musâ.	Ablativo ab his musis.					

Note.

Note that *Filia* and *Nata*, do make the Dative and the Ablative plural in *is* or in *abus*: Also *Dea*, *Mula*, *Equa*, *Liberta*, make the Dative and the Ablative case plural in *abus* only ¹.

- II. **T**he second is, when the Genitive case singular endeth in *i*. The Dative in *o*. The Accusative in *um*. The Vocative for the most part like the Nominative. The Ablative in *o*. The Nominative plural in *i*. The Genitive in *orum*. The Dative in *is*. The Accusative in *os*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *is*.

As in example.

Hic vir.
Hic liber.
Hæc colus.
Hic logos.

Singulariter,	{	Nom. hic magister.	}	Pluraliter,	{	Nominativo hi magistri.
		Gen. hujus magistri.				Gen. horum magistrorum.
		Dat. huic magistro.				Dativo his magistris.
		Acc. hunc magistrum.				Accus. hos magistros.
		Voc. ô magister.				Vocativo ô magistri.
Abl. ab hoc magistro.	Ablat. ab his magistris.					

Note.

Here is to be noted that when the Nominative endeth in *us*, the Vocative shall end in *e*: as, Nominativo hic Dominus, Vocativo ô Domine: Except *Deus*,

¹ We read also *Animabus*, *dominabus*, *famulabus*, *servabus*, *sociabus*, *asinabus*, and some others. ² So *meus* makes *mi*, and *genius*, *geni*. ³ Other Nouns in *ius*, which are not proper names, make *e*, as *tabellarie*, so do also proper Epithetes, as *Laërtius*, *Cynthius*. ⁴ But better in *e*: for the other Vocative seems to be made in imitation of the Atticks, who did not distinguish the Vocative from the Nominative. Proper names also formerly made their Vocative in *e*, as *Virgilie*. But because the *e* was hardly pronounced, in time it was quite

Eight parts of Speech.

that maketh *ô Deus*: and *Filius*, that maketh *ô Fili* ².

When the Nominative endeth in *ius*, if it be a proper name of a man, the Vocative shall end in *i*: as, *Nominativo hic Georgius*, *Vocativo ô Georgi* ³.

Also these Nouns following make their Vocative in *e*, or in *us* ⁴: as, *Agnus*, *locus*, *vulgus*, *populus*, *chorus*, *fluvius*.

Note also that all Nouns of the Neuter Gender, of what Declension soever they be, have the Nominative, the Accusative, and the Vocative alike in both numbers, and in the plural number they end all in *a*, as in example. Note.

Singulariter,	{ <i>Nom. hoc regnum.</i> <i>Gen. hujus regni.</i> <i>Dativo huic regno.</i> <i>Accus. hoc regnum.</i> <i>Vocat. ô regnum.</i> <i>Ablat. ab hoc regno.</i>	Pluraliter,	{ <i>Nominat. hæc regna.</i> <i>Genit. horum regnorum.</i> <i>Dat. his regnis.</i> <i>Accusat. hæc regna.</i> <i>Vocat. ô regna.</i> <i>Ablat. ab his regnis.</i>	Hoc dam- num. Hoc malum. Hoc ver- bum.
---------------	---	-------------	--	--

Except *Ambo*, and *Duo*, which make the Neuter Gender in *o*, and be thus declined.

Pluraliter,	{ <i>Nominativo ambo, ambæ, ambo.</i> <i>Genitivo amborum, ambarum, amborum.</i> <i>Dativo ambobus, ambabus, ambobus.</i> <i>Accusativo ambos, ambas, ambo.</i> <i>Vocativo ambo, ambæ, ambo.</i> <i>Abl. ambobus, ambabus, ambobus.</i>	Likewise <i>Duo</i> .
-------------	---	-----------------------

The third is, when the Genitive case singular endeth in *is*. The Dative in *i*. The Accusative in *em*, and sometimes in *im* and sometimes in both. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *e* or *i*, and sometimes in both. The Nominative plural in *es*. The Genitive in *um*, and sometimes in *ium*. The Dative in *bus*. The Accusative in *es*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *bus*. III.

quite lost. Whence, as *Priscian* remarks, the accent of the former Vocative remains still in prose, as *Virgili, Mercûri*, though the penultimate syllable be short in verse. For *ambos* and *duos* the Ancients said indifferently *ambo*, and *duo*, in imitation of the Greeks, who say *τῶν δύο ἢ τῶν ἀμφο*. Two authorities there are in *Virgil*, and others are cited by *Servius*. And these accusatives have been found often in the ancient copies of *Cicero*. but through the ignorance of Correctors they are now changed. *Sciopius*, *Gruterus*, and others read *dua* in the neuter in *Cicero*, and *Quintilian* observes that they said *dua pondo* and *trepondo*. *Duo* is also found in the accusative feminine according to *Scipio Gentilius*, and in the genitive *pro duorum*, as *Contius* observes out of *Scavola*: but this is rare, whereas the first accusative is frequent.

An Introduction of the

As in example.

Hic pater. Hic panis. Hoc opus. Hoc caput. Hæc nubes.	Singulariter,	{ Nominat. hic ¹ lapis. Gen. hujus lapidis. Dativo huic lapidi. Accusat. hunc lapidem. Vocativo ô lapis. Ablat. ab hoc lapide.	Pluraliter,	{ Nominat. hi lapides. Genitivo horum lapidum. Dativo his lapidibus. Accus. hos lapides. Vocativo ô lapides. Ablat. ab his lapidibus.
Hic vel hæc bubo. Hæc virtus. Hoc ani- mal. Hoc cubile. Hoc calcar.	Singulariter,	{ Nom. hic & hæc parens. Gen. hujus parentis. Dativo huic parenti. Accusat. hunc & hanc parentem. Voc. ô parens. (rente. Abl. ab hoc & hac pa-	Pluraliter,	{ Nom. hi & hæc parentes. Gen. horum & harum parentum. Dat. his parentibus. Ac. hos & has parentes. Voc. ô parentes. Ablat. ab his parentibus.

IV. The fourth² is, when the Genitive case singular endeth in us. The Dative in ui. The Accusative in um. The Vocative like the Nominative. The Ablative in u. The Nominative plural in us. The Genitive in um. The Dative in ibus. The Accusative in us. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ibus.

As in example.

Hic gradus. Hæc portus. Hoc cornu.	Singulariter,	{ Nominat. hæc manus. Genit. hujus manus. Dativo huic manni. Accus. hanc manum. Vocativo ô manus. Ablat. ab hac manu.	Pluraliter,	{ Nominat. hæc manus. Gen. harum manuum. Dat. his manibus. Accusat. has manus. Vocativo ô manus. Ablat. ab his manibus.
--	---------------	---	-------------	---

V. The fifth is, when the Genitive and Dative case singular do end in ei. The Accusative in em. The Vocative like the Nominative. The Ablative in e. The Nominative plural in es. The Genitive in erum. The Dative in ebus. The Accusative in es. The Vocative like the Nominative. The ablative in ebus.

¹ The third Declension contains Nouns of most endings and all Genders. But 'tis worth observing, that most of these terminations are made by an Apocope of the last syllable. Whence it will appear, that the analogy of the Genitive is not so irregular, as is commonly imagined. For instead of *lac*, they said heretofore *lacte*, whence the Gen. *lactis*. And so *melle*, *mellis*; *felle*, *fellis*, &c. Several Nouns in *o* ended in *on*: and they said, *Platon*, *onis*, &c. Nouns in *s* impure ended in *es* or *is*, and so they said, *plebes*, *is*, *concordis*, *concordis*, &c. They said also *præceps*, *præcipis*, whence *præcipem* in Plautus: *anceps*, *ancipis*, and also *præcipes*, *præcipitis*, *ancipes*, *ancipitis*; whence the former Nominative hath kept the latter Genitive. They said also, *os*, *oris*, the mouth, *os*, *ossis*, a bone. *Superlestitis*, *is*; *iter*, *iteris*; & *itiner*, *itineris*; *Jovis*, *is*; *canis*, *is*, &c. Many Nouns in *es* and *is* ended in *er*, as *cucumer*, *oiner*,

Eight parts of Speech.

As in example.

Singulariter,	}	Nom. hic meridies.	}	Nominat. hi meridies.	Hæc res.
		Gen. hujus meridiei		Gen. horum meridierum.	Hæc facies.
		Dat. huic meridiei.		Dativo his meridiebus.	Hæc acies.
		Acc. hunc meridiem.		Accusat. hos meridies.	
		Vocativo ô meridies.		Vocativo ô meridies.	
		Ablat. ab hoc meridie.		Abl. ab his meridiebus.	

Note that all Nouns of the fifth declension be of the feminine gender, except meridies and dies. Note.

The declining of Adjectives.

A Noun Adjective of three terminations is thus declined, after the first and second declension.

Singulariter,	}	Nom. bonus, bona, bonum.	}	Nom. boni, bonæ, bona.	Niger, ra,
		Gen. boni, bonæ, boni.		G. bonorum, bonarum,	rum.
		Dat. bono, bonæ, bono.		Dat. bonis. (bonorum.)	Tardus, a,
		Ac. bonum, bonam, bonum.		Ac. bonos, bonas, bona.	um.
		Voc. bone, bona, bonum.		Voc. boni, bonæ, bona.	Satur, a,
		Ablat. bono, bonâ, bono.		Ablativo bonis.	um.

There are, besides these, certain Nouns & Adjectives of another manner of declining, which make the Genitive case singular in ius, & the Dative in i, which be these that follow, with their compounds. An except.

Singulariter,	}	Nom. unus, una, unum.	}	Nom. uni, unæ, una.
		Genitivo unius.		Gen. unorum, unarum,
		Dativo uni.		Dat. unis. (unorum.)
		Ac. unum, unam, unum.		Accus. unos, unas, unâ.
		Voc. une, una, unum.		Vocat. uni, unæ, una.
		Ablat. uno, unâ, uno.		Ablativo unis.

Note that unus, una, unum, hath not the plural number, but when it is joyned with a word that lacketh the singular number: as, Unæ literæ, una moenia. Note.

In like manner be declined totus, solus, and also nullus, alius, alter, uter and neuter: saving that these five last rehearsed lack the Vocative case. Alius hath Aliud neut.

ciner, puber, &c. Others in *en*; whence not only *sanguis, hujus sanguis*, but *sanguen sanguinis* was used: so *turben, inis*, whence *turbo* had its Genitive. They said too *hic ducis, hæc vocis, hic regis, hic gregis, &c.* Whence we may remark that the Genitive being of its own nature in *is*, was made by adding *is* to the last consonant of the Nominative, and changing sometimes the penultimate *e* into *i* to shorten the quantity: or leaving *is* in the Gen. as in the Nom. Or, if the Nom. was in *es*, by changing *e* into *i*: if in *e*, by changing it into *i* and adding *s*. 2 To the third declension may be referred the two others, which differ from it only by contraction. 3 These Nouns heretofore made the Genitive in *i* or *æ* like other Adjectives, whence *neutri generis* in Varro. *Tam nulli consilii* in Terence. *Alia pecudis jecur* in Tully, and the like:

An Introduction of the

A Noun Adjective of three Articles is thus Declined after the third Declension.

Levis &
Leve.
Celebris &
celebre.
Melior 2 &
melius.

Singulariter,

Nom. hic & hæc tristis
& hoc triste.
Genit. hujus tristis.
Dativo huic tristi.
Acc. hunc & hanc tristem, & hoc triste.
V. ô tristis, & ô triste.
Ablat. ab hoc, hæc, & hoc tristi.

Pluraliter,

Nom. hi & hæc tristes, & hæc tristia.
Gen. horum, harum, & horum tristium.
Dativo his tristibus.
Acc. hos & has tristes, & hæc tristia.
Voc. ô tristes, & ô tristia.
Abl. ab his tristibus.

Ingens.
Solers.
Capax.
Vetus.

Singulariter,

Nominat. hic, hæc & hoc¹ felix.
Gen. hujus felicitis.
Dat. huic felici.
Ac, hunc & hanc felicem, & hoc felix.
Vocativo ô felix.
Abl. ab hoc, hæc, & hoc felice, vel felici.

Pluraliter,

Nom. hi & hæc felices, & hæc felicia.
Genit. horum, harum, & horum felicium.
Dativo his felicibus.
Acc. hos & has felices, & hæc felicia.
Voc. ô felices, & ô felicia.
Abl. ab his felicibus³.

Comparison of Nouns.

A Djectives, whose signification may increase or be diminished, may form Comparison.

Three degrees of comparison.
The Positive.
The Comparative.

There be three degrees of Comparison. The Positive, the Comparative, and the Superlative.

The Positive betokeneth the thing absolutely without excess: as, Durus, hard.

The Comparative somewhat exceedeth his Positive in signification: as, Durior, harder. And it is formed of the first case of his Positive that endeth in i, by putting thereto or and us: as of Duri, hic & hæc durior, & hoc durius: of Tristi, hic & hæc tristior, & hoc tristius: of Dulci, hic & hæc dulcior, & hoc dulcius.

¹ Amongst Adjectives of one termination and three genders *infans* is to be comprehended, for we read *infantes statuas* Hor. *infantia guttura* Ovid. *infans puer* Val. Max. ² Heretofore the termination or of the comparative, was of all three genders, hence *bellum Punicum posterior* in Plautus. We read also *poti* and *pote* with all three genders, the ignorance of which remark has made several places among the Ancients to be corrupted. ³ To the adjective of one termination must be referred *dives*, *hebes*, *sopes*, *teres*, *memor*, *uber*, and some others, which are yet less used in the neuter. There are some substantives too that have their variation; as, *rex*, *regina*, *tibicen*, *tibicina*, *coluber*, *colubra*. &c. ⁴ *Vassius* rejects *agillimus*, *gracillimus*, & *docillimus*. See the Latin Grammar. *De comparatione nominum*. ⁵ A Pronoun is defined by Vossius, *A word that primarily*

Eight parts of Speech.

The Superlative exceedeth his Positive in the highest degree: as, Durissimus, *hardest*. And it is formed of the first case of his Positive that endeth in *i*, by putting thereto *s*, and *simus*: as of Duri, durissimus; of Tristi, tristissimus; of Dulci, dulcissimus.

From these general Rules are excepted these that follow; Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pessimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus, plurimus; multa, plurima, multum, plus, plurimum.

And if the Positive ends in *er*, the Superlative is formed of the Nominative case, by putting to *rimus*: as, Pulcher, pulcherrimus.

Also these Nouns ending in *lis*, make the Superlative by changing *is* into *limus*: as, Humilis, humillimus: Similis, simillimus: Facilis, facillimus: Gracilis, gracillimus: Agilis, agillimus: Docilis, docillimus.

All other Nouns ending in *lis*, do follow the general rule aforegoing: as, Utilis, utilissimus.

Also if a vowel come before us, it is compared by Magis and Maxime: as, Pius, magis pius, maxime pius: Assiduus, magis assiduus, maxime assiduus.

Of the Pronoun.

A Pronoun is a part of Speech much like to a Noun which is used in shewing or rehearsing.

There be fifteen Pronouns, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras, whereof four have the Vocative case: as, Tu, meus, noster, and nostras: and all others lack the Vocative case.

To these may be added their compounds, Ego-met, tute, idem; and also Qui, quæ, quod.

These eight Pronouns, Ego, tu, sui, ille, ipse,

primarily respects the Noun for which 'tis used, and secondarily signifies a thing. Sanctius makes them to be real Nouns, that differ from others only in their way of declining: for to say they are put in the place of a Noun, is not cause sufficient to make them a distinct part of speech, since one Noun may be used instead of another. However it be, their number is very uncertain among the Grammarians, some adding alius, omnis, totus, &c. others alter, qualis, quantus, &c. See the Latin Grammar De Pronomine.

iste,

An Introduction of the

- Primitives.** *iste, hic* and *is* be **Primitives**: so called, because they be not derived of others. And they be also called **Demonstratives**, because they shew a thing not spoken of before.
- Relatives.** And these six, *Hic, ille, iste, is, idem, and qui*, be **Relatives**, because they rehearse a thing that was spoken of before.
- Derivatives.** These seven, *Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras*, be **Derivatives**: for they be derived of their primitive, *Mei, tui, sui, nostri, and vestri*.
- Five things belonging to a Pronoun. There belong to a Pronoun these five things, **Number, Case and Gender, as are in a Noun, Declension and Person, as here followeth.**

The Declension of Pronouns.

- The first declension.** There be four Declensions of Pronouns. These three, *Ego, tu, sui*, be of the first Declension, and be thus declined.

Singulariter,	{	Nominativo <i>Ego.</i>	{	Pluraliter,	{	Nominativo <i>nos.</i>
		<i>Genitivo mei.</i>				<i>Genit. nostrum vel nostri.</i>
		<i>Dativo mihi.</i>				<i>Dativo nobis.</i>
		<i>Accusativo me.</i>				<i>Accusativo nos.</i>
		<i>Vocativo caret.</i>				<i>Vocativo caret.</i>
		<i>Ablativo à me.</i>				<i>Ablativo à nobis.</i>
Singulariter,	{	Nominativo <i>tu.</i>	{	Pluraliter,	{	Nominativo <i>vos.</i>
		<i>Genitivo tui.</i>				<i>Gen. vestrum vel uestri.</i>
		<i>Dativo tibi.</i>				<i>Dativo vobis.</i>
		<i>Accusativo te.</i>				<i>Accusativo vos.</i>
		<i>Vocativo ô tu.</i>				<i>Vocativo ô vos.</i>
		<i>Ablativo à te.</i>				<i>Ablativo à vobis.</i>
Singulariter & Pluraliter,	{	Nominativo <i>caret.</i>	{	{	{	<i>Accusativo se.</i>
		<i>Genitivo sui.</i>				<i>Vocativo caret.</i>
		<i>Dativo sibi.</i>				<i>Ablativo à se.</i>

- The second declension.** These six, *ille, ipse, iste, hic, is, and qui*, be of the second Declension, and be thus declined.

1 *Quis* was heretofore of all Genders: like *potis, magis, satis, nimis*, which are of their own nature Adjectives, though use hath made them pass for Adverbs. The Ancients also declined *quis* and *qui* without changing the *q* in the Genitive and Dative; and therefore the better to distinguish them, they said *quojus* and *quoi*, because *qui* would have been the same as the Nominative. And sometimes casting away *i* they said *quo* in the Dative; Examples of which are to be met with in *Livy* and *Tully*. The Accusative was also *quem, quom, or quum*; whence was made *cum*, by taking *c* for *q*, as in the Genitive and Dative. And this was for all Genders, as coming of *quis*. Hence these elegant passages of *Tully*, where *cum* is used after Nouns and other.

Eight parts of Speech.

Singulariter,	Nomin. <i>iste, ista, istud.</i> Genitivo <i>istius.</i> Dativo <i>isti.</i> Ac. <i>istum, istam, istud.</i> Vocativo caret. Ablat. <i>isto, ista, isto.</i>	Pluraliter,	Nominat. <i>isti, iste, ista.</i> Genit. <i>istorum, istarum,</i> Dat. <i>istis.</i> (<i>istorum.</i>) Accus. <i>istos, istas, ista.</i> Vocativo caret. Ablativo <i>istis.</i>
---------------	---	-------------	--

Ille is Declined like iste, and also ipse, saving that the neuter gender in the Nominative case, and in the Accusative case singular maketh ipsam.

Nominativo hic, hæc, hoc: Genitivo hujus: Dativo huic, as afore in the Noun.

Singulariter,	Nominat. <i>is, ea, id.</i> Genitivo <i>ejus.</i> Dativo <i>ei.</i> Accusat. <i>eum, eam, id.</i> Vocativo caret. Ablativo <i>eo, eâ, eo.</i>	Pluraliter,	Nominativo <i>ii, ee, ea.</i> Ge. <i>eorum, earum, eorum.</i> Dativo <i>iis, vel eis.</i> Accusativo <i>eos, eas, ea.</i> Vocativo caret. Ablativo <i>iis, vel eis.</i>
Singulariter,	Nom. <i>qui, quæ, quod.</i> Genitivo <i>cujus.</i> Dativo <i>cui.</i> Ac. <i>quem, quam, quod.</i> Vocativo caret. (<i>qui.</i>) Abl. <i>quo, quâ, quo vel</i>	Pluraliter,	N. <i>qui, quæ, quæ.</i> (<i>rum.</i>) G. <i>quorum, quarum, quo-</i> Dat. <i>quibus, vel quæis.</i> Accus. <i>quos, quas, quæ.</i> Vocativo caret. Ablat. <i>quibus, vel quæis.</i>

Likewise Quis¹ and Quid be Declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Also Quisquis is thus Declined.

Nom. {	<i>Quisquis,</i> <i>Quicquid.</i>	Ac. {	<i>Quic-</i> <i>quid.</i>	Abl. {	<i>Quoquo.</i> <i>Quaqua.</i> <i>Quoquo.</i>	The com- pounds of Quis.
--------	--------------------------------------	-------	------------------------------	--------	--	--------------------------------

Where note, that Quid is always a Substantive of the neuter gender. Note.

These five, Meus, tuus, suus, noster, and vester are of the third declension, & be Declined like Nouns Adjectives of three terminations: in this wise.

other expressions that mark time, as *ex eo tempore cum me pro vestra incolumitate devovi, pro ad quom or cum tempus*, instead of *ad quod tempus*: So *tempus, cum*; *hic dies, cum*; *jam ab illo tempore*; *cum, &c.* The Ablative *quæ* is of all the Genders, of which many examples are read. Thence *qui fieri potest*, is the same as *quomodo*. 'Tis also the plural number in Plaut. The Accusative plural neuter was not only *qua* but also *qua*, and *quo*. *Qua* is in *quapropter*, that is *propter qua* or *qua*, for *negotia* or *tempora*: and *quo* was in the Accusative plural like *ambo* and *duo*: and yet remains in *quocirca, quousque, &c.* It was also used in all Genders, as we observed of *duo*.

None.

An Introduction of the

Singulariter,	Nom. meus, mea, meum. Genit. mei, meae, mei. Dativo meo, meae, meo. Ac. meum, meam, meum. Vocat. mi ¹ , mea, meum. Ablat. meo, mea, meo.	Pluraliter,	Nom. mei, meae, mea. Gen. meorum, mearum, Dat. meis. (meorum. Acc. meos, meas, mea. Vocat. mei, meae, mea. Ablativo meis.
---------------	--	-------------	--

So is Noster Declined, and, tuus, suus, vester, saving that these three last do lack the Vocative case.

The fourth declension. Nostras, vestras, and this Pronoun Cujas, be of the fourth declension, and be thus Declined².

Singulariter,	Nom. hic & haec nostras, & hoc nostrate. Genit. hujus nostratis. Dativo huic nostrati. Ac. hunc & hanc nostratem, & hoc nostrate. Vocativo ô nostras, & ô nostrate. Abl. ab hoc hac & hoc nostrate, vel nostrati.	Pluraliter,	N. hi & hae nostrates, & haec nostratia. Gen. horum, harum, & horum nostratium. Dat. his nostratibus. Ac. hos & has nostrates, & haec nostratia. Voc. ô nostrates, & ô nostratia. Abl. ab his nostratibus.
---------------	--	-------------	---

Note.

Here is to be noted, that Nostras, vestras, and this Pronoun Cujas, be called Gentiles, because they properly betoken pertaining to countreys or nations, or sects or factions.

A Pronoun hath three Persons.

Persons
three.

The first person speaketh of himself: as, Ego, I, Nos, We.

The second person is spoken to: as, Tu, Thou, Vos, Ye. And of this person is also every Vocative case.

The third person is spoken of: as, Ille, He, Illi, They. And therefore all Pronouns, and Participles, be of the third person.

¹ Mi is by an apocope for mie from the old Nominative mius. 'Tis used in all genders. Sometimes 'tis a plural Voc. made by contraction for mei Which contraction is more ordinary in suos, as sis for suis, &c. ² Nouns belonging to countries in as, heretofore ended in u, and they said, according to Priscian, hic & hac Arpinatis, & hoc Arpinate; but because they have changed their termination, they have also changed their gender: the termination as being as well for the Neuter, as for the two others. Hence Aditur Alpinas flexus in Tully; Bellum Privernas, and Bellum Capenas in Livy. And Voffius saith, 'twould be a fault to say Bellum Capinate; Though Priscian and Donatus teach

Eight parts of Speech.

Of a Verb.

A Verb is a part of speech declined with mood A Verb. and tense: and betokeneth doing; as, *Amo, I love*: or suffering; as, *Amor, I am loved*: or being ³; as, *Sum, I am*.

Of Verbs, such as have persons be called personals: as, *Ego amo, Tu Amas*. And such as have no persons be called impersonals: as, *Tacet, it irketh*; *Oportet, it behoveth*.

Of Verbs personals there be five ³ kinds, Verbs personals. Active, Passive, Neuter, Deponent, and Commune.

A Verb Active endeth in *o*, and betokeneth to Active. do; as, *Amo, I love*: and by putting to *r*, it may be a Passive, as, *Amor*.

A Verb Passive endeth in *or*, and betokeneth Passive. to suffer; as, *Amor, I am loved*: and by putting away *r*, it may be an Active, as, *Amo*.

A Verb Neuter endeth in *o*, or *m*, and cannot Neuter. take *r*, to make him a Passive, as, *Curro, I run, Sum, I am*. And it is Englished sometime Actively; as, *Curro, I run*: And sometime Passively; as, *Aegroto, I am sick*.

A Verb Deponent endeth in *r*, like a Passive, Deponent. and yet in signification is but either Active; as, *Loquor verbum, I speak a word*: or Neuter; as, *Glorior, I boast*.

A Verb Commune endeth in *r*, and yet in signification is both Active and Passive: as, *Osculor te, I kiss thee*; *Osculor à te, I am kissed of thee*.

teach the contrary. ³ The Genus of Verbs is like that of the Noun, either *Real*, or *Grammatical*; and therefore their division ought to be made either from their signification or termination. If you distribute them the former way, there are three kinds, *Active*, *Passive*, and *Neuter*, or *Substantive*. So all are *actives*, that signify actively, as *amo, curro, sequor, aio, volo*: all are *passives* that signify passively, as *amor, vapulo*; all neuters that signify only existence, as *sum, fio*. If you divide them according to their termination, they end all (except some few) either in *o* or *or*. If in *o*, they either can or cannot admit *r*, if they can, they are called *actives*, because for the most part they note actions; if they cannot, they are called *neuters*. If they end in *or*, either they can cast *r* away, and they are called *passives*, or they cannot, and then they are called *Deponents*, or *Commune*. See the Latin Grammar *De Verbo*.

MOODS.

An Introduction of the

' M O O D S .

- Moods six. **T**here be six Moods : the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive.
- Indicative. The Indicative mood sheweth a reason true or false : as, Ego amo, *I love* : Or else asketh a question ; as, Amas tu ? *dost thou love ?*
- Imperative. The Imperative biddeth or commandeth : as, Ama, *love thou*.
- Optative. The Optative wisheth or desireth, with these signs, *Would God, I pray God, or God grant ; as, Utinam amem, I pray God I love* : and hath commonly an Adverb of wishing joynd with him.
- Potential. The Potential mood is known by these signs, *may, can, might, would, should, could, or ought ; as, Amem, I may or can love* : without an Adverb joynd with him.
- Subjunctive. The Subjunctive mood hath evermore some Conjunction joynd with him : as, *Cum amarem, When I loved*. And it is called the Subjunctive mood, because it dependeth upon another Verb in the same sentence, either going before, or coming after : as, *Cum amarem, eram miser, When I loved, I was a wretch*.
- Infinitive. The Infinitive signifieth to do, or suffer, or to be : and hath neither number, nor person, nor nominative case before him : and is known commonly by this sign *To* : as, *Amare, to love*. Also when two Verbs come together without any nominative case between them, then the latter shall be the Infinitive mood : as, *Cupio discere, I desire to learn*.

¹ *Sanctius* and *Scioppius* after him have lain aside all moods of Verbs : and have made other distinctions of tenses, dividing them into *prima & secunda*. For instance, they call *amo, praesens primum, & amem, praesens secundum ; amabam, imperfectum primum, & amarem, imperfectum secundum, &c.* And for the future they make it threefold, for the Imperative passeth for a third future. And this they do not without some reason, because the tenses of the Subjunctive and the Indicative are used indifferently the one for the other ; of which you may see examples in the note on the Indicative Mood. But since this way is not more expedite than the other, 'tis better not to depart from the received method. However there is no reason why the Potential, Optative, and Subjunctive should be distinct Moods. See the Latin Grammar.

Eight parts of Speech.

1 GERUNDS.

There be moreover belonging to the Infinitive Gerunds, 3 mood of Verbs, certain voices called Gerunds ending in di, do, and dum: which have both the Active and Passive signification: as, *Amandi*, of loving, or of being loved. *Amando*, in loving, or in being loved. *Amandum*, to love, or to be loved.

2 SUPINES.

There be also pertaining unto Verbs, two Supines: the one ending in um, which is called the first Supine, because it hath the signification of the Verb Active: as, *Eo amatum*, I go to love. And the other in u: which is called the latter Supine, because it hath for the most part the signification Passive: as, *Difficilis amatu*, hard to be loved.

TENSES.

There be five Tenses or Times: the Present tense, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect and the Future tense.

The Present tense speaketh of the time that now is: as, *Amo*, I love.

The Preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as, *Amabam*, I loved or did love.

The Preterperfect tense speaketh of the time perfectly past, with this sign *Have*: as, *Amavi*, I have loved.

The Preterpluperfect tense speaketh of the time more than perfectly past, with this sign *Had*: as, *Amaveram*, I had loved.

The Future tense speaketh of the time to come, with this sign *Shall* or *will*: as, *Amabo*, I shall or will love.

1 Gerunds are really Nouns Verbal Substantives, taken from the Adject. or Participle of the same termination, which oftentimes add to their verbal signification a kind of necessity or duty; whence *pugnandum est* is almost the same as *pugnare oportet*. But sometimes they loose this signification, and retain that only of the action of their Verbs; as *cantando rumpitur anguis*. See the Latin Grammar *De Gerundiis*. 2 The Supines too are Nouns Verbal Substantives of the fourth declension, and have all their cases except the Vocative and the Genitive. See the Latin Grammar *De Supinis*.

PER-

An Introduction of the

P E R S O N S.

Persons
three.

There be also in Verbs three persons in both numbers: as, Singulariter Ego amo, *I love*, Tu amas, *Thou lovest*. Ille amat, *He loveth*. Pluraliter, Nos amamus, *We love*. Vos amatis, *Ye love*. Illi amant, *They love*.

C O N J U G A T I O N S.

Conjugati-
ons four.

Verbs have four Conjugations, which be known after this manner.

The first Conjugation hath a long before re and ris: as, Amāre, amāris.

The second Conjugation hath e long before re and ris: as, Docere, docēris.

The third Conjugation hath e short before re and ris: as, Legere, legēris.

The fourth Conjugation hath i long before re and ris: as, Audire, audīris.

Verbs in O, of the four Conjugations,
be declined after these examples

A Mo, amas, amavi, amare: amandi, amando, amandum: amatum, amatu: amans, amaturus.	} To love.
Doceo, doces, docui, docere: docendi, docendo, docendum: doctum, doctu: docens, docturus.	
Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectu: legens, lecturus.	} To read.
Audio, Audis, Audiui, Audire: audiendi, audiendo, audiendum: auditum, auditu: audiens, auditurus.	

1 The second person of both numbers, and the third person plural of this tense, do often loote their middle syllable by a syncope; as, amāsti, audisti, amāstis, audistis, amāvunt, audierunt. Which happens also to other persons of the third and fourth Conjugation; as, petii, petiisti, petiit; perii, periisti, perivit, &c. This syncope hath also place in the other tenses formed from this, as amāvram, amāvim, amāvsem, amāre, amāsse. Some syncopated tenses are

Eight parts of Speech.

Indicative Mood, Present tense singular.

I love, Thou lovest, He loveth, We love, Ye love, They love,
 or, or, or, or, or, or,
do love, dost love, doth love, do love, do love, do love.

A Mo, amas, amat. Doceo, doces, docet. Lego, legis, legit. Audio, audis, audit.	}	pluratives,	Amamus, amatis, amant. Docemus, docetis, docent. Legimus, legitis, legunt. Audimus, auditis, audiunt.
---	---	-------------	--

Præterim- perfect tense sin- gular.	}	Amabam, Docebam, Legebam, Audiebam.	} <i>I loved or did love.</i> bas, bat. plur. bamus, batis, bant.
--	---	--	--

Præterper- fect tense singular.	}	Amavi, Docui, Legi, Audivi.	} <i>I have loved.</i> isti, it. plur. imus, istis, erunt vel ère.
--	---	--------------------------------------	---

Præterplu- perfect tense sin- gular.	}	Amaveram, Docueram, Legeram, Audiveram.	} <i>I had loved.</i> ras, rat. plur. ramus, ratis, rant.
---	---	--	--

Future ² tense sin- gular.	}	Amabo, Docebo, Legam, Audiam.	} <i>I shall or will love.</i> bis, bit. plur. bimus, bitis, bunt. es, et. plur. emus, etis, ent.
--	---	--	---

are peculiar to the Poets; as, *extincti, submisses, cupit, produxe, abstraxe, divisse.* 2 This tense is often used for the Imperative, not only in divine Writ; as, *Non occides, Non furaberis, &c.* but also in profane Authors; as, *Tu hæc silebis.* Cic. *Ciceronem puerum curabis & amabis.* Id. 'Tis also worth the Observation that by the purest Authors this mood is indifferently used for the Subjunctive, as may appear by the following examples. *Si est bellum civile, quid nobis faciendum sit ignoro.* Cic. for *si sit.* *Auctoritas tanta plane me movebat, nisi tu opposuisses non minorem tuam.* Cic. for *moveret.* *Abi, atque illa si jam laverit, mihi renuntia.* Ter. for *lavet.* *Quem eum receptum in gratiam summo studio defenderim, hunc afflictum violare non debeo.* Cic. for *defendi.* *Qui fuisset egentissimus in re sua, & insolens in aliena.* Id. for *fuerat.* *Te rogo, ut advoles, respiraro si te videro.* Id. for *respirabo.* *Scævola quotidie simul atque lucebat, faciebat omnibus suis conveniendi potestatem.* Id. for *lucebat.* Num P. *Decius, cum se devoveret, & equo amisso in mediam aciem irruebat, aliquid de voluptate cogitabat?* Id. for *irrueret, &c.*

An Introduction of the

Imperative Mood.

	<i>Love thou.</i>	<i>Love he, or let him love.</i>	<i>Love we, or let us love.</i>	<i>Love ye.</i>	<i>Love they, or let them love.</i>			
Present tense sin- gular.	Ama, 1 amet, amato : amato.	Doce, doceat, doceto : doceto.	Lege, legat, legito : legito.	Audi, audiat, audito, audito.	}	Pl. amemus.	}	amate, ament, amatote : 2 amanto.
	}	Pl. legamus.	}	legite, legant, legitote : legunto.				
					}	Pl. audiamus.	}	audite, audiant, auditote : audiunto.

Optative Mood.

God grant I love.

Present tense sin- gular, utinam	}	Amem, ames, amet.	}	Pl. utin. amemus, ametis, ament.
Preterim- perfect tense sing. utinam	}	Amarem, Docerem, Legerem, Audirem,	}	res, ret. Pl. utin. remus, retis, rent.
Preterplu- perfect tense sing. utinam	}	Amaviffem, Docuiffem, Legiffem, Audiiffem,	}	ses, set, Pl. utin. femus, fetis, sent.

1 The third person singular, and first and third person plural are borrowed from the Subjunctive mood: for these can be no more of the Imperative than *amem*; for to one that hinders you from loving you may say *amem*, let me love. 'Tis true the Subjunctive hath oftentimes the signification of the Imperative, but that is not enough to make an Imperative mood. for we are not to look what happens sometimes, but what is its primary signification. In Martial we read, *Mollia nec rigidas cespes tegat ossa, nec illi Terra gravis fueris; non fuit ille tibi*: Here *te-*
gat,

Eight parts of Speech.

Potential Mood.

		<i>I may or can love.</i>
Present tense sing.	{	Amem, ames, amet. <i>Pl.</i> amemus, ametis, ament. Doceam, Legam, Audiam, } as, at. <i>Pl.</i> amus, atis, ant.
Preterim- perfect tense sing.	{	Amarem, } <i>I might, would, should, ought or could love.</i> Docerem, } Legerem, } res, ret. <i>Plur.</i> remus, retis, rent. Audirem, }
Preterper- fect tense singular.	{	Amaverim, } <i>I might, would, should or ought to have loved.</i> Docuerim, } Legerim, } ris, rit. <i>Plur.</i> rimus, ritis, rint. Audiverim, }
Preterplu- perfect tense sing.	{	Amavissem, } <i>I might, would, should or ought to had loved.</i> Docuisssem, } Legissem, } ses, set. <i>Plur.</i> setnus, setis, sent. Adivissem, }
Future tense sing.	{	Amavero, } <i>I may or can love hereafter.</i> Docuero, } Legero, } ris, rit. <i>Plur.</i> rimus, ritis, rint. Adivero, }

Subjunctive³ Mood.

		<i>When I love.</i>
Present tense sing. Cum	{	Amem, ames, amet. <i>Plur.</i> cum amemus, ametis, ament. Doceam, Legam, Audiam, } as, at. <i>Plur.</i> cum amus, atis, ant.

gat and fueris have the signification of an Imperative, but not an Imperative termination. And in these persons there seems to be an Ellipsis, for amet is for fac, vel facite ut amet. Bono sis animo, for facito ut bono sis animo. Besides by the same reason, that they make amet and amemus Imperatives, they may make the future of the Indicative, for that hath an Imperative signification, as was shewn before. 2 This person is seldom used but in the Laws. 3 The Subjunctive mood hath always a signification that notes a dependency on some other thing: and therefore its tenses have a future signification included in their own. In the present, as si aequè in posterum me amet. De qua utinam aliquando tecum loquar. Cic.

An Introduction of the

¹ Preterimperfect tense singular. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Amarem,} \\ \text{Docerem,} \\ \text{Legerem,} \\ \text{Audirem,} \end{array} \right\} \text{res, ret. Plur. Cùm remus, retis, rent.}$ When I loved or did love.

Preterperfect ² tense sing. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Amaverim,} \\ \text{Docuerim,} \\ \text{Legerim,} \\ \text{Audiverim.} \end{array} \right\} \text{ris, rit. Plur. Cùm rimus, ritis, rint.}$ When I have loved.

Preterpluperfect tense sing. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Amaviffem,} \\ \text{Docuiffem,} \\ \text{Legiffem,} \\ \text{Audiviffem,} \end{array} \right\} \text{les, fet. Plur. Cùm femus, fetis, sent.}$ When I had loved.

Future ³ tense singular. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Amavero,} \\ \text{Docuero,} \\ \text{Legero,} \\ \text{Audivero,} \end{array} \right\} \text{ris, rit. Pl. Cùm rimus, ritis, rint.}$ When I shall or will love.

Infinitive ⁵ Mood.

Present and Preterimperfect tense. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Amare,} \\ \text{Docere,} \\ \text{Legere,} \\ \text{Audire,} \end{array} \right\} \text{To } \left\{ \begin{array}{l} \text{Love.} \\ \text{Teach.} \\ \text{Read.} \\ \text{Hear.} \end{array} \right.$

Preterperfect and preterpluperfect tense. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Amaviffe,} \\ \text{Docuiffe,} \\ \text{Legiffe,} \\ \text{Audiviffe.} \end{array} \right\} \text{To have } \left\{ \begin{array}{l} \text{Loved.} \\ \text{Taught.} \\ \text{Read.} \\ \text{Heard.} \end{array} \right.$
or had

¹ This tense besides its own signification hath sometimes that of the present and the future. ² This tense is very often used for the future: as, *Ne mora fit si innuerim, quin pugnus continuo in mala hereat.* Ter. *Aufugerim potius quam reddam.* ibid, &c. ³ This tense hath a signification that partakes of the past and future too, and is called by Grammarians *Futurum exactum*, when the thing signified is Future, but supposed already done. And therefore there is a great deal of difference between *Cum Romam perreptabo*, and *Cum Romam perreptavero*. ⁴ Besides its ordinary terminations, the Subjunctive had heretofore one in *im*, as, *edim, duim, auferim, faxim*. ⁵ Sanctius will have the Infinitive not only Indefinite as to number and person, but also to its tenses: and so he solves many difficult places, where others are fain to have recourse to an Enallage, a figure not necessary in Grammar, as shall be shewn hereafter. Thus in that expression of Terence, *Cras mihi argentum dare se dixit*, Sanctius says, that *dare*, is not for *daturum*, but supposes for it self, because *dare* may be

a fu-

Eight parts of Speech.

Future
6 tense. { Amaturum,
Docturum,
Lecturum,
Auditurum, } esse, To { love,
teach,
read,
hear, } hereafter.

Gerunds. { Amandi, of loving,
Docendi, of teaching,
Legendi, of reading,
Andiendi, of hearing, } do, in loving,
do, in teaching,
do, in reading,
do, in hearing, } dum, to love.
dum, to teach.
dum, to read.
dum, to hear.

Supines. { Amatum,
Doctum,
Lectum,
Auditum, } To { love,
teach,
read,
hear. } Amatu,
Doctu,
Lectu,
Auditu, } To { loved.
taught.
read.
heard.

A participle
of the present
tense. { Amans, loving.
Docens, teaching.
Legens, reading.
Audiens, hearing.

The participle
of the first fu-
ture tense. { Amaturus, to love or about to love.
Docturus, to teach or about to teach.
Lecturus, to read or about to read.
Auditurus, to hear or about to hear.

Before we decline any Verbs in or, for supplying of many tenses lacking in all such Verbs, we must learn to decline this Verb Sum, in this wise following.

a future, as being indetermined and indifferent in it self to all tenses. And this opinion he confirms by several examples. However, this doth not hinder but that ordinarily we may use *amare* for the Present, and *amavisse* for the Preterperfect tense. 6 The Infinitive hath no future, but instead thereof makes use of the Participle in *rus* and *esse* or *fuisse*, which last is distinguished from the former, as the *futurum exactum*, from the *futurum infectum*. These futures are declined and agree as Adjectives with their Substantives: though heretofore they had no certain gender or number. This future may also be expressed by the Participle in *rus* and *fore*. If the Verb hath no Supines from whence this Participle may be formed, we may very elegantly use *fore*, or the Participle *futurum*, by adding the Conjunction *ut*, especially after the Verbs, *spero*, *puto*, *suspicio*, *dico*, *affirmo*, and the like: as, *Spero fore, ut contingat id nobis*. And sometimes this manner of expression is used with Verbs, from which we may form another future by the Participle: as, *existimabant plerique futurum fuisse, ut oppidum caperetur*. Cæf. for *existimabant oppidum capiendum fore*.

An Introduction of the

Sum, es, fui, esse, futurus, To be.

Indicative Mood.

Present tense singular.	{ ¹ SUM, I am : es, est. Pluraliter Sumus, estis, sunt.
Preterimperfect tense sing.	{ Eram, I was : eras, erat. Plural. eramus, eratis, erant.
Preterperfect tense sing.	{ ² Fui, I have been : fuisti, fuit. Plural. fuimus, fuistis, fuérunt vel fuère.
Preterpluperfect tense sing.	{ Fueram, I had been : fueras, fuerat. Pluraliter fueramus, fueratis, fuerant.
Future tense singular.	{ Ero, I shall or will be : eris, ³ erit. Plural. eri- mus, eritis, erunt.

Imperative Mood.

Pres. tense sing.	{ Sis, Es, Esto, } be thou.	{ Sit, Esto, } Plur. Simus.	{ Sitis, Este, Estote, } Sint, Sunto.
-------------------------	-----------------------------------	--------------------------------	--

Optative Mood.

Present tense sing. utinam.	{ ⁴ Sim, I pray God I be : sis, sit. Plur. <i>utinam</i> simus, sitis, sint.
Preterimperf. tense sing. uti.	{ Essem, Would God I was : esses, esset. Plur. <i>utinam</i> essemus, essetis, essent.
Preterperfect tense sing. uti.	{ Fuerim, I pray God I have been : fueris, fuerit. Plur. <i>utinam</i> fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterpluperf. tense sing. uti.	{ Fuissem, Would God I had been : fuisses, fuisset. Plur. <i>utinam</i> fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future tense singul. utin.	{ Fuero, God grant I be hereafter : fueris, fuerit. Plur. <i>utinam</i> fuerimus fueritis fuerint.

Potential Mood.

Present tense singular.	{ Sim, I may or can be : sis, sit. Plur. simus, sitis, sint.
Preterimperf. tense singular.	{ Essem, I might or could be : esses, esset. Plur. essemus, essetis essent.

¹ For *sum*, *sumus*, *sunt*, the Ancients said *esum*, *esumus*, *esunt*. Whence *esunto* is read in Tully for *sunto* according to Vossius, who forms *esum*, from *ἔσομαι*, whence by taking away the Diphthong is made *esum*, then *esum* and afterwards *sum*. But Julius Scaliger will have it come from *σμ*, from whence

Eight parts of Speech.

Preterperfect tense sing.	}	Fuerim, I might, could, should, or ought to have been: fueris, fuerit. <i>Plur.</i> fuerimus fueritis, fuerint.
Preterpluperfect tense singular.	}	Fuissem, I might, could, should, or ought to had been: fuisses, fuisset. <i>Plur.</i> fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future tense singular.	}	Fuero, I may or can be hereafter: fueris, fuerit. <i>Plur.</i> fuerimus, fueritis, fuerint.

Subjunctive Mood.

Present tense sing. Cùm	}	Sim, When I am: sis, sit. <i>Plural.</i> Cùm simus, sitis, sint.
Preterimperfect tense sing. Cùm	}	Essem, When I was: esses, esset. <i>Plural.</i> Cùm essemus, essetis, essent.
Preterperfect tense sing. Cùm	}	Fuerim, When I have been: fueris, fuerit. <i>Plur.</i> Cùm fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterpluperfect tense sing. Cùm	}	Fuissem, When I had been: fuisses, fuisset. <i>Plur.</i> Cùm fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future tense sing. Cùm	}	Fuero, When I shall or will be: fueris, fuerit. <i>Plur.</i> Cùm fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitive Mood.

Present and Preterimperfect tense.	}	Esse, To be.	}	Preterperfect and preterpluperfect tense.	}	Fuisse,	}	To have or had been.
Future tense.	<	Fore, vel Futurum esse, To be hereafter.						

Verbs in *or* of four Conjugations be declined after these examples.

- A** Mor, amâris *vel* amâre, amatus sum *vel* fui, amâri, amatus, amandus, **To be loved.**
- Doceor, docêris *vel* docêre, doctus sum *vel* fui, docêri, doctus, docendus, **To be taught.**
- Legor, legêris *vel* legêre, lectus sum *vel* fui, legi, lectus, legendus, **To be read.**
- Audior, audîris *vel* audîre, auditus sum *vel* fui, audîri, auditus, audiendus, **To be heard.**

whence is made $\epsilon\mu$, then $\epsilon\mu$, $\sigma\epsilon\mu$, and at last *sum*, by changes of letters; for which there are authorities. 2 *Fui*, and *futurus*, and *fore* come from the old verb *fuo*. 3 For *erit* heretofore they read *escit*, whence *escint* in a place of the *xii* tables cited by Tully. 4 *Sim* is a syncope for *sem*. This verb hath neither Gerunds nor Supines.

An Introduction of the

Indicative ¹ Mood.

		<i>I am loved.</i>				
Present tense singular.	{	Amor, amâris vel amâre, amatur, Doceor, docêris vel docere, docetur. Legor, legêris vel legere, legitur, Audior, audiris vel audire, auditur.	}	Pluraliter,	{	mur, mini, ntur.
		<i>I was loved.</i>				
Preterimperfect tense singular.	{	Amabar, Docebar, Legebar, Audiebar,	}	baris vel bare, batur. pl. bamur, bamini,	}	[bantur.
		<i>I have been loved.</i>				
Preterperfect tense singular.	{	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	}	I have been loved. sum vel fui,	}	tus es vel fuisti, tus est vel fuit. pl. ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis, ti sunt, fuerunt vel fuere.
		<i>I had been loved.</i>				
Preterpluperfect tense singular.	{	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	}	I had been loved. eram vel fueram,	}	tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. pl. ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.
		<i>I shall or will be loved.</i>				
Future tense singular.	{	Amabor, Docebor, Legar, Audiar,	}	beris vel bere, itur. pl. bimur, imini, untur. êris vel êre, êtur. pl. êmur, êmini, entur.		

Imperative Mood.

	<i>Be thou loved.</i>	<i>Let him be loved.</i>	<i>Let us be loved.</i>	<i>Be ye loved.</i>	<i>Let them be loved.</i>	
Present tense singular.	{	Amare, ² ametur, amator: amator.	}	pl. ame- mur.	}	Amamini, amentur, ³ amaminor: amantor.
	{	Docere, doceatur, docetor: docetor.	}	pl. do- ceamur.	}	Docemini, doceantur, doceminor: docentor.
	{	Legere, legatur, legitor: legitor.	}	pl. lega- mur.	}	Legimini, legantur, legiminor: leguntor.
	{	Audire, audiatur, auditor: auditor.	}	pl. audi- amur.	}	Audimini, audiantur, audiminor: audiuntor.

¹ The Verb Passive, as also the Deponent and Commune, hath only three tenses in this Mood, the Present, the Preterimperf. tense, and the Future. For the Preterperf. tense and Preterpluperf. are formed by the help of the Participle and the Verb *sum*, as, *amatus sum, vel fui; amatus eram, vel fueram.*

² *Ametur, amemur, and amentur* are borrowed of the Subjunctive, as we observed in the Imperative of the active voice. ³ This termination in *minor* is grown out of use. It might here be demanded how a Passive can have an Imperative, since a passion cannot be commanded. If one should say

Eight parts of Speech.

Optative Mood.

God Grant I be loved.

Present tense sin- gular, utinam	{	Amer, amêris vel êre, êtur. pl. uti. êmur, êmini, entur, Docear, Legar, Audiar,	}	aris vel are. atur. pl. uti. amur, amini, antur.
---	---	--	---	--

Preterim- perf. tense singular. utinam	{	Amater, } <i>Would God I were loved.</i> Docerer, Legerer, Audirer,	}	reris vel rere, retur. pl. uti. remur, remini, [rentur.
---	---	--	---	--

I pray God I have been loved.

Preterper- fect tense singular, utinam	{	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	}	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. pl. utinam ti simus vel fuetimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.
---	---	---	---	---

Would God I had been loved.

Perterpluper- fect tense singular, utinam	{	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	}	essem vel fuiffem, tus esses vel fuiffes, tus esset vel fuiffet. plur. utinam ti essemus vel fuiffemus, ti essetis vel fuiffetis, ti essent vel fuiffent.
--	---	---	---	--

God grant I be loved hereafter.

Future tense sing. utinam	{	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	}	ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. pl. minam ti erimus vel fueri- mus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fue- rint.
------------------------------	---	---	---	---

Potential Mood.

I may or can be loved.

Present tense singu- lar.	{	Amer, êris, vel êre, êtur. pl. êmur, êmini, entur. Docear, Legar, Audiar,	}	aris vel are, atur, pl. amur, amini, antur.
---------------------------------	---	--	---	---

to a servant, *ametur ab hero*, he might answer, that that need not be com-
manded him, since he desired nothing more, and besides that was not in
his power, but depended on his Masters will. To this we may answer,
though a passion depends alwaies on the agent, and so properly cannot
be commanded, yet the disposition and cause of it is often in our power.
So that *ametur ab hero* is all one as *ita vitam compone, ut ameris*. *Docetur à*
Præceptore, is the same as, *Nè respue Doctorem, sed ejus verba imbibe*; and so of
others.

preter-

An Introduction of the

Preterimperfect tense sing.	{	Amarer, Docerer, Legerer, Audirer,	} <i>I would, should, or ought to be loved.</i> <i>rêris vel rère, rêtur. plur. rêmur, rêmini, [rentur.</i>
<i>I would, should, or ought to have been loved.</i>			
preterperfect tense singular.	{	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	} <i>sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. plur. ti simus, vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.</i>
<i>I would, should, or ought to had been loved.</i>			
preterpluperfect tense singular.	{	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	} <i>essem vel fuisset, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. plur. ti essemus vel fuissetimus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.</i>
<i>I may or can be loved hereafter.</i>			
future tense singular.	{	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	} <i>ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. plur. ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.</i>

Subjunctive ^r Mood.

<i>When I am loved.</i>			
Present tense singular,	{	Amêr, êris vel êre, êtur. plur. Cùm êmur, emini, entur. Docear, Legar, Audiar,	} <i>aris vel are, atur. plur. Cum amur, amini, [antur.</i>
<i>When I was loved.</i>			
preterimperfect tense singular,	{	Amarer, Docerer, Legerer, Audirer,	} <i>rêris vel rère, rêtur. plur. Cùm rêmur, rêmini, rentur.</i>
<i>When I have been loved.</i>			
preterperfect tense singular,	{	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	} <i>sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. plur. Cùm ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.</i>

^r The Subjunctive Mood hath only a Present and Preterimperfect tense of its own. The Preterperfect and Preterpluperfect, as in the Indicative, are supplied by the Participle and the Verb *sum*. And also the Future, as following the nature of the Preterperfect tense, which it includes in its signification, as was observed before. But this circumlocution hath no place in those Verbs which want their Supines. As for example, because *metuo*, and *disco* want their Supines, *metuor* and *discor* want the Preterperfect tense. On the contrary, those Verbs which in the Active have divers Supines, have in the Passive several Preterperfect tenses. So from *lavo* is *lotum*, *laurum* and *lavatum*, and therefore from *lavor* we say *lavatus*,

Eight parts of Speech.

When I had been loved.

<i>preterpluperfect</i> <i>sense</i> <i>singular.</i> <i>Cum</i>	}	Amatus,	}	Essem vel fuisset, tus esses vel fuisses, tus
		Doctus,		esset vel fuisset. plur. Cum ti essemus vel
		Lectus,		fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent
		Auditus,		vel fuissent.

When I shall or will be loved.

<i>future</i> <i>sense</i> <i>singular.</i> <i>Cum</i>	}	Amatus,	}	ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit
		Doctus,		vel fuerit. plur. Cum ti erimus vel fue-
		Lectus,		rimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel
		Auditus,		fuerint.

Infinitive Mood.

<i>Present and</i> <i>preterimperfect</i> <i>sense</i> <i>singular.</i>	}	Amari,	}	<i>To be</i>	}	Loved.
		Doceri,				Caught.
		Legi,				Read.
		Audiri,				Heard.

<i>preterperfect</i> <i>sense and</i> <i>preterpluperfect</i> <i>sense.</i>	}	Amatum,	}	<i>To have or had been loved.</i>	}	<i>esse vel fuisse.</i>
		Doctum,				
		Lectum,				
		Auditum,				

<i>future</i> <i>sense.</i>	}	² Amatum iri, vel amandum esse,	}	<i>to be</i>	}	loved	}	<i>here- after.</i>
		Doctum iri, vel docendum esse,				taught		
		Lectum iri, vel legendum esse,				read		
		Auditum iri, vel audiendum esse,				heard		

<i>A participle</i> <i>of the preter-</i> <i>perfect sense.</i>	}	Amatus,	}	<i>Loved.</i>	
		Doctus,			<i>Caught.</i>
		Lectus,			<i>Read.</i>
		Auditus,			<i>Heard.</i>

<i>A participle</i> <i>of the future</i> <i>in dus.</i>	}	Amandus,	}	<i>To be</i>	}	Loved.
		Docendus,				Caught.
		Legendus,				Read.
		Audiendus,				Heard.

tus, lautus, and lotus sum. 2 This Participle in the circumlocution of the Future is most frequently of no certain gender or number. Hence in Tully *vaticinari sunt madefactum iri Graciam sanguine.* And in Terence. *Datum iri gladiatores.* But though *amatum iri* be a Future, yet *amatum ire* is of the Present tense: nor hath this circumlocution place, but when you may use it in the Indicative Mood. So we may say *perditum ire*, because we may say *eo perditum*, but not *intellectum ire*, because we cannot say *eo intellectum*.

An Introduction of the

Of certain Verbs going out of Rule, which are declined and formed in manner following.

Possum, potes, potui, posse, potens. **To may or can.**

Volo, vis, volui, velle: volendi, volendo, volendum: supinis caret: **To will or to be willing.**

Nolo, nonvis, nolui, nolle: nolendi, nolendo, nolendum: supinis caret: nolens: **To will or to be unwilling.**

Malo, mavis, malui, malle: malendi, malendo, malendum: supinis caret: malens: **To have rather or to be more willing.**

Edo, edis *vel* es, edi, edere *vel* esse: edendi, edendo, edendum: esum esu, *vel* estum estu, edens, esurus *vel* esturus: **To eat.**

Fio, fis, factus sum *vel* fui, fieri: factus, faciendus: **To be made or done.**

Fero, fers, tuli, ferre: ferendi, ferendo, ferendum: latum, latu: ferens, laturus: **To bear or suffer.**

Feror, ferris *vel* ferre, latus sum *vel* fui, ferri: latus: ferendus. **To be born or suffered.**

Indicative Mood.

Present tense singular,	}	¹ Possum, potes, potest.	}	Pluraliter,	Possumus, potestis, possunt.
		Volo, ² vis, vult.			Volumus, vultis, volunt.
		³ Nolo, nonvis, nonvult.			Nolumus, nonvultis, nolunt.
		⁴ Malo, mavis, mavult.			Malumus, mavultis, malunt.
		Edo, edis <i>vel</i> es, edit <i>vel</i> ⁵ est.			Edimus, editis <i>vel</i> estis, edunt.
		Fio, fis, fit.			Fimus, fitis, fiunt.
		⁶ Fero, fers, fert.			Ferimus, fertis, ferunt.
					Ferimur, ferimini, feruntur.

¹ *Possum* is compounded of *potis* or *pote* and *sum*, and keeps the *t* when a vowel follows; as, *potes, potest, poteram, potero, &c.* but changeth it into an *s* when another *s* follows; as, *possum, possim*. And therefore the Ancients said *potessem, potesse*, for *possem, posse*. ² *Vis* and *vult* are made by a syncope for *volis* and *volit*, and so *vultis* (or as the Ancients said *vultis* for *volitis*). ³ *Nolo* is compounded of *ne* for *non* and *volo*, whence for *nonvis* and *nonvult*, is read *nevis* and *nevult*. ⁴ *Malo* is from *magis* and *volo*. ⁵ From *est* is made *estur*, (as from *potest, potestur* in old Authors) which is read not only in Plautus but

Eight parts of Speech.

Preterim-
perfect tense
singular. } Poteram,
Volebam, } as, at. pl. amus, atis, ant.
Nolebam,
Malebam,
Edebam,
Fiebam,
Ferebam,
Ferebar, baris vel bare, batur. pl. bamur, barnini, banitur.

preterper-
fect tense
singular. } Potui, } } Malui, }
Volui, } } Edi, } isti, it. pl. imus, istis, erunt vel ère.
Nolui, } } Tuli, }
8 Factus, } sum vel fui, tus es vel fuisti, tus est vel fuit.
Latus } pl. ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis,
ti sunt, fuèrunt vel fuère.

preterplus-
perfect tense
singular. } Potueram, } } Malueram, }
Volueram, } } Ederam, } ras, rat. pl. ramus, ratis,
Nolueram, } } Tuleram, } [rant.
Factus, } eram vel fueram, tus eras vel fueras,
Latus, } tus erat vel fuerat. plural. ti eramus
vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti
erant vel fuerant.

future tense
singular. } Potero, eris, erit. pl. poterimus, eritis, erunt.
Volam, } } Edam, }
Nolam, } } Fiam, } es, et. pl. emus, etis, ent.
Malam, } } Feram, }
Ferar, ferèris vel ferère, feretur. pl. feremur, feremini,
ferentur.

Possum, Volo, Malo, have no Imperative Mood.

but in Ovid. 6 *Fero* is irregular only in this, that in certain tenses it looses the vowel after *r*; as, *fers, fert*, for *feris, ferit*. 7 *Tuli* is made from *tollo* or *tolo*, *tetuli*; as from *fallo* *fefelli*, and by raking away the reduplication *tuli*. But *tolo* seems to come from the old Verb *τελώω fero*, or *τελώω*, whence also the Supines *latum* for *tulatum*. Unless you had rather say, that *tolo* made *tetuli, telatum* or *rolatum*, whence afterwards was made *latum*. 8 *Fio* made heretofore *fi* in the Perfect tense, according to Priscian.

Impera-

An Introduction of the

Imperative Mood.

		Noli, nolito. <i>pluraliter</i> , Nolite, nolitote.				
Present tense sing.	{	Es, esto,	{ edat,	} pl. Edamus.	{ edite, este	} edant,
		ede,	{ esto,		{ effote,	
		edito :	{ edito.		{ editote :	{ to.
		Fito tu :	{ Fiat,	} pl. Fiamus.	{ Fite,	} Fiant,
	{ fito.	{ fitote :	{ fiunto.			
		Fer,	{ Ferat,	} pl. Feramus.	{ Ferte,	} Ferant,
		Ferto :	{ fertot.		{ fertote :	
		Ferre,	{ Feratur,	} pl. Feramur.	{ feramini,	} Ferantur,
		fertor.	{ fertor.		{ ferimini,	

Optative Mood.

Present tense sin- gular, utinam	{	Possim,	{ Nolim,	} is, it. <i>pluraliter</i> , utinam imus,	
		Velim,	{ Malim ² ,		{ itis, int.
		Edam,	} as, at. <i>plur.</i> amus, atis, ant.		
		Fiam,			
		Feram,			
		Ferar, raris <i>vel</i> rare, ratur.		<i>pl. utin.</i> amur, amini, antur.	
Preterim- perf. tense singular, utinam	{	Possim,	{ Ederem	} es, et. <i>pluraliter</i> , utinam emus,	
		Vellem,	{ <i>vel</i> essem,		{ etis, ent.
		Nollem,	{ Fierem,		
		Mallem,	{ Ferrem,		
		Ferrer, reris <i>vel</i> rere, retur.		<i>pl. utin.</i> remur, remini, rentur.	
preterper- fect tense singular, utinam	{	Potuerim,	{ Maluerim.	} ris, rit. <i>plur.</i> utinam rimus	
		Voluerim,	{ Ederim,		{ ritis, rint.
		Noluerim,	{ Tuluerim,		
				Factus,	{ <i>sim vel fuerim</i> , tus sis <i>vel fueris</i> , tus sit <i>vel fuerit</i> .
		Latus,	{ <i>vel fueritis</i> , ti <i>simus vel fuerimus</i> , ti <i>sitis vel fueritis</i> , ti <i>fuit vel fuerint</i> .		
preterplu- perf. tense singular, utinam	{	Potuissem,	{ Maluissem,	} ses, set. <i>pl. utinam</i> semus,	
		Voluissem,	{ Edissem,		{ setis, sent.
		Noluissem,	{ Tulissem,		
				Factus,	{ <i>essem vel fuisset</i> , tus <i>esses vel fuisset</i> , tus <i>esset vel fuisset</i> .
		Latus,	{ <i>essemus vel fuissetis</i> , ti <i>essetis vel fuissetis</i> , ti <i>essent vel fuissent</i> .		

1 *Fi* is also read in Plautus, and in Horace too, according to Vossius, *si cognitor ipse*; for which others read *sis cognitor*. 2 For *malim* and *malle* heretofore they said *mavelim* and *mavellem*. As also *edim* for *edam*; as we find *duint* for *dent*, and *perduint* for *perdant* in the Comicks; and *edit* is for *edat* in Horace. 3 *Fieri* is by a transposition of letters for *feiri*, which was for *firi*, as from *audio*, *audiri*; for the Ancients writ *i* long by *ei*. 4 *Eo* should make *eu*, *ei*, &c. and in the infinitive *eire*. But by contraction they first made *eu*, *ei*,

Eight parts of Speech.

Future tense sin- gular,	} Potuero,	} Maluero,	} ris, rit. plural. <i>utinam</i> rimus,
} Noluero,	} Tulero,	} ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit	
			} Factus,
} Latus,	} ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.		

The Potential and the Subjunctive Mood be formed like the Optative in voice, and do differ only in signification and sign of the Mood.

Infinitive Mood.

Present tense and preterim- perf. tense.	} Posse,	} Preterperf. and pre- terpluperfect tense	} Potuisse.								
				} Velle,	} Voluisse.						
						} Nolle,	} Noluisse.				
								} Malle,	} Maluisse.		
										} Edere vel esse,	} Edisse.
} Fieri 3,	} Factum esse vel fuisse.										
		} Ferri,	} Latum esse vel fuisse.								
				} Esurum esse.	} Factum iri, vel faciendum esse.						
						} Laturum esse.	} Latum iri, vel ferendum esse.				

4 *Eo* and 5 *queo* make *ibam* and *quibam* in the Preterimperfect tense of the Indicative Mood, and *ibo* and *quibo* in the Future tense: and in all other Moods and tenses are varied like Verbs in *o* of the fourth Conjugation, saving that they make their Gerunds, *Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.*

Of the Preterperfect tense of the Indicative Mood, be formed the Preterpluperfect tense of the same Mood; the Preterperfect tense, the Preterpluperfect tense, and the Future tense of the Optative Mood, the Potential Mood and the Subjunctive Mood, the Preterperfect tense, and the Preterpluperfect tense of the Infinitive Mood, as of *Amavi,*

ei, and taking away the *e* they said *is it, i longum* and the Diphthong *ei* being often used one for the other, as was observed before. The compounds of *eo* make *ibo* in the future, like their simple, as *transibo, prateribo*; but sometimes *iam* like *audiam*, as *transiam, prateriam. Inictur ratio, Cic. &c.* Some of its compounds have a passive voice, as *ador, ambior, nieor, obeer, subeor, &c.* and also *itur ad me Ter. Ambio* is declined regularly like *audio*, but *ambibam* is read sometimes in Livy and elsewhere, and heretofore they said *audibam* for *audiebam*. 5 *Queo* and *nequeo* are declined like *eo*, but that they want the Imperative, the Gerunds, and the Participle of the present tense. 'Tis found also in the Passive, as *quearur* in Lucretius, *quitur* in Terence.

amave-

An Introduction of the

amaverim, amavero, by changing *i* into *e* short : and amaviffem, amaviffē, keeping *i* still.

Impersonals:

Impersonals be declined throughout all Moods and tenses in the voice of the third person singular only : as, Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, studebatur, studitum est *vel* fuit, studitum erat *vel* fuerat, studebitur, &c.

And they have commonly before their English, this sign *It*, as, *It* delighteth, Delectat. *It* becometh not, Non decet.

OF THE PARTICIPLE.

A Participle is a Part of Speech, derived of a verb, and taketh part of a Noun, as Gender, case and declension : and part of both, as number and figure.

Four kinds of participles.

There be four kinds of Participles : one of the Present tense, another of the Preter tense : one of the Future in *rus*, and another of the Future in *dus*.

Present tense.

A Participle of the Present tense, hath his English ending in *ing* : as, *Loving* ; and his Latin in *ans*, or *ens* : as, *Amans*, *docens*. And it is formed of the Preterimperfect tense of the Indicative mood, by changing the last syllable into ² *ns*, as, *Amabam*, *amans*. *Audiebam*, *Audiens*. *Auxiliabar*, *auxilians*. *Poteram*, *potens*.

The first Future in *rus*.

A Participle of the Future in *rus* betokeneth to do like the Infinitive mood of the Active voice : as, *Amaturus*, *To love* or *about to love*. And it is formed of the latter ³ Supine by putting to *rus* : as, *Doctus*, ⁴ *docturus*.

Preter tense

A Participle of the Preter tense hath his En-

¹ Sometimes they are read in the third person plural too ; as, *decent*, *pudent*, *oportebant*, *pudebunt*. See more in the Latin Grammar, *de Impersonalibus*. ² But *iens* from *ibam*, takes *e* before *ns* ; and is declined irregularly *iens*, *euntis*, *eunti*, &c. ³ Others say from the first Supine, because Deponents want the latter Supine. ⁴ Some there are formed irregularly ; as, *Sonaturus*, *pariturus*, *nasciturus*, *oriturus*, *moriturus*, &c. ⁵ Some of these though of a Passive form, have an Active signification ; as, *cautus*, *qui cavet* ; *tacitus*, *qui tacet*. So *argutus*, *circumspectus*, *consideratus*, *disertus*, *falsus*, *profusus*, *suetus*

Eight parts of Speech.

glith ending in *d, t, or n*: as, *Loved, taught, slain*: and his Latin in *tus, sus, xus*: as, *Amatus, visus, nexus*; and one in *uus*: as, *Mortuus*. And it is formed of the latter Supine, by putting to *s*: as, *Lectu, lectus*, except ⁶ *Mortuus*.

A Participle of the Future in *dus*, betokeneth to suffer like the Infinitive mood of the Passive voice: as, *Amandus, To be loved*. And it is formed of the Genitive case of the Participle of the Present tense, by changing *tis* into *dus*: as, *Amantis, amandus*: *Legentis, legendus*. And it is also found to have the signification of the Participle of the Present tense: as, *Legendis veteribus proficis, in reading old Authors thou dost profit*.

The second Future tense in *dus*.

Of a Verb Active, and so of a Verb ⁷ Neuter, which hath the Supines, come two Participles, one of the Present tense, and another of the Future in *rus*: as of *amo* cometh *amans, amaturus*; of *curro*, *currens, cursurus*.

Of an Active come 2 Participles.

Of a Verb Passive, whose Active hath the Supines, come two Participles: one of the Preter tense, and another of the Future tense in *dus*: as of *amor* cometh *amatus, amandus*.

of a Passive come two.

Of a Verb Deponent come three Participles, one of the Present tense, one of the Preter tense, and another of the Future in *rus*: as of *auxilior* cometh *auxilians, auxiliatus, auxiliaturus*.

Of a Deponent three.

And if the Verb Deponent doth govern an accusative case after him, it may form a Participle in *dus*, as of *loquor*, *loquendus*.

Of a Verb Commune come four Participles: as of *largior* cometh *largiens, largiturus, largitus, largiendus*.

Of a Commune four.

Participles of the present tense be Declined like Nouns Adjectives of three Articles: as, *Nominativo hic, hæc & hoc amans*; *Genitivo hujus amantis*, *Dativo huic amanti*, &c.

Participles declined like Adject.

suetus with its compounds, *assuetus, consuetus, insoletus*. ⁶ Which some would rather have a Noun. From those Neuters that form their Preterperfect tense like passives, come three Participles; as, *gaudens, gavisus, and gavisurus* from *gaudeo*: *audens, ausus and ausurus* from *audeo*, &c. Sometimes also a fourth Participle is read, *audenda res* in *Livy*; *Cænanda illa* in *Persius*. From *juro* also there is *jurans, juraturus, juratus, and jurandus*. And so from *placeo*.

An Introduction of the

Participles of other tenses be Declined like Adjectives of three Divers endings: as, amaturus, amatura, amaturum. Amatus, amata, amatum. Aman- dus, amanda, amandum.

O F A N A D V E R B ⁊

A N Adverb is a part of Speech joynd to the Verbs, to declare their significa- tion.

⁊ Adverbs some be of time: as, Hodie, cras, heri, perendiè, olim, aliquando, nuper, quando.

Some be of

- Place: as, Ubi, ibi, hic, istic, illic, intus, foris.
- Number: as, Semel, bis, ter, quater, ite- rum.
- Order: as, Inde, deinde, denique, postre- mò.
- Asking, or doubting: as, Cur, quare, unde, quorùm, num, numquid.
- Calling: as, Heùs, ô, eiodum.
- Affirming: as, Certè, næ, profectò, sane, sci- licet, licet, esto.
- Denying: as, Non, haud, minimè, neutiquam, nequaquam.
- Swearing: as, Pol, ædepol, hercle, medius- fidius.
- Exhorting: as, Eia, age, agite, agedum.
- Flattering: as, Sodes, amabo.
- Forbidding: as, Nè.
- Wishing: as, Ucinam, si, ô si, ô.
- Gathering together: as, Simul, una, pariter, non modo, non solum.
- Parting: as, Seorsim, sigillatim, vicatim.

⁊ Some Adverbs, though few, are Primitives; as, *cras, jam, &c.* but the greatest part of them are Derivatives. Of which some are formed from Nouns without any change of termination; from the Nominative, as, *facile, potius, utrum, recens, penitus, &c.* from the Ablative, as *repente, subito, isthac, quo, &c.* Some change their terminations, as *summatim, dolce, largiter, cito, omni- no, &c.* From verbs are derived, *raptim casim, ostiatim, exultim, punctim,* and the like. Some few are derived from Prepositions; *intro, subtus, clancu- lum, &c.* Adverbs are also compounded of two Nouns; as, *pridie* of *prio- ri die*, *tantopere* of *tanto opere*: of a Noun and a Pronoun; as, *quare*, of *quâ re*; of

Eight parts of Speech.

Some be of

Choosing : as, Potius, imò.
A thing not finished : as, Penè, ferè, propè, vix, modò, non.
Shewing : as, En, ecce.
Doubting : as, Forfan, forsitan, fortassis, fortasse.
Chance : as, Forte, fortuitò.
Likeness : as, Sic, sicut, quasi, ceu, tanquam, velut.
Quality : as, Benè, malè, doctè, fortiter.
Quantity : as, Multum, parum, minimum, paululum, plurimum.
Comparison : as, Tam, quàm, magis, minus, maximè.

Certain Adverbs be compared : as, Doctè, doctius, doctissime. Fortiter, fortius, fortissime. Propè, propius, proximè.

Also the voices of Prepositions, if they be set alone, not having any casual word to serve unto, joynd with them, be not Prepositions, but are changed into Adverbs : as, Qui antè non cavet post dolebit, He that bewareth not afore shall be sorry afterward. Coràm laudare, & clam vituperare, inhonestum est, In presence to commend one, and behind the back to dispraise, is an dishonest point.

OF A CONJUNCTION.

A Conjunction is a part of Speech, that joyne words and sentences together.

Of Conjunctions some be Copulatives : as, Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be

Disjunctives : as, Aut, ve, vel, seu, five.
Discretives : as, Sed, quidem, autem, verò, at, ast.
Causals : as, Nam, namque, enim, etiam, quia, ut, quòd, quum, quoniam, and quando set for quoniam.

of a Noun and a Verb, as *pedetentim*, for *pedem tendendo* : Of a Noun and an Adverb, as *sapenumero* : of a Noun and a Preposition, as *denuo*, of *de novo* ; of a Noun and a syllable Particle, as *tantisper* ; of a Pronoun and a Preposition, as *possea* ; of two Verbs, as *ilicet* ; of a Verb and an Adverb, as *ubivis* ; of two Adverbs, as *tantummodo* ; of an Adverb and a Preposition, as *quoad* ; of an Adverb and a Conjunction, as *etiam*. Some are compounded of three words, as *quamobrem*, *quemadmodum* &c.

An Introduction of the

Some be {
Conditionals : as, Si, fin, modò, dum, dummodò.
Exceptives : as, Ni, nisi, quin, alioquin, præterquam.
Interrogatives : as, Ne, an, utrùm, necne, anne, nonne.
Illatives : as, Ergo, ideo, igitur, quare, itaque, proin.
Adversatives : as, Etsi, quanquam, quamvis, licet, esto.
Redditives to the same : as, Tamen, attamen.
Electives : as, Quàm, ac, atque.
Diminutives : as, Saltem, vel.

OF A PREPOSITION.

A Preposition is a part of Speech most commonly set before other parts, either in Apposition : as, Ad patrem : or else in Composition : as, Indoctus.

These ^r Prepositions following serve to the Accusative case.

Ad, Co.	}	Adversus,	}	Against.
Apud. At.				
Ante, Before.	}	Adversum,	}	
Cis,				
Citra,	}	Extra, Without.	}	
Circum,				
Circa,	}	Intra, Within.	}	
Contra, Against.				
Erga, Towards.	}	Inter, Between.	}	
	}	Infra, Beneath.	}	
	}	Juxta, Beside or nigh.	}	
	}	Ob. For.	}	

^r Sanctius proves that of these Prepositions, *Prope, circiter, usque, versus,* are only Adverbs. For when we say, *prope muros, prope seditionem ventum est,* and the like, the Accusative is governed of the Preposition *ad* understood. For otherwise *propior* and *propius, proximus* and *proxime* might be reckoned among the Prepositions, because we read *proximus te,* Plaut. *propius urbem, propior montem,* Sal. *Rex proxime formam latrocinii,* Liv. The same might be said of *pridie* and *postridie* : for we say *pridie nonas, postridie kalendas,* understanding *post* and *ante.* We likewise say *procul urbem, procul muros,* and *procul mari, procul dubio,* where the Preposition *ad* and *ab* are understood. Which last is often expressed in Cicero ; as, *procul à nobis.* And we use also *prope* with

Eight parts of Speech.

Pone, Behind. Per, By or through. Prope, Nigh. Propter, For. Secundum, } Post, } After. Trans, On the farther side.	}	Ultra, Beyond. Præter, Beside. Supra, Above. Circiter, About. Usque, Until. Secus, By. Versus, Towards. Penes, In the power.
--	---	---

Where note, that Versus is set after his casual word: as, Londinum versus, towards London.

And likewise may penes be set also.

These Prepositions following serve to the
Ablative case.

A, ab, abs, From or fro. Cum, With. Coram, Before or in pres- sence. Clam, Privily. De, } E, } Of or from. Ex, }	}	Pro, For. Præ, Before or in comparison. Palam, Openly. Sine, } Absque, } Without. Tenus, Until or up to.
---	---	--

Where note that if the casual word joynd with Tenus be the Plural number, it shall be put in the 2 Genitive case, and be set before Tenus: as, Aurium tenus, Up to the ears. Genuum tenus, Up to the knees.

Note also that the Voices of Prepositions being set alone without their casual words, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as is aforesaid in the Adverb.

with an Ablative and a or ab; as, *prope à Sicilia, prope à muris habemus hostem*, &c. By which We may see that 'tis not *prope* which governs either case, but the Preposition expressed or understood. The same may be shewed of the other three; of which see more in the Latin Grammar.
 2 Yet in Ovid we read *Pelloribus tenuis*.

An Introduction of the

These ¹ Prepositions following serve to both Cases.

^a In with this sign *To*, to the Accusative case: as, In urbem, Into the City. In without this sign *To*, to the Ablative case: as, In te spes mea est, My hope is in thee. Sub noctem, A little before night. Sub iudice lis est, The matter is before the Judge. Super lapidem, Upon a stone. Super viridi fronde, Upon a green leaf. Subter terram, Under the earth. Subter aquis, Under the water.

OF AN INTERJECTION.

A Interjection is a part of Speech which betokeneth a sudden passion of the mind under an imperfect voice.

Some be of

{	Mirth: as, Evah, vah.
{	Sorrow: as, Heu, hei.
{	Dread: as, Papæ.
{	Marvelling: as, Papæ.
{	Disdaining: as, Hem, vah.
{	Shunning: as, Apage.
{	Praising: as, Euge.
{	Scorning: as, Hui.
{	Exclamation: as, Proh Deum, atque hominum fidem.
{	Cursing: as, Væ, malum.
{	Laughing: as, Ha, ha, he.
{	Calling: as, Eho, ho, io.
{	Silence: as, Au, and such others.

¹ These Prepositions govern an Accusative, when a motion from no place to another is signified, otherwise an Ablative. But *in* is found sometimes with an Accusative where there is no motion, and with an Ablative where motion is signified. Examples of which see in the Latin Grammar. And hence it is, that several Verbs govern both an Accusative and an Ablative with *in*, as *incidere in as*, Liv. *incidere in are*. Cic.

THE CONCORDS.

Of Latin Speech.

FOR the due joyning of words in Construction, it is to be understood, that in Latin Speech there be three Concordes: The first, between the Nominative case and the Verb: The second between the Substantive and the Adjective: The third between the Antecedent and the Relative.

The first Concord.

When an English is given to be made in Latin, look out the principal Verb. If there be more Verbs than one in a Sentence, the first is the principal Verb, except it be the Infinitive mood; or hath before it a Relative: as, that, whom, which: or a Conjunction: as, Ut, that; Cum, when; Si, if; and such others.

When ye have found the Verb, ask this question: who? or what? and the word that answereth to the question shall be the Nominative case to the Verb; except it be a Verb impersonal which will have no Nominative case. And the Nominative shall in making and construing Latin be set before the Verb: except a question be asked, and then the Nominative is set after the Verb, or after the sign of the Verb, as, ^b Amas ^a tu? Lovest thou? ^b Venitne ^a rex; Doth the King come.

Likewise if the Verb be of the Imperative mood: as, ^b Ama ^a tu, Love thou: ^b Amato ^a ille, let him love.

And sometimes when this sign it, or there, cometh before the English of the Verb: as, ^b Est ^a liber

¹ Construction of words, which the Greeks call Syntax, is either simple and regular, or figurative and irregular. The regular Construction is that which follows the usual way of speaking, and is conformable to the Rules of Grammar. The figurative is that which recedes from both and if compared with the other, hath in it something redundant, deficient, or otherwise changed: but withall is more elegant, as having been studied by the best Authors. Of Construction also there are two parts, Concord and Regimen, or, the Agreement, and Government of words.

The Construction of the

meus, *It is my book.* ^b Venit ad me ^a quidam, *There came one to me.* And that casual word which cometh next after the Verb, and answereth to this question whom? or what? made by the Verb shall commonly be the Accusative case; except the Verb do properly govern another case after him to be construed withall: as, Si cupis ^a placere ^b magistro, ^a utere diligentia; nec ^a sis tantus ^b cessator, ut ^b calcaribus ^a indigeas, *If thou covest to please thy master, use diligence; and be thou not so slack, that thou shalt need spurs.*

A Verb personal agreeth with his Nominative case in number and person: as, ^a Praeceptor ^b legit, ^a vos vero ^b negligitis. *The master readeth, and ye regard not.* Where note, the first person is more worthy than the second, and the second more worthy than the third.

Many Nominative cases singular, with a Conjunction copulative coming between them will have a Verb plural; which Verb plural shall agree with the Nominative case of the most worthy person: as, ^a Ego & ^a tu ^b sumus in tuto, *I and thou be in safeguard.* ^a Tu & ^a pater ^b periclitamini, *Thou and thy father are in jeopardy.* ^a Pater & ^a Praeceptor ^b accersunt te, *Thy father and thy master have sent for thee.*

When a Verb cometh between two Nominative cases of Divers numbers, the Verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as, Amantium ^a irae amoris ^a redintegratio ^b est, *The falling out of lovers is the renewing of love.* ^a Quid enim nisi ^a vota ^b supersunt? *For what remaineth saving only prayers?* ^a Pectora percussit, ^a pectus quoque ^a robora ^b fiunt, *She stroke her breast, and her breast turned into oak also.*

Here note also that sometimes the Infinitive mood of a Verb, or else a whole clause foregoing, or else some member of a sentence may be the Nominative case to the Verb: as, ^a Diluculo surgere saluberrimum ^b est, *To rise besime in the morning is*

¹ Sometimes the Verb agrees with the nearer Substantive though not of the worthier Person, as, *Ego & Cicero meus, flagitabit.* Cic. *Utrum vos atque Carthago*

Eight parts of Speech.

the most wholesome thing in the world. ^a Multum scire, vita
^b est jucundissima, To know much, is the most pleasant (or
sweetest) life of all.

The second Concord.

When ye have an Adjective, ask this question,
who? or what? and the word that answereth
to the question, shall be the Substantive to it.

The Adjective, whether it be a Noun, Pro-
noun, or Participle, agreeth with his Substan-
tive in case, gender and number: as, ^a Amicus
^b certus in ^a re ^b incerta cernitur, A sure friend is tried in
a doubtfull matter. ^a Homo ^b armatus, A man armed. ^a A-
ger ^b colendus, A field to be tilled. ^b Hic ^a vir, This man.
^b Meus ^a herus est, It is my master ².

Where note that the Masculine gender is more
worthy than the Feminine, and the Feminine
more worthy than the Neuter ³.

Many Substantives singular having a Con-
junction copulative coming between them, will
have an Adjective plural: which Adjective shall
agree with the Substantive of the most worthy
gender: as, ^a Rex & ^{aa} Regina ^b beati, The King and
Queen are blessed.

The third Concord.

When ye have a Relative, ask this question
who? or what? and the word that answereth
to the question, shall be the Antecedent to it.

The Antecedent most commonly is a word that
goeth before the Relative, and is rehearsed again
of the Relative.

The Relative agreeth with his Antecedent in
Gender, Number, and Person: as, ^a Vir sapiens
^b qui pauca loquitur, That man is wise that speaketh few
things or words.

Carthaginienses principes orbis terrarum videamini, Liv. ² Sometimes the Sub-
stantive is understood; as, *paucis te volo*, i. e. *verbis*: *brevi veniet*: i. e. *tempore*:
triste lupus stabulis, i. e. *negotium*. For heretofore *negotium* was used for
res. See the figure *Ellipsis*. ³ 'Tis controverted among Grammarians whe-
ther the Feminine ought to be prefer'd before the Neuter. Linac'er and
Alvarez think the Neuter is to be prefer'd. Vossius is of the same opinion
in his little Grammar, though in the other he proves the contrary. How-
ever in things inanimate the Adjective is usually put in the Neuter Gen-
der.

Somes

The Construction of the

Sometimes the Relative hath for his antecedent the whole reason that goeth before him, and then he shall be put in the Neuter gender and singular number: as, ^a In tempore veni, ^b quod omnium rerum est primum, *I came in season, which is the chiefest thing of all.* But if the Relative be referred to two clauses or more, then the Relative shall be put in the plural number: as, ^a Tu multum dormis, & ^{aa} sæpe potas, ^b quæ ambo sunt corpori inimica, *Thou sleepest much, and drinkest often, both which things are naught for the body.*

When this English that, may be turned into this English which, it is a Relative: otherwise it is a Conjunction; which is called in Latine ¹ quod or ut: and in making Latin, it may elegantly be put away by turning the Nominative case into the Accusative, and the Verb into the Infinitive ² mood: as, Gaudeo ^a quod tu bene ^b vales: Gaudeo ^a te bene ^b valere, *I am glad thou art in good health.* Jubeo ^a ut tu ^b abeas: Jubeo ^a te ^b abire, *I bid that thou go hence.*

Many antecedents singular, having a Conjunction copulative between them, will have a Relative plural; which Relative shall agree with the antecedent of the most worthy gender: as, ^a Imperium & ^{aa} dignitas ^b quæ petiisti, *The rule and dignity which thou hast required.*

But in things not apt to have life, the Neuter gender is most worthy: yea, and in such case though the Substantives or Antecedents be of the Masculine or of the Feminine gender, and none of them of the Neuter: yet may the Adjective or Relative be put in the Neuter gender: as, ^a Arcus & ^{aa} calami sunt ^b bona, *The bow and arrows be good.* ^a Arcus & ^{aa} calami ^b quæ fregisti, *The bow and arrows which thou hast broken.*

The case of the ³ Relative.

When there cometh no Nominative case between the Relative and the Verb, the Re-

¹ Quod which is commonly taken for a Conjunction, is really the Neuter of the Relative *qui, quæ, quod.* See in the Latin Grammar the Remarks on the Conjunctions. ² The expression by the Infinitive is most elegant; though the other without sufficient reason is condemned by Sanctius. ³ The Relative *Qui, quæ, quod;* is most commonly to be considered as between two cases

Eight parts of Speech.

Relative shall be the Nominative case to the Verb :
as, Miser est ^a qui nummos ^b admiratur, *Wretched is that person which is in love with money.*

But when there cometh a Nominative case between the Relative and the Verb, the Relative shall be such case as the Verb will have after him :
as, Felix ^b quem ^{aa} faciunt aliena ^a pericula cautum, *Happy is he whom other mens harms do make to beware.*

As the Relative may be the Nominative case to the Verb, so it may be the Substantive to the Adjective that is joyned with him, or that cometh after him : as, Divitias amare noli, ^a quod omnium est ^b sordidissimum, *Love not thou riches, which to do is the most beggarly thing in the world.*

Nouns Interrogatives and Indefinites follow the Rule of the Relative : as, Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evermore come before the Verb, like as the Relative doth : as, Hei mihi ! qualis erat ? Talis erat, ^b qualem nunquam ^a vidi.

Yet there is to be understood and noted, that the Relative is not always governed of the Verb that he cometh before, but sometimes of the Infinitive mood that cometh after the Verb : as, ^b Quibus voluisti me gratias ^a habere, egi, *What persons thou willedst me to thank, I have thanked.*

Sometimes of a Participle : as, ^b Quibus rebus ^a adductus fecisti ? *With what things moved didst thou it ?*

Sometimes of the Gerund : as, ^b Quæ nunc non est ^a narrandi locus, *Which things at this present is no time to tell.*

Sometimes of the Preposition set before him :
as, ^a Quem ^b in locum deducta res sit vides, *Unto what state the matter is now brought, thou seest.*

cases of the same Substantives : and so it agrees with the former in gender and number, and with the latter in case. As *Ultra eum locum quo in loco Germani confederant. Cæl.* But usually the following case is understood, as being sufficiently expressed by the Relative. Sometimes on the contrary the Antecedent case is understood; and the latter expressed : as, *Populo ut placerent quas fecisset fabulas, for fabula placerent quas fabulas fecisset* See more in the Latin Syntax.

The Construction of the

Sometimes of the Substantive that it doth accord with: as, *Senties, b qui a vir sim, Thou shalt perceive what a fellow I am. Albeit in this manner of speaking qui is an Indefinite, and not a Relative.*

Sometimes of a Noun partitive or distributive: as, *b Quarum rerum, a utram minus velim, non facile possum existimare, Of the which two things whether I would wish less will have, I cannot easily esteem.*

Sometimes it is put in the Genitive case, by reason of a Substantive coming next after him: as, *Ego illum non novi, b cujus a causâ hoc incipis, I know him not, for whose cause thou beginnest this matter.*

Sometimes it is otherwise governed of a Noun Substantive: as, *Omnia tibi dabuntur, b quibus a opus habes, All things shall be given thee which thou hast need of.*

Sometimes of an Adverb: as, *b Cui utrum a obviam procedam, nondum statui, Whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.*

Sometimes it is put in the Ablative case with this sign than, and is governed of the comparative Degree coming after him: as, *Utere virtute, b quâ nihil est a melius, Use virtue, than the which nothing is better.*

Sometimes it is not governed at all, but is put in the Ablative case absolute: as, *Quantus erat Julius Cæsar, a b quo Imperatore, Romani primum Britanniam ingressi sunt! How worthy a man was Julius Cæsar, under whose conduct the Romans first entered into Britain!*

Also when it signifieth an instrument wherewith a thing is to be done, it is put in the Ablative case: as, *Ferrum habuit, b quo se a occideret, He had a knife wherewith he would have slain himself.*

When a Relative cometh between two Substantives of divers genders, it may indifferently accord with either of them: ¹ as, *a Avis, b quæ passer appellatur: or, Avis, b qui a passer appellatur, The bird which is called a sparrow. Pea, though the Sub-*

¹ If it agree with the former, it follows the analogy of the Latin Construction, and is to be considered as between two cases of the same Noun: as, *avis, quæ (avis) appellatur.* If it agree with the latter, which is more elegant and usual, it follows the Greek construction; and is called an Hellenisme, of which see in the figures. But sometimes it happens that the Relative agrees with a gender or number that is understood, and not with the antec-

Eight parts of Speech.

stantives be of diverse numbers also : as, Estne ea Lutetia, b quam nos a Parisios dicimus? *Is not that called Lutetia that we do call Paris?* Or else, Estne ea Lutetia, b quos nos a Parisios dicimus?

Constructions of Nouns Substantives.

When two Substantives come together betokening diverse things, the latter shall be the Genitive case : ² as, a Facundia b Ciceronis, *The eloquence of Cicero.* a Opus b Virgilii, *The work of Virgil.* a Amator b studiorum, *A lover of Studies.* a Dogma b Platonis, *The Opinion of Plato.* But if they belong both to one thing, they shall be put both in one case : as, a Pater meus b vir, amat a me b puerum, *My Father, being a man, loveth me a child.*

When the English of this word *res* is put with an Adjective, ye may put away *res*, and put the Adjective in the Neuter gender, like a Substantive : as, a b Multa me impediunt, *Many things have letted me.* And being so put it may be the Substantive to an Adjective : as, a Pauca his b similia, *A few things like unto these.* a Nonnulla b hujusmodi, *many things of this sort.*

An Adjective in the Neuter gender, put alone without a Substantive, standeth for a Substantive and may have a Genitive case after him, as if it were a Substantive : as, a Multum b lucri, *Much gain.* a Quantum b negotii? *How much busfness?* a Id b operis, *That work.*

Words betokening indowment of any quality or property, to the praise or dispraise of a thing, coming after a Noun Substantive, or a Verb Substantive, may be put in the Ablative case,

antecedent which is expressed : as *Daret ut catenis fatale monstrum, qua generosius perire quarens*, &c. Hor. Where the Relative *qua* is of the feminine gender, because it relates to Cleopatra who is there spoken of, and not to *monstrum* which is of the neuter gender. So *si tempus est ullum jure necandi homines, qua multa sunt*. Cic. Where *qua* relates to *tempora* understood. Sometimes also it agrees with a Substantive taken from the sense of the preceding period, as *Inter alia prodigia etiam carne pluit, quem imbrem*, &c. Liv. See more in the figure of Syllepsis. ² Sometimes this genitive governs also another genitive ; as *Qua sit hominum querela frontis tua*, Cic. *Magnam partem laudis hujus rei ad Libonium esse venturam.*

The Construction of the

or in the ¹ Genitive: as, ^a Puer ^b bona indole; or ^a Puer ^b bonæ indolis, *A child of good towardness.* ^a Puer ^b boni ingenii; or, ^a Puer ^b bono ingenio, *A child of a good wit.*

² Opus and usus, when they be Latin for need, require an Ablative case: as, ^a Opus est mihi tuo ^b iudicio, *I have need of thy judgment.* Viginti ^b minis ^a usus est mihi filio, *My son hath need of twenty pounds.*

Constructions of Adjectives.

The Genitive case.

Adjectives that signifie desire, knowledge, remembrance, ignorance, or forgetting, and such other like, require a Genitive case: as, ^a Cupidus ^b auri, *Covetous of money.* ^a Peritus ^b belli, *Expert of warfare.* ^a Ignarus ^b omnium, *Ignorant of all things.* ^a Fidens ^b animi, *Bold of heart.* ^a Dubius ^b mentis, *Doubtfull of mind.* ^a Memor ^b præteriti, *Mindfull of that is past.* ^a Reus ^b furti.

Nouns ³ Partitives, and certain Interrogatives, with certain Nouns of number, require a Genitive case: as, Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, medius, quisque, quisquis, quicumque, quidam, quis for aliquis, or quis an Interrogative: as, Unus, duo, tres, Primus, secundus, tertius, &c. as, ^a Aliquis ^b nostrum. ^a Primus ^b omnium.

When a question is asked, the answer in Latin must be made by the same case of a Noun, Pronoun, or Participle, and by the same tense of a Verb that the question is asked by: as, ^a Cujus est fundus? ^b Vicini. Quid ^a agitur in ludo literario? ^b Studetur. Except a question be asked by Cujus, ja, jum: as, ^a Cujus est sententia? ^b Ciceronis. Or by a word that may govern divers cases: as, Quanti ^a emisti librum? ^b Parvo. Or except I must answer by one of these Possessives, Meus, tuus, suus, noster, vester: as, ^a Cujus est domus? non ^b vestra, sed ^{bb} nostra.

¹ The Genitive in these Constructions is the same as between two Substantives: and the Ablative is governed by a Preposition understood. See the Latin Syntax. ² Of opus and usus, See the Latin Syntax. ³ The Genitive of the Partitive, Comparative and Superlative is governed of *ex numero*, or by the same Substantive understood. As, *Virginum sapientissima*, for

Eight parts of Speech.

Nouns of the 4 Comparative and the Superlative Degree, being put partitively, that is to say, having after them this English, of, or among, require a Genitive case: as, ^b Aurium ^a mollior est sinistra, *Of the ears, the left is the softer.* Cicero ^b Oratorum ^a eloquentissimus, *Cicero the most eloquent of Orators.*

Nouns of the Comparative Degree, having than or by after them, do cause the word following to be the Ablative case: as, ^a Frigidior ^b glacie, *More cold than ice.* ^a Doctior ^b multo, *Better learned by a great deal.* Uno ^b pede ^a altior, *Higher by a foot.*

The Dative case.

Adjectives that betoken profit or disprofit, likeness or unlikeness, pleasure, submitting, or belonging to any thing, require a Dative case: as, Labor est ^a utilis ^b corpori, *Labour is profitable to the body.* ^a Aequalis ^b Hectori, *Equal to Hector.* ^a Idoneus ^b bello, *Fit for war.* ^a Jucundus ^b omnibus, *Pleasant to all persons.* ^b Parenti ^a supplex, *Suppliant to his father.* ^b Mihi ^a proprium, *Proper to me.*

Likewise Nouns Adjectives of the Passive signification in bilis, and Participles in dus: as, ^a Flebilis, ^{aa} flendus ^b omnibus, *To be lamented of all men.* ^a Formidabilis, ^{aa} formidandus ^b hosti, *To be feared of his enemy.*

The Accusative case.

The 5 measure of length, breadth, or thickness of any thing, is put after Adjectives in the Accusative case, and sometime in the Ablative case: as, Turris ^a alta ^b centum pedes, *A tower an hundred foot high.* Arbor ^a lata ^b tres digitos, *A tree three fingers broad.* Liber ^a crassus ^b tres pollices, *vel* ^{bb} tribus pollicibus, *A book three inches thick.*

for *Virgo Virginum sapientissima*, or *ex numero Virginum*. 4 Several other Adjectives in imitation of the Greeks govern a Genitive case, especially among the Poets. As, *Lassus viarum, felix ac libera legum, vini somnique benignus. Miror te purgatum illius morbi. Pauper argenti*, and the like. 5 The Noun of measure hath sometimes a Genitive, but in that case it depends on some general word understood. As, *Areola longa pedum denum*, *Where mensurâ, spatia, or longitudine is understood.*

The Construction of the

The Ablative case.

A Djectives signifying fulness, emptiness, plenty, or wanting, require an ¹ Ablative case, sometimes a Genitive: as, ^b Copiis ^a abundans, Crura ^b thymo ^a plena. ^a Vacuus ^b irâ, ^{bb} iræ, ^{ab} irâ. Nulla epistola ^a inanis ^b re aliquâ. ^a Ditissimus ^b agri. ^b Stultorum ^a plena sunt omnia. Quis, nisi ^b mentis ^a inops, oblatum respuat aurum? ^a Integer ^b vitæ, ^b scelerisque ^a purus, non eget Mauri jaculis nec arcu. ^a Expers ^b omnium. Corpus ^a inane ^b animæ.

These Adjectives, Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, with such others, will have an ² Ablative case: as, ^a Dignus ^b honore. ^a Captus ^b oculis. ^b Virtute ^a præditus. ^b Paucis ^a contentus.

Where note that Dignus, indignus, and contentus, may instead of the Ablative case have an Infinitive Mood of a Verb: as, ^a Dignus ^b laudari, *Worthy to be praised.* ^a Contentus in pace ^b vivere, *Content to live in peace.*

Constructions of the Pronouns.

These Genitive cases of the Primitives, Mei, tui, sui, nostri, and vestri, be used when suffering or passion is signified: as, ^a Pars ^b tui. ^a Amor ^b mei, **But when possession is signified, Meus, tuus, suus, noster, and vester be used:** as, ^a Ars ^b tua. ^a Imago ^b tua.

These Genitive cases, Nostrum, vestrum, be used after Distributives, Partitives, Comparatives, and Superlatives: as, ^a Nemo ^b vestrum. ^a Aliquis ^b nostrum. ^a Major ^b vestrum. ^a Maximus natu ^b nostrum.

Construction of the Verb: and first with The Nominative case.

SUm, forem, fio, existo, and certain Verbs passives: as, Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, existimor, videor, with other like, will have such

¹ This Ablative is governed of a Preposition understood. For *vacuus curis*, is for *à curis*. *Laude dignus* for *de laude*. Sometimes also the Preposition is expressed; as, *locus à frumento copiosus*. Cic. *Liber à delictis*. Idem. *Inops à verbis*, *ab amicis*. Idem. The Genitive depends on a general Noun understood, as, *copia*, *negotium*, *res*, &c. So *vacuus curarum*, is for *re curarum*, as

Eight parts of Speech.

case after them as they have before them : 3 as ;
 a Fama aa est b malum, *Fame is an evil thing.* a Malus
 culturâ aa fit b bonus, *An evil person by due ordering or
 governance is made good.* a Cræsus aa vocatur b dives, *Cræ-
 sus is called rich.* a Horatius aa salutatur b Poeta, *Horace
 is saluted by the name of a Poet.* Malo a te a divitem
 aa esse quam haberi, *I had rather thou wert rich indeed than
 so accounted.*

Also Verbs that betoken bodily moving, going,
 resting, or doing, which be properly called Verbs
 of gesture : as, Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bi-
 bo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other
 like, as they have before them a Nominative case
 of the Doer or sufferer ; so may they have after
 them a Nominative case of a Noun or Participle,
 declaring the manner of circumstance of the doing
 or suffering : as, a Incedo b claudus, *I go lame.* a Pe-
 trus aa dormit b securus, *Peter sleepeth void of care.* a Tu
 aa cubas b supinus, *Thou liest in bed with thy face upward.*
 a Somnias b vigilans, *Thou dreamest waking.* a Studeto
 b stans, *Study thou standing.* And likewise in the Accu-
 sative case : as, Non decet a quenquam aa meiere
 b currentem, aut bb mandentem, *It doth not become any to
 piss running or eating.*

And generally, when the word that goeth be-
 fore the Verb, and the word that cometh after
 the Verb belong both to one thing, that is to say,
 have respect either to other, or depend either of
 other, they shall be put both in one case, whether
 the Verb be transitive or intransitive, of what
 kind soever the Verb be : as : a Loquor b frequens
I speak often. a Taceo b multus, *I hold my peace much.*
 a Scribo epistolas b rarissimus, *I write letters very seldom.*
 Ne a assuescas aa bibere vinum b jejunos, *accustom not thy
 self to drink Wine next thy heart, or not having eaten some-
 what before.*

we find in Phædrus, *res cibi for cibus*, and in Plautus, *res voluptatum*, for
voluptates. 2 And sometimes also a Genitive ; as, *Contentus libertatis.* Liv. *Su-
 scipe curam & cogitationem dignissimam tua virtutis.* Cic. *Indignus avorum.* Id.
 But the construction with an Ablative is most natural. 3 The reason
 why these Verbs change nothing in the construction is because they mark
 only the union and connection of words, and the respect they have one to
 another. If we meet with a Genitive case after these Verbs, they have
 nevertheless the same case after as before them, but the same word is un-
 derstood, as, *Hic liber est Petri*, that is, *Hic liber est liber Petri*

The Construction of the

The Genitive case.

This Verb *sum*, when it betokeneth or importeth possession, owing, or otherwise pertaining to a thing, as betoken, property, duty, or guise, it causeth the Noun, Pronoun, or Participle following to be put in the Genitive case: as, *Hæc vestis a est b patris*, *This garment is my fathers.* ¹ *In- sapientis a est dicere, non putaram*, *It is the property of a fool to say, I had not thought.* *Extremæ a est b dementiae discere dediscenda*, *It is a point of the greatest folly in the world to learn things that must afterward be learned otherwise.* *b O- rantis a est nihil nili coelestia cogitare*, *It is the duty of a man that is saying his prayers, to have mind on nothing but heavenly things.* Except that these Pronouns, *Meus*, *tuus*, *suus*, *nostrus*, and *vester*, shall in such manner of speaking be used in the Nominative case ²: as, *Hic codest a est b meus*, *This book is mine.* *Hæc domus a est b vestra*, *This house is yours.* *Non a est mentiri b meum*, *It is not my guise (or property) to lie.* *b Nostrum a est in- juriam non inferre*, *It is our parts not to do wrong.* *b Tuum a est omnia juxta pati*, *it is thy part (or duty) to suffer all things alike.*

Verbs that betoken to esteem or regard, re- quire a ³ Genitive case betokening the value: as, *b Parvi a ducitur probitas*, *Honesty is reckoned little worth.* *b Maximi a penditur nobilitas*, *Nobility of birth is very much regarded.*

⁴ Verbs of accusing, condemning, warning, pur- ging, quitting, or alloying, will have a Genitive case of the crime, or of the cause, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of: or else an Ablative case, most commonly without a Preposition: as, *Hic b furti se a alligat, vel bb furto.*

¹ In this Construction with a Genitive a Substantive is understood, on which it depends. As, *Sum ejus opinionis*, that is, *Vir, Philosophus, Doctor.* *Non est Regis*, that is, *officium.* *Hæc vestis est patris*, that is, *hæc vestis est vestis patris.* ² The reason of this is, because they are Adjectives and agree with the Substantive in the Nominative case. ³ These Genitives depend on the common word *pretio* understood. As, *Parvi ducitur probitas*, that is, *parvi aris pretio.* ⁴ The Genitives also in these Constructions depend on the com- mon word, as *actione, crimine, causa, pœna*, and the like. As, *Arcessere Ma- jestatis*, that is, *crimine Majestatis*; and the Ablative is governed of a Prepo- sition

Eight parts of Speech.

a admonuit b me errati, *vel* bb errato. b De pecuniis repetundis a damnatus est.

Satago, ⁵ misereor, ⁶ miseresco, require a Genitive case: as, b Rerum suarum a satagit. a Misere b mei Deus.

⁷ Reminiscor, obliviscor, recordor, and memini will have a Genitive, or an Accusative: as, a Reminiscor b historiae. a Obliviscor b carminis. a Recordor b pueritiam. a Obliviscor b lectionem. a Memini b tui, *vel* bb te, *I remember thee.* a Memini b de te, *I speak of thee.* a Egeo, or a indigeo b tui, or bb te. a Potior b urbis, *I conquer the City.* a Potior b voto, *I obtain my desire.*

The Dative case.

ALl manner of Verbs put acquisitively, that is to say, with these tokens to or for after them, will have a Dative case: as, Non b omnibus a dormio, *I sleep not to all men.* b Huic a habeo, non bb tibi, *I have it for this man and not for thee.*

To this rule do also belong Verbs betokening

- Profit or Disprofit: as, Commodo, incommodo, noceo.
- Compare: as, Comparo, compono, confero.
- Give or restore: as, Dono, reddo, refero.
- Promise or to pay: as, Promitto, polliceor, solvo.
- Command or shew: as, Impero, indico, monstro.
- Trust: as, Fido, confido, fidem habeo.
- Obeys or be against: as, Obedio, adolor, repugno.
- Threaten or to be angry with: as, Minor, indignor, irascor.

Also Sum, with his compounds, except Possum. Also Verbs compounded with satis, bene and male: as, satisfacio, benefacio, malefacio: Finally, certain Verbs compounded with these Prepositions, Præ, ad, con, sub, ante, post, ob, in, and inter, will have a Dative case: as, Præluceo, adjaceo, condono, sub-

sition understood: Which is sometimes expressed; as, *Damnatus de Majestate.* Cic. ⁵ *Rerum suarum satagit*, is for *agit sat rerum suarum*; where *sat* is instead of an Accusative, coming from *satis* which is an old Noun, as *magis* and *potis*. ⁶ *Misereor* is read with a Dative, but not amongst the purest Authors. ⁷ The Accusative is the regular Construction of Verbs Actives, and the Genitive depends on a Substantive understood. As, *Memini malorum*, that is, *memoriam malorum.* *Venit in mentem illius diei*: that is, *recordatio illius diei.*

An Introduction of the

oleo, antesto, posthabeo, objicio, insulto, intersero.

This Verb Sum, es, fui, may oftentimes be set for habeo; and then the word that seemeth in the English for the Nominative case, shall be put in the Dative, and the word that seemeth to be the Accusative case, shall be the Nominative: as, ^a Est ^b mihi ^a mater, *I have a mother.* Non ^a est ^b mihi ^a argentum, *I have no money.* But if Sum be the Infinitive Mood, this Nominative shall be turned into the Accusative: as, Scio ^b tibi non ^a esse ^a argentum, *I know thou hast no money.*

Also when Sum hath after him a Nominative case and a Dative, the word that is the Nominative case, may be also the Dative: so that Sum may in such manner of speaking be construed with a double Dative case: as, ^a Sum ^b tibi ^{bb} praesidio, *I am to thee a safeguard.* Hæc res ^a est ^b mihi ^{bb} voluptati, *This thing is to me a pleasure.*

And not only Sum, but also many other ¹ Verbs may in such manner of speaking have a double Dative case; one of the person, and another of the thing: as, ^a Do ^b tibi vestem ^{bb} pignori. ^a Verto hoc ^b tibi ^{bb} vitio. Hoc tu ^b tibi ^{bb} laudi ^a ducis ².

The Accusative case.

VERBS Transitives are all such as have after them an Accusative case of the Doer or sufferer, whether they be Active, Commune, or Dependent: as, ^b Usus ^a promptos ^a facit. ^a Foeminae ^a Iudificantur ^b viros. ^a Largitur ^b pecuniam.

Also Verbs Neuters may have an Accusative case of their own ³ signification: as, ^b Endymionis ^a somnum ^a dormis. ^a Gaudeo ^b gaudium. ^a Vivo ^b vitam.

Verbs of asking, teaching, and araying, will have two Accusative cases; one of the sufferer, and another of the thing: as, ^a Rogo ^b te ^{bb} pecuniam. ^a Docebo ^b te ^{bb} literas. ^b Quod ^{bb} te jamdudum ^a hortor. ^a Exuo ^b me ^{bb} gladium.

¹ Such are, habeo, do, verto, tribuo, duco, relinquo, puto, and some others.
² Hither may be referred these expressions, Est mihi nomen Petro; Cui nunc cognomen Julo: Though we say also by apposition, cui cognomen Julus. Or with a Genitive Cognomen Juli as Flumen Rheni. ³ As also when they are taken in a Metaphorical sense; as, Ambulare maria, & terras navigare, Cic. Ardebat Alexin. Virg. The reason of this construction see in the Latin Syntax. ⁴ Here the Preposition is understood, which in all modern Languages is expressed. But in Latin 'tis omitted, as Sanctius observes; because it would cause an ambiguity, as if one say, tetigi illum cum
hastâ,

Eight parts of Speech.

The Ablative 4 case.

ALL Verbs require an Ablative case of the instrument, put with this sign with before it, or of the cause, or of the manner of doing: as, ^a Ferit eum ^b gladio. ^a Taceo ^b metu. Summâ ^b eloquentiâ causam ^a egit.

The Word of price is put after Verbs in the Ablative case: as, ^a Vendidi ^b auro. ^a Emptus sum ^b argento. Except these Genitives, when they be put alone without Substantives, Tanti, quanti, plaris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque: as, ^b Quanti ^a mercatus es hunc equum? Certe ^b pluris quam ^a vellem. Saving that after Verbs of price we shall alwaies use these Adverbs, Carius, vilius, melius, and pejus, instead of their casuals.

Verbs of plenty or scarceness, filling, emptying, loading, or unloading, will have an Ablative case ⁶: as, ^a Affluis ^b opibus. ^a Cares ^b virtute. ^a Expleo te ^b fabulis. ^a Spoliavit me ^b bonis omnibus. ^a Oneras stomachum ^b cibo. ^a Levabo te hoc ^b onere. Likewise Utor, fungor, fruor, potior, lætor, gaudeo, dignor, impertio, ⁷ impertior.

Verbs that betoken receiving, or distance, or taking away, will have an Ablative case, with ^a, ^{ab}, ^è, ^{ex}, or ^{de}: as, ^a Accepit literas ^b à Petro. ^a Audi ^b ex longè. Longè ^a distat ^b à nobis. ^a Eripui te ^b è malis. And this Ablative after Verbs of taking away may be turned into the Dative: as, ^a Subtraxit ^b mihi cingulum. ^a Eripuit ^b illi vitam ⁸.

Verbs of comparing or exceeding, may have an Ablative case of the word that signifieth the measure of exceeding: as, ^a Praefero hunc multis ^b gradibus, *I prefer this man by many degrees.* ^b Paulo intervallo illum ^a superat, *He is beyond the other but a little space.*

hastâ, it might be doubted whether you touched him and his lance, or him with a lance. ⁵ But here a word of the Ablative case is understood; as, *Pluris quam vellem*, for *pretio plaris aris quam vellem*. ⁶ This construction as well as the former depends on a Preposition understood; which sometimes is expressed; as, *Hæc à custodibus militum vacabat hora.* Cæf. ⁷ See more of these in the Latin Syntax. ⁸ There are other constructions like these, where the Preposition is understood; as *Cavere malo* for *à malo.* *Cibò prohibere* & *teſto.* Cic. *Liberare, curâ, infamiâ, Idem, &c.*

The Construction of the

A Noun or Pronoun Substantive, joyned with a Participle expressed or understood, and having none other word whereof it may be governed, it shall be put in the Ablative ¹ case absolute: as, ^a Rege ^b veniente, hostes fugerunt, *The King coming the enemies fled.* ^a Mē ^b duce, vinces, *I being captain, thou shalt overcome.*

And it may be resolved by any of these words, Dum, cum, quando, si, quanquam, postquam: as, ^a Rege ^b veniente; *id est*, Dum veniret Rex. ^a Me ^b duce; *id est*, Si ego dux fuero.

Constructions of Passives.

A Verb Passive will have after him an Ablative case with a ² Preposition, or sometimes a Dative of the Doer: as, Virgilius ^a legitur ^b ē me. ^b Tibi fama ^a petatur. And the same Ablative or Dative shall be the Nominative case to the Verb, if it be made by the Active: as, ^a Ego ^b lego Virgilium. ^a Petas ^b famam.

³ Gerunds.

Gerunds and Supines will have such cases as the Verbs they come of: as, Otium ^a scribendi ^b literas. Ad ^a consulendum ^b tibi. ^a Auditum ^b Poetas.

When the English of the Infinitive mood cometh after any of these Nouns Substantives, Studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio,

¹ This Ablative, though called absolute, is alwaies governed by a Preposition understood. As, *Me consule*, that is *sub me consule*. *Reginā venturā*, that is *de Reginā venturā*. See more in the Latin Syntax. ² Here the case is not governed of the Passive but of the Preposition. For the Passive hath no need but of a Nominative to make its Construction perfect. As, *Aman- tur boni*. If *ab omnibus* is added, 'tis *ab* that governs the case, and not *aman- tur*. And that the Passives are indifferent to this regimen, may appear from Tully's using *per* and *ab* promiscuously; as, *Nisi ab improbis expul- sus essem, & per bonos restitutus*. *De mercenariis nisi jam aliquid factum est per Flaccum, fiet a me*. ³ Concerning the nature of Gerunds see the Latin Gram- mar.

Eight parts of Speech.

gestus, satietas, potestas, licentia, consuetudo, consilium, vis, norma, amor, cupido, locus, and others like, if the Verb should be of the Active voice, it shall be made by the Gerund in di: And the same Gerund in di: is used also after certain Adjectives: as, ^a Cupidus ^b visendi. ^a Certus ^b eundi. ^a Peritus ^b jaculandi. ^a Gnarus ^b bellandi.

When ye have an English of the Participle of the present tense, with this sign of or with, coming after a Noun Adjective, it shall in Latin-making be put in the Gerund in do: as, ^a Defessus ^b ambulando, *I am weary of walking.*

Also the English of the Participle of the Present tense coming without a Substantive, with this signe in or by before him, shall in Latin-making be put in the Gerund in do: as, Cæsar, ^b dando, ^b sublevando, ^b ignoscendo, gloriam ^a adeptus est. ^b In apparando totum hunc ^a consumunt diem. And the same Gerund in do is used either without a Preposition, or with one of these Prepositions, A, ab, de, e, ex, cum, in, pro: as, Deterrent ^a à ^b bibendo. ^a Ab ^b amando. Cogitat ^a de ^b edendo. Ratio bene scribendi ^a cum ^b loquendo conjuncta est.

THE English of the Infinitive mood, coming after a reason, and shewing the cause of a reason, may be put in the Gerund in dum: as, Dies mihi ut satis sit ^a ad ^b agendum, vereor, *I fear that a whole day will not be enough for me to do my business.*

The Gerund in dum is used after one of these Prepositions; Ad, ob, propter, inter, ante: as, ^a Ad ^b capiendum hostes. ^a Ob (*vel* ^a propter) ^b redimendum captivos. ^a Inter ^b cocnandum. ^a Ante ^b damnandum.

And when ye have this English must or ought in a reason, where it seemeth to be made by this Verb oportet, it may be put in the Gerund in dum, with this Verb est set impersonally; and then the word that seemeth in the English, to be the Nominative case, shall be put in the Dative: as, ^a Abeundum est ^b mihi, *I must go hence.*

The Construction of the

Supines.

THE first Supine hath his Active signification, and is put after Verbs and Participles, that betoken moving to a place: as, ^a Eo ^b cubitum. ^b Spectatum ^a admissi, risum teneatis amici?

The latter Supine hath his Passive signification, and is put after Nouns Adjectives: as, Dignus, indignus, turpis, foedus, proclivis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus, and such like. And the same Supine may also be turned into the Infinitive mood Passive: as it may be indifferently said in Latine, ^a Facile ^b factu, or ^a Facile ^b fieri, *Easy to be done.* ^a Turpe ^b dictu, or ^a Turpe ^b dici, *Unhonest to be spoken.*

The Time.

NOuns that betoken part of time, be commonly put in the Ablative case: as, ^b Nocte ^a vigilas. ^b Luce ^a dormis. But Nouns that betoken continual term of time, without ceasing or intermission, be commonly used in the Accusative case: as, Sexaginta ^b annos ^a natus. ^b Hyemem totam ^a stertis.

Space of Place.

NOuns that betoken space between place and place, be commonly put in the Accusative case: as, ^b Pedem hinc ne ^a discesseris, *Go not thou a foot from this place.*

A Place.

NOuns Appellatives or Names of great Places, be put with a ³ Preposition, if they follow a Verb that signifieth, *In a place, To a place, From a place, or By a place:* as, ^a Vivo ^b in Anglia. ^a Veni ^b per Galliam ^{bb} in Italiam. ^a Proficiscor ^b ex urbe.

In a place or at a place, if the place be a proper

¹ Here the Ablative and Accusative both are governed of Prepositions understood, which with the Accusative is often expressed; as *Intra annos quatuordecim, Cæsi, Paucos ante menses, aliquot post annos.* ² Nouns of measure have sometimes a Genitive *Pyramides lata pedum septuaginta.* Plin. But a general word is understood of which it is governed, as *Mensura, spatium, or longitudine.* ³ And frequently too without a Preposition, as, *Sardiniam veni.* Cæsar. *Agypto remeans.* Tac.

Part of Time answereth to the Question when; & These continual Term of Time answereth to how long.

Eight parts of Speech.

⁴ name of the first or second Declension and the singular number, it shall be put in the Genitive case: as, ^a Vixit ^b Londini. ^a Studuit ^b Oxonia.

And these Nouns, Humi, domi, militia, belli, be likewise used: as, ^a Procumbit ^b humi bos. ^b Militariæ ^a enutritus est. ^b Domi ^{bb} bellicæ ciosi ^a vivitis.

But if the place be of the third Declension: or the plural number, it shall be put in the Dative, or in the Ablative case: as, ^a Militavit ^b Carthagini, or ^{bb} Carthaginæ. ^b Athenis ^a natus st. Likewise we say, ^b Ruri, or ^{bb} Rure ^a educatus est.

To a place, if the place be a proper name, it shall be put in the Accusative case without a ⁵ Preposition: as, ^a Eo ^b Romam. Likewise, ^a Confero me ^b domum. ^a Recipio me ^b rus.

From a Place or By a place, if the place be a proper name, it shall be put in the Ablative case without a Preposition: as, ^a Disceit ^b Londino. ^a Profectus est ^b Londino (vel per Londam) Cantabrigiam. Domus and Rus be likewise used: as, ^a Abiit ^b domo. ^b Rure ^a reversus est.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no Nominative ⁶ case before him; and this word it or there is commonly his sign: as, Decet, it becomes. ^a Oportet ^b aliquem esse, There must be somebody. But if he hath neither of these two words before him, then the word that seemeth to be the Nominative case, shall be such case as the Verb Impersonal will have after him: as, ^b Me ^a oportet, I must. ^b Tibi ^a licet, Thou mayest.

⁷ Interest, refert, and est for interest, require a Genitive case of all casual words, except Meâ, suâ, nostrâ, vestrâ and cuiâ, the Ablative cases of the

⁴ These Nouns are sometimes found with a Preposition, as, *Naves longas in Hispali faciendas curavit.* Cæf. *In Alexandria.* Cic. And on the contrary Names of Provinces in the Genitive, as, *Sicilia cum essent.* ⁵ Here the Preposition *in* is understood. And the Preposition sometimes is expressed, as, *Cursus ad Brundisum.* Cic. See more at large of these Constructions in the Latin Syntax. ⁶ These Verbs which are called Impersonals have sometimes a Nominative expressed, as, *Non te hac pudet.* Ter. *Quem neque pudet quicquam.* Idem: but alwaies understood, as, *Decet* for *hæc res decet.* ⁷ Some will have these cases to be Accusatives of the Neuter Gender, as, *Interest meâ* for *inter mea negotia.* Others Ablatives of the feminine Gender, as, *Refert meâ* for *in re meâ.* See the Latin Syntax.

An Introduction of the

Pronouns possessives : as, ^a Interest ^b omnium recte agere. ^b Tuâ refert teipsum nôsse.

Certain Impersonals require a Dative case : as, Libet, liet, patet, liquet, constat, placet, expedit, prodest, sufficit, vacat, accidit, convenit, contingit, and other lîe. Some will have an Accusative case only : as, Delectat, decet, juvat, oportet. Some beside the Accusative case will have also a Genitive : as, ^{bb}Nostri ^b nosmet ^a poenitet. ^b Me. ^{bb} civitatis ^a tædet. ⁱ Padet ^b me ^{bb} negligentia. ^a Miseret ^b me ^{bb} tui. ^b Me ^b illorum ^a miserescit.

Verbs Impersonals of the Passive voice, being formed of Neuters, do govern such cases as the Verbs Neuters which they come of : as, ^a Parcatur ^b sumptui, *L: cost be spared.* Because we say, ^a Parcamus ^b pecunie, *Let us spare cost.*

A Verb Impersonal of the Passive voice hath like case as other Verbs Passives have : as, ^a Benefit multis ^a principe. Yet many times the case is not expressed, but understood : as, *Maximâ vi* ^a certatur? ^baudi ^b ab illis.

When a deed is signified to be done of many, the Verb being a Verb Neuter, we may well change th Verb Neuter into the Impersonal in tur : as, *In ignem posita est,* ^a fletur.

A Participle.

Participles govern such cases as the Verbs that they come of : as, ^a Fruiturus ^b amicis. ^a Consulens ^b tui. ^a Diligendus ^b ab omnibus.

Here note, that Participles may four manner of way be changed into Nouns : the first is when the voice of a Participle is construed with another case than the Verb that it cometh of : as, ^a Apprens ^b vini, *Greedy of wine.*

The second, when it is compounded with a Preposition, which the Verb that it cometh of cannot be compounded withall : as, *Indoctus, innocens.*

^r That Participles become Nouns, when they are compounded with a Preposition, and when they are compared, is the Opinion of Sanctius. But Vossius maintains the contrary, and says that *Insuperante Pamphilo* in Terence, and *Injunctibus nobis*, are Participles, and are the same as *me sperante, me sciente*. The same is that of Horace, *Dicam indictum ore alio*. And as to their comparison, we find in Tully, *Habeas eos à me commendatissimos,*

Eight parts of Speech.

The third, when it formed all the Degrees of comparison: as, Amans, Amantior, Amantissimus: Doctus, doctior, doctissimus.

The fourth, when it hath no respect, nor expresses Difference of time: as, Homo laudatus, *A man laudable.* Puer amandus, *id est, amari dignus, A child worthy to be loved.* And all these are properly called Nouns Participles.

Participles when they be changed into Nouns require a Genitive² case: as, ^a Fugitans ^b litium. ^a Indoctus ^b pilæ. ^a Copientissimus ^b tui. ^b Lactis ^a abundans.

These Participial voices, Perosus, exosus, pertæsus, have alwaies the Active Signification, when they govern an Accusative case; as, ^a Exosus ^b sævitiam, *Hating cruelty.* ^b Vitam ^a pertæsus, *Weary of Life.*

The Adverb.

Adverbs of quantity, time and place, Do require a Genitive³ case: as, ^a Multum ^b lucri. ^a Tunc ^b temporis. ^a Ubique ^b gentium.

Certain Adverbs will have a Dative case, like as the Nouns that they come of: as, Venit ^a obviam ^b illi. Canit ^a similiter ^b huic.

These Datives be used Adverbially, Tempori, luci, vesperi: as, Tempori surgendum. Vesperi cubandum. Luci laborandum.

Certain Adverbs will have an Accusative case of the Preposition that they come of: as, ^a Propius ^b urbem. ^a Proxime ^b castra.

Where note that Prepositions, when they be set without a case, or else do form the Degrees of comparison, be changed into Adverbs.

datissimos, and in another place, *Tu sic habeto me à causis nunquam distinctiorem fuisse.* These and several others Vossius maintains to be Participles, because they denote time as much as their Positives. ² This regimen is the same as that of two Substantives, for *amans virtutis* is as much as *amator virtutis*. The reason of this regimen is because these Participles supply the place of Nouns Substantives. *Instar* is a Substantive. *Ergo* comes from the Greek Ablative ἔργον. *Pridie* and *postridie* from the Ablative *die*. ³ The Adverbs of Quantity being derived from Adjectives, retain their nature, and suppose *negotium* for their Substantive.

The

The Construction of the Eight parts of Speech.

The Conjunction.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives, and these four, *Quam, nisi, præterquam, an,* couple like cases: as, *a Xenophon, & b Plato fuere æquales.* And sometimes they be put between Divers¹ cases: as, *a Studui b Romæ & bb Athenis. Est a liber b meus & bb fratris. a Emi fundum centum b nummis & bb pluris.*

Conjunctions Copulatives and Disjunctives, most commonly joyn like moods and tenses together: as, *a Petrus & Joannes b precabantur & bb docebant.* And sometimes Divers tenses: as, *Et b habetur & bb referetur tibi a me a gratia.*

The Preposition.

Sometimes this² Preposition *In* is not expressed but understood, and the casual word nevertheless put in the Ablative case: as, *Habeo te a b loco parentis; id est, a in b loco.*

A Verb compound sometime requireth the case of the Preposition that he is compounded with: all: as, *a Exeo b domo. a Pretereo b te insalutatum. a Adeo b templum.*

The Interjection.

Certain³ Interjections require a Nominative case: as, *a O festus b dies hominis.* Certain a Dative: as, *a Hei b mihi.* Certain an Accusative: as, *a Heu b stirpem invisam.* Certain a Vocative: as, *a Proh sancte b Jupiter.* And the same *Proh* will have an Accusative case: as, *a Proh Deum atque hominum b fidem.*

¹ But then the construction is figurative, and if we resolve the phrase into its simple construction, we shall find the Conjunction couples like cases. For *Studui Roma & Athenis,* is for *studui in urbe Roma, & in Athenis.* *Est liber meus & fratris,* for, *est liber meus & liber fratris.* *Eros centum aureis & pluris,* for *emi centum aureis & pretio pluris eris,* and so in others. ² The use of the Preposition is so general in all languages, that there is scarce any expression or construction but depends on it; as we shall make appear in the Latin Syntax. ³ The case which we usually attribute to the Interjection depends on a Verb understood. See the Latin Syntax.

GUILIELMI LILII

ad suos Discipulos Pædagogica, seu

CARMEN DE MORIBUS.

QUI mihi discipulus Puer es, cupis atque doceri,
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Manè citus lectum fuge, mollem discute somnum :
Templa petas supplex, & venerare Deum.
Attamen in primis facies sit lota manusque ;
Sint nitidæ vestes, comptaque cæsaries.
Desidiam fugiens ; cùm te Schola nostra vocârit,
Adfis ; nulla pigræ sit tibi causa moræ.
Me Præceptorem cum videris, ore saluta,
Et condiscipulos ordine quosque tuos.
Tu quoque fac sedeas, ubi te sedisse jubemus ;
Inque loco, nisi sis iustus abire, mane.
Ac magis ut quisque est Doctrinæ munere clarus,
Sic magis is clarâ sedè locandus erit.
Scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint semper studiis arma parata tuis.
Si quid dictabo, scribes ; at singula rectè ;
Nec macula, aut scriptis menda sit ulla tuis.
Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis
Mandes, quæ libris inseruisse decet :
Sæpe recognoscas tibi lecta, animoque revolvās ;
Si dubites, nunc hos consule, nunc alios.
Qui dubitat, qui sæpe rogat, mea dicta tenebit ;
Is qui nil dubitat, nil capit inde boni.
Disce Puer quæso, noli dediscere quicquam,
Nè mens te infimulet conscia desidæ.
Sisque animo attentus : quid enim docuisse juvabit,
Si mea non firmo pectore verba premas ?
Nil tam difficile est, quod non solertia vincat :
Invigila, & parta est gloria militiæ.
Nam veluti flores tellus, nec semina profert,
Ni sit continuo victa labore manûs :
Sic puer, ingenium si non exercitet, ipsum
Tempus & amittat, spem simul ingenii.
Est etiam semper lex in sermone tenenda,
Nè nos offendat improba garrulitas.
Incumbens studio, submissâ voce loquêris ;
Nobis dum reddis, voce canorus eris.
Et quæcunque mihi reddis, discantur ad unguem :
Singula & abjecto verbula redde libro.
Nec verbum quisquam dicturo suggerat ullum ;
Quod puero exitium non mediocre parit.

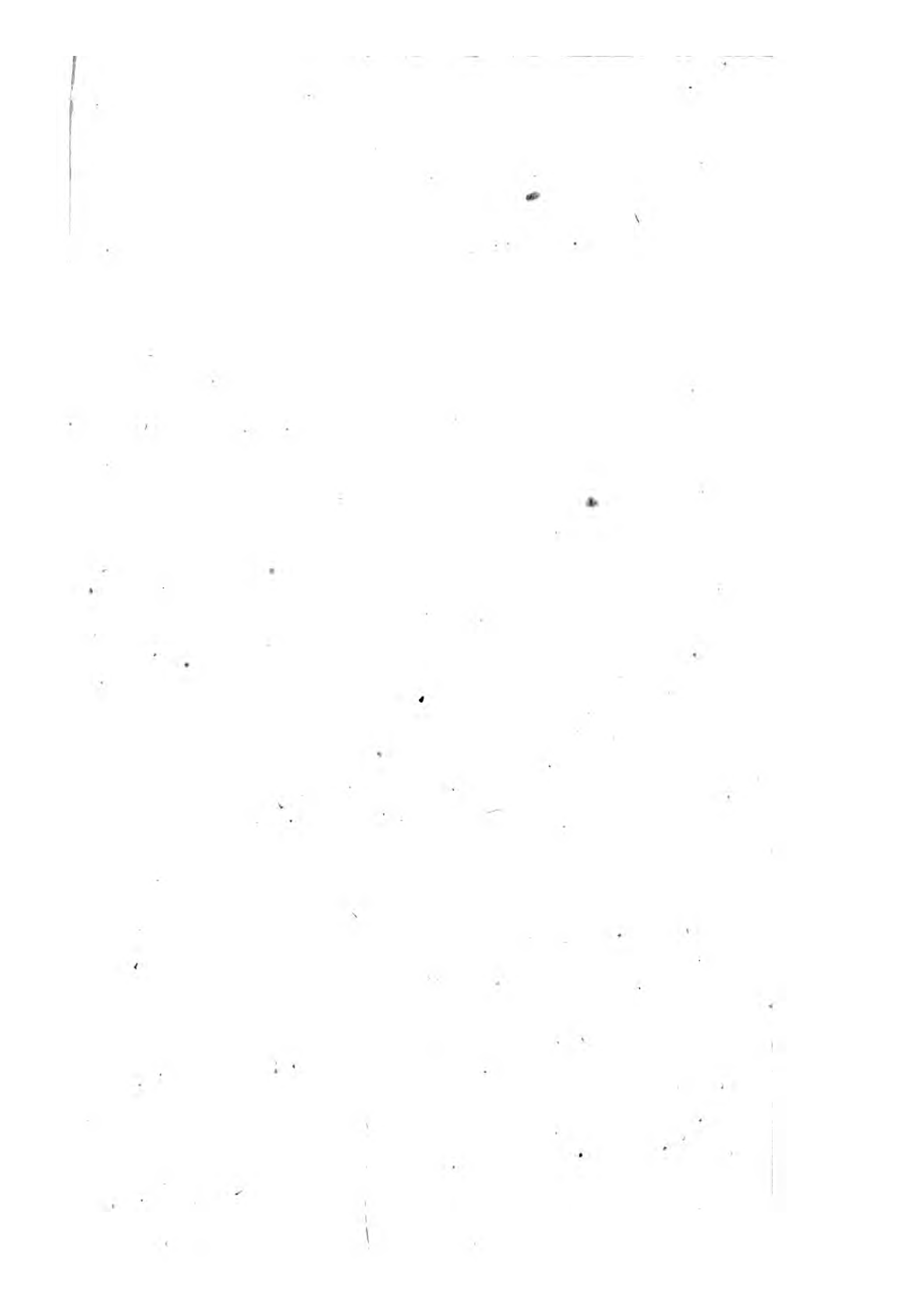
amittet

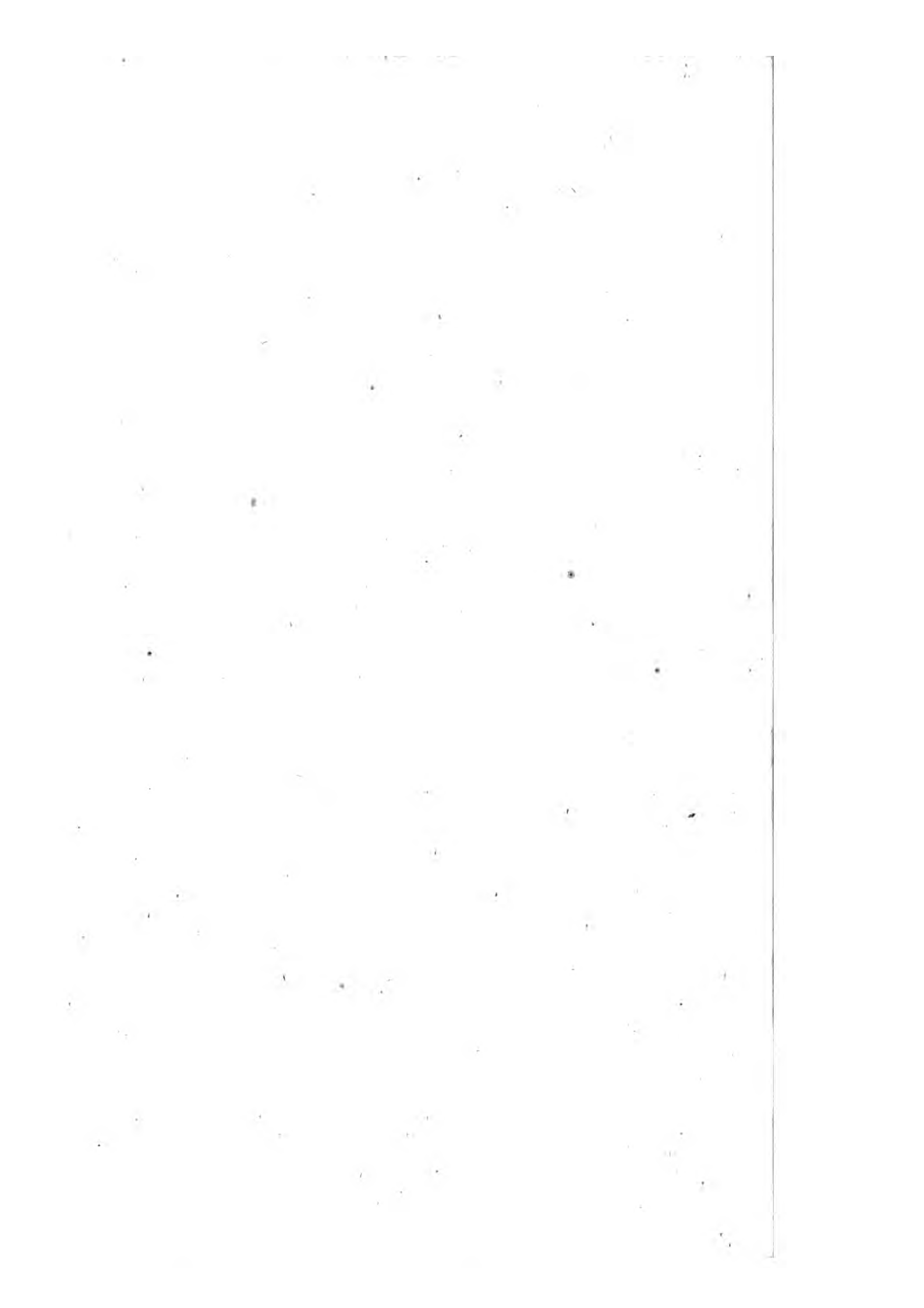
CARMEN DE MORIBUS.

Si quicumque rogo, sic respondere studebis,
Ut laudem dictis & mereare decus.
Non linguam celeri nimis, aut laudabere tardam;
Est virtus medium, quod tenuisse juvat.
Et quoties loqueris, memor esto loquere Latine;
Et veluti scopulos barbara verba fuge.
Præterea socios, quoties te cunque rogabunt,
Instrue; & ignaros ad mea vota trahe.
Qui docet indoctos, licet indoctissimus esset,
Ipse brevi reliquis doctior esse queat.
Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
Ingens Romani dedecus eloquii:
Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
Quem non authorem barbara turba probet.
Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
Discere si cupias cultius ore loqui;
Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
Et quos authores turba Latina docet.
Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
Nunc simul amplecti te Ciceronis opus;
Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
Sunt quos delectat (studio virtutis honestæ
Posthabito) nugis tempora contere:
Sunt quibus est cordi, manibus, pedibusve sodales,
Aut alio quovis sollicitare modo:
Est alius, qui se dum clarum sanguine jactat,
Insulto reliquis improbat ore genus.
Te tam prava sequi nolim vestigia morum:
Ne tandem factis præmia digna feras.
Nil dabis aut vendes, nil permutabis, emesve,
Ex damno alterius commoda nulla feres.
Insper & nummos, irritamenta malorum,
Mitte aliis; puerum nil nisi pura decent.
Clamor, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
Sint procul à vobis: Martis & arma procul.
Ne penitus dices, quod turpe, aut non sit honestum;
Est vitæ, ac pariter janua lingua necis.
Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre;
Jurare aut magni nomina sacra Dei.
Denique servabis res omnes, atque libellos,
Et tecum quoties isque redisque feres.
Effuge vel causas, faciunt quæcunque nocentem,
In quibus & nobis displicuisse potes.

Nil

F I N I S.

BREVISSIMA INSTITUTIO
SEU RATIO
GRAMMATICES
COGNOSCENDÆ,

*Ad omnium Puerorum utilitatem
præscripta:*

Quam solam Regia Majestas in omnibus Scholis
docendam præcepit.

*Additis subinde Observationibus utilissimis, ex
Despauterio, Alvaro, Sanctio, Vossio, Busbeio,
& quotquot nuper scripsere, Grammaticis Latinis;*

Quæ universam artem Grammaticam
exhauriunt.

OXONII, è THEATRO SHELDONIANO.

An. Dom. MDCCIX.

STUDIUM GRAMMATICES

omnibus esse necessarium.

Grammatices labor est parvus; sed fructus in illa est
Non parvus. Parva hæc discito, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

DE GRAMMATICA ET EJUS PARTIBUS.

GRAMMATICA est recte scribendi atque loquendi ars.

GRAMMATICÆ

quatuor sunt partes,

Orthographia, } { Syntaxis,
Etymologia, } { Profodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

Orthographia est recte scribendi ratio; quâ docemur, quibus quæque dictio sit formanda literis: ut: *Lectio*, non *lexio*: ab ὀρθός, *rectus*; & γραφή, *scriptura*.

De Literis.

EX ¹ viginti duabus literis, quinque sunt vocales, *a, e, i, o, u*: nam *y* Græca est. Ex quibus varie dispositis coalescunt di-phthongi quinque; $\left. \begin{matrix} \alpha \\ au \\ \alpha \\ ei \\ eu \end{matrix} \right\} \text{ut} \left\{ \begin{matrix} Musæ \\ Audio \\ Cælum \\ Hei \\ Esge \end{matrix} \right\}$ Reliquæ literæ consonantes appellantur: quarum novem sunt ² mutæ; *b, c, d, f, g, k, p, q, r*.

Septem autem sunt semivocales; *l, m, n, r, s, x, z*. Ex

Quare, si rem ad rationis trutinam expendamus, videntur tantum esse literæ novendecim; nempe quinque vocales *a, e, i, o, u*: & 14. consonantes; *b, c, d, f, g, lod, l, m, n, p, r, s, t, Nau.* ² Non verum est quod aſuñt Grammatici, mutas habere sonum obscuriorem, semivocales clariorem; nec mutas esse quia vocalis sequitur, & semivocales quia præcedit; sed vera appellatio- nis ratio est, quod mutæ, contra quam in semivocalibus fit, nullum habeant sonum, nisi vocales suum communicent. Nam *b*, aut *c*, citra vocalis certæ opem pronunciari nequeunt: at linguam crispando, efflandoque *r* quodam- modo efformaveris: sibilum edendo *s* extuleris: parque ratio in cæteris semivocalibus.

¹ Literarum numerus non recte à Grammaticis statuitur; cum *c, q,* & etiam *k*, eadem sint litera: & *b* non magis litera sit apud Latinos quam Græcos; & *y* specie non differat ab *u*; & *x*, & *z*, non litera sint unica, sed duarum literarum compendia: & contra *j* & *v* consonæ male eadem censeantur literæ ac *i* & *u* vocales, cum totâ naturâ differant.

ORTHOGRAPHIA.

1 Liquida

est quæ post
mutam in
eadem syl-
labâ posi-
ta liquefcit,
hoc est, vim
producendi
syllabam a-
mittit. Ex
his *m* & *n*
non nisi in
Græcis di-
ctionibus
liquefcunt.
Etiam si la-
xius vocem
liquidæ su-
mas, *s* & *v*
consonum
iis accensere
possis; nam *s*
in fine vocis
apud anti-
quos lique-
fcit; ut, *sal-
cibu* profal-
bus: & *v*
consonum si
præcesserit
g, q: vel *s*, ut
*lingua, lin-
quo, suadeo.*
Itaque &
corripitur
prior in a-
qua, equus,
sequor; alte-
ra in *filiqua*,
aliquis, &c. ut,

2

quibus quatuor vocantur etiam 1 liquidæ; *l, m, n, r*;
S vero suæ cuiusdam potestatis litera est; quæ inter-
dum etiam liquefcit; 2 *X* & *Z* duplices sunt consonantes,
atque etiam *I* inter duas vocales.

Adduntur etiam consonantibus *Y* & *V*, quando sibi
vel aliis vocalibus in eadem syllaba præponuntur: ut,
Juno, Jovis, voluntas, vultus.

K, y, & z, Latinis dictionibus nunquam admiscuntur.
H, proprie quidem litera non est, sed aspirationis no-
ta: Apud Poetas autem interdum consonantis vim ob-
tinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus: ut, hamus, he-
benus, hiatus, homo, humus, hymnus: consonantibus
vero nullis: recte itaque enunciamus

Hiulcus, { trisyl- } { Hieronymus, { pentasyll-
Hiacchus, { laba: } { Hieremias, { laba.

At in Latinis dictionibus interdum *h* postponitur *c*;
ut, Charus, charitas, pulcher, pulchritudo.

Bifariam pinguntur literæ; majusculis scilicet chara-
cteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur senten-
tiæ; ut, *Deum time, Regem honora*: & 3 propria nomina;
ut, *Henricus, Anglia*.

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones diphthon-
gis scribantur; nam hæ quidem vel scribi omnino, vel
signari debent: ut *Musæ præsumt, vel Musæ præsumt*.

Literæ majusculæ, cum solæ ac paucae scribuntur, ali-
quando significant prænomen, aliquando numerum.

ut,	}	A. Aulus.	P. C. Patres conscripti.
		C. Caius.	Q. Quintus, Quæstor, Quirites.
		D. Decius.	R. P. Respublica.
		G. Gaius.	Sp. Spurius.
		L. Lucius.	Sex. Sextus. [Romanus.
		M. Marcus.	S. P. Q. R. Senatus Populusque
		P. Publius.	T. Titus.
		P. R. Populus Romanus.	T. C. Tua clementia. & 4 ejus ge- neris infinita.

non pro *gs*, ut *rex* pro *regis*, unde *regis* in genitivo. *z* autem ponitur pro
ds, ut *zephyrus* pro *dsephyrus*, ubi tamen *d* molliter admodum pronuncia-
ri debet. 3 Adjectiva etiam omnia quæ ab iis formantur, ut *Homericus, Cice-
ronianus*. A majuscula etiam inchoant quæ proprii loco per antonomasiam po-
nantur, ut *Dominus* pro *Christo*, *Poeta* pro *Virgilio*. Item nomina artium ac digni-
tatum, ut *Rhetorica, Astrologia, &c.* uti & Festorum, ut *Pascha*. Et, ut breviter
dicam, omnia nomina quæ magnam Emphasin habent. Quilibet etiam versus
in carmine à majuscula inchoat. 4 Majuscula *K* significat *Kæso*. *M. Manius. N.*

Numerius. Cn. Cnaeus. Ti. Tiberius. Mam. Mamercus. Ser. Servius. Tul. Tullus. U. C.
Urbs condita. S. C. Senatus consultum. Col. Consul. Coll. Consules. H. S. Sestertius, &c.

In

ORTHOGRAPHIA.

In numeris vero significat,

I	1	}	Unum.
V	5		Quinque.
IX	9		Novem.
X	10		Decem.
XL	40		Quadraginta.
L	50		Quinquaginta.
XC	90		Nonaginta.
C	100		Centum.
D	500		Quingenta.
M	1000		Mille.

De syllabarum distinctionibus.

Recte scripturo discendum est imprimis, 1 syllabas inter scribendum aptè distinguere atque connectere.

In simplicibus vocibus *bd* vocali sequenti adhæret; ut, *A-bdomen*, *A-bdera*.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

et	} ut	{ Do-ctus.	} gm	} ut	} 2 A-gmen.
		{ San-ctus.			
pl	} ut	{ Scri-pli.	} st	} ut	} Ve-ster.
		{ Sum-pli.			
sc	} ut	{ Pi-scis.	} xi	} ut	} An-xius.
		{ Di-sco.			
tn	} ut	{ Æ-tna.			

Inter *m* & *n* non interseritur *p*. Male igitur pingeretur *Sompnus*, pro *sompnus*: *Columpna*, pro *columnna*.

Post *x* non scribitur *s*: ut *exscribo*, *exsolvo*; non *exscribo*, *exsolvo*. In compositis cum præpositione auri- bus & euphoniæ servendum est.

ut	{	Occurro,	} potiùs quam	{	Obscurro,
		Officio,			} Obscicio,
Et contra:	{	Aufero,	} non autem	{	Abfero,
		Abstineo,			} Austineo,
		Obtineo,			} Ottineo,
		Obrepo,			} Orrepo.

A-dmetus, mn. ut *o-mnis*, phth. ut *n:-phtha*, pn. ut *Thera-pne*, pt. ut *a-ptus*, sb. ut *Le-sbia*, fm. ut *Co-smus*, sp. ut *a-sper*, sq. ut *re-squa*, tl. ut *A-tlas*, tm. ut *La-trius*. 2 Recte dividitur *a-gmen*: non quod vox ulla occurrat, quæ à *gm*. incipiat, sed quia *a* in *ago* syllabam facit, unde illud derivatur. Similiter exarandum *fra-gmentum*, *au-gmentum*, *un-guentum*. Item, *do-ctrina*; Quia *do*, syllabam constituit in *do-ctus*, unde derivatur. Excipiuntur autem ab hac regula composita cum præpositionibus; in quibus pars quæque ab altera est separanda: ut *in-ers*, *abs-trusus*, *propter-ea*, &c. Par ratio in aliis compositis, ut *oluf-atrum*, *etenim*, &c. 3 Veteres post *x* scribunt *s*: quem morem sequuntur doctissimi viri in accurandis editionibus veterum Auctorum.

3

1 De re-cta syllaba- rum disjun- ctione se- quentes ob- serventur regulæ. 1. consona in- ter duas vo- cales perti- net ad po- steriorem; ut, *a-mor*, *le-go*. 2. Si consonans geminetur, prior ad priorem, posterior ad posteriorem pertinet; ut *an-nus*, *flam-ma*. 3. Consonan- tes quæ ini- tio non pos- sunt sociari, nec in me- dio conjun- guntur, ut *arduus*, *por- cus*. 4. Con- sonæ, quæ conjungi possunt ini- tio vocis, etiam in medio con- nectuntur; ut præter ea quæ in tex- tu descri- buntur, cm, ut *Pyra-cmon* cn. ut *te- cna*. dm. ut

Cum de
vitiis lo-
quendi ni-
hil adnota-
re libuerim,
non alie-
num fore
duxit. alia
nonnulla ad
Orthogra-
phiam spe-
ctantia hoc
loco appo-
nere, & fil-
vam vocum
exhibere, in
quibus vera
scribendi
ratio ex ver-
monimen-
tis, vel ori-
gine com-
probatur.

*Aerius, &
atbarius per
i ante us,
probat. Al-
dus; & pro
eo præter
vet. aliquot
codices est
Græcorum
mos. Sed
nec per e
damnaride-
bee; quod
hæc scri-
bendi ratio
subnixæ sic
cùm alijs
lib. vet. tum
analogiâ;
quomodo
per e Lati-
ni scribunt
igneus, flam-*

*meus, &c. Ar-
cesso pro voce, non accerso. Artus probatur, uti est in vet. lib. pro
quo vulgò artus, nempe discriminis causâ. Baca, non Bacca, est in quibusdam
melioris notæ Codd. Benivolus, & vet. lib. probant, & ratio, cum in composi-
tione e, in i, mutetur. Blatero, non Blattero. Bracchium duplici cc est in vet. lib.
atque id præfert Aldus. In alijs tamen Brachium; & Græcè est Βραχίον. Buc-
ina, non buccina. Cestus & Cestus multi confundunt, sed perperam. Cestus enim bal-
teus Veneris; Custus, arma pugilum. Cetera requirit Origo; sed cetera probant
vet. lib. Causa, non causa. Cecidi, non cacidi. Cera, non cara. Cæpi pro
καπεραι, non cepi. Convicium, non convitium. Culcita, non ut vulgò culcitra.
Ethi a, non Ethica. Exsilio, exsulo, exsto, exsupero, exsurgō, similiaque cum s.*

Fecundus.

*Atque hujus rei gratiâ, etiam consonantes in com-
positione aliquando interferuntur: ut, Redamo, redeo,
ambigo, ambio.*

DE ORTHOEPIA.

*Orthographiæ affinis est Orthoëpia, hoc est, emen-
datè recteque loquendi ratio: ab ὀρθός, rectus; &
ἔπος, verbum.*

*Hic in primis curandum est, ut præceptores tenera
ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent, nè
vel continuâ linguæ volubilitate ita sermonem præcipi-
tent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem
claudant: vel contra, ad singulas quasque voces longa in-
terpiratione consulescant, ructu, risu, singultu, screatu,
vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.*

*Cæterùm ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis,
quæ nostro vulgò penè propria esse videntur; cujusmodi
sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Traulismus,
Plateasmus, & similia.*

*Iotacismus dicitur, quando (I) litera pleniore sono
& supra justum decorum extenditur: quo vitio ex nostra-
tibus maxime laborant Angli Septentrionales.*

*Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operose sonat:
ut Ellucet, pro elucet; Sallvus, pro salvus.*

*Nostrati vulgò diversum vitium impingitur; nempe
quòd hanc literam pinguiùs justo pronunciant, dum*

*pro { Multus, } auditur { Moulus.
 { Mollis, } { Moolis.
 { Falsus, } { Faulsus.*

*Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties syl-
labas aliquas exiliùs & graciliùs enunciamus quam par-
est; ut cum*

*pro { Nunc, } proferimus { Nync.
 { Tunc, } { Tync.
 { Aliquis, } { Eliquis.
 { Alius, } { Elius.*

*Arcesso pro voce, non accerso. Artus probatur, uti est in vet. lib. pro
quo vulgò artus, nempe discriminis causâ. Baca, non Bacca, est in quibusdam
melioris notæ Codd. Benivolus, & vet. lib. probant, & ratio, cum in composi-
tione e, in i, mutetur. Blatero, non Blattero. Bracchium duplici cc est in vet. lib.
atque id præfert Aldus. In alijs tamen Brachium; & Græcè est Βραχίον. Buc-
ina, non buccina. Cestus & Cestus multi confundunt, sed perperam. Cestus enim bal-
teus Veneris; Custus, arma pugilum. Cetera requirit Origo; sed cetera probant
vet. lib. Causa, non causa. Cecidi, non cacidi. Cera, non cara. Cæpi pro
καπεραι, non cepi. Convicium, non convitium. Culcita, non ut vulgò culcitra.
Ethi a, non Ethica. Exsilio, exsulo, exsto, exsupero, exsurgō, similiaque cum s.*

Fecundus.

*Orthographiæ affinis est Orthoëpia, hoc est, emen-
datè recteque loquendi ratio: ab ὀρθός, rectus; &
ἔπος, verbum.*

*Hic in primis curandum est, ut præceptores tenera
ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent, nè
vel continuâ linguæ volubilitate ita sermonem præcipi-
tent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem
claudant: vel contra, ad singulas quasque voces longa in-
terpiratione consulescant, ructu, risu, singultu, screatu,
vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.*

*Cæterùm ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis,
quæ nostro vulgò penè propria esse videntur; cujusmodi
sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Traulismus,
Plateasmus, & similia.*

*Iotacismus dicitur, quando (I) litera pleniore sono
& supra justum decorum extenditur: quo vitio ex nostra-
tibus maxime laborant Angli Septentrionales.*

*Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operose sonat:
ut Ellucet, pro elucet; Sallvus, pro salvus.*

*Nostrati vulgò diversum vitium impingitur; nempe
quòd hanc literam pinguiùs justo pronunciant, dum*

Traulismus est hæsitantia quædam aut titubantia oris, quando eadem syllaba sæpiùs repetitur: ut, Cacanit, pro canit: Tututullius, pro Tullius.

Huic vitio, ut scædissimo, ita & periculosissimo, sic succurrendum putat *Fabius*: si exigatur à pueris, ut nomina & versus affectatæ difficultatis; ac plurimis & asperimis inter se coëuntibus syllabis concatenatis, ac velut confragosis, quàm citissimè volvant: ut,

Ars, tridens, rostris, sphinx, præster, torrida, seps, strix.

———— postquam discordia tetra

Belli ferratos postes portasque refregit.

Plateasmus est, quando crassiùs & voce plusquam virili, loqui nitimur, ut cùm

pro { Montes, } Efferimus { Mountes.
 { Fontes, } Fountes.
 { Pontes, } Pountes.

Ut etiam pro { Ergo, } efferimus { Argo.
 { Sperma, } Sparma.
 { Perago, } Parago.

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro V consonante sonant F; & è contrà V, pro F.

Ut { Folo, } pro { Volo.
 { Fis, } Vis.
 { Folui, } Volui.
 { Felle, } Velle.

Et rursum { Vero, } pro { Fero.
 { Vers, } Fers.
 { Verre, } Ferre.

S' verò mediam inter duas vocales corrupte sonant nonnulli,

pro { Læsus, } pronunciantes { Læzus.
 { Visus, } Vizus.
 { Rîsus, } Rizus.

H, in initio dictionis leniùs, in medio asperius enunciari volunt; Malè ergo,

Fecundus, felix, femina, fenus, fetus, & horum derivata merà vocali fere invenias in vet. Codd. Monumentum, non monimentum. Ne scribendum pro na, Operior pro expecto, non operior. Parsimonia, non parsimonia. Patricius, non Patritius. Pæna, non pana. Pomærium exigit origo, sed qui simplici vocali scribunt, possunt se tueri vet. lib. Prædium, non prædium. Quatuor, non quattuor. Sapes, sapio, & sapimentum, vet. lib. probant, non ut vulgo cum merà vocali. Sexcunx & sefcunx male confunduntur. Sidus, non sydus; Silva, non sylva; Solemne, non solenne; Sulfur, non sulphur; Subcistrva, non succistrva; Tofus, non tophus; Sumtus, non sumprus; emtum, non emptum; in quibus & similibus p omittitur in vet. Codd. &c.

pro	}	Homo,	}	efferimus	}	Omo.
		Hamus,				Amus.
		Humus,				Umus.
		Christus,				Cristus.
		Chrisina,				Crisma.
		Chremes,				Cremes.
		Thus,				Tus.
		Diphthongus,				Diptongus.
Sphæra,	Spæra.					

Fœde quoque erratur à nostris, ubi *t* & *d* tanquam aspirata pronunciant;

ut,	}	Amath,	}	pro	}	Amat.
		Caputh,				Caput.
		Aputh,				Apud.

At innumera penè sunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentia emendanda relinquimus.

1 Distinguendi ratio vulgo refertur ad Orthographiam, cum ad syntaxin potius pertineat. Nec enim in oratione solum structura, vel ordo; sed etiam distinctio attenditur.

2 Ita hodie distinguimus, sed antiquioribus, punctum positum ad

imam literam notabat comma, quod idcirco subdistinctio vocabatur: ad mediam literam, erat nota coli, aut media distinctio: ad caput literæ signabat periodum. 3 Commatis usus præcipuus est in distinguendis nominibus, verbis, & adverbis. Nominibus, ut *vir pius, & doctus*. In verbis: ut *hortari, orare, manere*. In adverbis: ut *serius, ocius, necesse cunctis est mori*. Est & alius commatis usus: Ut cum ad tollendam ambiguitatem sejungit duas voces: quemadmodum in illo Ciceronis loco. *Summa quidem autoritate Philosophi, severe, sane, atque honeste, hac tria genera confusa, cogitatione distinguunt*. Ubi comma ponitur post *confusa*, ne conjungendum putetur cum *cogitatione*, quod proxime sequitur.

De Sententiarum punctis.

NEQUE exigua Orthographiæ pars in scriptura recte distinguenda consistere videtur: Proinde de clausularum ¹ distinctionibus pauca annotasse non fuerit supervacaneum.

Puncta ergo, sive notæ, quibus in scribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, ² Subdistinctio, Media distinctio, Plena ac perfecta distinctio: Græcis Comma, Colon, Periodus.

Subdistinctio, seu Comma, est silentii nota, seu potius respirandi locus; utpote quâ pronuntiationis terminus, sensu manente, ita suspenditur, ut quod sequitur continuo succedere debeat. Notatur autem puncto deorsum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum est ætate; cito pede præterit ætas:*

Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.

³ Hæc item notâ distinguuntur orationum singulæ partes: ut,

Juv. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,*
Græculus esuriens in calum, jussis, ibit.

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfecta periodi pars, notaturque duobus punctis sic (;) ut, *Quemadmodum horologii umbram progressam semimus, progredientem non cernimus: & fruticem aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat ausibus, ex intervallo sentitur.*

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam; quæ & puncto plano notatur, hoc modo, (.) ut,

Dic mihi musa virum, capite post tempora Trojæ,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.¹

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.

² Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa; qua remota, sermo tamen manet integer: ut,

— *Princeps (quia bella minantur*
Hostes) militibus urbes præmunit, & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore sursum caudato; sic (?) ut,

*Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi? **

DE ETYMOLOGIA.

Etymologia versatur imprimis circa investigandas dictionum origines: ut, num *Cælebs* dicatur, quasi *cælestem vitam agens*; num *Lepus*, quasi *levipes*.

Cæterum Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea differimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina: ut, *fortis, fortiter; lego, legit*: omnesque orationis partes complectitur. Cicero Notationem, seu Veriloquium, vocat. Componitur autem ab *ἔτυμος*, verus, & *λόγος*, sermo.

ta; sacra, prophana. ² Ea utuntur perperam qui parenthesi includunt hujusmodi verba, ut *arbitror, uti intelleximus*, & similia. Plerisque etiam in usu est admirationis nota: quæ sic pingitur (!) ut, *O curas hominum!* * Spectant insuper ad Orthographiam, Apostrophus, Diæresis, & nota quæ Hyphen vocatur. Apostrophus est nota rejectæ vocalis, ut *egon* pro *egone*; Idque aliquando consona sequente, ut *Ten' cirtatorum*. Perf. Diæresis nota sunt puncta duo literæ imposita. Utimur ea differentie causa, ne pro *aera* legatur *ara*. Hyphen ita connectit vocabula duo, ut proximè ad compositorum naturam accedant. Nota ejus (-) hæc: ut *ante-malorum*, apud *Virgilium*.

¹ Tripli-
 ci huic di-
 stinctioni
 additur à
 multis fe-
 micolon;
 quæ est no-
 ta respira-
 tionis pau-
 lo majoris
 quam in
 commate,
 sed minoris
 quam in
 colo: ac no-
 tatur pun-
 cto cum
 commate
 subjecto,
 hoc pacto,
 (;) Magnus
 usus est in
 distinguen-
 dis nomini-
 bus contra-
 riis & va-
 riis parti-
 tionibus:
 ut, *Propria,*
aliena; pu-
blica, priva-

Grammatici has octo revocare ad classes quatuor; duas principes, Nominis & Verbi: duas his servientes, Adverbii & Conjunctionis. Ita *Pronomen* accensebitur nomini pro quo ponitur; uti & *Participium*, quod extra structuram, quâ convenit cum verbo, non aliter differt à Nominibus adjectivis, quam quia tempus significet. Sub Adverbis autem comprehenduntur, tum Præpositiones; tum etiam, uti apud Græcos fit, Interjectiones. 2. Primario scilicet, quomodo distinguitur à

DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS.

Partes Orationis sunt octo:

}	<i>Nomen,</i>	}	declinab.	}	<i>Adverbium,</i>	}	indeclin.
	<i>Pronomen,</i>				<i>Conjunctio,</i>		
	<i>Verbum,</i>				<i>Præpositio,</i>		
	<i>Participium,</i>				<i>Interjectio.</i>		

Nomen est pars Orationis, quæ 2 rem significat sine ulla temporis aut personæ 3 differentia.

Nomen dupliciter dicitur; Substantivum, & Adjectivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem Substantivum duplex:

}	Appellativum, &
	Proprium.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo, lapis, justitia, bonitas.*

Proprium est, quod rem unî individuo propriam significat; ut, *Jesus, Maria, Londinum, Thamesis.*

Proprii nominis 4 tria sunt genera.

Prænomen, quod vel differentiae causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus.*

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus, Paulus, Cato, Tullius.*

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; ut, *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero:* vel ab 5 eventu aliquo; ut, *Africanus, Macedonicus, Germanicus.*

Adjectivum est, quod substantivo indiget, cui in oratione adhæreat: ut *Piger, alacris, candidus, Clemens.*

Adjectivum est duplex: Commune, & Proprium.

Commune est, quod affectionem multis communem significat: *Bonus, solers, satûr.*

Proprium est, quod affectionem unî individuo peculiarem significat: ut *Gradivus Marti: Quirinus Romulo.*

Pronomine, quod primario nomen respicit, secundario vero rem significat. 3 Hoc est sine adsignificatione temporis; quo differt à Verbo & Participio. Nam nomen interdum quidem significat tempus; ut *dies, hora; priscus, novus:* Sed Verbum & Participium adsignificant tempus; hoc est, primariæ significationi addunt significationem temporis, seu præsentis; ut in *amo, amans;* seu præteriti; ut *amavi, amatus;* seu futuri; ut *amabo, amaturus.* Ubi tempus non est propria vocis significatio; sed ad propriam significationem adjunctio temporis. 4 Nomina propria Græcis singula erant; ut *Aristoteles, Alexander, &c.* at non item Romanis, quibus quatuor interdum nomina. *Praenomen* erat cujusque proprium: unde & liberi eo distingui solent. **Q**uin & mulieres,

D E A C C I D E N T I B U S
N O M I N I.

Nomini accidunt septem;
Species, Figura, Numerus, Casus, Genus,
Declinatio, Comparatio.

D E S P E C I E.

Species Nominum est duplex: } Primitiva,
 } &
 } Derivativa.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.

Derivativa est, quæ aliunde formatur.

Primitivæ subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & hujusmodi.

Collectivum scilicet, quod singulari numero multitudinem significat: ut, *Concio, cætus, plebs, turba, pecus, grex.*

Fictitium, quod à sono fingitur: ut, *Sibilus, tintinnabulum, stridor, clangor.*

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantus, quot, nunquam*: Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in Relativa.

Redditivum, quod interrogativo respondet: ut, *Talis, tantus, tot.*

Numerale, cujus species hæc numerantur:

Cardinale, à quo, ceu è fonte, alii numeri dimanant: ut, *Unus, duo, tres, quatuor.*

Ordinale: *Primus, secundus, tertius, quartus.*

Distributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.*

Partitivum, quod significat vel multa singulatim: ut,

Quisque, unusquisque, uterque, neuter: vel unum è multis: ut, *Ater, aliquis, cætera, reliquus.*

Universale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Particulare: ut, *Aliquis, quisquam, ullus, quidam.*

mulieres, contra ac nonnullis visum est, *Prænomina* habebant. Fere autem *nomen* Gentilitium est eoque omnibus convenit, qui ejusdem sunt gentis. *Cognomen* autem est quod nomini Gentilitio postponitur; estque familiaris nomen. Nam differunt gens, & familia, ut totum & pars. Falluntur etiam qui mulieres cognomen non habuisse arbitrantur. § Hoc *Agnomen* vocant plerique Grammatici. Nam licet, quæ ab eventu indita fuisse certissimum est, ab optimis Scriptoribus vocentur *Cognomina*, inde tamen sequitur tantum Cognomen pro Agnomine dici posse; non autem Agnomen barbare pro certo cognominis genere usurpari. Nam occurrit apud *Ovidium* & *Ciceronem*. Nec appellationem eam rejicit *Probus*, Grammaticus, ut antiquus, ita probatissimus.

Derivativa,

* Genus proprie est discrimen nominis sec. sexum. Sed hic non semper Physice intelligi debet, seu ratione naturæ: sed etiam grammaticæ, seu ratione similis structuræ. Nimirum, ratione sermonis maribus quasi accentiuntur omnia, quæ instar eorum construuntur: & quasi pro mulieribus habentur, quæ in structura ut mulierum propria usurpantur. Est igitur genus grammaticis non discrimen secundum sexum, sed secundum sexûs notam: cuiusmodi nota est quod recipiat *hic*,

hac vel *hac*, & illa perpetua est; quod masculina more masculorum, feminina more feminarum, neutra vero neutro modo construuntur. Et sane propter solam structuram traditur generis doctrina. Quare, si nulla essent adjectiva, vel ea semper unius essent terminationis, tum in singulari, tum etiam in plurali; inanis ac supervacua esset omnis hæc de generibus disputatio. His ita præmissis facile erit cum recentioribus Grammaticis dubium & epicœnum ex generum numero eliminare. Nam ea quæ dubia vocantur, propriissime communia sive utriusque generis dici debent, quippe quæ & masculina & feminina esse, certum est, ac proinde Dubii, sive incerti generis dici non possunt. Ea autem quæ vulgo communia appellantur, utriusque quidem

Derivativa autem has species subjectas habet; nimirum

Verbale: ut, *Leſſio, litura, auditus, aratrum.*

Patrium: *Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Ætonensis.*

Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*

Patronymicum, quod vel à Patre, vel ab alia quapiam suæ familiæ persona derivatur;

ut, *Æacides, filius vel nepos Æaci.*

Nerine, filia vel neptis Nerei.

Latoides, filius Latonæ.

Menelais, uxor Menelai.

Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majusculus, minusculus.*

Possessivum: ut, *Herilis, servilis, regius, paternus.*

Materiale: ut, *Fagineus, lapideus, gemmeus, aureus.*

Locale: ut, *Horiensis, agrestis, marinus, montanus.*

Adverbiale; ut, *Hodiernus, hesternus, crastinus, clandestinus.*

Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, scribendus.*

Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta; ut, *Fictilis, coctilis, flexilis, pensilis.*

D E F I G U R A.

Figura est aut simplex; ut, *Justus*: aut composita; ut, *injustus*. Sunt qui huc addunt & decompositum: ut, *Irreparabilis*.

D E N U M E R O.

Numeri sunt duo: Singularis de uno; ut, *Pater*: Pluralis de pluribus; ut *Patres*.

D E C A S U.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox qua rem aliquam nominamus.

Genitivus, qui significat cuius sit res quæpiam; atque hic Patrius, gignendi, aut interrogandi casus dici solet.

Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuiquam attribuimus. Sub hac voce octavum etiam casum

comprehenderunt : ut, *Is clamor calo*, id est, *in calum*.

Accusativus, qui & Incusativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur; utpote in quem actio verbi immediate transit: ut, *Amo patrem*.

Vocativus, quem & saluatorium vocant, vocandis compellendisve personis accommodatur.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quòd Latinorum sit proprius.

D E G E N E R E*.

Genus est sexus discretio. Et sunt genera numero septem: Masculinum, cujus nota est *Hic*: femininum, *Hæc*: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic & hæc*: commune trium, *Hic, hæc, & hoc*: dubium, *Hic vel hæc*: Epicœnum seu promiscuum, cum sub una generis nota utrumque sexum complectimur: ut, *Hic anser, hæc aquila*. Quanquam hoc quidem genus ad presens negotium non ita propriè spectare videtur; cum hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum.

Porro, inter commune genus & dubium hæc est differentia; quòd ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durus parens*, aut *Canis facta*; quamdiu de eisdem ipsis individuis loquæris, non licebit mutato genere dicere, *Parentem iniquam*, aut *Canem factum*. At verò, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen seciùs de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut si dixeris *Durum Corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram*.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summa diligentia imbibendi sunt, quos *Guil. Lilio Anglo* acceptos referre debes.

ci structuram solummodo attendunt) specie distincta genera non efficit, ac proinde communia dubiaque quæ vocantur, ejusdem generis censei debent. Quin & recentiores Grammatici plurima nomina, vulgo communia dicta, ad masculinorum classem referunt, quod significatione licet communia, structurâ tamen semper sunt masculina. Pari ergo ratione Epicœna dicta generum numero exulare debent, quæ structurâ semper sunt masculina vel feminina tantum, non obstante quòd utrumque sexum includant; nam illud discrimen accidentale est: Et Auctores linguæ Latinæ ad sexum non attendebant; quia cum animantia plerumque domestica non essent, sexus facile distingui non poterat.

quidem generis sunt, sed non sine discrimine in utroque genere ponuntur: verum sexu discreto, pro maribus in masculino, pro feminis in feminino usurpantur. At hoc discrimen cum plane accidentale sit; (quippe Grammatici

Item nomina appellativa, quæ maribus tantum competunt (sub ratione nempe officii, aut simili,) ut *vir, Consul, Prætor, & similia.* 3 Mensium; ut, *October: 4 Ventorum, ut, Libs, Notus, Auster.* 5 [Quædam tamen nomina, licet viros signent, tantum in muliebri usurpantur; ut, *opera, custodia, copia, vigilia, excubia, cura;* nimirum quia primo & proprie actionem significant, & per metonymiam effecti de hominibus dicuntur, reservato genere propria significationis. Ob eandem

GUILIELMI LILII

Regulæ generales Propriorum.

Propriæ quæ maribus tribuuntur ¹ mascula dicas :
Ut sunt Divorum; Mars, Bacchus, Apollo: virorum;
Ut, Cato, Virgilius: 2 Fluviorum; Ut, Tiberis, Orontes:
3 Mensium; ut, October: 4 Ventorum, ut, Libs, Notus, Auster. 5

De Fœmininis.

Propriæ femineum referentia nomina sexum,
⁶ femineo generi tribuuntur: sive *Dearum*
Sunt: ut, Juno, Venus: mulierum; ceu, Anna, Philotis:
⁷ *Urbium; ut, Elis, Opus: Regionum; ut, Græcia, Persis:*
Insulæ item nomen: ceu, Creta, Britannia, Cyprus.
Excipienda tamen quædam sunt urbium: ut ista
Mascula; Sulmo, Agragas: quædam neutralia, ut, Argos,
Tybur, Præneste: & genus Anxur quod dat utrumque.

Regulæ generales Appellativorum.

Appellativa arborum erunt ⁸ muliebria; ut, *alnus,*
Cupressus, cedrus. Mas spinus, mas oleaster 9;
Et sunt neutra, siler, suber, 10 thus, robur, acerque.
¹¹ *Epicœna.*

Sunt etiam volucrum; ceu, *passer, hirundo: ferarum;*
Ut, tigris, vulpes: & piscium; ut, ostrea, cæcus,
Dicta epicœna: quibus vox ipsa genus feret aptum.
Attamen ex cunctis quæ diximus ante notandum,
Omne quod exit in um 12, seu, Græcum, sive Latium,
Esse genus neutrum; sic invariabile nomen.

Sed nunc de reliquis, quæ appellativa vocantur,
Aut quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicam.

causam, scortum, mancipium, prostibulum, neutra sunt.] Item masculina sunt verbalia multa in *a*, ut *advena, indigena, & similia;* quæ significatione licet communia non conjungi debent cum adjectivo feminino, nisi veteres idem fecerint. Ad regulas generales propriorum spectant animantium nomina, cum æque iis sexus infir ac homini. 2 Nomina fluviorum ejus sunt generis quod terminatio requirit. Sin juxta terminationem fuerint feminina, aut neutra, ac nihilominus in masculino usurpantur; id per syllepsin fit, quia respicitur nomen commune *fluvius*, vel *amnis*. 3 Mensium nomina sunt adjectiva substantivè usurpata, ac s ubauditur *mensis*; quod & interdum exprimitur. 4 In nominibus ventorum respicitur vox generalis *ventus*. 5 Addunt nonnulli nomina montium, sed de iis idem dicendum quod modo de fluviiis dictum est. Masculina etiam sunt ex significatione, partes *affis*, & quæ eo componuntur, & derivantur; exceptâ *uncta*, quæ dicitur ab unâ (sup. parte) quasi *unica*: In reliquis respici videtur *nummus*. 6 Item appellativa quæ solis mulieribus conveniunt, sub ratione nempe officii, aut simili, ut *mater, soror, &c.* 7 Nomina *urbium, regionum, & insularum* sequuntur potius genus termina-

tionis:

Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo,
Infra ut monstrabit specialis regula triplex.

Prima regula specialis.

Nomen non crescens genitivo, *ceus, caro carnis,*
Capra caprae, nubes nubis, genus est muliebre.

Quoniam LILIUS noster genus nominum appellativorum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium nominum appellativorum non crescentium in genitivo: cujus generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis; & secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infra in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem pleraque tertiæ declinationis; cujusmodi sunt, *Labes, labis; pestis pestis; vis, genitivo vis; mater, matris; caro, carnis.*

Masculina excepta ex non crescentibus.

Mascula ¹³ nomina in a dicuntur multa virorum:
Ut scriba, assecla, scurra, & rabula, lixa, lanista, Mascula, Græcorum quot declinatio prima Fundit in as & in es; & ab illis quot per ¹⁴ a sunt: Ut, satrapas, satrapa; athletes, athleta. Leguntur Mascula item, ¹⁵ verres, ¹⁶ natalis, ¹⁷ aqualis: ¹⁸ ab asse Nata, ut centussis: conjunge lienis & orbis, ¹⁹ Callis, ²⁰ caulis, follis, collis, mensis, & Ensis, Fustis, ²¹ junis, panis, penis, ²² crinis, & ignis: ²³ Cassis, fascis, torris, sentis, piscis, & unguis, Et vermis, vectis, postis; societur & axis ²⁴. Mascula in ex, ceus venter: in os vel us; ut, logos, annus.

Feminina non crescentia.

Feminei generis sunt, ²⁵ mater, humus, domus, ²⁶ alius,
Et ²⁷ colus, & quartæ pro fructu ficus, ²⁸ acusque,

debet: figurate vero, etsi terminationis ratione forent masculina, vel neutra, in feminino nihilominus usurpantur, quia respicitur nomen commune *arbor*.
9 *Dumus* etiam masculinum est. *Rubus* dubium est, sed sæpius masculinum.
10 *Thus*, pro arbore, cujus generis sit ex veteribus doceri nequit, quia nunquam cum adjectivo occurrit. 11 De *Epicenis* vide Annot. in pag. præcedentem. 12 *Viz.* omnium quorum genus non dignoscitur ex significatione. 13 Nomina hæc masculina sunt ex significatione. 14 Nonnulla tamen excipienda sunt, ut *charta*, &c. 15 Masculinum ex significatione. 16 Semper masculinum, etsi *dies* sit dubium. 17 *Intelligitur urceus*. 18 Masculina ex significatione. 19 *Livio* femininum. 20 Item *colis*, idem quod *caulis*, unde *coliculus*. 21 Olim femininum. 22 Olim & muliebre. 23 Vix reperitur in singulari. 24 Adde *annus*, nunc semper masc. *Mugilis, acinacu, ueneris* pro serpente; nam *avis* est femininum. 25 Femininum ex significatione. 26 Antiquis masculinum, quos imitatur *Erasmus*, contra bonorum Autorum fidem. 27 Reperitur etiam in masculino. 28 Pro *pisce* masculinum est, & secundæ, pro *Palca* ut plurimum neutrum, & tertiæ declinationis.

tionis: quod si adjectivum adsciscunt terminationi adverbium, id fit per syllepsum, & respicitur, *urbs, regio, terra, vel simile*. 8 *Arborum* etiam genus proprie ex terminatione æstimari

Porticus, atque tribus, ¹ socrus, nurus, & manus, ² idus, ¹ Nurus, Huc anus addenda est, huc mystica vannus Iacchi.
His jungas os in us vertentia Græca; papyrus,
Antidotus, costus, ³ diphthongus, byssus, abyssus,
CrySTALLUS, synodus, sapphirus, ⁴ eremus, & Arctus,
Cum ⁵ multis aliis, quæ nunc perscribere longum est.

neralem
 propriorum

⁶ Neutra non crescentia.

² Idus est

nomen plu-

rale. ³ Re-

spicitur syl-

laba. ⁴ Re-

spicitur ter-

ra. ⁵ Viz.

Biblus, ba-

lanus, carba-

sus, diame-

trus, metho-

odus, exodus,

periodus, di-

alectus, nar-

cus, hyssopus,

&c. quæ

plerumque

tervant ge-

neris suæ ori-

ginis. Ex

nominibus

Græco-lati-

nis gemma-

rum in us,

alia mascu-

lina sunt,

alia femi-

nina, quia

Græcè ¹ $\theta\omicron\varsigma$.

nomen-

commune,

& Latine a-

liquandola-

pis, aliquan-

do gemma

respicitur.

Masculina sunt beryllus, opalus, smaragdus, &c. feminina, Chrysolithus Chrysoprasus, topazius, &c. ⁶ Neutris non crescentibus accensenda sunt, Hebræa Pascha, mana, item chaos, melos, epos. ⁷ Sic nepenthes, panaces, solæcophanes, & similia Græca. ⁸ In neutro usitatus. ⁹ Talpa & dama semper feminina sunt, nisi quod semel occurrant masculina in Virgilio. ¹⁰ Usitatus in feminino, unde canalicula. ¹¹ Alcyon, unde Halcyones, femininum est. ¹² Restis femininum est. ¹³ Penus & specus tertiæ neutra sunt, sed vix occurrunt præterquam in Nom. Accuf. & Voc. ¹⁴ Olim femininum, nunc semper masculinum. ¹⁵ Usitatus in masculino. ¹⁶ Usitatus in feminino. ¹⁷ Semel tantam occurrit in masculino, apud Tibullum. ¹⁸ Usitatus in masculino. ¹⁹ Sæpius

Neutrum nomen in e, si gignit is, ut mare, rete.

Et quot in on, vel in um sunt; ut barbiton, ovum.

Est neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoethes, ⁷

Et virus, pelagus: neutrum modo, mas modo, ⁸ vulgus.

Dubia non crescentia.

Incerti generis sunt ⁹ talpa, & dama, ¹⁰ canalis,

¹¹ Halcyonis, finis, clunis, ¹² restis, ¹³ penus, ¹⁴ amnis,

¹⁵ Pampinus, & ¹⁶ corbis, ¹⁷ linter, ¹⁸ torquis, specus, ¹⁹ anguis,

Pro morbo ²⁰ ficus fici dans, atque ²¹ phaselus,

²² Lecythus, ac ²³ asomus, grossus ²⁴, pharus, & ²⁵ paradisus.

Communia non crescentia.

Compositum à verbo dans a, commune duorum est;

Græjugena à gigno, agricola à colo, id advena monstrat

A venio: adde senex, auriga, & verna, sodalis,

Vates, extorris, patrius, perque duellis,

Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Secunda regula specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi

Syllaba acuta sonat, velut hæc pietas pietatis,

Virtus virtutis monstrat, genus est muliebri.

Huc spectant, quæ acunt penultimam genitivi cre-

scientis: qualia sunt omnia quintæ inflexionis, præter

Fides.

Omnia item monosyllaba, præter Vis. Reliqua

omnia sunt tertiæ declinationis: ut sunt omnia desinentia

respicitur.

Masculina sunt beryllus, opalus, smaragdus, &c. feminina, Chrysolithus Chrysoprasus, topazius, &c. ⁶ Neutris non crescentibus accensenda sunt, Hebræa Pascha, mana, item chaos, melos, epos. ⁷ Sic nepenthes, panaces, solæcophanes, & similia Græca. ⁸ In neutro usitatus. ⁹ Talpa & dama semper feminina sunt, nisi quod semel occurrant masculina in Virgilio. ¹⁰ Usitatus in feminino, unde canalicula. ¹¹ Alcyon, unde Halcyones, femininum est. ¹² Restis femininum est. ¹³ Penus & specus tertiæ neutra sunt, sed vix occurrunt præterquam in Nom. Accuf. & Voc. ¹⁴ Olim femininum, nunc semper masculinum. ¹⁵ Usitatus in masculino. ¹⁶ Usitatus in feminino. ¹⁷ Semel tantam occurrit in masculino, apud Tibullum. ¹⁸ Usitatus in masculino. ¹⁹ Sæpius

C	In	} ut	{	Halec, halêcis.	}	înis.
				Delphin,		
An	} ut	{	}	Infans,	}	antis.
				Quadrans,		
Ans	} ut	{	}	Triens,	}	entis.
				Decuns, decuncis.		

In *er* longum, quæ Græcis per *η*, scribuntur; ut, Character, Crater, stater, soter, êris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare Mulier haud rectè in hac classe collocatur.

In	Inx	} ut	{	Syrinx, ingis	}	uncis.
				Anx		
Unx	} ut	{	}	Deunx,	}	ontis.
				Septunx,		
Ons	} ut	{	}	Cohors,	}	ortis.
				Confors,		

Præterea in *o* Latina, quæ *ônis* & *ênis* habent in genitivo; ut, lectio, ligo, spado, ônis; Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent; ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ônis.

In *al* neutra; ut, Vectigal, animal, âlis. Cætera in *al* sunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *ênis* habent in genitivo; ut, Lien, Siren, ênis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *ω* Græca, quæ retinent *ω* in genitivo; ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant; ut, Orion, Edon, Ægæon, ônis & ônis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, âris: præter Jubar, nectar, âris; hepar, hepâris.

In *or* Latina; ut, Amor, timor, uxor, ôris.

Præter sequentia, quæ ad tertiam regulam spectant;

pūs masculinum. 2 Ficus pro morbo est masculinum & secundæ declinætionis. 21 Pro *siliqua* semper masculinum. 22 Non occurrit in feminino. 23 Usitatus in feminino. 24 Latine femininum est, licet Græce sit masculinum: & *Suetonii* locus, ubi occurrit cum adjectivo masculino, ex optimis editionibus emendatur. 25 Non occurrit in feminino. Adde *Palumbes* femininum in *Virgilio*: sed usitatus masculinum. 6 Verbalia in *a*, & multa alia nomina pro communibus vulgo habita, revera masculina tantum sunt: nimirum significatione tantum, non autem constructione communia. Vide observationes in pag. 18.

1 Usita-
tius mascu-
linum; at
aliquando
neutrum in
singul. pro
condimen-
to. 2 Ex
nominibus
in hâc re-
gula con-
tentis, *Car,*
Ser, vir, vas,
mas, Cres,
pras, Tos;
Thrax, rex,
Phryx, A-
carian, He-
ros, Gigas,
Garamas,
Samnis, ma-
fculina sunt
per regulam
gener. pro-
priorum. 3
As, & Bes,
Masc. ex si-
gnificatio-
ne. 4 Olim
femininum
5 *Glis, gli-*
ris, & glis,
gliffis, bar-
bara sunt.
6 Cum in
feminino
usurpatur,
respicitur
femina.
7 Dubitari
potest an
sepi, aliâ si-
gnificatio-
ne fit Lati-
num, quia
obliqui *se-*

pem & sepibus, quibus usus *Maro,* à recta *sepes* deduci possunt, quod & ipsum occurrit in recto singulari apud *Virgilium.* 8 Olim & muliebre. 9 Sic *At-ragen, hymen, agon, paan, lien.* 10 Sic *unio, pugio, harpago, mucro, scipio, tizio, ligo, vespertilio, scorpio, &c.* *Arrhabo* Varroni femininum est; *Plauto, Gellio,* masc. ut & *Græcis.* 11 Excipe *cos, dos, eos.* 12 Intelligitur *amnis.* 13 Masculinum per Syllepsin, sive porcellis, sive arietibus proprie competat. 14 Intelligitur *Sol.* 15 Masculinum est, vel quia sequitur naturam simplicis *dens,* vel quia subauditur *ligo:* pro ove femininum est, sed tum intelligitur *ovis;* de *verre* rursus masculinum est. 16 Adde *acmaces.* 17 Composita ab *asse* masculina sunt ex significatione: aliud autem est *semis,* aliud *semissis;* *se-*
mis

ut, *Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ôris.* Et *Græca* quoque nonnulla; ut, *Rhetor, Hector, Nestor, Stentor, &c. ôris.*

In *as* Latina: ut, *Majestas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. âtis.* Excipe, *Anas, anâtis;* & *Græca* quædam: ut, *Lampas, monas, trias, decas, ädis.*

In *es* Latina aliquot: ut, *Quies, magnes, locuples, êtis;* *Mercus, hæres, cohæres, êdis.*

Accedunt his etiam *Græca* quædam: ut, *Lebes, tapes, Dares, Chremes, êtis.*

In *is,* quæ faciunt *itis, inis, & idis* in genitivo: ut, *Samnis, Quiris, itis: Salamis, Trachis, inis: Plophis, Crenis, idis: Cætera* sunt tertiæ regulæ.

In *os* Latina: ut, *Custos, ôdis: Nepos, ôtis.* Præter *Compos, impos, ôtis.*

Et *Græca* quæ retinent *o* in penultima genitivi: ut, *Heros, Minos, ôis. Rhinoceros, ægoceros, ôtis.*

In *us* quæ mittunt genitivum singularem in *ûtis, ûdis, ûris, untis:* ut, *Salus, palus, tellus, opus.* Præter unam vocem, *Pecus pecûdis.*

Huc pertinent & comparativa neutra in *us:* ut, *Sanctius, probius, melius, pejus, ôris.*

In *ax,* tam Latina quam *Græca:* ut, *Limax, fornax, thorax, Phæax, audax, bibax, âcis.*

Excipe *Græca* quædam appellativa & Gentilia: ut, *Abax, storax, styrax, simlax, colax, corax, dropax, Pharnax, Candax âcis: Lyphax* tamen variat *âcis, & äcis.*

In *ex* paucula quædam: ut, *Vervex, êcis; Vibex, îcis; Exlex, êgis; Alex, alêcis.*

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.

In *ix* Latina & *Græca:* ut, *Lodix, radix, cornix, spadix, felix, phœnix, perdix, coturnix, &c. îcis.* Et verba lia omnia in *trix:* ut, *Victrix, nutrix, motrix, lotrix, &c. îcis.* Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* substantiva & adjectiva: ut, *Celox, velox, ôcis.* Præter *Cappadox, ôcis; Allobrox, ôgis; & quædam* alia.

In *ux*; ut, Pollux, Pollūcis. Cætera sunt tertiæ regulæ.
In *yx*; ut, bombyx, bombycis: Bebryx autem variat
Bebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

In *s* Græca, præcedente *p*; ut, Hydrops, Cyclops,
conops, Cecrops, ôpis. Reliqua in *ops* ad tertiam regu-
lam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quædam.

¹Sal, sol, ren, & spen, ¹Car, Ser, vir, vas vadis ³, at, mas,
Bes, Cres, præes, & ⁴pes, ¹glis gliris habens genitivo:

Mos, flos, ros, & Tros, ⁶mus, dens, mons, pons, simul & fons,
⁷Seps, pro serpente, grips, Thrax, rex, ⁸grex gregis, & Phryx.

Mascula sunt etiam polysyllaba in *n*; ut, Acarnan,
Lichen, & delphin ⁹: & in *o* signantia corpus;

Ut, leo, curculio: sic senio, ternio, sermo ¹⁰.

Mascula in *er*, *or*, & *os*; cen, crater, conditor, heros ¹¹:
Sic ¹²torrens, ¹³nefrens ¹⁴oriens, cum pluribus in dens:

Quale ¹⁵bidens, quando pro instrumento reperitur:

Adde gigas, elephas, adamas, Garamasque, tapesque,

Atque lebes, Cures, magnes ¹⁶ unumque meridi-
es nomen quintæ: & quæ componuntur ab asse;

Ut, dodrans, ¹⁷semis: jungantur mascula, Samnis,

Hydrops, nycticorax, thorax; & mascula, vervex,

Phœnix, & bombyx pro vermiculo ¹⁸. Attamen ex his

Sunt muliebre genus, Syren, mulier, soror, uxor ¹⁹.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina, mel, fel,

Lac, far, ver, cor, es, vas vasis, os ossis, & oris,

Rus, ihus, jus, crus, pus. Et in al polysyllaba, in arque,

Ut, Capital, laquear. Neutrum ²⁰ halec & muliebre.

Dubia acutè crescentia.

Sunt dubia hæc, ²¹Python, ²²scrobs, ²³serpens, ²⁴bubo,
²⁵rudens, ²⁶grus,

²⁷Perdix, ²⁸lynx, limax, slips pro trunco, pedis & calx:

Adde ²⁹dies numero tantum mas esto secundo.

masculinum est. Nec contra nos facit Tibulli locus, ubi occurrit cum adjectivo
feminino; nam in eo loco non serpentis nomen est, nec (ut Calpino placet) Py-
thonissa, sed urbis, quæ postea Delphi dicta. ²²Sapius masculinum. ²³Nat-
urâ est adjectivum, ac genere utroque usurpatur, quia intelligitur anguis,
quod est commune. In feminino etiam bestia intelligi possit. ²⁴Haud facile
alibi reperitur in feminino quam uno Virgilii loco. ²⁵Plauto femininum est;
at Catullo, Virgil. Ovid. aliisque masculinum; quos verisimile est respexisse
ad funem. ²⁶Sapius femininum. ²⁶Commune Græcis, sed Latinis usita-
tius femininum. ²⁸Rarum est in masculino, & fortasse apud Horatium uni-
cè occurrit. ²⁹Plurali in feminino reperitur apud Ciceronem.

mi enim
non quasi
semias, sed
contractum
ex ¹mus; ;
quippe ge-
neratim
convenit
cujusq; rei
dimidio: &
vel indecli-
nabile est,
vel casus
cæteros mu-
tuatur à se-
missis. ¹⁸
Adde spa-
dix, volvox,
esox, vibex;
quod tamen
Persio fem.
est. Adde
salar, etiam
mascul. ¹⁹
Feminina
sunt ex sig-
nificatione.
²⁰Halec
male con-
funditur
cum halec,
quorum il-
lud neu-
trum, hoc
femininum
est. ²¹Py-
thon pro
serpente
quem Apol-
lo intere-
mit, tantum

Omnia substantiva, quæ conveniunt maribus & feminis sexû dilcreto, sunt communis generis, & pro maribus masculino, pro feminis feminino genere usurpantur; ut hic & hæc *dux*, &c. Sed distinguendebent ab iis, quæ significatione tantum, non autem constructione, communia sunt: masculina, *fur*, *exul*, *homo*: feminina, *proles*, *soboles*: neutra, *animal*, *mancipium*: & id genus alia. Constructione autem communia dicuntur, quæ in structura admittunt adjectivum utriusque

Communia ¹ acutè crescentia.

Sunt commune, Parens, autorque, infans, adolescens, Dux, illex, hæres, exlex: à fronte creata, Ut, bifrons: custos, bos, fur, sus, atque Sacerdos.

Tertia & ultima Regula specialis.

Nomen, crescentis penultima sè genitivi Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mas.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravantia: cujus generis sunt paucula illa secundæ declinationis, de quibus supra meminimus; videlicet, Sacer, gener, puer, èri; Adulter, èri; Presbyter, èri.

Composita à vir, viri; ut, Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir, ïri.

Composita item à gero & fero; ut, Armiger, claviger, caducifer, lucifer, èri: & adjectiva quædam; ut, Tener, dexter, prosper, èri; satur, ùri. Spectant huc & Græca omnia neutrius generis in *a*; ut, Poëma; dogma, sophisma, ænigma, ätis.

In *yr* item Græca; ut, Märtyr, martyris; Psithyr, psithyris.

Omnia item in *ur* Latina; ut, Augur, murmur, fufur, cicur, ùris.

In *ut* etiam omnia; ut, Caput, capitis; Occiput, occipitis.

Præterea in *o* Latina omnia, præter illa quæ superius excipiuntur; ut, Imago, sartago, ordo, cardo, ïnis.

In *l*; ut, Annibal, älis; mugil, ïlis; Consul, præful, ùlis.

In *en*; ut, Pecten, tibicen, carmen, ïnis.

In *on* Græca, quæ sumunt *o* parvum in penultima genitivi singularis; ut, Canon, dæmon, architecton, Philemon, önis.

In *or* Latina & Græca; ut, Arbor, æquor, marmor, pantocrator, apator, öris.

In *as*; ut, Anas anätis.

generis: ut, *Civis Atticus, Civis Attica*: sed significatione solum communia sunt, quæ conveniunt quidem utrique sexui, sed utriusque generis adjectivum non recipiunt: quomodo *mulier* quidem *fur* est, nec tamen eam dixeris, *magnam furem*, sed *mulierem furacissimam*. Et *femina homo* est, nec tamen appelles, *hominem miseram*, sed *mulierem miseram*. Utriusque generis communia, tam crescentia quam non crescentia, sequens catalogus exhibebit. 1 Significatione tantum communia sunt, *Advena, transvena, convena, agricola, cælicola, ruricola, alienigena, indigena, affecla, auriga, camelus, cliens, cocles, eques, exlex, exul, fur, homicida, parricida, homo* (sed nemo aliquando femininum est, quia induit naturam adjectivi) *index, juvenis, hospes, interpres, lanista,*

Et Græca ; ut Arcas, chilia, hebdomas, enneas, ädis.

In *es* Latina ; ut, Fomes, limes, itis ; præses, deses, idis.

In *is* Latina & Græca ; ut, Sanguis, pollis, inis ; Tyrannis, paropsis, idis.

In *ar* Latina & Græca ; ut, Jubar, compar, nectar, bacchar, äris.

In *er*, Græca ; ut, aër, æther, ëris.

In *s*, præcedente consonante, tam Latina, quàm Græca, ut,

{	Princeps,	}	cipis.	}	Æthiops,	}	öpis.
	Hyems,		ëmis.		Arabs,		äbis.
	Inops,		öpis.		Chalybs,		ybis.

In *os* Latina ; ut Compos, ötis.

In *us* Latina & Græca ; ut pecus, decus, öris ; Velus, vulnus, ëris ; Tripus, Oedipus, ödis.

In *ax* Græca : ut, Abax, storax, colax, climax, äcis.

In *ex* Latina ; ut, Index, vindex, carnifex, aruspex, icis.

In *ix* Latina & Græca ; ut, Varix, fornix, calix, icis ; Mastix, igis.

In *ox* Latina & Græca ; ut, Præcox, Cappadox, öcis ; Allobrox, Polyphlox, ögis.

In *ux* Latina ; ut, Conjux, conjügis ; Redux, redücis.

Denique in *yx* Græca ; ut Onyx, Sardonyx, Ceryx,

Femin. excepta ex graviter crescentibus.

Feminei generis sit hyperdissyllabon in do,
Quod dinis ; atque in go, quod dat ginis in genitivo.

Id tibi dulcedo faciens dulcedinis², idque

Monstrat compago compaginis : adjice³ virgo,

Grando, fides, compes, teges, & seges, arbor, hyemsque ;

Sic⁴ Bacchar, sindon, ⁵ Gorgon, ⁶ icon. & Amazon⁷.

Græcula in as vel in is finita : ut Lampas, Iaspis,

Cassis, cuspis⁸, in us vox una pecus pecudis dans⁹ :

Hic forfex,¹⁰ pellex, carex, simul atque supellex,

Appendix,¹¹ hystrix, coxendix, adde filixque¹².

lixa, latro, obses, opifex, pedes, pincerna, præsul, princeps, pugil, tabula, senex. 2 Constructione autem communia sunt, adolescens, affinis, antistes, autor, augur, bos, canis, civis, comes, conjux, conviva, custos, dux, hares, hostis, infans, iudex, miles, municeps, parens, patruelis, sus, testis, vater, vindex. 3 Cupido, pro cupiditate in masculino reperias apud Poetas ; sed in feminino longe est usitatus, nec aliter usi Oratores. 4 Virgo est femininum ex significatione. 5 Bacchar semper neutrum est. 6 Gorgon & Amazon feminina sunt ex significatione. 7 Icon vix invenitur apud Latinos. 8 Adde Halcyon & aedon. 9 Adde Græca in ys : ut, chelys, Erinnys, Othrys, &c. 10 Adde lagopus. 11 Pellex est femininum ex significatione. 12 Claudiano masculinum. 12 Adde tomex, & forpex.

1 Antiquis etiam masculinum
 2 Guttur olim masculinum, & murmur.
 3 Obsolevit: & solum in singulari in usu sunt verberis & urbere, in terim neutrum esse ostendit pluralis verbera. 4 De Subere in regulis generalib. di- cum. 5 Pro arbore femininum est; pro fructu ejus, masculinum; pro tumore, item pro planta genere sponte nascenti intra terram, neutrum est. 6 Apud Plinium occurrit tres siferes, ubi masculinum an femininum fit, incertum. 7 Adde spinter, taver, &

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

EST neutrale genus signans rem non animatam
 Nomen in a; ut problema: en; ut omen: ar; ut iubar: ut dans;
 Ut² jecur: us; ut onus: put, ut occiput. Attamen ex his
 Mascula sunt, pecten, furfur: sunt neutra, cadaver,
 3 Verber, iter, 4 suber, pro fungo 5 tuber, & uber,
 Zingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver,
 Et⁶ sifer, atque siler. Neutra equor, marmor, adorque;
 Atque pecus quando pecoris facit in genitivo 7.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, 8 cardo, 9 margo, cinis, 10 obex, [imbrex,
 Pulvis, adeps, 11 forceps, 12 punex, 13 ramex, 14 anas, 15
 Adde 16 culex, 17 natrix, & 18 onyx cum prole, 19 silexque;
 Quamvis hæc melius vult mascula diciæ usus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista 20, vigil, pugil, exsul,
 Præsul, homo, nemo, martyr, Ligur, angur, & Arcas,
 Antistes, miles, pedes, interpret, comes, hospes;
 Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obses:
 Atque alia à verbis quæ nomina multa creantur:
 Ut conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva 21 unam duntaxat habentia vocem,
 Ut felix, audax, retinent genus omne sub una:
 Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne,
 Vox commune duntaxat prior est, vox altera neutrum:
 At si tres variant voces, sacer ut, sacra, sacrum.
 Vox prima est mas, altera femina, tertia neutrum.
 At sunt quæ flexu prope substantiva vocares,
 Adjectiva tamen naturâ usuque reperta:
 Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,
 Et dives, locuples, sospes, comes, atque superstes:
 Cum paucis aliis, quæ lectio iusta docebit.

antiquum iuger: item atriplex neutrum. 8 Olim femininum, nunc semper masculinum. 9 Occurrit semel tantum femininum, apud Juvenal. 10 Sæpius masculinum. 11 Olim masculinum, nunc semper femininum. 12 Sæpius masculinum. 13 Semper masculinum. 14 Femininum est. 15 Sæpius masculinum. 16 Masculinum est. 17 Vix aliter quam masculino usurpari debet. 18 Pro gemmâ femininum est, pro lapide masculinum. 19 Rarius masculinum est. 20 De communibus vide observationes in pag. 18. 21. Adjectiva proprie nullius sunt generis: improprie autem illius dicuntur generis cui se terminatio eorum potest accommodare. Interim præteriri non debet illustris hic canon, quo constituto plurimas tum generales, tum speciales

*Hæc proprium quendam sibi flexum adsciscere gaudens,
Campester, volucer, ceber, celer, atque saluber :
Junge pedester, equester, & acer : junge paluster,
Ac alacer, sylvester. At hæc tu sic variabis ;
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere : Aut aliter sic :
Hic atque hæc celeris, rursum hoc celere est tibi neutrum.
Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.*

DE DECLINATIONE.

Declinatio est variatio dictionis per casus. Sunt autem declinationes numero quinque.

Prima declinatio complectitur 4. terminationes ;

A, } ut { Mensa ; } { *Es,* } ut { Anchises ;
As, } { Æneas ; } { *E,* } { Penelope.

Porrò Græca sunt { *As,* } { *Es,* } { *E,* } finiuntur : ut { Thomas ;
omnia quæ in { } { } { } { Anchises ;
{ } { } { } { Phœbe.

Sunt qui hic addunt Hebræa quædam in *am* : ut, Adam, Adæ. Abraham, Abrahæ. Quæ tamen meliùs ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris : Adamus, Adami ; Abrahamus, Abrahami.

As, Accusativum in *am* & in *an* facit, Æneas, Æneam, vel Ænean ; vocativum in *a* ; Æneas, Ænea.

Es, in Accusativo *en* sumit ; ut, Anchises, Anchisen ; in Vocativo & Ablativo *e* vel *a* ; ut, Anchise, vel Anchisa.

E, Genitivum in *es* mittit, Dativum in *e*, Accusativum in *en*, Vocativum & Ablativum in *e* ; ut,

Nom. { Penelope, } Acc. } Penelopen,
Gen. { Penelopes, } Voc. } Penelope,
Dat. { Penelope, } Abl. } Penelope,

As, in Genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem : ut, Pater familiâs, Filius familiâs. Id quod veteres observant in multis aliis. Ennius : *Dux ipsa viâs.*

digitus. Mortalis ; *homo,* Maialis, nefrens ; *porcus.* Maxillaris, *dens.* Molaris ; *dens* vel *lapis.* Martius, Aprilis, &c. *Mensis.* Oriens, Occidens ; *Sol.* Profluens, confluens, torrens ; *amnis,* vel *fluvius* ; &c. Feminina sunt arida, continens, eremus ; *terra.* Frigida ; *aqua.* Bipennis ; *securis.* Bidens ; *securis,* vel *ovis.* Curulis ; *sella.* Consonans, vel vocalis ; *litera.* Diphthongus ; *syllaba.* Prægnans ; *mulier.* Tertianâ, quartanâ ; *febris,* &c. Neutra sunt, altum, vel profundum ; *mare.* Præsens ; *tempus.* Suburbanum ; *rus,* vel *pradium,* &c. Quoties vero adjectivum neutrum est, nec particulare aliquod substantivum habet expressum, vel subintellectum, referri debet ad negotium ; ut *triste lupus stabulis* ; id est, *negotium triste.*

speciales regulas atque exceptiones præterire licet: nempe Adjectiva substantive usurpata ejus esse generis cujus est substantivum subintellectum. Per hanc regulam masculina sunt, Annularis, auricularis, index ; *sup.*

1 Sic *Dardanidum*

pro *Dardanidarum*: sed

Dardanidum abique

syncope venit à *Dar-*

danis, idis,

& est femininum: si-

cut & *Achemenidum* ab

Acheminis, idis. 2 Oc-

currunt etiam *ani-*

mabus, dominabus, fa-

mulabus, servabus; a-

snabus, sociabus: quæ

ita efferuntur diffe-

rentiæ causa, id est, ad

sexum discernendum. 3 Ufi-

tatius tamen in *abus*.

4 Terminations *ir* &

ur videntur fieri per a-

pocopen: nam *vir*

proprie descendit à

virus, quod facit *vira* in

feminino: unde *quer-*

quetulana vira apud

Festum: quemadmodum & Hebræi dicunt $\Psi^{\prime}N$ & $\Psi^{\prime}N$.

Satur etiam formatur à *Saturus*,

cujus femininum *satura* occurrit apud *Terentium*.

Quod si visum sit huc referre per apocopen facta, erit & alia terminatio 1: nam nihil est secundæ factum ex *nihilum*, uti hoc constat ex *ne* & *hilum*. 5 Est etiam in usu genitivus in *i*. 6 Vel *eo*. 7 Sunt & in usu apud Oratores, *nummum*, pro *nummorum*: *Sestertium* pro *Sestertiorum*: sic *mediamnum*, *modium*, *liberum*, *duum*, *senum*, *septenum*, at in neutris hoc rarum est: ut apud *Ennium*, *duellum*, pro *duellorum*.

Livius Andronicus; Mercurius, cumque eo, filius Latonæ, pro Latonæ. Sic Nævius; Filii terræ, pro terræ. Virgilius; Nec auræ nec sonitûs memor.

Aulæ & Pictai, atque id genus alia, priscis relinquo.

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit; ut, *Æneadum, Grajugenum, pro Æneadarum, Grajugenarum* 1.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *abus*: *Dea, mula, equa, liberta, ambæ, duæ, abus* 2.

Hæc verò tam in *is*, quàm in *abus* 3: *Filia, filiis vel filiabus; Nata, natis vel natabus.*

SECUNDA DECLINATIO.

Secundæ declinationis terminationes sunt apud Latinos quinque; $\left. \begin{array}{l} \text{Er,} \\ \text{Ir}^4, \\ \text{Ur,} \\ \text{Us,} \\ \text{Um,} \end{array} \right\} \text{ut,} \left\{ \begin{array}{l} \text{Aper.} \\ \text{Vir.} \\ \text{Satur.} \\ \text{Dominus.} \\ \text{Templum.} \end{array} \right.$

Et Græcorum, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Os,} \\ \text{On,} \\ \text{Eus,} \end{array} \right\} \text{ut,} \left\{ \begin{array}{l} \text{Delos.} \\ \text{Ilion.} \\ \text{Orpheus.} \end{array} \right.$

Attica in *os*, genitivum in *ô* mittunt 5, accusativum in *ôn*: ut *Androgeos, Androgeô. Accus. Androgeôn.*

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum formant in *û*: ut *Panthus, ô Panthû; Oedipus, ô Oedipû.*

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quàm in *e* mittere vocativum singularem; ut, *Agnus, vulgus, lucus, fluvius, chorus, populus pro natione.*

Eus genitivum format in *ëi* vel *eos*, dativum in *ëi*, accusativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut,

Nom. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Orpheus.} \\ \text{Orphei vel Or-} \\ \text{Orphei}^6 \text{ [pheos.} \end{array} \right\} \text{Acc.} \left\{ \begin{array}{l} \text{Orphea. Ov. Orpheon.} \\ \text{Orpheu.} \\ \text{Orptheo.} \end{array} \right.$

Dat. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Virum,} \\ \text{Deum,} \end{array} \right\} \text{pro} \left\{ \begin{array}{l} \text{Virorum.} \\ \text{Deorum}^7. \end{array} \right.$

Notandæ sunt denique syncopationes istæ,

Festum: quemadmodum & Hebræi dicunt $\Psi^{\prime}N$ & $\Psi^{\prime}N$. Satur etiam formatur à *Saturus*, cujus femininum *satura* occurrit apud *Terentium*. Quod si visum sit huc referre per apocopen facta, erit & alia terminatio 1: nam nihil est secundæ factum ex *nihilum*, uti hoc constat ex *ne* & *hilum*. 5 Est etiam in usu genitivus in *i*. 6 Vel *eo*. 7 Sunt & in usu apud Oratores, *nummum*, pro *nummorum*: *Sestertium* pro *Sestertiorum*: sic *mediamnum*, *modium*, *liberum*, *duum*, *senum*, *septenum*, at in neutris hoc rarum est: ut apud *Ennium*, *duellum*, pro *duellorum*.

Item

N O M E N.

23 1 Ut Gen.

Item Anomala illa ambo, & duo; quas duas voces Poëtae etiam in Accusativo Masculinas usurpant: ut, Virg. *Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros.*
Hor. *Nè vos iuillet gloria, iurejurando obstringam ambo.*
Cic. in Phil. secund. *Præter duo vos, nemo sic loquitur.*

T E R T I A D E C L I N A T I O.

Tertia declinatio admodum varia est: cujus difficiliores duntaxat casus hoc loco attingemus ¹.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*; ut, Vim, ravim, tussim, sitim, magudarim, amussim, Charibdim ².

Sic & quorundam fluviorum accusativi; ut, Tibrim, Aratim.

Quædam accusativos flectunt in *im*, & in *em* communiter; ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis, turris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, *im* vel *em* ³.

Ablativus regulariter in *e* definit; ut, Pectus, salus: Ablativo Pectore, salute.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e* mittunt; ut, Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra delinentia in *al*, *ar*, & *e* ⁴ ablativum magna ex parte mittunt in *i*; ut, Vectigal, calcar, mare, Abl. Vectigali, calcari, ⁵ mari.

Ablativus, rete, à nominativo, retis, est: non à no-

-en faciunt *inis*: sic *peſten*, & masc. in *-cen*, & *flamen*. Propria aliquando *-ontis*, & *horizon*. Nom. in *-r* addunt *-is*: at *far*, *farris*, *hepar*, *hepatis*: *Celeber*, *imber*, *saluber*, *bris*: & nom. mensium in *-ber*. adject. in *-cer* *-cris*. Græca in *-ter* *-eris*; sic *later*. Lat. alia in *-ter* *tris*; sic *pater*, *mater*. *Iter* *itineris*; *cor*, *cordis*; *Jupiter*, *Jovis*. *Fecur*, *robur*, *femur*, *ebur*, *-oris*. *-As* *-atis*. Græca *-adis*; sed masc. *antis*. *As* *assis*; *mas*, *maris*; hoc *vas*, *vassis*; hic *vas*, *vadis*. *Es* mutatur in *is*: at *locuples*, *præpes*, *paries*, *seges*, *perpes*, *tapes*, *interpres*, *teges*, *teres*, *magnes*, *abies*, *aries*, *hebes*, *quies*; & plur. Græc. in *es*, faciunt *etis*. *Ceres*, *Cereris*; *bes*, *bessis*; *as*, *aris*; compos. à *sedes*, *-idis*. *Pes*, *hares*, *merces*, *præs* *-dis*. *Pubes* subst. *pubis*; adject. *puberis*. *Miles*, *veles*, *eques*, *palmes*, *termes*, *fomes*, *-tis*. *-Is* facit *is*: sed *Cassis*, *lapis*. & plur. Græc. *-dis*. *Quiris*, *Samnis*, *dis*, *lis*, *charis* *-itis*: *pulvis*, *cinis*, *-eris*. *Glis*, *gliris*: *sanguis*, *sanguinis*. *Os* *-otis*. At *mos*, *flos*, *ros*, *-oris*: *Heros*, *Minos*, *Tros*, *Thos*, *-ois*. *Bos*, *bovis*; *custos*, *custodis*: *os*, *offis*, & *oris*. *Us*, *-eris*: at *pecus*, *fenuus*, *lepus*, *nemus*, *decus*, *pignus*, *littus*, *tempus*, *corpus*, *-oris*: compar. in *-us*. Monosyl. in *-us* & *tellus*, *uris*: *grus*, *sus*, *-uis*: *palus*, *incus*, *subscus*, *-dis*, *laus*, *fraus*, *-audis*; *tripus*, *tripodis*: *intercus*, *salus*, *virtus*, *juventus*, *senectus*, *servitus*, *-utis*: *-bs*, *bis*, *ps*, *-pis*, in polysyl. *-e* in *i*. verso. *Auceps*, *aucupis*; *puls*, *pultis*; *hyems*, *hyemis*, *-ns*. & *rs*, *tis* amisso *-s*. Sed *glans*, *nefrens*, *lens*, *frons*, *-dis*; & *libripens*, *lipripendis*; & compos. à *cor* cum *s* post *r*. *-iens*, *euntis*: at *ambiens*, *ambientis*, *caput* cum compos. *-tis*. *x* mutatur in *-cis*. Sed *flux*, *lex*, *rex*, *grex*, *styx*, *Phryx*, *conjux*, *is*. *Remex*, *igis*. Reliqua polysyl. in *ex*, *-icis*: at *halex*, *vervex*, *-ecis*. *Senex*, *senis*: *nox*, *nollis*; *nix*, *nivis*; *onyx*, *onychis*; *supellex*, *supellectilis*. 2 Adde *decussis*, *centussis*, *buris*, *pelvis*, *securis*. 3 Adde *sementis*. Reperiuntur etiam *cucumim*, *pulvim*, *cutim*, *praesepim*, *strigilim*, *sentim*, *cummim*, *cannabim*, *avim*, *cratim*, *lentim*, *messim*, *ovim*, *ratim*, &c. 4 Excipe *sale*; nimirum quia sæpius virile est. 5 Mare Ovidio.

minativo

minativo, rete. Par, cum compositis, tam e quàm i habet : ut, Par, compar. Ablativo, pare, compare, vel ri.

Hæc tamen e retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gausape, præsepe. Et hæc propria ; Soracte, Præneste, Reate, Abl. Soracte, Præneste, Reate.

Festorum nomina, quæ tantum pluralia sunt, genitivum interdum in *orum* mittunt, ut Agonalia, Vinalia ; Genitivo Agonaliorum, Vinaliorum.

Interdum autem in *ium*, ut, Floralia, Feralia, genit. Floralium, Feralium.

Aliquando verò tam in *orum*, quàm in *ium* : ut, Parentalia, Saturnalia : genitivo, Parentaliorum, Saturnaliorum, vel, *ium* ¹.

¹ Festorum nomina duplicem habent genitivum, quia olim duo erant recti singulares, alter in *e*, alter autem in *ium*.
² Nempe ut distinguitur à nom. neutro in *e*.
³ Huc refer memor, quod facit tantum memori in ablativo.

Dativus vero & Ablativus in *bus* : ut, Saturnalibus, Bacchanalibus : præter quinquatriis, quòd juxta secundam declinationem format casus.

Mensium nomina in *er*, vel *is*, abl. in *i* solùm mittunt : ut, September, Aprilis : ablativo, Septembri, Aprili.

Quorum accusativus in *im* tantùm definit, iis ablativus exit in *i*, ut Sitim, tussim : Ablativo, Siti, tussi.

Adjectiva, quæ nominativum in *is*, vel, *er*, & *e*, neutrum faciunt, ablat. mittunt in *i* solùm ² : ut, Fortis, mollis, dulcis : ablativo, Forti, molli, dulci ³.

Sic Acer, acris, acre ; ablativo, acri.
Licet Poëtæ interdum metri causâ *e*, pro *i*, usurpent.
Cætera adjectiva tam in *e*, quàm in *i*. mittunt : ut, Capax, duplex ; ablativo, capace, duplice, vel, *ci*.
Præter Pauper, degener ⁴, uber, sospes, hospes, quæ in *e*, tantùm faciunt ablativum ⁵.

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativum ; ut, Melior, doctior ; ablativo, Meliore, doctiore, vel, *ri*. Similiter, & substantiva quædam ; ut, Ignis, amnis, anguis, supellex, unguis, vectis ⁶ : ablativo *e*, vel *i* ⁷.

Rarius autem Civis ; ablat. Cive, vel, civi.
Rarius etiam Arpinas ; ablat. Arpinâte, vel, *ti*.
Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em*, & *im*, finiunt : ut, puppis, navis, ablativo, puppe, nave, vel *i* ⁸. Et verbalia item in *trix* : ut, Victrix, altrix, ablativum factivo, Victrice, altrice, vel *ci*.
Solum facit *i*.
⁷ Adde rus, imber, vigil, avis, tridens. Reperiuntur etiam affinitati, classis, colli, finis, furfuri, fusti, labi, lapidi, luci, melli, messi, oecipiti, orbi, ovi, parti, postis, segeti, sordi, sorti. Et forsitan plura etiam olim in usû erant, quia pro adverbis etiamnum habentur vesperi, tempore, luci, &c. quæ sunt ablativi casus.
⁸ Strigilis, canalis, faciunt tantum ablat. in *i*. restis tantum in *e*.

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i tantum* vel in *e, & i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*: ut, Molli, duplice, vel *ci*: nominativo plurali, Mollia, duplicia¹. Præter Ubera, plura, vel, pluria, aplustra², vel aplustria: sic comparativa; ut, Meliora, fortiora, doctiora, priora³.

Ex ablativis in *i tantum*, vel in *e, & i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: utili, utilium, puppe, vel *pi*, puppium, præter comparativa: ut, Majorum, Meliorum⁴.

Item præter ista, Supplicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum⁵: at plus plurium format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujusmodi sunt Sapientium, pro sapientium, serpentium pro serpentium⁶.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali, Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium⁷.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, coelibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reperiuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*: ut, Collis, mensis, auris; in genitivo, Collium, mensium, Aurium. Adde istis.

Litium, ditium, virium, salium, manium, penatium⁸.

Excipe tamen Canum, panum, vatum, juvenum, Opum, apum, &c.

As, format, assium, Mas, marium: Vas, vadis, vadium: Nox, noctium: Nix, nivium: Os, ossium: Faux, faucium: Mus, murium, Caro, carniū: Cor, cordium⁹: Alitum ab ales, assumit u.

Boum anomalum est, ut etiam, bobus, vel bubus.

rum, puberum, impuberum, degenerum, congenerum; compotum, impotum, bicorporum, tricorporum, composita à pes, ut alipedum, quadrupedum; derivata à facio, ut carnificum; & à capio, ut municipum, &c. 6 Imprimis id fit in genitivis Participiorum; quomodo apud Maronem legere est *cadentum, furentum, loquentum, &c.* Nec in solis participiis invenitur: nam & Statii est, *aternaque fontum supplicia*: & Virgil. *agrestum, pro agrestium; caelestum, pro caelestium.* Et Sillii *cadium, pro cadium; cladum, pro cladium*: & Sen. *mensum pro mensium.* Contra sunt quædam in quibus vix syncopen invenias; ut in neutris *e finitis*; propterea non dicitur *cubulum pro cubilium, animalum, pro animalium*; nec minus insolens in plerisque adject. *trium generum*; nam ab *atrox*, non dicitur *atrocum*, nec à *felix, felicum.* Excipe *gryps, gryphum, lynx lyncum, sphynx sphyn-gum, Phryx Phrygum*: & similia monosyllaba Græca. 8 Adde etiam *Quiris, Samnis, palus, fornax; Quiritium, (Quiritum per syncopen) &c.* 9 Item *glis, facit glirium; cos, cotium; dos, dotium; par, parium; lar, larium.*

¹ Vetus, etsi dicitur veteri, facit vetera, ² Aplustra fit à recto aplustrum, quo usus Lucretius; & ab aplustre tantum aplustria.

³ Causa cur hæc excipiuntur est ista, quod usitatores essent ablativi, veteri, majore, meliore, & similes. ⁴ Sic primorum, à primor, primorū. ⁵ Adde divitum, celerum, mugilum, uberum.

* Monet Voffius, viros etiam eruditissimos in eo peccare, quod genitivos declinationis huius, quæ, imparisyllaba est apud Græcos, τρονυλαίας inclinent. Ut Poëta Italus cum dixit *Fanthis* pro *Fanthidos*, vel *Fanthidis*. Quomodo & in obliquis aliis peccari solet, ut in dativo ab eodem; *Adoni* pro *Adonidi*. Observat tamen Charisius nomina huiusmodi isosyllabice aliquando declinari, & Varr. Cic. dixisse huius *Serapis*, huius *Iffis*. In iis tamen

Quorum genitivi plurales desinunt in *ium*, accusativum formant per *es*, & *eis* diphthongum: ut, *Partium*, omnium: *Partes*, omnes, vel *eis*.

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ suæ morem variantur, genitivum mittunt in *os*: ut, *Titan*, *Pan*, *Daphnis*, *Phyllis*: genitivo *Titānos*, *Panos*, *Daphnidos*, *Phyllidos*: dativum verò in *i* breve: ut, *Titani*, *Pani*, *Daphnidi*, *Phyllidi*: accusativum in *a*, (nisi sint neutrius generis in *a* non terminata:) ut *Pana*, *Phyllida*, *Amaryllida*, *Orphea*. *

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accusativum faciunt, *s* nominativi mutata in *n*: ut, *Tethys*, *Tethyos*, *Decapolis*, *lios*, *Genesis*, *seos*, *Metaphorphosis*, *seos*: accusat. *Tethyn*, *Decapolin*, *Genesin*, *Metamorphosin*.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt, alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accusativum formant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut *Paris*, genitivo *Paridos* & *Parios*, accusativo *Parida* & *Parin*: *Themis*, genitivo *Themidos* & *Themios*, accusat. *Themida* & *Themis*.

Feminina in *ô*, genitivum in *ûs*, & accusativum in *ô* mittunt: ut, *Sapphô*, *Sapphûs*, *Manto*, *Mantûs*, *Cliô*, *Cliûs*; hanc *Sapphô*, *Mantô*, *Cliô*.

Vocativus nominativo magna ex parte similis est; in nonnullis tamen à nominativo abjicitur: ut, *Pallas*, *Pallantis*; *Theseus*, *Theseos*; *Tethys*, *Tethyos*; vocativo *ô Palla*, *Theseu*, *Tethy*. *Phyllis*, *Phyllidos*, *Alexis*, *Alexios*, *Achilles*, *Achilleos*; vocativo *ô Phylli*, *Alexi*, *Achille*.

Neutra singularia in *a* Græca sunt: ut, *Problema*, *Poëma*: quæ veteres juxta Lat. quoque formam declinabant, additâ syll. *tum*: ut, *Hoc Problematum*, *hoc Poëmatum*

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore usu sunt, ut, *Problematis*, *Poëmatis*.

quæ Græce genitivum formant per *os* purum, genitivus potest esse isosyllabus. Nam ab hæc *poësis* dixeris *huius poësis*: Sic *emphasis*, *ellipsis*, ut triplex fit in talibus terminatio. Quippe præter hanc Latinam est duplex Græca, *poësis*, & *poëseos*. Nec illud observatione indignum genitivum priorum in *es* apud veteres sæpe habere terminationem secundæ. Ut *Verri* apud Cic. pro *Verri*: item *Ariobarzani*, *Aristoteli*, *Theophani*: & apud Virg. *Ulyssi*, *Oronti*, *Achilli*: apud Terent. *Chremi*, &c. Quæ ob hanc rationem ita flecti videntur: nimirum quemadmodum *Æoles* extulere pro *Σιμωνιδης*, *Σιμωνιδεύς*, unde *Simonidei*; ita & *Περικλεύς* dixerit & *Περικλειεύς*, unde *Periclei*, *Pericli*, *Pericli*, *Aristotelei*, *Aristotelei*, *Aristoteli*. Sic & dixerit *Μωυσῆς* & *Μωυσεύς* ab illo est huius *Moyfis*, ab hoc *Moysei*, *Moysei*, *Moyfi*. Quo genere usus est Tert.

QUARTA

¹ QUARTA DECLINATIO.

Quartæ declinationi nihil ferè difficultatis inest, nam duas tantum sortitur terminationes in recto singulari; nempe *us* & *u*: ut, Manus, genu².

Veteres à nominativis Anus, tumultus, ornatus, dixerunt Anuis³, tumulti⁴ ornati, in genitivo, ut,

Ter. *Ejus anuis causa. Idem. Nihil ornati, nihil tumulti.*

Dativus *ui* habet, & interdum etiam ⁵ *û*: ut, fructui, concubitu; rariùs, Fructû, concubitû.

Virgilius. *Quod neque concubitû indulgent.*

Terent. *Vestitû nimis indulges.*

Currûm autem pro curruum Syncope est; ut & in aliis declinationibus fieri solet.

Iesus, in accusativo Iesum habet; in reliquis verò casibus ubique Iesu.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ibus* formant; Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, specus, quercus, partus, portus, veru, *ibus*⁶.

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus, fetibus, manibus, motibus.

¹ QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio genitivum, dativum, & ablativum pluralem in paucioribus sortita est, quemadmodum infra in Heteroclitis fufius tradetur.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis; ut, Plebes, *plebei*.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es*, *ii*⁸, & *e*, exhibit.

Cicero. *Equites vero daturus illius dies pœnas.*

Virgilius. *Munera lætitiæque dii.*

Salustius. *Vix decimâ parte die reliquâ.*

Cæterum, præter ista quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclitica dicuntur. Hæc partim variâ probatorum auctorum lectione, partim à sequentibus discere licebit.

in *um* etiam desinunt: ut pro *cornu*, non *cornus*, modo sed & *cornum* dicitur. Quædam in *u* exeunt & *um*, non item in *us*; ut pro *os*, dixere *offum*, & *offu*. Alia sunt quæ exeunt in *us* quartæ & *um* secundæ; ut *fretus*, *-um*; *sensus*, *-um*, *anfractus*, *um*; *census*, *um*; *rictus*, *um*.³ Sic *quastuis*, *graduis*, *fluctuis*, *domuis*; *senatus*, *rituis*, *partuis*, *fructuis*. Ex quibus fiunt genitivi usitati, non per syncopen, sed crasin, ut arguit ultima porrecta. ⁴ Sic *quasti*, *victi*, *asti*, *sonati*, *sumpti*, *exerciti*, *aspecti*, *lucti*, *salti*, *parti*, *gemiti*, *flucti*, *piscati*, *strepiti*, *porri*, *soniti*. ⁵ Id fit per apocopen, more Æolum qui auferunt è dativis iota subscriptum. ⁶ Pro *acus*, *ficus*, & *quercus*, desideratur auctoritas. ⁷ Hæc quoque declinatio fluxisse videtur è tertiâ; quare non mirum est, si nonnulla simul sint tertiæ & quintæ. ⁸ Vel *i*, quando nominativus clauditur *es* impuro; ut, *fames*, *fami*, *fides*, *fidi*.

¹ Declinatio hæc non tam nova videtur, quam *ἀνομασία* quædam quæ ex crasi, syncope, vel apocope proveniens. ² Quæ desinunt in *u*, toto singulari indeclinabilia sunt; in plurali autem tertiæ sequuntur. Olim etiam hujusmodi nomina utramque habebant terminationem *us*, & *u*: unde *cornus*, *gelus*, *genus*, in genitivo; contra quædam hodie in *us* solum efferuntur, quæ olim terminabantur in *u*. Tale pro *artus*, *artu*, unde *artua* Plauto. Quin & Quædam in *u* non in *us* solum, sed

1 Pro Troja rorum est: occurrit tamen Pergamum, unde Pergama. 2 Contractum ab antiquo supellectilis, & supellectilia formatur à supellectile. 3 Adde hac carbasis, pl. hac carbasa. 4 Rastra rarius occurrit; rastrum, ut multò usitatus est, ita turcius usurpabitur. Fuit autem rastrum à raster, ut rastra à rastrum. 5 Veteres dixerunt frenus, & frenum. 6 Fili & capistrum, si tibi occurrant, rarissima sunt. 7 Neutrum in sing. quia

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS

ROB. ROBINSON.

QUÆ genus aut flexum variant, quæcumque novato Ritu deficiunt, superantve, Heteroclitia sunt.

Variantia genus.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,

¹ Pergamus infelix urbs Troium, Pergama gignit;

Quod, nisi plurali careat, facit ipsa ² supellex:

Singula feminis, neutris pluralia gaudet ³.

Dat prior his numerus neutrum genus, alter utrumque,

⁴ Rastrum cum ⁵ freno ⁶ filum, simul atque capistrum:

⁷ Argos item & ⁸ cælum sunt singula neutra; Sed audi,

Mascula dumtaxat cælos vocitabis & Argos;

Frena sed & frenos, quo pacto & cætera formant.

⁹ Nundinum, & hinc ¹⁰ epulum, quibus addito balneum, & hæc

Neutra quidem primo, muliebria rite secundo: [sunt

Balnea plurali Juvenalem constat habere.

Hæc maribus dantur singularia, plurima neutris,

Mænalus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque

Tartara, Taygetus, sic Tænera, Massica, & alius

¹¹ Gargarus ¹². At numerus genus his dabit alter utrumque,

¹³ Sibilus, atque locus ¹⁴, locus, & ¹⁵ Campanus Avernus.

Defectiva.

Quæ sequitur manca est numero, casuve, propago.

¹⁶ Aptota.

Quæ nullum variant casum ut ¹⁷ fas, ¹⁸ nil, nihil ¹⁹, instar:

Multa & in ²⁰ u simul i; ut sunt hæc, cornuque, genuque:

Sic gummi ²¹, frugi; sic Tempe, tot, quot, & omnes

A tribus ad centum numeros, Aptota vocabis ²².

est primæ contractorum apud Græcos, sed Argi formatur tanquam ab Argus, cum terminatione Latinâ. ⁸ Plurale cæli vix occurrit præterquam in SS. & uno Lucretii loco: est autem ab antiquo cælus. ⁹ In sing. rarum est; & nundina semper plurale dicitur Præcis Grammaticis. ¹⁰ Epula est ab antiquo epula, quod naturâ est adjectivum. Adde delictum, delicta; quod tamen ab antiquo delicta. ¹¹ Ida promontorium semper Gargara dicitur, vel Gargarum. ¹² Adde & Pangæus. ¹³ Sibili rarissimum est. Sibila autem à sibilum, quod & adjectivum usurpatur: unde ora sibila & colla sibila Virgilio, pro sibilantia. ¹⁴ Loca est ab antiquo locum. ¹⁵ Campanus non pertinet ad regulam sed ut adjectivum concordat cum Averno; Cujus plurale Avernus non legitur. ¹⁶ Hoc est casu carentia; non quasi deficient casibus ratione significationis; nam quædam habent sex casus, alia tres; sed quia non habent casus ratione vocis; unde invariabilia rectius dixisset. ¹⁷ Fas occurrit in N. & A. ¹⁸ Per syncopen pro nihilum, ac proinde aptoton non est cum nihili habeat, perinde ac nihilum. ¹⁹ Idem quod exemplar & occurrit in N. & A. ²⁰ In plur. perfecta sunt neutra in u. ²¹ Frugi Vossio substantivum est, à frux, frugis, frugi, frugem, fruge, quæ omnia occurrunt: alibi tamen videtur esse adjectivum; nisi sit dativus & regatur à verbo est, vel adjectivo idoneus intellecto: aut sit antiquus genitivus pro frugis, ut fami pro famis,

Monoptôta.

Estque Monoptôton nomen, cui vox cadit una;
 Ceu ¹ noctu, natu, jussu, injussu, simul astu,
 Promptu, permisso: plurali legimus ² astus,
 Legimus ³ inficias, sed vox ea sola reperta est ⁴.

Diptôta.

Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remansit:
 Ut fors ⁵ forte dabit sexto, spontis ⁶ quoque sponse:
 Sic plus ⁷ pluris habet, repetundarum repetundis ⁸:
⁹ Jugeris & sexto dat jugere, verberis autem
 Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetias dant.
¹⁰ Tantundem dat tantidem, simul ¹¹ impetis hoc dat
 Impete: junge vicem ¹² sexto vice; nec lego plura.
 Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
 Quatuor hæc numero casus tenuere secundo ¹³.

famis, cuimodi, pro cujuscumodi. ²² Adde nomina literarum, ut Alpha, Beta, &c. Et quædam, ut vocant, barbara: ut Adam, Noe, Ham, &c. Item pluralia neutra, Cherubim & Seraphim. Nec non pluralia quintæ declinationis, ut spes, fides. Præter res, species, facies, acies, & Dies. Adde & sequentia, nefas, damnas (nisi des illi gen. damnati, qua fit per syncopen à damnatus, ut & satias à satietas,) expes, cacoethes, grates, soboles, labes, in plural. potis, epos, specus, virus, opus, subtil, hir, gelu, astu, pro urbe, semi, sinapi, mulsa, defruta, mella, farra, hordea, thura, rura, pondo, nequam, necessum, necesse, cete, mele, pluralia, volupe, gausape, prasepe, mane, cepe, mille, totidem, aliquot, quorquot, quor-
 cunque, frit, & git; quibus addi possunt nomina Villarum in i, aut y, ut Aixi, Illiturgi, Apy, Dory. ¹ Ablativus veterum morè formatus pro nocte.
² Occurrit & in singul. apud Sil. Ital. ³ Dicimus ire inficias, ut ire exsequias, ire suppetias, quæ sunt Accus. ab exsequia, suppetia, & in iis reticetur ἐπιτι-
 xis præpositio ad. Adde Gen. Nanci, dicis, ejuscumodi, cujuscumodi, hujuscumodi, aliuscumodi (pro quo veteres dixere alimodi, ut cuimodi & cuicuumodi, pro cujuscumodi, & cujuscujuscumodi.) Addunt ostentui, despiciatui, derisui, frustratui, & similia, cujuscumodi tamen minimum videntur non carere Ablat. Adde & Acc. incitas; ut ad incitas redactus, ubi intelligitur calces. Nam tralatio est à ludo calculorum, seu calcium, quas incitas dixere, cum cieri, hoc est, moveri amplius non possent. Verum pro isto ad incitas, etiam ad incita, in neutro genere substantive posito, dicitur. Addi possunt & ablat. hortatu, relatu, affatu, rogatu, arcessitu, accitu, dispositu, objectu, monitu, admonitu, instinctu, concessu, inconsultu. Item fauce (ab inusit. faux, sed pluralis fauces est in usu) ambage (tamen in plur. ambages & ambagibus) ingratis. Addunt etiam vocativos mactæ & macti: sed Cato mactus quoque usurpat. ⁵ Occurrunt & fortis, forti, & fortem. ⁶ Occurrit spontis; sed sponte frequens est. ⁷ Reperitur & plurem, & plure. ⁸ Adjectiva sunt ἐπιτιχως usurpata: nam intelligitur pecuniarum & pecuniis. Et propterea in gen. & ablat. inveniuntur in accusatione, quia verba accusandi duos hosce casus tantum regunt. ⁸ Ab antiquo juger vel jugus. ¹⁰ Adjectivum est compositum ex tantus & dem; habet etiam terminationem femininam tantandem. ¹¹ Impetis ratum est. Lucretii est in plurali impetibus. Suntque ab inusitat. impes. ¹² Leguntur vicis & vici; rectus est inusit. vix: unde vix adverbium. ¹³ Adde tabi, tabo, dica, dicam: nisi tripoton malis, quia dicâ in ablat. usurpat Aufonius. Chaos, chao: melos. melo: vesper, vespere: obtentus, obtentu: irrisus, irrisu: ara, aribus: ora, oribus: & similia.

Tripôta.

Triptôta.

Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocantur.

1 Genit. *Ut* ¹ *precis* atque *precem*, *petit* & *prece* *blandus* *amicam*;
precis, *vix* *occurrit*, *Sic* ² *opis* est *nostræ*, *fer* *opem* *legis*, atque *ope* *dignus*.
 legitur ta- *At* *tantum* *recto* ³ *frugis* *caret*, & *diuionis* :
 men dativo *Integra* *vox* *vis* est, *nisi* *desit* *fortè* *dativus*.
precis. 2 Ops *Omnibus* *his* *mutilis* *numerus* *prior*, *integer* *alter*.
 legitur in *Quæ* *referunt*, *ut* *qui* : *quæ* *percontantur*, *ut* *æquis* :
 recto, sed *Et* *quæ* *distribuumi* ; *ut* *nullus*, *neuter*, & *omnis* :
 pro Deâ : *Infinita* *solent* *his* *jungi* ; *ut* *quilibet*, *alter* :
 vel *divitem* *Quinto* *hæc* *sæpe* *carent* *casu* ; & ⁵ *pronomina*, *præter*
 notat, unde *Quatuor* *hæc* *infra*, *nostrer*, *nostras*, *meus*, & *tu*.
 contrarium *Propria* *cuncta* *noies*, *quibus* *est* *natura* *coercens*,
 inops. In *Plurima* *ne* *fuerint* : *ut* *Mars*, *Cato*, *Gallia*, *Roma*.
 sing. pote- *Ida*, *Tagus*, *Lælaps*. *Parnassus*, *Bucephalusque*.
 statem, in *His* ⁷ *frumenta* *dabis* ⁸ *pensa* ⁹ *herbas* ¹⁰ *uda* ¹¹ *metalla* ;
 plur. divi- *In* *quibus* *authorum* *quæ* *sunt* *placita* *ipse* *requiras* :
 tias signat. *Est* *ubi* *pluralem* *retinent* *hæc*, *est* *ubi* *sperrunt*.
 3 Nominat. *Hordea* ¹² *farra*, *forum*, *mel*, *mulsum*, *defruta* ¹³ *thusque* ¹⁴ ;
 frux apud *Tres* *tantum* *similes* *voces* *pluralia* *servant*.
 Ennium oc- *Hesperus* & *vesper*, *pontus*, *limusque*, *finusque*,
 curris. Ad- *Sic* *penus* & ¹⁶ *sanguis* ; *sic* *aether*, *nemo* ; *sed* *ista*
 de Jovis, *Mascula* *sunt* *numerus* *vix* *excedentia* *primum* ¹⁷.
 proceris, & *Singula* *feminei* *generis*, *pluralia* *raro*
 dapns, quo- *Pubes* *atque* *salus*, *sic* ¹⁸ *talio* *cum* *indole* ¹⁹ *tussis*.
 rum Nom. *Pix*, *hannus*, *atque* ²¹ *lues* ²² : *sitis* & *fuga* ; *junge* ²³ *quietem*,
 non sunt in *Sic* *cholera* *atque* *fames* ²⁴ *bilisque*, *senecta*, *juventus* ;
 usu. 5 De *Sed* *tamen* *hæc*, *soboles*, *labes*, *ut* & *omnia* *quintæ*,
 pronomini- *Tres* *similes* *casus* *plurali* *sæpe* *tenebunt* :
 bus quæ ca- *Excipe* *res*, *species*, *facies*, *aciesque*, *diesque* ;
 rent vocat. *Quas* *voces* *numero* *totas* *licet* *esse* *secundo*.
 vide p. 37. *Istis* *multa* *solent* *muliebria* *nectere* : *ut* *hæc* *sunt*,
 6 Excipe si *Stultitia*, *invidia*, & *sapientia*, *desidia*, *atque*
 tantum plu- *Id* *genus* *innumeras* ²⁵ *voces*, *quas* *lectio* *præbet* :
 ralia sint, ut *Delphi*. *Ar*
 ziena &c. *Thena* &c.
 vel si in re- *gionum*
 nominibus
 ad partes attendatur : ut *Gallia*, *Hispania* : vel si pluribus idem sit nomen : ut, *complures* *fuerunt* *Cæsares* : vel si similitudo significetur : ut apud Ovid. *Et* *multos* *illic* *Hectoras* *esse* *puta*. 7 *Ut*, *triticum*, *stligo*, *ador*, &c. 8 *Ut*, *piper*, *saccharum*, *resina*, &c. 9 *Ut*, *ruta*, *salvia*, &c. 10 *Ut* *lac*, *oleum*, &c. 11 *Ut*, *aurum*, *argentum*, &c. & mineralia: ut, *sulphur*, *nitrum*, &c. 12 *Sic* *leguntur* *fabæ*, *fraga*, *lupini*, *pisa*, *zizania*, *avena*. *Et* *ex* *herbis*, *cardui*, *urtica*, *malva*, *cicuta*, *papavera*, &c. quibus addi possunt & florum nomina : ut, *rosa*, *lilia*, &c. *Ex* *metallis* & *mineralibus* *leguntur* *in* *plurali* *ara*, *orichalca*, *stanna*, *electra*. 13 *Sic* *aqua*, *vina*, *musta*. 14 *Sic* *pices*, *cera*. 15 *Est* *nomen* *proprium*. 16 *Hebræis* *plurale*. 17 *Adde* *pudor*, *sopor*, *cestus*, *pro* *ornamento* *muliebri*, *viscus* *cum* *masc.* *est*, *muscus*, *meridies*, *mundus*, *pro* *ornamento* *muliebri*. *Addunt* *Grammatici* *fumus*, *pulvis*, *genius*, *Sol*, *aer*, *ros*, *carcer*, *adeps*, *autumnus*, *clavus*, *cruor*, *situs*, *metus*, *terror*, *timor*, *vigor*, *pallor*, *flex*, *quæ* *tamen* *aliquando* *in* *plurali* *leguntur*. 18 *Plurale* *Gellio*. 19 *Pli-*
 nio

*Quam tibi præfixam ceu certum collige filum ;
Rarius his numerum, quandoque sed adde secundum.*

*Nec licet his neutris numerum deferre secundum,
26 Delicium, senium, lethum, cœnumque, salumque :
Sic barathrum, virus, vitrum, viscumque, penumque,
Iustitium, nihilum, ver, 27 lac, gluten, simul halec :
Adde gelu 28, solium, jubar. Hic quoque talia ponas,
Quæ tibi si observes, occurrent multa legenti 29.*

*Mascula sunt tantum numero contenta secundo,
30 Manes, majores, cancelli 31, liberi, & antes,
Menses profuvium, 32 lemures, fasti atque minores ;
Cum genus assignant 33 natales : adde 34 penates,
Et loca plurali, quales Gabique, Locrique,
Et quæcunque legas passim similis rationis 35.*

*Hæc sunt feminei generis, numerique secundi,
Exuvia, phalera, gratesque, manubia, & idus,
36 Ania, & inducia, simul insidiaque 37, minaque,
Excubia 38, nona 39, nuga, tricaque, calenda,
40 Quisquilia 41, thermæ, cuna 42, dira, exequiaque,
43 Ferie, & 43 inferia ; sic primitiaque, plagaque
Retia signantes, & valva, divitiaque ;
Nuptia item & 45 lactes : addantur Theba & Athena 46.*

nio plurale. 20 Plurale Virgilio. 21 Prudentio plur. 22 Plur. Virg. & Ter.
23 Plur. Cic. 24 Plinio plur. 25 Cujusmodi sunt castitas, elegantia, fides
pro virtute, galla, impietas, inertia, justitia, injustitia, lux, pro qualitate, mæsti-
tia, pietas, pigritia, pituita, pueritia, rabies, requies, sanctitas, sanies, segnitia, so-
cordia, supellex, tabes, terra, pro elemento, vecordia, velocitas. Quibus ad-
dunt Grammatici & alia quæ in plurali rarius occurrunt, ut arena, avaritia,
barba, benevolentia, caritas, cera, cervix, contagio, culpa, cutis, fama, gaza, glo-
ria, halex, hara, impuritia, infamia, insania, inimicitia, ira, luculentia, mors,
nex, oblivio, olivitas, paupertas, pax, perfidia, perniciës, pestis, plebs, proles, prosa-
pia, salubritas, sors, spes, sterilitas, tellus, valetudo, vis, vita. 26 Legitur delicia
ab antiq. delicia. 27 Lac & halex ad uda pertinent. 28 Occurrit in plurali.
29 Cujusmodi sunt, callum, crocum, ebur, fas, fascinum, fel, hepar, hilum, nil,
nihil, nefas, nistrum, pelagus, pus, sal, sinapi, siler, siser, vulgus. Quibus addunt
& avum, allium, altum, cælum, gaudium, ingenium, jus, lutum, macellum, mare,
murmur, Pascha, pedum, rudus, rus, solum ; raro pluralia. 30 Naturâ adjecti-
vum, ut majores, & minores. 31 Reperitur in singulari. 32 App. singulare
33 Naturâ adjectivum. 34 Livio singulare. 35 Addunt Grammatici anna-
les, artus, cœlites, cani ; caneres, cases, codicilli, fascës, fines, foci, fori, freni, fur-
fures, Garamantes, gemini, grumi, horti, indigites, inferi, lares, lendes, loculi, ludi,
lumbi, magistratus, mores, Nomades, nostrates, optimates, panni, plerique, plures,
posteri, primores, proceres, pugillares, Quirites, sales, sentes, singuli, spiritus, su-
peri, triplices, vepres. Quorum pleraque naturâ suâ adject. sunt, & alia in
sing. licet rarius, occurrunt. 36 Naturâ adject. 37 Nempe pro commina-
tione vel murorum eminentiâ, nam aliâ signif. singulare est. 38 Nona, ca-
lenda, & idus, naturâ adjectiva sunt. 39 Singulari Oppidum Apuliz.
40 Obsoletum est Quisquilia, 41 Naturâ adject. 42 Adject. 43 Scriptor.
Ecclef. sing. 44 Natura adject. 45 Lactis obsoletum est. 46 Nonnulla
tamen in sing. occurrunt ; ut, Cuma, & Cuma, &c.

fula, Tabra, Esquilina, Fregellala, Gades, Tralles, &c. 2 Femin. in regulâ contentis adde apina, caulâ, fala, fortuna, pro bonis, gerra, opes, pro divitiis, mundina, salina, scopâ, stativa (naturâ adject.) suppetia, tenebra. Addunt Grammatici & alia rarissime singularia; ut, ades, alpes, ambages, angustia, antea, antenna, ara, argutia, barba, biga, blanditia;

ceremonia, compedes, copia, crates, dapes, decima, delicia, Dryades, Epula, Eumenides, facetia, fauces, fides, fores, gena, gingiva, grossi, habena, illecebra, ineptia, inimicitia, latebra, litera, minutia, nania, nares, offucia, palea, parca, partes, praestigia, preces, quadriga, reliquia, retes, salebra, sarcina, scala, sordes, sortes, symplegades, vigilia, vindicia, vires. 3 Pro spatio temporis singulare est. 4 Val. Flac. sing. 5 Natura adjectivum. 6 Avium, naviumque rostrum, singulare est. 7 Natura adject. 8 Sic & ludorum nomina, ut Pythia, Olympia, &c. in quibus festa & certamina intelliguntur. 9 Pluralibus in regula contentis adde cete, comitia, lautia. Magalia, parapherna, prabia, rapicia, repotia, scruta: Et locorum nomina; ut, Artaxata, Bactra, &c. Addunt Grammatici, acta, astra, adversaria; avia, bona, brevia, cibaria, diaria, genitalia, hyberna, millaria, multitia, natalitia, nutricia, parentalia, prabenda,serta, stativa, verenda, vinacea, utensilia, apiaria, aplustra, arbitria, compita, donaria, flabra, fraga, gesa, intestina, ilia, juga, jugera, lamenta, licia, lumina, oblivia, palearia, pasqua, speculaculo, spolia, subsellia, tempora, vada, verbera, viscera, vivaria: quorum multa adject. sunt subst. usurpata, multaque in singulari, rarius licet, occurrunt. 10 Huc refer quæ definunt (1) in a & um; ut, acetabula, acetabulum. (2) in a & us; ut, aranea, araneus. (3) in us & um; ut, antidotus, antidotum. (4) in er & um; ut, alabaster, alabastrum. (5) in a & as; ut, tiara, tiaras. (6) in a & e; ut, cepa, cepe, (7) in o & um; ut, postulatio, postulatum. (8) in io & us; ut, concursio, concursus &c. Consule Vossium de analogia lib. 1. c. 35. 11 Vix occurrit sub istâ terminatione. 12 Pertinet potius hæc vox ad sequentem reg. quia nec vox Græca est, nec accusativum format cassida, sed cassidem. Cassi-

Quod genus invenias ¹ & nomina plura locorum ²,

Rarius hæc primo, plurali neutra leguntur,

Mænia, cum tesquis, præcordia, lustra ³ ferarum,

Arma, mapalia; sic bellaria, mumia, castra;

Funus justa ⁴ petit, petit & sponsalia ⁵ virgo,

⁶ Rostra disertus amat; puerique crepundia gestant,

Infantesque colunt cunabula; consulit exta

Augur, & absolvens superis ⁷ effata recantat,

Festa Deum poterunt, ceu Bacchanalia jungi ⁸.

Quod si plura leges, licet hac quoque classe reponas ⁹.

Redundantia.

Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas:

Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitruque.

Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,

Sensus & hoc sensum, tignus tignumque, tapetum

Atque tapete tapes, punctus punctumque, sinapi,

Quod genus immutans fertur scelerata sinapis.

Simus & hoc sinum vas lactis, mendaque mendum,

Viscus & hoc viscum; sic cornu & flexile cornum.

At Lucanus ait Cornus tibi cura sinistri:

Eventus simul eventum. Sed quid moror istis?

Talia doctorum tibi lectio mille ministrat ¹⁰.

Sed tibi præterea quædam sunt Græca notanda,

Quæ quarto casu setum peperere Latinnm:

Nam ¹¹ panther panthera creat, crateraque crater;

Cassida ¹² cassis habet, sed & æther æthera fundit:

Hinc cratera venit, venit æthera, sic caput ipsum

Casida magna regit, nec vult panthera domari ¹.

Vertitur his rectus, sensus manet, & genus unum :

Gibbus & hic Gibber, cucumis ² *cucumer,* ³ *stipis & stips,*

Sic cinis atque ⁴ *ciner, vomis vomer, scobis & scobs,*

Pulvis item ⁵ *pulver, pubes* ⁶ *puber : quibus addes*

Quæ pariunt or & os, honor & labor, arbor, odorque :

His & apes & apis, plebs ⁷ *plebes* ⁸ : *sunt quoque multa*

Accepta à Grecis, geminam referentia formam ;

Ut delphin delphinus, & hic elephas elephantus,

Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,

Tentrus item Tencer : Dabis huc & cætera cuncta,

Quæ tibi par ratio dederint, & lectio casta ⁹.

Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundi :

Laurus enim lauri facit & laurus genitivo :

Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus ;

Sic colus, atque ¹⁰ *penus, cornus, quando arbor habetur ;*

Sic ¹¹ *lacus atque domus ; licet hæc nec ubique recurrant,*

His quoque plura leges, quæ priscis jure relinquantur ¹².

Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda

Multa, sed imprimis quot & hæc tibi nomina fundunt ;

Arma, jugum, nervus, somnus, clivusque, animusque,

Et quot limus habet, quot frenum, & cera, bacillum :

A quibus us, simul is formes ; ut inermis inermis :

Rarior est hilarus, vox est hilaris bene nota.

¹ Huc refer attagen à cujus accusativo form. attagena. ² Vossio inter obsoleta teponitur.

³ An stipu in nominativo occurrit, dubitari possit.

⁴ Ciner vix occurrit. ⁵ Pulver Vossio obsoletum. ⁶ Naturâ adject.

⁷ Plebes habet non tantum plebis, sed & plebei in genitivo.

⁸ Huc referri debent

juventus, iuventa, senectus, senectas, buris, bura ; avarities, avaritia ; materies, materia ; & similia. ⁹ Cujusmodi

sunt Achilles, Achilleus, Ulysses, Ulysseus ;

COMPARATIO NOMINUM.

Comparantur nomina, quorum significatio augeri minuive potest.

Gradus comparationis sunt tres.

• **Positivus**, qui rem sine excessu significat : ut, **Albus, niger, probus, improbus.**

Comparativus, qui significationem sui positivi per adverb. magis auget : ut, **Albior, probior, id est, Magis albus, magis probus.** Fit autem regulariter à secundo

Adonis, Adoneus ; Agamemnon, Agamemno ; Amazo, Amazon ; Evander, Evandrus ; Geta, Getes ; Ligur, Ligus ; Menander, Menandrus ; Palamo, Palamon ; Perseus, Perseus ; Simo, Simon ; Thyber, Thybrus, &c. Sic Ode, Oda ; lampas, lampada ; hebdomas, hebdomada ; & similia. ¹⁰ Penus est tamen quartæ ; nam genitivus peni est à recto penum. ¹¹ Non reperitur secundæ. ¹² Cujusmodi sunt versus, arcus olim secundæ ; cibus, fagus, fastus, humus, lectus, somnus, sonus, succus, susurrus, ventus, vulgus, omnia olim quartæ. Præter hæc redundantia secundæ & quartæ, sunt & alia primæ & tertiæ, ut, Orestes, Orontes, Calchas, Pascha, &c. Aliæ secundæ & tertiæ, ut, sequester, glomus, Mulciber. Oedipus, Polypus, vesper, Perseus, Typhæus, Tydeus, &c. Aliæ tertiæ & quartæ, ut, penus, sbebus, acus. Aliæ denique tertiæ & quintæ, ut requies, plebes.

¹ *Dextimus* & *Sinifimus* videntur positivis usurpari. ² *Maturrimus* non *maturimus* à *maturus*. ³ *Agillimus*, *gracillimus*, & *docillimus* rejiciuntur à Vossio, quia consideratur auctoritas. Apud Charisium vero est *agillimus* & *docillimus* unde *agillissime* & *docillissime*. Quin & locum hic sibi vindicat *imbecillimus*, quod apud Senecam occurrit. Rectum quoque & *imbecillissimus* quod Cellus usurpat. ⁴ Formatis sc. Comparativis & superlativis ab antiquis participiis in *ns*; ut, *benevolentior* à *benevolens* quo utitur Plautus.

positivi casu in *i*, additâ syllabâ *or*: ut, ab amici, pudici, fit amicior, pudicior.

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio Valde, vel maxime significat: ut, Doctissimus, Justissimus, id est, valde vel maxime Doctus, Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i* adjectis *s*, & *simus*; ut, à Candidi, prudenti, fit candidissimus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt adjecto *rimus* superlativum formant: ut, pulcher, pulcherrimus; niger, nigerrimus.

Excipiuntur, ¹ *Dextimus* à *Dexter*, ² *Maturimus*, sive *Maturissimus*, ab antiquo *Matur*.

Sex ista in *lis*, superlativum formant mutando *is* in *limus*: nempe, *Facilis*, *facillimus*: *Docilis*, *docillimus*: *Agilis*, *agillimus*: *Gracilis*, *gracillimus*: *Humilis*, *humillimus*: *Similis*, *simillimus* ³.

Quæ derivantur à *Dico*, *loquor*, *volo*, *facio*, ad hunc modum comparantur ⁴: *Maledicus*, *maledicentior*, *maledicentissimus*, à *dico* ⁵: *Magniloquus*, *magniloquentior*, *magniloquentissimus*, à *loquor*.

Plautus tamen à *mendaciloquus*, & *confidentiloquus*, usurpat *mendaciloquius*, & *confidentiloquius*.

Benevolus, *benevolentior*, *benevolentissimus*, à *volo*: *Magnificus*, *magnificentior*, *magnificentissimus*, à *facio*.

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per adverbia magis & maxime: ut, *Idoneus*, magis idoneus, maxime idoneus. *Arduus*, magis arduus, maxime arduus.

COMPARATIO INUSITATIO R.

Interim acre iudicium adhibendum est, ut quæ in legendis auctoribus raro occurrunt, raro itidem usurpentur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Affiduior, *strenuior*, *egregiissimus*, *mirificissimus*, *pien-tissimus*, vel *piissimus*, *iplissimus*.

Perpetuissimus, *exiguissimus* apud *Ovidium*. *Tuissimus*, *multissimus*, apud *Ciceronem* ⁶.

Veteres similiter dixere *beneficiens*, unde *beneficientia*, in vet. lib. pro *beneficentia*; & *beneficientior* in *Lælio* legitur: sed vulgo scribitur extritâ ter-tia vocali. Porro veteres hos etiam gradus formarunt à positivis in *us*: unde *mirificissimus* *Terent.* ⁵ *Viridicus* non comparatur. Cujusmodi etiam sunt *ar-duus* & *arduissimus*; *egregius* pro *egregius*. *Juv. exiguius*, *industrior*, *injurius* pro *in-jurius*; *innocius* vel *innocius*; *necessarior*, *perpetuior*: *strenuissimus*, *tenuior*, *tenuissi-mus*, *vacuissimus*. Occurrunt & alia apud *Plautum*, cuiusmodi sunt *verberalissi-mus*, *spissigradissimus*, *exclusissimus*, *occissimus*, *parissimus*, *oculissimus*, quæ albâ lineâ signanda non sunt cum multa coningat quæ nunquam recepit sermo Rom.

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus ¹, melior ², optimus. Malus ³, pejor, pessimus. ¹ Quasi *mavelior*, ex *magis* & *velim*. 2 Quasi *dicas optatissimus*; ab *opto*. 3 Fortasse fuit *peffior*, à *peffum* unde *peffimus*. 4 Prius fuit *magior*, unde mansit adverbium *magis*; *magior* autem est à *magnior* extritâ liquidâ. Vel *major* est ab antiquo positivo *majus*, à quo *majeftas* pro *magnitudine*; & Jupiter dicitur *Deus majus*. Vel, quod maxime adlubescit, est à *μειζων*, nam Latini *z*, quo carebant in *j* consonum mutabant, quomodo à *ζευγω* *jungo*. 5 Per syncopen è *magnissimus*. 6 A *minor* vel potius à *minus*, quod à *μινυος* Attice pro *μικρος*. 7 A *πλειον*, converso *v* in *us*. 8 Ab antiquo *veter*. 9 Id autem à *detero*, cum deteriora sint quæ magis detrita. 10 A *citer*, quo usus Cato, sed pene obsolevit. 11 Ab antiquo *interus* vel *inter*. 12 Ab *inferus* vel *infer*, quibus usi Veteres. 13 Ab *exterus* vel *exter*; nam utrumque invenitur. 14 A *superus*, quo usus Cato. 15 A *posterus*. 16 Ab antiquo *ulter*. 17 *Propior*, *prior*, *diutior*, *sapius*, vel carent positivis, vel à positivis obsoletis formantur; neque enim placet ab adverbis vel præpositionibus comparativos & superlativos deducere: quia quæ plane diverfæ sunt classis, etiam essentiâ differunt; at comparativus notat excessum positivi sui manente essentiâ. 18 *Ocior* scribendum, quia venit ab *ὀκιον*. 19 A *potis*. 20 Per syncopen ex *juvenior*. 21 A *nuperus*. 22 Adde comparativo carentia *inventus*, *facer*; item *diversus*, *falsus*, *fidus*, *persuasus*, *invisus*, *consultus*, *meritus*, *apricus*, *bellus*, *invictus*; & alia: quorum etiam aliqua in superlativo reperias. Adde etiam superlativo carentia, *proximus* cum induit naturam positivi, & format *proximior*; *ingens*, *satur*, *dexter*, nam *dextimus* & *sinistimus* pro positivis usurpantur; *taciturnus*, *communis*, *salutaris*: item *supinus*, *supinior*, quod apud Martialem: *infinitus*, *infinitior*, quo usus Tullius; *dives*, *divitior*, quod apud Tullium. Ovid. Plaut. &c. Sed à *dis*, & *diti*, est *ditiſſimus* *Licentior*, uti *anterior*, soli sunt comparativi. 23 Naturam tum adjectivorum induunt; & signant qualitatem.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Inclutus, inclutissimus. Opimus, opimior. ¹⁸ *Ocyor*, *ocytissimus*; ab *ὀκυος*. Novus, novissimus. Adolescens, adolescentior. Potior ¹⁹, potissimus. Longinquus, longinquior. Penè, penissimus. Meritus, meritissimus. Sinister, sinisterior. Juvenis ²⁰, junior. Senex, senior; Maximus natu. Ante, anterior. Nuper ²¹, nuperrimus ²²,

Interdum autem à substantivis fit comparatio, sed abſſivè :

ut, { Neronior, } à { Nerone.
Cinædior, } à { Cinædo.
Pœnior, } à { Pœno ²³.

Interdum autem à substantivis fit comparatio, sed abſſivè :

COMPARATIONUM TYPUS.						
SINGULARITER.			PLURALITER.			
	Positivus.	Compar.	Super.	Positivus.	Compar.	Superlat.
	Doctus, Tener, Dulcis, Felix, Prudens.			Docti, Teneri, Dulces, Felices, Prudentes.		
No.	us er is a is x ns um e	{ ior ior ius	{ mus ma mum	i es æ es a ia	iores iores iora	{ mi mæ ma
Ge.	i is æ is i	ioris	{ mi mæ mi	{ orum arum } ium orum	iorum	{ morum marum morum
Da.	o is æ i o	iori	{ mo mæ mo	is ibus	ioribus	mis
Ac.	um em em em am em em em um e x ns	iorem iorem ius	{ mum mam mum	{ os es as es a ia	iores iores iora	{ mos mas ma
Vo	e er is a is } x ns um e }	{ ior ior ius	{ me ma mum	{ i es æ es a ia	iores iores iora	{ mi mæ ma
Ab.	o } i e â } i o }	iore iori	{ mo mâ mo	is ibus	ioribus	mis.

Sunt & adject. quæ non variantur per gradus. Talia sunt gentilia; ut, *Romanus*, *Spartiatæ*: possessiva; ut, *patrius*, *Evandrius*: numeralia; ut, *primus*: materialia; ut, *aureus*: diminutiva; ut, *aureolus*: interrogativa, ut, *qualis*: temporis significatiua, ut *hesternus*: participalia in *us*, ut, *amandus*: desinentia in *bundus*, ut *errabundus*: *tremebundior* tamen est apud *Columel.* In *plex* exeuntia, ut, *duplex*. Excipe *simplex*, & *multiplex*. Desinentia in *imus*, ut, *legitimus*. In *us*, ut, *fugitivus*: Verbalia puta, nam *festivissimus* est apud *Terent.* Composita à *fero*, & *gero*, ut, *armiger*, *frugifer*. Item hæc adjectiva, *almus*, *balbus*, *canorus*, *canus*, *cicur*, *claudus*, *compos*, *degenner*, *dispar*, *egenus*, *exors*, *geminus*, *hodiernus*, *impos*, *magnanimus*, *mediocrius*, *memor*, *mirus*, *mutilus*, *praditus*, *vetulus*, *unicus*, atque alia, sed pauca, in quibus per particulas excessus, uti sunt *magis*, *valde*, & *maxime*, suppletur comparat. & superlat. defectus.

DE PRONOMINE.

PRonomen est pars Orationis, quâ in demonstranda, aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina sunt quindecim; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addunt & sua composita; ut, Egomet, tute, idem, & similia: ut etiam, qui, quæ, quod ¹.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura.

Species Pronominum est duplex; Primitiva, & Derivativa.

Ad Primitiva spectant ista, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Ex Primitivis alia sunt Demonstrativa, alia Relativa.

Demonstrativa, dicuntur eadem, quæ & Primitiva: nimirum, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui.

Derivativa sunt, Meus, tuus, suus, noster vester, nostras, vestras.

Derivativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem aut nationem, vel partes & sectas significant; ut, nostras, vestras, & Cujas nomen.

DE NUMERO.

Numerus Pronominum duplex est; Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut, Nos.

DE CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine. Vocativo carent omnia Pronomina, Præter hæc quatuor, Tu, meus, noster, nostras. *Martialis* tamen Pronomini ipse vocativum tribuere videtur, quum ait,

Ut Martis revocetur amor, summique Tonantis,

A te Juno petat ceston, & ipsa venus ².

DE GENERE.

Genera sunt in pronomibus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut, Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur; ut, Meus, mea, meum.

nullus: certe & *ullus*. Idem de cæteris statuendum. Itaque nil mirum si *unus, ullus, alius, uter, neuter*, nonnullaq; alia inflectantur per *ius*; ut, *ille, iste, ipse*, nam non minus quam isthæc Pronomina sunt. ² Immo cætera omnia Pronomina, excepto *ego*, in vocativo usurpantur; ut exemplis ostendere in promptu esset.

¹ Item *quis, cujus, & cujas*.
Quin & Pronomini-
bus accen-
senda sunt
multa alia
pro nomi-
nibus vulgo
habita, ut,
unus, ullus, nullus, solus, totus, uter, alter, neuter, aliquis, alius, reliquus, cæterus, omnis, quisque, nemo, quidam, ambo, uterque, &c.
Certe Pro-
nomina esse
arguit, quod
secundario
solum fig-
nificant
rem, cum
ponantur
pro nomi-
ne. Deinde
si *quis* est
Pronomen
quod de
pluribus
rogat, erit
& *uter* quod
de duobus
interrogat.
Itidem si
Pronomina
sint *hic, ille, ipse*, quibus
responde-
mus cum
quæstio per
quis insti-
tuitur: Pro-
nomen
quoque erit
alius, item
nullus: si

D E D E C L I N A T I O N E.

3 *Mis* & *ri*, sunt antiqui genitivi pro *mei* & *tui*. 4 Pro *ille* Veteres dixerunt *ollus* vel *olle*. 5 *Ipsus* pro *ipse* comicum est, *Ip-sud* barbarum est. 6 Non tanta est anomalia in *hic* quam videtur. Nam ut *fac* est ex *face*, ita *hic* ab *hice*, pro quo nunc geminata *c* *hice*, *malumus*. *Hice* autem est ex antiquo *hic*, (quod ex *ds*) & *ce*, ut ab *is* & *spe* est *ipse*, unde femininum *ea-ipse*. Ut vero

Declinationes Pronominum sunt quatuor.

Genitivus primæ declinationis exit in *i*: ut, Ego, tu: genitivo *Mei* 3, *tui*, & *sui*, quod recto caret in utroque numero.

Genitivus secundæ definit in *ius* vel *jus*: cujus formæ sunt *ille* 4, *ipse* 5, *iste*, genitivo *Illius*, *ip-sius*, *istius*; 6 *Hic*, 7 *is*, 8 *qui*: genitivo *Hujus*, *ejus*, *cujus*.

Genitivus tertiæ declinationis exit in *i*, *e*, *i*, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur: cujus sortis sunt,

Nominativo	{	9 <i>Meus</i> , <i>mea</i> , <i>meum</i> ,	}	Genitivo	{	<i>Mei</i> , <i>meæ</i> , <i>mei</i> .
		<i>Tuus</i> , <i>tua</i> , <i>tuum</i> ,				<i>Tui</i> , <i>tuæ</i> , <i>tui</i> .
		<i>Suus</i> , <i>sua</i> , <i>suum</i> ,				<i>Sui</i> , <i>suæ</i> , <i>sui</i> .
		<i>Noster</i> , <i>nostra</i> , <i>nostrum</i> ,				<i>Nostri</i> , <i>nostræ</i> , <i>nostri</i> .
		<i>Vester</i> , <i>vestra</i> , <i>vestrum</i> ,				<i>Vestri</i> , <i>vestræ</i> , <i>vestri</i> .

Genitivus quartæ habet *ânis*: ex quo ordine sunt, *Nostras*, *vestras*, *cujas*: Genitivo, *Nostrâtis*, *vestrâtis*, *cujâtis*.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

D E G E N E R E.

Personæ pronominum sunt tres. Prima, secunda, Tertia; ut, Ego, Tu, Ille.

D E F I G U R A.

Figura est duplex; Simplex; ut Ego: Composita; ut Egomet.

ab *is* est *ejus* *ei*, *eum*, *eo*, ita ab *his* esset *hujus*, *hui*, *hum*, *ho*; sed pro *hui*, *hum*, *ho*, adjectivo *ce* fuit *huice*, *humce*, *hoce*; unde adjectâ vocali factum *huic*, *hunc*, *hoc*. Sed in plurali erat *ha* etiam in neutro. Sed pro *ha*, addito *ce*, fecere *hace*, unde *hac*, quod in neutro remansit in usu, ut differret à feminino *hæ*. Sed olim etiam in muliebri genere *hace* & per apocopen *hac* dixerunt. 7 Ab *ea* feminino Antiqui in genitivo fecere *ea* pro *ejus*, Ab *is* item in Accusativo *im*, ut à *stis*, *stim*. In Dativo & Ablativo plurali etiam *ibus* dictum pro *iis*: in feminino item pro *iis*, *eabus*. 8 Maxima anomalia in quibusdam esse videtur, quod *quis* & *qui* in obliquis *cujus* & *cui*, faciunt per *c*. Atqui eadem est litera *c* & *q*. Adde quod Veteres in genitivo etiam dixerunt *quojus*. Itidem in dativo scripsere *qui*: Posteriores vero *c* prætulerunt; ut differret à nominativo *qui*, aut si qui malunt *q* reservare, *quoi* scribebant, per diphthongum. Ab hoc dativo *quoi* est ablativus *quo*, omisso *i*: quomodo abscissa eadem vocali, à veteri dativo *musai*, est ablativus *musâ*. Etiam in plurali nominativo Veteres dixerunt *ques* Unde remansit dativo & ablativo *quibus*; ut à *puppis*, *puppibus*: nisi eos casus formare malis à dat. & ablat. singulari. Nam *qui* in abl. usus Plaut. Et nunc in usu est cum intelligitur modo, ut *qui fieri potest*? quod est integre *quomodo*: In compositis etiam usitatius est. 9 Quod olim erat *mius*, unde remansit vocativus *mi* pro *mie*, ut à *filius* est *filii* pro *filie*.

Pronomina inter se componuntur : Ego ipse, tu ipse, quoc; pertinent alteru-
suiipfius, meipfius 10. ter, aliquis,

Nom. Istic, istæc, istoc, vel istuc : Accus. Istunc, istanc, unusquisque,
istoc, vel istuc : Ablat. Istoc, istac, istoc. quotquot,

Pluraliter Nominativo & Accusativo istæc. Eodem qualisqualis,
modo declinatur & illic, illæc, illoc. undecim, de-

Componuntur etiam cum nominibus : ut, cujusmodi, cimus, sex-
illiusmodi, istiusmodi. rus, & simil.

Componuntur & cum præpositionibus : ut, Mecum, 11 Item à
tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quicum, quibuscum. ne pro non
est neuter.

Componuntur etiam & cum adverbis ; ut, Eccum, Ab ubi est
eccam, eccos, eccas, ab Ecce & is. Ellum, ellam, ellos, ubiquisque

ellas, ab Ecce & ille 11. Ut & idem quoque 12 ab is & quod Maro
demum. Cum conjunctione quoque componuntur 13 : usurpat. 12

ut, Sing. Nominativo 14 Hiccine, hæccine, hoccine. Vel potius
ut, Sing. Nominativo 14 Hiccine, hæccine, hoccine. Ac- ex is & syl-

cusativo huncine, hancine, hoccine. Abl. hoccine, hac- labica adje-

cine, hoccine. Pluraliter, Hæccine, neutrum. ctione dem.

Componuntur denique cum syllabicis adjectionibus : 13 Ut quis-

ut, Met, te, ce, pre. que, uterque,
ecquis, nam

Met adjicitur primæ & secundæ personæ ; ut, Egomet, t in e abiit.

meimet, mihimet, memet, nosmet, &c. Sic Sibimet quo- 14 Videtur

que, ac semet dicimus 15. potius com-

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur esse poni ex hic
& syllabicâ

Te 16 adjicitur istis, Tu, ut, tute ; te, ut, tete. & syllabicâ
adjectione

Ce 17 adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, ille, cine. 15 In-

iste, quoties in ; designant ; Hujusce, hucce, illiusce, terdum &

istiusce, hosce, illosce, istosce. componi-
tur cum su-

Pte apponitur istis ablat. Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ ; us ; ut suis-

ut, Meapte, tuapte, suapte, nostrapte, vestrapte. met Livio.

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet ; ut, 16 Te est à

Meopte Marte, tuopte labore, suopte jumento, nostropte Græcis :

damno 18, &c. 19 quibus iti-

Quis & qui ad hunc modum componuntur. dem syllab-

Quis in compositione hucce particulis postponitur, En, bicæ adje-

ne, alius, num, si ; ut, Ecquis, nequis, aliquis, numquis, ctiones sunt

siquis. Et hæc tam in feminino singulari, quàm in neu- re & xe.

tro plurali, qua habent, non quæ : ut, Siqua mulier, Ac te etiam

Nequa flagitia, &c. ab is. 27 Ce

esse à xe

jam dixi-

mus. Nempe ut ab & est &xt, sic ab hic est hucce, ab ejus ejusce. 18 Nec jun-

gitur tantum possessivis, sed etiam primitivis, ut mihipte quomodo Cato

loquutus, item mepte, pro meipsum apud Plautum. 19 Adde partic. pte, ex qua

& is conflatum est ipse. Integrum esset ipse ; sed sibilo omissio ipse dicimus, Eu-

phoniz causa. Adde etiam dem, ex quo & is fit idem, ut modo dictum. Com-

ponitur dem similiter cum tantum & tanti ; uti & in pridem cum antiquo pri

pro pra unde prius, pristinus, &c. Hisdem pro his vel iisdem legas in Manuscriptis.

1 Etiam
aliae voces
verba sunt,
sed quæ hu-
jus sunt
Classis κατ'
ἰσοχῆς sic
appellan-
tur. 2 Græ-
cis vocatur
διὰ θεοῦ
τῆ ῥήματος
Latinis for-
tasse forma
rectius, mi-
nus certe
ambigue
dicatur. A-
liud vero
gen. gram-
maticum,
aliud phy-
sicum, nam
hic signifi-
catio, illic
potius ter-
minatio re-
spicitur.
Verbum e-
nim si pau-
cissima ex-
cipias) vel
in *O* defi-
nit, vel in
O R. Si in *o*
vel admit-
tit *r* vel re-
spuit: si ad-
mittat, ver-
bum acti-
vum vo-
cant, quia ut
plurimum
notat actio-
nem, si re-

Præter *Ecquis*, quod utrumque in feminino habere re-
peritur, *Ecquæ* & *Ecqua*.

His autem particulis præponitur *Quis* in composi-
tione, *Nam*, *piam*, *putas*, *quam*, *que*; ut, *Quisnam*,
quispiam, *quisputas*, *quisquam*, *quisque*. Et hæc ubi-
que (præterquam in ablativo singulari) *quæ* habent,
non *qua*: ut, *Quænam* doctrina: *Negotia* quæpiam,
Optima quæque.

Quis etiam cum seipso componitur; ut, *Quisquis*,
quod in hunc modum variatur:

Nominativo *quisquis*, *quicquid*; Accusativo *Quic-*
quid; Ablativo *Quoquo*, *quaqua*, *quoquo*.

Qui, in compositione præponitur his particulis, *Dam*,
vis, *libet*, *cunque*; ut, *Quidam*, *quivis*, *quilibet*, *qui-*
cunque. Et hæc (præterquam in ablativo singulari)
quæ retinent, non *qua*: ut, *Quædam* puella, *Quædam*
facinora.

D E V E R B O.

Verbum est pars orationis, quæ modis & temporibus
inflexa, esse aliquid, agereve, aut pati significat; ut,
Sum, *existo*: *moveo*, *moveor*: *tango*, *tangor*.

Verbum dividitur imprimis in personale, ut *Doceo*,
& impersonale, ut oportet.

Personale est, quod certis personis distinguitur; ut
Ego lego, *Tu* legis; *Hic* legit, *illi* legunt.

Contra, Impersonale dicitur, quod diversarum per-
sonarum vocibus non distinguitur, nec variatur; ut
Pœnitet, *tædet*, *miseret*, oportet.

D E A C C I D E N T I B U S V E R B O.

Verbo quidem accidunt ista; Genus, modus, tempus,
figura, species, persona, numerus, conjugatio.

D E 2 G E N E R E.

3 Quinque sunt Verborum genera, *Activum*, *Passivum*,
Neutrum, *Deponens*, *commune*.

Si in *or* terminatur, vel *r* abjicere potest, quod
passivum vocitant: vel non potest, quod commune aut deponens dicitur.
Ac ratione actionis vel passionis physicæ quatuor sunt verborum classes.
Quædam significant actionem, ut *amo*, *aio*, *volo*, item *ambulo*, *sequor*: quæ-
dam passionem, ut *amor*, *vapulo*: quædam utrumque, ut *tueor*, *dignor*: quæ-
dam neutrum, ut *sum*, *fi*, *mori*, *intereo*; quæ dicuntur substantiva, quia
notant substantiam esse, fieri, vel esse desinere. 3 Nisi placet quatuor
verborum genera assignare, omisso communi: quia communia pene ex-
oleverunt.

VERBUM

41

ACTIVUM.

Activum est, quod agere significat, & in *o* finitum, passivum in *or* formare potest: ut, Doceo, doceor. Lego, legor.

PASSIVUM.

Passivum est, quod pati significat, & in *or* finitum, activi formam, *o* dempto, resumere potest; ut, Amor, amo; Afficio, afficio.

NEUTRUM.

Neutrum est, quod in *o* vel in *m* finitum, nec activam, nec passivam formam integre induere potest: ut, Curro, ambulo, jaceo, sum.

Neutorum tria sunt genera.

Nam aliud Substantivum dicitur; ut, Sum, es, est, fumus, &c. Aliud Absolutum; sic dictum, quod ipsum per se sensum absolvat.

Atque hoc rursus duplex est: Nam alterum actionem completam in ipso verbo significat, nec in alium transeuntem; ut, Ambio, dormio, pluit, ningit; alterum verò passionem in ipso completam indicat; ut, paleo, rubeo, albescio, nigresco.

Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: bibo vinum, curro stadium, vivo vitam: Vinum bibitur, stadium curritur, vita vivitur.

Sed denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita verò agendi vim concipiunt: ut, eo, adeo, mingo, commingo.

DEPONENS.

Deponens, quod in *or* finitum, vel activi significationem habet: ut, Loquor verbum: vel neutrius: ut, Philosophor.

COMMUNE.

Commune, quod in *or* finitum, tam activam quàm passivam significationem obtinet: ut, Veneror, criminor, contolor, stipulor, speculor, osculor, adulor, frustror, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, ementior, multaque id genus alia quæ passim apud veteres reperias.

Quod exemplis planius fiet. Sudo, cum dico, sudorem intelligo. Quare & rectum est sudare sanguinem. Et sanguis, si loqui possit, dicat, dum sudor. Nec sudatus reformidat Claudianus. Similiter sto flatum, vel halitum, spiro spiritum, vel odorem; sic sto, sedeo, eo, curro. In quibus intelligitur accusativus cognatæ significationis. Ut integre sit, sto stationem, sedeo sessionem, eo itionem, curro cursum. Similia gaudere gaudium, furere furorem, vivere vitam. Neque enim solum actionem notant quorum actio est transiens, ut, amo, oro, sed etiam ubi ea immanens,

1 Hujusmodi verba activis potius accensenda sunt. Nam quod haud legimus aror, bibor, id non factum vocum naturâ, sed rerum defectu. Alioqui quid impediat quo minus per prosopeiam jam terram inducamus dicentem aror? aut vinum compellantibus, cur non liceat dicere dum biberis: Præsertim cum aratus dixerit Ovidius, item aqua pota (pro quo Plinius aqua potata) & Persius) cananda olla. Imo fortasse nulla sunt verba, quæ vere neutra dixeris; vel saltem non alia, quam quæ consistentiam notant.

nens, ut in illis quæ proxime diximus. Activa igitur sunt, etsi non transitive sed absoluta. Non exiguus vero eorum est numerus, quæ cum activa sunt, passive etiam vel absolute accipiuntur. Quæ res quia facit ad Scriptores veteres melius intelligendos, Silvulam eorum juxta literarum seriem exhibebimus.

I. SILVULA VERBORUM ACTIVORUM quæ absolute etiam accipiuntur.

Averto. v. verto.

Augeo. Auxerät potentia. Tac.

Capero. Quid est quod illi caperat frons servitudine? Plaut. pro caperatur & rugis contrahitur.

Converto. v. verto.

Crucio. Ut miseræ sunt matres, cruciantque. Plaut.

Decoquo. Quibus (Pop. Rom.) inertia Cæsarem quasi consenuit atque decoxit. Florus.

Expedio. Nequiter expeditit parasitatio. Plaut.

Exudo. Exudat inutilis humor. Virg. pro exudat se, inquit Servius.

Gesto. Aretinum Clementem, in eadem, vel etiam in majore gratia habuit, quoad novissime simul gestanti, conspecto delatore ejus, vis, inquit, hunc nequissimum servum cras audiamus? Suet. in Dom. ubi simul gestanti significat in lectica vel sella gestato à servis.

Habeo. Quis hic habet? Plaut. pro habetur, vel habitat. Video jam quo invidia transeat, ubi sit habitura. Cic.

Ingemino. Ingeminant curæ. Clamor ingeminat. Virg.

Insinuo. Insinuat pavor. Virg. Prudentia est servi, ut penitus insinuet in causam. Cic.

Lavo. Lavanti Regi nunciatum est Liv. Lavamus & tondemus ex consuetudine. Quint.

Lenio. Dum hæc consulescunt turbæ, atque iræ leniunt. Ter.

Moveo. Terra movit. Suet. Sic promoveo. Macrob.

Muto. Mortis metu mutabant. Sal. pro

mutabantur. Vannius diuturnitate in superbiam mutans. Tac. Par ratio in composito demuto.

Pasco. Nam pascit juvenia, & pascitur juvenia, eadem mente dicitur, inquit Consentius.

Pono. Cum venti posuere Virg.

Præcipito. Fibrenus statim præcipitat in Lirim. Cic.

Quasso. Lætum filiquâ quassante legumen. Virg. Subducunt lembum capitibus quassantibus. Plaut.

Rugo. Vide palliolum ut rugat. Plaut.

Sedo. Postquam tempestas sedavit. Cn. Velleius, apud Gellium.

Tondeo. Candidior postquam tondenti barba cadebat. Virg. Incanaque menta Cynipii tondent hirci. Virg. i. e. tondentur.

Turbo. Et septem gemini turbant trepida ostia Nili. Virg.

Vario. Variant undæ. Proper. pro. Variantur.

Veho. Adolescentia per medias laudes quasi quadrigis vehens. Cic. Triton natantibus invehens belluis. Cic. i. e. invehitur.

Verto. Libertatem aliorum in suam vertisse virtutem conquerebantur.

Liv. Vertens annus. Cic. in Somn. pro conversus. Sic avertio. Tum prora avertit & undis dat latus. Virg. Con-

verto. Regium imperium in superbiam, dominationemq; cõvertit. Sal.

Vestio. Sic & in proximo soror civitas vestiebat. Tertull. Parcius pasco, levius vestio. Appul.

Volvo. Olim volventibus annis. Virg.

Voluto.

Sed verba hæc dici videntur per ellipsin accusativi. Ut *ingeminat clamor*, pro *ingeminat se clamor*; *terra movet*, pro *se movet*. Ac par ratio illorum. Idem de Græcis dicendum, ubi activa aiunt capi passive.

Contra sunt alia, itidem in o exeuntia, quæ cum usitatius sumuntur absolute, interdum etiam capiuntur active, hoc est, actionem significant transfentem, eoque transitivorum more construuntur.

II. SILVULA VERBORUM ABSOLUTORUM

quæ active etiam sumuntur.

- Abstinere maledictis. *Cic.*
 Assuescere labori. *Cic.*
 Cachinnare risu tremulo. *Cic.*
 Celerare, absolute. *Cic.*
 Sic Accelerare. *Cic.*
 Clamare cœpit. *Cic.*
 Ut si in clamato, advoles. *Cic.*
 Coire in unum. *Virg.*
 Concionari de re aliquâ. *Cic.*
 Constat Romæ. *Cic.*
 Delirare, absolute. *Cic.*
 Desperare ab aliquo. *Cic.*
 Desinas. *Terent.*
 Differre nominibus. *Cic.*
 Disputare de re aliqua. *Cic.*
 Dubitare de fide. *Cic.*
 Durare in ædibus. *Plaut.*
 Ejulo, absolute. *Cic.*
 Emergere regno. *Cic.*
 Erustrare, simpliciter. *Colum.*
 Erumpebat vis. *Cic.*
 Exire domo. *Cic.*
 Exhalant vapores altaria. *Lucr.*
 Festina lente. *adagium.*
 Flere de morte alicujus. *Ovid.*
 Garrere alicui in aurem. *Mart.*
 Gemit turtur. *Virg.*
 Hyemat mare. *Hor. astuat.*
 Illucescet dies illa. *Cic.*
 Incipit ver. *Cic.*
 Inolefcit arbor. *Virg.*
 Infanire & furere. *Cic.*
 Instant operi. *Virg.*
 Insuescere alicui rei. *Tac.*
 Jurare in verba. *Cic. Caf.*
 Lataris & triumphas. *Cic.*
 Latrare & mordere possunt. *Cic.*
 Luna lucet luce aliena. *Cic.*
 Manere in officio. *Cic.*
 Morari sub dio. *Hor.*
 Mussitare, absolute. *Liv.*
 Nocet empta dolore voluptas. *Hor.*
 Offendere in arrogantiam. *Cic.*
 Pascens agni. *Virg.*
 Penetrat ad aures. *Ovid.*
 Pergere, simpliciter. *Cic. Ter.*
 Abstinere manus. *Id.*
 Assuescere bella animis. *Virg.*
 Cachinnat exitium meum. *Appul.*
 Celerare fugam, gradum. *Virg.*
 Accelerare iter. *Caf.*
 Morientem nomine clamat. *Virg.*
 Comitem suum in clamare. *Cic.*
 Coire societatem. *Cic.*
 Concionari aliquid. *Liv.*
 Consistere vitam. *Luc. pro constituere.*
 Quicquid delirant Reges, *Hor.*
 Desperare vitam, salutem. *Cic.*
 Desinere artem. *Cic.*
 Differre tempus. *Cic. Hor.*
 Disputare aliquid. *Id.*
 Dubitare aliquid. *Cn. Virg.*
 Durare imperiosius æquor. *Hor.*
 Ejulabam fortunas meas. *Appul.*
 Serpens se emergit. *Cic.*
 Erustrare cædem bonorum. *Cic.*
 Erumpere stomachum in aliquem. *Cic.*
 Exire tela, vim. *Virg. pro vitare.*
 Exhalare crapulam. *Cic.*
 Festinare viros. *Hor. fugam. Virg.*
 Funera alicujus flere. *Ovid.*
 Garrere libellos. *Hor.*
 Gemere plagam acceptam. *Cic.*
 Hyemare aquas. *Plin. pro frigefacere.*
 Dii illuxere diem. *Plaut.*
 Incipere facinus. *Plaut.*
 Natura inolevit nobis amorem nostri. *Gell.*
 Infanio errorem. *Hor. Infaniam. Plaut.*
 Instare currum. *Plaut.*
 Insuevit pater optimus hoc me. *Hor.*
 Jurare morbum Jovem. *Cic. Maria. Virg.*
 Utrumque lator. *Cic.*
 Latrare aliquem. *Hor.*
 Lucere facem alicui. *Plaut.*
 Manere aliquem. *Hor. Virg. pro expectare.*
 Nihil purpuram moror. *Plaut.*
 Mussitavit timorem. *Appul.*
 Nocere aliquem. *Plaut. Nihil nocere. Cicer.*
 Offendere aliquid. *Plaut. pro pulsare.*
 Pascere capellas. *Virg.*
 Penetrare Atlantem. *Plin.*
 Pergere reliqua. *Cic.*

Perseve-

Perseverare in errore. *Cic.*
 Plaudere sibi. *Hor. Cic.*
 Pergere & properare. *Cic.*

Querebatur cum Deo quod parum
 longe viveret. *Cic.*
 Remisit pestilentia. *Liv.*
 Requiescere in sella. *Cic.*
 Resultant colles. *Virg.*
 Ridere intempestive. *Quint.*

Ruit urbs, nox, dies. *Virg.*
 Rutilant arma. *Virg.*
 Sapit ei palatum. *Cic.*
 Spirant auræ. *Virg.*
 Sistere, *smiliter. Cic.*
 Sonat graviter. *Virg.*
 Sufficit animus malis. *Ovid.*
 Superabat pecunia. *Cic.*
 Superfedeas hoc labore. *Cic.*
 Suppeditant ad victum. *Cic.*
 Transmittere, *absolute. Suet.*
 Tardari & commorari. *Cic.*
 Tinniunt aures sonitu. *Cacul.*
 Trepidat cor. *Cic.*
 Variat fortuna. *Liv.*
 Vergebat locus ab oppido. *Cas.*

Perseverare aliquid. *Cic.*
 Plaudere aliquem. *Stat.*
 Hoc opus hoc studium parvi prope-
 remus & ampli. *Hor.*
 Queritur crudelitatem regis. *Justin.*
 Suum factum. *Cas.*
 Remittere animum. *Cic.*
 Requiescunt suos cursus. *Virg.*
 Resultant sonum. *Appul.*
 Ridere risum, hominem, &c. *Cicer.*
Hor. Virg.
 Ruerem cæteros. *Ter.*
 Rutilant capillos cinere. *Val. Max.*
 Si recta saperet Antonius. *Cic.*
 Spirant naribus ignem. *Virg.*
 Sistere gradum. *Virg.*
 Nec vox hominem sonat. *Virg.*
 Sufficere animos. *Virg.*
 Superare aliquem. *Cic.*
 Aliqua superledenda. *Autor ad Her.*
 Suppeditare cibos. *Cic.*
 Transmittere maria. *Cic.*
 Tardare impetum. *Cas. negotium. Cic.*
 Ecquid Dolabella tinniat. *Cic.*
 Mirantur ac trepidant præfagia. *App.*
 Variare vicem. *Cic.*
 Venenum vergere. *Lucr.*

Sic & composita. Rivulos evergunt. Invergunt vina. *Virg.* Inde etiam
 passivum *vergor.* Vergimur in Senium. *Stat.*

Vertat bene res. *Plant. Virg.*
 Minitari & vociferari palam. *Cic.*
 Urit calore. *Cic.*

Vertere terram aratro. *Hor.*
 Vociferans talia. *Virg. aliquid. Cic.*
 Urere aliquem & aliquid. *Cic.*

Quemadmodum autem ex verbis in *o* multa activa usurpantur passive sive
 absolute: multaque absoluta accipiuntur active, sive transitive: Ita ex ver-
 bis in *or*, multa passiva active sumuntur, deponentium induendo naturam:
 multaque item deponentia capiuntur passive; utcunque activa terminatio
 non sit in usu.

III. SILVULA VERBORUM PASSIVORUM, quæ activè sumuntur.

Affector, pro *affecto*. Affectatus est re-
 gnum. *Parr.*
Avertor, pro *averto*. Quam surda mi-
 feros avertitur aure! *Boet.*
Bellor, pro *bello*. Piæis bellantur Ama-
 zones armis. *Virg.*
Censor, pro *censeo*. Martia censa est
 hanc inter comites suas. *Ov.* Vo-
 luisti magna agrum modum cen-
 seri. *Cic.*

Communicor, pro *communico*. Cum qui-
 bus spem integram communicati
 non sint. *Liv.*
Comperior, pro *comperio*. *Sal.*
Consilior, pro *consilio*, *as*. Consilietur
 amicis. *Hor. i. e. amicis consulat.*
Copulor, pro *copulo*; *sec. Prisc. & Non.*
 Adeunt, consistunt, copulantur dex-
 tras.
Erumpor, pro *erumpo*. Cum vis exagi-
 tata

- rata foras erumpitur. Lucretius. Sim perrumptor.*
Fabricor, pro fabrico. Capitoli fastigium necessitas fabricata est. Cic.
Fluctuor, pro fluctuo. Utrius populi victoriam mallet fluctuatus animo fuerat. Liv.
Juratus sum, pro juravi. Cic.
Multor, pro multo. Rebellantes multatus est poena. Suet.
Muneror, pro munero. Alexion me opipare muneratus est. Cic. Sic remuneror, pro remunero.
Murmuror, pro murmuro. App.
Nutricor, pro nutrico, vel nutritio. Mundus omnia nutritur & continet. Cic.
Peragror, pro peragro. Peragratus est Regionem. Vell.
Perlino, pro perlino. App.
Pigneror, pro pignero. Gell. Non.
Pravertor, pro praverito. Plaut. Liv. Curt. Tac. Sed in praterito dicitur tantum praveriti.
Punior, pro punio. Punitus est inimicum. Cic.
Quiritor, pro Quirito. Varr.
Ruminor, pro rumino. Varr.
Sacrificor, pro sacrificio. Gell. Var. Non.
Saturor, pro saturo. Necdum antiquum saturata dolorem. Virg. pro cum nondum saturavisset.
Spector, pro specto. Spectatus est fuem. Var.
Suppeditor, pro suppedito. Quod mihi iuppeditatus es gratissimum est. Cic.
Usurpor, pro usurpo. Mulier usurpata duplex cubile. Cic.
 Plura citantur apud Voss. & Non. Quæ tamen non multum usitata sunt.

IV. SILVULA VERBORUM DEPONENTIUM, quæ passivè accipiuntur.

- Abominor. Ante omnia abominati feminares. Liv. Sævitiaque eorum abominaretur ab omnibus. Ver. Flac. apud Prisc.*
Adipiscor. Amitti magis quam adipisci. Fab. Max. Non ætate, verum ingenio adipiscitur sapientia. Plaut.
Admiror. Turpe est propter venustatem vestimentorum admirari. Canut. ad Prisc.
Adorior. Ab his Gallos adortos. Aurel. apud Prisc.
Adulor. Adulati erant ab amicis. Coss. Ne adulari nos sinamus. Sic. Sed dicitur etiam adulo.
Aggredior. Ut à te fictis aggrededer donis. Cic. Aggressus labor. Terent. Maur.
Amplector. Ego me non sinam amplectier. Lucil. Animam nostro amplexam in pectore. Petron.
Antestor. Impubes non potest antestari. Liv. teste Prisc.
Arbitror. Arbitrata quæstio. Gell. Ex scriptis eorum qui veri arbitrantur. Cal. apud Prisc.
Aspernor. Qui est pauper aspernatur. Cic.
Assessor. Assectari se omnes cupiunt. Enn.
Assequor. Nihil horum investigari, nihil assequi poterit. Cic.
Auguror. Certæque res augurantur. L. Cas. Virg. ipse activo usus est. Si quid veri mens augurat.
Blandior. Blanditus labor. Verrius.
Cavillor. Lepido sermone cavillatus, passivè. App.
Cohortor. v. hortor.
Comitor. Uno comitatus Achate. Virg. Jam salutantur, jam comitantur. Just.
Complector. Quo uno maledicto scelera omnia complexa esse videantur. Cic.
Consequor, & confector. Quæ vix ab omnibus consequi possunt. Orbil. apud Prisc. A populo lapidibus confectari Laver. apud eundem.
Consolor. Cum animum vestrum erga me video vehementer consolor. Q. Metel. apud Gell.
Conspicor. Paupertas hæc non ita nutrita ut nunc conspicitur. Varr. apud Prisc.
Criminor. Criminor defendere res Syllanas. Cic.
Demolior, & immolior. Nusquam demolitur, nusquam exoneratur pecunia. Cur. apud Prisc. Immoliturum

- & inædificatum est in loca publica, *Liv.*
- Detestor.* Bellaque matribus detestata. *Horatius.*
- Dignor.* Cultu quodam & honore dignari. *Cic.*
- Dominor.* O domus antiqua, heu quam dispari dominare domino! *Cic.*
- Enitor.* Enixus puer. *Sever.*
- Experior.* Virtus experta atque inspecta. *Cic.*
- Fari.* Fasti dies sunt in quibus jafatur, id est, dicitur. *Suet.*
- Fateor.* Hunc excipere qui publicus esse fateatur. *Cic.*
- Frustror.* Frustratus à spe & devictus. *Fenest.*
- Glorior.* Beata vita glorianda & prædicanda est. *Cic.*
- Hortor.* Hortatus est in convivio à scorto. *Cic.* Consulem inducunt sententiam expromere quâ hortaretur Clodius despondere Domino. *Tac.*
- Imitor.* Si natura non feret ut quædam imitari possunt. *Cic.* imitata & effecta simulacra. *Cic.*
- Immoliar.* v. *moliar.*
- Insidiar.* In legatis insidiandis, vel in servis sollicitandis. *Cic.*
- Interpretor.* Ita illud somnium interpretatum est. *Cic.*
- Machinor.* Machinata fames. *Sall.* apud *Prisc.*
- Meditor.* Meditata sunt mihi omnia incommoda. *Ter.* Tractantur lenocinia, adulteria meditantur. *Min. Fel.*
- Metior.* Orbe si Sol amplior, an pedis unius latitudine metiatur. *Arnob.*
- Moderor.* Omnes virtutes mediocritate esse moderatas. *Cic.*
- Modulor.* Lingua modesta & modulata. *Gell.*
- Molior.* Pompa moliebatur *App.* Immolatum & inædificatum est in loca publica. *Liv.*
- Nanciscor.* Nacta libertate. *App.*
- Obliviscor.* Nunc oblita mihi tot carmina. *Virg.*
- Ordior.* Cum fuerint orsa fundamenta. *Colum.*
- Osculor.* A plerisque Grammaticis exemplum statui communis generis solet. Ac hoc non temere aliter quam active reperias. Satius fuisset accommodatius affèri exemplum: quale inter cætera est *dignor*: quod apud *Cic. Var.* & alios significatione habetur activa.
- Paciscor.* Filia pacta alicui. *Tac. Plin. Liv.*
- Percontor.* Percontatum pretium. *App.*
- Periclitor.* Periclitari omnium jura, si similitudines accipiuntur. *Cic.*
- Polliceor.* Ut aliis statux polliceantur. *Metall. Numid.*
- Populor.* Qui nunc populati atque vexati. *Cic.* Sed dicitur etiam *populo.*
- Potior.* Ne potiretur mali, *Ter. pro à malo opprimeretur. Ter.* Potiri hostium, *pro capi ab hostibus.*
- Precor.* Deus precandus est mihi. *Ans.*
- Seftor.* Qui vellet se à cani sectari. *Varr.*
- Stipulor*; tam profertur in activa quam passiva significatione, ut monet *Priscianus.* Qui subjungit, quod tam activa significatione quam passiva, ablativo conjungit, ut *stipulor à te, pro interrogo te, & interrogor à te.*
- Testor.* Hæc quæ testata sunt & illustria. *Cic.*
- Tueor.* Quod à rusticis Romanialebantur & tuebantur. *Varr.*
- Tuor.* Tutus ab hostibus. *Cic.*
- Veneror.* Cursusque dabit venerata secundos. *Virg.*
- Vereor te dicimus, & vereor abs te, id est, tu me vereris, teste Gellio.*
- Ulciscor.* Quidquid ulcisci æquitur. *Sal.*
- Utor.* Supellex quæ non utitur. *Gell.* Illa ætas magis ad hæc utenda est idonea. *Ter.* Sic *Abutor.* Abusus jam omnibus locis.

Ex his cognoscere est quantopere fallantur qui nulla putant superesse communia, quasi omnia, cum prius utraque versum dicerentur, post tamen alteram exuerint significationem. Quippe ex his, quæ adduximus, aliquot multa passive prolata esse à Cicerone, Varrone, Cælio, & cæteris ejus ævi Scripto-ribus: item illis proximi temporis, Marone, Hor. Suet. & aliis. Et plura hujusmodi, vide in Participiis. Non tamen commune genus diversum ideo statuendum est à Deponenti, cum deponentia eadem sint, quæ communia;

sed

sed communia sunt, quatenus olim utramque habuerunt significationem, Deponentia quæ alteram vel plane, vel penè deposuerunt. Et sane, si cur communia à Deponentibus diversum constituent ordinem, causa est satis gravis, quod nunc significant actionem, nunc passionem; etiam quæ actionis duntaxat sunt significativa; ut *precor, fateor*, diversi generis erunt ab illis quæ solum notant passionem, ut *pascor, nascor*.

Quare etsi Communia, si physicum genus attendamus, Deponentium naturam excedant; tamen ubi Grammaticum genus spectatur, communia sub Deponentibus comprehenduntur.

Multa etiam Deponentia eadem significatione in *o* inveniuntur: sed pleraque apud Priscos, pauca etiam apud Classicos. Utrorumque hanc Silvulam subjecimus.

V. SILVULA DEPONUNTIIUM,
quæ olim in *o* & *or* exhibant.

<i>Adulo.</i> Cic. ex vet. Poeta. Val. Max.	<i>Furgo</i> pro <i>furgor.</i> Cic. apud Non.
<i>Adulor.</i>	<i>Lacrymo.</i> Ter. Ovid. pro <i>lacrymor.</i> Cic.
<i>Alterco</i> pro <i>altercor.</i> Scio cum patre altercasti dudum. Ter.	<i>Lato</i> pro <i>lator.</i> Prisc.
<i>Assentio</i> & <i>assentior</i> in usu erant, secundum Gell. Non. & Diom. Primum sæpè est in Mss. & secundum in impressis.	<i>Largio</i> pro <i>largior.</i> Prisc. ex Sall. Non.
<i>Amplecto</i> pro <i>amplector</i> : sic & <i>amplexo</i> & <i>amplexor</i> , secundum Prisc. & apud Cic. Auctoritatem Cenforum amplexato.	<i>Ludifico</i> pro <i>ludificor.</i> Plautus.
<i>Ancupo</i> pro <i>ancupor.</i> Accupate ex infidiis quid agatur. Plaut. <i>Accupans</i> est apud Cic.	<i>Luxuria.</i> Non. ex Virg. <i>Luxurior.</i> Col. Plin.
<i>Auguro</i> pro <i>auguror.</i> Presentit animus & augurat. Cic.	<i>Medico.</i> <i>Medicare</i> femina. Virg. Sed <i>medicor</i> sumitur active & passive.
<i>Auspico</i> pro <i>auspico.</i> Prisc. Non. Fest.	<i>Mereo</i> pro <i>mereor.</i> Quid enim mereas. Cic. Merui. Virg. Cic.
<i>Cachinno</i> pro <i>cachinnor.</i> Cic.	<i>Meto, as,</i> Virg. in Cul. <i>Metor, aris,</i> magis usit. Reperitur etiam <i>castra metata</i> in sensu passivo. Liv.
<i>Comito</i> pro <i>comitor.</i> Stygias comitavit ad undas. Ovid.	<i>Mifero</i> & <i>miseror.</i> Sic <i>mifereo,</i> & <i>mifereor</i> ; unde <i>miseret</i> & <i>miseretur,</i> <i>miferesco</i> & <i>commiferesco.</i> Non. ex Enn.
<i>Cuncto.</i> Plaut. <i>Cunctor.</i> Cic.	<i>Modero</i> pro <i>moderor.</i> Non. Decet moderare animo. Plaut.
<i>Depasco.</i> Si hodie roscidas herbas depaverint. Plin. <i>depascor.</i> Febris depascitur aris. Virg.	<i>Molio</i> pro <i>molior.</i> Prisc. Sic <i>demolio,</i> demolivit tectum. Varr.
<i>Digno</i> pro <i>dignor.</i> Prisc. Diom.	<i>Munero</i> pro <i>muneror.</i> Non
<i>Ejulo</i> pro <i>ejulor.</i> Prisc.	<i>Opino</i> pro <i>opinor.</i> Prisc. & Non. ex Plaut. & Cæcil.
<i>Elucubro</i> pro <i>elucubror.</i> Epistola quam eram elucubratus. Cic. Quicquid istud est quod elucubravimus. Col.	<i>Opitulo</i> pro <i>opitulor.</i> Non.
<i>Expergisco</i> pro <i>expergiscor.</i> Philox. Hygin. Dolith.	<i>Osculo</i> pro <i>osculor.</i> Titin. apud Non.
<i>Fabrico</i> & <i>fabricor.</i> Cic.	<i>Palpo</i> pro <i>palpor.</i> Juv.
<i>Frustror</i> pro <i>frustror.</i> Non frustrabo vos milites. Cæs.	<i>Partio</i> pro <i>partior.</i> Non. ex Plaut. & aliis.
<i>Frutico.</i> Colum. Plin. pro <i>fruticor.</i> Cic.	<i>Pasco</i> & <i>pascor.</i>
<i>Imito</i> pro <i>imitor.</i> Var. apud Non.	<i>Patio</i> pro <i>patior.</i> Nev.
<i>Impertio</i> & <i>Impertior.</i> Cic.	<i>Polliceo</i> pro <i>polliceor,</i> Var. apud Non.
<i>Insidio</i> pro <i>insidior,</i> apud J. C.	<i>Populo</i> pro <i>populor.</i> Formicæ farris acervum cum populant. Virg.

Rixo pro rixor. Varro.

Rumino. Ruminat herbas. Ruminor.

Colum.

Vago pro vagor. Prud.

Velifico. Plin. Unde legitur velificatus

*Athos. Sed usus Cicero velificor
semper in sensu activo.*

Urino & urinor. Plin.

Venero pro veneror. Plaut.

Vocifero & vociferor.

D E M O D O.

Modi Verborum sex enumerantur.

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit; ut, *Probitas laudatur & alget.* Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur; ut *Quis leget hæc?* aliquando per dubitationem: ut, *An in astu venit aliud ex alio malum?*¹

Imperativus, quo inter imperandam utimur. Hic modus futurum non habet sed præsens duplex: ut apud Propertium: *Aut si es dura, nega; sin es non dura, venio.*

*Virgil. Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas;
Et potum pastas age Tityre, & inter agendum
Occursare capro (cornu feris ille) caveo.*

Præteritum autem à Subjunctivo mutuatur.

Cic. Sed amabò te, nihil incommodi valetudini tuæ feceris.

*Martial. Dic quotus es, quanti cupias cœnare? nec ullum
Addideris verbum, cœna parata tibi est.*

Quin & illa passiva, Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit; præteriti Imperativi esse fatetur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quòd interdum per hunc permissio significetur; ut,

Si sine pace tua, atque invito Numine, Troes

Italiam petière, ² luant peccata, nec illos — Juvveris auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur; ut, *Virgilius,*

— eamus, & in media arma ruamus.

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert factanè sit, an fiat, an sit facienda; ut, *Utinam bonis literis suus deset honos.*

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut est auctor *Lina-crus.* Præterea notandum est præsens hujusmodi assumere quandoque significationem futuri; ut, *Utinam aliquando tecum loquar.*

¹ Futuro Indicativi etiam utimur loco Imperativi; ut, *Tu hac filebis. Cic. Quod superest Ciceronem puerum curabis & amabis ut facis.* Item similia sunt, *Non occides, Non furaberis.* Quin Indicativi & Subjunctivi usus sæpe promiscuus esse solet, ut in *Grammat. Angl.* ostensum est. Unde *Sanctius & Scioppius* omnium modorum distinctionem penitus sustulerunt. ² Si quod verum est dicamus, nec *luant, nec luamus* in sequenti exemplo, sunt Imperativi, sed potius modi Subjunctivi; ut in *Grammatica Anglicana* dictum est.

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus; ut, *Expectes eadem à summo, minimoque poeta; pro poses expectare. Non expectes, ut statim gratias agat, qui sanatur invitus; pro non debes expectare, Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet? pro vult affirmare.*

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum, & particulam *ὄν* exprimunt.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit; ut,

Si fueris felix, multos numerabis amicos:

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt³: discernuntur verò significatu, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuius optandi; ut, *Utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis verò neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem; Subjunctivus autem semper aliquam conjunctionem annexam habet; ut, *Si venero; ut taceat; cum cœnaverò.*

Infinitivus,⁴ qui agere quidem aut pati significat, at citra certam numeri & personæ differentiam; ut, *Malim probus esse, quam haberi.*

D E T E M P O R E.

Tempora sunt quinque.

Præsens, quo actio nunc geri significatur; ut, *Scribo.*

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuisse

³ Cum tres hi modi per omnia conveniant, nulla ratio est cur inter se distinguantur. Nam si particula *utinam, cum, si*, aliave addita, aut præterita, diversos efficit modos, etiam Indicativus dispeſci poterit in modos alios, quia dicimus, *cum amabo, si amabo, &c.* Imo hinc efficiatur, in nominibus quoque diversos esse casus ob diversas præpositiones, à *fratre, cum fratre, coram fratre, sine fratre, &c.* Adde, quod in declinando rectius à Subjunctivo removeatur *cum*, quemadmodum in Ablativo melius Præpositio *ab* præteritur. Unus igitur modus est, quo licet etiam optemus, tamen ut ratione primarii usus casibus sex nomen inditum est (Genitivus certe est, licet significet possessionem, & Dativus, quamvis ablatio notetur, & Accus. quamvis indicetur defensio) ita hic quoque modus à potissima significatione, Adjunctivus sive Conjunctivus dicitur, quia per se non implet sententiam, sed ut plurimum verbo Indicativi modi adjungitur; ut, *cum venerit scribam; sive quia ei rem subjungamus; ut, scribam, cum venerit; ubi scriptio subditur adventui.* ⁴ Julius Scaliger Infinitum actu modum esse negat; nimirum quod destituatur numeris ac personis. Nam *lator venisse* dixeris de quavis persona, seu de uno, seu pluribus fiat mentio. Resolvitur quoque in alios modos; ut non nisi horum ratione, hoc est potestate, variationem habeat. Exempli gratia, *lator me venisse*, id est, quod venerim; *Horatius Lyricorum fere solus legi dignus*, i. e. ut legatur.

significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem; ut,

Virgil. *Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido*
Condebat: Erat enim adhuc in opere.

Perfectum quo præterita absolutaque significatur actio. Hoc in Passivis, Deponentibus, & Communibus duplex est, & ob id duplici circuitione explicatur; Alterum quo proxime Præteritum exprimitur; ut, *pransus sum*: Alterum, quo ulterius Præteritum indicatur; ut, *pransus fui*. Non enim, si modo *pransus sis*, *pransus fui*, commodè apteve dixeris.

Plurquam perfectum, quo actio jamdiu præterita significatur.

Futurum, quo res in futuro gerenda significatur.

Hic promissivus modus à nonnullis vocatur, quod videatur aliquid promittere, aut velle facere; ut,

Ovid. *Ibimus ô Nymphæ monstrataque saxa petemus.*

Hujus aliud genus est quod exactum vocant: ut *Videro*, *abiero*.

Quod quidem exactum futurum etiam in Subjunctivo modo reperitur; ut,

Plin. *Ero securior dum legam, statimque timebo cum legero* 1.

D E F I G U R A.

Figura est duplex: Simplex, ut, *Facio*: Composita; ut, *Calcfacio* 2.

Verba composita quorum simplicia exoleverunt, sunt, *defendo*, *offendo* 3, *aspicio*, *conspicio* 4, *adipiscor* 5, *experior*, *comperior* 6, *expedio* 7, *impedio*, *doleo* 8, *imbuo* 9, *compello*, *appello* 10, *incendo*, *accendo* 11, *ingruo*, *congruo* 12, *infligo* 13, *instigo* 14, *impleo*, *compleo* 15, & id genus alia 16.

1 De temporibus vide quæ annotavimus in Grammatica Anglicana.
 2 Componuntur verba vel cum nominibus; ut, *belligero ex bellum*, & *gero*: vel cum verbis; ut, *calcfacio ex calere*, & *facio*: vel cum adverbis; ut, *benefacio*; vel cum Præpositionibus: ut, *advenio*. Interdum composita mutant genus vel conjugationem simplicis. Genus, ut *facto*, *execror*; *sentio*, *assentior*. Conjugationem vero, *dare*, *reddere*; *cubare*, *incumbere*. Quædam genus simul & Conjugationem mutant; *spernere*, *asfernari*, & similia.
 3 A *fendo* unde & *infectus*. 4 A *specio*, unde *conspicor* & *suspicio* Depo-
 nentia primæ Conjugationis, & Derivativum *specto*: item nomina Deriva-
 tiva, *species*, *spectrum*, *specimen*. 5 Simplex *apiscor* reperitur apud *Tacitum*, &
 format *aptus*. 6 A *πείρω* *tento*; id enim verisimilius, quam ut sint à *pario*.
 7 A *ped'o*, unde etiam *præpedio* & *compedio*, & nomen *impedimentum*. Nisi
 hæc omnia potius ab *impes*, *expes*, *præpes*, *compes*; puta à Genitivis, ut, *com-
 pes*, *compedis*, *compedio*. 8 A *leo* juxta *Priscianum*: nisi à *δολέω* *noceo*; vel
 ex *da* & *oleo*, quod olim *eleo* ab *ἐλαιον* *oleum*. 9 Ab *ἔμβύω*. 10 A *pello* pri-
 mæ; nisi sit ab usitato *pello* tertiæ, conjugatione & significatione mutatis.
 11 A *cando*. Quod si veteres non dixerunt, sunt à *candeo* secundæ, conjugatione

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, Impleo, à πλέω
Percello, à κέλλω 17.

DE SPECIE.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio: ut, Ferveo.

Derivativa 18, quæ à Primitiva deducitur: ut, Fervesco.

Derivativorum genera sunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* meditativa potius, & augmentativa 19 appellat,) in *scō* desinunt 20: ut, Labasco, calesco, ingemisco, edormisco.

Hæc autem inchoationem significant; ut, Lucescit, id est *Incipit lucere, aut certè gliscere & intendi*: & apud Virgil. *Expleri mentem nequit ardescitque tuendo*: hoc est, *magis magisque ardet*. Ex his pleraque pro thematibus primariis usurpantur; ut, *Timeo, hisco, comicesco*, id est, *Timeo, hio, Taceo* 21.

Frequentativa 22 desinunt in *to, so, xo, aut tor*; ut, visito, affecto, scriptito, pulso, viso, quasso, nexo, texo, vexo, sector, scitor, sciscitor. Significant autem vel assiduitatem quandam, vel conatum; ut, *Dicito*, id est, *frequenter dico*; *viso*, id est, *eo ad videndum*.

Huc pertinet & illa, vellico, fodico, albico, & similia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari solent 23.

Desiderativa 24 finiunt in *urio*; ut, Lecturio, parturio, esurio, cœnatorio. Hæc ad significationem suorum Primitivorum, studium, atque appetentiam quandam adjiciunt; ut *Lecturio*, id est, *Legere cupio*: *Cœnatorio*, id est, *Cupio cœnare*.

& genere mutatis. 12 A *gruo*, uti hoc à *gruibus*. Nisi sint corrupta ex *conruo* & *irruo*. 13 A *stigo*, unde etiam *affligo* & *constigo*, sed *prostigo* est primæ. Quin & simplici usus Lucretius; & inde *stictus* apud Virgilium. 14 A *stigo*. 15 A *pleo*. 16 Cujusmodi sunt *renideo* à *nideo*; *conniveo* à *niveo*: unde remansit *nictus* & *nictare*; *alicio*, *illicio* à *lacio*; *obliviscor* à *liviscor*; nisi sit ab *oblino*, cujus præteritum olim fuisse *oblivi* indicant *oblivo*, *oblivium*, & adjectivum *oblivius*. Nam veteres eadem significatione *leo* & *lino* dixere: ut nihil mirum sit si *oblevis*, à *leo* dicamus, quod olim *oblivi* à *lino*. 17 Sic *induo* à *δύω*, & *exuo* quod *ἐξύω*. 18 Verba quæ aliunde originem habent, derivantur communiter, vel à Nominibus, vel Verbis. A Nominibus derivantur duplicia, Imitativa & Denominativa. De Imitativis vide infra: nam hic constituunt 5. speciem Derivativorum. Denominativa dicuntur quæ à Nominibus veniunt, & propriam appellationem non habent; ut, *lignor*, *frumentor*, *aquor*, *rusticor*, &c. A verbis derivantur quadruplicia, Inchoativa, Frequentativa, Desiderativa, & Diminutiva. 19 Et recte; neque enim sola inchoatio debet attendi, sed etiam incrementum. Imo interdum posterior solum terminatio habet locum, ut cum ejusmodi Verbo additur incipit, aut cœpit, ut *incipit maturescere*, *cœpit tumescere*. 20 Vel *scō* si Deponentia fuerint, ut *fruisco*. 21 Formantur Inchoativa, à secunda persona præsentis, idque in quavis conjugatione, ut *labasco*, à *labas*; *calisco*, à *cales*. (A *puteo* tamen dicimus *putisco*, e in *i* abeunte) *tremisco* à

Diminutiva ²⁵ in *lo*, vel *ſo*, exeunt; ut, Sorbillo, cantillo, pitillo, id est, *parùm ac modice sorbeo, canto, bibo*.

Imitativa sunt, quæ imitationem significant; ut, Patriſſo, Attiſſo, Platonifſo. At Latini hæc formâ non adeò delectati sunt: unde pro Græciſſo, Græcor uſi sunt; ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor à Baccho.

D E P E R S O N A.

Tres sunt Verbi Personæ: Prima, ut Lego: ſecunda, ut Legis: tertia, ut Legit.

D E N U M E R O.

Numeri sunt duo: Singularis, ut Lego: Pluralis, ut Legimus.

tremis; *obdormiſco* ab *obdormis*. Hæc etiam analogia attenditur in Deponentibus & Imperſonalibus; ut, *fruiſcor* quaſi à *fruis*, & *miſereſcit*, quaſi à *miſeres*. Sed per ſyncopen dicitur *hiſco* pro *hiſco* ab *hiſ*. Quædam Inchoativa etiam à Nominibus formantur, ut *agreſco* ab *ager*, *dulceſco* à *dulcis*, *pueraſco* à *puer*, *herbeſco* ab *herba*, *ſylveſco* à *ſylva*, &c. niſi placeat omnia huiusmodi generis venire à verbis inuſitatis *agreo*, *dulceo*, *repuero*, *herbeo*, *ſylveo*. Vulgo deducunt *calveſco* à *calvus*, *canefco* à *canus*, *ſeneſco* à *ſenex*: at *calveo* eſt apud Plinium, *caneo* apud Virgilium, *ſeneo* apud Catullum. Huiusmodi quæ ſunt Præteritis carent. At quæ à Verbis veniunt habent Præterita primitivorum, ut *incaleſco* *incalui*. Rariſſime tamen in ejuſmodi præteritis eſt ſignificatio inchoandi, unde alij inchoativa omnino carere aiunt Præterito. Cæterum ſunt quædam in *ſco* quæ Inchoativa non ſunt; velut omnia illa quæ proprium habent Præteritum, ut *creſco* *crevi*, eſt ſi à *creo*; *paſco* *pavi*, eſt ſi à *πᾶω*. Par ratio in *ſueſco*, quod ab obſoleto *ſueo* unde *ſuevi*: item in *diſco*. Omnia autem Inchoativa ſunt tertiæ Conjugationis; *labafcere*, *caleſcere*, *tremiſcere*, &c.

22 Quæ & Iterativa dicuntur, quæ ſignificant frequentem & iteratam actionem. In multis tamen hæc ſignificatio non invenitur; nam *viſo* ſignificat ſimpliciter *eo viſum*; & *dormito*, *capto*, *vendito*, notant *deſidero dormire*, *capere*, *vendere*; niſi malis *dormitare* eſſe *paulum*, & *non altum dormire*. Quomodo propriè fit diminutivum. Cum igitur multa adeo non ſignificent frequentem actionem, dicere liceat, iſtiusmodi verborum alia propria eſſe frequentativa, quæ aſſiduum, vel crebrum notant conatum, alia quaſi frequentativa, quæ formationem eorum imitentur, non ſignificationem.

23 Formantur huiusmodi Verba à Supino, verſo *um* vel *u* in *o* vel in *itor*. In *o*, ut à *tractum*, *tractu*, *tracto*; à *verſu*, *verſo*; à *natu*, *nato*. Sed quædam mutant *a* in *i*, ut à *clamatu*, *clamito*. Verba in *or* eodem modo formantur: ut ab *amplexu*, *amplexor*. In *ito* vero; ut ab *actum*, *actito*; ab *haſum*, *haſito*. Quædam utroque modo formantur; ut à *dictum*, *diſto*, & *diſtito*; *jactu*, *jacto* & *jaſtito*. Quædam etiam veniunt à ſecunda perſona Indicativi præſentis; ut ab *ago*, *agis*, *agito*; à *fugis*, *fugito*; à *quaris*, *quarito*. Frequentativa ſunt primæ conjugationis, præter *viſo* tertiæ. 24 Quæ & meditativa vocantur. Formantur autem à poſteriori ſupino addendo *rio*; ut ab *eſu* ſit *eſurio*. Sunt autem conjugationis quartæ. Ad horum formam quædam à nominibus ſinguntur; ut *Syllaturio*, Cic. Nec omnia in *rio* ſeu *urio* exeuntia ſunt Deſiderativa nec ſola. Non omnia quia *ligurio* & *ſcaturio* non ſunt huius loci, ſiquidem non ſignificant deſiderium, nec formantur à ſupino, & produciunt *is* ante *urio*, contra quam fit in veteris Deſiderativis. Nec ſola in *rio* ſunt Deſiderativa, ſed quædam etiam in *to*, ut *capto*, hoc eſt *capere cubio*. 25 Aliqua tamen nativam diminuendi ſignificationem videntur exuiſſe; ut, *refocillo*.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de Conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues suos exactissime callere debent: proximum fuerit, ut hæc Guilielmi Lillii de Præteritis & Supinis regulæ (lucidissimæ quidem illæ, compendiosissimæque, nec sanè minùs utiles) pari aviditate imbibantur.

G. LIL. DE SIMPLICIUM
VERBORUM I. CONJUGATIONIS.

Communi Præterito.

A S in præsentis perfectum format in avi ;
 Ut no, nas, navi : vocito, vocitas, vocitavi :
 Deme lavo, lavi : juvo, juvi : nexoque, nexui¹ ;
 Et seco quod secui : neco quod necui ; mico verbum
 Quod micui, plico quod plicui ; frico quod fricui dat :
 Sic domo quod domui, tono quod tonui, sono verbum
 Quod sonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dat,
 Atque cubo cubui : rarò hæc formantur in avi.
 Do, das, ritè dedi ; sto, stas, formare steti vult.

As, avi.
 Hypermeter versus plus justo unâ syllabâ constat, sed collidenda cum prima voce sequentis versus id quod omnium commune est.

Secundæ Conjugationis commune Præteritum.

E S in præsentis perfectum format ui dans,
 Ut nigreo, nigres, nigrui : jubeo excipe jussi,
 Sorbeo sorbui, habet sorpsi quoque, mulceo mulsi ;
 Luceo vult luxi, sedeo sedi : videoque
 Vult vidi ; sed prandeo prandi, strideo stridi,
 Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.

Es, ui.

Quatuor his infra geminatur syllaba prima :
 Pendeo namque pependi, mordeo vultque momordi,
 Spondeo habere spondendi, tondeo vultque totondi.

L vel **r** ante geo si stet, geo vertitur in si ;
 Urgeo ut ursi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi ;
 Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.

Geo.

Dat fleo, fles, fleui ; leo, les, leui, indeque natum
 Deleo deleui, pleo ples pleui, neo neui ;
 A maneo mansi formatur ; torqueo torssi,
 Hæreo vult hæsi. Veo fit vi ut ferueo ferui :
 Niveo & inde satum pascit conniveo nivi
 Et nixi : cievo civi, vieoque vievi.

Veo.

Tertia Conjugatio.

- T**ertia præteritum formabit ut hîc manifestum.
- Bo. Bo fit bi, ut lambo lambi: scribo excipe scripsi,
Et nubo nupsi, antiquum cumbo cubui dat.
- Co. Co fit ci, ut vinco vici: vult parco peperci
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.
- Do. Do fit di, ut mando mandi: sed scindo scidi dat,
Findo fidi, fundo fudi, tundo tutudique,
Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi:
Junge cado cecidi, pro verbero cædo cecidi.
- Cedo. Cedo pro discedere, sive locum dare, cessi:
Vado, rado, lædo, ludo, divido, trudo,
Claudô, plaudo, rodo, ex do semper faciunt si.
- Go. Go fit xi, ut jungo junxi; sed r ante go vult si,
Ut spargo sparsi: lego legi, & ago facit egi;
Dat tango tetigi, pungo punxi, pupugique:
Dat frango fregi; cum signat pango pacisci,
Vult pepigi; pro jungo pegi, pro cano panxi.
- Ho. Ho fit xi, traho ceu traxi docet, & vebo vexi.
- Lo. Lo fit ui, colo ceu colui: psallo excipe cum p,
Et fallo sine p; nam salli format utrumque:
Dat vello veli vulsi quoque, fallo fefelli,
Cello, pro frango, ceculi; pello pepulique.
- Mo. Mo fit ui, vomo ceu vomui: sed emo facit emi;
Como petit compsi, promo prompsi: adjice demo
Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.
- No. No fit vi, sino ceu sivi: temno excipe tempsti;
Dat sterno straxi, sperno spreui, lino levi,
Interdum lini & livi; cerno quoque crevi:
Gigno, pono, cano; genui, posui, cecini dant.
- Fo. Fo fit psi, ut scalpo scalpsi: rumpo excipe rupi;
Et strepo quod format strepui, crepo quod crepui dat.
- Quo. Quo fit qui, ut linguo liqui: coquo demito coxi.
- Ro. Ro fit vi, sero seu pro planto & semino, sevi,
Quod serui melius dat, mutans significatum,
Vult verro verri & versi, uro ussi, gero gesti,
Quæro quæsvi, tero trivi, curro cucurri.
- So. So, velut accerso, arcesso, incesso, atque lacecco,
Formabit fivi: sed tolle capecco capepsi,
Quodque capecivi facit; atque facecco facepsi;
Sic viso visi: sed pinso pinsui habebit.
- SCO. SCO fit vi, ut pasco pavi: vult posco poposci,
Vult didici disco, quæxi formare quinisco.

To fit ti, ut verto verti: sed sisto notetur
 Pro facio stare activum, nam jure finii dat.
 Dat mitto misi, petii peto sive petivi.
 Sterto fertui habet, meto messi: ab ecto fit exi.
 Ut flecto flexi: pecto dat pexui, habetque
 Pexi; etiam neco dat nexui, habet quoque nexi.
 Vo fit vi, ut volvo volvi: vivo excipe vixi.
 Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebit.
 Fit cio ci, ut facio feci, jacio quoque jeci;
 Antiquum lacio lexi, specio quoque spexi.
 Fit dio di, ut fodio fodi. Gio, ceu fugio, gi.
 Fit pio pi, ut capio cepi: cupio excipe pivi,
 Et rapio rapui, sapio sapui atque sapivi.
 Fit rio ri, ut pario peperit. Tio tti, geminans s,
 Ut quatio quassi, quod vix reperitur in usu.
 Denique uo fit ui, ut statuo statui: pluo pluvii
 Format, sive plui: struo sed struxi, fluo fluxi.

To,

Vo.

Xo.

Cio.

Dio. Gio.

Pio.

Rio. Tio.

Uo.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is, ivi, ut monstrat scio scis tibi scivi:
 Excipias venio dans veni, cambio campsi,
 Rancio rausi, fancio farsis, sarcio farsis,
 Sepio sepsi, sentio sensis, fulcio fulsi,
 Haurio item hausi, sancio sanxi, vincio vinxi;
 Pro salto salio salui, * & amicio amicii dat:
 Parcius utemur cambivi, haurivi, amivi,
 Sepivi, sanxivi, sarcivi, atque salivi.

Is, ivi.

Excipe Ve-
 nio, cam-
 bio, &c.
 * Pes, Pro-
 celeusma-
 ricus.

De Compositorum Verborum Præteritis.

Præteritum dat idem simplex ac compositivum,
 Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper
 quam simplex geminat, composito non geminatur:
 Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo;
 Atque à do, disco, sto, posco, ritè creatis.
 A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista,
 Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi:
 Applico, complico, replico, & explico, vi vel in avi.
 Quamvis vult oleo simplex olui; tamen inde
 Quodvis compositum melius formabit olevi:
 Simplicis at formam redolet sequitur suboletque.
 Composita à pungo formabunt omnia punxi:
 Vult unum pupugi, interdumque repungo repunxi.

Plico.

Oleo.

Pungo.

Natum

- Do. *Natum à do, quando est inflexio tertia; ut, addo, Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo, Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi: at unum*
- Sto. *Abscondo abscondi. Natum à sto, stas, stiti habebis.*

Mutantia primam vocalem in *E*.

- V** *Erba hæc simplicia præsentis præteritiue, Si componantur, vocalem primam in e mutant,*
- Pario. *Danno, lacto, sacro, fallo, arceo, tracto, fatiscor, Partio, carpo, patro, scando, spargo: parioque Cujus nata peri duo comperit & reperit dant. Cætera sed perui; velut hæc, aperire, operire. A pasco pavi tantum compôsta notentur Hæc duo, compesco, dispesco, pescui, habere: Cætera, ut epasco, servabunt simplicis usum.*

Mutantia primam vocalem in *I*.

- ² Posthabeo
simplicis
formam
servat.
- H** *ÆC, 2 Habeo, lateo, salio, statuo, cado, lædo, Pango, dans pegi, cano, quero, cædo cecidi, Tango, egeo, teneo, taceo, sapio, rapioque, Si componantur, vocalem primam in i mutant: Ut, rapio, rapui: eripio, eripui: à cano natum Præteritum per ui, ceu concino, concinui dat. A placeo sic displiceo: sed simplicis usum Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene servant. Composita à pango retinent a quatuor ista, Depango, oppango, circumpango, atque repango. A maneo mansi, minui dant quatuor ista, Præmineo, emineo, cum promineo, immineoque; Simplicis at verbi servabunt cætera formam. Composita à scalpo, calco, salto, a per u mutant: Id tibi demonstrant exculpo, inculco, resulto. Composita à claudio, quatio, lavo, rejiciunt a: Id docet à claudio, occludo, excludo: à quatioque, Percutio, excutio: à lavo, proluo, diluo, nata.*
- Cano.
- Placeo.
- Pango.
- Maneo.
- Scalpo, calco, salto.
- Claudio, quatio, lavo.

Mutantia primam vocalem in *I*, præterquam in Præterito.

- Excipitur
Coemo.
- H** *ÆC si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango, Et capio, jacio, lacio, specio, premo, semper Vocalem primam præsentis in i sibi mutant, Præteriti nunquam; ceu frango, refringo, refrégi: A capio incipio, incepti. Sed pauca notentur: Namque suam simplex perago sequitur, satagoque.*

Atque

Atque ab ago dego dat degi, cogo coëgi :

*A rego sic pergo perrexi, vult quoque surgo
Surrexi, mediâ presentis syllabâ ademptâ.*

*Nil variat facio, nisi præposito præeunte,
Id docet offacio, cum calfacio, infacioque.*

*A lego nata, re, se, per, præ, sub, trans; præeunte,
Presentis servant vocalem, in cætera mutant :
De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo tantum
Præteritum lexi faciunt : reliqua omnia legi.*

Ago.
Rego.

Facio.

Lego.

De Simplicium Verborum Supinis.

Nunc ex præterito discas formare Supinum.

Bi sibi tum format, sic namque bibi bibitum fit.

*Ci fit etum, ut vici victum, testatur & ici
Dans ictum; feci factum, jeci quoque jactum.*

*Di fit sum, ut vidi visum: quædam geminant s;
Ut pandi passum, sedi sessum: adde scidi quod
Dat scissum, atque fidi fissum, fodi quoque fossam.*

*Hic etiam advertas, quod syllaba prima supinis,
Quam vult Præteritum geminari, non geminatur,
Idque totondi dans tonsam docet, atque cecidi
Quod cæsum, & cecidi quod dat casum, atque resendi
Quod tentum & tensum, mudi tunsam, atque pepedi
Quod format pedium; adde dedi quod jure datum vult.*

*Gi fit etum, ut legi lectum: pegi pepigique
Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,
Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.*

*Li fit sum, ut salli stans pro sale condio, falsum:
Dat pepuli pulsum, ceculi culsam, atque seselli
Falsum; dat velli vulsum, tuli habet quoque latum.*

*Mi, ni, pi, qui, tum fiunt, velut hic manifestum;
Emi emptum, veni ventum, cecini à cano cantum,
A capio cepi dans captum, à capio cæptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque licium.*

Ri fit sum, ut verri versum; pepererit excipe partum.

*Si fit sum, ut visi visum: tamen s geminato
Missi formabit missum: fulsi excipe fultum,
Hauisi haustum, sarsi sartum, sarsi quoque sartum,
Ussi Ustum, gessi gestum; torssi duo, tortum
Et torsum; indulssi indultum indulsumque requirit.*

Psi fit ptum, ut scripsi scriptum, campssi excipe campsum.

*Ti fit tum, à sto namque steti, à sistoque stiti fit
Præterito commune statum: verti excipe versum.*

Bi.

Ci.

Di.

Gi.

Li.

Mi, ni, pi,
qui.

Ri.

Si.

Psi.

Ti.

Vi.

Vi fit tum, ut flavi flatum : pavī excipe pastum ;
 Dat lavi lotum, interdum lautum atque lavatum ;
 Potavi potum, interdum facit & potatum :
 Sed favi fautum, cavi cantum, à sero sevi
 Formes ritè satum ; livi linique litum dat ;
 Solvi à solvo solutum, volvi à volvo volutum ;
 Vult singulivul singultum, veneo venis
 Venivi venum, sepelivi ritè sepultum.

Uī.

Quod dat uī dat itum, ut domui domitum : excipe quodvis
 Verbum in uo, quia semper uī formabit in utum ;
 Exui ut exutum, à ruo deme rui, ruitum dans.
 Vult secui seētum, necui neētum, fricuique

*Pes Proce-
leusmati-
cus.

Fricum, miscui item mistum, * at amicui dat amictum :
 Torruī habet tostum, docui doctum, tenuique
 Tentum, consului consultum, alui altum alitumque ;
 Sic salui saltum, colui ocului quoque cultum :
 Pinsui habet pistum, rapui raptum ; seruique
 A sero vult sertum ; sic texui habet quoque textum.
 Hæc sed uī mutant in sum : nam censeo censum,
 Cellui habet celsum, meto messui habet quoque messum ;
 Nexui item nexum, sic pexui habet quoque pexum :
 Dat patui passum, carui cassum caritumque.

Xi.

Xi fit etum, ut vinxi vinctum : quinque abijciunt n :
 Nam finxi fictum, minxi mictum, inque supino
 Dat pinxi pictum, strinxi, rinxi quoque rictum.
 Xum, flexi, plexi, fixi dant ; & fluo fluxum.

De Compositorum Verborum Supinis.

Compositum ut simplex formatur quodque supinam,
 Quamvis non eadem stet semper syllaba utrique.

Tundo.

Composita à tunsūm, dempta n, tūsum ; à ruitum fit

Ruo. Salio.

I mediā dempta, rutum ; & à saluum quoque sultum :

Sero.

A sero, quando satum format, compōsta situm dant.

Hæc, captum, factum, jaētum, raptum, a per e mutant ;
 Et cantum, partum, sparsum, carptum, quoque fartum.

Edo.

Verbum edo, compositum, non estum, sed facit esum :

Unum duntaxat comedo formabit utrumque.

A nosco tantum duo cognitum & agnitum habentur ;
 Cætera dant notum : nullo est jam noscitur in usu.

109

De Præteritis Verborum in Or.

Verba in or, admittunt ex posteriore supino
 Præteritum, verso u per us, & sum consociato

Vel

*Vel fui : ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum
Nunc est deponens, nunc est commune notandum :
Nam labor lapsus, patior dat passus, & ejus
Nata ; ut compatior compassus, perpetiorque
Formans perpeſſus : fateor quod faſſus, & inde
Nata ; ut confiteor confeſſus, diffiteorque
Formans diſſeſſus, gradior dat greſſus, & inde
Nata, ut digredior digreſſus. Junge fatiſcor
Feſſus ſum, menſus ſum meior, uxor & uſus.
Pro texto orditus, pro incepto dat ordior orſus ;
Nitor niſus vel nixus ſum, ulciſcor & ultus :
Iraſcor ſimul iratus, reor atque ratus ſum,
Obliviſcor vult oblitus ſum : fruor optat
Fructus vel fruitus, miſereri junde miſertus.
Vult tuor & tueor non tuus ſed tuitus ſum,
Quamvis & tutum & tuitum ſit utrique ſupinum :
A loquor adde locutus, & à ſequor adde ſecutus ;
Experior facit expertus : formare paciſcor
Gaudet pactus ſum, nanciſcor naſtus : apiſcor,
Quod vetus eſt verbum, aptus ſum : unde adipiſcor adeptus.
Junge queror queſtus, proficiſcor junde proſectus ;
Expergiſcor ſum experrectus ; & hæc quoque, commi-
niſcor commentus, naſcor natus, moriorque
Mortuus, atque orior quod præteritum facit ortus.*

Patior.

Fateor.
Gradior.

Apiſcor.

De Verbis geminum Præteritum habentibus
viz. Activæ & Paſſivæ vocis.

PRæteritum activæ & paſſivæ vocis habent hæc ;
Cæno cænavi & cænatus ſum tibi format,
Juro juravi & juratus, potoque potavi*
Et potus, titubo titubavi vel titubatus :
Sic careo carui & caſus ſum, prandeo prandi
Et pransus, pateo patui & paſſus, placeoque
Dat placui & placitus, ſueſco ſuevi atque ſuetus :
Veneo pro vendor, venivi venditus & ſum,
Nubo nupſi nuptaque ſum, mereor meritus ſum,
Vel merui : adde libet libuit libitum ; & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tædui & dat
Pertæſum : adde pudet faciens puduit puditumque ;
Atque piget, tibi quod format piguit pigitumque.

*verſus hy-
permeter.

De Neutro-paſſivorum Præteritis.

Neutro-paſſivum ſic Præteritum tibi format.
Gaudeo gaviſus ſum, fido fiſus, & audeo *

*verſus hy-
permeter.
Auſus

*Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,
Mareo sum mactus: sed Phocæ nomen habetur.*

De Verbis Præteritum mutuantibus.

QUædam Præteritum verba accipiunt aliunde:
*Inceptivum in sco, stans pro primario, adoptat
 Præteritum ejusdem verbi: vult ergo tepesco
 A tepesco tepui, fervesco à ferveo ferui;
 A video cerno vult vidi; à concutio vult
 Præteritum quatio concussi; à percutioque
 Percussi ferio; à mingo vult meo minxi;
 A sedeo sideo vult sedi; à suffero tollo
 Sustuli; & à suo sum fui, & à tulo ritè fero tuli:
 A sto sisto steti, tantùm pro stare; suroque
 Infanivi, à verbo ejusdem significati:
 Sic poscunt, vescor, medeor, liquor, reminiscor,
 Præteritum à pascor, medicor, liquesio, recordor.*

De Verbis Præterito carentibus.

PRæteritum fugiunt, vergo, ambigo, glisco, fatisco,
 Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva, ut puerasco:
 Et passiva, quibus caruere activa supinis,
 Ut metuor, timeor: Meditativa omnia, præter
 Parturio, esurio, quæ præteritum duo servant.

Verba Supinum raro admittentia.

HÆC rarè aut nunquam retinebunt verba supinum,
 Lambo, mico, micui, rudo, scabo, parco peperci,
 Dispesco, posco, disco, compesco, quinisco,
 Dego, ango, sango, lingo, ningo, satagoque,
 Psallo, volo, nolo, malo, tremo, strideo, strido,
 Flavéo, liveo, avet, paveo, conniveo, fervet:
 A nuo, compositum, ut renuo; à cado, ut incido; præter
 Occido, quod facit occasum, recidoque recasum:
 Respuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, caluo,
 Et fertio, timeo. Sic luceo, & arceo, cujus
 Composita erciturum habent: Sic à gruo, ut ingruo, natum:
 Et quæcumque in ui formantur neutra secundæ;
 Exceptis oleo, doleo, placeo, taceoque,
 Pareo, item, & careo, noceo, pateo, lateoque,
 Et valeo, caleo: gaudent hæc namque supino.

De Verbis Defectivis.

SED nunc, ut totum percurras ordine Verbum,
Istis pauca dabis mutilata & anomala verba ;
Quæ quia clauda quidem remanent, nec versibus apta ;
Qui rectis pedibus plenisque incedere gaudent,
Hisce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

Præsens Indicativi, aio, ais, ait. *Plur.* aiunt. Aio.
Præteritum Imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat.
Plur. Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus Ai.
Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Aias,
aiat. *Plur.* Aiamus, aiant. Præsens Particip. Aiens.
Præsens Optativi & Subjunctivi, Aufim, aufis, aufit. Aufim.
Plur. Aufint.
Indicat. Salvebis. Imperat. Salve, Salveto. *Plur.* Sal- Salve.
vete, salvetote. Infinit. Salvete.
Imperat. Ave, aveto. *Plur.* Avete, avetote. Infinit. Avere. Ave.
Imperat. Cedo ; *Plur.* Cedite : id est, *Dic*, vel *porrige* ; Cedo.
Dicite, vel *porrigite*.
Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro *faciam* vel Faxo.
fecero. *Plural.* Faxint.
Imperfectum, Optat. Potent. & Subjunct. Forem, fo- Forem.
res, foret ; pro *essem*, *esses*, *esset*. *Plur.* Forent.
Infinitivus, Fore, id est, *Futurum esse*.
Præsens Indicat. Quæso. *Plur.* Quæsumus. Quæso.
Infinit, sola vox est, *Dicit*, seu *dixit* significans, *Plur.* Inficit.
Infiunt, id est, *Dicunt*.
Præsens Indicativi, Inquo, vel inquam, inquis, in- Inquo.
quit. *Plur.* Inquimus, inquiunt.
Præteritum perfectum, Inquisti, inquit.
Futurum, Inquies, inquiet.
Imperat. Inque, *apud Terent.* Inquito, *apud Plaut.*
Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Inquiat.
Particip. Inquiens.
Indicat. Valebis. Imperat. Vale, valeto. *Plur.* Valetote, Vale.
valetote. Infinit. valere.

Hæc quatuor sequentia, Odi, cœpi, memini, novi, Odi, cœpi,
omnes voces Præteriti Perfecti, & plusquam perfecti memini,
omnium modorum integras habent ; ut & futuri quoque novi.
que, quoties à Præterito Indicativi formatur : in reli-
quis magna ex parte deficiunt, nisi quòd memini in
Imperativo *Singul.* Memento, *Plural.* Mementote habet.
Odi, novi & cœpi carent Imperativo.

Nota-

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer à for, simplicia non reperiri.

Præterea, { Dic, }
 { Duc, } pro { Dice, } Voces esse per Apocopen concisas
 { Fer, } { Duce, } & decurtatas.
 { Fac, } { Fere, }
 { Face, }

Denique notabunt Eo & queo, habere Imperfectum Ibam, quibus: in futuro, Ibo, quibo.

Cum Regulæ Liliæ de Præteritis & Supinis Verborum, mutilæ fati & imperfectæ, sparsis subinde Annotationibus commode refarci non poterant, novas hæc Verborum tabulas exhibere visum est, quibus omnes in Regulis superius traditis defectus suppleantur, quarumque beneficio tum simplicium tum compositorum Præterita & Supina faciliori longe methodo unoque quasi intuitu addisci possunt.

PRIMA CONJUGATIO.

* Verba prima Conjugationis habent in NUNTIATIO 3, nuntiavi, atum, are.
 Præterito AVI, in Supino
 ATUM; ut, * Pronuntio, avi, tum, are.

* COENO, cœnavi, cœnatum 4, are.
 * MEDITOR 5 meditatus sum, ari.

* AMO, amavi, amatum, amare.

* Adamo, vi, atum, are.

* CREO 1, creavi, creatum, creare.

Recreo, avi, atum, are.

* DAMNO, damnavi, damnatum, are.

* Condemno 2, avi, atum, are.

* DO 6, dedi, datum, dare.

* Circumdo, circumdedi, datum, dare.

* Sic Fessundo, fatifido, venundo 7.

* STO, steti, statum, stare.

Excipiuntur.

* 1 Alia primæ in eo, ut beo, screeo, meo, calceo, illaqueo, nauisco, enucleo, delineo, diligenter observari debent, ne cum Verbis secundæ in eo confundantur.

* 2 Eodem modo formantur sequentia composita a simplicis in e mutato. * Delecto, illecto, oblecto, à lacto, (nisi potius sint à delicio, illicio, oblicio, uti & ipse lacto à lacio.) Sed ablacto, quod vix alibi quam in Sacris Bibliis occurrit, servat vocalem. * Consecro à sacro, contrecto, detrecto à tracto; sed pertracto & retracto servant a. Perpetro, impetro à patro. Dejecto, ejecto, injecto, rejecto, à jacto. Recepto, accepto à capto; uti incepto, ocepto, à cæpto. Anhele ab halo: Sed exhalo retinet a. * Commendo, emendo à mando; sed amando, præmando, vocalem servant. Occento (quod sæpius apud Plautum occurrit) à canto. * Dejero, pejero à juro; sed reliqua Composita servant vocalem. Composita à calco & salto, a in u mutant. 3 Reliqua in io sunt tertiæ vel quartæ. 4 A cœnatum fit Participium cœnatus, qui cœnavit: De quo vide Observationes in Participia. 5 Dependentia primæ permulta sunt: qualia ampullor, ancillor, apricor, aquor, architector, bacchor, baubor, bubulcitor, caprificor, caussor, caussificor, contechnor, copior, fabricar, frumentor, fruticor, gracor, hospitor, inimicor, juvenor, libidinor, licitor, lurcor, manticular, materior, meridiar, muginor, navicular, nictor, oscitor, palor, præstolor, quadruplor, scurror, suburcinor, vador, verecundor, urinor: ut usitatiores præteream. 6 Unicum hoc verbum corripit a contra naturam primæ conjugationis. 7 Reliqua composita à Do sunt tertiæ conjugationis.

Asto,

- ✕ Aſto, aſtiti, aſtitum, aſtare, Diſcrepo, ui, ſapientius avi, itum & atum, are.
 ✕ Diſto, diſtiti, parum uſitat. diſtare. are.
 ✕ Præſto, iti, itum, vel atum 1, are. MICO, micui 10, ſine Supino, micare.
 Sic conſto, inſto, obito, reſto, ſubſto. Emico, emicui, (olim avi) are.
 ✕ JUVO, juvi, jutum 2 parum uſitat. are. Intermico, ui, are. Sic promico.
 ✕ Adjuvo, adjuvi, tum, are. Dimico, aliquando ui, ſed ſapientius avi, atum, are.
 ✕ LAVO, lavi, lotum, lautum & lava-
 tum 3, are. ✕ PLICO 11, (plicui, itum, & avi, atum)
 Relavo, relavi, relotum, relavare. plicare.
 ✕ POTO, tavi, atum vel potum 4, are. ✕ Applico, avi, atum, ui, itum, are.
 ✕ Compoto, avi, atum. Sic Perpoto. Sic complico, explico, implico.
 ✕ Epoto, epotavi, epotum, epotare. ✕ Duplico, avi, atum, are. Sic triplico,
 Sono, ſonui 5, ſonitum, ſonare. multiplico, & cætera cum nomi-
 Aſſono, ui, itum, are, &c. ne compoſita. ✕
 ✕ CUBO, cubui 6, cubitum, cubare. Item replico & ſuplico.
 ✕ Accubo, ui, itum, are, &c. FRICO, fricui, friſtum 12, fricare.
 DOMO, domui, 7, domitum, domare. Affrico, ui, atum, are, &c.
 Edomo, ui, itum, are. Sic Perdomo. SECO, ſecui 13, ſectum, ſecare.
 ✕ TONO, tonui 8, tonitum, tonare. Diſſeco, ui, atum, are &c.
 Intono, ui, itum, are. ✕ NECO, necavi, necatum 14, necare.
 ✕ VETO, vetui 9, vetitum, vetare. ✕ ENeco, ui, atum, avi, atum, are.
 ✕ CREPO, crepui, crepitem, crepare. Interneco, avi, ui, atum, are.
 ✕ Concrepo, ui, tum, are. Sic recrepo. NEXO 15, ſine præterito & ſupino.
 ✕ Increpo, ui, avi, rarius, itum, are. ✕ LABO, ſine præterito & ſupino, are.

1 A Supinis in atum formantur Participia in rus multum uſitata. Facile ſe id præſtaturum Cic. ſæpius quam præſtiturum. Conſtatura fides. Luc. Exta-
 tura. Plin. Quosdam obſturos. Quint. 2 Futurum, quod Voſſius extra com-
 poſitionem reperiri negat, occurrit, apud Tacitum. Placuit ſolertia tem-
 pore etiam iuta. Et ſi Gronovio fides in aliis ejuſdem Auctoris locis legi
 debuit, qui ab imperitis corrupti videntur. 3 Lavatum quidem eſt à
 lavo, as, primæ, ſed lavi, & lautum, unde lotum, ſunt potius à lavo, u, tertiz,
 quo inter alios uſi Horatius & Virgilius. Nam à Præterito lavi fit regulari-
 ter lavitum, unde per ſyncopen lautum, & au in o mutato lotum, unde lo-
 tium. 4 Potum fit etiam per ſyncopen pro potatum, quod in compoſitis uſi-
 tat. Dicitur etiam potus ſum, ſed diverſo ſenſu, ut inferius dicitur. 5 Olim
 in uſu erat ſonavi, unde ſonaverint apud Tert. & perſonaverit apud Appul. &
 ſonaturum apud Horatium. 6 Cubavi occurrit apud Plinium & Fabium.
 Et inde cubatus in fumo apud eundem Plinium, & incubata, & accubatio.
 Quin & notandum, quod compoſita hujus verba, cum m aſſumunt, ſunt
 Tertiz, ut accumbo, accubui, accubitem, accumbere. 7 A domavi, quod olim
 in uſu erat, legitur domaverunt apud Florum. Inde etiam domator pro
 domitor apud Tibullum: edomator apud Tertullianum, & domatio non do-
 mitio. 8 Tonavi olim in uſu erat, unde tonaturus, & intonata apud Horat.
 9 Vetavit occurrit apud Perſium, pro quo tamen in nonnullis editioni-
 bus legitur notavit. Rectum quoque eſt vetatio, non vetitio. 10 Mica-
 verit legitur apud Solinum, & emicaturus apud Senecam. 11 Plico fecit
 olim plicui, plicitem, & plicavi, plicatum: ſed jam vix in uſu eſt, præter-
 quam in temporibus à præſenti formatiſ. 12 Legitur aliquando in com-
 poſitis fricatum, & Ciceronis eſt refricaturus. 13 Secavi olim in uſu erat, un-
 de ſecaturus apud Colum. & ſecatio apud Cellum, etſi ſectio uſitatius fit.
 14 Necui neſtum vix extra compoſitionem invenitur. Occurrit quidem
 apud Ennium, teſte Priſciano, Hominem necuit protinus, niſi potius cum
 Voſſio legendum ſit nocuit: nam noceo olim accuſativum regebat, ut in Syn-
 taxi dicitur. 15 Nexui, nexum ſunt à neſto vel nexo tertiz.

SECUNDA CONJUGATIO.

- † Verba secunda Conjugationis habent in Præterit. Uī, in Supino ITUM, ut.
- † HABEO, habui, itum, ere.
† Posthabeo, uī, itum, ere.
† Debeo, uī, itum, ere.
† Adhibeo, uī, itum, ere. Sic cat. comp.
- † ARCEO, arcui, (arcitum parum usit.) ere.
† Coerceo, uī, itum, ere. sic exerceo.
† Vereor, veritus sum, vereri.
- † MEREEO, merui, meritum, ere.
Dicitur etiam meritum sum.
Sic Emereo, vel emereor, promereo, vel promereor.
† LICEO, licui, licitum, licere.
Habet hac vox significationem passivam, & e contra.
† LICEOR, licitus sum, eri, habet significationem activam.
† Polliceor, pollicitus sum, polliceri 3.
- † Plurima neutra in uī Secunda Supinis carent, ut rubeo, horreo, &c. 1 item Activum Timeo.
† Excipiuntur à communi Regulā Præteritorum & Supinorum desinentia in B E O.
† Regularia tamen sunt sequentia.
- † TACEO, tacui, itum, ere.
† Conticeo, uī sine Supino. Sic obticeo, reticeo.
† VALEO, valui, valitum, valere.
Convaleo, uī, itum, ere. Sic cat. Comp.
- † PLACEO, placui, itum, ere.
† Complaceo, uī, itum, ere; sic perplaceo, beneplaceo.
† Displiceo, displicui, itum, ere.
† CAREO, carui, caritum 2, carerē.
† JACEO, uī, itum, (unde jacturus) ere.
† PAREO, parui, paritum, parere.
† Appareo, uī, itum, ere: sic compareo.
† NOCEO, nocui, nocitum, nocere.
† DOLEO, dolui, dolitum, dolere.
† Condoleo, uī, itum, ere: sic indoleo.
† LATEO, latui, latitum, latere.
Deliteo, uī, sine Supino, erē.
† CALEO, calui, calitum, calere.
† Incaleo, uī, itum, ere.
† PRÆBEO, uī, itum, ere.
- † JUBEO, jussi, jussum, jubere.
Fidejubeo, fsi, fsum, ere.
† SORBEO, sorbui, sorptum 4, sorbere.
Absorbeo, uī 5, ptum, ere.
Exsorbeo, uī, ere: sic resorbeo.
- C E O.
- † DOCEO, docui, doctum, docere.
† Dedoceo, uī, etum, ere: sic cat. Comp.
† MISCEO, uī, stum, & olim xtum 6, ere.
† Admisceo, uī, stum, ere: sic cat. Comp.
† MULCEO, mulsi, mulfum, (& mulfum. Prisc.)
† Permulceo, si, sum, & xi, etum, ere.
† LUCEO, luxi, sine supino, lucere.
Polluceo, xi, etum 7, ere.
Eluceo, xi, ere: sic cat. Comp.
- D E O.
- † ARDEO 8, arsi, arsum, ardere.

1 Nempe clareo, floreo, palleo, pateo, polleo, ranceo, sileo, splendo, studeo, albeo, candeo, maceo, muceo, sordeo, tumeo, &c. 2 Addunt aliqui cassum, quod nomen est, ut lassus, fessus. Itaque non ut cariturus, sic cassurus dicitur. 3 Neutris hisce addi poterant & alia pauca, quorum tamen Supina aut rara sunt aut inusitata. Quod & de nonnullis superius allatis dicendum, nisi quod Participia eorum & verbalia etiamnum remanent. Ut Valiturus apud Ovidium. Prabiturus apud Colum. Prabitus apud Livium. Prabitur apud Ciceronem. Coalitus Tac. Faciturus Stat. Caliturus Ovid. Latiturus & latito Cic. & similia. 4 Sorpsi & sorptum (si olim in usu erant) sunt à sorbo tertiæ, nempe ut à scribo est, scripsi, scriptum. 5 Absorpsit quidem occurrit apud Lucan. sed ab optimis Grammaticis damnatur. 6 Mixtum dixere pro mistum, ut Ulyxes, pro Ulysses. Sane mistum potius dici debere ex libris veteribus & Præseiano etiam videmus. 7 Inde polluctum, i, Plin. 8 Sumitur & active & passive.

† Exardeo, si, sum, ere. Sic inardeo.	G E O.
† RIDEO, risi, risum, ridere.	† MULGEO, si, & xi, sum, & &um 7.
† Arrideo, si, sum, ere; sic cat. comp.	EMULGEO, emulsi, emulsum, ere.
† SUADEO, suasi, suatum, suadere.	† INDULGEO, indulsi, indultum, ere.
† Persuadeo, si, sum, ere; sic dissuadeo.	† AUGEO, auxi, auctum, augere.
† VIDEO, vidi, visum, videre.	† Adaugeo, adauxi, &um ere.
† Invideo, di, sum, ere; sic cat. comp.	† LUGEO, luxi, luctum &, lugere.
† SEDEO, sedi, sessum, federe.	Elugeo, xi, ere: sic prolugeo:
Superfedeo, di, sum, ere.	† TERGEO 9, terfi, tersum, tergere.
† Desideo, ere; sic diffideo.	† Detergeo, si, sum, ere.
† Assideo, edi, essum, ere; sic cat. comp.	FULGEO, fulsi 10, sine sup. fulgere.
† MORDEO, momordi 1, sum, ere.	Affulgeo, si, ere; sic effulgeo, &c.
Admordeo, di, sum; sic cat. comp.	ALGEO 11, si, sine supino, ere.
† SPONDEO, sponendi 2, sponsum, ere.	TURGEO, turfi, sine supino, ere.
† Despondeo, despondi 3, sum, ere;	URGEO, urfi sine supino, ere.
sic respondeo.	† FRIGEO, frixi, sine supino, ere.
† TONDEO, totondi, tonsum, tondere.	† Perfrigeo, perfrixi, ere: sic refrigeo.
Detondeo, detondi 4, tonsum, ere.	L E O.
† TENDEO, pependi, pensum, pendere.	† DELEO 12, delevi, tum, ere.
† Appendo, appendi, sum, ere.	† FLEO, flevi, fletum, flere.
STRIDEO, stridi, sine Supino, ere.	Defleo, evi, etum, ere; sic effleo.
† PRANDEO, prandi, prantium, ere.	† PLEO 13, non est in usu praterquam in
† AUDEO, ausus sum, } more pas-	compositis.
† GAUDEO, gavissus sum, } sivorum.	† Impleo, implevi, etum, ere; sic re-
RENIDEO, 5 &	pleo, compleo, &c.
† MEDEOR, carent Præteritis 6.	† Oleo 14, olui, olitum 15, ere.

1 Reduplicatio hæc fieri videtur in imitationem augmenti Græcorum. Unde olim dixerunt, *memordi, pepugi, sponendi*, ut etiamnum *seselli*, à *sallo*, *peperi* à *pario*, *terigi*, à *tango*, & apud Plaut. *tetuli* à *tollo*. 2 Analogice esset *sponendi*. Sed ob duriores sonum alterum s, quod remanet in *respondi* omittitur. 3 Occurrit *despondisse* & *desponderas* apud Plaut. uti & *pramomordi*. 4 Varro usus est *dotonderat*. 5 Quidam ei Præteritum tribuunt, *renidui*, sed abique idoneo auctore. Simplex ejus est *nideo*, sed non est in usu. 6 Sed mutuatur *medeor* præteritum à *medicor*; unde *medicatus*. Nempe ut pro præteritis à *ferio* & *furo* dicimus *percussi* & *insanivi*. 7 Supinum *multum* magis usitatum est. 8 *Luxi*, potest etiam venire à *luceo*. Sed supinum *luctum* nullibi reperitur teste Prisciano, quamvis ab eo fit verbale *luctus*. 9 Pro quo & *tergo* in tertiâ dicitur. 10 A supino tamen est *submen*. 11 *Algeo* olim habuisse videtur *alsum*, unde *alsus* apud Cic. *Nihil alsus, nihil amœnius*. Et *alsosius* apud Plinium. 12 *Deleo* venit ab antiquo *leo*, quod reperitur apud Horatium; ut dicitur postea. 13 *Pleo* fit à *πλεω*, unde *πῖμπλημι* & *πλάθω*. 14 Simplex *oleo* varia habuit significata, nam nunc Antiquis notabat *odorem spiro*; nempe ab *ὄζω*. nunc signabat *creasco* ab *alo*, pro quo *olo*; unde *soboles* & *proles*, aliquando etiam *perdo*, ab *ὄλλωμι*; unde etiamnum *aboleo*. Composita à priori significatione fere habent *olui*, ut apud Plautum *oboluisi allium*. A secundâ fere est *olevi*; ut *adoleveris* apud Maronem. Varronis tamen est *Postquam adolueris hac juventus*. Et inde supinum *adolutum*, ex quo per syncopen fit *adultum*. Est vero *adoleasco* idem quod *accreasco*. Nam ut à *creo*, *creasco*, ita ab *oleo* fit *oleasco*, unde *adoleasco* & inde *adoleascens*. Si modo *olium* uspiam invenitur. Sed antique & *oletum* fecit, unde *exoletus*, *obsoletus*.

- † Adoleo 1, vel esco, evi, ultum. † Adhæreo, si, sum, ere; sic inhæreo, Exoleo, vel esco, evi, etum 2. &c.
 Obsoleo, vel esco, evi, etum. † TORREO; torrui, tostum, ere.
 Aboleo, vel esco, evi 3, itum 4. † MOEREO, mæstus 10 sum, ere.
 Oboleo, obolui 5, obolitum. † REOR, ratus sum, reri
 Inoleo, sive inoleasco, redoleo, sub- † MISEREOR, misertus 11 sum, eri.
 oleo, peroleo 6, vix in perfecto * Glabreo, in præterito & supino non
 apud classici Scriptores inven- occurrit.
 nias: unde aliis per evi, aliis
 per ui 7 rectius efferri videntur. † CENSEO, censui 12, censum, ere.
 † SOLEO, solitus sum 8, more passivorum. † Recenseo, ui, sum, ere: sic succenseo.
 N E O. Sed recensitus 13 penultimâ longâ re-
 † TENEО, tenui, tentum, tenere. mansit ab antiquo recensire pro re-
 † Abstineo, ui, entum, ere; sic con- censere.
 tineo, &c. præter attineo, † pertineo, Denseo, caret præterito & supino.
 qua supinis caret. T E O.
 † NEO, nevi, netum, nere. † PATEO, patui, absque supino 14, ere.
 † MANEO, mansi, manum, ere. † FATEOR, fassus sum, eri.
 † Permaneo, permani, sum, ere. † Confiteor, confessus sum; sic pro-
 * MINEO, nui, ere, Luc. fiteor. At Diffiteor caret præterito.
 Eminéo 9, ui, ere; sic immineo, &c. V E O.
 Q U E O. † MOVEO, movi, motum, ere.
 † TORQUEO, torfi, tortum, ere. † Commoveo, vi, tum, ere: sic emo-
 † Contorqueo, si, tum, ere; sic detor- veo.
 queo, &c. † FOVEO, fovi, fotum 15, ere.
 † LIQUEO, ui, parum usitat. VOVEO, vovi, votum, vovere.
 Deliqueo, ui; sic colliqueo. Devoveo, vi, tum, ere.
 R E O. † CAVEO, cavi, cautum, cavere.
 † HÆREO; hæsi, hæsum, ere. † FAVEO, favi, fautum, favere.

1 De hoc jam in simplici oleo vidimus. Hoc vero, & cætera compo-
 sita in sco tertiæ sunt, sed hic referuntur, quia secundæ sunt adoleo, & cæ-
 tera in eo, à quibus illa in sco sua capiunt præterita & supina. 2 Un-
 de, uti dictum, exoletus puer, qui desit olefcere, id est crescere. 3 Livius
 & Tacitus. 4 Plin. Fab. Tac. Gell. Addunt vulgo & aboletum, sed sine
 auctore. 5 Plautus sœpius & Suet. 6 Tutius tamen inolevi dixeris cum
 Gellio. Item perolevi cum Lucilio; sed inolitum, redolitum, subolitum, pero-
 litum, vix leguntur. 7 Per ui & itum, tutius videntur proferri. 8 Solui
 est apud Sallustium. Quin & observat Charisius verbum hoc carere fu-
 turo, quia non potest aliquis futuris adsuefcere. 9 Eminéo & alia quæ
 Despauterius formari vult à maneo, fiunt ab antiquo * mineo, quod occur-
 rit apud Lucretium, Inclinata minent in eandem prodita partem. Et derivatur à
 mina, quod locum excelsum denotat, unde mina murorum propugnacu-
 la. 10 Nisi mæstus potius nomen sit, ut videtur. 11 Per syncopen ex
 miseritus: quo usus Terentius. Porro dicitur misereor & miseror, sed il-
 lud secundæ est, hoc primæ. Etiam constructione differunt, ut in Syn-
 taxi dicetur. 12 Ovidio etiam census sum: 13 Videntur tamen & recen-
 sus dixisse à supino censum; unde substantivum recensus & recensio. Nem-
 pe verbale recensio est à recensere. At recensitus est ab antiquo censio pro
 censeo. 14 Nam passum quod ei tribuunt, est à pando. Sane Cicero ait,
 Passis velis pervehi: ut Maro, Velorum pandimus alas. Ac ab eadem origi-
 ne Ennius, Passis palmis, Virgilius Crinibus passis. 15 Supina hæc in tum
 videntur fieri per syncopen. Ut fotum pro fovitum, fautum pro favitum,
 & cautum pro cavitum: unde cavitio apud Festum. Et ut dicimus cavi
 ita etiam dicitur catus apud Hor. & Cic. & cate apud Plaut.

- †PAVEO, pavi, sine supino, pavere. Sic & Flaveo, ceveo, & liveo.
 Expaveo, expavi, expavere.
 †FERVEO, ferbui 1, fervere. E O purum.
 †Deferveo, deferbui, ere.
 †CONNIVEO, ivi, & connixi 2, sine sup. VIEO, vievi, vietum, viere.
 †LANGUEO, langui, sine supino, ere. †CIEO, civi 3, citum 4, ciere.
 Relangueo, ul, Claud. †TUEOR, tuitus sum 5, tueri.
 AVEO, caret praterito & supino, ere. Antiquum clueo caret praterito & supino.

TERTIA CONJUGATIO.

- †Verba tertia Conjugationis varie faciunt Praterita & Supina. †Accumbo 8, cubui, itum: sic discumbo,
 †LABOR, lapsus, sum, labi.
 †Delabor, pfus, sum, sic dilabor, &c.

B O.

C O.

- †BIBO, bibi, bibitum, bibere. †DICO, dixi, dictum, dicere.
 †Combibo, bi, tum; sic †ebibo, im- †Addico, xi, ctum; sic †medico, &c.
 bibo. †DUCO, duxi, ductum, ere.
 GLUBO, glubi 6, glubitum, ere. †Abduco, xi, tum: sic †Adduco.
 Deglubo, bi, tum, ere. †ICO, ici 9, icium, icere.
 †SCRIBO, scripsi, scriptum, ere. †VINCO 10, vici, victum, vincere.
 †Adscribo, pfi, tum; sic †describo, &c. †PARCO, peperci, parcitum 11, & par-
 †NUBO, nupsi 7, nuptum, ere. si, parsum, parcere.
 Obnubo, pfi, ptum; sic innubo, &c. †Comparco, comparfi, comparsum.
 SCABO, scabi, absque supin. scabere. †CRESCO 12, crevi, cretum 13, ere.
 †LAMBO, bi, absque supino, ere. †Accresco, evi, etum, escere.
 †Composita à CUBO, qua sunt hujus Excreasco, evi, etum, sic concreasco,
 Conjugationis in ante bo adsciscunt, quod &c.
 tamen perdunt in praterito & supino. †QUIESCO, evi, etum, escere.

1 Ferveo, debuit facere ferui, ut moneo, monui; sed dicitur ferbui mutata u consona in b. Dicitur etiam ferui, quod est à fervo tertiae; ut, sperabam iam deservisse adolescentiam, Ter. Quo etiam usus Lucilius, Fervit aqua & fervet: fervit nunc fervet ad annum. Quamvis à Quintiliano parum probatur. 2 Connixi Prisciano teste, dixit Turpilius Comicus vetus. Connivi usitatus est. 3 Civi non est à cieo: sed capit hoc à cio quartae, quomodo dicimus accire. 4 Penultima in citum à cieo est correpta; at à cio quartae producitur: ut in Profodia dicitur. 5 Unde tuitio. At à tuor quod tertiae est, venit tuitus, & tuitari. 6 Vossio est glupsi, gluptum: quia Plauti est glupta Moenas. 7 Et à nubor nupta sum. 8 Accumbo, & reliqua ideo habent m, quia olim dicebatur cumbo pro cubo, ut etiamnum jungo pro jugo. 9 Cic. foedus icisse. 10 Vinco perdit n, quia venit ab antiquo vico quod ex nno. A vico est vicapota, Dea quae dat vincere & potiri. Ab eodem pervicax, qui ad victoriam perseverat. 11 Parcitum venit à praterito parci quod reperitur apud Nævium: & in quibusdam etiam Plinii editionibus; Italia parcitum est vetere interdicto Patrum, ut diximus. Ubi alii legunt, Parci vetere interdicto Patrum diximus. Inde tamen venit parcititas, quod reperitur apud Senecam. Et à parsum parsurus apud Livium. 12 Sequuntur verba in sco quorum aliqua sunt frequentativa, de quibus antea dictum est. Sed ea hic mixtim reliquimus; quia vel origo est parum certa, ut in cresco, quod alii à creo, alii aliunde deducunt: vel primitiva sunt inusitata, ut quiesco, unde quiesco, & sueo, unde sueo. Consueo autem & Priscianus agnoscit. 13 Unde cretus pro creatus, & concretus pro coalitus. Extra eam significationem vix quicquam ab hoc supino legitur. Virgilii quidem est excretos à maribus agnos; sed id rarum est,

- †Acquiesco, evi, etum, escere. *Aut prateritis carent, ut hisco, fa-
risco 7, labalco 8, &c.*
 †SUESCO, suevi, fuetum, escere.
 †ASSUESCO, evi, etum: sic Desuesco. *Hu adde deducta à nominibus; ut, re-
pueralco, ditesco, advesperascit,
diescit, & similia 9.*
 †SCISCO, scivi, scitum, sciscere.
 †Adscisco, ivi, itum; sic concisco,
descisco.
 †NOSCO, novi 1, notum, noscere. ** Conquinisco 10, juxta Grammaticos
veteres facit conquexi.*
 †Ignosco 2, vi, tum 3; sed,
 †Agnosco, agnovi, agnitum; &
 †Cognosco, cognovi, cognitum, ere.
 †PASCO, pavi, pastum, pascere.
 †Depasco, avi, stum, ere.
 †Compelco, ui, olim itum: sic Dis-
pelco.
 †Posco, poposci, poscitum 4, par. usit.
 †Deposco, depoposci, ere; sic Reposco.
 Expasco, expoposci, itum, ere.
 †DISCO, didici, olim itum 5, ere.
 Addisco, addidici; sic edisco, &c.
 †GLISCO, caret praterito & supino.
 †Inchoativa habent eadem praterita, ac
primitiva; ut
 †CALESCO, calui, calitum, à caleo.
 †TREMISCO, tremui, à tremo.
 †OBDORMISCO, ivi, ab obdormio 6. †CLAUDO, clausi, clausum, ere,

D O.

†1 Novi prateritum aliquando idem quod praelens significat. 2 In hu-
jusmodi compositis g est à gnosco, quod à γινώσκω. Ac in ignosco, & cog-
nosco perit n. Simplici gnosco pro nosco usus Varro: *Adeste, adeste, qua fe-
ramque gnoscite.* 3 Sic pranosco, pranovi, pranotum. Unde pranotio apud Ci-
ceronem. 4 Posco habet poscitum juxta Priscianum & alios Grammati-
cos, sed parum usitatum est. Reperitur tamen exposcitum caput apud Se-
necam. 5 Appuleius à discitum, disciturus usurpat; unde olim supinum
habuisse constat. 6 Sic aceasco, adolesco, concupisco, congelasco, conticesco, con-
tremisco, delitesco, exolesco, expallesco, extimesco, horresco, increbesco, indolesco,
ingemisco, innotesco, integrasco, macresco, marcesco, matureasco, obdormisco,
obmutesco, obstupesco, obsurdesco, scisco, cum compositis; †respisco, †revivisco, †tra-
besco. 7 Nempe sequitur hoc naturam simplicis hisco, Altera compo-
siti pars est fatim, à quo & affatim, & fatigo. 8 Sic †Integrasco, mitesco,
ignosco, hebesco, lapidesco, liquesco, pinguesco, atque alia. 9 Ut agresco, gra-
vesco, herbesco, teneresco, &c. 10. Conquiniscere est proprie se in crura dimittere
ad modum eorum qui alvum exoneraturi sunt. Et venit à conquinire pro cu-
nare, quod est sterco facere, inquit Festus, unde etiam inquinare. 11 A-
piscor reperitur adhuc apud Tacit. Lucret. & Nonium, & format aptus; sed
composita adipiscor, indipiscor magis usitata sunt. 12 A simplici miniscor
vel meniscor quod fecit mentus, unde verbale mentio. Quin & meniscor ejusdem
est originis ac memini & moneo pro meneo: nempe à μένω, ex quo mens, ut à
γένω. gens, à μόνω mors. 13 Expergitus dixere Lucilius & Appuleius, &
sic distinguitur à Diomede, ut expergitus sit sponte evigilans, experrectus
vero sit aliunde excitatus: 14 Sed iratus videtur potius esse nomen, uti
fretus & similia. 15 Unde nascendus. Nasciturus est apud Porcium La-
tronem; quasi à nascitum. 16 Reminiscor capit prateritum à recordor; ut
vescor ab edo vel pascor. Estque reminiscor ejusdem originis ac comminiscor:
sed ultimum habet locum, quia praterito destituitur ut vescor. Itidem
†desetiscor praterito caret; nam desessus est nomen, ut fessus lassus. Estque
†desetiscor à fatiscor, hoc à fatisco, quod fit, uti dictum, ex fatim hisco.

Campo-

- † *Composita ejus veniunt potius à CLUDO, quod & ipsum in usu est apud quosdam Auctores.*
- † Excludo, exclusi, sum : sic includo, &c.
- † PLAUDO, plausi, sum, ere.
- Applaudo, complaudo, vel odo, si, sum.
- Explaudo vel odo, si, sum, re.
- † RADO, rasi, rasum, radere.
- † Abrado, si, sum, ere : sic corrado, &c.
- † VADO, vasi 1, vasum, vadere.
- † Evado, si, sum, ere : sic invado, &c.
- † LÆDO, læsi, læsum, ere.
- Allido, allisi, sum : sic collido, &c.
- † LUDO, lusi, lusum, ere.
- † Abludo, si, sum : sic eludo, &c.
- † RODO, rosi, rotum, rodere.
- Arrodo, si, sum : sic corrodo.
- † TRUDO, trusi, trusum, ere.
- † Dextrudo, si, sum : sic extrudo, &c.
- † DIVIDO, divisi, divisum, ere.
- † CEDO, cessi, cessum, ere.
- † Abscedo, ssi, sum, ere : sic concedo, &c.
- † EDO, edi, esum, edere.
- † Ambedo, edi, esum : sic exedo.
- † Comedo, edi, esum & estum 3.
- † CUDO, cudi, cusum, ere.
- Excudo, di, sum : sic incudo, &c.
- † RUDO, rudi 4, sine supino, ere.
- † SIDO, sidi 5, sine supino, ere.
- † *Composita habent præteritum & supinum à sedeo.*
- † Assido, fedi, esum : sic confido, &c.
- † MANDO, mandi, mansum, ere.
- † SCANDO, scandi, scansum, ere.
- † Ascendo, di, sum : sic conscendo, &c.
- † PREHENDO, vel prendo, di, sum.
- † Apprehendo, di, sum : sic comprehendo.
- † CANDO, non est in usu extra composit.
- † Accendo, di, sum : sic incendo, &c.
- † FENDO, non legitur extra composit.
- † Defendo, di, sum : sic offendo.
- † FUNDO, fudi, fusum, ere.
- † Confundo, udi, sum : sic effundo, &c.
- † FINDO, fidi, fissum 6, ere.
- Diffindo, difidi, diffissum, ere.
- † SCINDO, scidi, scissum, ere.
- † Abscindo, scidi, ssum : sic conscindo, &c.
- † PANDO, di, passum 7 & pansum, ere.
- Dispando, di, ansum & assum : sic expando, &c.
- † CADO, cecidi, casum, cadere.
- † OCCIDO, occidi, occasum : sic incido.
- † recido, & cetera composita carent sup.
- † CÆDO, cecidi, cæsum, cædere.
- † Occido, occidi, occisum : sic abscido.
- † PEDO, pepedi, peditum 9, ere.
- Oppedo, oppedi, oppedere.
- † PENDO, pependi 10, pensum, pendere.
- † Appendo, appendi, sum : sic impendo, &c.
- † TENDO, tetendi, (& olim tendi) tensum & tentum, tendere.
- † Attendo, attendi, sum, tum 11 : sic contendo, &c.

1 Præteritum & supinum vix extra compositionem inveniuntur. Vastum tamen est apud Tertul. & apud Martialem juxta Editionem Aldi, Et breve vasti opus ; ubi alii legunt rasi. 2 At Illisum est nomen, quia illado non dicitur. 3 Comestum probari potest ex Sallustio, comesto patrimonio, sed comestum melius est. 4 Appuleius dixit rudivi, ab antiquo rudio ; unde ruditus ut grunnius. 5 Sidi est apud Columellam. Patiēturque picem considerare, & cum sideris, &c. 6 Sic frendo, frendi, fressum ; unde faba fressa. 7 De passum diximus in pateo. A pansum apud Plinium est Expansa retia. 8 Inde recasurum apud Cic. Id ego puto, ut multa ejusmodi, ad nihilum recasurum. 9 Inde peditus apud Catullum & Charisium, ut crepitus, à crepitum. 10 Plurima ex his reperiuntur etiam sine reduplicatione, Vestigal quod regi pendissent. Liv. Nostro tendisti retia lecto. Proper. pro quo nonnulli male legunt nexisti. Et Senecæ est, Et qua plena rates carbasa tenderant. 11 In plerisque compositis supinum tentum usitatus est, ut contentus quatenus opponitur remisso, distentus, obtentus, pratentus, protentus. Contra ostensum usitatus est quam ostentum, quo Veteres usi ; unde remansit ostentare, atque etiam nomen ostentum. Porro ostendo componitur ab ob & tendo, ut asporto ab ab & porto ; vel mutato b in s ; vel potius quomodo Veteres dixerit obs pro ob ut abs pro ab : Unde adhuc obscænus à cænum, obscurus à cura, &c.

- †TUNDO 1, olim tutudi, tunsum.
 *Ab antiquo hoc praterito composita habent tudi, & in supino tunsum.
- †Contundo, usum, undere.
 Sic obtando, retundo.
- †Verbum DO, das, est prima; sed pleraque ex compositis ejus tertia, & faciunt DIDI in praterito & DITUM in supino.
- †Addo, addidi, additum, addere. Sic
- †Condo, condidi, itum, &c. Sed
- †Abcondo, abscondi 2, ditum, ere.
- †FIDO, filus sum; more passivorum.
- †Confido, confisus sum 3: sic diffido.
- G O.
- †MERGO, merfi, merfum, ere.
- †Demergo, fi, sum: sic emergo, &c.
- †SPARGO, sparsi, sparsum, ere.
- †Aspergo, si, sum: sic conspergo, &c.
- VERGO 4, caret praterito & sup. ere.
 Devergo, devertere.
- FIGO 5, xi, xum, & quandoque fictum.
 Affigo, xi, xum; sic configo, &c.
- FRIGO, xi, xum, & frictum.
- †REGO, rexi, rectum, ere.
- †Arrigo, rexi, ctum: sic dirigo, &c.
- †SURGO 6, surrexi, surrectum, ere.
 Assurgo, assurrexi, ctum: sic consurgo.
- †PERGO, perrexi, rectum, ere.
 SUGO, fuxi, fuctum 7, lugere.
- †FLIGO 8, non est in usu
- †Affligo, xi, tum: sic confligo, &c.
- †TEGO, texi, tectum, tegere.
- †Detego, xi, ctum: sic contego, &c.
- †STRINGO, nxi, ictum, ere.
- †Adstringo, xi, tum: sic constringo, &c.
- †FINGO, finxi, fictum, fingere.
- †Affingo, xi, ctum: sic confingo, &c.
- MINGO, obsoletum est, pro quo dicitur
- MEIO, minxi 9, mictum, ere.
- †Ago, egi, actum, agere.
 Perago, peregi, peractum, ere.
- †Cogo, coegi, coactum, cogere.
- †Dego, degi, absque supino, degerere. Sic
- Prodigo 10, egi, ere, & latago, egi, ere.
- †Abigo, egi, actum: sic adigo, &c.
- †AMBIGO 11, caret praterito & sup. ere.
- †FRANGO, fregi 12, fractum, frangere.
- †Confringo, egi, actum: sic affringo.
- †LEGO, legi, lectum, legere.
 Allego, egi, ctum: sic praalego, relego.
- †Colligo, egi, ctum: sic deligo, eligo, feligo: At
- Diligo, dilexi, dilectum, ere.
- †Negligo, neglexi, neglectum, ere.
- †Intelligo, intellexi, ctum, ere 13.

1 Veteres dixerunt *tudo* pro *tundo*; unde *tudito* frequentativum apud Enn. & Lucr. & nomen *tudes*. Ab hoc, antiquum prateritum *tutudi*, quod Char. & Prisc. dant *tundi*. Diomedes dat etiam *tunsi*, sed neutrum occurrit in aliquo idoneo auctore. Dari supinum *tunsum* argumento est participium *tunsum*. *Tunsi* gemit *area frugibus*. Virg. 2 Olim etiam dixerunt *abscondidi* juxta Priscianum. Supinum *absconditum* occurrit apud Ciceronem, uti & *absconditus* & *abscondite*. Quin & olim in usu *absconsus*, unde *absconsio* apud Plinium, *absconser* apud Jul. Firm. Et *absconse* pro *absconser* apud Veteres Gloss. 3 *Confidi* reperitur apud Livium. 4 *Vergo* habet *verfi*, *versum* juxta R. Steph. *verxi* juxta Diomedem; sed sine auctoritate probati Auctoris. 5 *Figo* habet etiam *fictum*, juxta Diomedem; *sagittus confictus* Scaur. & Giffanius in Indice suo idem probat auctoritate Cic. & Varr. Observat etiam Scipio Gentilis Callistratum ita locutum esse, *Si quando navis vel insista vel fracta*. 6 *Surgo* non dubium quin sit a *rego*. Nam etsi more neutrorum sumatur; tamen proprie notat *surrigo me*. Itaque *surgo* & *surrigo* idem habent prateritum & supinum; unde *surrecta cornua* apud Columellam & *surrecto mucrone* apud Livium. *Pergo* an a *rego* sit dubitatur. Volunt esse a *Perago*. Sed ab eo esset *peregi*. 7 Unde *suctus* apud Plinium. 8 Ab inusitato *fligo* est *fictus* apud Maronem & alios. 9 Diomedes adfert & *mixi* vel *meii*. 10 A *prodigo* quidem est *prodegeris* apud Plaut. Sed *sategi* vix invenitur, licet & hoc agnoscat Saturnius. 11 *Ambigo* venit ab *am* & *ago* interjecto *b*, ut in *amburo* & *comburo*, ab *am* & *uro*. Quin & *am* fit a Græco ἀμφι, quo ipso usus Cato. *Am terminum* pro *circa terminum*. 12 A *frago*, unde *fragilis*. At *frago* a Dorico sive Æolico, φαγω pro φαγω sive φαγύω. 13 Hæc imitantur Græcum futurum λέξω, sive prateritum passivum λέλεγμαι. Olim etiam duo posteriora habebant *egi*. *Intellegi*. Ulp. *Neglegi*. Prisc. & Diomed.

TANGO,

Pingo, xi, ctum, ere.
Depingo, xi, ctum, ere.

V E R B U M.

71

- †TANGO, tetigi 1, tactum, tangere. †FUNGOR, functus sum, fungi.
 †Attingo, attingi, attactum: sic con- †Defungor, defunctus sum, defungi.
 tingo, pertingo. †RINGOR 6, caret praterito; ringi.
- †PAGO antiquum, pepigi 2, pactum.
 †PANGO, panxi, (olim pegi 3) pactum. H O.
 †Circumpango, panxi, pactum: sic
 depango, repango. †VEHO, xi, ctum, ere.
 †Compingo, compegi, compactum: †Adveho, advexi, ctum: sic conveho.
 sic impingo, suppingo. †TRAHO, xi, ctum, ere.
 PLANGO, xi, planctum, ere. †Abstraho, xi, ctum: sic contraho, &c.
- †ANGO, anxi 4: &
 CLANGO, clanxi, sine supinis. L O.
 †CINGO, xi, cinctum, ere.
 †Accingo, xi, nctum, ere: sic pra- †COLO, colui, cultum 7, colere.
 cingo. †Incolo, ui, ultum: sic accolo, &c.
 TINGO, tinxi, tinctum, ere. †CONSULO, ui, consultum, ere.
 Intingo, xi, nctum, ere. †OCCULO, ui, occultum, ere.
 LINGO, xi, nctum, ere. †MOLO, molui, molitum, molere.
 Pollingo 5, xi, nctum, ere. Emolo, emolui, emoluitum, ere.
 †UNGUO, vel ungo, unxi, (olim ungui) †ALO, alui, alitum, & altum 8, minus
 unctum, ere. usit.
 Exungo, xi, nctum, ere. †VOLO, volui 9, velle.
 Inungo, xi, nctum, ere. †Nolo, nolui, nolle.
 †JUNGO, xi, nctum, ere. †Malo, malui, malle.
 †Adjungo, xi, nctum: sic disjungo, &c. †CELLO 10, fecit olim cellui, celum.
 †MUNGO, xi, nctum, parum usitat. Sed exolevit. Inde tamen composita
 †Emungo, xi, nctum, ere. sequentia.
 †STINGUO, exolevit. Antecello, antecellui, sine supino, ere.
 †Distinguo, xi, nctum, ere: sic ex- Excello, excellui, excelsum, ere.
 cinguo, praestinguo, testinguo. Pracello, praecellui, praecellum, ere.
 NINGO, xi, sine supino, ere. †Percello, perculi, percussum, ere.
 PUNGO, xi, parum usit. extra compo- Recello, sine prater, & sup. Liv. App.
 sitionem, pupugi, punctum, ere. †FALLO, fefelli, falsum, fallere.
 Repungo, repupugi, & repunxi, †Refello, refelli, sine sup. ere.
 repunctum. †PELLO, pepuli, pulsum, pellere.
 Compungo, nxi, nctum: sic dil- †Appello, appuli, appulum: sic ex-
 pungo. pello, &c.

1 Ab antiquo tago; unde tagax. 2 Pepigi, venit ab antiquo pago, ut cecidi à cado, nempe à Dorico, τήνω pro τήνω. 3 Pegi fit à pango, ut fregi à frango. Tonsillam pegi laevo in littore. Pacuv. apud Prisc. Usus quoque Cicero, ut testatur Turnebus, Requiro placere terminos quos Socrates pepigerit. Ubi pepigerit nihil aliud est quam panxerit, At pepigerit aliud fuerit: pepigi enim non à pango est, sed à pago, pro quo posteriores dixere paciscor. 4 Ab angō Priscianus format Supinum anctum. Diomedes vero anxum. Pro Prisciano sunt glossæ veteres, ubi legas ancti, ἀγχόμενοι. Sed neutrum apud Classicos facile reperies. Imo nec illud liquet an anger in Praterito faciat anxius; quod scribit Diomedes. Nam videtur hoc esse nomen. Interim non dubium quin ab anxum sit anxius & anxietas. 5 Pollingo vix reperitur apud Veteres. Sed pollinxi & pollinctor est apud Plautum & alios. 6 Antiquæ & ringo dixerè, unde verbale rictus. 7 Per syncopen hoc ex colitum; ut sequentia consultum, occultum, altum, ex consultum, occultum, alitum. 8 Ab illo alimentum; ab hoc altor, altrix, altilis. 9 Ab inusitato supino volitum est volitus, & inde per syncopen volitus seu vulitus; ut à colitum, cultum, cultus. 10 Cello venit a Græco κέλλω moveo. Ex compositis ejus antecello caret supinis, Excello & pracello supinum habere videntur, quia ab iis fiunt excelsus

excelsus & præcelsus; quæ tamen Adjectiva potius sunt, quam supina aut participia. Dicitur etiam *exceleo, effice ut excolleas*. Cic. Unde censet Priscianus esse *excellui*, ut à *caleo* est *calui*; at ab *excello* esse *exculi*, ut à *percello perculi*, nisi dicas fieri per *syncopen* pro *percellui*. Aiunt & dici *perculsi*, unde fit *perculsum*; sed loci pro eò adducti corrupte legi videntur, siquidem in melioribus omnibus fit *perculsit*. Porro *perculi & perculsum* fiunt e in u mutato, ut *pepuli, pulsum, à pello*. Dicitur etiam *procello, proculi*. Plin. Jun. quod idem est ac *percello*, sed minus usitatum. Inde tamen *procella*.

- ✕VELLO, velli, *magis usitat.* vulsi 1, Infremo, ui, itum, ere.
 vultum, vellere. ✕GEMO, gemui, gemitum, ere.
 ✕Avello, avelli, avultum: sic divel- Ingemo, ingemui, ingemitum, ere.
 lo, evello; sed *revello facit etiam* ✕TREMIO, tremui, *sine sup.* ere.
 revulsi. ✕PREMO, pressi, pressum, ere.
 ✕SALLO 2, falli 3, falsum, fallere. ✕Comprimo, essi, flum: sic depri-
 ✕TOLLO 4, sustuli, sublatum, à sustol- mo, &c.
 lo: sic extollo, extuli, elatum. ✕At- N O.
 tollo tamen caret præterito 5 & sup. ✕SPERNO, spreui, spretum, ere.
 Desperno, evi, etum, ere.

M O.

- ✕COMO, comsi 6, comtum, comere. ✕STERNO, stravi, stratum, ere.
 ✕PROMO, promsi, promptum, ere. ✕Prosterno, avi, atum: sic consterno
 ✕Depromo, si, tum sic expromo. ✕SINO, sivi 8, situm, sinere. no 7, &c.
 ✕SUMO, sumsi, sumtum, ere. ✕Desino, desivi, & per sync. desii, itum.
 ✕Assumo, pfi, tum: sic consumo, &c. ✕LINO 9, lini, livi vel levi, litum.
 ✕DEMO, demsi, demtum, ere. ✕Allino, allini, alliyi, allevi, allitum,
 ✕EMO, emi, emtum, emere. allinere: sic relino, &c.
 ✕Adimo, ademi, ademtum: sic dirimo, &c. ✕CERNO 10, crevi, cretum, cernere.
 mo, &c. ✕Decerno, evi, etum: sic secerno, discerno.
 ✕FREMO, fremui, fremitum, ere.

1 *Vulsi* negat dici Servius; sed usi eo Laberius, Lucanus, Gellius. Etiam in plerisque codicibus Ovidii est, *Aurea Phryxæ terga revulsi ovis*. Sed Cicero semper dixit *revelli*. 2 Dicitur etiam *salio, salivi, salitum*, quartæ. Item *salio* ejusdem. 3 Præteritum hoc regulare est, sed vix reperitur apud Veteres. *Sale falsurus* dixit Mummus apud Priscianum. 4 *Tollo* habuit olim *suli* vel *tetuli*, quod reperitur apud Plautum, Terentium, Catullum, & alios. Videtur tamen fieri potius à *tolo* pro *tolero*. nam *tollo* facere debuit *retulli*, ut à *fallo* *fefelli*. Olim etiam videntur dixisse *tolli*, unde *tollisse* apud Ulpianum, referente Scaligero. 5 Nam *attuli & allatum*, quæ inde formantur, *affero* sibi vindicavit: cum non attollendi sive elevandi, sed apportandi habeant significationem. 6 Priscianus scribit *compsit, comptum, &c.* Sed Terentius Scaurus lib. de Orthographia omittit *p*. Uti & Victorinus facit. Legitur quidem crebro in vet. lib. & lapidibus, sed vitiose. Nec enim vel *p*, vel *b*, est in præsentibus; contra quam fit in *scribo, scriptum, serpo, serptum, & similibus*. 7 Compositum *consterno*, nunc primæ est, nunc tertiæ: primæ cum animi perturbationem notat: tertiæ quando corpori tribuitur. 8 *Sino* interdum & *sini* facit; consonâ præsentis servatâ. 9 *Lino* facit in *supino litum*. Et *paribus lita corpora guttis*. Virg. De præterito ejus non convenit. Apud Columellam *livi* legitur. Apud Quintilianum *lini*: *Mariti tui cruore parietem linisti*. Apud Varronem *linii*. *Cum oblinierit Vasa*. Tamen nullum vulgo ex his præteritis probant præter *levi*. Unde *relevi* apud Terentium. Sed alii malunt esse à *releo*, quod ejusdem erit originis ac *deleo*. At *linivi* vel *linii, linitum*, sunt à *linio*, quod est quartæ. 10 *Cerno* tum tantum *crevi & cretum*, facit, cum sermo est de adeundâ hereditate. Verum in videndi significatione vix præteritum ac supinum ejus reperies.

TEMNO,

- X TEMNO, temsi 1, temtum, temnere. X Concoquo, xi, ctum, ere: sic decoquo, excoquo.
 X Contemno, contemsi, tum, ere. X LINQUO, liqui, linquere.
 X GIGNO, genui 2, genitum, gignere. X Relinquo, reliqui, relictum, ere: sic delinquo, derelinquo.
 X Progigno, enui, itum, ere. X LOQUOR, locutus sum, loqui.
 X PONO, posui 3, positum, ponere. X Alloquor, allocutus sum: sic colloquor, &c.
 X Compono, sui, itum: sic appono, &c. X SEQUOR, secutus sum, sequi.
 X CANO, cecini, cantum, canere. X Assequor, utus sum: sic conlequor, &c.
 X Occino 4, occinui, occentum: sic. Liquor, caret prater. 5.
 X Concino, &c.

P O.

- X CARPO, carpsi, carptum, carpere. X Decerpo, psi, ptum, ere: sic discerpo, excerpo.
 X SERPO, serpsi, serptum, ere. Inserpo, inserpsi, inserptum, ere.
 X REPO, repsi, reptum, repere. Obrepo, obrepsti, obreptum, ere, sic irrepo, subrepo.
 X CLEPO, clepsi, (olim clepi) clepere. X SCALPO, scalpsi, scalptum, ere. Excalpo, excalpsi, tum, ere.
 X SCULPO, sculpsi, sculptum, ere. X Exculpo, psi, ptum: sic insculpo.
 X RUMPO, rupi, ruptum, rumpere. X Abrumpo, upi, ptum: sic corruppo, &c.
 X STREPO, strepui, strepitum, ere. X Obstrepo, obstrepui, obstrepitum, ere: sic constrepo, perstrepo.

Q U O.

- X COQUO, coxi, coctum, coquere.

R O.

- X TERO, trivi 6, tritum, terere. X Attero, attrivi, itum: sic contero, &c.
 X QUÆRO, quæsi, quæsitum, ere. X Acquirō, acquisivi, acquisitum, ere: sic conquiro.
 X SERO 7, sevi satum, serere. X Assero, assevi, aslitum: sic consero, infero, & reliqua qua seminandi significationem habent. Qua vero aliam, nempe ordinandi, obtinent, faciunt ut & ertum: ut,
 X Assero, asserui, asseritum: sic confero, deserō, infero, &c.
 X GERO, gessi, gestum, gerere. X Aggero, ssi, stum: sic congero, &c.
 X URO, ussi, ustum, urere. X VERO 8, verri, versum, ere.
 X Aduro, adussi, adustum: sic comburo, &c.

1 Præteritum temsi, & temtum haud facile extra compositionem invenias. Apud Senecam tamen est verbale temtor. 2 A geno, quo Cato Varro, Censorinus & alii utuntur. 3 Pono fecit olim possui. Plaut. depossivi. Catull. 4 Veteres dixere occano vocali simplicis servata. Occanere cornua. Tac. Similiter recano dicebant pro recino. Porro cano olim etiam canui fecit. Item compositum ejus occano, occanui. Cornicines occanuerunt. Sall. apud Prisc. Similiter consisti pro constiti dixerunt, & premi pro pressi, atterui pro attrivi, &c. 5 A liquefacio mutuatur liquefactus sum. 6 Tero fecit olim terui. Quo usus Plautus. Priusquam teruerunt. Nam ita legitur in optimis manuscriptis. Similiter dixit Tibullus. Aut operi insuetas atteruisse manus. Apud Tacitum quoque in optimo illo Vaticano, teste Lipsio, scriptum est, Max atteritis opibus: Sed jam non est in usu. 7 Quemadmodum à tero fuit serui, sic à sero non sevi tantum, sed & serui dixere. Usus hoc Ennius Prisciano teste. Atque hoc remansit in compositis quando translate sumuntur: ut, inserui, asserui, conserui, deserui, differui, exserui, &c. Nam proprie deserrere est, à statione decedere: inserere, semina inspergere; differere, semina in diversas areolas spargere: & sic in cæteris. Fortasse tamen verius dixeris, olim duplex fuisse sero, unum ab ερω, hoc est, ordino: alterum à σερω seu σερρω, id est, sero extrito: ac priori significatione fecisse serui, sertum & posteriori autem sevi, satum. 8 Vero (inquit Priscianus) secundum Servium versi facit, secundum Charitum verri, quod & usus comprobatur. Supinum

pinum ejus *versum* est apud Ciceronem & Catonem. Fortasse etiam *verritum* pro *versum* dixere: nam *verbale conuertitor* est apud Appuleium.

- *CURRO, cucurri 1, cursum, ere.
 *Decurro, decucurri, & decurri, decursum: sic excurro, præcurro, procurro, accurro.
 *Alia nunquam aut raro geminant, ut,
 *Occurro, occurri, ocurringum: sic discourro, incurro, recurro, succurro, transcurro, circumcurro, concurro.
 *FERO, tuli, latum, ferre.
 *Affero, vel adfero, attuli, allatum, *sic aufero, &c. *Sed suffero 2 pro patior, caret præterito & supino.
 FURO 3, caret præterito 4 & supino.
 *QUEROR, questus sum, queri. Conqueror, conquestus sum, conqueri.
 S O.
 *ARCESSO 5, arcessivi vel arcessivi, arcessitum 6.
 *Lacesso, lacessivi, lacessivi 7, vel lacessi, lacessitum: sic facecco, capecco. Sed Incesso, incessi, sine supino, ere.
 *VISO 8, visi, visere. *Inviso, invisum: sic reviso.
 *PINSO, pinxi & pinxui, pinxitum 9, pinsum & pistum.
 DEPSO, depsi (olim depfi, Varr.) ere. Condepso, ui, ere: sic perdepso. Catul. T O.
 *FLECTO, flexi, flexum, flectere. *Deflecto, xi, xum: sic inflecto, &c. NECTO, nexi & nexui, nectum. Connecto, connexi, connexui, xum, sic annecto, innecto.
 *PECTO 10, pexi, minus usit. pexui, xum. *Depexo, xui, xum.
 *PLECTO, plexi 11, minus usit. plexui, plexum. *Implecto, implexi, ui, xum. METO, messui, messum, metere. Demeto, demessui, demessum, ere.
 *PETO, petivi, petiitum, petere. *Appeto, tivi, itum: sic repeto &c. *MITTO, misi, missum, mittere. *Admitto, si, sium: sic committo, &c. *VERTO, verti, versum, vertere. *Adverto, ti, sum: sic converto, &c. *STERTO, stertui, sine sup. ere. Desterto, destertui, destertere.
 *SISTO, stiti 12, statum 13.

1 Curri in præterito usurpat Tertullianus. *Pedibus stetit, curristi nummis.* Quod & aliis interdum accidit, quæ præteritum geminant. 2 Nam *sustuli* & *sublatum* retinent *tollendi* significationem; ac proinde ea *suffero* sibi vindicare nequit, sed ad veram originem pertinent, quæ est *tollo* vel potius *sustollo*. 3 Imo nec in prima hodie persona invenitur. Olim ea usum Varronem auctor est Priscianus. 4 *Furui* tamen inde flectit Servius. Imo & Sedulius dixit *furuerunt iussa tyranni*: Neque dubitarunt eo modo loqui recentiores quidam, qui tamen non sunt imitandi. 5 Pro eo inveterato jam errore, *arcesso* dici solet. Est autem *arcesso* ab *arcio*, ut sequentia à *lacio*, *facio*, *cipio*, *incedo*, *video*. Nam veteres subinde *ar* usurpabant pro *ad*, ut compluribus exemplis ostendit Priscianus. 6 In *arcessitum* & reliquis penultima est longa. Nempe hæc olim quartæ erant conjugationis: unde Sallustius, Liviusque etiam *arcessivi* & Colum. *lacessivi*. 7 *Lacessi* & *lacessi* per syncopen dicuntur pro *lacessivi*. Item *facecco*, & *capecco* syncopen passa, sed imprimis ea usitata in *incesso*. 8 *Viso* caret supino, *visum* autem semper est à *video*. 9 *Pinxitum* integrum est: duo alia iupina per syncopen facta. 10 *Pecto* videtur olim habuisse *pectitum*. Nam apud Colum. est *pectita lana*. Hinc forsan Asper *pectivi* agnoscit teste Prisciano, sed vix reperitur apud idoneum Scriptorem. 11 *Plexui* nonnullis videtur esse à *plecto*, quando significat *implico*, *necto*; *plexi* vero quando significat *punio*. Sed hoc discrimen non observatur. Potius eo differunt, quod *plexui* sit usitatius, *plexi* in usu esse desierit. 12 *Sisto* activum *stiti* facit, sed *sisto* neutrum, ut volunt, à *sto* capit *steti*. Exempli gr. Activum præteritum est, *Antea illum istic stiti, nunc hic eum sisto*. At neutrum præteritum est, *Antea illic stetit, nunc hic sistit*. 13 Inde *stati dies* & *stata sacrificia*. Nam *statis* hic valet *relaxatio*, ut vetus Onomasticon exponit. A supino *statum* venit etiam *stator* qui sistit, unde *Jupiter stator* apud Romanos.

Resisto,

- ✕ Resisto, restiti 1; sic assisto, &c. *O purum 7.*
 ✕ AMPLECTOR, amplexus sum 2, amplecti.
 ✕ COMPECTOR, complexus, sum, complecti.
 ✕ DIVERTOR & diverto, diverti, 3 tantum: sic prævertor & præverto, præverti.
 ✕ Revertor, reverti 4, ab antiq. re-
 verto.
 ✕ NITOR, nifus & nixus sum, niti. Adnitor, adnifus vel adnixus sum; sic Enitor, innitor 5.
 ✕ TUTOR, usus sum, uti.
 ✕ ABUTOR, abusus sum, abuti.

V O.

- ✕ SOLVO, solvi, solutum, solvere. ✕ FODIO, fodi, fossum, ere.
 ✕ Absolvo, vi, utum: sic perfolvo, &c. ✕ Confodio, di, sium: sic effodio, &c.
 ✕ VOLVO, volvi, volutum,olvere. ✕ FUGIO, fugi, fugitum, ere.
 ✕ Advolvo, vi, utum: sic convolvo, &c. ✕ Defugio, gi, itum: sic diffugio, &c.
 ✕ VIVO, vixi, victum, vivere. ✕ CAPIO, cepi, captum, ere.
 ✕ Convivo, convixi, & sum: sic revivo. Satisfacio, satiscepi, satisfecitum.
 ✕ Calvor 6, antiquum absque præterito. ✕ Accipio, accepi, acceptum: sic incipio, &c.

X O.

- TEXO, texui, textum, ere. ✕ RAPIO, rapui, raptum, ere.
 Attexo, ui, xtum; sic contexo, &c. ✕ Abripio, ui, eptum: sic corripio, &c.
 NEXO, is, nexui, nexum; vel nexo, as, sapui, sine sup. sapere. ✕ CUPIO, cupivi 11, cupitum, ere.
 frequentativum à necto. ✕ SAPIO 12, sapivi vel sapii, & usitatus
 sapui, sine sup. sapere. ✕ Desipio, pivi, pui: sic respicio, &c.

1 Supinum in compositis vix invenias, facilius Participium inde deductum: ut, *exiturus* apud Ulpianum. 2 *Amplector* est à *plecto*, eaque causa est, cur à *Supino* *plexum* faciat *amplexus*. Ac par ratio in *complector*. 3 Videtur & olim supinum fuisse in usu, unde *diversorium*. 4 *Reverti* dicere amant Tullius & veterum alii: pro quo juniores fere aiunt *reversus sum*. 5 Sed x potius amant *connitor*, *obnitor*, *pernitor*, *renitor*, *subnitor*, unde *connixus*, *obnixus*, à quo *obnixus*, *pernixus*, unde *pernix*, &c. *Enixa* dici volunt de eâ, quæ peperit; *enifus* de quovis qui allaboravit. Sæpius quidem id discrimen obtinet, perpetuum tamen non est. 6 Unde *calvitur* apud Plautum: & infinitivus *calvi* apud Sall. Cæterum & Priscianus agnoscit & *calvo*, *calvi*, ut *solvo*, *solvi*. A *calvo* vel *calvor*, hoc est, *decipio*, dicta videtur *calumnia*, quasi à *supino* *calutum*. 7 Verba in *io* exeuntia quibusdam in locis perdunt i. Nam à *capio* est *capis* quod regulariter est *capis*. Sic *cape* pro *capie*. Item *capito*, *caperem*, *capere*. 8 Quædam etiam abjiciunt vocalem ante o: ut, *latifico*, *magnifico*, *notifico*, *significo*. 9 A quo & quædam sunt primæ sed deponentia; ut, *conspicor*, *susplicor*. 10 Veteres similiter etiam *allicui*, *pellicui*, *illicui*, dixere; pro quibus usitatus *allexi*, &c. 11 More verborum quartæ. Sane & Lucretius *cupiret* dixit pro *cuperet*. 12 Verisimile est *sapio* olim fuisse quartæ, indeque esse quod olim fecit *sapivi*. Quod etiam confirmat Diomedes cum *respicio* ait esse quartæ, ejusque infinitivum esse *respire*. A *respivisse* est *respisisse*, unde *respisisse* apud Terentium, ut est *sapisti* apud Martialem, pro *sapivisti* vel *sapiisti*.

- ✕ **PARIO**, peperī, partum, *pro paritum*. ✕ **RUO**, rui, ruitum 5, ruere.
Unde pariturus apud Ciceronem. Composita ejus sunt quarta. ✕ **CORRUO**, corruī, corrutum: sic **DIRUO**,
etc.
 ✕ **QUATIO** 1, *olim quassi, quassum*, ✕ **STRUO**, struxi, structum, ere.
ere. ✕ **ASTRUO**, xi, sum: sic **CONSTRUO**, etc.
 ✕ **CONCUTIO**, concussi, concussum: sic ✕ **METUO**, tui, (*olim metutum Lucr.*)
discutio, etc. metuere.
 ✕ **INDUO** 2, indui, indutum, ere. Præmetuo, ui, ere.
 ✕ **STATUO**, statui, statutum, ere. LUO, lui 6, luere.
Constituo, ui, tum: sic instituo, etc. ✕ **CONGRUO** 7, congrui, ere.
 ✕ **ACUO**, acui, acutum, ere. Ingruo, ingruī, ere.
Exacuo, exacui, utum, ere. **RESPUO**, respui, respuere.
 ✕ **MINUO**, minui, minutum, ere. ✕ **EXSPUO**, ui, ere: sic **INSPUO**.
 ✕ **DIMINUO**, diminui, tum, ere. ✕ **NUO**, non est in usu.
 ✕ **SUO**, sui, sutum, suere. ✕ **ABNUO**, nui, ere: sic **ANNUO**, etc.
 ✕ **ASSUO**, ui, utum: sic **CONSUO**, etc. ✕ **FRUOR**, fruitus vel fructus sum, frui.
IMBUO, imbui, utum, ere. Perfruor, perfruitus sum, perfrui.
 ✕ **ARGUO**, argui, argutum, ere. ✕ **MORIOR**, mortuus sum 8, mori.
Redarguo, ui, tum, ere. ✕ **EMORIOR**, emortuus sum: sic **IM-**
 ✕ **TRIBUO**, tribui, butum, ere. **MORIOR**, commorior.
 ✕ **ATTRIBUO**, ui, tum: sic **CONTRIBUO**, ✕ **ORIOR**, ortus sum 9, oriri.
 etc. **DISTRIBUO**. ✕ **ADORIOR**, adortus sum: sic **EXORIOR**,
 etc.
 ✕ **ABLUO**, ui, utum: sic **DILUO** & cetera
composita à lavo, aut antiquo luo. ✕ **PATIOR**, passus sum, pati.
 ✕ **FLUO**, fluxi, fluxum 3, fluere. ✕ **PERPETIOR**, perpeffus sum, perpeti.
Affluo, xi, xum: sic confluo ✕ **GRADIOR**, gressus sum, gradi.
 etc. ✕ **AGGREDIOR**, aggressus sum: sic **CON-**
 ✕ **PLUO**, plui 4, pluere. **GREDIOR**, etc.

1 *Quassi non est in usu extra compositionem. Quassum est apud Servium. Unde frequentativum quasso.* 2 *Ab ἐρύω. Sic exuo, exui, exutum, ab ἐρύω.* 3 *Antique & fluctum, unde verbale fluctus.* 4 *Pluvi antiquum est. Ut multum pluverat. Plaut. Imo Prisciani ætate etiam legere erat apud Livium. Lapidibus pluisse, sanguine pluit. Hodie in Livio est pluisse & pluit.* 5 *A ruo est etiam rutum. Unde ruta casa. Ruiturus tamen est apud Lucanum.* 6 *Luo olim fecit luvī, unde diluvium, colluvies, interluvies. Sic à fluo olim fuit fluvī, unde fluvius: à pluo pluvī, unde pluvia. Porro videtur fecisse in supino luitum, unde luiturus. Claud.* 7 *Simile est batuo & cluo, quæ itidem supino carent.* 8 *Participium est moriturus, quasi à supino moritum.* 9 *Ortus est per syncopen ex inusitato oritus: quomodo & oriturus dixit Horatius. Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.*

QUARTA CONJUGATIO.

- ✕ *Verba quarta Conjugationis habent in Præterito IVI, in Supino ITUM, ut,*
 ✕ **AUDIO**, audivi, ditum, ire. ✕ **FARCIO**, farsī, fartum, † ire.
 ✕ **EXAUDIO**, ivi, itum: sic **INAUDIO**. Infarcio, infarsī, infartum, ire.
 Confercio, conferfī, confertum: sic
 differcio, refercio.
 Excipiuntur.
 ✕ **SARCIO**, farsī, fartum, ire.
 ✕ **VINCIO**, vinxi, vinctum, ire. ✕ **REFARCIO**, refarsī, refartum, ire.
 ✕ **DEVINCIO**, xi, tum; sic **REVINCIO**. **FULCIO**, fulfī, fultum, ire.
 ✕ **SANCIO**, sanxi, sanctum, & fan- Suffulcio, suffulfī, suffultum, ire.

† Integre fit *farcitum*, unde remansit *farcimen*, ac Participium *farcitus* est apud Ciceronem. Ex *favitum* fecere *fartum* & *fartum*.

- RAUCIO, rauſi 1, rauſum, ire.
 Irraucio, irrauſi, irrauſum, ire.
 SEPIO, ſepſi 2, ſeptum, ire.
 Conſepio, pſi, tum : ſic circumſepio, diſſepio.
 X SALIO 3, ſalii 4 & ſalui, ſaltum, ire. X GESTIO, geſtivi, ſine ſup. ire.
 X Exilio, exilii & exilui, exultum : X INEPTIO, ineptivi, ire.
 ſic deſilio, &c. X CÆCUTIO, cæcutivi, ire.
 SINGULTIO, iui, tum 5, ire. COENATURIO, cœnaturire.
 X SEPELIO, ſepelivi, ſepultum, ire. Sic dormiturio, & alia meditatiua diſta, præter parturio, nupturio, eſurio, qua præteritum habent, ſed carent ſupino.
 X FERIO, abſque præterito 6, & ſupino. X EXPERIOR, expertus ſum, iri.
 HAURIO, hauſi 7, hauſtum, ire. X COMPERIOR, ſine præter. 10, iri.
 Exhaustio, exhausti, ſtum, ire. ASSENTIOR, aſſenſus ſum, iri.
 AMIGIO, amicui 8 & amixi, amixtum. X OPPERIOR, oppertus ſum 11, iri.
 X PARIO eſt tertia. Sed compoſita ejus ſunt quarta, & a in e mutant, ut, X METIOR, menſus ſum 12, metiri.
 X Aperio, aperui, apertum, ire. X DIMETIOR, dimenſus ſum : ſic emetior.
 X Operio, operui, opertum, ire. X ORDIOR, orſus ſum, ordiri.
 X Comperio, comperi, compertum, ire. X EXORDIOR, exorſus ſum, exordiri.
 X Reperio, reperi, repertum, ire.
 X SENTIO, ſenſi, ſenſum, ire.

1 Apud Tullium vulgo legitur irraucuerit, quod fit à raucio. Sed Prifcianus legit irrauferit : quomodo & irrauſit dixit Lucilius. 2 Livius ſepiui. 3 Pro ſalto. Nam pro ſale conſpergo regulam ſequitur. 4 Ex inuſitato ſalivi dixerit ſalui & ſalii. Ita apud Maronem libri alii ſaluere, alii ſaliere habebant jam olim, ut ex Diomede & Prifciano videmus. 5 Utrum ſupinum ejus fit ſingultitum an ſingultum non ſatis convenit : poſterius expreſſimus propter verbale ſingultum. Omnino ſatius fit abſtinere ſupino. 6 Charifiſus tamen ſerii agnoſcit. 7 Varro etiam hauſi dixit. Et hauſum pro hauſtum dici, argumento eſt hauſurus apud Maronem. 8 Interdum & amixivi. Sed amixi cæteris eſt uſitatius. 9 Venio venit à venum & eo. Quod argumento eſt illud ſupino carere : quia ſupina ſiunt à verbis, non verba à ſupinis. Quin & venum ire dicitur pro ad venum ; ut mercatum ire pro ad mercatum apud Plautum. 10 Sed mutuatur præteritum à comperio, de quo dictum. 11 Plautus opperitus dixit. 12 Addunt interdum facere metitus ſum, atque hinc dimetitus eſſe apud Ciceronem. Sed in optimis libris nunc eſt demetata.

OBSERVATIONES DE QUATUOR
 Conjugationibus Verborum.

I. Verba quædam, quorum vox plane eadem eſt, pro diverſa ſignificatione, vel primæ ſunt Conjugationis, vel tertix ; ut, *Argero, aggeras, aggerare* : & *aggero, aggeris, aggerere*. Sic *appello, compello, colligo, deligo, efferro, fundo, mando, niſto, obſero, volo, pando, conſternor*.

Quædam præterea quantitate differunt ; ut, *dico, as, are* : & *dico, is, dicere*. Sic compoſita, *abdico, & ab dico ; indico, & indico ; pradico, & pradico*. Similiter *lego, as, are* : & *lego, is, ere*. Item compoſita, *allêgo & allego ; relêga & relego*. Sic *educo, as, are, & educo, is, ere*. Hiſ adde *colo, pedo*.

Quædam verba, ejusdem licet significationis, Conjugationem variant, ut,

* Cio, es.	}	&	Cio, is, ire.
* Denso, as.			Denseo, es.
Excelleo, es.			* Excello, is.
* Ferveo, es, ere.			Fervo, is.
* Fodio, is, ire.			Fodio, is, ire.
* Fulgeo, es, ere.			Fulgo, is, ere.
* Lavo, as.			Lavo, is.
* Lino, is, ere.			Linio, is, ire.
Nexo, as.			Nexo, is.
* Oleo, oles.			Olo, olis, antiquum.
* Sallo, is, ere.			Sallio, is, ire.
* Strideo, es, ère.			Strido, is ere.
Tergeo, es.			Tergo, is.
* Morior, eris.			Morior, iris, antiquum.
Orior, eris.			Orior, iris.
* Potior, eris.			* Potior, iris.
* Sono, as.			Sono, is, antiquum.
* Tuor, eris.			Tuor, eris.

Sic composita, *Intueor, intuor, contueor, contuor, obtueor, obtuor, &c.*

* Notandum ea quæ stellas sibi præfixas habent, usitatorum esse aliis sibi ex altera parte respondentibus.

Notetur etiam, *Orior & potior* in Infinitivo semper esse quartæ. In Indicativo vero *orior*, nunc semper esse tertiæ; *potior* autem in utraque conjugatione apud Poetas inveniri, ita ut *potitur* in tertia iis sit usitatus.

II. Interdum verba diversa idem habent præteritum. Ut composita à *sto. & sisto.*

<i>Consto, constitui.</i>	<i>Consisto, constitui.</i>
<i>Exsto, existiti.</i>	<i>Existo, existiti.</i>
<i>Insto, institi.</i>	<i>Insisito, institi.</i>
<i>Acuo, acui.</i>	<i>Acuo, acui.</i>
<i>Cresco, crevi.</i>	<i>Cerno, crevi.</i>
<i>Frigeo, frixi.</i>	<i>Frigo, frixi.</i>
<i>Luceo, luxi.</i>	<i>Lugeo, luxi.</i>
<i>Mulceo, mulsi.</i>	<i>Mulgeo, mulsi.</i>
<i>Paveo, pavi.</i>	<i>Pasco, pavi.</i>
<i>Pendeo, pependi.</i>	<i>Pendo, pependi.</i>
<i>Fulgeo, fulsi.</i>	<i>Fulcio, fulsi.</i>

Similiter interdum verba supino conveniunt, ut.

<i>Cresco, cretum.</i>	<i>Cerno, cretum.</i>
<i>Maneo, mansum.</i>	<i>Mando, is, mansum.</i>
<i>Pando, passum.</i>	<i>Patior, passum.</i>
<i>Succenseo, succensum.</i>	<i>Succendo, succensum.</i>
<i>Teneo, tentum.</i>	<i>Tendo, tentum.</i>
<i>Vinco, victum.</i>	<i>Vivo, victum.</i>

De Verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem haecenus dictum est; deinceps vero de Impersonalibus dicendum, quæ Nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur Nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglicè personaliter dicimus, *I must read Virgil*; Latine impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium*.

Impersonalia igitur appellantur, non quod personam careant, (habent enim, ut videmus, vocem tertiæ personæ tam activam, quam passivam, quamplurima) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto Nominis vel Pronominis casu obliquo, fortiantur. Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numerique singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *oportet te*, secundæ personæ singularis: *oportet vos*, secundæ pluralis: atque itidem de reliquis.

Sunt igitur Impersonalia duplicia: Activæ vocis, & Passivæ vocis.

Impersonalia Activæ vocis sunt hæc & his similia,

<i>Est,</i>	}	<i>Accidit,</i>	}	<i>Vacat,</i>	}	<i>Juvat.</i>
<i>Interest,</i>		<i>Comingit,</i>		<i>Præstat,</i>		<i>Constat.</i>
<i>Refert,</i>		<i>Evenit,</i>		<i>Restat,</i>		<i>Conducit.</i>
<i>Placet,</i>		<i>Expedit,</i>		<i>Decet,</i>		<i>Miseret.</i>
<i>Libet,</i>		<i>Liquet,</i>		<i>Oportet,</i>		<i>Piget.</i>
<i>Pœnitet,</i>		<i>Licet,</i>		<i>Potest,</i>		<i>Pudet.</i>
<i>Tædet,</i>		<i>Solet,</i>				

Denique nullum fere Verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur; ut, *Virtus placet probis*. *Pecunia omnia potest*. *Ars juvat egentes*.

Quædam vero semper manent Impersonalia; ut, *Pudet*, *pœnitet*, *oportet*. Tametsi legere est apud Terentium; *Quæ adsolent, quæque oportent signa ad salutem esse, huic omnia adesse video*.

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos: A *liquet* non extat præteritum.

Tædet, *peritæsum est* format.
Miseret, & *miserescit*, *miserum est*.

Inveniuntur etiam in usu.	}	<i>Placitum est,</i>	Præterit. à	}	<i>Placet.</i>
		<i>Libitum est,</i>			<i>Libet.</i>
		<i>Puditum est,</i>			<i>Pudet.</i>
		<i>Licitum est,</i>			<i>Licet.</i>
		<i>Pigitum est,</i>			<i>Piget.</i>

F

Impet.

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris; ut, *Curritur, turbatur.*

Observationes de Impersonalibus.

Verba *Impersonalia* dicta inter Defectiva numerantur à Phoca, Donato, & Interprete ejus Servio. Et revera Impersonalia vocantur, non quod nullam certam personam significant, quomodo verba Infinita dicta, sunt Impersonalia; sed quod personis primariis, hoc est prima secundaque, destituantur.

Nec verum est, quod dicunt, Impersonalia esse, quæ Nominativum certæ personæ non recipiunt; siquidem Impersonalia tum activæ tum passivæ vocis crebro ante se Nominativum habent. Ut, *Istoc facinus nostro generi non decet.* Plaut. *Et me quidem hac conditio nunc non pœnitet.* Idem. *Quem neque pudet quicquam, nec metuit quenquam.* Ter. *Quare, obsecro, nequid plus minusve faxit, quod nos post pigeat,* Geta. Idem. *Non idem mihi licet quod is, qui nobili genere nati sunt.* Cic. *Quod licet ingratum est.* Ovid. *Nunc tertia vivitur ætas.* Idem. *Canaque sulphureis nympha natatur aquis.* Mart. *Tota mihi dormitur hyems.* Idem.

Adde quod, cum Nominativus nullus est, haud diffitendum est, casum obliquum recti munia præstare. E. g. *Miseret me tui,* idem est huic, *Ego misereor tui.* Similiter *Pœnitet me conditionis,* idem est Plautino isti, *Conditio me pœnitet.* Et *Pudet me horum,* Idem est quod Terentii, *Hæc pudet.* Imo nec incommode dicas intelligi Nominativum cognatæ significationis. Ut, *Pœnitentia pœnitet me; tadium tædet; pudor pudet.* &c. Vel Nominativum in Impersonalibus ipsis includi. Sic *licet mihi hoc facere, licet tibi tacere, oportet illud agere,* idem sonant ac *libido est mihi hoc facere, licitum est tibi tacere, opus est illud agere.* Ubi *licitum* pro Substantivo sumitur, ut *opus.* Aut denique Infinitivus, qui verba hujusmodi sequitur, Nominativi vicem supplebit. Sic *licet tibi tacere, idem erit ac, τὸ tacere, licet tibi; sive est res licita tibi. Libet mihi hoc facere, idem quod, τὰ facere hanc rem libet mihi. Oportet illud agere, Idem ac actio gerenda fieri debet, necessaria est.* Nec refert, si quædam, dum res ipsa clamat, duriuscule sic resolvantur.

Par vero ratio Impersonalium passivæ vocis, iis absque Nominativo usurpatis. Sic *statum, vivitur,* idem sunt ac *stamus, vivimus.* Et illud Maronis, *usque adeo turbatur agris* (quam lectionem & Servius probat, & olim agnovit Quintilianus) non aliud est ab illo, *Usque adeo turbamur agris,* quod Jo. Pierius se reperisse scribit in antiquissimis Codicibus Vaticanis. Nec raro intelligendus Nominativus cognatæ significationis. Quomodo in *vivitur, vita: in curritur, cursus: in itur, iter vel via: in sedetur, sessio.* Sic *pugnatur* cum dico, intelligitur *pugna.* Cicero, *Ex omnibus pugnis, acerrima mihi videtur illa, qua cum Rege pugnata est.* Eodemque pene modo dixit Sallustius, *Qua negotia multo magis, quam prælium male pugnatum à suis, regem tenebant.* Non tamen id in omnibus locum habet. Nam in isto Ciceronis, *Non est ab isto perseveratum, perseveratio perseveratum* Latinum non est. Sic cum Tacitus ait, *Procursum est ab hoste: nominativus cursus subintelligi nequit.* Et tamen in his quoque Nominativus potestate inest; cum prioris loci sententia fit *Iste non perseveravit, posterioris; Hostes procurrerunt.* Quin & resolvi possunt hujusmodi locutiones per *fit* & nomen verbale: quomodo *procursum est* significat *cursus fit, Migratum est, migratio fit: regnatum est, regnum fit.*

Atque ex his liquido constat Impersonalia neququam dici, quod non habeant ante se Nominativum certæ personæ; sed potius, ut dictum, quod personis careant. Notandum vero, defectum non tam à parte verbi,

bi, quam à rebus ei conjunctis provenire, quæ semper sunt tertiæ personæ. Quod exinde etiam liquet, quia nonnulla Impersonalia adhuc in primâ & secundâ personâ inveniuntur, *Si non dedecui tua jussa*, Stat. *Ita nunc pudeo, atque ita paveo*. Plaut. *Miserete mei anuis*. Enn. *Arcadii miserescite regis*. Virg. *Adolescens loquere nisi piges*. Plaut. *Pæniteo quoque pro pænitet me*, dixisse prisci videntur. Nam apud Justinum legimus, *Primi pænitere cæperunt*, quod non à pænitet est, sed quasi pæniteo. Alioqui diceret, *Primos pænitere cæpit*. Sic Appuleius, *Quum cæperis sero pænitere*, pro *cum cæperis sero te pænitere*.

Quin & spissus est iste mavorum error, cum existimant Impersonalia pænitus destitui tertiâ plurali; quâ toties usi Veteres, præsertim in *deceat*, & Impersonalibus patheticis, *Parvum parva decent*. Hor. *Qua adsolent quæque oportent signa*. Ter. *Non te hac pudent?* Idem. *Quam se aliena deceant*. Cic. *Hac facta ab illo oportebant*. Ter. *Semper metuit quem sava pudebunt*. Luc. Nec obscurior res in Impersonalibus passivæ vocis. *Quo in genere multa peccantur*. Cic. *Noctes vigilantur amara*. Ovid. *In cæteri gentibus qua regnantur*. Tac. *Sacris piscibus hæ natantur unda*. Mart.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porro voces participiales vocari possunt, quòd similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbiiis.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrum ad verba, an ad participia propiùs pertineant, hic in confinio utriusque partis relinquimus; ut, utri velint, sese regno addicant:

Porro à nomine casum, à verbo agendi, vel patiendi, vel neutrius, significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideo nec justa verba esse possunt, nec participia.

Gerundii terminationes sunt tres, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Di, Genitivi casus.} \\ \text{Do, Dativi \& Ablativi.} \\ \text{Dum, Nominativi \& Accusativi.} \end{array} \right.$

Gerundia autem activè majori ex Parte significare, nulli dubium est, licet interdum etiam passivè significant. Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causâ*: id est, *ut erudiretur*. *Utrique videndo sæmina*: id est, *dum videtur*. *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, *ut cognoscantur*. *Ars ad discendum facilis*: id est, *ut discatur*.

Observationes de Gerundiis.

Gerundia Sanctio, Scioppio, & Vossio, sunt nomina verbalia Adjectiva verbi structuram servantia. Nomina esse liquet quia casibus variantur. Dicitur enim in Nom. *Dicendum est*; in Genitivo *dicendi causâ*; in Dativo *dicendo apta*; in Accusativo *ad dicendum*; in Ablativo *dicendo consequi*. Causam autem structuræ ita explicant. Cum Gerundia sint Adjectiva, nulla autem Adjectiva per se in oratione subsistant, necessario consentiant cum Substantivo intellecto: quod non aliud est quam Infinitivus ejusdem

eiusdem Originis, quem respicere & quodammodo includere videntur, quemadmodum & multa verba Accusativum regunt suæ originis etsi non exprimatur. Sic cum dico *Pugnandum est*, subintelligi debet *pugnare*; nam *pugnandum est pugnare*, idem prorsus est ac *pugnanda est pugna*. Utique si dico *pugnandum est pugnam*, *pugnare* itidem subintelligitur; sed tum constructio erit duplex, sic *pugnare pugnam* est pro *pugnatio pugnam*, ut *factio hanc rem*. Eodem modo alios loquendi modos exponunt: ut, *Tempus videndi Luna*, *tempus legendi Librorum*, &c. Nam dicunt *videndi* supponere *videre*, ac si esset *tempus visionis*, & *videre* ut Substantivum regere Genitivum *Luna*, sic *tempus videndi videre Luna*, idem erit ac, *Tempus videnda visionis Luna*.

Verum sententia hæc non omnes prorsus difficultates exhaustit. Nam quod dicunt subintelligi Infinitivum, à quo tanquam nomine verbali Genitivus vel Accusativus regatur, nullo fundamento innititur, quodque non sine absurditate exprimi possit, ut, *Legendum est legere: tempus videndi videre*, & similia.

Deinde cum dicunt Infinitivum, tanquam nomen Verbale, casum sequentem regere, annon melius dici possit ipsum Gerundium Substantivum esse, & casum ab eo potius pendere quam ab Infinitivo intellecto.

I. Dicimus itaque Gerundia esse Nomina Verbalia Substantiva ab Adjectivo seu Participio eiusdem terminationis desumpta, quæ agendi significationi necessitatis seu officii speciem quandam superaddunt. Sic *pugnandum est* idem fere erit ac *pugnare oportet*. Quanquam interdum, necessitatis significatione ommissa actio tantum significetur, ut *cantando rumpitur anguis*.

Nec mirum videri debet, quod Gerundia Substantiva esse dicimus, cum in omnibus linguis nihil magis familiare sit, quam ut Neutra Adjectiva Substantivorum naturam induant.

His ita positis, facile erit in structuræ supradictæ causam penetrare. Nam cum dico, *pugnandum est*, *legendum est*, idem est ac si dicerem, *pugna est*, *lectio est*, necessitatis specie superaddita, quam in Gerundiis includi diximus.

Cum autem dico, *legendum est libros*, eadem constructio est, ac *lectio libros*, ut Plautus dixit *factio hanc rem*, & Cæsar *reditio domum*. Porro cum dico *tempus est videndi Luna*, idem erit ac *tempus visionis Luna*. Cum Genitivus à Substantivo rectus frequenter & alium regat, ut, *Jamne sentis bellua, qua sit hominum querela frontis tua?* Cic. *Consul est designatus maxima orbitate rei-publica virorum talium?* Idem.

Hinc etiam videmus cur de femina pariter & mare dicimus, *cupidus sum videndi tui*, & non *videnda*, nempe cum Pronomina *mei, tui, sui, nostri, vestri*, Adjectiva non admittant, idem est ac *Cupidus sum visionis tui ipsius*, quæ similis constructio est ac *tempus videndi Luna*. Ita Terentius de femina dixit, *Ego ejus videndi cupidus recta sequor*. Et Ovidius, *Et spem placandi dantque adimuntque tui*.

Hinc etiam patet magis esse Latinum *amandi sunt boni*, quam *amandum est bonos*; quia Nomina verbalia non adeo verborum suorum structuram prioribus temporibus conservarunt.

II. Porro & hinc lucem scenerat quæstio ista, an Gerundia active vel passive accipiantur. Nam cum Infinitivi, vel alterius nominis verbalis loco sint, si Infinitivus vel nomen verbale, per quod exponuntur, activa sunt, ea etiam erunt activa, si passiva, Gerundia etiam passive sumentur. Sic cum Virgilius dixit, *Quis talia fando temperet à lacrymis?* cum *fando* ibidem pro *fari* sit, *in fando* vel *in fari talia*, erit etiam activum.

At cum Cicero dicit, *Locus ad agendum amplissimus*, cum *agendum* hic ponatur pro *actio*, hoc est, ut *actio habeatur*, videatur passivum. Quanquam inter actionem & passionem levis adeo differentia intercedat, ut pro diverso respectu in utroque sensu sumi possunt.

Hinc denique difficiles quosdam loquendi modos commode exponas.

Ut,

Ut, *Uritque videndo femina*, Virg. hoc est, *in videre*, vel *in visu ipsius*, pro *dum videtur*. *Annulus in digito subter tenuatur habendo*, Lucret. pro *dum habetur*. *Cum ipse ad imperandum Tifidium vocaretur*, Sall. hoc est, *ad imperari*, vel *ut ei imperaretur*, ut exponit Servius, Manucius, Alciatus, & Sanctius. Quin & Cicero, eodem loquendi modo usus est, *Nunc ades ad imperandum vel parendum potius*, sic enim antiqui loquebantur, id est, *ad imperari*, vel *ut tibi imperetur*, & *ut tu pareas*. Ex quo patet usum Gerundiorum, olim alium fuisse quam nunc est, & naturam eorum aliam esse quam vulgo existimant.

DE SUPINIS.

Supina quoque meritò participialia verba dicuntur, omniaque cum Gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u*; ut, *Visum, visu*. Significant autem, prius quidem fere activè (sicut in Rudimentis dictum est) posterius verò passivè.

Observationes de Supinis.

Supina etiam, non minus quam Gerundia, nomina verbalia sunt, quæ verborum suorum structuram retinent. Sequuntur autem quartam declinationem, & casibus sequentibus variantur, Nominativo, *Amatum est, ventum est*. Dativo; *Horrendum auditu, mirabile visu*, pro *auditui, visui*. Accusativo; *Amatum esse, ventum fuisse, eo spectatum*. Ablativo; *Dictu opus est*, Ter. *Parvum dictu*, Plin.

Substantiva cum sint, genus suum nunquam mutant. Ut, *Vitam ire perditum*, Liv. & non *perditam*. *Latrocinia ire sublatum*, Liv. & non *sublata*. *Nutricem accersitum iit*, Ter. *Qui postquam audierat, non datum iri filio uxorem suo*, Ter. *Vaticinatus est madefactum iri Graciam sanguine*.

Supina in UM, motum aliquem semper significant; qui aliquando occultus est; ut, *dare nuptum filiam*. ubi mutatio familiæ denotatur. Ubi vero nullus significatur motus, ibi erit Accusativus Participii, non Supini; ut, *Inventum & adductum curabo*. Ter.

II, Porro Supina in UM, plurimum quidem activè exponuntur, Licet interdum etiam passivè significant; ut, *Mulier qua ante diem quartum usurpatum isset*, Gell. hoc est, *ad usurpatum*, vel *ad usurpari*, pro *usurpata fuisset*.

Ita in U passionem plurimum significant; quamvis & aliquando per activum exponi debent, ut *Forenses ur̄a celeres proventu*. Plin.

Circumlocutio per *ire* nullum tempus notat, sed cum omnibus indifferenter jungi potest, ut, *Gaudes cœnatum ire, Gaudebis cœnatum ire, gavisâ fuit cœnatum ire*. Ea vero quæ fit per Infinitivum *iri*, futurum plurimum notat. Ut, *Brutum, ut scribis, usum iri a me puto*, Cic. *Et sine operâ tuâ illam deductum iri domum*, Ter. Circumlocutio autem per Infinitivum *ire* locum non habet, nisi & eadem in Indicativo usurpari possit. Sic rectum non est, *puto te eum locum intellectum ire*, quia non dicitur *eo intellectum*. Hoc tamen non impedit quo minus dicamus, *puto eum locum intellectum iri*, ut dixit Cæsar, *Ipsi nihil nocitum iri respondit*; unde videre est locutionem passivam activâ multo usitatorem esse.

III. Proxima est ut de Supinorum structura disquiramus. Atqui superius diximus ea ut Nomina verbalia casum verborum suorum regere. Ut, *Me ultro accusatum advenit*, Ter. *Gravis servitum matribus ibo*, Virg. quod ut antea dictum, commune erat omnibus Nominibus à Verbis derivatis.

Hinc *Quid tibi curatio est hanc rem?* Plaut. *Quid tibi hanc aditio est?* Id. *Reditio domum.* Cæf. *Traditio alteri.* Cic.

Verum & ipsa à Præpositione subintellectâ dependent. Nam ut dico, *Eo Romam*, pro *ad Romam*; ita ducitur *immolatum*, pro *ad immolatum*, vel *ad immolationem*; *Eo perditum*, pro *ad perditum*, vel *ad perditionem*. Quod si casus verbi adjiciatur: ut, *Vitam tuam perditum ire properat*, Liv. *vitam regitur à perditum*, eâdem constructione quâ, *tactio*, *curatio*, &c. olim cum Accusativo verborum construebantur.

Interim dissimulandum non est, reperiri etiam apud auctores loquutiones quasdam, quæ participio huic nostro refragari videantur. Ut, *Contumelia qua mihi factum itur*, Cat. *Reus damnatum ire videbatur*, Quint. *Mihi prada videbatur perditum iri*, Plaut. &c. quos omnes locos Scioppius corrupte legi putat, contra librorum omnium fidem. Eorum autem rationem hoc modo expeditimus. *Reus damnatum iri videbatur*, id est, *Reus videbatur iri ad damnatum*, pro *ad damnationem*. Nam *iri* eodem modo constructui potest ac *duci*, cum facile probari possit *eo* posse esse activum, & habere passivum suum, ut *itur*, *iri*, &c.

Quod magis contra Scioppium facit, qui probat ipse recte dici *eor* in primâ personâ. Ita cum dico, *Contumelia qua mihi factum itur*, *contumelia* est Nominativus *itur*, & resolvi potest hoc modo, *contumelia qua itur ad factum* (ut *ad factionem*) *se* vel *sui*; quippe *factio se* vel *sui* non minus incongrue dici potest, quam *curatio hanc rem* vel *hujus rei*.

Hinc etiam hujusmodi phrasæos ratio petenda est, *Cohortes qua ex Piceno venerunt ad me missum facias*, hoc est, *facias missum*, vel *missionem cohortes*, ut *tactio hanc rem*.

IV. Supina etiam in U à Præpositione reguntur: ut, *auditu jucunda pro in auditu*, *pulcher visu*, pro *in visu*, vel *in videndo*. Non raro etiam à Præpositione à dependent, ut *primus cubitu surgat*, Cat. pro à *cubitu*.

Interdum loco Supini in U Accusativus solus ponitur, vel Gerundium cum Præpositione: ut, *Fessis leviora tolli Pergama Gratis*. Hor. pro *sublatu. Cibus ad coquendum facillimus*, Cic. hoc est, *coctu*.

Nec verum est, quod Valla putabat, Supinum hoc non posse exponi per Verbale. Nam ut Fabius dixit, *Lyriconum Horatius fere solus legi dignus*, pro *lectu*: ita Gellius, *Dignus sane Seneca videatur lectione*: Et Cicero, *in rebus cognitione dignis. Oratiunculam inopem nec scriptione dignam*.

Usurpatur etiam Gerundium in DO, contra quam Valla putat, pro Supino hoc, vel verbali in IO; ut, *Iidem traducti à disputando ad dicendum inopes reperiantur*, Cic. pro à *disputatione*. Et ratio est, quia cum Gerundia, Supina, & quandoque Infinitivus, Nomina verbalia sunt, nihil magis familiare sit quam Nomen unum pro altero ejusdem originis usurpare.

DE PARTICIPIO.

Participium est pars orationis inflexa casu; quæ à Nomine, genera, casus, & declinationem; à Verbo, tempora & significationes; ab utroque, numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio septem,	} Casus, } Genus, } Declinatio, } Tempus,	} } Significatio. } Numerus. } Figura.
-----------------------------	--	--

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod supra in Nominis est traditum.

TEMPUS.

Tempora Participiorum sunt quatuor.

Præsens in *ans* vel *ens*: ut, *Amans, legens*.

Cæterum *iens*, Participium ab *Eo*, simplex raro legitur in Nominativo: sed *euntis, eunti, euntem, eunte*, in obliquis: composita vero Nominativum quidem in *iens* finitum habent, Genitivum autem in *euntis*: ut, *Abiens, abeuntis: Rediens, redeuntis*: præter unum, *Ambiens, Ambientis*.

Hanc formam sequuntur & horum Gerundia; ut, *Abeundi, abeundo, abeundum*: præter *Ambiendi, ambiendo, ambiendum*.

Præteritum verò in $\left\{ \begin{array}{l} Tus, \\ Sus, \\ Xus, \end{array} \right\}$ ut, $\left\{ \begin{array}{l} Doctus. \\ Visus. \\ Nexus. \end{array} \right.$

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus*, activæ ut plurimum significationis, aut neutralis; ut, *Leturus, cursurus*: Alterum verò in *rus*, passive significationis semper: ut, *Legendus*.

SIGNIFICATIO.

Activè significant ea Participia quæ ab activis cadunt: ut, *Docens, docturus; Verberans, Verberaturus*.

A neutris cadentia neutraliter significant: ut, *Currens, cursurus; Dolens, doliturus*.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam Participia in *rus*; ut, *Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus*.

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, *Letus, legendus; auditus, audiendus*.

Fiunt & Participia passiva ab hujusmodi neutris quorum tertiæ personæ passive usurpantur: *Aratur terra*. Hinc, *aratq; aranda terra*.

Participia formata à Deponentibus, imitantur significationem suorum verborum: ut, *Loquens, loquutus, loquiturus, à loquor*.

Deponentibus quæ olim communia fuerunt, manet Participium futuri in *rus*: ut,

$\left. \begin{array}{l} Sequendus, \\ Loquendus, \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} Utendus, \\ Patiendus, \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} Obliviscendus, \\ \text{\& alia id genus.} \end{array} \right.$

Habent & deponentia præteriti temporis Participia quæ nunc activè nunc passivè significant: ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*

Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. — *mentitaque sela agnoscunt.*

Communium denique verborum Participia ipsorum significationem induunt: ut, *Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus*.

Ab Impersonalibus nulla extant Participia, præter *Pœnitens, decens, libens, pertæsus, pœnitendus, pudendus*.

Hæc Participia præter analogiam, à verbis suis deducuntur, *Pariturus, nasciturus, sonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, nosciturus, moriturus, oriturus, osurus, futurus*.

Similia Participiis sunt ista, *Tunicatus, togatus, personatus, larvatus*, & innumera ejus sortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

N U M E R U S.

Est & numerus in Participiis ut in nomine: Singularis, ut *Legens*: Pluralis, ut *Legentes*.

D E F I G U R A.

Figura est duplex; Simplex, ut, *Spirans*: Composita, ut, *Respirans*.

Participia aliquando degenerant in nomina Participialia; vel cum alium casum quam suum verbum regunt: ut,

Abundans lactis, } { *Patiens inediae,*
Alieni appetens, } { *Fugitans litium.*

Vel cum componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut, *Infans, indoctus, innocens, ineptus*.

Vel cum comparantur: ut, { *Amans,* } { *Doctus,*
 { *Amanior,* } { *Doctior,*
 { *Amanissimus.* } { *Doctissimus.*

Vel cum tempus significare desinunt: ut,

Expectem qui me nunquam visurus abisti? hoc est, *Qui eo animo discessisti, ut me amplius non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermisurus, si quid explorari haberet? id est, *ita affectus, ut non prætermitteret.*

Amandus est doctissimus quisque: id est, *dignus est, vel debet amari.*
Vita laudata, id est, *laudabilis.*

Ejicienda est hæc mollities animi: id est, *debet ejici.*

Participia præsentis temporis non raro sunt Substantiva nomina. Modò in masculino genere: ut, *Oriens, occidens, profluens, confluens*: Modò in feminino: ut, *consonans, continens*: Modò in neutro: ut, *contingens, accidens, antecedens, consequens*: Modò in communi genere pro verbalibus in tor vel trix: ut, *appetens, diligens, sitiens, indulgens*.

Animans, modò femininum, modò neutrum reperitur.

Obser-

Observationes de Participiis.

Supra dictum est Participia Deponentium tam Præterita quam futura in *rus* actionem signare; ut, *secutus, secuturus*. Quod tamen perpetuum non est. Nam præterita in *us* non raro passionem significant: nempe quia communia olim fuerunt. Hujusmodi inter alia sunt, quæ literarum serie subjiciuntur.

Situla Participiorum in us, quæ à Deponentibus formata passivè aliquando significant.

- Adeptus.* Senectutem ut adipiscantur omnes optant, eandem accusant adeptam. *Cic.* Ne cadat & multas palmas inhonestet adeptas. *Ovid.*
- Adortus.* Ab his Gallos adortos. *Aurel. apud Prisc.*
- Aggressus.* Facillimis quibusque aggressis. *Just.*
- Antegressus.* Causas antegressas, & causis antegressis, occurrunt apud *Cic.*
- Arbitratus.* Arbitrata quæstio. *Gell.*
- Assensus.* Sapiens multa sequitur probabilia non comprehensa, non percepta, non assensa, sed similia veri. *Cic.* De religione Bibulo assensum est. *Idem.*
- Auxiliatus.* A me auxiliatus si est. *Lucil. apud Priscian.*
- Blanditus.* Blanditus labor. *Varr. secun. Priscian.*
- Comitatus.* Uno comitatus Achate. *Virg.* Quod ex urbe parum comitatus exierit.
- Commentatus.* Diu & multis lucubratiunculis commentata oratione. *Qu. Cic.*
- Complexus.* Quo uno maledicto scelera omnia complexa videantur. *Cic.*
- Comatus.* Ne literæ interceptæ conata palam facerent. *Liv.*
- Confessus.* Confessa res & manifesta. *Cic.*
- Consolatus.* Sic consolatis militibus, &c. *Just.*
- Cunctatus.* Fides cunctata est. *Stat.*
- Depastus.* Depastam arborem relinquunt. *Plin.* Depasta altaria liquit. *Virg.*
- Deprecatus.* Deprecati belli promissio. *Just.*
- Despicatus.* Quæ nos nostramque adolescentiam habent despiciatam. *Ter.*
- Detestatus.* Bella matribus detestata. *Horatius.*
- Dignatus.* Tali honore dignati sunt. *Cic.* Conjugio dignare superbo. *Virg.*
- Dilargitus.* Dilargitis proscriptorum bonis. *Sall.*
- Eblanditus.* Eblanditæ preces. *Plin.* Eblandita suffragia. *Cic.*
- Effatus.* Interpretari vatum effata incognita. *Cic.*
- Execratus.* Eamus omnes execrata civitas. *Hor.*
- Executus.* Executo regis imperio. *Just.*
- Exorsus.* Sua cuique exorsa laborem, fortunamque ferent. *Virg.*
- Expertus.* Multa inventa expertaque in hoc sunt bona. *Att.* Fortunam sæpius clade Romana expertam. *Tacit.*
- Fabricatus.* Manibus fabricata Cycloppum. *Ovid.*
- Imitatus.* Vide imitor.
- Interpretatus.* Interpretatum nomen Græcum tenemus. *Cic.*
- Intutus.* Intutam urbem. *Liv.*
- Lamentatus.* Fata per urbem lamentata diu. *Sil. Ital.*
- Mensus.* Spatia mensa, quia conficiunt cursus Lunæ, menses vocantur. *Cic.* Sic *dimensus.* Mirari se diligentiam ejus à quo essent ista dimensa. *Id.*
- Mentitus.* Mentita & falsa plenaque erroris. *Cic.* Sic *ementitis auspiciis.* *Id.*
- Mercatus.* Trullam unam mercatam à matre-familias. *Plin.*
- Meritus.* Quæ canis corona merita? *Plin.*
- Metatus.* Metato in agello. *Hor.* Sic *immetata jugera.* *Id.*
- Moratus.* Sæpe simultates ira morata facit. *Ovid.*
- Oblitus.* Nunc oblita mihi tot carmina. *Virg.*
- Opinatus.* Improvisa nec opinata nobis. *Cic.* Sic *inopinatus, quod semper eo more accipitur.*
- Pactus.* Ex quo destituit Deos mercede

cede pacta Laomedon. *Horat. Sic reperitur pacta conventa, sine conjunctione apud Ciceronem. Et pacti & conventi formula. Idem.*
Partitus. Partitis copiis. Cas.
Pollicitus. Pollicitis dives quilibet esse potest. Ovidius.
Professus. Solaque deformem culpa professa facit. Ovid.
Stipulatus. Stipulata pecunia. Cic.
Testatus. Res ita notas, ita testatas. Cic.

Est vero ubi simplex quidem active semper accipiatur; composita autem semper passive. Fit hoc in *ultus*; & *inultus*. Quod videas etiam usu venire in neutris. Nam *ausus* activum est, *inausus* passivum.

II. Impersonalia etiam sua habent Participia.

In *ns*; ut *pœnitens*; quod crebrum est. *Pudens*, apud Horatium & Terentium.

In *rum*; ut, *Nihilo magis ei licitum esse Plebeio quam, &c.* Cic. *Cum pederet vos, tanquam puditorum esset extinctos.* Fabius quoque indicat, Sallustium scripsisse *pœniturum* pro *pœnitentiam acturum*. Analogia tamen requirit *pœnititurum*, quomodo Fabium scripsisse verisimile est.

In *um*; quorum alia veniunt ab activæ vocis Impersonalibus, ut *miserum*, *pertasum*, *libitum*, *licitum*, & similia. Alia à Passivis, ut à *pugnatur*, *pugnatum est*; à *curritur*, *cursum est*; Quæ magis frequentia sunt. Quædam & à Deponentibus, ut *veritum est. Cic.*

In *us*; ut, *Haud pœnitendus labor. Induci ad pudendum & pigendum. Cic.* Sic *dormiendus* à *dormitur*, *regnandus* à *regnatur*, *jurandus* à *juratur*, *vigilandus* à *vigilatur*, & similia.

Porro longe plurima sunt Participia vocis passivæ, quæ vulgò creduntur à verbis integris descendere, cum revera oriuntur ab Impersonalibus: à verbis nempe quæ personis quibusdam destituuntur. Ejusmodi sunt, *cessatus*, *erratus*, *conspiratus*, quæ non possunt venire à *cessor*, *error*, *conspiror*; quia non sunt in usu: sed à *cessatur*, *erratur*, *conspiratur*: indeque Præteritorum circumlocutio, *cessatum est*, *erratum est*, *conspiratum fuerat*.

Quædam etiam formantur ab Impersonalibus inusitatis. Nam *obsolescitur* non est in usu: inde tamen Participium *obsoletus*. Nec ab *occido*, media correpta, dicitur *occiditur*: attamen hinc *occasus*.

Horum Silvulam subjiciemus; postquam id notaverimus, ea sæpius amissa temporis significatione fieri Nomina, & quandoque etiam fere sensu activo usurpari.

Silvula Nominum sive Participiorum in us, quorum verba vel rara sunt, vel inusitata.

Adultus. Apud pastores *adultus. Just.*

Adulta virgo. Cic.

Antecessus. In antecessum dabo. *Sen.*

Cessatus. Cessatis in arvis. *Ovid.*

Circuitus. Circuitis hostium castris. *Cic.*

Cœnatus. Cœnato mihi & dormienti reddita illa est epistola. *Cic.*

Cœptus. Cœptum igitur per eos, defitum est per hunc. *Cic.* Cœpta est oratio fieri. *Id.* Ante potitam pecuniam quæ esset cœpta deberi. *Id.*

Commentatus. Commentata oratione *Qu. Cic.*

Concretus. Cujus ex sanguine concre-

tus homo & coalitus sit. *Gellius.*

Conspiratus. Assidentem conspirati specie officii circumsteterunt. *Suet.*

Decretus, ut, *concretus.* Nocte denique decretum & auctum. *Liv. vel potius Lavius apud Priscianum.* Quomodo nec idem refugisset, Luna decreta, vel ostreis decretis.

Decessus. Custodibus decessis, multi interficiuntur. *Cacilius, vel potius Calius apud Priscianum.*

Decursus. Decursu spatio à calce ad carceres revocari. *Cic.* Decursu lumine vitæ. *Lucr.* Jam leone decursu. *Solin.*

Defla-

- Deflagratus.* Fana flamma deflagrata. *Ennius apud Cic.*
Defitus. Defitum est. *Cic.* Papifius est vocari defitus. *Id.*
Emeritus. Emeritus miles. *Luc.* Emeritam puppim. *Mart.*
Emersus. E cœno emerfus.
Erratus. Pererratis finibus. *Virg.*
Evasus. Exercitum cœsum, evasumque se esse. *Liv.*
Excretus. Excretos prohibent à matribus hædos. *Virg.*
Exoletus. Exoleta annalium vetustate exempla. *Liv.*
Festinus. Mors festinata. *Tac.* Festinatis honoribus. *Plin.*
Inservitus. Nihil est à me inservitum temporis causa. *Cic.*
Interitus. Interitis multis. *Quadrigar. apud Prisc.*
Inveteratus. Inveterata querela. *Cic.* Inveterata amicitia. *Id.*
Juratus. Qui mihi juratus est argentum dare. *Plaut.* Non sum jurata. *Talp. apud Diomed.* Malo ei jurato suo, quam imperato aliorum tabellas committere. *Cic.* Hic tamen non mirum est, quia dicitur etiam juror; unde juratur, *Luc.* & jurabere. *Stat.*
Laboratus. Arte laboratæ vestes. *Virg.*
Nuptus. Nova nupta. *Ter.* Novus nuptus. *Plaut.*
Obitus. Morte obita. *Cic. Virg. Tac.*
Obsoletus. Obsoletum amicum. *Curt.*
Sic autem vocatur, quo quis ab longo tempore uti solet. Ut hoc quoque ostendat potius esse à soleo, quam ab oleo.
Occasus. ὁ δ'ὄρας. Ante Solem occasum. *Plaut. unde Gell. inquit,* non insuavi venustate est, si quis aurem habeat non sordidam, nec proculcatam.
Placitus. Ubi sunt cognitæ placitæ sunt. *Ter.*
Pransus, potus. Adde inscitiam pransi, poti, oscitantis ducis. *Cic.*
Præbitus. Ubi quoque Romæ ingens præbitus terror. *Liv.*
Properatus. Carmina properata. *Ovid.* Sic dixit etiam *Plinius.* Delubra occulta celeritate properantur. *Reperitur etiam Participium properandus. Virg. Val. Flac.*
Redundatus. Redundatas flumine cogit aquas. *Ovid.*
Regnatus. Regnata per arva. *Virg. Sed Tacitus etiam dixit,* In cæteris gentibus quæ regnantur.
Requietus. Requietum volunt arvum. *Colum.* Animi meliores requieti surgent. *Sen.*
Senectus. ὁ γυγῆρας. Senecto corpore. *Sall.*
Successus. Cum omnia meâ causâ mihi velles successa, tum etiam tuâ. *Cic.*
Titubatus. Vestigia titubata solo. *Virg.*
Triumphatus. Triumphatis Medis. *Hor.* Triumphatâ Corintho. *Virg.*
Vigilatus. Vigilatæ noctes. *Ovid.* Reperitur etiam Vigilandæ noctes apud *Quint.* Sic etiam ab evigilo, Evigilata consilia. *Cic.*

D E A D V E R B I O.

Adverbium * est pars orationis non flexa, quæ adjecta verbo sensum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & nomen: ut, *Homo egregiè impudens. Nè parum sis leno. Nimum Philosophus.* Aliquoties & Adverbium: ut, *parùm honestè se geris.*

A C C I D E N T I A A D V E R B I O.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

* Ut se habet Adjectivum ratione Substantivi, atque inde Adjectivum dicitur; ita & se habet Adverbium ratione Verbi, ac propterea Adverbium vocatur; nempe quia plurimum adjicitur Verbo, ad declarandum ejus modum; præcipue vero actionis & passionis circumstantiam.

Signi-

Significationis varietas ex Verborum circumstantiis colligenda est.

In loco significant, *Hic, illic, istic, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubiubi, ibi, alibi, alibi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferius, superius.*

Ad locum respiciunt, *Huc, illuc, istuc, intrò, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquò, siquò, eò, eodem, quolibet, quovis, quocunque¹, foras, horsum, aliorsum, dextrorsum, sinistrorsum, sursum, deorsum, utroque, neutro, quoquoversum.*

A loco denotant, *Hinc, illinc, istinc, intus, foris, inde, unde, aliunde, alicunde, sicunde, indidem, undelibet, undevs, undecunque, supernè, infernè, cælitus, funditus.*

Denique per locum innuunt, *Hæc², illæ, istæ, quacunque, eæ, eadem, alià, aliqua, siquæ, nequæ, quaquæ³.*

Adverbia temporis sunt, *Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, usque, quousque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, mane, vesperi, nudiustertius⁴, nudiusquartus, nudiusquintus, &c. Diu, noctu, interdum, nunc, jam, nuper, alias, olim, item, pridem, rarisser, paulisser, parumper, sæpe, raro, subinde, identidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hæctenus, in-dies, in-horas, ut-primum, quam-primum, simulac, simulatque.*

Usque temporis & loci adverbium est: ut, Usque sub obscurum noctis. Ab Æthiopia est usque hæc. Est & ubi pro semper aut continue ponitur, ut, usque metu micuere sinus.

Adverbia numeri: ut, *Semel, bis, ter, quater, quinquies, sexties, septies, vigesies, vel vicies; trigesses, vel tricies; quadragies, quinquagies, sexagies, septuagies, octogies, centies, millies, infinities.*

Ordinis sunt, *Inde, deinde, hinc, dehinc, deinceps, novissimè, imprimis, postremò, primum, jamprimum, denique, demum, tandem, adsummum.*

Adverbia interrogandi sunt, *Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin pro cur non, num, quid ita, quò, unde, quantum?*

Vocandi sunt, *Heus, ô, eho, & siqua sunt similia.*

¹ Horum pleraque verius sunt Nomina quam Adverbia: ut, *quo, atquo, quocunque*, puta loco: imò & huc pro *ad hoc*, & quædam alia. ² In hisce omnibus respicitur ad nomen *viâ*. ³ Adverbia loci, sæpius ponuntur pro relativo. *Quare istum, ubi hic est natus, plus amabo posthac locum. Ubi pro in quo.* Cic. *Mercator hoc addebat, è pradonibus, unde emerat, se audisse abreptam à Sunio. Unde pro à quibus.* Ter. Quædam etiam Adverbia loci tempus aliquando significant. *Ubi vidit homo me esse in tantum honorem, ibi cepit me obsecrare, &c.* Ter. ⁴ Hujusmodi nihil Adverbii habere videntur, nisi quod *nunc* in *nudius* insit. Nam dicitur quasi *nunc dies*.

Negandi : ut, *Haud, non*¹, *minimè, nequaquam, nè pro non, & familia*².

Affirmandi : ut, *Etiã, sic, quidni, sanè, prorsus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, scilicet*³.

Jurandi : ut, *hercle, mehercle, medius-fidius, Dius-fidius, Pol, adepol, castor, ecastor.*

Hortandi : ut, *Age*⁴, *sodes, sultis, amabò, agedum, ehodum, eia*⁵, *Agite.*

Prohibendi : ut, *Ne*⁶, *non.*

Optandi : ut, *Utinam, si, ô si, ô.*

Excludendi : ut, *Modò, dummodo, tantummodo, solummodo, tantùm, solum, duntaxat, demum.*

Congregandi : ut, *Simul, und*⁷, *pariter, populatim, universim, conjunctim, &c.*

Segregandi : ut, *Seorsim, gregatim, egregie, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, speciatim, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, ostiatim.*

Diversitatis : ut, *Aliter, secùs.*

Eligendi : ut, *Potius, potissimum, imò, satius.*

Intendendi : ut, *Valde, nimis, nimium, immodice, inapendiò, impense, prorsus, penitus, funditus, radicitus, omnino.*

Remittendi : ut, *Vix, ægrè, paulatim, sensim, pedetentim.*

Concedentis : ut, *Licet, esto, demus, sit ita, sit sane.*

Negatæ solitudinis : ut, *Non solum, non tantum, non modò, nedum.*

Qualitatis : ut, *Docte, pulchre, fortiter, graviter.*

Quantitatis : ut, *Parum, minime, maxime, summum, & familia.*

Comparandi : ut, *Tam, quam, magis, minus, maxime, minime, æque.*

Rci non peractæ : ut, *Ferme, fere, prope, propemodum, tantum, tantum non, modo non.*

Demonstrandi : ut, *En, ecce, sic* : ut cùm dicimus, *Sic scribito*⁸.

Explanandi : ut, *Id est, hoc est, quasi dicas, putà, utputa, utpote.*

Dubitandi : ut, *Forfan, forsitan, fortassis, fortasse.*

Eventus : ut, *Forte, casu, forte fortunà.*

Similitudinis : ut, *Sic, sicut, sicuti, ita, item, iidem, tanquam, quasi, eum, uti, velut, veluti.*

¹ Pro non aliquando nihil adverbialiter usurpatur : Nihil circuitione usus est. Ter. ² Sic nec apud veteres. Atque idem composita ostendunt ut *negligens, negotium*. ³ Sic *na* ; ut *na ego homo infelix sum*. ⁴ *Age, sodes, &c.* verius verba sunt Imperativi modi. ⁵ *Eia*, pro diversâ significatione nunc adverbium est hortandi, nunc interjectio blandientis. ⁶ *Ne* ante quidem negat, ut, *ne obolum quidem dederit*. ⁷ Una proprie est nomen, quia integre est *unâ operâ*. ⁸ Sic *hem* apud Comicos, ut, *hem Davum tibi*. Ter. Nempe pro usu diverso nunc demonstrandi Adverbium est, nunc interjectio indignantis.

CONJUNCTIO.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & reguntur casus comparativi & superlativi; ut, *Docte, doctius illo, doctissime omnium*: similiter, *Bene, melius, optime*: *Male, pejus, pessime*: etiam *sapientius, sapientissime*: *Nuper, nuperrime*, & similia.

SPECIES.

Species est duplex, Principalis quæ ex se originem habet: ut, *Hæc, cras*.

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliunde: ut, *Furim* à *furo*; *Strictim* à *stringo*; *Humaniter* ab *humanus*.

Aliquando neutra Adjectiva induunt formam adverbiorum ad Græcorum imitationem: ut, *Recentius*, pro *recenter*: *Torvum*, pro *torve*.

FIGURA.

Figura est duplex: simplex, ut, *Prudenter*; Composita; ut, *Imprudenter*.

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est pars orationis, quæ sententiarum clausulas apte connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo.

FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut *nam*; Composita, ut, *namque*.

POTESTAS.

Potestas, id est, significatio, est varia: Aliæ enim è conjunctionibus copulativæ sunt: ut, *Et, ac, que, atque, quoque, etiam, item, cum, & tum*.*

Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eruditus*: Huc spectant & his contrariæ: ut, *Nec, neque, neu, neve*.

Hæ quatuor sequentes, *Et, que, nec, neque*, cum geminantur, suspensivæ etiam vocantur, quod aliud semper expectari faciant: ut, *Et fugis, & pugnas*: *Nec sapio ista, nec semis*.

* Hæ Copulativæ dicuntur stricte. Nam omnis quidem Conjunctio copulat: uti ipsum arguit Nomen: sed hæ simpliciter id præstant circa disjunctionem sententiæ, aut causalitatem, vel ratiocinationem.

Aliæ disjunctivæ ¹ : ut, *Aut, vel* ², *seu, sive* ³.

At istæ, cum geminantur, suspensivæ etiam vocantur : ut, *Vel scribit, vel dicitur*.

Aliæ discretivæ : ut, *Sed, sed-enim, at, ast, atqui, quidem, autem, quoque, scilicet, cæterum, verò, enimvero, quodsi, verùm, porro, quin*.

Aliæ rationales, sive illativæ ⁴ : ut, *Ergo, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob eam rem, eâ-re* : Cicer. *Eâ re statim ad te Aristocratem misi*.

Aliæ causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt : ut, *nam, namque, enim, etenim, quòd, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propter-quod, quoniam, quatenus, & pro quia, Virgil. Audieras & fama fuit* : pro nam vel quia fuit : quo pro quia ; ut Cicer. *Non quo quicquam desit, sed quia valde cupio*.

Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit* : & intra

Fortunam debet quisque manere suam : pro nam vel quia.

Aliæ perfectivæ seu absolutivæ : ut, *Uti, quo, pro ut*.

Ne, & ut pro nenon : Terent. *Sed patris vim ut queas ferre*.

Ne, pro ut non : Cic. *Opera datur, judicia ne fiant*.

Aliæ continuativæ : ut, *Si, sin, ni, nisi*.

Aliæ dubitativæ : ut, *Ne, an, anne, num, numquid, utrum, necne*.

Aliæ adversativæ ⁵ : ut, *Etsi, quanquam, quamvis, licet, tamen* ; & aliæ id genus.

Aliæ redditivæ earundem : ut, *Tamen, attamen, sed, tamen, veruntamen*.

Aliæ diminutivæ : ut, *Saltem, at, certe, vel* : ut Cic. *Nè vel latum digitum discesseris*.

Aliæ electivæ : ut, *Quàm, ac, atque, ut, quando pro quàm accipiuntur*.

Expletivæ : ut, *Quidem, equidem, nimirum, autem, scilicet, quoque, nam, profectò, verò, enimverò, sed enim, enim pro certè*.

Virgil. *Nam quis te, juvenum confidentissime, nostras fuisse adire domos?* Ter. *At enim non finam*.

1 Mirifica videtur appellatio, ut conjunctio sit disjungens. Sed conjunguntur voces materialiter ; disjunguntur formaliter. Nam ita conjunguntur sententiæ, ut iis res disjungi significetur : E. g. cum ita differo, *Vel dies est, vel nox est*, non utraq; sed alterutra significatur vera. Atque hoc est, quod Boethius aiebat, conjunctionem ea, quæ conjungit inter se, disjungere in tertio. 2 Vel quandoque est Copulativum. Ut, *Carmina vel celo possunt deducere Lunam*. Ubi vel valet etiam. Nisi tum intendendi vel remittendi esse adverbium malis ; ut in Adverbiis annotatum. 3 Interdum tamen sive potius copulat. Ut cum synonymum adjungitur. Quale illud, *Diana sive Luna*. Ubi possis dicere *Explanativam*. Quo pacto &, nec non enclitica quæ quandoque accipiuntur. Ut illo Maronis, *Judicium Paridis, spreteque injuria forma*. Nam sententia est, sive vel hoc est, sprete. 4 Aliis Ratiocinativa, quæ ex ratione proposita conclusionem inferunt. 5 Hæ Vossio sunt concessivæ, & sequentes adversativæ. Nam si dico *Etsi sit indoctus, vir tamen est pius*, sententia est, concedo tibi esse hominem indoctum ; attamen in eo adversabor, si pius neget.

Sunt

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut, *Cum* quoties casui jungitur, præpositio est ¹.

In genere conjunctiones ad eò tenui discrimine ab adverbii discernuntur, ut quam sæpissime confundantur: ut, *Quomodo, proinde, & similia* ².

O R D O .

Ordo Conjunctionum est triplex: nempe,

Præpositivus; earum scilicet, quæ in sententiarum exordio ponuntur.

Subjunctivus; earum scilicet, quæ secundum in clausula, vel tertium, vel ad summum quartum locum occupant.

Communis.

Ex Conjunctionibus hæ imprimis præponi solent; *Nam, quare, ac, atq, atque, &, aut, vel, nec, neque, si, quin, quatenus, sin, seu, sive, ni, nisi.*

Subjunctivæ verò sunt, *Quidem, quoque, autem, verò, enim:*

Et tres Encliticæ: ut, *Que, ne, ve:* sic dictæ, quod accentum in præcedentem syllabam inclinent: ut,

Horat. *Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis;*

Indoctrinæque pilæ, discrue, trochæve, quiescit.

Sunt & aliæ quoque voces aliquot encliticæ: ut, *Dum, sis, nam, &c.*

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi, & postponi possunt; quales sunt reliquæ fere omnes, præter prædictas: ut, *Equidem, ergo, igitur, saltem, tamen, quanquam, &c.*

D E P R Æ P O S I T I O N E .

Præpositio ³ est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in compositione, vel in appositione præponitur ⁴.

¹ *Neque quatenus negat, adverbium est; quia vero & disjunctas connectit sententias, conjunctio dicitur. Sic deinde cum verbo jungitur ad circumstantiam temporis indicandam, adverbium est. Conjunctio autem cum tantum ad orationis juncturam pertinet. Ac & atque conjunctiones sunt, cum dico, Brutus ac vel atque Cassius. Adverbia sunt in isto, aliter facit ac tu. Nam idem valet ac adverbium comparandi, quam. Igitur quoque interdum non est conjunctio ratiocinativa; sed adverbium temporis, poniturque pro deinde sive postea.* ² Hujusmodi dicebantur Adverbia conjunctiva, vel conjunctiones adverbiales teste Max. Victorino. ³ *Præverbium* dicitur Varroni, sed *Præpositionem* etiam Cicero in Topicis appellat. ⁴ Definitio hæc in eo peccat, quod non convenit cuivis præpositioni. Tum etiam quod competat conjunctionibus præpositivis, ut *nam si*. Melior ista descriptio ut definiatur vox, quæ nomen adjungitur verbo ad causam, locum, tempus, conjunctionem, aut privationem significandam. Præcipue quidem significant motum, aut quietem.

Quietem quidem in loco; motum autem à re, ad rem, vel circa rem. Unde aliquibus definitur Præpositio, pars invariabilis, quæ vel appositione vel compositione præponitur aliis vocibus ad motum aut quietem significandam. Brevissime autem & verius definiatur, particula, sive vox invariabilis, naturâ suâ casum regens. Solum huic definitioni obstare videtur inveteratus error, quo creditur Adverbia etiam & interjectiones regere casum. Ut, *simul filio, procul mari, va tibi*: Sed in his est Ellipsis, quia integre sit, *simul cum filio, procul à mari, va* vel *malum sit tibi*, ut in Syntaxi fufius ostenderetur.

Appositione; ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione; ut, *Adactum juramentum adhibendum admonuit.*

Quædam Præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

<i>Cum,</i>	} ut, {	<i>Quibuscum.</i>
<i>Tenus,</i>		<i>Pube tenus.</i>
<i>Versus¹,</i>		<i>Angliam versus.</i>
<i>Usque,</i>		<i>Ad occidentem usque.</i>

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimen, sive constructio.

Cæterum in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quam assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causâ:

Secundum, Aliud significat cum dico, *Secundum aurem vulnus accepit*; i. e. *juxta aurem*: Aliud verò hic, *Secundum Deum parentes amandi sunt*; i. e. *proxime post Deum*: Aliud in hac oratione, *Secundum quietem satis mihi felix visus sum*, id est, *in quiete, vel inter quietem*.

Præpositiones Accusativum regentes.

Ex Præpositionibus istæ Accusativo casui adjunguntur; ut,
Ad. Ad Calendas Græcas.

Apud. Virg. At bene apud memores veteris stat gratia facti.

Ante. Ovid. — dicique beatus

Ante obitum nemo, supremaque funera, debet.

Adversus². Ne Hercules quidem adversus duos.

Cis. Cis Thamesim sita est Etona.

Citra. } Hor. Est modus in rebus, sunt certi denique fines,

Ultra. } Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

¹ *Versus* & *usque* inter adverbia potius referenda sunt. Nam cum dico *Tiberim versus* vel *Tiberim usque*, integre fuerit *usque ad Tiberim, ad Tiberim versus*. Ut casus non regatur à *versus*: sed à Præpositione *ad* intellecta; quæ in *adversus* exprimitur. Quin & legimus, *Ad meridiem versus*, Liv. *In forum versus*, Cic. *In Avernos versus*, Cæf. *Usque ad hoc tempus*, Cic. *Ab ovo usque ad mala*, Ter. *Ad serum usque diem*, Tac. in quibus omnibus Præpositio exprimitur. ² Vel *adversum*.

Intra. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra
Fortunam debet quisque manere suam.*

Extra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenii aleam positus Cicero.
Circum, locale est: ut, Circum montem.*

Circa. *Circa forum. Circa viginti annos.
Circiter ¹, tempus & numerum significat: ut,
Circiter horam decimam.*

Cæsar; Circiter duo millia desiderati sunt.

Contra. *Ne contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Inter. Horat. *Multa cadunt inter calicem supremaque labra.*

Infra. Terent. *Quem ego infra omnes infimum esse puto.*

Supra. Sall. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*

Juxta. Ter. *Cum lucubrando juxta ancillas lanam faceres.*

Ob. *Fæda mors ob oculos versabatur.*

Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.*

Prope ². *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Ter. *Ita fugias, nè præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. Horat. *O civis, civis, quærenda pecunia primùm est,
Virtus post nummos.*

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Trans. Hor. *Cælum non animum mutant, qui trans mare currunt ³.*

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. Hæc vocalibus præponitur. *Mimus; Ab alio expectes, alteri
quod feceris.*

Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum opus est, gaudeas.*

Absque ⁴. Terent. *Absque eo eses. Absque pecuniâ misere vivitur.*

Cum. Mimus. *Dammum appellandum est cum malâ samâ lucrum.*

Clam. *Clam patre. Et Plaut. Clam patrem.*

Coram. *Coram Senatu res acta est.*

De. *Sophistæ rixantur de lanâ caprinâ.*

E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, è saxo Tarpeio deji-
ciebatur.*

Ex. *Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.*

Pro. Mimus. *Comes facundus in via pro vehiculo est.*

¹ *Circiter* vix præpositio videtur, quia *circiter* meridiem integre fit, *cir-
citer ad meridiem.* ² *Prope* potius adverbium est. Nam *prope urbem* per
ellipsis ponitur pro *prope ad urbem.* Ac pari ratione cum dicitur *propius*
vel *proxime urbem.* ³ Omittitur hic *pone*, quod accusativum regit, ut
Pone caput. Liv. Item *secus* quo usi Plinius & Fabius; licet eo elegan-
tix studiosus rectius abstineat. ⁴ *Absque* magis est comicum, pro quo Ora-
tores potius *sine.*

Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*

Sine. Idem. *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg. — *capuloque tenus ferrum impulit ira* ¹.

Præpositiones utrique casui fervientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt; sed diversâ fere significatione;

In ². Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum est primum: sine motu.*

Ovidius. *Inque domos superas scandere cura fuit: motum quodammodo innuit.*

Sub. Virg. *Sub lucem exportant calathis: id est, paulo ante lucem.*

Idem; — *vasto vidisse sub antro.*

Super. Virg. *Super ripas Tyberis. Fronde super viridi.*

Subter. *Subter terram.* Virg. *Subter densa testudine casus.*

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur; nimirum,

<i>Am</i> ³ ,	}	ut,	{	<i>Ambio</i> :	}	{	<i>Re</i> ⁶ ,	}	ut,	{	<i>Recipio</i> :
<i>Di</i> ⁴ ,				<i>Diduco</i> :			<i>Se</i> ⁷ ,				<i>Sepono</i> :
<i>Dis</i> ⁵ ,				<i>Distrabo</i> :			<i>Con</i> ⁸ ,				<i>Condo</i> ⁹ .

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit *n*: ut, *Coagmento, coëmo, coinquino, cooperio.*

¹ Nonnulli adjungunt *palam* & *procul*. De priori adsentiendum. Nam *Liv.* est *palam* *populo*. At *procul* adverbium est. Nam *procul* *domo*, integre fuerit, *procul à domo*. Nec raro additur præpositio. ² Pro *in* antiqui dixerent *endo*, & *indu*, ut *endo* vel *indu mari*. Sic in compositione *endoperator* vel *induperator* pro *Imperator*. Remansit in *industrius* ab *instruendo*; *inducia*, quasi *indu ocio* & aliis nonnullis. ³ *Am* prisca etiam usi extra compositionem: ut Cato in originibus, *Am terminum*, id est, circa terminum. Est autem ab ἀμφί, quod idem significat: ac in compositione ante se assumit *b*: ut *ambages, ambado, ambio, amburo*. Nisi *b* sit ex antiquo *ambe* vel *ambi*: quod apud Varronem legas. Sic ab ἀμφί sit *ambi*: ex hoc fuerit *am* per apocopen: porro ab *ambo* sint *ambages, ambio*; ab *am* autem *amplector*, & *amicere*, ex *am* & *icere* vel *jacere*. Unde *amiculum* à circumjectu ita dictum ait Festus. Sæpe autem *m* abit in *n*: ut, *anceps, anfractus, anhelus, anquiro*. ⁴ *Di* corruptum est ex *dis*, ut *divido*. ⁵ *Dis* volunt esse à *dis* id est *bis*: atque ita notare divisionem ut *distrabo*: vel distinctionem, ut *dijudico*: quod valet *distincte judico*. Sed potius videtur esse à *dis*, quod eandem in compositione vim habet: ut, *διαρίπω* idem ac *differo*. Sic *διαφωνεῖν*, *dissonare*: *διασχεδάζειν*, *dispergere*. Interdum & *dis* negat, ut *dissido*, quod notat, non fido: vel auget; ut *discupio*, hoc est, valde cupio. ⁶ *Re* sæpius iterationem, interdum & privationem signat: ut, *relego, revelo*. ⁷ In compositione interdum *e* in *o* mutatur: ut, *soors, sobrius*. ⁸ *Con* corruptum est ex *cum*: ac pari ratione adjici potuit *au* pro *ab*: ut, *aufero, aufugio*. Quinetiam *ar* pro *ad*, ut in antiquis *arvenio, arvocatus, arcio*: unde remansit *arcesso*. ⁹ Recte addendum est, *ve* ut *vesanus*, Quæ in compositione minuit, ut *vegrandis, male grandis*.

DE INTERJECTIONE.

Interjectio est pars orationis, quæ sub inconditâ voce subito prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt Interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis: ut, *Evax, vah.* Plaut. *Evax, jurgio tandem uxorem abegi.*

Dolentis: ut, *Heu, hoi, hei, ô, ah.* Terentius. *I intrò, hoi! hei!* Virgilius. *O dolor atque decus magnum?*

Timentis: ut, *Hei, atat.* Terent. *Hei! vereor ne quid Andria apportet mali.*

Admirantis: ut, *Papæ.* Ter. *Papæ nova figura oris.*

Vitantis: ut, *Apagè, apagesis.* Terent. *Apagesis, egon' formidolosus?*

Laudantis: ut, *Euge.* Mar. *Citò, nequiter, euge, beate.*

Vocantis: ut, *Eho, oh, io.* Terent. *Oh, qui vocaris?*

Deridentis: ut, *Hui.* Ter. *Hui! tu mihi illum laudas?*

Ex improvîso aliquid deprehendentis: ut, *Atat.* Ter. *Atat! data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut, *Oh, prob. Proh nefas!* Seneca, *O paupertas felix!*

Imprecantis: ut, *Malum, vae malum.* Terent. *Quid hoc (malum) infelicitatis est!*

Ridentis: ut, *Ha, ha, he.* Terent. *Ha, ha, he, defessa jam misera sum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut, *Au.* Terent. *Au, ne comparandus hic quidem ad illum est.*

Illud hic observandum est, nomina quoque & verba quandoque interjectionis loco poni: ut apud Virgilium, *Navibus (infandum) amissis.* Cic. *Sed amabò te, cura.* Imò quævis orationis pars, affectum animi inconditum significans, Interjectionis vice fungitur.

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia, quamlibet crassa (quod aiunt) Minerva tradita sunt, pueris, tanvisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferula defunguntur, abunde sufficere arbitramur. Quod si cui tamen allubescit quicquam his altius exactiusque pervestigare, hunc ad Grammaticorum volvenda perscrutandaque opera relegandum censemus; quorum cum magnus sit numerus, & quidem egregiè doctorum, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præstantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiamque, Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE OCTO PARTIUM ORATIONIS.

ATque de octo quidem orationis partibus earumque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, haftenus dictum esto, deinceps de eisdem quatenus ad Syntaxin, quæ constructio dicitur, agemus.

Est igitur Syntaxis, debita partium Orationis inter se compositio connexioque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, qua veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Cæterum, priusquam de partium orationis structura singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edifferenda.

CONCORDANTIA

Nominativi & Verbi.

Verbum personale cohæret cum Nominativo numero & personâ: ut,

Numquam fera est ad bonos mores via.

Fortuna nunquam perpetuò est bona.

Putant vulgo, ab hoc canone recedi, cum dico. *Ego pauper laboro, tu dives ludis*; & intellecto Pronomine, *Calliopius recensui, interrogatus responde*. Et hoc Evocationem appellant; quia Pronomen primæ vel secundæ personæ quasi è stativis suis evocet nomen tertiæ. Sed *pauper* & *Calliopius* in allatis exemplis sunt primæ personæ, *dives* & *interrogatus*, secundæ, non tertiæ, ut vulgo putant. Nam nomen ejusdem semper est personæ, ac pronomen vel verbum cui jungitur. Atque idem esto judicium de pronomine relativo, ut *qui sumus, qui estis, qui sunt*; *utri sumus, vel estis, vel sunt doctiores vel meliores*.

Nominativus primæ vel secundæ personæ rarissimè exprimitur, nisi causâ discretionis: ut, *Vos damnastis*; quasi dicat, *præterea nemo*: aut emphasis gratia: ut Terentius, *Tu es patronus, tu pater; si deseris tu, perimus*; quasi dicat, *præcipue & præ aliis tu patronus es*. Ovid. *Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eris*.

In verbis quorum significatio ad homines tantum pertinet, tertiæ personæ Nominativus sæpe subauditur: ut, *Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, clamitant*, & in similibus; ut,

Terentius, *Fertur atrociora flagitia designasse*.

Ovidius, *Teque ferunt iræ penitusse tuæ*.

Item in his : *tonat, pluit, ningit, lucefcit, vefperafcit, &c.* Ubi *Deus, cœlum, aqua,* vel fimile intelligitur. Sæpe etiam per ellipfin reticetur verbum substantivum ; ut, *Rari quippe boni.* Juv. Vide *Syntaxin figuratam.*

Non femper vox casualis est verbo Nominativus, fed aliquando verbum Infinitum : ut, Plaut. *Mentiri non est meum.* Aliquando oratio : ut,

Ovid. *Adde quod ingenuas didiciffe fideliter artes,
Emollit mores, nec finit efse feros.*

Aliquando Adverbium cum Genitivo : ut, *Partim virorum ceciderunt in bello. Partim signorum funt combufta.*

Partim dixere ut refstim, puppim, fementim, ut fit Accufativus antiquus, in quo intelligitur ad, five quod ad, ut apud Græcos κατά. Vel intelligitur in : quomodo Plaut. Agefis, tu in partem nunc jam hunc delude, atque amplexare hanc. Utrumcumque placuerit, substantive fumatur neceffe est, quia Adverbia (ut poftea dicetur) naturâ fuâ nullum regunt cafum.

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro Nominativo Accufativum ante fe ftatuunt : ut, *Te rediiffe incolumem gaudeo. Te fabulam agere volo.*

Refolvi potest hic modus per *quod & ut,* ad hunc modum : *Quod tu rediiffi incolumis gaudeo. Ut tu fabulam agas, volo.*

Sunt qui modum hunc refolvendi Accufativum prorfus rejiciunt. Sic tamen interdum loquuntur optimi fcriptores, quanquam alter loquendi modus elegantior fit, & magis Latinus.

Interdum refolvi debet Accufativus per *ne & quin ;* ut, *Prohibuerunt eum exire, id est, ne exiret. Non dubitat Chriflum id dixiffe, hoc est, quin dixerit.* Porro cum Infinitivus fequitur aliud verbum, eadem plane constructio est ac modo dicta, fed Accufativus per ellipfin defideratur. Hoc plurimum fit in Pronominibus *me, te, fe, illum.* Ut *Statui proficifci, pro me proficifci. Negat velle, pro fe velle.* Atque hoc ita efse vel hinc, constat, quia Antiqui interdum hos addunt Accufativos ; ut *Vocem hic loquentis modo me audire vifus fum,* Plaut. *Qua fe fe optavit parere hic divitias,* Ter. *Omnes homines qui fe præftare student cateris animantibus,* Sall.

Græce infinitivus convenire potest cum Nominativo ; quod Latine etiam quandoque fit ad eorum imitationem ; ut, *Ceu pius Aneas, eripuiße ferunt.* Ovidius.

Verbum inter duos Nominativos diverforum numerorum pofitum, cum alterutro convenire potest : ut,

Terent. *Amantium iræ, amoris redintegratio est.*

Ovid. — — *quid enim nifi vota fuperfunt ?*

Idem ; *Pectora percuffit, pectus quoque robora funt.*

Virgil. — — *nihil hic nifi carmina defunt.*

Plurimum sane verbum convenit cum priori, five eo quod fubjecti locum in oratione retinet, quomodocumque invertantur verba. Ut, Omnia pontus erant. Ovid. Sanguis erant lacrymæ, Luc. Gaudia principium noftri funt, Phoece, doloris, Ovid.

Ovid. Omnia Cæsar erat. *Interdum tamen aliter loquuntur Auctores ; ut Vestes* quas geritis fordida lana fuit. *Ovid.* Quæ loca Numidia appellatur. *Sall.* Tui consulatus fuit initium ludi Compitalitii, *Cic.* Imo interdum non habet ea locum, quam propriam locutionem nonnulli existimant ; ut, Magnæ divitiæ sunt lege naturæ composita paupertas, *Sen.* ubi singulare est se usurpatum ire negat *Vossius.* Sane dixit *Cicero,* Contentum vero suis rebus esse, maximæ sunt certissimæque divitiæ. *Quare in talibus sequendus est classicorum Scriptorum usus.*

Impersonalia præcedentem Nominativum non habent : ut, *Tædet me vitæ.* Pertæsum est conjugii : de quibus suo loco.

Receptum pene ab omnibus Grammaticis, Impersonalia non habere ante se nominativum. Sed hac sententia refellitur in Observationibus de Impersonalibus. Vide etiam de ea re plura in Syntaxi figuratâ.

Nomen multitudinis singulare quandoque verbo plurali jungitur : ut, *Pars abiere.* Uterque deluduntur dolis.

Structuram hanc figuratam, in quâ Nomini collectivo numeri singuli additur verbum plurale, nonnulli Synthesin appellant, nos potius Syllepsin esse statuimus ; quam videfis ad Grammatica finem.

CONCORDANTIA.

Substantivi & Adjectivi.

Adjectivum cum Substantivo, genere, numero, & casu consentit : ut *Juvenal,* *Rara avis in terris, nigroque simillima cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina Substantivis adnectuntur : ut,

Ovid. *Donec eris felix multos numerabis amicos :*

Nullus ad amissas ibit amicus opes.

Seneca : *Non hoc primum pectora vulnus mea senserunt ; graviora tuli.*

Aliquando oratio supplet locum substantivi : ut, *Audito regem Doroberniam proficisci.*

Substantivis etiam adnumerantur adjectiva cum Substantive sumuntur : ut, *amicus certus ; fallax serenum.* Est etiam ubi substantiva adjective sumuntur : ut, *Populum late regem, belloque superbum, ubi regem tantundem est ac regnantem.*

Substantivum conciso sermonis genere sæpe intelligitur, ut, *vesci bubula, ferina, nempe carne : laborare tertianâ, quartanâ, puta febris ; triste lupus stabulis ; supple negotium.* Vide figuram Ellipseos.

Adjectivum inter duo Substantiva diversorum generum collocatum, consentiet cum supposito, sive eo quod in ordine Grammatico præcedit. Ut *Semiramis puer credita est, Just. Puteoli Dicaarchia dicti. Porcus femina natus.* Quandoque tamen cum apposito, seu posteriori convenit. Ut, *Gens universa Veneti appellati, Liv. Non omnis error stultitia dicenda est, Cic.*

Nunquam aq̄e ac nunc paupertas, mihi visum est onus miserum aut grave, Terent.
 Interdum plura adjectiva uni substantivo junguntur; ut, *Neque privatam rem maritimam, neque publicam gerere possumus, Cic. Ad malam domesticam disciplinam acceſſerunt etiam Poeta. Idem.*

CONCORDANTIA.

Relativi & Antecedentis.

Relativum cum Antecedente concordat genere, numero, & persona: ut, — *vir bonus est quis?*

Qui consulta patrum, qui leges juraque servat.

Nec unica vox solùm, sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut Terent. *In tempore ad eam veni quod omnium verum est primum.*

Relativum *qui, qua, quod*, semper fere considerari debet tanquam inter duos casus ejuldem substantivi expressos vel intellectos. Sic autem cum casu antecedenti genere & numero, & cum sequenti casu, ut cum suo substantivo consentiet. Ut, *Bellum tantum, quo bello omnes premebantur, Pompeius confecit, Cic. Ultra eum locum, quo in loco Germani confederant, Cæſ. Diem instare, quo die frumentum militibus metiri oporteret.*

Hic loquendi modus Cæſari, qui elegantia studiosus erat, in deliciis fuisse videtur. Quin etiam interdum necessarius est ad evitandam ambiguitatem. Ut, *Leodamantem Cleophili discipulum, qui Cleophilus, &c. Apul. Ubi nisi repeteretur qui Cleophilus, relativum referri potuit ad Leodamantem.*

Verum casus iste posterior, cum satis exprimat per relativum, ut plurimum reticetur; ut, *Cognosces ex iis literis, quas liberto tuo dedi, Cic. pro ex literis, quas literas.*

Interdum etiam antecedens casus subintelligitur; & relativum cum posteriori consentit. Ut, *Populo ut placerent quas fecisset fabulas, Ter. pro ut fabula, quas fabulas fecisset, &c. Quibus de rebus ad me scripsisti, quoniam ipse venio, coram videbimus, Cic. Illi prisca quibus Comædia scripta verus est, Hor. Quas credis esse has non sunt vera nuptia, Ter. pro Ha nuptia non sunt vera, quas has nuptias credis esse veras. Quam ille triplicem putavit esse rationem, in quinque partes distribui debere reperitur, Cicero. Quibus loquendi modis major elegantia accedit, si pronomem demonstrativum secundum membrum ingrediatur. Ut, *Quam quisque norit artem, in hac se exerceat, Cic. Ad Casarem quam misi epistolam, ejus exemplum fugit me tum tibi mittere: Idem.**

Quin & Poëtæ casum posteriorem aliquando præmittunt; quod tamen non impedit quo minus cum relativo casu consentiat & consequentis locum teneat. Ut, *Urbem quam statuo vestra est, Virg. pro ea urbs, quam urbem statuo, &c. Eunuchum quem dedisti nobis, quas turbas dedit? Ter. pro ille Eunuchus, quem Eunuchum, &c. Naucreatem quem convenire volui in navi non erat, Plaut.*

Atque hac ratione alia difficiliores loquendi formulæ explicari possunt.

Cujusmodi est illud Terentii, *Si id te mordet sumtum filii quem faciunt. Ubi id supponit negotium, & illic ponitur pro sumtus; ut sentius sit: si id negotium te mordet, nempe sumtus, quem sumtum filii faciunt.*

Denique sæpiſſime contingit, ut uterque antecedentis casus supprimatur; ut, *Est qui nec spernit, sunt quos collegisse juvat, Hor. pro homo est, qui homo non spernit: sunt homines quos homines juvat. Qualis esset natura montis, qui cognoscerent misit, Cæſ. Scribo ad vos cum habeo qui ferat. Cic.*

Quod

Quod de relativo inter duos casus ejusdem nominis dictum est, intelligendum est de constructione simplici; nam figuratæ alia est ratio.

Relativum inter duo antecedentia diverforum generum collocatum, nunc cum priore convenit: ut Valerius Maximus, *Senatus assiduam stationem eo loci peragebat, qui hodie Senaculum appellatur.*

Non procul ab eo flumine, quod Saliam vocant.

Cicero; *Propius à terra Jovis stella fertur, quæ Phaëton dicitur,*

Nunc cum posteriore: ut, *Homines tuentur illum globum, quæ terra dicitur.*

Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur.

In coitu lunæ, quod interlunium vocant.

Si Relativum cum substantivo priori conveniat, constructio est analogæ: si cum posteriori, quod magis eleganter fieri videtur, ad Græcorum imitationem fit; & tum considerari non debet ut inter duos casus ejusdem nominis.

Porro interdum relativum concordat non cum antecedente expresso, sed cum genere vel numero intellecto; ut, *Daret ut catenis fatale monstrum, quæ generosius perire quærens,* &c. Hor. ubi relativum quæ est femininum, quia refertur ad Cleopatram de quâ fit sermo. *Si tempus est ullum jure necandi homines, quæ multa sunt,* Cic. ubi respicitur ad tempora. *Soli virtute præditi, quod est proprium divitiarum, contenti sunt,* Idem.

Quandoque etiam relativum consentit cum substantivo è sensu præcedentis periodi formato. Ut, *Inter alia prodigia etiam carne pluit, quem imbrem,* &c. Liv. Vide sis Syntaxin figuratam, ubi & sequens regula observatur, & pluribus exemplis confirmatur.

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintelligitur: ut Ter. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas, qui filium haberem tali ingenio præditum.*

Ovid. — *nostros vidisti flentis ocellos.*

Quoties nullus nominativus interseritur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut Boet. *Felix, qui potuit boni fontem visere lucidum.*

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio, quod mora tardat, abest.* Virg. *Cujus numen adoro. Quorum optimum ego habeo. Cui similem non vidi. Quo dignum te judicavi. Quo melius nemo scribit. Quem videndo obstupuit. Lego Virgilium, præ quo cæteri poëtæ sordens.*

Patet ex suprascriptis relativum neque verbo esse nominativum, nec ab eo regi; sed utrobique cum substantivo suo, more adjectivi convenire.

Observationes aliæ quæ ad diversa convenientiæ genera pertinent.

Duo singularia plerumque in structura censentur pro plurali: unde duo substantiva singularia adjectivum, aut nomen eis appositione conjunctum

junctum plurale adsciscunt : ut, *Julius & Octavius Imperatores fortissimi. Romulus & Remus fratres.* Utique & duo nominativi singulares verbum plurale sortientur ; ut, *Nox & amor, vinumque nihil moderabile suadent,* Ovid.

Poëtæ etiam, quando alterum singularium in ablativo ponitur cum præpositione, addunt interdum adjectivum, aut verbum plurale. Ut, *Fors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone siccat,* Ovid. *Remo cum fratre Quirinus jura dabunt,* Virg. ubi cum ponitur pro & ; nam sententia est, *Hebrum & Strymonem, Quirinus & Remus.*

Interdum & Oratores sic loquuntur ; ut, *Dicæarchum vero cum Aristoxeno, doctos sane homines, omittamus,* Cic. *Pharnabazus cum Apollonide, & Athenagora, vincti traduntur,* Curt.

Quod si duo singularia sint genere vel persona diversa, Adjectivum vel relativum (numero plurali) cum genere digniori, & verbum (plurale) cum digniori persona conveniet.

Persona prima dignior est quam secunda ; & secunda quam tertia. Ut, *Ego tuque fumus Christiani.* Tu paterque vultis.

Dignius est etiam genus masculinum feminino & neutro. Ut, *Pater & mater mortui. Tert. Protinus caput ejus, & pedes præcisos, & manus, in cista chlamide opertos, pro munere natalitio patri misit Val. Max. ubi opertos ad caput, pedes, & manus pertinet.*

Quaritur an femininum sit neutro dignius ? Sane esse videtur cum de animatu sit sermo ; ut uxor & mancipium salvæ. Ancilla & jumentum reperitæ. Quanquam Linacer & Alvarez satius esse censent περιφραστικῶς loqui ; & dicere v. g. Lucretia castissima fuit, quâ virtute ejus etiam mancipium floruit, potius quam, Lucretia & ejus mancipium fuerunt castæ. Sin autem de inanimatis loquimur, vel adjectivum cum posteriori plerumque conveniet, vel in neutro ponetur. Quanquam & aliter loqui liceat. Ut, Leges & plebiscita coactæ, Luc. Quid de vitibus olivetisque dicam, quarum uberrimi fructus ? Cic.

Si substantiva numero differre contingat, adjectivum nihilominus (plurale) cum digniori conveniet ; ut, *Suscipisti onus grave Athenarum & Cræppi, ad quas cum profectus sis, &c.*

Sæpe etiam verba vel adjectiva diversis addita substantivis, tum genere, tum numero, tum personâ cum propiore conveniunt. Ut, *Ego & Cicero meus flagitabit,* Cic. *Senatus & C. Fabricius perfugam Pyrrho dedit,* Cic. *Utrum vos an Carthaginenses Principes orbis terrarum videantur,* Liv. *Toti sit provincia cognitum, tibi omnium quibus præsitis, salutem, liberos, famam, fortunas esse carissimas,* Cic. *Socius & Rege recepto,* Virg.

Cum utrumque substantivum est rei inanimatæ, adjectivum sæpius in neutro ponitur ; nisi quis amet potius propiori jungere, ut modo dictum. Ut, *Divitia, decus, & gloria, in oculis sita, sunt,* Sall.

Interdum tamen in rebus etiam inanimatis dignius attenditur, ut, *Agros villasque Civilis intactos senebat,* Tac.

Causa harum constructionum à figurarum notitia dependet, de quibus inferius dicitur.

Cum verbum vel adjectivum in plurali ponitur, sapius fit per syllepsin, ubi non tam ad voces quam ad sensum attenditur. Si ad propius respicitur, id fit zeugmate. Si denique neutrum subjiciatur, per ellipsin subintelligitur negotium ; Ut, decus & gloria in oculis sita sunt, hoc est, sunt negotia sita.

Quin & hoc locum habet, cum substantivorum unum est animatum, alterum inanimatum. Ut, Delectabatur cereo funali & tibicine, quæ privatus sibi sumferat, Cic.

Quamvis convenire etiam possit cum animato : ut, Jane fac æternos pacem pacisque ministros. Propter summam & Doctoris auctoritatem & urbis, quorum alter te scientia augere potest, altera exemplis, Cic.

Porro inanimatorum nomine Grammatici etiam accidentia sive affectiones comprehendunt. Ut, Labor & voluptas dissimilia, Liv. Ira & avaritia imperio potentiora. Id. Huic ab adolescentia bella intestina; cædes, rapinæ, discordia civilis, grata fuere, Sall.

Denique interdum duobus animatis subjicitur neutrum; ut, Polypus & Chamæleon glabra sunt, Solin. Sic anima atque animus quamvis integra in corpus eunt, Lucr. Gens cui natura corpora animosque magis magna quam firma dedit. Liv.

De convenientia duorum Substantivorum.

Substantiva rei ejusdem in casu conveniunt per appositionem; ut, *Urbs Roma, Anna soror.*

Substantiva sic sociata non necesse est genere vel numero convenire. Nam ut dicimus, *Leo rex quadrupedum, sic aquila rex avium.* Ut, *Dies magister multorum, sic Tempus magister multorum*: ut, *urbs Roma, sic urbs Sulmo, urbs Philippi.*

Interdum alterum substantivorum effertur gignendi casu; ut, *Flumen Rheni, arbor fici, oppidum Antiochia.*

Si in appositione Substantivum quod prius est & ordine grammatico præcedit, sit rei animatæ, verbum, vel adjectivum, cum eo consentiet: ut, *Cum duo fulmina nostri Imperii, Cn. & Pub. Scipiones extincti occidissent, Cic. Tullia delicia nostra tuum munusculum flagitat, Cic.*

Sin prius est nomen rei inanimatæ, cum posteriori conveniet. Ut, *Tungri civitas Gallia fontem habet insignem, Plin. Oppidum Latinorum Apiola captum à Tarquinio Rege, Idem.*

Substantivorum Constructio.

QUUM duo Substantiva diversæ significationis sic concurrunt ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur: ut, *Juvenal. Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit. Rex pater patriæ. Arma Achillis. Cultor agri.*

Proinde hic genitivus sæpissime in Adjectivum possessivum mutatur: ut, *Patris domus, Paterna domus. Heri filius, Herilis filius.* Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, *Luc. de Cat. Urbi pater est, Urbi-que maritus. Herus tibi, mihi pater.*

EXCEPTIO.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut *Ovid. Effodiuntur opes irritamenta malorum. Virg. Ignarum fucos pecus à præsepibus arcens.*

Adjectivum in neutro genere absolutè, hoc est, absque substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut, *Paululum pecuniæ. Hoc noctis, Catul. Non videmus id manticæ quod in tergo est.*

Juvenal. Quantum quisque sua nummorum servat in arca, Tantum habet & fidei.

Ponitur interdum genitivus tantum; nempe priori substantivo per ellipsin subaudito: ut in hujusmodi locutionibus,

Ter.

Ter. *Ubi ad Dianæ veneris, iio ad dextram. Ventum erat ad Vestæ:* Utrobique subauditur *templum.*

Virg. *Hæctoris Andromache:* subauditur *uxor.* Idem: *Deiphobe Glassici:* subauditur *filia.* Ter. *Hujus video Byrrhiam:* subaudi *servum.*

Observationes de substantivorum regimine.

Substantivorum regimen est vel verum, vel apparens & falso creditum.

In vero substantivorum regimine, princeps est hic canon de rectione genitivi. Omnis genitivus regitur à substantivo expresso, vel suppresso. Si exprimaturs substantivum, constructio est analogica & regularis. Si suppressatur, est anomala & irregularis.

Genitivus autem qui regitur varie significat. Interdum enim quod est essentialia, notat: ut genus, aut speciem: materiam, aut formam, totum materiale, vel partem. Interdum quod est essentialia conjunctum: ut si subiectum sit, vel affectio inhærens, vel causa efficiens, aut finalis. Interdum est res disjuncta, ut objectum, vel relatum, vel aliquid ejusmodi. Hæc exemplis illustrabimus.

Species significatur isto Plauti: *Satin' parva res est voluptatum in vita*, ubi *res voluptatum*, ponitur pro *ipsis voluptatibus*. Genitivus speciem signat, quia *res* sub se omnem voluptatem comprehendit. Similiter Phædrus *Hæc cum tentaret, si qua res esset cibi, limam momordit*: hæc est, *si quis foret cibus*. Planeque hoc loquendi genus petitum à Græcis: apud quos Aristophanes τὸ χρέμα τῶν νυκτῶν, quasi dicas *res noctium*, pro *ipsis noctibus*, posuit.

Huc refer quæ alioqui per appositionem eodem casu efferuntur: ut, *Oppidum Antiochia, arbor, fici.*

Materia significatur illo Plauti, *Nummum nusquam reperire argenti queo.* Ac Persius similiter *Crateras argenti.* Ac Virgil. *Argentæ aurique talenta.*

Totum integrale significat, cum dicimus, *cornua boum, jecur anseris, vertex montis.*

Pars exprimitur hoc pacto: *Vir magni nasi, herba exigua radice.*

Subiectum notat genitivus in his: *Facundia Ulyssis, felicitas rerum, color rosa.* Adjectivum receptum, sive inhærens significatur in illis, *Puer optima indolis, boni ingenii, egregia forma, eximia spei.*

Causam efficientem explicant, *Ilias Homeri, Venus Praxitelis.*

Finalem, *apparatus triumphis, potio soporis.*

Objecti genitivus est, *deliberatio studiorum*, quæ de studiis suscipitur: *cogitatio belli*, quæ circa bellum versatur.

Correlati: ut, *Mater Socratis, Auditor Aristotelis.*

Possessorem indicant, *Pecus Admeti, domus Crassi.*

Tempus vero, *Spatium hora, iter bidui.*

Quod in tempore est, *Tempus belli, hora cæna.*

Locum sive continens, *Incola hujus urbis, vinum majoris cadi.*

Locatum seu contentum, *Cadus vini, navis auri aut palea.*

In hujusmodi structura, quando actio vel passio significatur, gignendi casus nunc active solum accipitur, nunc solum passive, nunc utroque modo.

Active solum, ut *Providentia Dei*: hoc est, quæ rebus omnibus providet.

Passive solum, ut *timor Dei*: hoc est, quo timetur.

Utroque autem modo accipi possunt, *amor vel odium Dei*, hoc est, quo amat suos, odit improbos: vel quo pii amant Deum, improbi eum odio prosequuntur.

In his omnibus substantivum regens exprimitur. Est etiam ubi reticetur, ut,

ut præter eos modos qui superius in regulis exprimantur: primo cum reticetur ablativus, *causa vel ratione*: ut, *cum ille se custodia diceret in castris remansisse*, Cic. *Post ubi regium imperium, quod initio conservanda libertatis atque augenda reipublica fuerat*, Sall.

Secundo, cum genitivus additur verbo qui non à verbo regatur, sed nomine substantivo. Ut, *Est Regis vel Pastoris*: nempe *munus, officium*. *Abesse bidui*, puta *itinere*, Cic. *Accusare furti, scilicet crimine*, Cæs. *Est Roma, pro in oppido Roma*. Aliaque id genus, ut postea diceretur.

Est denique ubi reticetur genitivus rectus: ut in *mensuræ vocabulis*. Liv. *Tritici decies centum millia, & hordei quingenta, indicantes se ad mare delicta habere*.

Sunt vero substantiva quædam quæ diversam sequuntur structuram. Ut verbalia, quæ interdum adsciscunt casum verbi sui: ut, *Traditio alteri*. Cic. *Domum reditionis spe sublata*, Cæs. Imprimis autem Plauto in deliciis est: *cujus sunt, hanc aditio, & notio ac tactio nos; & similia*.

Ad verbalia etiam pertinent supina & gerundia, quæ interdum regunt casum verbi sui: ut in *Observationibus de supinis & Gerundiis dictum*.

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo vel genitivo: ut, *Vir nulla fide*.

Ovid. *Ingenui vultus puer, ingenique pudoris*.

Extra verbalia nullum substantivum regit alium casum quam genitivum n. Quare in canone hoc ubi ablativus apponitur, præpositio per ellipsin desideratur. Ut, *Virgo adunco naso*, integre sit, *cum adunco naso*. *Gens dentibus caninis*, pro *cum dentibus*. Hoc ita esse, partim eo evincitur, quod in idiotismo Linguarum aliarum hæ præpositiones adjiciantur: partim quod Latini ipsi quandoque præpositionem exprimant. Ut, *Vir cum magri fide*, Plaut. *Optima cum pulcris animis Romana juvenus*, Enn. Atque hoc planius erit ex iis quæ de ablativis causæ vel modi postea dicemus.

OPUS ET USUS.

Opus & usus ablativum exigunt; ut Cic. *Auctoritate tuâ nobis opus est*. Gell. *Pecuniam quâ sibi nihil esset usus, ab iis quibus sciret usus esse non accepit*.

Opus autem adjectivè pro *necessarius*, quandoque poni videtur, varieque construitur: ut,

Cicero, *Dux nobis & auctor opus est*.

Idem, *Dicis nummos mihi opus esse ad apparatus triumphi*.

Terent. *Alia quæ opus sunt, para*.

Cicero, *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis, tibi multum opus non fuisse*.

Opus non magis est adjectivum quam *Usus* quartæ declinationis. Nam etsi aliquando exponi possit *neceße*; verum *operam vel negotium* notat. Unde & adjectivo jungitur: ut, *Sunt quibus unum opus est celebrare urbem carmine*, Hor. Item aliorum more substantivorum, genitivum regit; ut,
Magni

Magni laboris & multa impensa opus fuit. Plane ad Sen. Quomodo Virgilius, *Hoc virtutis opus* : Et Martialis, *Non fuit hoc artis sed pietatis opus.*

Ab eadem causa est, quod crebro fungatur munere nominativi consequentis ; ut, *Si quid opus est impera.* Plaut. *Quantum est tibi opus argenti?* Terent. *Depromantur mihi qua opus sunt.* Idem. *Emas non quod opus est, sed quod necesse est,* Cato apud Sen. Ubi necesse dicitur quo carere non possis : *Opus* autem quod usui quidem, sed tamen necessarium non est. Quomodo & distinxit Cicero, *Legem Curiatam Consuli ferri opus, necesse non esse.* Atque hinc apparet, recte dici, *hac res mihi opus est* : hoc est, res hæc opera mea est, sive hac in re operam pono. Sic *dux nobis opus est*, tantundem valet ac, *dux nobis opera est*, aut *opera nostra in ea re ponenda est*, ut *ducem nobis comparemus.*

Nec tantum in casu nominativo convenit cum nominativo antecedente, sed etiam est casus accusativi præcedente accusativo : quasi dicam *hanc rem esse operam*, hoc est, in hac re operam poni. Nam quia recte dicitur *nummi sunt mihi opus* ; ideo dixit Cicero, *nummos mihi opus esse ad apparatus triumphi.* Ubi accusativum videmus, non quia *opus* eum casum regat : aut quod adjectiva cum substantivis consentire debeant : sed quia verbum substantivum aut utrinque nominativum, aut utrinque accusativum habeat.

Pro nominativo hujusmodi, vel etiam accusativo, interdum est infinitivus. Ut, *Quid opus est affirmare?* Cic. *Nunc peropus loqui,* Ter. Ubi infinitivus nominativi loco est : Accusativi vero vicem supplebit, si dixeris ; *Negat fuisse opus affirmare.* *Puto peropus esse loqui.*

Ex hisce colligi potest, *opus* plane esse substantivum ; nec quicquam compellere, ut pro *necesse* unquam poni dicamus.

Actum quoque cum ablativo jungi videtur, exponi posse per *opera*, vel *labor*. E gr. *Opus est arte vel libris*, valet *opera* sive *labor*, aut *negotium est arte vel libris*, pro *in arte*, *in libris*. Quasi dicas, *opera & occupatio omnis est in arte, in libris.*

Quodque de *opus* dictum est idem fortasse in *usus* locum habet. Nam quid impedit, quo minus Plautinum istud, *Ufus filio viginti minis argenti*, exponas, *labor & opera* requiritur, ut acquirantur viginti minæ argenti. Sic Maronis illud, *Viribus usus* valet, *Nunc labor & opera omnis in viribus comparandis.*

Porro de voce *usus* ulterius addi possit, quod verbale sit ab *utor*. Dicitur enim *usus & usio, abusus & abusto* ; ut *itus & itio, reditus & reditio*. Quemadmodum igitur legas, *reditio domo & domum* ; ut, *redire domo, & domum* : sic quia dicimus, *utor viribus* vel *vires* : rectum quoque erit, *usus viribus* vel *vires*. De ablativo apertum est. De accusativo fidem fecerit illud Plauti. *Ad eam usu' st hominem astutum, doctum, scitum & callidum.*

Adjectivorum Constructio.

Verbalia adjectiva regunt quandoque casum verbi sui ; ut, *Qui nisi adulterio studiosus, rei nulla alia est improbus.* Plaut. Ubi *studiosus adulterio* dicitur, ut *studere adulterio*. Et Ovidius in eo, *Cumque sit ignis aqua pugnax*, ait *aqua pugnax*, ut Virg. *Placitone etiam pugnabis amori?*

Interim agnoscimus raram esse hujusmodi structuram : præterquam in verbalibus quæ exeunt in *bundus* : hæc enim crebro casum regunt verbi sui ; ut, *populabundus agros, vitabundus hostium castra* : nempe ad modum quo dicimus, *agros populare, castra vitare.*

Ad verbalia etiam pertinent adjectiva in *ns*, eorumque comparativi & superlativi. Hæc genitivum regunt ; ut, *Abstinens vini, tolerans injuria, amantior*

tior equi, metuentior deorum, servantissimus equi, patiens, patientior, patientissimus, inedia, alboris, vigilia.

Verbalia autem huiusmodi in *ns* ideo Genitivum regunt, quia ex participiis vera fiunt nomina: Ut, *Pueris absinthia tetra medentes cum dare conantur*, Lucr. Ubi *medentes* ait pro *medici*. Nec aliunde est, quod *studentes* vulgo audias pro *studiosis*, sive *Scholasticis*. Et quid aliud *appetens vini*, quam *appetitor*, *amans virginis*, quam *amator*? Dixeris his in *or* non significari tempus: contra fieri illis in *ns*. Sed aliter est. Nam sæpe illa in *ns* tempus amittunt. Imo id semper fit cum genitivo junguntur. Sane *fugitans lites* est, qui eas fugit. Ut plane hic participium fit, quia tempus significatur. At non item, cum *aio*, *fugitans litium*; quomodo de eo loquimur, *cujus mos ac ingenium tale ut fugere eas soleat*. Sic *patiens inedia*, qui nunc patitur: *patiens inedia*, qui pati idoneus, sive naturâ, sive consuetudine, vel aliter.

Multo minus ambigere liceat de illis, quæ composita sunt cum præpositione suo verbo ignotâ; ut, *intolerans, impatiens, insolens*. *Multitudo laborum intolerans*, Tac. *Impatiens ante laboris eram*, Ovid. *Amicus ille noster insolens infamia*, Cic.

Atque hæc sunt adjectiva quæ vere regunt casum. Reliquis additur quidem casus, sed qui non regitur ab ipsis adjectivis, sed vel à nomine substantivo, quod per elliptin intelligitur; vel à præpositione, quæ similiter reticetur; ut clarius fiet ex annotatis in regulas subsequentes de adjectivorum regimine.

GENITIVUS.

Adjectiva, quæ desiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria significant, genitivum adsciscunt: ut,

Plinius, *Est natura hominum novitatis avida*.

Virg. *Mens futuri præscia*. Id. *Memor esto brevis ævi*.

Ter. *Imperitus rerum, eductos libere, in fraudem illicis*.

Silius, *Non sum animi dubius, sed devius equi*.

Cicero, *Græcarum literarum rudis*.

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum feruntur: ut,

Audax ingenii. Ovidius, *Tempus edax rerum*.

Seneca, *Virtus est vitiorum fugax*.

Hor. *Utilium sagax*. Id. *Propositi tenax*.

Virgilius, *Tam ficti præviqve tenax, quàm nuncia veri*.

Plautus, *Pecuniarum petax*, &c.

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regulis obstricta, casum patrium postulat. Quorum farraginem satis quidem amplam congefferunt *Linacrus* & *Despanterius*. Tu verò crebra lectione tibi reddes admodum familiaria.

Genitivus hic qui addi solet huiusmodi adjectivis, aliunde regitur; nempe à substantivo causâ, vel gratiâ vel ratione subintellecto: idque Græcorum more, quibus genitivus adjectivo additus similiter regitur ab intellecto *ἐν καὶ*, vel *χάρις*. Ut, *Locus latissimus umbra*. Virg. hoc est, *causa umbra*. *Libera legum*, Luc. id est, *ratione legum*, sive *quoad leges*. *Inviectus operis ac laboris*, Tacit. pro *inviectus ratione operis*, hoc est quod ad opus ac laborem attingit,

Sic

Sic *Impiger militia*, Tac. Idem, *ferox scelerum, pervicax ira, animum potentia anxiam, trepidus admirationis*, Idem. Similiaque sunt apud Liv. Gell. & alios; imprimis Apuleium: quæ tantum Oratori non sunt imitanda. Peccant autem Grammatici, dum non discernunt, quæ adjectiva Oratores, quæ item Historici & Poëtæ gignendi casui adjungant. Sane *integer animi* magis est Poëtarum & Historicorum, quam Oratorum, qui dicerent *integer animo*. Nec Oratori imitandum illud Senecæ, *timida lucis*, aut *Judicis rellus*: Senecæ enim dictio proxima ad Historicorum phrasin accedit. Itidem Poëtarum & Historicorum magis sunt, *Fessus belli, inglorius militia, tenuis opum, ambiguus consilii*, multaque id genus. At contra sunt alia plurima, quæ tuto imitabitur Orator: ut, *tam insuetus contumelia*, Cic. *Callidissimi rusticarum rerum*, Columel. *Certus sententia*, Quint. *Securus observationis*, Idem. *Recentium incuriosi*, Tacitus.

Si quis contendat quando dicimus *causâ* vel *ergo* intelligi, quædam sic duriuscule exponi: concedimus interdum ita esse; sed tamen ellipsin non esse absurdam. Nam quicquid sit de nonnullis, illud pro certo habemus, ab hujusmodi *causâ* fuisse, quod adjectiva primo cœperint jungi genitivis. Nec enim existimandum linguam Romanam nullis esse *causis* subnixam.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutuatur, gaudent; ut Cicero, *Quamquam te, Marce fili, annum jam audientem Cratippum idque Athenis, abundare oportet præceptis institutisque Philosophiæ, propter summam & doctoris auctoritatem & urbis, quorum alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.*

Utrum horum major accipe.

Ovidius: *Quisquis fuit ille deorum.*

Terent. *An quisquam hominum est æque miser ut ego?*

Virgilius: — *divinam promittere nemo auderet.*

Tres fratrum. Quatuor judicum. Sapientum octavus, quis fuerit, nondum constat.

Primus Regum Romanorum fuit Romulus.

Genitivus qui nominibus partitivis addi solet, regitur à substantivo numero, quod brevitatis & elegantix causa reticetur. Ut, *Quisquis fuit ille Deorum*: integre sit è numero Deorum, *Primus Regum Romanorum Romulus*, *primus è numero Regum*. Et sic de cæteris.

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositione: ut, *Primus ab Hercule. Tertius ab Aenea.*

Atqui Ablativus iste à præpositione, non à partitivis regitur.

In alio vero sensu dativum: ut, Virgilius: — *nulli pietate secundus.*

Nempe Dativus hujusmodi omnibus tum nominibus tum verbis congruere potius, quam ab iisdem regi videtur.

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, *E, de, ex, inter*, ante: ut Ovidius: *Est Deus è vobis alter.*

Idem,

Idem, *Solus de superis*. Virgil. *Primus inter omnes*. Idein, *Primus ibi ante omnes, magna comitante caterua, Laocoon ardens summa decurrit ab arce*.

Atque hæc quidem locutiones propriæ sunt: & ex iis ostenditur, quomodo priores, in quibus ellipsis statuitur, exponi possunt.

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casûs & temporis erunt: ut, *Quarum rerum nulla est satietas? divitiarum*. *Quid rerum nunc geritur in Anglia? Consulitur de religione*.

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per *Cujus, ja, jum*: ut *Cujum pecus? Laniorum*. Aut per dictionem, variæ syntaxeos: ut, *Furtive accusas, an homicidii? Utroque*.

In illo casu convenitur, si suppleatur quod deest. Nam integre est, *Furtive crimine accusas, an crimine homicidii? Utrouque crimine*. Atque par ratio in aliis dictionibus quæ dicuntur esse variæ syntaxeos.

Fallit denique cum per possessiva, *Meus, tuus, suus, &c.* respondendum est: ut, *Cujus est hic codex? Meus*.

Comparativa & superlativa, accepta partitivè, genitivum, unde & genus sortiuntur, exigunt. Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut, *Manuum fortior est dextra*. *Digitorum medius est longissimus*. Accipiuntur autem partitivè, cum per è, ex, aut inter exponuntur: ut, *Virgilius poetarum doctissimus*: id est, *ex poëtis, vel inter poëtis*.

Comparativorum & Superlativorum par ratio est ac partitivorum, quare ut in positivis ita hic quoque ellipsis statuenda est: ut, *Virgilius poetarum doctissimus*, integre fit è numero poetarum.

At verum non est genus semper desumi à genitivo partitive posito: siquidem à substantivo, de quo sermo est, frequentius petendum fit. Dicitur, verbi gratia non modo, *Leo animalium fortissimum*, sed etiam *Leo animalium fortissimus*. In priori gemina est ellipsis, una apertior, nempe substantivi quod in genitivo ponitur: quomodo *animal* intelligitur, cum dico *animalium fortissimum*: altera est occultior, quia deest è numero, à quo regitur *animalium*. Utrumque ex Plinio suppleveris; *Caprea & coturnices animalia è numero animalium placidissima*.

Alterum vero loquendi genus multo est usitatus. Ut, *Indus qui est omnium fluminum maximus*, Cic. *Hordeum frugum omnium mollissimum est*, Plin. In quibus nulla est nominativi ellipsis sed solum illa nominis numerus cum præpositione. Integre enim fuerit, *Indus maximus è numero fluminum*. *Hordeum mollissimum è numero frugum*.

Nec rectum est comparativos tantum partitive poni, cum de duobus est sermo. Nam Ciceronis est, *Catearum rerum præstantior erat*. Et Curtius, *Incautis, duo majora omnium navigia submersa sunt*. Plin. *Adolescentiores apum ad opera exeunt*. Aliaque id genus innumera apud Auctores occurrunt.

Comparativa cum exponuntur per *quàm*, ablativum adsciscunt; ut Hor. *Vilius argentum est auro, virtutibus aurum*; id est, *quàm astrum, quàm virtutes*.

Regitur Ablativus iste non à comparativo, sed præpositione præ intellectu

ut, integre sit *vilius est argentum pra auro, aurum pra virtutibus*. Nempe ut in positivo dicitur *pra nobis beatus*. Cic.

Adsciscunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus significat: ut,

Cicero, *Quanto doctior es, tanto te geras submissius*.

Hic etiam statuenda est ellipsis praepositionis: Nam integre est *pra quanto doctior es, pra tanto te geras submissius*. Et similiter *maximus aetate* integre erit *maximus ab aetate, vel pra aetate*.

Tanto, quanto, multo, longè, aetate, natu, utriusque gradui apponuntur: ut Catull. Tanto pessimus omnium Poëta, Quanto tu optimus omnium patronus.

Eras. *Nocturnae lucubrationes longè periculosissima habentur.*

Longè ceteris peritior es, sed non multo melior tamen.

Juven. *Omne animi vitium tanto conspectius in se*

Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.

Major & maximus aetate. Major & maximus natu.

DATIVUS.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt: ut,

Virgil. *Sis bonus ô felixque tuis.*

Martial. *Turba gravis paci, placideque inimica quieti.*

Est finitimus Oratori Poëta.

Ovidius, *Qui color albus erat, nunc est contrarius albo.*

Martial. *Jucundus amicis. Omnibus supplex.*

Horatius, *Si facis ut patriae sit idoneus, utilis agro.*

Huc referuntur nomina ex *Con* praepositione composita: ut, *Contubernalis, commilito, conservus, cognatus, &c.*

Cum Dativus jungitur hujusmodi Nominibus, non proprie regimen est, sed convenientia: siquidem omnium hoc Adjectivorum, omnium etiam verborum commune sit, ut Dativus iis congruat seu personae, seu rei, quando significatur aliquid accedere vel decedere.

Quaenam quid si dicamus & hic praepositionem intelligi? Nam licet nulla Latinis Præpositio regat Dativum, tamen cum Latinis olim, ut Græcis, eadem erat terminatio Dativi & Ablativi, animo concipi poterit Præpositio, quæ olim Dativum & Ablativum rexit; sive ea sit *in*, sive *pro*, vel alia. Sane Græci in Dativis acquisitionis videntur intelligere: ut, *χρήσιμον τῷ τῷ*, utile illi, *pro ἑ* vel *ἐπὶ τῷ τῷ*, *in illo*, vel *σὺν ἑ* *τῷ τῷ*, *cum illo*, vel *ἀπὸ τῷ τῷ*, *pro illo*, vel *causa illius*. Quin & Latini sæpe ejusmodi per praepositionem efferunt: ut *utilis illi*, vel *ad illud*. Item in aliis linguis hæc cum Præpositione exprimuntur, ut Anglis, *'Tis good for me*, quasi dicas, *bonum pro me*.

Ab universali quam diximus natura, sive proprium sive ellipticum est: sermo-

sermonem placet, est illud, quod tam multa, quæ naturâ suâ Genitivum postulent, Dativo etiam jungi videamus. Ut, *Vino modo cupida estis*, Plaut. *Participem studiis Caesar habere solet*, Ovid. Ubi si Præpositionem intelligi placet, ea fuerit *in*, quasi dicas, *in vino cupidus, in studiis particeps*: ut Græcis intelligeretur ἐν, quæ Dativum regit.

Huc quoque pertinet, quod *consci* non tantum cum ad personam refertur, quomodo dicimus *consci sibi*; sed etiam cum respicit rem, interdum Dativum admittit. Ut, *Conscium illi facinori*, Cic. *Cæptis conscia nostris*, Ovid. Par ratio cum Græci dicunt συνιδῶς ἑαυτῷ *sibi conscius*, ubi Dativus à Præpositione dependet.

Quædam tamen ex his Adjectivis etiam Genitivo gaudent: ut, Lucanus, *Quem metuis par hujus erat*.

Terentius, *Patres æquum esse censent, nos jamjam à pueris illico nasci senes, neque illarum affines esse rerum, quas fert adolescentia*.

Idem, *Domini similis es*.

Virgilius, *Præterea regina tui fidissima dextrâ*

Occidit ipsa suâ.

Auson. *Mens conscia recti*.

Genitivus extra verbalia nunquam legitur ab Adjectivo, nisi suam prius exuerint naturam. Quare Adjectiva hujusmodi verius pertinent ad canona de Substantivo regente alterum Substantivum in casu patrio. Nam *amicus, cognatus, affinis*, eodem modo dicuntur ac *frater ejus*.

Communis, alienus, immunis, variis casibus serviunt: ut Cicero, *Commune animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causâ.*

Mors omnibus communis. Hoc mihi tecum commune est.

Sallust. *Non aliena consilii*. Sen. *Alienus ambitioni*.

Cic. *Non alienus à Scævole studiis*.

Ovid. *Vobis immunibus hujus esse mali dabitur*.

Plinius, *Caprificus omnibus immunis est*.

Immunes ab illis malis sumus.

De Dativo Adjectivis hujusmodi additò nulla est ambiguitas: quippe jungitur iis per modum acquisitionis.

Genitivus regitur à Substantivo intellecto. Nam *commune omnium animantium* integre est, *commune negotium omnium animantium: immunis mali, à re mali, hoc est, malo: aliena consilii*, significat *ratione consilii*. Verum neque hæc nativa Romanorum locutio, sed transmarina. Sic enim Græci, κακίας ἀλλοτριῶν, *alienum vitii*, pro à *vitio*. Ablativus denique, quem Adjectiva hujusmodi regere aiunt, à Præpositione dependet.

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam Accusativo cum Præpositione adjunguntur: ut Cic. *Natus ad gloriam*.

Atque hic Accusativus à Præpositione regitur. Quin & id notandum Adjectiva idoneus, aptus, par, aut simile intelligi in his, *Solvendo non erat*, Cic. *Qui oneri ferendo non essent*, Liv. *Qua restringendo igni forent*, Idem. Ut

integre sint, *Solvendo ari alieno aptus non erat. Qui oneri ferendo idonei non essent: Qua restringendo igni apta forent.*

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut & Participia, seu potius participialia in *diis*, Dativo adjecto gaudent: ut, Martial. *O mihi post nullos Juli memorande sodales.* Statius, — *nulli penetrabilis astro Lucus erat.*

Dativus his per modum acquisitionis jungitur.

A C C U S A T I V U S.

Magnitudinis mensura subjicitur Adjectivis in Accusativo: ut, *Gnomon septem pedes longus, umbram non amplius quatuor pedes longam reddit.*

Interdum & in Ablativo: ut, Columella, *Fons latus pedibus tribus, altus triginta.*

Interdum etiam & Genitivo: ut Columella, *In morem horti areas latas pedum denum, longas pedum quinquagenum facito.*

Trifariam quidem construuntur Adjectiva quæ dimensionem significant. Dicimus enim, *longum sex pedum, sex pedes, & sex pedibus.* Sed in primo intelligitur Ablativus *longitudine*, indeque regitur Genitivus *pedum*. In secundo reticetur præpositio *ad*: ut integre sit *ad sex pedes*. In tertio etiam intelligitur Præpositio *à*, vel simile.

A B L A T I V U S.

Adjectiva quæ ad copiam egestatemve pertinent, interdum Ablativo, interdum & Genitivo gaudent: ut,

Plautus, *Amor & melle & felle est fecundissimus.*

Horatius, *Dives agris, dives positus in sænore nummis.*

Virgilius, *At fessæ multa referunt se nocte minores,
Crura thymo plenæ.*

Idem, *Quæ regio in terris nostri non plena laboris?*

Idem, *Dives opum, dives pictæ vestis, & auri.*

Perfius, *O curvæ in terras animæ, & cælestium inanes!
Expers fraudis. Gratia beatus.*

Quanquam abunde pateat, duplicem esse Adjectivorum hujusmodi structuram: non tamen eo existimandum nihil referre, utrum hoc an isto pacto loquuntur: in aliquibus enim tutius priori, in aliis posteriori modo rectius utimur. Ita, ut Fabius autor est, Cicero potius *plenus* jungit gignendi casui, quam auferendi. Etiam *pauper* melius sociatur Genitivo, quomodo Horatius, *Pauper agrestium Daunus.* Ac similiter *egenus, indigus, fertilis, sterilis.*

Porro verum non est, Genitivum hic vel Ablativum regi ab Adjectivo. Genitivo enim junguntur more Græcorum: qui itidem dicunt, *πλούσιος χρημάτων, dives pecunia: ἐσθὲς πάντων indigus omnium:* ut nempe Genitivus regatur à Præpositione *ἐκ* vel alia. Quod vel hinc constat, quia Latini

tini sæpius exprimunt Præpositionem, ac in vulgarium quoque Linguarum idiotismis Præpositio addi solet. At, ut suppleatur quod deest, quia nulla est Latinis Præpositio quæ Genitivum amet, concipi debet Substantivum generalissimum, puta *negotium*, vel *res*. Ut, *plenus vini*, integre fit, *re vini*, sive cum Præpositione à *re vini*. Item *vacuus curarum*, fit pro à *re curarum*, quomodo *res voluptatum*, pro *voluptatibus* dixit Plautus. Sic *dives agrorum*, hoc est, *re agrorum*. Possis tamen hic etiam ratione vel ergo intelligere, ut *dives agrorum*, fit pro *ratione agrorum*, sive *agrorum ergo*. Nam ergo Dativum vel Ablativum esse ab ἔργον alibi dicitur. De causâ Ablativi statim dicitur.

Nomina diversitatis Ablativum sibi cum Præpositione subiungunt: ut,

Virgil. *Alter ab illo. Aliud ab hoc. Diversus ab isto.*

Nonnunquam etiam Dativum: ut, *Huic diversum.*

De Ablativo Nominibus diversitatis addito planum est; & Dativi eadem est ratio ac illorum Adjectivorum, quibus acquisitio significatur.

Adjectiva regunt Ablativum significantem causam: ut, *Pallidus ira. Incurvus senectute. Livida armis brachia. Trepidus morte futura.*

Forma vel modus rei adjicitur nominibus in Ablativo: ut, *Facies miris modis pallida. Nomine Grammaticus, re barbarus.*

Cic. *Sum tibi naturâ parens, præceptor consiliis.*

Virgilius, — *Trojanus origine Cæsar. Spe dives, re pauper. Syrus natione.*

De Adjectivis significantibus causam, formam, vel modum, similiter statuendum, ac de iis quæ Accusativum regere dicuntur. Nam utrobique regitur casus à Præpositione: si Accusativus sit, à Præpositione Accusativum regente; si Ablativus, à Præpositione itædem quæ Ablativum requirat. Quod hinc constat, quia Præpositio sæpius expressa reperitur. Ut, *Antonius ab equitatu firmus esse dicebatur*, Cic. *Pænos tenere castra*, à *stationibus, vigiliis, omni justâ militari custodiâ, firma & tuta*. Liv. *Sic invictus à labore*, à *Philosophia instructior*, Cic.

Atque locum habet in Ablativis qui adduntur adjectivis copiæ vel inopiæ. Nam & his causa vel modus significatur. Ut, *dives agris*, pro *ab agris*, vel *ex agris*: *plenus vino*, pro *de vino*, ut Itali dicunt *pleno de vino*, Galli *plein de vin*, & nos *full of wine*. Hæc recte referri ad Ablativum causæ, inde cognoscimus, quia *dives agris* & *plenus vino*, idem valeant ac *dives ob agros*, *plenus propter vinum* vel *vini causa*.

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adjectum volunt: ut,

Ter. *Dignus es odio. Qui filium haberem tali ingenio præditum.*

Virg. *Atque oculis capti fodere cubilia talpæ.*

Idem, *Sorte tuâ contentus abi.*

Horum nonnulla Genitivum interdum vendicant: ut,

Ovid. *Militia est operis altera digna tui.*

Virgil. *Descendam magnorum haudquaquam indignus avorum.*

Porro & in his Ablativus à Præpositione regitur, & Genitivus à Substantivo

stantivo intellecto. Ut, *dignus laude integre sit de laude; & dignus laudis, pro re laudis, hoc est laude.*

Pronominum Constructio.

MEI, tui, sui, nostri, vestri, Genitivi primitivorum ponuntur cum passio significatur: ut, *Languet desiderio tui.*

Ovid. *Parasque tui lassitat corpore clausa meo. Imago nostri.*

Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiciuntur cum actio vel possessio rei denotatur: ut, *Favet desiderio tuo. Imago nostra, id est, quam nos possidemus.*

Scriptores classici non raro hoc discrimen negligunt. Ita, ut auctor est Cicero, *invidia* tum active tum passive usurpatur: unde idem semel iterumque dixit, *invidia mea*, de eâ qua mihi invidetur. Simile illud Terentii. *Nam neque negligentia tuâ, neque odio id fecit tuo*, ubi *negligentia tuâ* est, quâ tu negligeres, & *odium tuum*, quo te alius prosequitur. Idem, *In eâ re utilitatem ego faciam ut cognoscas meam*, hoc est, quæ ex me percipitur. Et alibi, *ut facile scires desiderio id fieri tuo*, pro tui. Contra *insidia alicujus* dixit Cicero, pro iis, quæ alicui tenduntur.

Nostrum & vestrum, Genitivi sequuntur distributiva, possessiva, comparativa, & superlativa: ut, *Unusquisque vestrum. Nemo nostrum. Ne cui vestrum sit mirum. Major vestrum. Maximus nam nostrum.*

Genitivus hic pluralis, ut in Nominibus partitive acceptis, regitur ab Ablativo numero, atque Ablativus ille à Præpositione *ex*.

Hæc Possessiva, *Meus, tuus, suus, noster & vester*, hos Genitivos post se recipiunt, *Ipfius, solius, unius, duorum, trium, &c. omnium, plurium, paucorum, cujusque*: & Genitivos Participiorum quæ ad Genitivum primitivi in possessivo inclusum referuntur: ut,

Ex tuo ipsius animo conjecturam feceris.

Cic. *Dico meâ unius opera rempublicam esse liberatam.*

Idem. *Meum solius peccatum corrigi non potest.*

Erasm. *Noster duorum eventus ostendat, utra gens sit melior. In sua cujusque laude præstantior. Nostrâ omnium memoriâ.*

Brut. ad Cicer. *Vestris paucorum respondet laudibus.*

Hor. — *scripta cum mea nemo legat, vulgo recitare timentis.*

Genitivi hi non reguntur à Pronomine possessivo, sed à substantivo illo cui additur Pronomen possessivum. Exempli gratia, *illud Meum solius peccatum corrigi non potest*, integre sit, *meum mei solius*. Ubi quid apertius quam duos istos Substantivos regi à nomine Substantivo *judicium?* *Mei* vero brevitas causa omittitur, quia ex *meum* satis intelligitur.

Sui & suus reciproca sunt, hoc est, semper reflectuntur ad id quod

quod præcessit in eadem oratione; ut, *Petrus nimis admiratur se. Parcit erroribus suis.*

Aut annexa per copulam: ut, *Magnopere Petrus rogat, ne se deserat.*

Canones de Reciprocis.

1 Reciprocum usurpatur, quoties reditur ad præcedentem casum: hoc est cum quem verbum habet à fronte, sive is Nominativus erit, sive Accusativus.

2 Usurpatur reciprocum, etsi non redeatur ad casum sequentem, sive à tergo rectum, modo structura hujusmodi sit ut in priorem possit resolvi.

3 Si ob neglectum reciproci nulla oriatur ambiguitas, potest aliquando ejus loco aliud relativum poni.

Exemplis hæc fient planiora.

Primum erat, Reciproci usum esse, cum reflectimus ad casum qui est à fronte verbi. Ut illo Ciceronis, *Cererem antiquissimam à C. Verre ex suis templis esse sublatam.* Ubi Reciprocum habet locum, quia redimus ad *Cerem*, qui casus verbum esse præcedit. Perque Nominativum & particulam sic resolvas, *Quod Ceres antiquissima à C. Verre sublata sit ex templis suis.* At non similiter dicam, *C. Verres sustulit Cererem antiquissimum è templis suis.* Quippe ita *C. Verres* erit casus verbi à fronte, eoque *C. Verris* templa intelligi possint. Ac Proinde ne in persona hic erretur, satius sit dicere, *è templis ejus.* Vel si nulla hic ambiguitas videatur, quia satis pateat nulla Verrem templa habuisse, pro exemplo illud fuerit, *Verres expulit Seiam ex villa sua.* Ubi *Verris* potius villa intelligitur; sin de villa *Seiæ* sermo est, satius sit *ejus* dicere. Similiter in illo Ciceronis, *Tum Pythius piscatores ad se vocavit, & ab his petivit, ut ante suos hortulos postera die piscarentur.* Verbum *petivit* ante se habet Nominativum *Pythium* cujus hortum cum intelligantur, *suos dicendum.* Quod si Cicero dixisset, *Piscatores erant à Pythio rogati, piscatores erit casus à fronte: eoque, cum rogati sint piscatores ut ante Pythii hortos piscarentur, Cicero potius dixisset, ut ante ejus hortos piscarentur.*

Alterum erat, etiam reciprocum usurpari, etsi non redeatur ad casum verbi à fronte positum, modo, servata sententiâ, structura verborum in priorem formam possit commutari. Ut in illo Maronis, *trahit sua quemque voluptas.* Integre erit *voluptas sua trahit hominem quemque.* Hic, licet non reditur ad casum à fronte, reciprocum subjicitur, quia tantundem valet structura, ac ista. *Homo quisque trahitur à voluptate sua.* Sic in illo Martialis, *Et sua riserunt secula Maonidem.* Cujus structuram, sic, salvâ sententiâ, convertas in priorem formam, *Et Maonides est risus à seculis suis.* Ubi peperam dixeris à *seculis illius.* Sic secundum priorem formam dicitur, *Dissolutus negligit quid de se à quoque dicatur: Ita Cicero posteriori structurâ, Negligere quid de se quisque sentiat, est dissoluti.*

Tertium erat, quandoque aliud relativum pro reciproco usurpari: ut si nulla inde oriatur ambiguitas. Tale est cum utimur Præpositione inter post gignendi, dandi, & auferendi casum. Ibi enim nunc reciproco utimur, nunc pronomine *ipse*, vel interdum etiam *iste*. Ut apud Ciceronem, *Una spes est salutis istorum inter istos dissensio.* Usitatius fuerit *inter se*, vel etiam *ipso*. Ut alibi leges, *Nec mihi cæterorum judicio videntur solum, sed etiam inter ipso consensu.*

Quin & dixeris, *Cepi columbam in nido suo, & in nido ejus.* Prius rectum est, quia oratio tantundem valet, ac illa, *Capta à me columba in nido suo.* At *ejus* habet locum, quia non est periculum ab ambiguitate. Sic *supplicium sumpsit de famoso fure cum sociis suis, vel sociis ejus.* At si copula addatur

gur, dispar fit ratio; nec enim dixeris, *supplicium sumpsi de fure & sociis suis, sed ejus.*

Porro ut magis liqueat quam late pateat hæc structura, primò exempla afferemus, ubi pro reciproco usurpatur aliud relativum; deinde ubi pro Relativo sumatur reciprocum.

Prioris generis est illud Ciceronis, *Omnes boni, quantum in ipsis fuit, Cæsarem occiderunt.* Poterat Cicero, se dixisse. *Si non poterat causas defendere, illa prestare debebit, quæ erant in ipsius potestate, Id. ubi ipse est pro sua.* *Perfuga Fabricio pollicitus est, si præmium ei proposuisset, se Pyrrhum veneno necaturum, Id. Ei dixit pro sibi.* *Abisari Alexander nuntiare jussit, si gravaretur ad se venire, ipsum ad eum esse venturum, Curt.* Varietatis ergo prius se, mox ipsum ait. *Quapropter non petit, ut illum miserum putetis, nisi & innocens fuerit, Quint. Illum pro se.*

Atque his locis *is*, vel *ipse*, vel *ille*, accipitur pro *sui* vel *suis*. Verum & *sui* itidem & *suis* pro *ejus*, sæpius usurpantur. Ut illo Ciceronis, *Non enim à te emit, sed prius quam tu suum sibi venderes, ipse possedit: sibi pro ei.* *Quæ nox sibi proxima venit, insomnis, Luc. Quod judicium sibi cunque erat, Cic. pro quodcunque ei judicium erat. Medeam prædicant in fugâ fratris sui membra in iis locis, quâ se parens prosequeretur, dissipavisse, Cic. se pro eam. Si C. Cæsaris, fortissimorum sui patris milisum exercitus non fuisset, Cic. sui pro ejus.*

Ipsè ex Pronominibus solùm trium personarum significationem repræsentat: ut,

Ipsè vidi, ipse videris, ipse dixit.

Et Nominibus pariter ac pronominiibus adjungitur: ut,

Ipsè ego, ipse ille, ipse Hercules.

Idem, etiam omnibus personis jungi potest: ut,

Ego idem adsum.

Terentius, Idem has nuptias perge facere.

Virgil. Idem jungat vulpes, & mulgeat hircos.

Hæc Demonstrativa, *Hic, ille, iste*, sic distinguuntur: *Hic*, mihi proximum demonstrat; *iste*, eum qui apud te est, *ille* enim qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, tum usurpatur, cum ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut, *Alexander ille magnus.* *Iste*, vero ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut Terent. *Isum æmulum quod poteris ab eâ pellito.*

Hic & *ille*, cum ad duo anteposita referuntur; *Hic* ad posterius & propius; *Ille* ad prius & remotius proprie ac utilitatissimè referri debet: ut Colum. *Agricolæ contrarium est pastoris propositum: ille quàm maxime subactò & puro solo gaudet, hic navali graminosoque; ille fructum è terra sperat, hic è pecore.* Est tamen, ubi è diverso Pronomen hic ad remotius suppositum referri invenias, & *ille* ad propius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post Verbum.

Verba Substantiva; ut, *sum, forem, fio, existo*: verba vocandi passiva, ut *Nominor, appello, dicor, vocor, nuncupor*; & iis similia, ut *Scribor, salutor, habeor, existimor*: item verba gestus, ut *Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro*, utrinque Nominativum expetunt; ut, *Deus est summum bonum.*

Perpusilli vocantur nani. Fides religionis nostræ fundamentum habetur.

Malus pastor dormit supinus.

Lactantius, Homo incedit erectus in cælum.

Denique omnia ferè verba post se Nominativum habent Adjectivi Nominis, quod cum supposito verbi, casu, genere & numero concordat: ut,

Rex mandavit primus extirpari hæresin.

Pii orant taciti. Boni discunt seduli.

Infinitum quoque utrinque eisdem casus habet, præcipuè cum verba optandi, eiusque similia accedunt: ut,

Hypocrita cupit videri justus. Hypocrita cupit se videri justum.

Malo dives esse quam haberi. Malo me divitem esse quam haberi.

Claud. Vivitur exiguo melius; natura beatis

Omniibus esse dedit, si quis cognoverit uti.

Martialis, Nobis non licet esse tam disertis, vel disertos.

Terentius, Expedi bonas esse vobis.

Ovidius, Quo mihi commisso non licet esse piam.

Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur Accusativi ante verba infinita. *Nos esse disertos. Vos esse bonas. Me esse piam.*

Causa utriusque sermonis ea est, quod unus sit natus linguæ Romanæ; alter transmarinus & à Græcis acceptus. Romani eo Accusativum exigunt, quia casus is (ut in Regulâ dictum) convenit cum Pronomine intellecto. Ut *Licet vobis esse otiosos*, pro *licet vobis vos esse otiosos*. *Contingit tibi evadere optimum civem*, pro *contingit tibi, evadere te optimum civem*. At altero modo loquuntur exemplo Græcorum. Ut, *Cui primum licet vel contingit esse medico*, postea *bono medico*. Sic enim Plato, ὃ πρῶτον μὲν ὑπάρχει ἰατροῦ εἶναι, ἔπειτα ἀγαθῶ ἰατρῶ. Iocrates, Πρῶτον μὲν βελτίους ἀπάντων ἀνθρώπων εἶναι. *Convenit nobis hominum esse optimis*. Et similia alibi, & apud alios.

Genitivus post Verbum.

SUM Genitivum postulat, quoties significat possessionem, aut ad aliquid pertinere: ut,

Virgilius, — pecus est Melibæi.

Cicero,

Cicero, *Adolescentis est majores natu revereri.*

Virgil. *Regum est parcere subjectis, & debellare superbos.*

Genitivus ille non regitur à Verbo Substantivo, sed à Nominè intellecto. Nam *pecus est Melibæi*; ita supplendum, *pecus hoc est pecus Melibæi*. Vel generatim intelligo *res*, ut integre sit *pecus est res Melibæi*. Sic est *Adolescentis*, nempe proprium munus. Nominativum expressit Cicero in illo, *Sapientis est proprium*, nil quod pœnitere possit, *facere*. Eiusdem monetæ sunt, *Est moris*, puta *res*. *Vincere est laboris*, nempe *res*, *negotium* vel *opus*.

Excipiuntur hi Nominativi, *Meum*, *tuum*, *suum*, *nostrum*, *vestrum*, *humanum*, *belluinum*, & similia: ut, *Non est meum contra auctoritatem Senatûs dicere.*

Terent, *Eia, haud vestrum est iracundos esse.*

Humanum est irasci.

At hic subintelligi videtur *Officium*, quod aliquando etiam exprimitur; ut Terentius, *Tuum est officium has bene ut adfirmules nuptias.*

Verba æstimandi genitivo gaudent; ut, *Plurimi passim sit pecunia, Pudor parvi penditur. Nihili, vel, pro nihilo habentur literæ.*

Horat. *Plusis opes nunc sunt, quàm præci temporis annis.*

Æstimo, vel Genitivum, vel Ablativum adsciscit; ut Valerius Maximus, *Non hujus te æstimo. Magno ubique virtus æstimanda est.*

Flocci, nauci, nihili, pili assis, hujus, teruncii, his verbis, *Æstimo, pendo, facio*, peculiariter adjiciuntur; ut, *Ego illum flocci pendo. Nec hujus facio, qui me pili æstimat.*

Reguntur universi hi Genitivi, aut ab Accusativo *rem* vel *pretium*, aut ab Ablativo *re* vel *pretio*. Nam illud *magni æstimo*, integre est, *rem magni pretii æstimo*; sive *pro magni aris pretio æstimo*. Vel suppleas hoc pacto, *pro magni pretii re æstimo*. Itidem *parvi duco*, sic suppleas, *rem parvi pretii duco*, vel *pro re parvi pretii duco*. Ut, usitate dicitur, *pro nihilo ducere*. Adjectiva in talibus cum *aru* vel *pretii* convenire, cognoscimus ex eo, quod similiter dicitur *Codex accepti & expensi*, puta *aris*: De *meo*, puta *are*. Imo Terentius Substantivum expressit. *Videtur*, inquit, *esse quantivis pretii*, ubi nihil nisi Substantivum *res*, desideratur. Quare illud Ciceronis, *Magni æstimabat pecuniam*, supplendum hoc pacto, *Rem magni pretii æstimabat pecuniam*. Atque hinc facile est supplere alteram ellipsin, cum verba æstimandi junguntur Ablativis *magno*, *permagno*, *parvo*, *nihilo*. Item Substantivis ejusdem casus; ut, *tribus denariis æstimavit*. Quorum ellipsin sic suppleas, *æstimas pro permagno, pro nihilo, pro tribus denariis*; quomodo dicitur *pro nihilo putare, vel habere*.

Singularia sunt ista: *Æqui boni consulo. Æqui boni facio*, id est, *in bonam accipio partem*.

In his gemina est ellipsis, una Substantivi ejus, quod regit; altera illius quod regitur. Nam *consulo æqui & boni*, valet *statuo*, vel *censeo esse æqui, vel boni animi, aut hominis*. Regens suppleas si dicas, *æqui & boni, seu hominis officium, aut factum*. Itidem *consulo boni*, valet, *interpretor esse boni animi, vel viri munus, aut factum*.

Verba

Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi, & confimilia, Genitivum postulant, qui crimen significet: ut,

Plaut. *Qui alterum incusat probri, ipsum se intueri oportet.*

Cicero, *Etiā sceleris condemnat generum suum.*

Ovid. *Parce tuum vatem sceleris damnare, Cupido.*

Admoneto illum pristinae fortunae. Furti absolutus.

Vertitur hic Genitivus aliquando in Ablativum, vel cum Præpositione vel sine Præpositione: ut,

Cic. *Si in me iniquus es judex, condemnabo eodem ego te crimine.*

Gellius, *Uxorem de pudicitia graviter accusavit.*

Cicero, *Putavi ea de re admonendum esse te.*

Genitivus, quem regere aiunt accusandi, absolvendi, & damnandi verba, dependet ab Ablativo intellecto. Ut cum dico, *argui pigritia, notari avaritia*, Genitivus regitur à crimine; quod hic intelligitur; à Martiale autem exprimitur, *Uxor tua Galle notatur, Immodica fædo crimine avaritia*. Et alibi *Arguitur lenta crimine pigritia*. Simile sit, *accuso, vel absolvo adulterii, puta crimino*. Quin & suppleri possit hoc pacto, *damnari vel absolvi parricidii scelere, inertia peccato*. Quos etiam Ablativos jungi videas absolvendi verbis. Ut, *hunc ille vir summus, scelere solutum, periculo liberavit*. Cic. *Ego me etsi peccato solvo, supplicio non libero*, Liv. Imo aliter etiam expleas Ut, *Accuso vel damno te furti, id est, causâ*. Postulare aliquem repetundarum, puta *actione*. *Condemno te quadrupli, vel capitis, nempe pœnâ*.

Necdum tamen sic quoque integer erit sermo: quia Ablativus ille, quem vidimus, regitur à Præpositione intellectâ. Ut enim elliptice dicuntur ista Martialis, *argui crimine pigritia, notari crimine avaritia*; sic citra elliptin efferuntur, *Argui de crimine pigritia, notari de crimine avaritia*. Pro quibus concisus dici solet, *Argui de pigritia, notari de avaritia*. Cicero quoque aliquoties, *postulare de repetundis*, pro quo *postulare repetundis* ait Suetonius. Idem Cic. *De beneficiis accusabantur. De vi condemnati. De pravariatione absolutus*.

Nec quia naturalis ille sermo sit, eo existimandum sic semper loqui licere. Ubi enim à nativa locutione consuetudo refiliit, non primævo sermoni insistendum, sed recepto. Sane Ablativus cum Præpositione locum non habet, cum est generale criminis nomen, ut *scelus, maleficium, peccatum, &c.* Neque enim dicitur *postulare aut accusare de crimine, aut scelere*; sed *criminis aut sceleris, vel crimine & scelere sine Præpositione*.

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & Superlativus gradus, non nisi in Ablativo id genus verbis subduntur; ut, Accusas furti, an stupri, an utroque? sive de utroque? Ambobus, vel de ambobus: Neuro, vel de neutro? De plurimis simul accusaris.

Satago, misereor, miseresco, Genitivum admittunt; ut,

Terentius, *Is rerum suarum satagit.*

Virgilius, — *oro miserere laborum*

Tanorum, miserere animi non digna ferentis.

Stattius, *Et generis miseresce tui.*

Satago èd Genitivum habet, quia dicitur quasi *sat ago*. Ut apud Plautum *Nunc agitas tute sat tuarum rerum*, ubi *sat* Accusativi loco est, quod sit per syncopen à *sat* nomine antiquo. At *misereor* Genitivum habet, sicut alia verba passionem vel affectum significantia more Græcanico. Quemadmodum

modum & Genitivum regunt verba quædam *abstinendi, admirandi, arcendi, curandi, negligendi, desinendi, dominandi, ignoscendi, liberandi, participandi*: nempe vi Præpositionis subintellectæ quæ Genitivo jungitur. At quia nulla Latinis est Præpositio, quæ Genitivum regat, causa hujusmodi regiminis petenda est à nomine generali subintellecto. Ut *discrucior animi, supple dolore, cura, vel cogitatione, mente, &c.* Ut Plautus dixit, *nullam mentem animi habeo.* Et cum dico *miserere fratris*, possit intelligi *causa*; ut integre sit, *miserere fratris causa.*

At *misereror & miseresco* rariùs cum Dativo leguntur: ut,
Seneca, *Huic succurro, huic misereror.*
Boëtius, *Dilige jure bonos, & miseresce malis.*

Dativus hic suspectus videtur. Nam Priscianus in castigationibus suis auctor est, in veteribus Senecæ Codicibus haberi, *hujus misereror*, quod & Lipsius secutus. Linacer quidem ait apud Ciceronem ipsum legi, *miserere patris pestibus*, sed ibi versus hi sic concipiuntur, ex Sophoclis Trachiniis expressi,

*Perge, aude, nate, illacryma patris pestibus:
Miserere, gentes nostras flebunt miserias.*

Ubi Dativus regitur ab *illacrymo*, quod apud eundem Ciceronem Dativo junctum occurrit, *Quid dicam de Socrate, cujus morti illacrymari soleo.* Posterioris tamen ævi Scriptores *miserere* Dativo jungere, negandum non est.

Reminiscor, obliviscor, meminî, Genitivum aut Accusativum desiderant; ut *Data fidei reminiscitur.* *Proprium est stultitiæ aliorum vitia cernere, oblivisci suorum.* Ter.

Plaut. *Faciám ut meique ac hujus diei, ac loci semper memineris.*

Cic. *Omnia quæ curant senes meminerunt.*

Memini de hac re, de armis, de te; id est, mentionem feci.

Genitivus iste regitur à Substantivo intellecto. Ut, *memini beneficii* valet *memoriam*, vel de *memoria beneficii*. Sic *reminisci* vel *recordari pueritiæ* valet, *pueritiæ memoriam*, vel de *memoria pueritiæ recordari*. Priori modo supplet ipse Cicero, *Pueritiæ, inquit memoriam recordari ultimam.*

Eadem est ellipsis cum dicitur, *Venit mihi in mentem hujus rei*, vel de *hac re*. Cicero, *Non minus sape ei venit in mentem potestatis, quam aequitatis tuæ.* Nam & hic subtrahitur *memoria* vel *recordatio*. Alii Enallagen statuunt, nempe *ejus rei* dici pro *ea res*. Sed non sic aperiunt causam figurati sermonis; quæ non aliunde intelligitur, quam ex ellipsi.

Potior, aut Genitivo, aut Ablativo jungitur: ut,

Plaut. *Romani signorum & armorum potiti sunt.*

Virgil. *Egressi optatâ Troes petiuntur arenâ.*

Regitur Genitivus iste à *facultate, potentiâ*, vel simili Ablativo intellecto, Ablativus vero à Præpositione suppressâ.

Dativus

Dativus post Verbum.

OMnia verba acquisitivè posita adsciscunt Dativum ejus rei, cui aliquid quocunque modo acquiritur; ut,
 Plaut. *Mihi istuc nec seritur, nec metitur.*
 Virgil. *Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.*

HUIC REGULÆ APPENDENT

VARIÏ GENERIS VERBA.

Imprimis Verba significantia commodum aut incommodum regunt Dativum; ut,
 Virgil. *Illa seges demum votis respondet avari Agricolæ.*
Non potes mihi commodare nec incommodare.
 Idem, — *validis incumbite remis.*

Suam eruditionem tibi acceptam fert.

Ex his quædam efferuntur etiam cum Accusativo; ut,
 Cicero, *Unum studetis omnes, unum sentitis.*
 Plautus, *Si ea memorem, quæ ad ventris victum conducunt, mora est.*
 Cicero, *In hæc studia incumbite. Naturæne plus ad eloquentiam conferratur, an doctrina.*

Fessum quies plurimum juvat.

Verba comparandi regunt Dativum; ut,
 Virg. — *sic parvis componere magna solebam.*
Fratri se & opibus & dignatione adæquavit.

Interdum additur Ablativus cum Præpositione; ut,
 Comparo *Virgilium cum Homero.*

Aliquando Accusativus cum Præpositione *ad*; ut,
Si ad eum comparatur nihil est.

Verba dandi & reddendi regunt Dativum; ut,
Fortuna multis nimium dedit, nulli satis.
Ingratus est, qui gratiam bene merenti non reponit.

Hæc variam habent constructionem; *Dono tibi hoc munus! dono te hoc munere.*

Cicero, *Huic rei aliquid temporis impertias.*

Terent. *Plurima salute Parmenonem summum suum impertit Gnatho.*

Aspersit mihi labem: Aspersit me labe. Instravit equo penulam:
Instravit equum penulâ.

Ovid. *Ut piget infido consuluisse viro! id est, dedisse consilium, vel etiam prospexisse.*

Lucan. *Rectoremque ratis de cunctis consulit astris, id est, petit consilium, Consule saluti tuæ, id est, prospice.*

Terent. *Pessimè istuc in te atque in illum consulis, id est, statuis. Me-
 tuo,*

*uo, timeo, formido, tibi vel de te, id est, sum sollicitus pro te. Me-
tuo, formido te, vel à te: scilicet, ne mihi noceas.*

Verba promittendi ac solvendi regunt Dativum; ut,
Cicero, *Hæc tibi promitto, ac recipio sanctissime esse observaturum.*
Idem, *Æs alienum mihi numeravit.*

Verba imperandi & nuntiandi Dativum requirunt;
Hor. *Imperat aut servit collecta pecunia cuique.*

Idem, *Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe caveto.*

Dicimus, *Temporo, moderor tibi & te. Refero tibi & ad te.*

Item, *Refero ad Senatum, id est, propono. Scribo, mitto tibi & ad te.*
*Do tibi literas, ut ad aliquam feras. Do ad te literas, id est, mitto
ut legas.*

Verba fidendi Dativum regunt: ut,
Horat. — *vacuis committere venis nil nisi lene decet.*

Mulieri nè credas, nè mortuæ quidem.

Verba obsequendi & repugnandi Dativum regunt: ut,
Semper obtemperat pius filius patri.

Quæ homines arant, navigant, ædificant, virtuti omnia parent.

Ipsam hunc orabo, huic supplicabo.

Perlius, — *venienti occurrite morbo.*

Ignavis precibus fortuna repugnat.

At ex his quædam cum aliis casibus copulantur: ut,
*Ad amorem nihil potuit accedere. Hoc accessit meis malis. Illud con-
stat omnibus, seu inter omnes.*

Terent. *Hæc fratri mecum non conveniunt.*

Juven. — *servis inter se convenit ursis. Ausculto tibi, id est, obedio.*

*Ausculto te, id est, audio. Adamas dissidet magneti, seu cum magne-
te. Certat cum illo, & Græcanicè illi. Catul. Noli pugnare duobus,
id est, contra duos.*

Virgilius, *Tu dic mecum quo pignore certes.*

Verba minandi & irascendi regunt Dativum: ut,
*Utrique mortem minatus est. Terent. Adolescenti nihil est quod suc-
censeat.*

*Sum cum compositis, præter possum, exigit Dativum; ut, Rex
pius est reipublicæ ornameto. Mihi nec obest, nec prodest.*

Horat. *Multa petentibus desunt multa.*

Dativum postulant Verba composita cum his

Præpositionibus.

Præ. Cicer. Ego meis majoribus virtute præluxi.

Sed *præeo, prævinco, præcedo, præcurro, prævento, prævertor, Accu-
sativo junguntur.*

Ad. Albo gallo nè manum admeliaris.

Con. *Conducit hoc tuæ laudi. Convixit nobis.*

Sub. Terent. *Sabelet jam uxori, quod ego machinor.*

Ante. Cic. *Iniquissimam pacem justissimo bello antefero.*

Post. *Posthabeo, postpono famæ pecuniam.*

Virgilius, *Postposui tamen illorum mea seria ludo.*

Terent. dixit, *Qui suum commodum posthabuit præ meo commodo.*

Ob. Ter. *Quum nemini obtrudi potest, itur ad me.*

In. *Impendet omnibus periculum.*

Inter. Cic. *Ille huic negotio non interfuit modo, sed etiam præfuit.*

Pauca ex his mutant Dativum aliquando in alium casum; ut,

Quintil. *Præstat ingenio alius alium.*

Multos virorum anteit sapientiâ.

Terentius, *In amore hæc insunt vitia.*

Plinius, *Interdico tibi aqua & igni.*

Est pro habeo Dativum exigit: ut,

Perfius, *Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.*

Virgil. *Est mihi namque domi pater, est injusta noverca.*

Huic confine est suppetit: ut,

Horat. *Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.*

Sum, cum multis aliis geminum adsciscit Dativum: ut,

Exitio est avidis mare navis.

Speras tibi laudi fore, quod mihi vitio vertis?

Nemo sibi mimos accipere debet favori.

Est ubi hic Dativus, *tibi*, aut *sibi*, aut etiam *michi*, nullâ necessitatis, at festivitatis potius causa additur; ut, *Ego tibi hoc effectum dabo.* Terent. *Expedi mihi hoc negotium, Suo sibi hunc jugulo gladio.*

De Regimine Dativi ex iis judicium fieri potest, quæ de eo in Nominine dicta sunt. Nempe nullum Nomen, Verbum, aut Participium, proprie regit Dativum; jungitur tamen casus ille, ut Nomini, sic Verbo & Participio, quo significetur acquisitio, sive, ut loquuntur Scholæ, *finis cui*. Aristoteli enim & ejus Interpretibus duplex est finis, *cujus* & *cui*. Ita in moribus beatitudo est finis, *cujus* gratiâ omnia fiunt; homo autem est *cui* beatitudo acquiritur: Et in ædificatione *finis cuius* est domus, *finis cui*, est ille qui inhabitabit. Hujusmodi acquisitio sive *finis cui*, exprimitur Dativo. Ut huc pertineant quibus significatur aliquid dari, vel adimi: item prodesse vel obesse. Nam qui profunt, dant commodum: qui obsunt, incommodum. Itidem *consulere alteri* dicimus, quia, qui consulit, consilium dat. *Auxiliari alicui*, ut, *dare auxilia* apud Livium. Etiam sub verbis dandi continentur verba mandandi, sive impetrandi: Nam id qui facit, dat negotium & mandata. Hinc & metaphorice dicimus *mandare memoria*: cui contrarium, *dare oblivioni*, Quique mandanti obtemperat, operam ei dat amicam: adversam, qui adversatur. Ut causa sit manifesta cur & hæc Dativo jungantur. Sub verbis adversandi continentur verba irascendi, & minandi: ut par horum ratio sit. Datio quoque est in verbis nunciandi & credendi. Nam illis alteri confertur notitia rei nunciatæ: his tribuitur alteri fides. Item in verbis eventus, quia boni mali ve aliquid alteri cuipiam dicitur. Datio etiam significatur verbis ignoscendi: Itaque *alicui ignoscere*, dicitur,

ut

ut *dare veniam alicui*. *Studere* Dativo jungitur, quia notat *studium dare*. Atque ex his iudicium de similibus fiat.

Duplicia etiam inveniuntur, quæ nunc Dativum nunc Accusativum adfiscant. Eorum alia utrumque casum admittunt consuetudine Romanâ; alia vero casum unum more Romano, alterum Græco. Causa vero cur verbum idem, vel aliud ejusdem significationis, nunc dandi, nunc accusandi casui jungatur, ab eo capite arcessenda, quod natura verborum ejusmodi sit, ut Datio quidem & Acquisitio omnis significetur Dativo; omnis autem Actio in alium transiens (quo in genere est actio accusantis alium) accusandi casu applicetur. Exempli gratia, qui verberat, agit in alium. Dixero igitur *verberare aliquem*, non *alicui*. Agit quoque in alium qui verbis suis quenquam in fraudem inducit. Dicam ergo *fallere alium*, non *alicui*. Et tamen utrobique etiam datio est, five acquisitio: unde dicimus *dare verba & dare verbera*; quæ datio Dativo indicatur; ut, *Cui verba dare difficile est*, Ter. *Dare verbera Ponto*, Ovidius.

Quod in diversis vidimus verbis, idem locum habet, in eodem verbo aliter atque aliter considerato. Ut in *præstolor*, quod nunc Dativum, nunc Accusativum admittere auctor est Priscianus. Ut causa melius diluceat, origo vocis adferenda. A *præsto* fuit *præstus*, & diminutive *præstulus*, five, ut antiqui scripsere, *præstolus*; unde *præstolari*, quod Donatus exponit *præsto esse*. Nonnius *præstolari* etiam exponit *expectare* vel *manere*. Unde colligitur, in *præstolando* duo considerari, commorationem in loco, ac personam quam animo commorantes spectant. Si prius horum attendamus, non tam actio est quam quies in loco; eoque sufficit Dativus, qui omnibus verbis jungitur acquisitive considerato. Ut ergo dicimus *præsto est mihi*, *adeſt mihi*: Sic *præstolatur mihi*, hoc est *mei commodo*, vel *mei causâ*. Atque observat Donatus ita Ciceronem dicere, *Qui tibi ad forum Aurelium præstolarentur*. Verum in *præstolando*, illud etiam attenditur, quod aliquem spectemus & observemus, ubi cura est erga alium. Ut igitur *spectare, curare aliquem*, dicimus, sic etiam *aliquem præstolari*.

Geminum huic est *invidere*. Nam pro diversa consideratione verbi dixerunt *invidere alicui & aliquem*. Sed prius ponitur acquisitive, ut sententia sit, quenquam male alicui voluisse, eoque incommodum vel damnum dedisse. Alterum sumitur transitive, quia notatur ab invidente damnum in alterum redundasse. Quomodo acceptum etiam jungitur Accusativo personæ. Ut illa Ovidii, *Troadas invideo &c.* Rationem habemus à Tullio; ut qui dicat, *Invidia verbum ductum esse à nimis intuenſo fortunam alterius*; atque addat, hanc etiam causam esse cur Accusativo jungat Attius. Nimirum hoc vult, ut dicitur *videre aliquem*; sic dici *invidere aliquem*: indeque hoc verbi esse, quia invidi alienam felicitatem multum, cumque dolore videant.

Simile his est *præsto*; ubi itidem duo attendimus, propriam significationem & translatam. Proprie valet *antestō*, nempe à *præ*, quod proprie est loci: ut cum dicimus, *i præ* vel *præi*, ut *præstare* sit priori loco stare; quemadmodum *præire*, priori loco ire. Sed prior stare solet, qui dignitate potior est: unde *præ* quoque dignitatis est, ac *præstare* significat, *vincere, superare*. A propria significatione est, quod *præsto* communi structura verborum, quæ acquirere vel adimere significant, jungitur Dativo. Ab impropria est, quod, ut alia superandi verba, Accusativum regit. Priori modo ait Terentius, *Homo homini quid præstat*. Cicero, *Multum ceteris hominibus præstiterunt*. Sall. *Præstare ceteris animantibus*. At Accusativo usurpat Livius, *Quantum Galli virtute ceteros mortales præstarent*. Fabius, *Præstat ingenio alius alium*. Par ratio in *antestō*; uti & *anteo*, *antecedo*, *antevertō*, quæ utrique casui junguntur.

Etiam *indulgeo* ratione propriæ significationis olim Accusativum regit: postea ubi eam exiit, Dativum amavit. Conflatum enim est ex *ur-*

geo; & Præpositione in $\epsilon\pi\eta\lambda\iota\kappa\eta$, inferto *d*, & *r* in *l* mutato. Ergo ut *urgeo aliquem*, sic *indulgere aliquem*, dixere. Terentius, *Nimis me indulgeo*.

Moderor quoque hujus est generis. Dicimus enim *moderari affectui*, ut *modum imponere*. *Moderari affectum*, ut *regere vel gubernare*.

Sic *medicor morbo*, & *morbum*. *Palpor alicui*, & *aliquem*; *obrectare laudi*, & *laudem*.

Par ratio in *deficio*. Nam dicitur *deficit mihi*, acquisitive, ut *deest mihi*. Et transitivorum more, *deficit me*, ut *desituit*, vel *deserit me*.

Sic *occumbere morti* & *mortem*.

Curare itidem pro *operam dare*, & Dativum & Accusativum adsciscit. De Accusativo notum est. Nec aliter unquam Tullius, Virgilius, Livius, & similes. At Plautus, Appuleius, Macrobius, aliique Dativo jungunt.

Pleraque item verba, quæ Dativum adsciscunt, pro Dativo etiam habent Accusativum cum Præpositione. Ita dicimus, *adscribi Senatoribus*, & *in numero Senatorum*. Sic *conducit huic*, & *ad hanc rem*. Etiam *illudo*, *insulto*, *incesso alicui*, *aliquem*, & *in aliquem*.

Atque hæc eadem constructione, pro considerandi modo, variant structuram. At alia sunt, quæ pro significatione diversâ, nunc Dativo, nunc Accusativo sociantur. Quale est, *tempero*. Nam Dativum exigit, cum idem est ac *modum impono*. Ut, *Lingua temperare*, Plaut. *Temperare latitia*, Liv. *Nequeo mihi temperare quin*, &c. Plin. Similiter cum sumitur pro *abstinere*. Ut, *Te putet quisquam, cum ab Italia freto disjunctus esses, socius temperasse?* Accusativum autem regit, cum significat, cohibere intra ordinem, modum, ac mensuram suam. Quomodo dicimus, *temperare mundum*, *sumtus*, *rates*, *vires*, *vectigalia*, *metum*, *iras*, *lacrymas*, & similia.

Studeo quoque dandi casum poscit, cum notat *favere*. Ut, *Studuit Carilina*, Cic. Item cum significat *operam dare*. Ut, *Studete optimis disciplinis & artibus*. Qua significatione etiam Fabius, *In id solum student*. Et Gellius, *In ea re studebat*. Accusativum autem regit cum sumitur pro *volò*, *cupio*. Ut, *Horum ille nihil egregie præter cetera studebat*, Ter. *Ut omnes mulieres eadem aque studeant, nolintque omnia*; Idem. Nisi malis his locis esse ellipsin infinitivi *facere*, atque inde regi Accusativum. Quod si placet, nihil opus erit, *studendi* verbo tribuere novam *volendi* significationem.

Multa etiam sunt, quæ nunc Dativum habent, nunc Accusativum; sed unum more Romano, alterum more Græco. Ac in quibusdam videas Dativum juxta Romanam consuetudinem, Accusativum juxta Græcam: in aliis vero Dativum moris Græci, Accusativum Latini. Prioris generis est *suadeo*. Nam Romano more dicitur, *suadere alicui*; Græce autem apud Tertullianum & alios, reperias *suadere alium*. Nam *cum suasisse* est $\alpha\nu\epsilon\pi\acute{\alpha}\sigma\tau\alpha\varsigma\ \alpha\nu\tau\acute{o}\varsigma$: quomodo Homerus, Plato, & alii passim. Eiusdem generis est *maledico*, quod Petronius junxit Accusativo, *maledic illam versibus, ut habeat pudorem*. Nempe ut in illo Solonis, $M\eta\ \lambda\acute{\iota}\gamma\epsilon\ \kappa\alpha\kappa\omega\delta\epsilon\ \tau\epsilon\ \theta\eta\kappa\acute{o}\lambda\alpha$. Sic *benedico*. *Restat ut benedicentes Deum, ad curam corporis redeamus*, Appul. Mirum vero plurimis videbitur, si dixerimus, *lateo* quoque Romano more adsciscere Dativum, Græco autem Accusativum. Hinc sane est quod Dativum præfert Cicero, *Nihil agis, nihil moliris, quod mihi latere valeat*. Et alibi, *Ubi nobis hæc auctoritas tamdiu tanta latuit*. At *latet me* non magis est ex nativo more Romanæ Linguae, quam si diceretur, *est occultum me*, vel contrarium, *patet me*. Nec obstat quod dicatur, *fugit me*, quia sic loquimur metaphorice. Nam proprium est *fugit hostes*; quod vero *latet me* dicimus, id factum Græcorum exemplo, qui dicunt, $\lambda\alpha\tau\epsilon\acute{\iota}\tau\alpha\iota\ \mu\acute{\epsilon}$. Nec Hellenismum hunc refugit Maro, *Nec latuere doli fratrem Junonis, & ira*. Plinii etiam est, *latet plerosque*. Justinus quoque. *Sed res Hannibalem non diu latuit*.

Multo autem plura se offerunt, ubi Dativus contra sit consuetudinis Græcæ, Accusativus Romanæ. Suntque ea duplicia. Quædam Dativum habent pro Accusativo sine Præpositione; quædam vero pro Accusativo cum Præpositione.

Prioris generis sunt verba sequendi & comitandi. Ut, *Ita Diis est placitum, voluptati ut maror comes sequatur*, Plaut. Ut Græci ἐπιδοῦν τῇ ἰδούῃ Comitor etiam Dativum adsciscit apud Ciceronem: ut, *Cæteraque qua comitantur huic vita.*

Precandi quoque verbis similiter additur Dativus; ut *Pergin' precari pessimo?* Plaut. *Precatorem adeam, Qui mihi sic oret?* Ter. *Cui me fortuna precari, Et vitæ comtos voluit prætere ramos*, Virg. Pro quibus Latina consuetudo potius, *precari pessimum, orare me, quam precari.*

Hujus generis quoque est *deceat*. Nam Latino more Accusativum exigit; ut *Forma viros neglecta deceat*, Ovid. Pro quo Græci, πρὸς ἀνδράσι, & ὅμοις. Ita Plautus; *Nostro generi non deceat. Hac primum ut fiant, Deos quasō, ut vobis deceat*, Ter.

Sunt & alia quæ more Græco habent Dativum, Latino autem Accusativum, sed rectum à Præpositione. Quale est *incido*. Nam ut Matthæi προσιπτον τῇ δαίᾳ ἐκείνῃ. Sic Livius, *Agrestesque pavidi incidentes portis*. Et alibi, *Cum incidentem portis exercitum viderent, pro incidentem in portas.*

Quin & Dativus per Hellenismum ponitur, ubi Verbum absolute sine alterutro casu poni solet: ut in Verbo *oportet*. Nam cum ei additur Accusativus, convenit cum Infinitivo. Quare *oportet te*, Latinum non est. Ut tamen Græci πρὸς, sic Latini *oportere* quandoque jungunt Dativo. Ut, *Homini servo suos domitos habere oportet oculos*: Plaut.

Jubeo quoque huc pertinet cum Dativo jungitur. Volunt aliqui sic Livium dicere, *Gracchus jussit Cumanis*; sed in optimis Codicibus est *jussit*. Sed non refugit Macrobius. *Sacrorum custodibus jussit ne mulierem interesse permetterent*. Bis quoque locutus est Claud. *Hispanis Gallisque jubet*. Et alibi, *Ipse jubet signis, bellaturoque togatus Imperat*. Quemadmodum Hom. Ἄνδρ' ὁ κηρύκισσι λιγυρόχοισι κέλευε. At *jubeo te, ut hoc facias*, non est Latinum. Crebro quidem cum Accusativo personæ jungitur, sed is convenit cum Infinitivo, non cum *jubeo*. Ut cum dico *Jussit te ire, scribere, loqui, &c.* Sæpe autem verbum Infinitivum per Ellipsin intelligitur. Etiam autem *jubeo* non regat Accusativum personæ, regit tamen certos Accusativos rei; quales, *quid, hoc, illud, aliquid, nihil, multum, pauca, &c.* Nisi his etiam locis Accusativus dependeat ab Infinitivo *facere* suppresso.

Porro non pauca Græcorum more Dativum adsciscunt, ubi Latini uti solent Ablativo cum Præpositione. Hujusmodi sunt verba certandi & contendendi. Ita Plinius, *Rigor aqua certaverit viribus*. Propertius, *Primo contendis Homero*. Stadius, *Et hac magno bellare parenti*. Mitto Virgilium & Horatium, quibus nihil frequentius.

Distandi quoque, differendi, & dissentendi verba similiter construuntur. Ut, *paulum sepulta distat inertia celata virtus*, Hor. *Dissidens plebi numero beatorum eximit virtus*, Idem.

His adde coeundi ac miscendi verba: ut, *mista deo mulier*, Virg. *Sed non ut placidis coeant immitia*, Hor. Itidem verba propullandi & arcendi. Ut, *Solstitium pecori defendite*, Virg. *Nilne pudet capiti non posse pericula cano pellere?* Perf. Quæ omnia consuetudine Latina cum Præpositione efferuntur.

Accusativus post Verbum.

Verba transitiva cujuscunque generis, sive activi, sive communis, sive deponentis exigunt Accusativum; ut

Hor.

Hor. *Percontatorem fugito, nam garrulus idem est.*

Idem, *Nec retinent paulæ commissa fideliter aures.*

Virg. *Imprimis venerare deos. Aper agros depopulatur.*

Interea in his usus spectandus. * Nam *defendo te* probum, at non *auxilior te*. Latinum quoque *juvo te*: non item *patrocino te*. *Stuprare aliquam* dixero, uti & *adulterare aliquam*, quomodo loquitur Suetonius; at non temere dicam *machari aliquam*. Et sic loquatur vetus Interpres.

Sunt vero quædam, ubi vulgo obtineat Dativus, cum veteres fere Accusativum usurpent. Cujusmodi sunt *adulor, maledico, benedico, medeor, noceo, palpo, pario, suadeo*.

Alia sunt quæ pro Accusativo, usitatus habeant Ablativum. Ut, *lito, potior, vescor, fungor, utor, & similia*.

Huc etiam pertinent multa quæ intransitiva creduntur. Ut, *abstineo*. *Quale autem beneficium est, quod te abstinueris à nefario scelere?* Cic. *Non manum abstinere mastigia?* Ter. *Abstinuit vim uxore & nato*, Hor. *Par ratio in compositis à rumpo*. *Ne in me stomachum erumpant*, Cic. *Sese diversi erumpent radii*, Virg. Etiam ita loquuntur Terentius, & Cæsar.

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intransitiva atque absoluta, Accusativum admittunt cognatæ significationis; ut,

Cic. *Tertiam ætatem hominum vivebat Nestor.*

Virg. — *longam incomitata videtur ire viam.*

Plaut. *Duram servit servitutem.*

Hunc Accusativum mutant auctores non raro in Ablativum: ut,

Plaut. *Diu videor vitâ vivere. Ire recta viâ.*

Suetonius, *Morte obiit repentinâ.*

Accusativus quidem in his vere regitur à Verbo; at Ablativus à Præpositione suppressâ. Nam integre sint, *in vita vivere, ire in viâ, à morte obiit*: quæ satis ex iis patebunt, quæ deinceps dicenda sunt de Ablativis causæ, instrumenti vel modi.

Sunt quæ figurate Accusativum habent; ut,

Virgil. — *nec vox hominem sonat, ô Dea certe!*

Juvenal. *Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt.*

Horat. *Pasillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.*

Atque in his etiam Accusativus est cognatæ significationis: nam ut dicimus, *Olere odorem, lucere lucem, pugnare pugnam, vivere vitam*; ita *olere unguenta, pasillos, hircum, lucere facem, pugnare pralia, vivere Bacchanalia*.

Vidimus ut Verba Activæ significationis Nomen regant Accusativi casus: Sed pro Accusativo interdum est verbum Infinitum, vel etiam oratio. Prioris generis est *scit canere*, ut dicimus *scit cantum, cepit studere*, ut *cepit studia*. *Emo pœnitere*, ut *emo pœnitentiam*. Oratio pro Accusativo est in illo Terentii, *An verebamini, ne non id facerem, quod recepissem semel?* Sic *vereor ne reprehendar à doctis*: pro quo Cicero, *Vereor reprehensionem doctorum*.

Atque in his Accusativus à Verbo rectus exprimitur. Sæpe vero per ellipsin subtrahitur. Ut, *nubere alicui*, pro *nubere se, vel vultum*. *Flammeo enim sponsa nubebat*, hoc est, *velabat vultum*, Virg. *Cum venti posuere*, puta *se*. *Cum faciam vitula, nempe sacra*. *Appulit, vel solvit, vel conscendit, puta navem*. *Obire, occumbere, vel oppetere*, puta *mortem*. *I amabo*, pro *amabo*

bo te. Ut Cicero, *Cura, amabo te. Imponere pro decipere.* Quod integre fit, callide alicui onus, vel ridiculi quippiam imponere. Simile etiam *conturbare*, puta *rationes*, elliptice usus Cicero, *Utrum igitur me conturbare oportet, an, &c.* At integre Terentius, *Ita conturbasti mihi rationes omnes. Geminum huic decoquere*, pro *decoquere rem*. Sic *agere, degere*, puta *vitam. Ire, inire, ingredi, nempe viam. Quo tendis aut pergis*, scilicet *viam vel iter.* Ita castrense verbum *tendere*, puta *pelles. Incipere, nempe rem. Curare, pro curare rem, vel negotium.* Similiter *servo. Redi nunc jam intro, atque intus serva*, Plautus. Simile quoque est *mitto. Misit porro otare ut ad se veniam*, Ter. Denique hujus loci sunt omnia illa quæ cum natura significant actionem transeuntem, sine Accusativo tamen ponuntur. Ut, *Morbus auxit, nox præcipitat, cura ingeminant, tempestas sedavit*, cujus generis complura alibi adduximus, & exemplis firmavimus, cum de verbo ageretur.

D U O A C C U S A T I V I

Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt Accusativum ; ut,

Tu modo posce Deum veniam. Dedocebo te istos mores. Ridiculum est te me admonere istud.

Terent. *Induit se calceos, quos prius exuerat.*

Item hujus ordinis esse volunt verba monendi, & hortandi : quæ tamen non omnibus, sed certis rei Accusativis junguntur : ut, *hoc, illud, multa, duo, & similibus.* Cicero, *Sed eos hoc moneo, sin exieris, quod te jamdiu hortor.* Idem, *Eam rem locus nos admonuit.* Insuper huc referunt celandi verbum. *Ea ne me celet adsuefeci filium*, Ter. *Non enim te celavi sermonem*, Cic.

At in nullo istorum Accusativus rei à verbo regitur : sed tum demum verbum duos regit Accusativos, quando uterque Accusativus est ejusdem rei. Ut illo Terentii, *Facio te Deum apud illum.* Et hoc ejusdem, *Dare filiam uxorem.* Et illud Plauti, *Cum agrum dabo dotem sorori.* Ac similiter Cicero, *Adjungere se comitem fugæ.* Item similia, *Præstare se virum, me petierunt advocatum, fruges appellamus Cererem* : aliaque omnia, ubi Accusativi sunt unius rei : eoque alter alteri per regulam convenientiæ conjungitur.

At longe alter comparatum videtur, quando Accusativi sunt rei diversæ. Exempli gratia, dicere possum, *Ego sum arbiter vel advocatus. Filia hujus est illius uxor. Ager est dos filia.* Ergo unâ actione complector, *Me dedere arbitrum. Filiam petiti uxorem. Agrum dedit dotem.* Ubi unus Accusativus convenit cum verbo à fronte, alter à tergo.

At non sunt una res homo, & ejus vel scientiæ, vel monitum, vel postulatum : eoque nec potest una actio transire in hominem & ejus scientiam. Atque hæc etiam lucem capiunt ex veterum consuetudine : qui si in personam agatur, eam Accusativo exprimebant, rem vero casu alio. Sin agatur, in rem, personam non Accusativo proprie, sed aliter enunciabant. Quomodo si Accusativo dicerent *dono te*, subdebant Ablativum *libro* : sin mallent *dono librum*, dicebant in Dativo *tibi*, non gemino Accusativo *dono te librum*. Similia, *adpersit tibi labem, & te labe: interdixit Romanos omni Gallia, & omnem Galliam Romanis.*

Sic igitur concludere licet, in istis, *Doceo te literas, pacem te posco*, sermonem esse figuratum : & Accusativum rei non regi à Verbo expresso, sed Præpositione intellecta, ut intelligatur, *ad, secundum*, vel alia quæ Græco κατὰ respondeat, Omnino enim hæc Græcorum more dicuntur, qui eadem ellipsi geminum Accusativum sociant iisdem verbis docendi, monendi, rogandi, celandi,

Rogandi

Rogandi verba interdum mutant alterum Accusativum in Ablativum; ut,

Virgil. *Ipsum obtestemur, veniamque oremus ab ipso.*

Ter. *Suspicionem istam ex illis quære.*

Vestiendi verba interdum mutant alterum Accusativum in Ablativum, vel Dativum; ut,

Induo te tunicâ, vel tibi tunicam.

Ablativus post Verbum.

QUODVIS Verbum admittit Ablativum significantem instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

Ut, *Dæmona non armis, sed morte subegit Iesus.*

Hor. *Naturam expellas furca licet, usque recurret.*

Virgil. *Hi jaculis, illi certant defendere saxis.*

CAUSA.

Ut Terent. *Gaudeo (ita me dii ament!) gnati causâ.*

Vehementer irâ excanduit.

Horat. *Invidus alterius rebus macrescit opimis.*

MODUS ACTIONIS.

Ut, *Mirâ celeritæ rem peregit.*

Juvenal. *Invigilate viri, tacito nam tempora gressu*

Diffugiunt, nulloque sono convertitur annus.

Ovid. *Dum vires annique sinunt, tolerate laborem;*

Jam veniet tacito curva senectâ pede.

In hujusmodi Verbis concipienda est Præpositio, unde regitur Ablativus.

A vel *ab* intelligitur hoc Maronis, *Dolis instructus, & arte Pelasgâ.* Ac similiter cum Fabius dicit, *Scientia studiosos instruat.* Integre enim sit, *à dolis, ab arte, à scientia.* Ita Cicero, *nisi qui à Philosophia, à jure civili, ab historia fuisset instructor.* Eadem Præpositio intelligenda, cum dicitur *pallet amore, horret frigore, & similibus.*

De concipiendum cum Cicero ait, *Omnibus sententiis absolutus est.* Integre enim Idem, *ut res nummaria de communi sententiâ constitueretur.* Sic non *meo consilio factum, pro de meo.* Ut Cicero, *De meo consilio & vos fecissetis.* Pro quo etiam dicitur *ex consilio facere.* Item *more hominum, pro de more.* Quod etiam *ex more.* *Vivere raptò, pro de raptò.* *Mea pecunia curabo, pro de meâ.* *Quare fecisti pro quâ de re.*

Item *e* vel *ex*, sæpe intelligitur. Ut, *constare re aliquâ amicitiam, pro ex aliqua.* Ut Terentius, *Sæpe ex malo principio constata est magna familiaritas.* Sic *laborat cerebro.* Plaut. At Cicero, *Laborat ex renibus, ex pedibus.* Quint. *Constat experimentis medicina.* At Cicero, *Ex fraude constare totus videatur.* Sic

amore, odio, invidia factum. Morte alicujus dolere, Lege agere cum aliquo, Ordine collocare. Merito pati, pro ex jure merito. Ac similiter in aliis.

In quoque sæpe reticetur. Ut, *Cantando rumpiter anguis, Virg. pro in cantando. Et Cicero, Pictorum artificio delectabantur. At idem, In id admodum delector. Sic ordine facere, pro in ordine.*

Pra quoque supprimitur, Ut, Gaudio lacrymari, pudore aliquid agere. Integre Terentius, Pra amore hunc exclusit foras. Cicero, Nec loqui pra mærore potuit.

Crebro quoque *cum* subauditur. Ut, *magnâ curâ legere. Ubi Plautus, Cum curâ legere. Bonâ fide persolvere: Ubi Suetonius, Legata ex Testamento Tiberii cum fide persolvit. Bono ejus fiat, pro cum bono. Ut Terentius, Quod cum salute ejus fiat.*

Ablativus etiam instrumenti ab hac Præpositione regitur. Ut cum dico *Gladio feriri, telo sauciari. Quod ita esse exinde liquet, quia omnes fere linguæ vulgares hanc Præpositionem exprimant.*

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur Præpositio; ut, *Baccharis præ ebrietate.*

Summa cum humanitate tractavit hominem.

Quibuslibet verbis subjicitur nomen pretii in Ablativo casu: ut, *Teruncio seu vitiosâ nuce non emerim.*

Liv. Multo sanguine ac vulneribus ea victoria stetit.

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur sæpe sine Substantivis; ut,

Terent. Redime te captum quàm queas minimo.

Vili venit triticum.

Senec. Consicæ parvo fames, magno fastidium.

Excipiuntur hi Genitivi sine Substantivis positi, *Tanti, quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quamilibet, quanticunque; ut Cic. Tanti eris aliis, quanti tibi fueris.*

Non vendo pluris, quam alii, fortasse etiam minoris.

Ovid. Vix Priamus tanti, totaque Troja fuit.

Sin addantur Substantivi, in Ablativo efferuntur; ut,

Aul. Gel. Tantâ mercede docuit, quanta hætenus nemo.

Minori pretio vendidi, quàm emi.

Verba significantia pretium non naturâ suâ regunt Ablativum, sed quia Præpositio intelligatur, unde Ablativus dependeat. Ea Præpositio est *pro*. Ut, *Magno, astimare, emere, vendere, valet pro magno. Ut apud Ciceronem legimus pro nihilo habere, pro nihilo putare, Ablativo pretio intellecto.*

Valeo etiam interdum cum Accusativo junctum reperitur; ut, Varr. Denarii dicti, quòd denos aris, valebant: quinarium, quòd quinos.

Valet naturâ suâ Accusativum requirit; eoque cum Genitivo elliptice jungitur. Nam tanti valet res integre erit tanti aris pretium valet res,

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa, Ablativo gaudent; ut,

Terent.

Terent. *Amore abundas Antipho.*
Malo virum pecuniâ, quàm pecuniam viro indigentem.
 Salust. *Sylla omnes suos divitiis explevit.*
 Terent. *Hoc te crimine expedi.*
 Cic. *Homines nequissimi quibus te onerant mendaciis ?*
 Virgil. *Ego hoc te fasce levabo.*
 Salust. *Aliquem familiarem suo sermone participavis.*

In his non est plenus & nativus sermo, nisi addatur Præpositio. Ut apud Ciceronem, *Res jam universas profundam, de quibus volumina impleta sunt.* Interdum vero & *egoe* Accusativo junctum invenitur. Ut, *Nec quicquam eges,* Plaut. *Pauca munimenta egebat,* Sall. *Vitio vertunt quia multa egeò,* Gell. Videtur autem in hujusmodi intelligi Præpositio. Quomodo *egoe nummos* valeat quod ad *nummos.* Sed *egoe nummis, egeò à nummis.*

Ex quibus quædam nonnunquam etiam in Genitivum feruntur; ut Virgilius,

Quam dives nivei pecoris, quàm lactis abundans ?

Terent. *Quasi tu hujus indigeas patris.*

Quid est quod in hac causa defensionis egeat ?

Virgil. *Implentur veteris Bacchi pinguisque ferinæ.*

Idem, *Postquam dextra fuit cædis saturata.*

Terent. *Omnes mihi labores leves fuere, præterquam tui carendum quod erat.*

Paternum servum sui participavit consilii.

Genitivus hujusmodi verbis additus, omnino regitur à Nomine Ablativi casus. Qui in verbis inopiæ erit *res, presentia,* vel simile. Ut, *careo tui,* nempe *presentia.* *Esurio pecunia,* puta *re.* At in copiæ Verbis intelligitur *copia,* vel simile. Ergo *implere vini,* valet *implere vini liquore;* vel *vini re,* hoc est, *vino.*

Fungor, fruor, uxor, & similia, Ablativo junguntur; ut, Cicero, *Qui adipisci veram gloriam volunt, justitiæ fungantur officiis.*

Optimum est alienâ frui insaniâ.

In re mala animo si bono utare, juvas.

Virgil. *Aspice venturo lætentur ut omnia secto.*

Cæsar, *Qui suâ victoriâ tam insolenter gloriarentur.*

Hor. *Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis.*

Vescor carnibus.

Virgil. — *haud equidem tali me dignor honore.*

Terent. *Ut malis gaudeat alienis.*

Plaut. *Exemplorum multisudine supersedendum est.*

Macrob. *Regni eum societate numeravit.*

Plaut. *Communicabo te semper mensâ meâ.*

Prosequor te amore, laude, honore, &c. id est, *Amo, laudo, honoro.* *Afficio* te gaudio, supplicio, dolore, &c. id est, *exhilaro, punio, contristo.*

Pleraque ex his quandoque cum Accusativo reperiuntur. Atque cum Ablativo junguntur, is à Præpositione dependet.

Mereor, cum Adverbiis, *Benè, male, melius, pejùs, optimè, pessimè*, Ablativo adhæret cum Præpositione *De*; ut, *De me nunquam bene meritus es.*

Erasmus de lingua Latina optimè meritus est.

Catilina pessimè de republica meruit.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba Ablativum cum Præpositione optant; ut, *Istuc ex multis jampridem audiveram.* Luc. *A trepido vix abstinet ira magistro. Nasci à principibus fortium est. Procul abest ab urbe Imperator.*

Vertitur hic Ablativus aliquando in Dativum; ut,

Horat. *Vivere si recte nescis, discede peritis.*

Ovidius, *Est virtus placitis abstinuisse bonis.*

Virgil. *Heu fuge, nate Deâ, teque his, ait, eripe flammis.*

Videtur in his exemplis omitti tantum Præpositio, & *peritis, bonis, flammis*, esse auferendi casus.

Verbis quæ vim comparisonis obtinent, adjicitur Ablativus, significans mensuram excessûs; ut,

Deforme existimabat, quos dignitate præstaret, ab iis virtutibus superari.

Ablativus plane in his à Præpositione dependet.

Quibuslibet verbis additur Ablativus absolute sumtus; ut,

Imperante Augusto natus est Christus: Imperante Tiberio crucifixus.

Juvenal. *Credo pudicitiam, Saturno rege, moratam in terris.*

Nil desperandum, Christo duce, & auspice Christo.

Jam, Maria, audito Christum venisse, cucurrit.

Etiam Ablativus hic, qui absolute ponitur, & quasi sui juris esse videtur, dependet à Præpositione intellecta. Ut, cum Cicero ait, *Nobilium vitâ victuque mutato, mores mutari civitatis puto.* Ubi intelligitur *a*; nempe ea significatione, qua significat *post*, ut cum dicimus à prandio. Ut integre sit à *nobilium vitâ victuque mutato*, hoc est, *post mutatam vitam victumque.* Par ratio in isto Ciceronis, *Oppressa libertate patria, nihil est quod speremus amplius.* Pro *ab oppressa libertate.* Sic *hoste superato, appositâ mensâ secundâ, & similibus*: ubi Participio præteriti temporis subjicitur quòd postea consequutum.

At cum Ablativus est Participium præsentis temporis, vel nomen eandem vim habens, intelligenda est præpositio *sub*. Ut *rege Alexandro*, vel *regnante Alexandro*, integre sit *sub rege*, vel *sub regnante Alexandro.* Expressit Præpositionem Fabius, *Nunc alius sub Alexandro, cum ad Ilium pugnavit est.* Etiam in illo Horatii, *Te duce*, sic supplendus defectus *sub te ducere.* Eademque Præpositio omnino concipienda in illo, *Sole ardente proficisci.* Integre Maro, *Sole sub ardenti resonant arbuta cicadis.*

Quandoque intelligitur *cum*, ut in istis, *Te comite, Deo juvante*, ut Græcis *ὁδῷ Θεῷ.* Nec Græci solum, sed & Latini sapius Præpositionem addunt; ut, *Agite cum Diis bene juvantibus*, Liv.

Est

Est etiam cum intelligitur potius in. Ut, *Temporibusque malis ausus es esse bonus.* Mart.

Verbis quibusdam additur auferendi casus per Synecdochen & poetice Accusativus; ut, *Ægrotat animo magis quàm corpore. Candet dentes. Rubet capillos.*

Quædam tamen efferuntur in gignendi casu; ut, *Absurde facis, qui angas te animi.*

Exanimatus pendes animi. Despiebam mentis.

Plaut. *Discrucior animi, quia ab domo abeundum est mihi.*

Apertum est Ablativum & Accusativum, quos hujusmodi regere aiunt, à Præpositione suppressâ dependere. Ut *ægrotat animo*, integre sit *ægrotat in animo*. Et *candet dentes*, integre sit *candet quod ad dentes*. At quia Latini nulla Præpositio Genitivum regit, concipiendum est nomen aliquod generale, unde regatur Genitivus. Nam, *qui angas te animi*, supplere possis hoc modo, *qui angas te animi dolore, cura, vel cogitatione, mente, &c.* Quomodo Plautus, *Nullam mentem animi habeo*, ut antea dictum.

Eidem Verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt; ut, *Dedit mihi vestem pignori, te præsentem, propria manu.*

Passivis additur Ablativus agentis, sed antecedente Præpositione, & interdum Dativus; ut,

Horatius, *Laudatur ab his, culpatur ab illis.*

Cicer. *Honestæ bonis viris, non occulta petuntur.*

Atque Ablativus hic non regitur à Passivo sed à Præpositione expressâ, & pro eo Dativi Hellenismo adscribitur. Vulgo simile esse dicitur illud Ciceronis, *Omnibus videbatur probari oratio mea*. Sed secus est. Nam plane nativus hic sermo; quia similiter dixeris in Activo *omnibus probo orationem meam*.

Non igitur Dativus hic est ex propriâ passivi naturâ, sed communi indole Verborum, qui acquisitive posita Dativum exigunt. Sic nativus sermo est si dicas, *est Senatui laudatus*, quia itidem in Activo dicas *Senatui laudare*. At non æque nativus, si dicas, *Est Plinio laudatus*, pro à *Plinio*, quia in Activo eâ significatione non dicam, *Plinio laudavit*, sed *Plinius*. Quare distinguendum inter Dativos Passivis appositos; quia tum demum structura est Græcanica, cum in Activo pro Dativo sit Nominativus.

Quorum Participia frequentius Dativis gaudent; ut,

Virgil. *Nulla tuarum audita mihi, nec visa sororum.*

Horat. *Oblitusque meorum, obliviscendus & illis.*

Cæteri casus manent in Passivis qui fuerunt Activorum; ut,

Accusaris à me furii. Habeberis ludibrio.

Dedoceberis à me istos mores. Privaberis magistratu.

Passiva suo sunt supposito contenta, nec regunt casum. In exemplis vero allatis Genitivus, Ablativus, & Accusativus reguntur vel à Præpositione vel à Nomine generali suppressis.

Vapulo, veneo, liceo, exulo, fio, Neutro-passiva, Passivam constructionem habent; ut, *A præceptore vapulabis. Malo à cive spoliari*

spoliari, quàm ab hoste venire. Quid fiet ab illo? Virtus parvo pretio licet omnibus. Cur à conviviiis exulat philosophia?

Quibusdam tum verbis tum adjectivis, familiariter subjiciuntur verba infinita; ut,

Virgil. *Juvat usque morari, Et conferre gradum.*

Ovid. *Dicere quæ puduit, scribere jussit amor.*

Martial. *Vis fieri dives Pontice? Nil cupias.*

Virgil. *Et erat tum dignus amari.*

Horat. *Audax omnia perpeti gens humana ruit per vetitum nefas.*

Ponuntur interdum figuratè & absolutè, verba infinita; ut, *Hæcine fieri flagitia?* subauditur, *deceat, oportet, par est, æquum est,* aut aliud simile.

Virgilius, *Criminibus terrere novis, hinc spargere voces*

In vulgum ambiguas & quærere conscius arma, id est, terrebat, spargebat, quærebat.

Magna ex parte Infinitivi habent nominis naturam: sed nec variant Genus, quod semper Neutrum censetur; nec terminationem mutant, sed Nomini apto similes sunt. Itaque Infinitivus cujusvis casus vicem sustinet.

Nominativi; ut, *Vivere ipsum turpe est nobis, Cic. Nam ambos curare prope modum reposcere illum est quem dedisti, Ter. hoc est, & curare est reposcere.*

Vocativi; ut, *O vivere nostrum.*

Genitivi: ut, *Tempus est nobis de illa vita agere, pro agendi. Tempus jam hinc abire, Cic. Consilium cæpit omnem de se equitatum dimittere, idem plane est ac dimittendi vel dimissionis.*

Dativi; ut, *Ætas mollis & apta regi, pro apta regimini, sive rektioni.*

Accusativi; ut, *scripsit se cupere, pro suam cupiditatem. Da mihi bibere pro da posum. Habes dicere, pro dicendum; amo ludere, pro ludum.*

Ablativi; ut, *dignus amari, puniri, pro amore, pœna.*

Regitur Infinitivus, vel à Nomine, vel à Verbo, vel à Præpositione. A Nomine si dependeat, vicem obtinet Genitivi; ut, *Tempus accedere, pro accedendi, vel accessus. Avidi promittere bellum, Stat. pro avidi promittendi, vel promissionis.* Si vero dependet à Verbo, vicem obtinet Accusativorum; ut, *Ut maturarem venire, Ter. pro adventum.* A Præpositione autem regitur, cum absolvitur oratio per quod causale, vel quia. Ut, *Gratulor ingenium non latuisse tuum, Ovid. pro ob non latuisse, hoc est, quod non latuerit.* Eadem est ellipsis, cum Infinitivus subjicitur Adjectivis more Græco. Qui loquendi mos nulli Latinorum magis familiaris est, quam Horatio. Ut, *Durus componi. Celer irasci, & alia id genus.*

D E G E R U N D I I S.

Gerundia five Gerundivæ voces, & Supina, regunt casus suorum verborum; ut,

Cicer. *Efferor studio videndi parentes.*

Ovid. *Utendum est ætate, cito pede præterit ætas.*

Virgilius, — *Sciatum oracula Phœbi mittimus.*

Gerundia in di pendent à quibusdam tum Substantivis, tum Adjectivis; ut,

Virgil. *Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?*

Idem,

Idem, *Cecropias innatus apes amor urget habendi.*

Idem, *Aeneas celsa in puppi jam certus eundi.*

Poëticè Infinitivus modus loco Gerundii ponitur; ut,
Virgil. *Studium quibus arva tueri. Peritus medicari.*

Interdum non inveniuntè adjicitur Gerundii vocibus etiam Genitivus pluralis; ut, *Quum illorum videndi gratia me in forum contulisssem. Ter. Date crescendi copiam novarum. Concessa est diripiendæ pomorum atque opsoniorum licentia.*

Gerundia in *do* pendent ab his Præpositionibus, *A, ab, abs, de, è, ex, cum, in, pro;* ut,

Cicero, *Ignavi à discendo citò deterrentur.*

Amor & amicitia utrumque ab amando dictum est.

Cicero, *Ex defendendo, quam ex accusando uberior gloria comparatur.*

Consultatur de transeundo in Galliam.

Quint. *Recte scribendi ratio cum loquendo conjuncta est.*

Plaut. *Pro vapulando ab hoste mercedem petam.*

Ponuntur & absque Præpositione; ut,

Virgil. — *alitur vitium, crescitque regendo.*

Scribendo disces scribere.

Gerundia in *dum* pendent ab his Præpositionibus, *Inter, ante, ad, ob, propter;* ut, *Inter cœnandum hilares este.*

Virgilius, *Ante domandum ingentes tollent animos.*

Cicero, *Locus ad agendum amplissimus.*

Idem, *Ob absolvendum munus ne acceperis.*

Veni propter te redimendum.

Cùm significatur necessitas, ponuntur citra Præpositionem, addito verbo est; ut,

Juven. *Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.*

Vigilandum est ei, qui cupit vincere.

Vertuntur Gerundii voces in Nomina Adjectiva; ut,

Virgil. *Tantus amor florum, & generandi gloria mollis.*

Ad accusandos homines duci præmio proximum latrocinio est.

Cur adeò delectaris criminibus inferendis?

DE SUPINIS.

PRius Supinum activè significat, & sequitur Verbum, aut Participium, significans motum ad locum; ut,

Ovid. *Spektatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ.*

Milites sunt missi speculatum arcem.

Illa verò, *Do venum, do filiam nuptum,* latentem habent motum:

At hoc Supinum in neutro-passivis, & cum Infinito *iri,* passivè significat; ut,

Plaut. *Coctum ego, non vapulatum, dudum conductus sum.*

Ter. *Postquam audierat non datum iri uxorem filio.*

Poëticè

Poëticè dicunt: *Eo visere. Vado videre.*

Ponitur & absolutè cum verbo *Est*: ut,

Terent. *Actum est, ilicet, periisti.*

Ovid. *Itum est in viscera terræ. Cessatum est satis.*

Posterius Supinum passivè significat, & sequitur nomina Adjectiva; ut, *Sum extra noxam, sed non est facile purgatum. Quod factum factum est, idem est & dictum turpe. Qui pecunia non movetur, hunc dignum spectatum arbitramur.*

In istis vero, *Surgit cubitus; Redit venatus*: *Cubitus & venatus* Nomina potius censenda videntur, quàm Supina.

De Gerundiis & Supinis superius adnotatum est, cum de iis in altera Grammatices parte ageretur.

De Tempore & Loco.

T E M P U S.

QUÆ significant partem temporis in Ablativo frequentius usurpantur, in Ablativo rarò; ut, *Nemo mortalium omnibus horis sapit. Nocte latens mendæ. Id tempus creatus est Consul.*

Hic Latini interdum utuntur Accusativo, qui regatur à Præpositione per expressâ. Ut, *Duo fuerunt per idem tempus dissimiles inter se, Cic. pro eo tempore. At pius Aneas per noctem plurima volvens, Virg. pro noctu.*

Quod si adsit particula *abhinc*, nunc Accusativo utuntur, nunc Ablativo: ut, *Interea mulier quadam abhinc triennium commigravit huc. Ter. Horum pater abhinc duos & viginti annos est mortuus, Cic. Sic falluntur cum Accusativum putant regi à verbo. Nam regitur à Præpositione ante, quæ per ellipsin desideratur. Quod si eodem abhinc appposito Ablativo addatur, regitur is casus à Præpositione in omisâ. Quod planius erit ex iis, ubi *abhinc* non apponitur. Ea enim particula si absit, semper utimur Ablativo. Ut, *Superioribus diebus veni in Cumanum, Liv. Ego mense Decembris mei Consulatus id feci, Cic. ubi Ablativus regitur à Præpositione in; quæ sæpe etiam apponitur; ut, Quos tibi reponam in hoc triduo, Ter. Ea contra nos amba res faciunt in hoc tempore, Cic. Postremo & quâ in die parva periisset seror, Ter.**

In nonnullis vero Ablativis, suppletur etiam defectus præpositione *cum* vel *de*; quæ & ipsæ quandoque apponuntur. Ut, *Cum primâ luce ibo hinc, M. ac nocte cenfeo, Ter. Ubi Donatus ait de abundare. Recte si usum communem attendas. Sed si spectemus quid nativus sermo requirat, non cum adest Præpositio, ea redundat, sed cum abest, deficit.*

Atque hoc etiam locum habet in iis, quæ multis Adverbia videntur, cum revera sint Ablativi; ut *mane venit*, pro *de mane*. Item *venire luci, vesperi, tempori*, integreque fit *in luce*, vel *de luce*, aut *cum luce*, &c.

Quamquam hic Eclipsis videtur esse Præpositionis *per* vel *sub*. Quæ autem durationem temporis & continuationem denotant, in Accusativo interdum & in Ablativo efferuntur; ut,

Virgil.

Virgil. *Hic jam ter centum totos regnabitur annos.*

Idem, *Noctes atque dies patet atri janua ditis.*

Idem, *Hic tamen hâc mecum poteris requiescere nocte.*

Suet. *Imperavit triennio, & decem mensibus, octoque diebus.*

Dicimus etiam, *In paucis diebus. De die. De nocte. Promitto in diem. Commodo in mensem. Annos ad quinquaginta natus. Per tres annos studui.*

Fuer id ætatis. Non plus triduum, aut triduo.

Tertio, vel ad tertium calendas, vel calendarum.

Atque hinc constat eo quod Præpositio interdum exprimitur, Accusativum non regi à Verbo, sed à Præpositione intellectâ *per* vel *intra*, & quandoque *ad* vel *ante*; Ablativum autem à Præpositione *in*.

Spatium Loci.

Spatium Loci in Accusativo effertur, interdum & in Ablativo; ut Virgilius,

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)

Tres pateat cæli spatium, non amplius, ulnas.

Jam mille passus processeram. Abest bidui; subintelligitur spatium, vel spatio, itinere, vel iter.

Abest ab urbe quingentis millibus passuum.

Plane hic & Accusativus & Ablativus, regitur à Præpositione intellectâ. Ac in Accusativo quidem supplendum *ad*, *per*, aut *circa*. Ut, *abest iter diei*, pro *ad iter*, vel *per*, aut *circa iter diei*. *Distat LXX passus*, pro *ad*, vel *per*, aut *circa LXX passus*. Ablativus autem regitur à Præpositione à vel *ab*. Velut si, *exercitus distare dixeris multis passibus aut stadis*, pro *ab multis*. Itaque Græce interdum additur Præpositio ἀπό.

Appellativa Locorum &c.

Nomina appellativa, & Nomina majorum locorum adduntur ferè cum Præpositione verbis significantibus motum, aut actionem *in loco*, *ad locum*, *à loco*, aut *per locum*; ut,

In foro versatur. Meruit sub rege in Gallia.

Virgilius, — *Ad templum non æquæ Palladis ibant Iliades.*

Salust. *Legantur in Hispaniam majores natu nobiles.*

E Sicilia discedens, Rhodum veni. Per mare ibis ad Indos.

Omne verbum admittit Genitivum proprii Nominis loci, in quo fit actio; modo primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri sit; ut,

Juven. *Quid Romæ faciam? mentiri nescio.*

Terent. *Samia mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi.*

At Genitivus ille non regitur à Verbo, sed Substantivo intellecto; ut,

in urbe, in oppido. Quia ipsa interdum exprimentur: ut, *Cassius in oppido Antiochia cum omni exercitu*, Cic.

Atque hic quæstio ejusmodi exurgit, an rectum sit dicere, *Vivit Amstelodami celebris Emporii*; vel *Degit Londini urbis inclytæ*. Sane is omnino solœcismus foret, quia dicendum *Amstelodami, celebri emporio*; *Londini, inclytâ urbe*, vel *In Amstelodami celebri emporio*, vel etiam in *Amstelodamo celebri emporio*. Ut Cicero, *Nam ibi natus est, loco nobili & celebri quondam urbe*. Fere autem additur Præpositio quoties appellativum diverſi casus proprio subditur. Ut, *Sed Neapoli in celeberrimo oppido*, Cic. *Alba constiterunt in urbe opportuna*, Idem.

Porro ex his causam est cognoscere, cur similibus interdum obtineat locutio in regionum & insularum Nominibus. Ut illo Maronis, *Creta jussit considerare Apollo*, proprie dixisset *in Cretâ*; sed figurate ait *Creta* pro *insulâ Cretâ*. Sic. *Cæsar cum audisset, Pompeium Cypri visum*, Cæſ.

Hi Genitivi, *Humi, domi, militiæ, belli*, priorum sequuntur formam; ut Terent. *Domi bellique simul viximus*.

Cic. *Parvi sunt foris arma, nisi est consilium domi*.

Sed omnia hæc elliptice dicuntur, planeque extuleris *domi bellique tempore*; item *tempore belli militiæque*. At illud *domi est*, potius sic suppleas, *est in domi loco*. Nam rogante aliquo, *ubi*, vel *quo in loco* aliquis esset, respondebant simpliciter *domi*, ubi *ἀπὸ τοῦ τοῦ* in loco intelligendum. Nimirum ut dicitur *Antiochia*, & *in oppido Antiochia*, ac quandoque *in Antiochiâ oppido*: itidem dixere, *domi*, pro *in domi loco* vel *solo*; proque eo *in domo*, ut apud Ciceronem, *In domo Cæsaris unus vir fuerit*. Vel cum Scioppio dicamus, integre esse *in adibus domi*; ut *domus* sit totum, *ades* vero dicantur singula conclavia, quomodo ea distinguere videtur Plautus. Imo illo quoque ante memorato *domi bellique*, si durius illud per *domi tempore* expleri videatur, pro *pacis tempore*; possis *domi bellique* sic supplere, *in domi adibus*, inque *militiâ tempore*, vel *in domi bellique loco*.

Sic quoque *terra* posuere pro *in solo*, vel etiam *in solum terra*. Ut, *Maxima cum vellet terra procumbere, quæta est*, Ovid. *ubi terra regitur à Nominæ solo*; quod quandoque exprimitur. Quomodo Lucretius, *nam multu succensa locu ardent sola terra*. Atque hinc liquet, cum dicitur, *humi quid jacere*, valere *in solo humi*.

Domi non alios secum patitur Genitivos, quàm *Mææ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ*; ut, *Vescor, domi mææ, non alienæ*.

Verùm si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiæ Declinationis fuerit; in Dativo aut Ablativo ponitur; ut, *Colchus an Assyrius, Thebis nutritus an Argis?*

Suet. *Lentulum Getulicus Tyburi genitum scribit*.

Livius, *Neglectum Anxuri præsidium*.

Cicero, *Cum una sola legione fuit Carthagini*.

Horatius, *Romæ Tybur amo ventosus, Tybure Romam*.

Cic. *Quum tu Narbone mensas hospitum convomeres*.

Idem, *Commendo tibi domum ejus, quæ est Syzivne*.

Sic utimur *ruri* vel *rure* in Ablativo; ut, *Ruri fere se continet*.

Petf. — *Rure paterno est tibi far modicum*.

Atque hic est Ellipsis Præpositionis *in*; ut, *Ovidius natus Sulmone*. integre sit

fit, in *Sulmone*. Ac, ut sæpius ea Præpositio brevitatis & elegantię causa præteritur; ita quandoque, juxta nativum sermonem, apponitur. Ut, *Complures præterea naves in Hispali faciendas curavit*, Cæf. *Cananti apud Scopam in Cranone, quod est in Sicilia oppidum, nuntiatum est*, &c. Val. Max. Nempe ut propemodum par hic ratio sit, ac in nominibus oppidorum quæ primæ sunt vel secundæ declinationis: quæ sæpe in Ablativo ponuntur cum eadem Præpositione. Ut, *Qui nunc Epheso est Ephesis carissimus*, Plaut. *Navis in Cajeta est parata nobis*, Cic.

Porro Præpositio non solum in iis præteritur, quæ diximus, sed aliis quoque. Ut, *Saxum antiquum ingens campo quod forte jacebat, pro in campo*. Virg. *Ibam forte viâ sacrâ*, Horatius.

Imo Præpositio quandoque in iis etiam omittitur quæ usitatius in Genitivo ponuntur. Ut, *humo & domo*, pro *humi & domi*. Ut, *Domo me contineo*. Cic. *Hunc quoque, ubi aut morbo gravis, aut jam segnior annis deficit, abde domo, pro in domo*.

Ad Locum.

Verbis significantibus motum ad locum apponitur proprium loci in Accusativo; ut, *Concessi Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum*.

Eo Londinum ad merces emendas.

Ad hunc modum utimur *rus & domus*; ut, *Ego rus ibo*. Virgil. *Ite domum saturæ, venit Hesperus, ite capellæ*.

Verisimile est Tullii ætate in hujusmodi locutionibus, ab iis, qui elegantię studerent omitti solere Præpositionem; eoque Grammaticos hoc loquendi genus præcepisse: Oratores tamen, ac historici eâ in parte hæud semper Grammaticis obsecuti sunt. Quare extra controversiam est, etiam cum Præpositio omittitur, accusativum regi non à Verbo, sed à Præpositione intellectâ. Ut cum dico *Romam eo*; integre sit, *eo ad Romam*. Quod vero Præpositio solet præteriri, id compendii & elegantię causâ factum.

Interdum etiam in Regionum & Insularum nominibus Præpositio omittitur. Ut, *Rogat, quid veniam Cariam*, Plautus. *Herus meus me Eretriam misit*, Idem. *Proficisci Cyprum*, Ter. *Inde Sardiniam venit*, Cic. *Ingressus rursus iter Hellepontum pervenit*, Liv. Imprimis vero Poëtæ sic loquuntur.

Quandoque etiam in locorum Nominibus; uti sunt *villa, ager, mons, &c.* similia, Præpositio reticetur, idque potissimum à Poëtis. Ut, *Lavinaque venit Littora*, Virg. *Tollite me Teucris, quasunque abducite terras*, Id.

A Loco, per Locum.

Verbis significantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in Ablativo; ut, *Nisi ante Roma profectus esses, nunc tam relinqueres*. *Eboraco (sive per Eboracum) sum profecturus iter*.

Ad eundem modum usurpantur *Domus & rus*; ut, *Nuper exiit domo*. Ter. *Timeo nè pater rure redierit*.

Dubium non est quin Ablativus iste regatur à Præpositione suppressâ. Ut, *veni Roma, Carthagine, ruri, domo*, integre sit, *Veni à Roma, à Carthagine, à ruri, à domo*.

Quæstio

Quæstio autem est, an & exprimi possit Præpositio. Quintilianus videtur negare. Atqui ab optimis illa Scriptoribus quandoque exprimitur. Ut, *Interim ab Româ Legatos venisse nunciatum est*, Liv. *Valerium à Veiiis abdicere exercitum jubet*, Idem. *A Brundusio nulla adhuc fama venerat*, Cic. *Ut ab Alexandria discederet*, Id. *Ab Epheso profectum*, Id. *A Bibone discessimus*, Id.

Impersonalium Constructio.

G E N I T I V U S.

HÆC tria Impersonalia, *Intereſt*, *refert*, & *eſt*, quibullibet Genitivis adnectuntur, præter hos Ablativos femininos, *Meâ*, *tuâ*, *ſuâ*, *noſtrâ*, *veſtrâ* & *cujâ*; ut, *Intereſt magiſtratus tueri bonos, animadvertere in malos.* *Refert multum Chriſtianæ Reipublicæ, Episcopos doctos & pios eſſe.* *Prudentis eſt multa diſſimulare. Tuâ refert teipſum noſſe.* Cic. *Ea cædes crimini potiſſimum datur ei, cuiâ interſuit; non ei cuiâ nihil interſuit.*

Adjiciuntur & illi Genitivi, *Tanti*, *quanti*, *magni*, *parvi*, *quancunque*, *tanique*, *tantidem*; ut, *Magni refert quibuſcum vixeris. Tanti refert honeſtia agere. Veſtrâ parvi intereſt. Et, intereſt ad laudem meam.*

Magna eſt affinitas Impersonalium, ut vocant, *intereſt* & *refert*, cum verbis æſtimandi. Nam ut iis in Genitivo additur nunc Subſtantivum, nunc Adjectivum, ita & verbis *intereſt* & *refert* Subſtantivum; ut, *Reipublica ſemper intereſſe putavi*, Cic. Adjectivum, ut cum Genitivis pretii *magni*, *permagni*, &c. In eo etiam conveniunt, quod ut hæc junguntur Ablativis *magno*, *parvo*, *nihilo*; ſic *intereſt* & *refert* conſtruuntur cum *meâ*, *tuâ*, *ſuâ*, *noſtrâ*, *veſtrâ*, *cuiâ*.

Hic autem quæritur an hujusmodi Pronomina ſunt Ablativi caſus, Donatus enim Accuſativum facit. Nam ad illud Terentii, *Quid tua malum id refert? quare*, inquit, *quomodo dicatur, Quid mea? Quid tua? an deſt ad, ut ſit, ad mea, ad tua.* Nec dicere poſſimus non loqui ſic Latinos: Nam Plauti eſt, *Quid ad me, ad meam rem refert?* Et Cicero, *Equidem ad laudem noſtram non video multum intereſſe.* Hæc evincere videntur *intereſt*, vel *refert mea*, integre eſſe, *intereſt* vel *refert ad mea negotia.* Quomodo ne ellipſis quidem erit, ſed locutio propria. Illud enim *intereſt meâ*, ſic interpretantur plerique *eſt inter mea.* Sed Neutrum placet. *Refert* quidem ſi foret à Præpoſitione loquelari *re* primam corripere; quæ ſemper longa.

Prifcianus vero vult *mea*, *tua*, & ſimilia eſſe ablativos, atque addit, ſubaudiri *in re*. Quomodo legimus apud Plautum, *in re meâ eſt*, pro *refert* vel *intereſt*. Atque hanc ſententiam veram eſſe ex Iambico illo Terentii conficitur. *Etiâ dotatis ſoleo C. Quid id noſtra? P. Nihil.* Ubi metrum claudicabit, niſi *noſtrâ* fuerit Ablativus. Ergo *mea refert* vel *intereſt*, valeat, *refert* vel *intereſt meâ gratiâ*, five additâ Præpoſitione quæ deſideratur, *meâ de gratiâ*, hoc eſt, *meâ de cauſâ*.

Ex his non obſcurum erit, quomodo ſit ſupplenda Ellipſis, cum in Genitivo dicitur *intereſt* vel *refert natura*, *hominum*, *reipublica*, *magni*, & ſimilia. Nam ſi *gratiâ* vel *cauſâ*, aut ſimile intelligitur in ablativo *meâ*, quid impedit hoc Genitivum regi à *cauſâ* vel *gratiâ*? nempe ut Græci ſolent intelligere *ἀπό* vel *ἐνεκα*. Quanquam poſſis cum Prifciano ſupplere *in re*.

DATI-

D A T I V U S.

In Dativum feruntur hæc Impersonalia, *Accidit, certum est, con-
tingit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, do-
let, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet,
stat, restat, beneficit, malefit, satisficit, superest, sufficit, vacat, pro otium est ;
ut, Convenit mihi tecum.*

Sallust. Emori per virtutem mihi præstat, quam per dedecus vivere.

Ovid. Non vacat exiguis rebus adesse Jovi.

Terent. Dolet dictum imprudenti adolescenti & libero.

A noverca malefit privignis. A Deo nobis beneficit.

Virg. Stat mihi casus renovare omnes ; id est, statutum est.

Impersonalia hæc Dativum adsciscunt, non ex natura sua, sed ex com-
muni verborum indole, quibus addi diximus Dativum acquisitionis.

A C C U S A T I V U S.

Hæc Impersonalia accusandi casum exigunt, *Juvat, Decet, cum
compositis, delectat, oportet ; ut,*

Me juvat ire per altum. Uxorem ædes curare decet.

Dedecet viros muliebriter rixari.

Cato, Patrem-familias vendacem non emacem esse oportet.

Impersonalibus non additur Accusativus nisi cum transitive sumuntur ;
ut, *Forma viros neglecta decet.* At in exemplis hic allatis Accusativus con-
venit cum Infinitivo.

His verò, *Attinet, pertinet, spectat,* propriè additur Præpositio
*ad ; ut, Mene vis dicere, quod ad te attinet ? Spectat ad omnes bene
vivere.*

Quintilianus, Pertinet ad utramque partem.

His Impersonalibus subjicitur Accusativus cum Genitivo, *Pæ-
nitet, tædet, miseret, miserescit, pudet, piget ; ut,*

*Cic. Si ad centesimum vixisset annum, senectutis eum suæ non pænite-
ret. Tædet animam meam vitæ meæ. Aliorum te miseret ; tui nec mi-
seret, nec pudet. Fratris me quidem piget, pudetque.*

Causa hujusmodi sermonis est, non quod Impersonalia hæc Genitivum
regant : sed quia, cum compendio & elegantia studerent Romani, No-
men omittunt Substantivum unde Genitivus regeretur. Nam *miseret me
tui,* dixerunt pro *tui causa.* Atque iis Accusativus additur ex natura transi-
tivorum.

Nonnulla Impersonalia remigrant aliquando in Personalia ; ut,
Virgil. Non omnes arbuta juvant, humilesque myrica.

Ovid. Namque decent animos mollia regna tuos.

Senec. Agricolam arbor ad frugem producta delectat.

Nemo miserorum commiserescit.

Te non pudet istud? Non te hæc pudent?

Cœpit, incipit, desinit, debet, solet, & potest, Impersonalibus juncta, impersonalium formam induunt; ut,

Quint. Ubi primum ceperat non convenire, quæstio oriebatur.

Idem, Tædere solet avaros impendii. Desinit illum studii tædere.

Sacerdotem inscitiae pudere debet.

Quint. Perveniri ad summum, nisi ex principiis, non potest.

Verbum Impersonale passivæ vocis, similem cum Personalibus passivis casum obtinet; ut,

Cæsar; Ab hostibus constanter pugnatur.

Qui quidem casus interdum non exprimitur; ut,

Virgilius, — Strato discumbitur ostro.

Verbum Impersonale Passive vocis, pro singulis personis utriusque numeri indifferenter accipi potest; ut,

Statur, id est, sto, stas, stat: stamus, statis, stant: videlicet ex vi adjuncti obliqui; ut, Statur à me, id est, sto: Statur ab illis, id est, stant.

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

Participia regunt casus verborum à quibus derivantur; ut,

Virg. — Duplices tendens ad sydera palmas, Talia voce refert.

Idem, Ubera lacte domum referunt distema capellæ.

Diligendus ab omnibus.

Quamvis in his usitator est Dativus; ut,

Terent. Restat Chremes, qui mihi exorandus est.

G E N I T I V U S.

Participiorum voces, cum sunt Nomina, Genitivum postulant; ut,

Sallustius, Alieni appetens, sui profusus.

Cupientissimus tui. Inexpertus belli. Indoctus pile.

Nempe Participia cum sunt Nomina, naturam Substantivorum induunt. Nam amans patria, valet amator patria.

A C C U S A T I V U S.

Exosus, perosus, pertæsus, activè significant, & in Accusativum feruntur; ut, Immundam segnitiam perosæ.

Astronomus perosus ad unum mulieres.

Suetonius, Pertæsus ignaviam suam.

Exosus & perosus etiam cum dandi casu leguntur, videlicet passivè significantia; ut, Germani Romanis perosi sunt.

Exosus Deo & sanctis.

Participia hæc, cum active sumuntur, Accusativum regunt ex communi structura verbi, & Dativum more Græco, ut & alia participia passiva.

A B L A T I V U S.

Natus, prognatus, factus, cretus, creatus, ortus, editus, in Ablativum feruntur; ut,

Terent. *Bona bonis prognata parentibus.*

Virgilius, — — *sate sanguine Divum.*

Idem, — — *quo sanguine cretus?*

Ovidius, *Venus orta mari mare præstat eunti. Terra editus.*

Atqui hic plane Ablativus regitur à Præpositione suppressâ.

A D V E R B I I C O N S T R U C T I O.

N O M I N A T I V U S.

EN & ecce, demonstrandi Adverbia, Nominativo frequentius junguntur, Accusativo rarius; ut,

Virgil. *En Priamus, sunt hic etiam sua præmia laudi.*

Cicero, *Ecce tibi status noster.*

Virg. *En quatuor aras. Ecce duo tibi Daphni, duoque altaria Phæbo.*

En & ecce exprobrantis, soli Accusativo nectuntur; ut,

En animum & mentem. Juvenal. *En habiium.*

Terentius, *Ecce autem alterum.*

En & ecce nec Nominativum nec alium casum regunt: sed casus additus dependet à voce intellecta. Nam *En dextra fidesque*, valet *En est dextra fidesque*. *En turba*, valet *En, adest turba*. *En aras*, integre fuerit, *En, vides aras*. Sic *En hominem*, pro *video*, vel *vides hominem*.

G E N I T I V U S.

Quædam Adverbia loci, temporis, & quantitatis, Genitivum post se recipiunt.

Loci; ut, *Ubi, ubinam, nusquam, eò, longe, quò, ubivis, hucine*: ut, *Ubi gentium? Quo terrarum abiit? Nusquam loci invenitur. Eo impudentiæ ventum est*, Ter. *Ah minime gentium, non faciam.*

Hic Genitivus gentium festivitatis causâ additur.

Quædam loci Adverbia figurate junguntur Genitivo, idque per syllepsin, quia in iis significatio inest Nominis cum Præpositione. Ut, *longe gentium* integre sit à longo spatio, vel longo loco, à gentium loco. Ut Appuleius, *longe parentum exulavit*, pro *longe à parentum loco*. Similiter *ubi gentium* pro *quo in loco gentium*. *Nusquam loci* pro *nullo in loco*. At interea loci, integre est inter ea loci illius negotia. Item *huc vicinia* valet ad hoc vicinia locum: nam præsci hoc locum, æque ac hac loca dixerunt. Par ratio in illo *Huc dementia pervenit*, pro *ad hoc negotium dementia*. At *eo impudentia*, valet *ea impudentia*,

pro *ad ea*, puta *negotia*. Nisi malis *eo* esse auferendi casum, ut *fignet in eo*. Idem iudicium esto de aliis.

Temporis: ut, *Nunc, tunc, tum, interea, pridie, postridie*, ut *Nihil tunc temporis amplius quam flere poteram. Pridie ejus diei pugnam iniierunt. Pridie calendarum, seu calendas.*

Tunc temporis valet *tunc in temporis re*: Estque Pleonasmus, quia *tunc* sufficeret. Vel dicas *tunc* accipi pro *eo*, vel *illo in spatio*. At in *pridie ejus diei* Genitivus regitur à voce *die* quæ inest in *pridie*, quasi dicas *in-die ejus diei præcessore*.

Quantitatis; ut, *Parùm, satis, abundè, &c.* ut, *Satis eloquentiæ, sapientiæ parùm. Abundè fabularum audivimus.*

Adverbia quantitatis naturâ suâ non regunt casum, sed Genitivus regitur à nomine intellecto; quod est *res*. Ut, *sapientia parum* integre fit, *parum de re sapientia*. Quamquam *parum* natura est Adjectivum, ex *παρῶν* eliso *υ*; ut ab eodem est *paulum* *r* in *l* abeunte. *Parum* igitur & *paulum*, notant *breve*, vel *parvum*, & intelligitur *negotium*. Sic & dicere possis *abundè* esse naturâ nomen, & dici *abundè* & *abundis*, ut *necessis* & *neçesse*: Imo naturâ suâ nomina sunt *magis* & *mage*, *satis* & *sate*, unde *fat* per Apocopen. Quare non mirum si Genitivum additum habeant, cum naturâ sint Adjectiva, ac *res* vel *negotium* intelligatur.

Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat; ut *Virgil. Instar montis equum divinâ Palladis arte Ædificant. Just. Mittitur Philippus solus, in quo instar omnium auxiliorum erat. Ovid. Sed scelus hoc meriti pondus & instar habet.*

Atque hoc Nomen esse, alibi dictum. Unde *Virgilius, Quantum instar in ipso*: & *Livius, parvum instar*.

Hic apponitur interdum Præpositio *ad*; ut, *Vallis ad instar castrorum clauditur. Populus Romanus è parva origine ad tantæ magnitudinis instar emicuit.*

D A T I V U S.

Quædam Dativum admittunt Nominum unde deducta sunt; ut; *Venit obviam illi. Nam obvius illi dicitur. Canit similiter huic. Et, Sibi inutiliter vivit, Propinquus tibi sedet, quam mihi.*

Adverbia in hac structurâ imitantur Nomina; atque hic locum habet quod de Dativis Nominibus & Verbis additis attulimus; nempe omnia Dativum adsciscere, qui significet acquisitionem. Quem usum Dativi si quis attenderit, facile videat hoc regimen proprie dici non posse.

Sunt & hi Dativi adverbiales, *Tempori, luci, vesperi*; ut, *Tempori venit, quod omnium rerum est primum. Luci occidit hominem. Vili ad vos afferi vesperi.*

Tempori, luci, & vesperi, Ablativos potius esse, alibi dictum.

A C C U -

A C C U S A T I V U S.

Sunt quæ accusandi casum admittunt Præpositionis unde sunt profecta; ut, *Castra propius urbem moventur.*
Sallust. *Proxime Hispaniam sunt Mauri.*

Accusativus hic plane regitur à Præpositione ad intellectâ. Quod & alibi notatum.

Cedò, flagitantis exhiberi, Accusativum regit; ut,
Terentius, *Cedò quemvis arbitrum.*

A B L A T I V U S.

Adverbia diversitatis, *Aliter, secus*; & illa duo, *Ante, post*, cum Ablativo non raro inveniuntur; ut, *Multo aliter. Paulo secus. Multo ante. Longo secus. Virgil. — longo post tempore venit. Paulo post.* Nisi & ipsa Adverbia potius censenda sunt.

Ablativi hi non ab Adverbiis, sed à Præpositione à vel simili suppressa dependent.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, admittunt casus comparativis & superlativis assuetos subservire, sicut ante præceptum est; ut,

Accessit propius illo. Optime omnium dixit.
Cic. legimus, *Propius ad deos, & propius à terris.*

In Adverbiis his locum habet id quod de Nominibus comparativis & superlativis dictum, nempe Ablativum regi à Præpositione *pra* intellectâ. Genitivum autem ab *ex numero* suppresso.

Plus Nominativo, Genitivo, Accusativo, & Ablativo, junctum reperitur; ut,

Livius, *Paulo plus trecenta vehicula sunt amissa.*

Idem, *Hominum eo die caesa plus duò millia.*

Plus quàm quinquaginta hominum ceciderunt.

Abierat acies paulò plus quingentos passus.

Terentius, *Dies triginta, aut plus eo, in nave fui.*

Plus adjectivum est, & nullum regit casum, sed si Nominativus sit, ad convenientiam pertinet; sin casus obliquus, regitur à Nomine, aut Verbo, aut Præpositione intellectâ.

• Quibus Verborum modis, quæ congruant Adverbia.

Ubi, postquam, & cum, temporis adverbia interdum Indicativis interdum verò subjunctivis Verbis apponuntur; ut,
Virgil. *Hæc ubi dicta dedit.*

Terent. *Ubi nos laverimus, si voles, lavato.*

Virgil. *Cum faciam vitulâ pro frugibus, ipse venito.*

Idem, *Cum canerem reges & praelia, Cynthius aurem vellit.*

Hic prius adverbium, posterius conjunctio esse videtur.

Donec pro *quamdiu* indicativo gaudet; ut,

Ovidius, *Donec eram sospes.*

Idem, *Donec eris felix, multos numerabis amicos.*

Pro *quousque*, nunc indicativum, nunc subjunctivum exigit; ut,

Virgil. *Cogere donec oves stabulis, numerumque referre jusit.*

Colum. *Donec ea aqua quam adjeceris decocta sit.*

Dum, de re præfenti non perfecta, aut pro *quamdiu*, fatendi modum poscit; ut,

Terent. *Dum apparatur virgo in conclavi.*

Idem, *Ego te meum dici tantisper volo, dum quod te dignum est facis.*

Dum pro *dummodo*, aliàs potentiali, aliàs subjunctivo necitur; ut, *Dum profim tibi. Dum ne ab hoc me falli comperiam.*

Dum pro *donec*, subjunctivo tantum; ut,

Virgil. *Tertia dum Latio regnantem viderit æstas.*

Quoad pro *quamdiu*, vel indicativis vel subjunctivis; pro *donec*, subjunctivis solis adhibetur; ut,

Quoad expectas contubernalem? Cicer. Quoad possem & liceret, ab ejus latere nunquam discederem.

Omnia integra servabo, quoad exercitus huc mittatur.

Simulac, *simulatque* indicativo & subjunctivo adhærent; ut,

Simulac belli patiens erat.

Virgilius, — *Simulatque adoleverit ætas.*

Quemadmodum, *ut*, *utcumque*, *sicut*, utrumque modum admittunt, ut Eras. *Ut salutabis, ita & resalutaberis.*

Ut sementem feceris, ita & metes.

Ut pro *postquam* indicativo jungitur; ut,

Ut ventum est in urbem.

Quasi, *ceu*, *tanquam*, *perinde-acti*, *haud-secus-acti*, quum proprium habent verbum, subjunctivo apponuntur; ut,

Tanquam feceris ipse aliquid.

Terentius, *Quasi non ndrimum nos inter nos.*

Aliàs copulant consimiles casus; ut,

Novi hominem tanquam te. Arridet mihi, quasi amico.

Ne prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis præponitur; ut,

Virgilius, *Ne sævi magna sacerdos.*

Terentius, *Hic nebulo magnus est, nè metuas.*

Ne pro non cæteris modis inservit.

Adverbia, accedente casu, transeunt in Præpositiones; ut,

Juven. *Cantabit vacuus coram latrone viator.*

DE CONJUNCTIONUM
CONSTRUCTIONE.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, *quàm, nisi, præterquam, an*, similes omnino casus necdunt; ut *Socrates dicitur Xenophontem & Platonem. Utinam calidus esset, aut frigidus.*

Albus an ater homo sit, nescio. Est minor natu quàm tu.
Nemini placet nisi (vel præterquam) sibi.

Excepto, si casualis dictionis ratio aliqua privata repugnat, vel aliud poscat; ut,

Emi librum centussis & pluris. Vixi Romæ & Venetiis.

Horatius, In Metii descendat iudicis aures, & patris, & nostras.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties similes modos & tempora conglutinant; ut,

Resto stat corpore, despicitque terras.

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora; ut,
Ter. Nisi me lætâsses amantem, & vana spe produceres.

Tibi gratias egi, & te aliquando collaudare possum.

Est, tamesse, etiamsi, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio subjunctivos læpius postulant.

Quamvis & licet, subjunctivos frequentius; ut,
Est nihil novi afferebatur. Quanquam animus meminisse horret.

Virgil. Quamvis Elysios miretur Græcia campos.

Ovid. Ipse licet venias Musis comitatus, Homere,
Nil tamen attuleris, ibis, Homere, foras.

Ni, nisi, si, siquidem, quòd, quia, quàm, postquam, posteaquam, ubi pro *postquam, nunquam, priusquam*, & indicativis & subjunctivis adhærent; ut, *Quòd redieris incolumis, gaudeo. Castigo te, non quòd odio habeam, sed quòd amem. Aliud honestum judicas, quàm quòd Philosophi statuunt. Plinius. Gravius accusas, quam patitur tua consuetudo.*

Si, utrique modo jungitur: at *si* pro *quamvis*, subjunctivo tantum; ut *Ter. Redeam? non si me obsecret.*

Siquis, tantum indicativo; ut, *Siquis adest.*

Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo junguntur; ut,
Virgil. Dicite (quandoquidem in molli consedimus herba)

Quoniam mihi non credis, ipse facito periculum.

Quippe, cum proprium habet verbum, gaudet indicativo; ut,
Danda est huic venia, quippe egrotat.

Si addideris *qui*, utrumque admittit modum; ut,
Non est huic danda venia, quippe qui jam bis pejeravit, sive pejeraverit.

Qui cum habet vim causalem, subjunctivum postulat; ut Sulpicius, qui huic credas.

Cum pro quamvis, pro quandoquidem, vel quoniam subjunctivis semper adhæret; ut,

Cicero, Nos, cum præcipi nihil posse dicamus, tamen aliis de rebus differere solemus.

Virgil. Cum sis officii, Gradive, virilibus aptus.

Cum & tum, item tum geminatum, similes modos copulant; Est autem in cum, quiddam minus, atque ideo in priorè clausulæ parte statuitur; in tum, quiddam majus, ac proinde in posteriore clausulæ parte collocatur: ut,

Amplectitur cum eruditos omnes, tum imprimis Marcellum.

Odit tum literas, tum virtutem.

Nè, an, num, interrogandi particulæ, indicativum amant: ut,

Virgil. Superat ne, & vescitur aurâ Ætherea?

At cum accipiuntur dubitative aut indefinite, subjunctivum postulant; ut, Vise num redierit.

Nihil refert feceris ne an persuaseris.

Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & ut pro ne, non, post verba timoris, nunc potentiali, nunc subjunctivo jungitur: ut,

Ter. Filium perduxere illuc secum, ut una esset, meum.

Idem, Te oro Dave, ut redeat jam in viam.

Idem, Metuo ut substat hospes, id est, ne non substat.

Ut, concedentis, seu positum pro quanquam, & ut pro utpote, subjunctivo servit; ut,

Ut omnia contingant quæ volo, levare non possum.

Non est tibi fidendum, ut qui toties sefellereis.

Ut qui solus relictus fueris.

Ut pro postquam, pro quemadmodum vel sicut, & interrogativum, indicativis necitur: ut,

Cic. Ut ab urbe dicepsi, nullum intermisi diem, quin scriberem.

Terent. Tu tamen has nuptias perge facere, ut facis.

Idem, Credo ut est demencia.

Horatius, Ut valet? ut meminit nostri?

Quanquam de hoc in Adverbii quoque Constructione paulò supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM CONSTRUCTIO.

PRÆpositio subaudita interdum facit ut addatur Ablativus; ut,
Habeo te loco parentis, id est, in loco.

Apparuit illi humana specie; id est, sub humana specie.

Discessit magistratu, id est, à magistratu.

Præpositio in compositione, eundem nonnunquam casum regit, quem & extra compositionem regebat: ut,

Virgil.

Virgil. *Nec posse Italiã Teucrorum avertere regem.*
Prætereo te insularum.

Idem, — *emoti procumbunt cardine postes.*

Idem, *Detrudunt naves scopulo.*

Verba composita cum *A, ab, ad, con, de, è, ex, in,* nonnunquam repetunt easdem Præpositiones cum suo casu extra compositionem, idque eleganter; ut, *Abstinerunt à viris.*

Terent. *Amicos advocabo ad hanc rem. Cum legibus conferemus.*

Cicer. *Detrahere de tua fama nunquam cogitavi.*

Cum ex insidiis evaseris.

Terentius, *Postquam excessit ex ephelis. In Rempublicam cogitatione curaque incumbere.*

In pro erga, contra, ad, Accusativum habet; ut,

Virgil. *Accipit in Teucros animum mentemque benignam.*

Idem, *Quid meus Æneas in te committere tantum?*

Quid Troës potuere?

Idem, *Quò te Mari pedes? an, quò via ducit, in urbem?*

Item cum Accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur; ut,

Virgil. *Estque locus partes ubi se via findit in ambas.*

Ovid. *Versa est in cineres sospite Troja viro.*

— *amor mihi crescit in horas.*

In, cum significatur actus in loco, Ablativum postulat: ut;

Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum.*

Sub, pro ad, per, & ante, Accusativo innititur; ut, Sub umbram properemus. Liv. Legati fere sub id tempus ad res repetendas missi; id est, per id tempus.

Virgilius, — *sub noctem cura recurvat; id est, paulò ante noctem, vel instante nocte. Alias Ablativum admittit; ut,*

Quicquid sub terra est, in apricum proferet ætas.

Virgilius, — *sub nocte silenti, id est, in nocte silenti.*

Supra pro ultra, Accusativo jungitur; ut,

Virgil. — *super Garamantas & Indos proferet imperium.*

Super pro de & in, Ablativo; ut,

Tacit. *Multum super ea re variusque rumor.*

Virgilius, *Fronde super viridi.*

Subter, uno significato utrique casui apud Authores jungitur; ut,

Liv. *Pugnatum est super subterque terras.*

Virgil. — *omnes Ferre libet subter densa testudine casus.*

Tenus gaudet Ablativo & singulari & plurali: ut,

Pube tenus. Pectoribus tenus.

At Genitivo tantum plurali: ut, Crurum tenus.

Præpositiones cum casum amittunt; migrant in Adverbia; ut,

Virgil. — *longo post tempore venit.*

Idem, *Pone subit conjux, ferimur per opaca locorum.*

Idem, — *coram quem queritis adsum Troius Æneas.*

INTERJECTIONIS CONSTRUCTIO.

Interjectiones non rarò absolutè, & sine casu ponuntur; ut,
Virgil. *Spem gregis (ah!) siliçe in nuda connixa reliquit.*

Terentius, *Quæ (malum!) dementia.*

O exclamantis, Nominativo, Accusativo, & Vocativo jungitur; ut, O *festus dies hominis.*

Virgil. O *fortunatos nimium, bona si sua nôrint, Agricolas!*

Idem, O *formose puer, nimium ne crede colori.*

Heu & prò, nunc Nominativo, nunc Accusativo adhærent; ut,
Heu *pietas!* Virgil. *Heu prisca fides!* Idem, *Heu stirpem invisam.*

Terent. Prò *Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.*

Idem, Prò *Deum atque hominum fidem!*

Prò *sancte Jupiter!* apud Plaut.

Hei & vae, Dativo apponuntur; ut,

Ovid. *Hei mihi quod nullis amor est medicabilis herbis!*

Terent. *Vae misero mihi, quanta de spe decidi!*

Interjectiones nullum naturâ suâ casum regunt. Nam is qui iis additur aliunde dependet: nimirum à voce aliquâ, quæ, ut plenus sit sermo, animo concipitur, ob affectum vero reticetur: vel istiusmodi sit ut casus etiam sine Interjectione consistat. Sic *O festus dies hominis!* integre erit, *O quam est festus dies hominis. O fortunatos!* valet, *O quam dicamus vel credamus fortunatos!* In tertio Vocativus non regitur ab Interjectione, sed præ se sufficit. *Heu pietas!* integre erit, *heu quanta est hac pietas!* *Probi Deum atque hominum fidem,* suppleas addendo *imploro vel obtestor.*

At in iis *hei mihi,* & *vae mihi,* Interjectio ponitur loco nominis, eum signantis affectum, cujus Interjectio significationem habet. E. g. *vae* est Interjectio comminantis triste aliquid, & sæpe funestum. Ergo ponitur pro *magno malo.* Proinde *vae tibi* significat *magnum malum sit tibi.*

DE SYNTAXI FIGURATA.

Postquam egimus de Syntaxi analogâ, sive regulari, hoc est eâ, quæ sequitur nativam loquendi formam, regulisque artis maxime communibus consentanea est: superest dicamus de Constructione Figurata; sive irregulari, quæ quidem consuetudini convenit recte loquentium, à nativâ tamen ac primigeniâ loquendi forma recedit, uti & à simplicissimis maximeque communibus artis regulis. Ita ut, si eam conferamus cum nativâ & simplicissima locutione, aliquid reperias vel deesse, vel superesse, vel immutari, vel transponi.

Atque hinc omnes figurarum species cum doctissimo Sanctio ad quatuor reduximus; nempe *Ellipsin, Pleonasmum, Syllepsin, & Hyperbaton.* Quibus subjecimus *Hellenismum,* sive Constructionem Græcam, quæ fit, cum à Latina consuetudine recedentes, imitamur Græcos. Quod autem *Antiptosis,* sive *Enallagen* spectat, ostendemus eam non minus superfluam esse quam

quam aliàs hic omiffas ; & nullam effe loquendi formam quæ non ad aliquam ex his commode fati reduci poffit.

CAPUT PRIMUM.

De prima Figura, quæ dicitur Ellipsis.

Figura prima vocatur *Ellipsis*, hoc est, defectus in Oratione. Estque duplex. Primò, cum aliquid in oratione de integro subintelligitur. Secundò, cum deficit Nomen aut Verbum, quod antea erat expreffum, vel in eodem fenfu, vel in diverfo, & vocatur *Zeugma*.

Porro, ut primum Ellipseos genus plenius innotefcat, Canones fequentes diligenter obfervandi funt.

I. *De Verbo subintellecto.*

Canon I. Omnis Oratio conftat ex Nomine & Verbo. Quare fi Verbum non exprimitur, neceffario subintelligi debet.

Hinc patet *Appositionem* vulgo dictam, effe Ellipseos genus ubi intelligitur Verbum Subftantivum. Ut, *Anna foror*, pro *Anna ens foror*, vel (quia Participium non eft amplius in ufu) *qua es foror*. *Urbs Athena*, pro *urbs qua eft*, vel dicitur *Athena* ; Quemadmodum dixit Cæfar, *Carmonenfes*, *qua eft firmiffima civitas*.

Porro Appofitio interdum eft plurium vocum, cum quali oratio adtexitur, illuftrandi caufa, ut, *Donarem tripodas, præmia fororum*. *Vicina coegi, ut quamvis avido parerent arva colono* — *Gratum opus Agricolis*, Virgil.

Sæpe autem ad appofitionem referunt ea, quæ ad naturam adjectivorum proxime accedunt ; ut, *Homo fervus*, *Victor exercitus*, *Nemo homo*, &c.

Eft etiam ubi Verbum alias intelligitur. Ut, *In Pompeianum cogito*, Cic. fupple *ire*. *Dii meliora*, fupple *faciant*. Potiffimum autem Verbum Subftantivum ; ut, *Sed vos qui tandem*, fupple *estis* ? Cujus generis plura habes in Sylvulâ fecundâ fequenti.

II. *De Nominativo subintellecto,*

Canon II. Omne Verbum ante fe habet Nominativum expreffum, vel subintellectum. Supprimitur autem Nominativus tribus potiffimum modis.

1. Cum eft primæ vel fecundæ perfonæ ; ut, *Amavi te, quo die cognovi*, Cic. fupple *ego*. *Quid facis* ? fupple *tû*, &c.

2. In verbis, quæ homines communiter refpiciunt ; ut, *Amant, ferunt, prædicant*, nempe *homines*.

In verbis, quæ vulgo imperfonalia dicuntur ; ut, *vivitur*. fupple *vita*. Nam fi *vivere vitam* rectum eft, rectum quoque erit *vivitur vita*. Siquidem accusativus poft Verbum Activum femper reddi poffit per Nominativum cum paffivo. Sic cum dicitur *peccatur*, intelligitur *peccatum*. Ut apud Ciceronem *quo in genere multa peccantur*. Sic *vigilatur*, puta *nox*. Ut apud Ovid. *Noctes vigilantur amara*. Sic *feftinatur*, puta *res* vel *fuga* : ut apud Virgil. *Fefinare fugam*.

Huc refer verba naturæ, five exemptæ quæ vocant actionis, ut, *pluit, tonat, fulgurat, ningit, lucefcit*, in quibus subintelligitur *Deus*, *Cælum*, vel *Natura*, aut nomen ejufdem originis, ut *pluvia, nix, lux*, &c.

III. *De Accusativo subintellecto poft Verbum.*

Canon III. Omne Verbum activæ fignificationis habet poft fe accusativum expreffum vel subintellectum.

Sæpe

Sæpe autem supprimitur Accusativus, & potissimum ante relativum *qui, qua, quod*, ut *Facilius reperias (supple homines) qui Romam proficiſcantur, quam ego qui Athenas*. Vide quæ super hac re diximus in Regula de Accusativo.

Notandum vero Infinitivum ut Nomen verbale, sæpius intelligi poſt Verbum, & Accusativi locum ſupplere. Ut cum dico, *currit*, intelligitur *curſum* vel *currere*, quod tantundem eſt. Sic *pergit*, puta *pergere*. Quomodo dixit Plautus, *pergis pergere*. Et Terentius, *Pergam ire domum*. Sic apud Græcos *ἐπιπορεύς* dixit *dicere*, & ſimilia.

Infinitivus quoque intelligitur in Participiis neutris; ut *lectum eſt*, *legendum erit*, ſupple *currere*; ut alibi dictum.

Canon IV. De Infinitivo per ſe poſito, & Verbo à quo regitur ſubintellecto.

Canon IV. Quoties Infinitivus per ſe in oratione occurrit, Verbum à quo pendeat ſubintelligi debet, puta *cæpit, ſolebat*, aut ſimile. Ut, *Ego illud ſedulo negare factum*, Ter. ſupple *cæpi*. *Facile omnes perferre ac pati*, Id. puta *ſolebat*.

Hoc Poëtis & Historicis familiare eſt, quanquam & apud Ciceronem occurrat. *Galba autem multas ſimilitudines aſſerre, multaque pro aſſerere dicere*.

Aliquândo etiam Participium reticetur. Ut, *Divitiacus complexus obſerare cæpit, ne quid gravius in fratrem ſtatueret: ſcire ſe illa eſſe vera, &c.* Cæſar, pro *dicens ſe ſcire*.

Canon V. De Adjectivo per ſe poſito, & Subſtantivo intellecto.

Canon V. Omne Adjectivum habet Subſtantivum ſuum expreſſum vel ſuppreſſum. Sic in his *juvenis, ſervus, &c.* ſubintelligitur *homo*: in *bubula, & ſuilla, &c.* intelligitur *caro*: vide plura huiusmodi in Sylvula ſequenti.

Quoties vero Adjectivum in neutro genere ponitur, reticetur *negotium*, quod apud veteres tantundem erat ac *res*; ac *περὶ γυμνα* apud Græcos, *verbum* apud Hebræos:

Ita eo uſus Cicero, *Teucus illa, lentum negotium*. Et alibi, ad tanti belli opinionem, quod ego negotium, &c. Imo sæpiſſime apud eundem *res* & *negotium* confunduntur. Ut, *Ejus negotium ſi velim ſuſcipias, ut ſi eſſet res mea*. Et alibi, *Rerum autem omnium nec aptius eſt quidquam ad opes tuendas quam diligere, nec alienius quam timere*; ubi *aptius* & *alienius* ſupponunt *negotium*, quamvis reſpiciant *res*, quo tanquam ſynonymo antea uſus eſt. Sic in isto. *Fecerunt, ut illum accuſarem, à quo mea longiſſime ratio voluntasque abhorrebat, nempe à quo negotio Accuſationis, juxta Alconium*. Sic in hoc Terentii, *Utinam hoc ſit modo deſunctum*. Quo loco Donatus, *Hoc, id eſt negotium, id eſt, raptus virginis*.

Nec ſoli ſic Grammatici veteres ſupplent, ſed ipſi etiam ſcriptores clariſſimi addunt sæpius. Ut Horatius, *Aliena negotia curo, excuſſus propriis*; elliptice extulit Terentius, *Aliena ut cures*.

Quare cum dicitur *triste lupus ſtabulis: Varium & mutabile ſemper femina*, fruſtra reſolvunt Grammatici, per *res triftis, res mutabilis*, cum *negotium* eodem fungi poſſit officio.

Porro ſubintelligitur etiam *negotium*, cum Relativum in neutro ponitur. Ut, *Non eſt quod gratias agas*, hoc eſt, *non eſt negotium, vel nullum eſt negotium propter quod gratias agas*. Sic *Clasſe virisque potens, per qua fera bella geruntur*, Ovid Et ſimiliter, *Lunam & ſtellas qua tu fundaſti, nempe qua negotia*.

Perperam itaque Grammatici hic ſyllèpſin ſtatuant, & ex eo neutrum genus in inanimatis maſculino & feminino dignius eſſe contendunt, cum tantum

tantum supprimatur *negotium*; quodque pariter in rebus animatis reticetur. Ut, *Parentes liberos & fratres, vilia habere*, Tac. hoc est, *vilia negotia* Et *Ductores Danaum delecti prima virorum*, Lucret.

VI. De Antecedente subintellecto.

Canon VI. Omne Relativum respicit Antecedentem, cujus locum tenet. Quare ellipsis statuenda est, quoties Antecedens, qui Relativum præcedere, & consequi debet, tantum præcedit; ut, *Est pater quem amo*, pro *quem patrem amo*.

Atque hæc gemina est, cum utrobique reticetur. Ut, *sunt quos arma delectant*. Sed de his satis dictum est in Syntaxi regulari.

VII. De eo, quod intelligitur, cum Genitivus sequitur Adjectivum vel Verbum.

Canon VII. Quoties Genitivus construitur cum Adjectivo aut verbo, vel est Hellenismus & pender à Præpositione, vel Nomen aliquod generale subintelligitur.

Atque hoc potissimum quinque modis fit.

1. Cum reticetur Substantivum *negotium*, vel *tempus*, aut simile; ut, *Ultimum dimicationis*, Liv. puta *tempus*. *Amara curarum*. Hor. nempe *negotia*.

2. Cum reticetur correlativum; ut, *Sophia Septimi*, Cic, nempe *filia*. *Hectoris Andromache*, Virg. supple *uxor*.

3. Cum reticetur *causâ* vel *ratione*, ut apud Græcos, *ἔρεξα* vel *χάειν*. Ut, *Cum ille se custodia diceret in castris remansisse*, puta *causâ*.

4. Cum Genitivus additur Præpositioni locali; ut, *Ad Castoris*, Cic. *In Veneris*, Plaut. nempe *adem*. Sic *Per Varronis*, supple *fundum*. *Ex Apollodori*, Cic. puta *Chronicis*.

5. Cum Genitivus additur Verbo. Ut, *Est regis*, puta *officium*; *estimare litis*, nempe *causâ*. *Abeſſe bidui* puta *itinere*. *Accusas furti*, supple *crimine*. *Est Roma*, puta *in oppido*. Et similia, de quibus in Syntaxi regulari dictum.

VIII. De eo quod subintelligitur, cum Accusativus per se ponitur.

Canon VIII. Omnis Accusativus regitur vel à Verbo Activæ significationis, vel à Præpositione, (nisi conveniat cum Infinitivo; ut, *me amare*.) Quare ubi Verbum reticetur, defectus suppleri debet. Ut, *me miserum*, puta *sentio*.

Sæpe autem Præpositio reticetur. Ut, *Eo spectatum ludos*, pro *ad spectatum*. *Pridie Calendas*, pro *ante Calendas*. Vide Sylvulam tertiam.

IX. De eo quod subintelligitur, cum Ablativus per se ponitur.

Canon IX. Omnis Ablativus regitur à Præpositione expressâ vel intellectu. Hujus exempla habes in Sylvula sequenti.

X. De duobus aliis Ellipseos generibus maxime observandis.

1. Nominativus qui cum verbo consentiat, sæpissime reticetur, & ex sensu periodi supplendus est. Ut, *Cujus belli cum ei summa esset data, eoque cum exercitu profectus esset*, &c. Corn. Nepos, pro *eoque is cum exercitu profectus esset*. Sic *Id cum factum multi indignarentur, magna que esset invidia Tyranno*, Id. pro *magna que id factum esset invidia*. *Dum equites praliabant, Brutus cum peditibus, quos filius ejus adduxerat, neque in priore pugna adfuerant, postrema Romanorum aciem invadunt*, Sall. pro *neque ii aderant*.

2. Verbum sæpius desideratur ex sensu itidem orationis supplendum.

Ut,

Ut, *Disce puer virtutem ex me verumque laborem, Fortunam ex aliis, Virg.* ubi fortunam regitur ab *opra, pete*, vel simili intellectu, & non à *disce*. quia fortuna non discitur. Sic *Sacra manu, victosque Deos, parvumque nepotem ipse trahit, Id. ubi trahit respicit tantum nepotem, & sacra & Deos, reguntur à portat vel simili suppresso.*

Similiter in illo Eiusdem, *Ne tennes pluvia, rapidive potentia Solis Acrior, & Borea penetrabile frigus adurat*; ubi *noceant* intelligendum cum quo *tenues pluvia* consentiat. Sic in illo Ciceronis, *Fortunã, quã illi florentissimã, nos duriori consiliati videmur. Ubi consiliati respicit tantum secundum membrum, & usi in priori intelligitur.*

XI. De aliis particulis subintellectis.

Sæpenumero contingit, ut magis vel potius supprimatur. Ut, *Tacita semper est bona mulier, quam loquens, hoc est, magis bona. Oratio fuit precibus quam jurgio similis, Liv. hoc est magis similis. Si quisquam est qui placere cupiat bonis, quam plurimis, nempe, bonis potius quam plurimis.*

Cum simul intelligendum ac vel atque. Ut, *At simul Heroum laudes & facta parentis, Jam legere & qua sit poteris cognoscere virtus. Et illo Ciceronis, Itaque simul exsurrexi sumus, visa illa contemnimus.*

Si supprimitur in isto, *Tu quoque magnam partem opere in tanto, sineret dolor, Icare haberes, Virgil.*

Ut non sumitur pro *quamvis*, ut vulgo putant, sed intelligitur *esto vel fac*. Ut, *Protinus ut redeas, facta videbor anus, hoc est, esto ut statim redeas, tamen, &c.*

Utique nec pro *utinam*. Nam isto Terentii; Ut, *Syrus, te magnus perdat Jupiter, intelligitur oro vel precor ut.*

Cum dicitur *cave cedas; faxis, &c.* reticetur *ne*: Quomodo dixit Cicero, *Nonne caveam ne scelus faciam.*

Quin & modus *Potentialis*, sive *Concessivus* dictus, resolvi potest per *Ellipsin*; ut, *frangas potius quam corrigas, hoc est, fiet potius ut frangas. Vice-rit, id est, esto ut Vicerit. Obst, prosit, nihil curant. pro an obst, &c. Sic Bono animo sis, integre erit, fac ut sis bono animo. Ames, legas, moneo te, ut, vel fac ut ames, legas.*

Post non modo, non solum, non tantum, sæpe intelligitur non. Ut, *Alexander non modo parcus, sed etiam liberalis, hoc est, non modo non parcus. Ita ut non modo civitas, sed ne vicini quidem proximi sentiant, Cic. Non modo illi invidetur avari, verum etiam favetur, Idem.*

Particula *nempe* sæpe supprimitur. Ut, *Sic video Philosophis placuisse, nihil esse sapientis prestare nisi culpam, Cic. Pro nempe nihil esse, &c. Hoc vero ex quo suspicio nata est, me quævisse aliquid in quo te offenderem, translativum est, Id est, nempe me quævisse, &c.*

Ex prædictis Canonibus, de cæteris *Ellipseos* generibus iudicium esto. Verum quia voces ad supplendum defectum necessariæ, interdum non ita obvix sint, tres *Sylvulas* adjiciemus quibus *Nomina, Verba, & Præpositiones* in *Constructione* omisæ exhibentur.

XII. SYLVULA PRIMA.

De Nominibus quæ in Auctoribus Latinis reticentur.

Aedes, reticetur, cum dicitur *est domi* hoc est, *in aede domi.*

Es, intelligitur in isto, *Ratio vel tabula accepti & expensi*; uti cum

dicitur, *parvi pendo, non sum solvendo.*

Ambo, cum dicitur, *Mars & Venus capti dolis, Ovid. Castor & Pollux alternis orientes & occidentes. Nisi ma-*

- vis ad syllepsin referre, quia duo singularia plurali æquipollent.
- Amnis*, in *confluens*, *profluens*, *torrens*, *fluvius*.
- Animi*, cum dico, *Rogo te ut boni consulas*, hoc est, ut *statuas hanc rem esse boni animi*.
- Ars* vel *scientia*, cum dicitur *Medicina*, *Musica*, *Rhetorica*, &c.
- Arvum*, cum dicitur *novale*, *Culta novalia*, Virg. At cum legimus *tonsas novales* intelligitur *terras*.
- Bona*, cum dicitur *Homo frugi*. Nam veteres dixerunt *bona frugis*, postea *bona frugi*, & tandem *frugi*.
- Campum*, cum dicitur, *per apertum ire*.
- Carcer*, quod olim neutrum erat, intelligitur, in *Pistrinum*, *Tullianum*, &c.
- Causa* deficit, cum dicitur *Exercitum opprimenda libertati habet*, Sall. *Successorum Minerva indoluit*, Ovid. *Integer vita scelerisque purus*, Hor. &c.
- Caro*, in *agnina*, *bubula*, *caprina*, *ferina*, *suilla*, &c.
- Castra*, in *Stativa*, *Hyberna*.
- Centena* intelligitur, cum dico; *debet decies*, vel *decies sefertium*.
- Clitellas* deest, cum dicitur *imponere alicui*, nam proprie significat, *trahere aliquem a fini more*.
- Calum* vel *tempus*, in *serenum*, *nubilum*, *purum*, &c.
- Consilium*, in *arcanum*, *secretum*, *propositum*. *Perstat in proposito*, &c.
- Copia*, cum dico, *Eges medicina*, *abundans pecuniarum*.
- Corona*, cum dicitur, *Civica donatus*. *Muralem*, *obsidionalem adeptus*, &c. Item in *serta*. Uti in *sertum coronamentum*, quo post *Catonem* usus *Plinius*.
- Crimine* vel *actione*, cum dico *Furti damnatus*, *repetundarum pestulatus*, &c.
- Dies*, cum dico, *illuxit*, vel *meus est natalis*, &c.
- Dii* deest in *superi*, *inferi*. Item in *manes pro mani*, id est, *boni*.
- Domus*, in *Regia* & *Basilica*.
- Domum*, cum dico, *Uxorem duxit*.
- Extra* cum dicitur *Casa* & *porrecta*; ut apud *Ciceronem*, *Nequid inter casa & porrecta oneris nobis addatur aut temporis*.
- Facultas*, vel *potestas*, cum dico, *Cernere erat*. Non est se fallere cui-
- quam*, &c. Sic *quoad ejus facere poteris*, Cic. *supple facultatem*.
- Festa*, in *Bacchanalia*, *Saturnalia*, *Agonalia*, & *similibus*.
- Fini*, in *hactenus*, *quatenus*. Nam *integre sit hac fine tenus*.
- Frumenta*, in *sata*; uti *fruges in sata*.
- Funera*, in *justa*, *suprema*, *solemnia*.
- Homo*, in *adolescens*, *amicus*, *juvenis*, *maritus*, *nuncius*, *servus*, *socius*, & *similibus*. Et in his, *miser sum*, *salvus sum*. Uti in *optimates*, *magnates*, *mortales*, *Germani*, *Galli*, &c.
- Ingenium* vel *institutum*, vel *morem*, in istis, *Antiquum obrinet*, Plaut. *Nunc cognosco vestrum tam superbum*, Ter.
- Is* pro *talis* vel *tantus* sæpe reticetur; ut, *Homo improbus*, sed cui paucos ingenio pares invenias, pro *is* cui.
- Iter*, in istis, *quo pergis*, *quo tendis*? *Virgilius* integre dixit. *Tendit iter velis*, portumque relinquit.
- Judices*, cum dicitur, *mittere in Consilium*, ut apud *Ciceronem*, *Testibus editis ita mittam in consilium*, ut, &c.
- Judicio* vel *jure*, in *falso*, *merito*, *im merito*, quæ vere adjectiva sunt.
- Lapis*, in *molaris*.
- Laudem*, in isto, *cur mihi detrahis*?
- Liber*, in *annalis*, & *diurnus*. Sic *Annales*, puta *libri*; *pugillares*, *supple libelli*.
- Lineas*, cum quis dicitur *ad incitas redactus*. *Lucilius* apud *Nonium* pro eo dixit, *ad incita*, ubi *loca* intelligitur.
- Literas*, in isto *Plauti*, *Hodie in ludum occæpi literarium*, ternas jam scio. Intelligit tres literas. *A*, *M*, *O*, unde *Verbum amo* constat. Sed hic *literarum* vox cognoscitur ex eo quod proxime de ludo literario antecessit. Est vero cum pro *Epistola* sumpta penitus reticetur. Ut in isto *Cic*, *Triduo abs te nullas acceperam*.
- Locus*, cum dicitur, *Hic senex de proximo*. *Ab humili* (pura loco) *ad summum* (sup. locum.) *In medium*; *Convenerunt in unum*, &c. *Primo*, *secundo*, *tertio*, &c. *supple loco*.
- Losa*, in *æstiva*, *hyberna*, *stativa*, *pomaria*, *rosaria*, *supera*, *infera*, &c.
- Ludi*, in *Circenses*. *Megalesii*, *seculares*, *funebres*, &c.
- Malum*, cum dico, *Caveo tibi*, *simeo*, *tibi*:

Metuo à te, de te, pro te, &c. Sed *cave-
re malo, integre erit, cavere se à malo.*
Mare, in profundum, altum, tranquillum.
Mensis, in Januarius, Aprilis, October,
&c.

Modia, cum dicitur millia frumenti.

Modo, in perpetuo, certo, &c.

Mortem, cum dicitur, obiit.

Navim, in istis, solvit, conscendit, appulit.

Negotium. De eo dictum in Canonibus
generalibus. Amplius autem no-
tandum nomen hoc subintelligen-
dum in, *tanto, quanto, aliquanto, hoc,*
eo, quo, multo, paulo, nimio. Nam
multo doctior integre est *multo nego-
tio doctior.* Sic cum dico, *qui fieri*
potest? qui est Ablativus, pro quo,
hoc est, quo modo, vel quo negotio.

Porro in *id, quid, vel aliquid, deest nego-
tium:* quippe naturâ suâ adjecti-
va sunt, ut in illo Terentii, *Andria*
id erat illi nomen. Et isto
Plaut. *Quid est tibi nomen? Nisi*
occupo aliquid mihi consilium.

Imo cum *quid* regit Genitivum *nego-
tium,* supponit *negotium* pro Sub-
stantivo suo: ut *Viden' egestas quid*
negotii dat homini misero mali, Plaut.
pro *quid negotium mali negotii, &c.*
Ubi *quid negotium negotii, idem est*
*ac qua res rei, vel rerum apud eun-
dem autorem.* *Summum Jovem ob-*
testor, inquit Menechmus, cui, quâ
de re, aut cui rei rerum omnium, re-
spondet senex.

Numus, vel nummus, in Denarius, qui-
narius, &c.

Nuntium, cum dicitur, Obviam illi mi-
simus.

Nux, in avellana, juglans, pinea, persi-
ca, castanea.

Officium, cum dico, non est meum. Vel
Regium est bene facere. Et in illo,
Est Regis, &c.

Opera, in Bucolica, Georgica, Rhetorica,
-orum, &c.

Opus, cum dicitur, Hoc non solum la-
boris, verum etiam ingenii fuit.

Oratio, in prosa, à prorsâ quod valet
restâ, cui opponitur versa. Sic
prorsâ limites apud Festum. Et pro-
sa, pexa tunica, πικρὴ ἰματίον, ut est
in Glossis.

Ostium, in posticum.

Oves, in bidentes, facta. Ideo bidentis

muliebre. At virile idem, si jun-
gatur cum verre, ut apud Nonium,
bidenti verre.

Pars, in antica, postica, decima, qua-
dragesima, primas, secundas, &c. Non
posteriores feram, Ter. Ei secundas
defert. Quint. supple partes. Sic
pro rata, pro virili, puta parte.

Passus, cum dico, ire duo millia, Mart.
Latitudo septingentorum millium. Cæf.

Puer, vel puella, in infans, nam adje-
ctivum est; unde apud Val. Max.
reperitur puerum infantem, qui lo-
qui non potuit.

Raster, in bidentis, tridentis, &c.

Ratio, in expensa, impensa, summa; uti
rationes, in conturbare.

Rem familiarem, cum dico decoquere:
unde decoctor.

Sermo in istis Ciceronis, Brevi dicam:
Complecti brevi: brevi respondere: Cir-
cumscribi & definiri brevi: supple
sermone: ita cum dicit, brevibus age-
re, brevibus aliquid dicere, supple
sermonibus, vel verbis.

Servus, vel minister, in istis, Est illi à
pedibus: à manu: à secretis: à libellis,
&c.

Sestertium (pro sestertiorum) cum dico
centum millia. Utrumque vero de-
est, cum dicitur, debet mihi decies.

Signum, cum dico, bellicum vel classi-
cum canere.

Singuli, in istis, in naves, in annos, in
horas, &c.

Solum, cum dicitur, terra defigitur ar-
bor, Virg. puta in solo. Unde apud
Sallustium, Arbores, qua humi arido,
atque arenoso nascuntur, hoc est, in so-
lo humi arido.

Tabella, in eborea, laureata, pugillares,
duplices, triplices, &c.

Taberna, in Medicina, sutrina, tetrina,
tonstrina, fabrina, laniena, &c.

Tabula, in duodecim.

Tempus, in istis, ex eo, ex quo, ex illo;
tertio, quarto, postremo, &c. optato,
brevi, sero, &c. Tertium Consul: po-
stremum ad me venit &c. hoc noctis,
id atatis, &c. Antehac, posthac, (nam
hac valet hæc;) antea, postea, pra-
terea, post illa, sup. tempora. Non li-
cebit nisi praefinito loqui, puta tempore.
Erit cum fecisse nolles, nempe tem-
pus, & similibus.

Terra.

- Terra*, in patria, continens. Etiam cum dico, jacet humi, pro in terra humi: nam terra dividitur in aquam & humum juxta Varronem. Sic cum dicitur natus est *Aegypti*, supple in terra.
- Vada*, in brevia.
- Vasa*, in fœtalia, vitrea, crystallina. Ut vas, in atramentarium, salinum.
- Verba*, in his Docere paucis, Virg. supple verbis. Responsum paucis reddere, Idem. Pro re pauca loquar, Id. Paucis te volo, Ter. pura verbis alloquit. Paucis est quod te volo, pro Est negotium propter quod paucis te verbis alloqui volo.
- Via*, in istis, hac, illac, istac, quâ, eâ, rectâ, &c. Appiâ, Aureliâ, &c. Sic viam, deest, cum dico, ire, ingredi. Virgilius integre dixit, Itaque reditque viam.
- Vinum*, in mustum, Falernum, Massicum, &c.
- Vir*, vel uxor, vel femina, in conjux, maritus, vel marita. Et in pluralibus Optimates, magnates, primates, majores, &c. supple viri, vel femina.
- Virga* cum dicitur, Rudem accipere.
- Urbs*, cum dico, natus Roma, pro in urbe Roma.
- Utile*, vel commodum, in istis, Consulo tibi, prospicio tibi, &c.

XIII. SYLVULA SECUNDA.

De Verbis in structura subintellectis.

- Adspicio*, vel *video*, cum dico, En quatuor *Ædes*. Ecce hominem. En Priamum. At si Nominativus hujusmodi particulis jungitur, ut Ecce homo, En Priamus, intelligitur adest, vel venit, aut simile.
- Amet*, vel adjuvet, in Mehercule, Mecestor, Medius-fidius; nam integre sint, Me Hercules. Me Dei filius amet, vel adjuvet.
- Sic *Ædopol*, tribus vocibus constat, puta e pro me, de pro Deus, & pol pro Pollux, nempe adjuvet. Quare non recte scribitur cum & diphthongo, quasi esset per ædem Pollucis.
- Canere*, cum dicitur, Scit fidibus.
- Cæpit*, in isto, Ire Prior Pallas, & similibus.
- Dici*, cum dico, Male audit. Nam integre sit, Male audit de se, vel in se, vel potius sibi dici, ut male non respiciat audit, sed dici. Sic in istis, audit bonus, audit doctus, nempe audit dici esse bonus, juxta consuetudinem Græcam.
- Dico*, in istis, Bona verba quaso, supple dic. Nugas, puta dicis. Sed hac hætenus, supple dixerimus, vel dictum sit. Quid multa? puta dico verba.
- Esse*, vel fuisse, vel fore, in his, actum illi volo. Ne dicas non prædictum. Promisi ultorem, supple me fore, &c.
- Esse*, vel fac, da, vel pone, in istis, Hac negotia, ut ego absim, confici possunt, pro posito ut ego absim, vel esto, vel fac ut. Bono sis animo, hoc est. Fac ut bono sis animo. vel in animo.
- Facio*, cum dico, Dii meliora, supple faciant. Studes, an piscaris, an venaris, an omnia simul? supple facis. Illa nocte nihil præterquam vigilatum est in urbe, hoc est, nihil factum est præterquam, &c.
- Ire*, in istis, In Pompeianum cogito; Rhodum volo, inde Athenas, &c.
- Loqui*, cum dico, scit Latine, Græce, &c.
- Moneo ut*, vel fac ut, in istis, amet; legas, ametis, legatis. Istud ne dicas. Istud cogites tecum. Nil mihi rescribas.
- Obsecro*, vel imploro, cum dico, Proh Deum atque hominem fidem!
- Oro ut*, vel precor ut, cum dicitur, Dit meliora ferant. Ut te perdat Jupiter.
- Paro*, invenio, vel simile, cum dico, Unde mihi lapidem? Martis signum, quo mihi pacis auctori? &c.
- Verbum*, sum, es, est, sæpissime deest, Ut, Quid mihi tecum? supple est. Haud mora (supple est) festinant jussi. Hei mihi, Va tibi, supple est. Quanam (malum) ista servitus voluntaria, puta est.
- Timeo*, cave, vide, vel simile in istis, Ah ne te frigora ledant. At ut satis contemplata sis. Verum ne quid illa titubet, &c.

XIV. SYLVULA TERTIA.

De Præpositionibus in structura intellectis.

- A, ab, ad, in,* defunt in Nominibus locorum, ubi non sunt expressæ. Ut, *Agypto remeans,* supple *ab.* *De-git Carthagine,* puta *in.*
- A, ab,* defunt in Nominibus, causæ, instrumenti, pœnæ, &c. Ut *Culpa pallefcere. Ense perforatus, Plectere capite,* &c.
- In Nominibus temporis cum significant, *post,* ut *redit, hoste superato,* hoc est, *postquam hostem superaverat,* qui Ablativus dicitur *absolutus.*
- Cum significatur differentia, vel distantia, ut, *Stulto intelligens quid interest? Abscst virtute illius.*
- Cum notatur pars altera; ut, *animo otiosus,* pro *ab animo.* *Multis rebus melior,* pro *à multis rebus.*
- Ad* recitetur in Nominibus mensuræ vel spatii; ut, *latus quinque pedes.*
- Cum finis significatur; ut, *Quid frustra laboramus?* pro *ad quid.* *Eamus visum,* vel *visere,* pro *ad visum,* vel *ad visere.*
- Ante,* in Nominibus temporis; ut, *pridie Calendas,* supple, *ante.* *Multos abhinc annos,* puta *ante.*
- Circa,* cum notatur tempus; ut, *Homo id ætatis,* pro *circa id ætatis.*
- Cum,* cum significatur instrumentum; ut, *Sagitta saucius.* Sic cum dico, *officio, honore, odio, prosequi,* &c. Nam eodem sensu dixit Cicero, *Cum equis persecuti sunt.* Ita cum notatur tempus; ut *Cras primâ luce.* Quamvis & hic in intelligi possit.
- De, e, ex,* in Nominibus quibus significatur copia vel subiectum. Ut, *Nugis referti libri. Plenus vino. Equus ligno fabrefactus. Sacrificare tauro,* vel *agno,* &c.
- In Nominibus à loco; ut *exire Roma; Italia cedere.*
- In iis quæ significant causam vel modum; ut, *Flere alicujus obitum. Victitare lolio. Quare pro de qua re.*
- Sic *laboro dolore,* pro *è dolore.* *Virtute clarus,* &c. Sic *lege agere cum aliquo.* *Vocare aliquem nomine,* &c.
- In,* Nominibus locis & temporis; ut, *Domo me contineo,* Cic. *Sardiniam venit.* Id. *Superioribus diebus, veni in Cumanum,* Id.
- In Nominibus, quæ notant subiectum vel objectum; ut, *Opus est mihi libris.* Sic in iis quibus causa significatur; ut, *Accusat me eo quod,* pro *in eo quod.* Item in his & similibus. *Sum magno timore,* pro *in magno timore,* *Magnâ est apud omnes gloriâ. Libris me oblecto. Ludis delectari. Ordine aliquid facere. Non armis præstantior quam toga,* &c.
- Ob,* vel *præter* sæpe deest cum Infinitivus habet locum Accusativi; ut, *Doleo mihi illum irasci,* pro *ob irasci.*
- Quod* etiam ab iisdem Præpositionibus sæpissime regitur: ut, *Quod ego te per hanc dextram oro,* hoc est, *propter quod.* *Quod utinam minus vita cupidus fuisset,* pro *quam ob rem.*
- Per* sæpe deest in Nominibus temporis & distantix; ut, *Vixit centum annos: distat quinque millia-ria.* Sic cum pars aliqua notatur: ut, *Hirsutus brachia,* pro *per brachia.*
- Pra,* in Comparativis: ut, *Dolior cæteris,* pro *pra cæteris.* Sic cum causâ significatur: ut, *Homini lacrymæ cadunt gaudio,* hoc est, *pra gaudio.*
- Pro* in Nominibus pretii: ut, *Emi magno,* supple *pro magno pretio.*
- Sub,* in Nominibus absolute positis: ut, *Te consule, Sole ardente,* &c. De quibus omnibus vide plura in Annotationibus ad Regulas Syntaxeos regularis.

CAPUT II.

De secundo Ellipseos genere Zeugmate dicto.

Secundum genus Ellipseos est, cum Verbum aliquod subintelligitur, quod antea erat in Oratione expressum, & dicitur *Zeugma*, sive *connexio* vel *adjunctio*, quia in una voce aliæ ab eâ dependentes includuntur.

Est autem triplex: Primum cum repetitur Nomen vel Verbum eodem modo quo expressum erat: ut,

*Trojæna interpret Divum, qui numina Phœbi,
Qui tripodas, Clarii radios, qui sidera sentis,
Et volucrum linguas, & præpetis omina penna.*

Ubi *sentis*, semel expressum, quinque subintelligitur.

Secundum, cum vox expressa subintelligi nequit sine aliquâ mutatione vel generis: ut, *Et genus & virtus, nisi cum re, vilior algâ est*, Hor. *Utinam aut hic surdus; aut hac muta facta sit*, Ter.

Vel casus: ut, *Quid ille fecerit, quem neque pudet quicquam, nec metuit quenquam, nec legem putat tenere se ullam*, Ter. pro qui nec metuit, &c.

Vel numeri: ut, *Socius & rege recepto*, Virgil. *Hic illius arma, hic currus fuit*, Idem.

Vel personæ: ut, *Ille timore, ego risu corruui*, Cic. *Quamvis ille niger, quamvis tu candidus eses*, Virgil.

Tertium, cum exprimitur vox aliqua totum significans quæ in Partibus mox non explicatur, sed intelligitur: ut, *Aquila volarunt, hac ab Oriente, illa ab Occidente*, Cic. *Consules profecti, Valerius in Campaniam, Cornelius in Samnium*, Liv.

CAPUT III.

De secundâ figura, quæ dicitur Pleonasmus.

Pleonasmus est, cum vox aliqua supra necessitatem abundat: ut, *Magnis majores nugas agere*, Plaut. ubi *magis*, superfluum est. *Se ab omnibus desertos potius quam abs te defensos esse malunt*, Cic. ubi *potius* abundat, ob vim verbi malo. Sic apud Ciceronem, *Omnia quacunq;*: Et apud Terentium, *Nihil quicquam*, ubi *omnia & quicquam*, abundant. Ita cum Nomen & Pronomen in eadem Oratione ponuntur, ut, *Sed urbana plebs, ea vero præceps erat multis de causis*, Sall. *Posthumius autem, de quo Senatus decrevit ut statim in Siciliam iret, is negat se iturum sine Catone*, Cic. ubi *is* redundat. Sic cum duæ occurrunt particulæ eandem vim obtinentes: ut, *Oportuit præscisse me ante*, Ter. *Nullam esse alteram*, Plaut. *Quis alter, quis quisquam*, &c.

Interim notandum, Grammaticos Pleonasmum plerumque statuere, ubi sermo est maxime simplex & nativus: ut in his, *Venit ad Messenam*, Cic. *Ab Roma abire*, Sall. & similibus, ubi ad constructionem necessaria est Præpositio.

Sic Pleonasmus dici possit in his, *Vivere vitam, gaudere gaudium, servire servitutem*, &c. si usum & sensum spectes, at quoad Constructionem potius est Ellipsis, ubi non exprimuntur.

Pronomina itidem *mibi, tibi, sibi*, sæpius *πλεονάζειν* dicuntur, cum vera sint Dativi acquisitionis: ut & *me, te, se*, vere Accusativi, & ad Constructionem

structionem necessarii : ut, *Qui mihi tum sunt senes*, Ter. ubi mihi significat respectu mei. *Me id facere studeo*. Plaut. ubi, *me facere* est vera Infinitivi Constructio : Et *studeo facere*, est Ellipsis Pronominis.

C A P U T I V.

De tertia Figura, quæ dicitur Syllepsis.

Syllepsis, five conceptio est, structura sensu, non voce congrua. Est ea duplex : simplex, five absoluta, & Relativa.

I. *De Syllepsi simplice.*

Syllepsis simplex est, cum voces in structurâ differunt, vel genere tantum, vel numero tantum, vel genere & numero simul.

1. Genere tantum. Ut, *Samnitium duo millia caesi*, Liv. ubi respicitur ad homines. *Daret ut catenis fatale monstrum, quæ generosius perire quarens*, &c. ubi quæ respicit *Cleopatram*. Sic duo importuna prodigia, quos egestas, &c. Cic. ubi est scelus qui me perdidit? Ter.

2. Numero tantum. Ut, *Turba ruunt*, Virg. quia turba signat multitudinem. *Alterum in alterius mactatos sanguine cernam*, Virg. *Ut alter alterum nec opinato viderimus*, Cic. *Missi magnis de rebus uterque legati*, Hor. *Propterea quod, pro propter id quod, Si tempus est ullum jure necandi homines, quæ multa sunt*, Cic. *Aperite aliquis ostium*, Ter. Sic idem Poëta dixit, juxta Scioppium, *absente nobis*, & Plaut. *presente nobis*.

3. Genere & numero simul, Ut, *Pars in carcerem acti, pars bestium obiecti*, Sall. *Pars mersi tenuere ratem*, Virg. *Mars & Venus capti*, Ovid. *Ilia cum Niso de Numitore fati*, Ovid. *Syrus cum illo vestro susurrant*, Ter. ubi cum valet &.

II. *De Syllepsi Relativa.*

Syllepsis Relativa est, cum Relativum refertur ad antecedentem, qui non exprimitur, sed à sensu integræ periodi concipitur. Ut, *Inter alia prodigia etiam carne pluit, quem imbrem aves feruntur rapuisse*, Liv. ubi imber ad quod respicitur, includitur in voce pluit, ac si esset *carnis imber pluit*. Sic *Per literas me consolatus sum, quem librum ad te mittam*, Cic. ubi literas sumitur pro opere quod se missurum pollicetur.

De Prætiana hereditate quæ quidem mihi magno dolori est, valde enim illum amavi, hoc velim cures, Cic. ubi illum respicit Pretium amicum sc. in Prætiana hereditate inclusum. Sed antea conjuravere pauci contra rempublicam, in quibus Catilina fuit, de quâ brevissime potero dicam, Sall. hoc est, de quâ conspiratione. Et laudare fortunas meas, qui gnatum haberem tali ingenio praditum. Ter. hoc est, meas hominis qui, &c. Deind Philenorum ara, quem locum habuere Carthaginenses, Sall. ubi intelligitur locus, ac si esset ara locus, quem locum &c. Atque in hoc genere illa quoque est infinita Sylva, quod Oratori plerique duo genera ad dicendum dederunt, Cic. ubi quod supponit negotium; ut sit, *Quod negotium, nempe silvam illam infinitam, plerique dederunt Oratori, tanquam duo genera ad dicendum*.

Interdum Syllepsis Zeugmati conjuncta est, ut cum Adjectivum vel Relativum non refertur ad genus Substantivi prioris, sed alterius quod præcessit. Ut, *Amor tuus ac judicium de me, utrum mihi plus dignitatis in perpetuum, an voluptatis quotidie sit allaturus, non facile dixerim*, Cic. ubi allaturus respicit tantum amor tuus, ac allaturum intelligi debet, quod cum judicium consentiat.

fentiat. Gens cui natura corpora animosque magis magna quam firma dedit, Liv. Ne fando quidem auditum est, Crocodilum aut Ibim, aut felem violatum ab Agyptio, Cic. Philippi vim atque arma toti Gracia cavendam metuendamque esse, Gellius.

Interdum etiam integræ Ellipsi, ut cum Adjectivum consentit cum voce aliqua nullibi expressâ. Ut, *Timidi dama, Talpa oculus capti*. Virg. ubi masculi intelligi debet. In suam Eunuchum, supple fabulam, Hic error est, non scelus; id est, hoc negotium est error, non scelus.

CAPUT V.

De quartâ figurâ, quæ dicitur Hyperbaton.

Hyperbaton est ordo Verborum confusus & perturbatus. Ejus quinque sunt species.

1. Anastrophe, sive vocum inversio; ut, *mecum pro cum me. Quamobrem, pro ob quam rem. His accensa super. Quam potius, pro potius quam.*

2. Tmesis, sive vocis compositæ intersectio, per unam plureve interpositas. Ut, *Septem subjecta Trioni, pro Septentrioni. Per mihi inquam gratum feceris, Quo me cunque rapit tempestas.*

3. Parenthesis, cum sensus aliis vocibus interpositis interrumpitur. Ut, *Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas, Virgil.*

Synchysis, cum in periodo constructionis naturalis ordo confunditur. Ut, *Sava vocant Itali mediis qua in fluctibus aras, Virg. hoc est, Itali vocant aras saxa illa, qua sunt in mediis fluctibus.*

*Si mala condiderit, in quem quis carmina jus est,
Judiciumque: esto, si quis mala, sed bona si quis
Judice condiderit laudatur Casare. Hor.*

Hoc est, *Si quis bona carmina condiderit, laudatur judice Casare.*

Et, *male laxus in pede calceus haret, Id pro male haret.*

5. Anacoluthon, cum sequentia prioribus non cohærent; ut, *Nam omnes nos, quibus est aliunde aliquis objectus labor, Omne quod est interea tempus, priusquam id rescitum est lucro est; Ter. Prator interea, ne pulchrum se ac beatum putaret, atque aliquid sua sponte loqueretur, ei quoque carmen compositum est, Cic. Etenim si Orationes, quas non multitudinis judicio probari volebamus (popularis est enim illa facultas, & effectus eloquentia est audientium approbatio) sed si reperiebantur nonnulli, qui nihil laudarent, nisi quod se imitari posse considerent, Cic.*

Hujusmodi in Classicis Scriptoribus vocamus *σολοικισμῶν*, in vulgo autem, Solæcismos.

CAPUT VI.

De Hellenismo.

Figuris modo enumeratis accedit Hellenismus, sive Constructio Græca, quæ fit, cum Latini à nativâ suâ consuetudine desectentes imitantur Græcos.

1. Atque hîc distinguendum imprimis inter *attractionem* & *regimen*, Græci nempe è duobus casibus (si se mutuo respiciant) alterum tantum regunt, alterum illi adjungunt, ita ut alter ab altero trahatur; ut, *περὶ λόγων ὧν ἔλεξα, de verbis quibus dixi, pro qua dixi.* Sic Latini, *Quum scribas & aliquid agas quorum consuevisti, Cic. pro qua consuevisti. Sed istum quem quaris ego sum. Occurrunt*

anima quales neque candidiores terra tulit, pro *qualibus*, Hor. per eandem figuram dicitur, *Non licet mihi esse securus, cupio esse clemens. Uxor invicti Jovis esse nescis*, Hor.

Hellenismus etiam est, cum casus inter duo verba, ab altero sæpius attrahitur, quod non respicit. Ut, *Illum ut vivat optant*, Ter. *Hæc me, ut confidam, faciunt*, Cic. Ubi Accusativi videntur esse loco Nominativi. Sic *Metuo lenonem ne quid suo suat capiti*, pro *metuo ne leno*. Ter. *Atque istud quicquid est fac me ut sciam*, Id. pro *fac ut ego sciam*.

Quin & Genus etiam alterum ab altero attrahitur: ut, *Saxum antiquum, ingens, campo qui forte jacebat*, ubi *qui* est pro *quod*.

Huc etiam referri debent quæ dicta sunt in Syntaxi regulari de Relativo inter duo antecedentia diversi generis.

2. Porro ut Græci omittunt Præpositionem *κατά* vel *πρὸς*, ita Latini faciunt ad eorum imitationem. Ut, *Expleri mentem nequit. Tractus membra, similis Deo os humerosque. Pacem te poscimus. Doceo te artes, & similia*. Sic dicimus, *primum, tertium, tantum, quantum, nimium, principium*, ut Græci *τὸ πρῶτον, τὸ ἀρχόν, τὸ τέλος*.

3. Græci etiam sæpius omittunt Præpositionem *ἐκ*, quæ Genitivo inservit. Atque hinc Grammatici verba plurima eum casum regere existimant, cum re vera dependeat à Præpositione suppressa. Ut, *Abstine irarum: Desine lacrymarum: Regnavit popularum, &c.* Sic *imperti me divitiarum: Arripiunt illum pedis. Gustavit mellis, audivit musica, &c.* Unde apud Vitruvium *ex* etiam Genitivum regit, ut, *Descriptio ex duodecim signorum caelestium, &c.* quod tamen non est imitandum.

Porro ad Hellenismum referenda sunt & hæc. Cum Nominativus loco Vocativi ponitur, ut, *Da meus ocellus. Da anime mi.*

Cum Nominativus præcedit Accusativum: ut *Ceu pius Aeneas eripuisse ferunt*. Cum Infinitivus regitur à particula intellecta, quæ respondet ὥστε: ut, *Et pectore laevo excutias guttas, latari pratrepidum cor*. Perl. pro *usque ad lazari*. Unde Latini *ut*, aliquando usurpant: ut, *Neu Babylonios tentaris numeros, ut melius quicquid erit pati: hoc est, ὥστε φέρειν, ut melius patiaris juxta Vossium,*

CAPUT VII.

De Antiptosi & Enallage.

Addunt Grammatici Antiptosin & Enallagen. Atque Enallagen vocant omnem in Oratione mutationem, cujus nullum videatur fundamentum: ut cum modus alter pro altero ponitur, tempus pro tempore, genus pro genere, &c. & cum casus alter alterius loco ponitur, Antiptosin vocant.

Ac si mutationes hujusmodi liberæ essent & arbitrariæ, omnes regulæ statim inutiles evadent. Atque hinc Sanctius Antiptosi Grammaticorum nihil imperitius esse ait, quod figmentum si esset verum, frustra quæreretur quem casum verba regerent.

Videamus itaque annon exempla à Despauterio allata alio fundamento niti videantur, & sine Antiptosi explicari possint.

In hoc Livii, *Quando duo Consules ejus anni, alter morbo, alter ferro periisset, &c.* Nominativum ait poni pro Genitivo *duo Consules*, pro *duorum Consulum*. At quis non videt hic esse Ellipsin seu potius Zeugma: ubi Verbum semel expressum bis intelligitur: ut sit, *Duo consules periissent, alter morbo periisset, & alter ferro periisset.*

Cum dicit *in fortiora horum*, Genitivum poni pro Ablativo, planum est esse partitionem, vi cujus Genitivus additur Comparativis & Superlativis.

Porro

Porro in istis, *Saltus, & velocitati certare*, Dativus non ponitur pro Ablativo, sed est casus acquisitionis, quem omnibus Verbis & Nominibus addi diximus, ut *vino modo cupida estis*. *Moderari orationi*. *Alienis rebus curas*.

In *ferax oleo* apud Virgilium, Ablativus quem pro Genitivo poni ait, est Ablativus modi: ut Ovidius dixit, *Terra ferax Cerere multoque feracior vis*. Quin & in pluribus editionibus legitur *ferax olea*.

Ad exemplum à Nonio allatum, *Quot latitias insperatas modo mihi irrepere in sinum*, respondemus, vel *irrepere* sumi ut activum, adeoque vel regere Accusativum: vel solocismum esse, nec excusari posse. Nam quod Nonius exemplum non intellexerit, vel inde constat, quod simile esse ait huic, *urbem quam statuo vestra est*, quæ est Constructio legitima, & apud Poëtas familiaris.

Accusativus *quas*, quem in isto Nævii, *Quot res hunc vis privari pulcras, quas uti solet*, pro Ablativo poni ait, est Constructio naturalis activi, nam *utor* olim Accusativum regebat. Et *privari res pulcras*, est Hellenismus, ubi supponitur *xxix*, ut *lator hanc rem*.

In isto Virgilii *hæret pede pes, densusque viro vir, pede* est antiquus Dativus, nam olim Dativus & Ablativus eodem modo terminabantur.

Denique cum apud eundem Poëtam legitur, *Forte ratus celsi conjuncta crepidine saxi, expositis stabat scalis & parte parata*; *crepidine*, non est pro *crepidini*, ut vult Despauterius, sed vere regitur à *conjungo*, quod sæpius apud Ciceronem cum Ablativo legitur; ut, *Declarat enim summam benevolentiam conjunctam pari prudentiâ*. Et alibi, *Ea summa miseria est summo dolore conjuncta*, ubi Ablativus regitur à *cum* suppressâ, quæ interdum exprimitur, ut *Varro cum Sicinio atate conjunctus*.

Quod autem ad Enallagen spectat omnia ejus exempla vel ad regulas Grammatices, vel ad alteram ex prædictis figuris, referri possunt.

In isto, *Tamen virtus tua me vel vicinitas, quod ego, &c.* quod non ponitur pro *qua*, sed supponit negotium. In isto, *Pictis bellantur Amazones armis*, Virg. *bellantur* usurpatur more aliorum Verborum, quæ olim communia erant. In isto, *Si quis me quaret rufus*, Dav. *Præsto est, desine*: si sit aliqua figura, est figura elocutionis; ut in *vicimus*, pro *vincemus*: Nam in Narrationibus frequens est usus unius temporis pro alio. Cum autem ait *valebis* interdum poni pro *vale*, ostendimus Imperativum esse verum futurum, adeoque non mirum esse si promiscue interdum usurpentur. In istis autem, *Romani festinare, parare, &c.* est ellipsis verbi *caperunt*. Atque hinc de cæteris esto judicium.

Verum quia recta scribendi ratio ex usu & consuetudine Romanâ adiscitur, non alienum fore videbatur, Sylvulam Verborum diversæ structuræ hic coronidis loco adjicere, quæ forsitan in Dictionariis frustra quæsieris.

S Y L V U L A V E R B O R U M.

Diversæ structuræ.

A.

Abalienare aliquid, *vel* aliquid alicujus, *Cic.* To alienate. Aliquem ab altero, se ab alio, alium à se, voluntatem alicujus ab aliquo. *Cic.*

Abdere se literis & in literas : se in tenebris, *Cic.* To hide himself.

Abdicare, *simpliciter*, *vel* magistratum, *vel* se magistratu, *Cic.* to quit himself of a Charge.

Abdicare aliquem, *Tacit.* to renounce.

Abducere à consuetudine, *Cic.* to disuse.

Ab omni reipublicæ curâ, *Cic.* to withdraw himself from employment. Vi & per vim, *Cic.* to carry away by force.

In aliquem locum, *Cic.* Ex acie, *Cic.* A fide, *Id.* Ad nequitiam. *Ter.*

Me convivam abducebant sibi, *Cic.*

Equitatum ad se abducere, *Cic.* to entice away.

Aberrare proposito, & à proposito, *Cic.* to go from the subject.

Nihil quidem levor, sed tamen aberro, *Cic.* yet I divert my self.

Aberratio à dolore, *Cic.* a diverting.

Aberrat ad alia oratio, *Cic.* digresseth.

Aberrant inter se orationes, *Liv.* disagree.

Artificem ne in melius quidem sine aberrare, *Plin.* let him keep to his model.

Abeſſe urbe, domo : & ab urbe, ab domo, *Cic.* alicui abeſſe, to fail.

In altercationibus abeſſe, *Cic.* to be out of the way.

Abhorret facinus ab illo, *Cic.* he is very far from doing such a wicked thing.

Parum abhorrens famam, *Liv.* not concerned for a scandal.

Illud abhorret à fide, *Cic.* that is not to be believed.

Ab ducendâ uxore abhorret, *Cic.* he is averse to marriage.

Abjicere se alicui ad pedes, & ad pedes alicujus, *Cic.* to cast himself at ones feet.

Abjicere se & prosternare, *Id.* Conſilium ædificandi abjicere, *Cic.* to

quit the design one had of building.

Abjicere ad terram, *Cic.* In herbam *Id.* Humi, *Plin.*

Cogitationes in rem humilem abjicere, to submit his thoughts.

Abjicere animum, *Cic.* to despond.

Abire magistratu, *Cic.* to quit his office. Ab emptione, *Cic.* to retract his bargain. Ad vulgi opinionem, *Cic.*

to abandon himself to the.

Abire, à, ab, de, è, ex, loco, *Cic.* to go away : to go out : to retire.

Non hoc sic tibi abibit, *Ter.* It shall not pass so.

Abi in malam crucem, *Ter.* Go hang your self.

Abjudicare libertatem, *Cic.* to quit ones liberty. Se vita. *Plaut.* To kill ones self.

Abnuere aliquid alicui, *Cic.* Alicui de re aliqua. *Sall.* to refuse.

Abrogare legem, *vel* legi. *Sed prius usitatus.*

Abrogare sese dedecore. Animum à scelere. *Cic.* to abstain. Ignem ab ædibus. *Liv.* not to fire the house. Ægrum à cibo, *Cels.*

Abstinere jus belli ab aliquo. *Liv.* not to treat one rigorously.

Abstinere maledictis, & à maledictis, *Cic.*

Abstinere irarum, *Hor.* Placidis bonis, *Ovid.*

Abstine isti hanc tu manum, *Plaut.*

Abstrudere in profundo, in sylvam, to hide within.

Abuti studiis, *Cic.* not to profit, Operam abutitur, *Ter.* loses his labour.

Accedere alicui proxime, *Cic.* *Virg.* Deo ad similitudinem, *Cic.* to be like.

Ad aliquem, *Cic.* to draw near. Alicui ad aurem, *Id.*

Quos accedam ? *Sall.* *Supple ad.* to whom shall I address my self ?

Quas vento accesserit oras, *Virgil.* *supple in.* On what coasts he shall be thrown by the winds.

Accedit quod, *Cic.* moreover, besides.

Accidere.

Accidere. Omnia enim secundissima nobis, adversissima illis accidisse, *Cic. unde constat verbum hoc sumi pro aqua & adversa fortuna.*

Accipere ab aliquo, *Ter. de aliquo, Cic. ex aliquo, Plaut. to receive, or to learn of one.*

Accipere in contumeliam, *Ter. to take in bad part.*

Acceptum plebi, *Cæs. apud plebem, Plaut. in plebem, Tac. agreeable to the people.*

Acceptum, vel in acceptum referre, *Cic. to be obliged.*

Acquiescere lecto, *Catull. to repose himself. Alicui rei, Cic. to set his mind on.*

In tuo vultu acquiesco, *Cic. your sight comforteth me.*

Adæquare cum virtute fortunam, *Cic. not to be less happy than valiant. Aliquem sibi, Id. to make him equal. Judices adæquarunt, Cic. were divided.*

Addicere morti, *Cic. in servitutum, Liv. to condemn to.*

Addicere liberum, *Cic. to declare one free.*

Ni aves addixissent, *Liv. If the birds had not confirmed the augury by their flight. Contrarium est abdicere.*

Adesse omnibus pugnis, *Cic. to be in all the battles. Ad exercitum, Plaut.*

Ad portum, *Cic. in causa, in aliquo loco, ad tempus, Id.*

Adesse alicui, *Cic. to favour one, to assist him with credit.*

Adhærere castris, *Appul. in re aliqua, Ovid. ad rem aliquam, Plaut. in rem aliquam, Cic. to be constant at, to be near, to hold.*

Adhibere severitatem in aliquo, vel in aliquem, *Cic. reverentiam adversus, vel erga aliquem, Cic.*

Adhibere vinum ægrotis, *Cic. to give them wine.*

Adigere jusjurandum, vel aliquem jurejurando, vel aliquem ad jusjurandum, *Liv. per jusjurandum, Cæs. to bind by oath.*

Adire aliquem, ad aliquem, in jus, *Cic. Illa pericula adeuntur in præliis, Id. we are exposed to.*

Adjungere aliquem alteri, & ad amicitiam alterius, *Cic. to make a friend. In societatem adjungere, Liv.*

Admiscere aliquid in aliud, *Plin. alicui, vel cum aliquo, Cic.*

Admisceri ad aliquod concilium, *Cic. to be admitted to.*

Adolescit ætas, ratio, cupiditas, *Cic. Virg. increaseth, grows strong.*

Adolescere ad aliquam ætatem, *Plin. annos ter senos, Ovid. in partum. Col.*

Adolescunt ignibus aræ, *Virg. arc covered with the fire of the Sacrifices.*

Flammis adolere penates, *Id.*

Adoptare sibi filium, *Cic. aliquem pro filio. Plaut. aliquem in divitias, Plin. to make his heir. Aliquem ab aliquo, Cic. se alicui ordini, Plin.*

Adscribere civitati, in civitatem, vel in civitate, *Cic. to make free.*

Adversari alicui, *Cic. aliquem, Liv. contra & adversus aliquem, Plaut. to resist or contradict.*

Ambitionem scriptoris adversari, *Tac.*

Adversari quo minus aliquid fiat, *Cic. to hinder.*

Advertere simpliciter, *Ter. animum, Liv. animo. Plin.*

Advertere urbi agmen, *Virg. to cause to approach.*

Scythicas adverteret oras, *Ovid. was arrived at.*

Advertere in aliquem, *Tac. to punish.*

Adulare. Pinnatâ caudâ nostrum adulat sanguinem, *Cic. ex veteri poeta. Si Dionysium non adulares, Val. Max. Inde adulator passivum. Cavendum est ne assentatoribus patefaciamus aures, ne adulari nos sinamus, Cic. Tribunus militum adulatus erat, Valer. Vax.*

Adulari deponens. Adulari aliquem, *Cic. alicui, Quint. to flatter. Sed prius melius est juxta ipsum Quint.*

Æmulari alicui, *Cic. to envy one. Aliquem, Id. to endeavor to surpass.*

Æmulari instituta alicujus, *Cic. to equal, to excel.*

Æstimare aliquem, *Plaut. de aliquo, Cic.*

Æstimare magni, vel magno, *Cic.*

Æstimare litem capitis, *Cic. to judge one worthy of death.*

Aggredi aliquem dictis, *Virg. Aliquem de re aliqua, Plaut. aliquid, Cic. ad injuriam faciendam, Id.*

Agere rem, vel de re, *Cic. aliquem, vel partes alicujus, Cic. Cum populo, Cic. Lege, vel ex lege, Cic.*

Agere se pro equite, *Suet. to act like a cavalier. Agere gratias de re, in*

- in re, pro re, in res singulas. *Cic.* to file one a wise man. *Suo nomine. Cic.* to call by name.
- Agitare animos, *Liv.* Cum animo, *Sall.* Mente, *Id.* in mente, *Cic.* Secum, *Ter.* to revolve in the mind.
- Allatrare magnitudinem alicujus, *Liv.* to rail against.
- Allatrant maria oram maritimam, *Plin.* to beat against.
- Allegare alicui, vel ad aliquem, *Cic.* to send to. Hominem alicui rei, *Plaut.* to send one to treat.
- Allegare senem, *Ter.* to suborn.
- Ambulare pedibus, *Cic.* Foro transverso, to cross the market. In jus, *Cic.* In littore, *Id.*
- Ambulat hoc caput per omnes leges, *Plin.* is found every where.
- Ambulare maria *Cic.*
- Ambulare stadia bina, *Plin.*
- Angere sese animi. *Plaut.* aliquem incommodis. *Id.* Angit animum quotidiana cura. *Ter.*
- Angi animo, *Cic.* re aliquâ, vel de re, *Id.*
- Anhelare scelus, *Cic.* to breathe nothing but mischief.
- Amnis anhelat vapore, *Plin.* sends out vapours.
- Animadverto aliquid, *Ter.* I consider and take notice of. In aliquem, I punish.
- Annuere cœptis, *Virg.* to favour. Victoriâ, *Virg.* to promise, aliquos, *Cic.* to point at.
- Anquirere aliquid, *Cic.* to make inquisition or information of. Capitis, vel de capite, *Liv.* to proceed to an examination of a great offence.
- Antecedere alteri, vel alterum ætate, *Cic.* to surpass in age.
- Antecello tibi hac re, *Cic.* Illum hac re, *Id.* Aliis in re aliqua, *Idem.* Qui cæteris omnibus rebus his antecelluntur, *Cic.*
- Anteire alicui, *Plaut.* Aliquem, *Sall.*
- Antestare alicui, vel aliquem, *Gell.* to excel one.
- Antevenire alicui, *Plaut.* to come before one. Aliquem; *Id.* to prevent. Omnibus rebus, *Id.* to excel. Nobilitatem, *Sall.* to exceed the Nobility.
- Antevertere alicui, *Ter.* to get before.
- Fannius id ipsum antevertit, *Cic.* hath prevented me in that.
- Appellare aliquem sapientem, *Cic.* to file one a wise man. *Suo nomine. Cic.* to call by name.
- Appellare Tribunos, *Liv.* ad Tribunos, *Cic.* to appeal to the Tribunes.
- Appellare pecuniâ, *Quint.* De pecunia, *Cic.* to sue for a debt.
- Cæsar appellatus ab Æduis, *Cæs.* was implored for his assistance.
- Appellere ad aliquem, *Cic.* to approach to. Aliquem alicui loco, *Cic.*
- Animum ad Philosophiam, *Cic.* *Ter.* to apply.
- Appellere classe in Italiam, *Virg.* appellere classem, *Cic.* ad villam nostram navis appellitur, *Cic.*
- Appropinquare portas, vel ad portas, *Hirt.* Britannix, *Cæs.* to approach.
- Ardere vel flagrare odio, active pro eo quo alios prosequimur, & passive pro eo quo alii nos prosequuntur. *Exempla obvia sunt.*
- Ardebat Sirius Indos, *Virg.* pro adurebat. Ardebat Alexin, *Virg.* was passionately in love with.
- Ardeo te videre, *Plin. jun.* I burn with desire to see you.
- Ardere in arma, *Virg.* Avaritia, *Cic.* Amore, *Idem.*
- Arridere alicui, *Cic.* *Hor.* to please.
- Arrident ædes, *Plaut.* please me. Flavius id arrisit, *Gell.* showed that it was agreeable to him.
- Arrideri passivum, contrarium est derideri, *Cic.*
- Aspergere labem alicui, vel dignitati cujus, *Cic.* to blacken, to speak ill of one.
- Maculis vitam aspergere, *Id.*
- Aspirare in Curiam, *Cic.* ad aliquem, *Cic.* to endeavour to attain, to equal.
- Aspirat primo fortuna labori, *Virg.* favours.
- Assentire vel -iri alicui, simpliciter, vel alicui aliquid, vel de re aliquâ, vel in re aliquâ.
- Asservare in carcerem, *Liv.* Domifux, *Cic.* to keep in custody.
- Asserere aliquid, *Cic.* to affirm. Aliquem manu, *Liv.* to make free. In libertatem, *Id.* asserere se, *Ovid.* to set himself at liberty. Aliquem cœlo, *Ovid.* to canonize. A mortalitate, *Plin. Jun.* Sibi aliquid, *Plin.* se studiis, *Idem.*
- Adstare in conspectu, *Cic.* to stand before

before. In tumultum, to be present at. Adstitit mihi contra, Plaut. he resisted or opposed me.

Affurgere ex morbo, Liv. to recover. Alicui, Cic. to reverence. In arborem, Plin. to grow to be a tree.

Affurgi passivum, Cic. to be revered.

Attendere aliquem, Cic. to hearken to. Primum verbum legis, Id. to consider. Animum, vel animum ad aliquid, Cic. to apply. Alicui rei, Idem, to take heed.

Attinere aliquem, Tac. to stay one. Aliquid, vel ad aliquid, to belong to. Nunc jam cultros attinet, Plaut. he holds them now.

Attineri studiis, Tac. to be kept at home with studies.

Auscultare alicui, Plaut. Cic. to obey. Aliquem, Plaut. to hear.

B.

Bellare alicui, Stat. Cum aliquo, Cic. to fight against.

N. B. Omnia istiusmodi verba elegantius contrui cum Ablativo & Præpositione cum, quam cum Dativo.

C.

Cadere alte, vel ab alto, Cic. In plano, Ovid. In terram, Lucr. In unius potestatem, Cic.

Non cadit in virum bonum mentiri, Cic. An honest man is incapable of lying.

Nihil est quod in ejusmodi mulierem non cadere videatur, Cic. There is nothing that doth not become her.

Honestæ & jucundæ ceciderunt mihi à te, Cic. are happened to me.

Cælare argentum, argento, & in argento, Cic. to grave in silver.

Cælare flumina & bestias in vasis, Ovid. Opus cælatum novem Musis, Hor. wherein all possible art and industry is employed.

Calere. Thure calent aræ, Virg. Aure nostræ calent illius criminibus, Cic. Our ears glow with often hearing his faults.

Cum caletur maxime, Plaut. supple calor.

Canere aliquem, Cic. super aliquo, Idem. to sing ones praises. Sibi intus canere, Cic. to regard none but himself,

Carere commodis, Cic. to want.

Præterquam tui carendum quod

erat, Ter. but that I must be without your company.

Id quod amo, careo, Plaut.

Caruit te febris, Plaut. your ague mist its fit.

Cavere aliquid, Cic. Hor. to avoid. alicui, Cic. to watch for his own preservation.

Ab aliquo, Cic. to beware of. Malo, pro à malo, Petron. De verbis alicujus, Plaut. Cavere obsidibus de pecunia, to give hostages for security of money. Sibi obsidibus ab aliquo, to take hostages for security.

Quod nihil de iis Augustus testamento cavisset, Suet.

Dicitur cavere aliquo, vel per aliquem, Cic. to take ones security.

Cætera quæ quidem provideri poterunt, cavebuntur.

Cedere locum, Stat. loco, Cic. Cas. to leave the place. Ad locum, Liv. to retire to. E vitâ, Cic. to dye. Exitio, to fly from ruin. In proverbium, Plaut. to be gone into a proverb. Intra finem juris, Liv. to stay within the bounds of his right.

Cedere alicui, Virg. to obey.

Cessit mihi, Id. is arrived to me.

Hæreditas alicui cedit, Virg. falleth to. Pro pulmentario cedit. Colum. is taken for nourishment.

Cedit dies, Ulp. the day of payment draweth nigh.

Certare laudibus alicujus, Virg. to oppose himself. to ones greatness. Cum aliquo, Cic. to fight. Bello de re aliquâ, Liv. secum, Cic. to try to excel himself.

Certat vincere, Virg. strives to overcome.

Certare aliquid, Hor. to contend to do a thing.

Si res certabitur, Hor. if the matter come to be dispute d.

Circumdare oppidum castris, Cæsar.

Oppido mœnia, Cic. to enclose.

Cogitare animo, Cic. In animo, Ter. Cum animo, Plaut. secum, Ter.

Aliquid, vel de re aliquâ, Cic.

Coire in unum, Virg. to assemble together. Societatem cum aliquo, Cic. to make an alliance.

- Societas coitur, *Cic.*
 Immitia placidis coeunt, *Hor. mix with.*
 Milites coeunt inter se, *Cas. rally.*
 Colloqui alicui & alicquem, *Plaut. cum aliquo, Cic. to speak with.*
 Inter se colloqui, *Cic, Cas. to discourse together.*
 Committere se alicui, *Cic. Se in fidem alicujus, Ter. to put himself into ones protection. Aliquem cum alio, Mart. Inter se omnes, Suet.*
 Lacum mari, *Plan. to joyn.*
 Commodare aurum, *Cic. to lend.*
 Alicui simpliciter, vel se alicui, to assist, *Cic.*
 In rebus alicui, *Id. de loco alicui, Idem.*
 Complere armato milite, *Virg.*
 Completus mercatorum carcer, *Cic.*
 Componere aliquid alicui, vel cum aliquo, *Virg. to compare.*
 Componere se ad exemplum, *Quint. to conform.*
 Concedere fato, *Plaut. to dye. Petitioni alicujus, Cic. to grant.*
 De jure suo, *Cic. Injurias reipublicæ, Id.*
 Conciliare aliquem, *Cic. Ad alterum, Plaut. Homines inter se, Cic.*
 Animos aliquorum ad benevolentiam erga alios, *Cic.*
 Conjunctionem cum aliquo, *Id.*
 Pacem ab aliquo, *Plaut. pro cum aliquo.*
 Concludere se in cellam, *Ter. In caveâ, Plaut. to shut in.*
 Res multas in unum, *Ter.*
 Concurrere cum aliquo, *Sall. Ali-cui, Virg. to fight with.*
 Condemnare crimine, criminis, de crimine, *Cic.*
 Condere in sepulcro, *Cic. Humo, & in humo. Ovid. to bury.*
 In furnum, *Plaut.*
 Mœnia, *Virg. to build.*
 Condicere cenam alicui, *Suet.*
 Ad cenam aliquem, *Plaut. to invite to supper.*
 Condicere alicui, simpliciter, *Cic. to promise to sup with one.*
 Conducere virgines in unum locum, *Cic. to convey. Aliquem, Plautus, to hire.*
 Conducere de Censoribus, *Cic. to farm of the Censors.*
 Conducit hoc tuæ laudi, *Cic.*
 In rem, *Plant. Ad rem aliquam, Cic.*
 Conferre tributa, *Cic. to pay.*
 Novissima primis, to compare.
 Se in, vel ad urbem, *Cic. to go to.*
 Omne studium ad rem aliquam, *Cic. to apply.*
 Crimen in aliquem, *Cic. to cast on.*
 Seria cum aliquo, *Ovid. to confer.*
 Capita, *Cic. to speak face to face.*
 Pestem hominibus conferunt, *Cic. Colum. give them the plague.*
 Neminem cum illo conferendum pietate puto, *Cic.*
 Conferunt ad temperandos colores, *Colum. serve.*
 Hæc oratori futuro conferunt, *Quint. are useful to.*
 Confidere virtuti, *Cas. to trust to his strength. Animo & spe, Cas.*
 In aliquo, *Hirt. Aliquâ re. Multum naturâ loci confidebant, Cas.*
 Confiteri crimen, *Cic. De maleficio, Id.*
 Ut de me confitear, *Cic. to speak freely of that which concerns me.*
 Conflictare, & ri. Conflictari tempestatibus & sentinæ vitiis, *Cas.*
 Qui cum ingeniis conflictatur ejusmodi, *Ter. hath to do with.*
 Rempublicam conflictare, *Tac. to afflict.*
 Congerere titulos alicui, *Sen. crimen in aliquem, Cic.*
 Congredi alicui, *Cas. aliquem, Plaut. to draw near to.*
 Cum hoste, & contra hostem, *Cic. to attack.*
 Congruere. Congruunt literæ literis aliorum, *Cic.*
 Congruunt inter se. *Ter.*
 Congruit sermo tibi cum illa, *Plaut.*
 Coniungere. Coniuncta virtuti fortuna, *Cic.*
 Coniuncta & sociata cum altera, *Cic.*
 Coniuncta mihi cura de republica cum illo, *Cic.*
 Coniungi hospitio & amicitia. *Cic.*
 Conqueri rem aliquam, vel de re aliqua, *Cic.*
 Ob rem aliquam, *Suet.*
 Cum aliquo, *Cic. pro aliquo, Id.*
 Conquiescere à re aliqua, *Cic. to rest*

rest from doing any thing.

In re aliqua, Cic. *to be satisfied in.*

Hyeme bella conquiescunt, Cic. *cease.*

Nisi perfecta te de me non conquiessti, Cic.

Conscendere navem, Cic. in navem, *Lent. Ciceroni.*

Consentire sibi, *vel secum*, Cic. Alicui, *vel cum aliquo*, *to agree with.*

Aliquid, *vel de aliquo*, *vel ad aliquid*, Cic. *te agree about.*

In aliquem. Ulp. *to agree to take for an Umpire.*

In eum omnes illud consentiunt elogium, Cic.

Astrum nostrum consentit incredibili modo, Hor.

Consequi aliquem itinere, Cic. *to overtake.*

Aliquid consequi, Cic. *to obtain.*

Conferere manum, *vel manu cum hoste*, Cic. *Prius usitatus.*

Diem nocti, Ovid. *to joyn.*

Artes belli inter se, Liv.

Baccho aliquem locum, Virg. *to plant vines.*

Considere aliquo loco, *vel in aliquo loco*, Cic. *to stay.*

Constare per seipsum, Cic. *depends only on it self.* Sibi, Cic. Hor. *not to lye.*

Ex multis rebus, Cic. *to be compos'd of.*

Agri constant campis & vineis, Plin.

Constat gratis tibi navis, Cic. *costs you nothing.*

Auri ratio, Cic. *the sum is right.*

Non constat ei color, neque vultus, Liv. *he changes colour.*

Mente vix constat, Cic. *he is distracted.*

Hoc constat, *vel constat inter omnes* Cic. *this is certain.*

Constat hac de re, Quint. Plin.

Constat hoc mihi tecum, Ad Her.

Consuescere alicui, Ter. cum aliquo, Plaut. *to frequent.*

Consuescere pronuciare, Cic. *to accustom ones self to.*

Adeo in teneris consuescere multum est, Virg.

Plauistro & aratro juvencum consuescere, Colum.

Omnia pericula à pueritia consuetata habeo, Sall.

Consulere boni, Quint. Plaut. *to take in good part.*

Alicui, Cic. *to seek ones good.*

Aliquem, Id. *to ask counsel of.*

Consuli quidem te à Cæsare scribis, sed ego tibi ab illo consuli mallem, Cic. *Sed pro do tibi consilium, elegantius dicitur, Autor tibi sum.*

Consulo te hanc rem, *vel de hac re*, Cic.

Consulo in te, Ter. *I study something for you or against you.*

Consulere in commune, Ter. *to seek the publick good.*

Contendere alicui. Hor. cum aliquo, Id. contra aliquem, Id. *to dispute, or maintain a thing against.*

Contendere aliquid ab aliquo, Cic.

Contendere animum, Ovid. animo, Cic. cursum, Plaut. in aliquem locum, Cic.

Contendere rem cum alia re, Cic.

Alicui rei, Hor. *to compare.*

Contingere se inter se, *vel inter sese*, Plaut. *to touch.*

Atque in magnis ingeniis id plerumque contingit, Cic. *often happens.*

Contingit mihi, Cic. *it touches, it concerns me.*

Contingere funem, Virg. *to touch.*

Convenire cum aliquo, Cic. *to agree with.*

Sibi, Cic. *to keep always an even temper.*

Ad aliquem, Cic. *to go to seek.*

Aliquem, Plaut. *to treat with.*

In jus, Plaut. *to accuse.*

Convenit inter utrumque, Cic. *they are at an accord.*

Mihi cum illo, Cic. *I am of his opinion.*

Ad eum hæc contumelia, Cic. *concerns him.*

Aliam ætatem aliud factum, Plaut.

Hæc fratri mecum non conveniunt, Ter. *we disagree in this.*

De hoc parum convenit, Quint. *this is not agreed of.*

Hoc maledictum in illam ætatem convenit, Cic.

Cupere alicui, Cic. *cas. alicujus causâ*, Cic. *to be ready to do a kindness.* aliquem, Ter. Cic. *to seek.*

Cupit te videre, Plaut. *Te conventum, Idem.*

D.

Damnare sceleris, *vel* nomine sceleris aliquem, *Cic.* De vi, de majestate. *Id.* Ad pœnam, in opus, in metallum, *Plin. jun.*

Dare literas alicui, *Cic.* to give into ones hand. Literas ad aliquem, *Id.* to send a letter. Se fugæ, & in fugam, to run away. Se ad lenitatem, *Id.* to study. Gemitum, & se gemitui. *Id.* *Virg.* to grieve. Operam, & operam alicui rei, in rem aliquam, ad rem aliquam faciendam, *Cic.* to labour. Mandata alicui, *Id.* aliquid in mandatis, *Plaut.* to command. Se in viam, *Cic.* in manum, & in manu, *Ter. Cic.*

Dederat comas diffundere ventis, *Virg.* let them loose. Dare manum alicui, *Plaut.* to shake hands.

Dare manus, *Cic.* to yield. Cibo dare, *Plin.* to give to eat. Dare vitio, *Cic.* to blame.

Da Tityre nobis, *Virg.* tell us.

Dare oblivioni, *Liv.* to forget. Contrarium est mandare memoriæ: sed oblivioni mandare, non est Latinum.

Debere amorem & omnia in aliquem, *Cic.* Tibi debemus, *Id.* we are engaged to you.

Tibi video hoc non posse deberi, *Cic.* I cannot refuse you this.

Decedere alicui, to give place to, *Plaut.* to fly from out of detestation, *Cæf.*

Decedere (*Cic. sup. è vitâ*) to dye. De suo jure, *vel* suo jure, *Cic.* to part from ones right.

De summâ nihil decedet, *Ter.* the sum shall be entire.

Decernere aliquid, *vel* de re aliqua, *Cic.* to determine, *Armis, Id.* to fight. Pugnâ, *Liv.* Pugnâ, *Val. Max.* suo capite, *Cic.* to put himself in danger.

Decidere (à cado) spe, *vel* de spe, *Liv.* spe, *Ter.* in laqueos, *Ovid.*

Decidere (à cædo) *Vell.* to cut off. Quæstionem, *Pap.* to decide, *damnum. Ulp.* to determine. Cum aliquo, *Cic.* to transact. De aliquo negotio, *Id.* Prælio cum aliquo, *Id.* to end a difference by arms.

Pro se, *Cic.* pro libertate, *Sen.* to compound for ones life.

Decidere jugera singula ternis medimnis, *Cic.* to tax.

Decisa negotia, *Hor.* ended.

Declinare loco, à loco, *vel* de loco,

Cic. to turn away. Se extra vicem, *Plaut.* istum, *Liv.* to avoid a blow.

Agmen aliquo, *Liv.* to remove the army. Nomina & Verba, *Quint.* to decline.

Dedere se hostibus, *Cæf.* In ditionem & arbitrium hostium, *Plaut.* Aliquem in pistrinum, *Ter.*

Ad scribendum se dedere, *Cic.* to apply. Deditâ operâ, *Cic.* purposely.

Deferre studium suum & laborem ad aliquem, *Cic.* to offer his service. Opes ad aliquod negotium deferre alicui, *Cic.* Deferre aliquid in beneficii loco. *Cic.* to make a present. In beneficiis delatus, *Cic.* one that hath a pension from the commonwealth.

Deferre aliquem, *Cic.* to accuse.

Defendere aliquem contra iniquos, *Cic.* aliquem ab injuria, *Id.* Injuriam alicujus, *Id.* to revenge a wrong.

Defendere & obsistere injuriæ, *Cic.*

Defendere ac propulsare injuriam. *Idem.*

Defendere civem à periculo, *Cic.* Myrtos à frigore, *Virg.* to preserve from.

Æstatem capellis, *Hor.* Solstitium pecori, *Virg.* to keep from the heat.

Deficere ab aliquo, *Cic. Liv.* to forsake his party. Animo, *vel* animis, *Cic.* animam, *Varr.* to be faint hearted.

Dies & latera & vox me deficiunt, *Cic.* fail me.

Deficiunt mihi tela, *Cæf.* I want arms.

Animus si te non deficit æquus, *Horatius.*

Deficio à te ad hunc, *Suet.* I leave you to go to him.

Mulier abundat audacia, consilio & ratione deficitur, *Cic.*

Deficior prudens artis ab arte mea, *Ovid.*

Defigere oculos in rem aliquam, *Cic.* Mentem in aliquo, *Id.*

Defigere furta alicujus in oculis populi, to expose.

Definire aliquid alicui, *Cic.* to shew or prescribe. Imperium terminis, *Cic.* to bound. Magnitudinem alicujus rei, to tell precisely.

Certus & definitus locus, *Cic.*

Deflectere iter, *Lucan.* Ex itinere, *Plin. Cic.* to turn out of the way.

Declinare proposito & deflectere sententiam, *Cic.*

Amnes in alium cursum deflectere, Cic.

Generare à gravitate paterna, Cic.

A familia superbissima, Liv.

In feritatem, Plin.

Hoc animos degenerat, Colum. enervates and weakens.

Delinquere aliquid, & in aliqua re, Cic. in aliquem, Ovid. to fail.

Depellere loco Cas. De loco, Cic. to drive away.

Suspicionem à se, Cic. to remove.

Deperire aliquem, vel aliquem amore, Plaut. Amore alicujus, Liv. to love passionately.

Naves deperierunt, Cæf. are lost.

Deplorare vitam, Cic. to deplore.

De suis miseriis, Id. to bewail ones self.

Deponere in gremio, Plin. Cic. stratis, Ovid. sub ramis, Virg. in terram, Colum. in sylvas, Cæf. to lay in, upon, or under any thing.

Deponere ædificationem, Cic. to lay aside the design.

Ægrum, Cic. to give over.

Aliquid, Virg. to wager.

Deponere aliquid in alicujus fide, Cic.

In fidem, Liv. apud fidem, Trajan. Plin. to put confidence in.

Deprecari aliquid ab altero, Cic. to beg a thing of. Aliquem pro re aliqua, Id. Alicui ne vapulet, Plaut. to intercede for.

Calamitatem abs se, Cic. to turn from by prayer.

Derogare fidem alicui, vel de fide alicujus, Cic.

Sibi derogare, Cic. to wrong his reputation.

Definere artem, Cic. to quit a profession.

Defistere à sententia, vel de sententia.

Desperare salutem, salute, vel de salute, Cic. to despair of. Ab aliquo, Id. to expect no more from. Sibi, Cas. de se, Plaut. Cic. to be desperate.

Non despero ista esse vera, Cic. Sive destituitur sive desperamur, Cic.

Despondere filiam alicui, Cic. to betroth. Sibi domum alicujus, Id. to promise to himself, to make sure of.

Despondere animis, Liv. to pro-

mise himself to do something. Animum, Id. to be out of heart.

Detrahere alicui, Ovid. de aliquo, Cic. to detract from. Aliquid alteri, Id. to take by force. Laudem, vel de laudibus, Id. to lessen his reputation.

In judicium, Id. to bring in judgement.

Deturbari spe, de spe, vel ex spe, Cic.

Differre famam aliquam alicui, Plaut. to make a report of. Rumorem, Ter. Aliquid rumoribus, Ter.

Differre aliquem, to make one wait, Mart. to vex and torment, Ter.

Orationem sperat invenisse se quæ differat te, Ter.

Differri doloribus, to feel.

Amore, cupiditate, lætitiâ, &c. Plaut. to be transported with.

Differre vestitu ab aliquo, Cic. In candore, Plin. Differt ab hoc, Cic.

huic, Hor.

Differunt inter se, Cic.

Ad aliquod tempus aliquid differre, Cic. In annum, Hor. to defer.

Dimicare de re, Cic. pro re, Plin. to dispute for.

Dimicant inter se, Plin.

Dimicandum omni ratione, ut, &c. Cic. we must endeavour.

Disceptare aliquid justè, Cic. to decide. Eodem foro, Plaut. to come and plead in the same place.

Disceptant inter se de negotiis, Sall.

Disceptare rei alicui, Hor. A re aliqua, Cic. posterius magis usitarum. In re aliqua, Id.

Discrepant inter se, Id.

Discrutior animi, Plaut. Animo & animum juxta Diomedem, qui tamen exemplum nullum affert.

Disputare aliquid & de aliquo, Plaut. Cic. Circa aliquid, Quint.

Multa disputat quam ob rem is qui torqueatur beatus esse non possit, Cic.

Dissentire de veritate ab aliquo, Cic.

In re aliqua ab altero, Id.

Cum aliquo de re aliqua, Id. Alicui opinioni, Quint.

Ne orationi vita dissentiat, Sen.

Dissentiunt inter se, Cic.

Dissidere capitali odio ab aliquo, Id. to hate mortally. Dissidere à seipso, secumque discordare, Id.

Inter se dissident & discordant, Id.

Si toga dissidet impar, Hor.

Dividere

Dividere nummos viris, *Cic.* in viros, *Plaut.* to distribute. Factum cum aliquo, *Plaut.*

Dividere sententiam, *Cic.*

Docere de re aliqua, *Id.* to give advice. Rem aliquam aliquem, to show one.

Dolere ab animo, ex animo, *Plaut.* Successu alicujus, *Ovid.* Dolore alicujus, *Virg.*

Dolet mihi cor, *Plaut.* Hoc cordi meo, *Id.* Caput à sole, *Id.*

Doleo me, *Plaut.* Vicem alterius, *Cic.* Casum aliorum, *Id.* Propter aliquem, *Quint.* de aliquo, *Ovid.*

Donare aliquem re, vel rem alicui, *Cic.* to make a present.

Dubitare de fide alicujus, *Ad Heren.* to mistrust his fidelity.

Hæc dum dubitas, *Ter.* whilst you are considering.

Dominari alicui, *Cic.* In aliquem, *Ovid.* in re aliqua, *Cic.* Inter aliquos, *Cæs.*

Omne pecus indomitum curari ac dominari potest, *Nigid.* may be tamed.

O domus antiqua, heu! quam dispari dominare domino, *Cic.* ex veteri Poëta.

Ducere agmen, *Id.* to conduct. Sibi alapam gravem, *Phad.* to give himself a box on the ear. Ilia, *Hor.* to pant like a broken winded horse.

Ducere æra, *Hor.*

Aliquem ex ære, *Plin.* Rationem salutis, *Cic.* to take care of.

Ducere versum, *Ovid.* to make a verse. Uxorem, *Cic.* to marry.

Ducere usuras, *Id.* to continue the payment of use.

Ducere laudi, *Ter.* to esteem it an honour. In gloria, *Plin.* In hostium numero, *Cic.* Infra se, *Id.* to undervalue. Pro nihilo, *Id.*

Duci despiciatui, *Id.* to be despised.

E.

Efferre pedem domo, vel portâ, *Cic.* to go out. Pedem aliquo, *Id.* to go to. De nave in terram, *Id.* to unload.

Efferre laudibus, *Id.* to commend very much.

Efferre fruges, *Id.* to carry fruit.

Efferri funere, & cum funere, *Id.* to be carried forth to burial.

Efferri studio in re aliqua, *Id.* to have a violent passion for.

Efferri in amorem, *Plin.* to be beloved.

Egere consilii & consilio, *Cic.*

Egere multa, *Active, Censor.* apud *Gell.* Unde *Plaut.* dixit, egetur in passivo. Et exinde probat *Sanctius,* dici non ineleganter, turpem egere egestatem.

Nihil indigere, *Var.*

Egredi ab aliquo, *Ter.* to go out of ones house.

Ex provincia, *Cic.* extra fines & terminos, *Id.* urbe, *Id.* officio, *Id.* à proposito, *Id.*

Elabi de, è, ex, manibus, *Cic.* to escape. Inter tela & gladios, *Liv.* Pugnam aut vincula, *Tac.*

Paulatim elapsus Bacchidi, *Terent.* weaning himself of her by little and little.

Elaborare in literis, *Cic.* in aliquid, *Quint.* aliquid, *Plin.* Orationem, eamque intruere, *Cic.* Ad judicium alterius, *Id.*

Emergere ex malis, *Id.* *Ter.* Incommodâ valetudine, *Cic.* extra terram, super terram, *Colum.*

Se vel sese emergere, *Id.*

Unde emergi non potest, *Ter.*

Eminebat inter omnes, *Cic.* in novo populo, *Liv.*

Eminebat ex ore crudelitas, *Cic.* in voce sceleris atrocitas, *Curt.*

Moles aquam eminebat. *Id.* appeared above the water.

Emungere aliquem argento, *Ter.* to cheat one of.

Alicui oculos, *Plaut.* to tear out.

Enunciare consilia amicorum adversariis, *Cic.*

Apud homines enunciare quod tacitum erat, *Id.* to divulge.

Eripere è morte aliquem, *Id.*

Eripere morti aliquem, *Virg.* Mortem alicui, *Sen.* Ex periculo aliquem, *Cic.*

Erubescere in re aliqua, *Id.* Ora alicujus, *Id.* to be ashamed to be in ones presence. Preces, *Claud.* loqui, *Cic.* Fortunæ, *Curt.*

Epistola non erubescit, *Cic.*

Genis erubuit, *Ovid.*

Malis alterius erubescere, *Ovid.*

Erumpere ex tenebris, *Cic.* In aliquem regionem, *Idem.*

Erumpere in hoc tempus, *Id.* In actum, *Id.* In effectum, *Quint.* portis, *Virg.* per castra, *Plin.*

Loco

Loco aliquo, *Cæs.* Subito clamore, *Virg.*

Erumpunt sese radii, *Virg.* sese portis foras, *Cæs.*

Erumpere stomachum in aliquem, *Cic.* gaudium, *Ter.*

Vereor ne isthæc fortitudo in nervum erumpat denique, *I fear you'll bend the bow so far as to endanger the string.*

Evadere manus alicujus, *Virg.* E manibus, *Liv.* pugnâ, *Virg.*

Omnem viam, *Virg.* to go along all the way.

Ante oculos, *Virg.* to come before one.

Ad summa fastigia tecti, *Virg.* to ascend.

In aliquod magnum malum, *Ter.* to become a great mischief.

Exardere, & -escere irâ, indignatione, *Liv.* In iras, *Mart.*

Dolor exarsit imis ossibus, *Virg.*

Exarsit in id quod nunquam viderat, *Cic.*

Exarsere ignes animo, *Virg.*

Excellere super alios, *Liv.* Longe aliis, *Cic.* Inter alios, *Id.*

Præter cæteros, *Idem.*

Excusare se alicui, & apud aliquem, *Id.* Valetudinem alicui, *Plin.* te alledg to one indisposition for an excuse.

Ille Philippo excusare laborem & mercenaria vincula, *Hor.*

Excusare se de re aliqua, *Cæs.*

Exigere aliquem è civitate, *Cic.* to drive out. Honoribus, *Plin.* to deprive of.

Exigere aliquid acerbius, *Cic.* to exact with threats.

Columnas ad perpendicularum exigere, *Id.* to apply the plummet to see if they are straight.

Ævum in silvis, *Virg.* Vitam cum aliquo, *Id.* Ensem per medium juvenem, *Id.* to run one through. Sues pastum, *Varr.* to drive.

Exigere de re aliqua, *Plin. jun.* to discuss.

Eximere è vinclis, *Cic.* vinclis, *Plaut.* metu, *Id.* in libertatem, *Cic.* to set at liberty. Aliquid de dolio, *Id.* to draw out.

Eximere diem, *Id.* to consume the time.

Eximi noxæ, *Liv.* to be absolved of a fault.

Exorare, expetere, & exposcere aliquid Deos, & à Diis, *Cic.*

Expectare alicujus adventum in aliquem locum, & in aliquo loco, *Cæs.*

Expellere, expedire, ejicere, exterminare, extrudere, exturbare, urbe, vel ex urbe, *Cic.* to chase, to drive out of.

Explere aliquem, *Cic. Ter.* animum alicui, *Ter.* to content.

Explicare rem aliquam, vel de re aliqua, *Cic.* to explain any thing.

Expostulare cum altero injuriam, *Id.* de injuria, *Ter.*

Exprimere vocem alicujus, *Cæsar.* make him speak. Rifum alicui, *Plin. jun.* pecuniam ab aliquo, *Cic.*

Exprimere effigiem, *Id.* to draw to the life. Verbum verbo, de verbo, è verbo exprimere, *Id.* to translate word for word.

Exprimere ad verbum de Græcis, *Id.* Vim Græcorum Poëtarum, *Id.*

Exprobrare vitia adversariis, vel in adversarios, *Id.* to reproach.

Exuere jugum, & jugo, *Liv.* to cast off. Vestem alicui, to strip.

Hominem ex homine, to divest himself of all humanity.

Exulare Romæ, *Cic.* to live at Rome an exul. Domo, *Ter.* to be banished from. A patriâ, *Plaut.*

Per externas profugus pater exulat oras, *Ovid.*

Respublica discessu alicujus exulat, *Cic.*

Exulatum abiit res patris, *Plaut.*

F.

Facere ab aliquo, *Cic.* cum aliquo, *Id.* to take part with one. Bona alicui, & al quem, *Plaut.* to do good to. Consilio alicujus, vel de consilio, *Plin.* by ones advice.

Cum pro populo fieret, *Cic.* when sacrifices were offered.

Flocci non facere, *Id.* Floccum facere, *Plaut.* not to value.

Facis ex tua dignitate, *Cic.* you act according to your quality.

Hoc facit ad difficultatem urinæ, *Plin.* it is good against the Strangury. Sed facere alicui rei, pro intervire, *Latinum non est.*

Construitur etiã eleganter cum accusativo pluribus modis, ut,

Nos magnum fecissemus, Cic. *we had done a great matter.* Facere gratiam alicui, Liv. *to bestow a favour.* Facere stipendium, Liv. *to serve in war.* Facere nomina, Cic. *to borrow money.* Facere rebellionem, *to rebel, & similia.*

Fastidire aliquem, Cic. Virg. Hor. Alicujus, Plaut. A me fastidit amari, Ovid.

Fateri scelus, & de scelere, Cic. Hor.

Fœnerari aliquid alicui, Cic. *to put out to use.* Fœnerare (& non fœnerari) ab aliquo, App. *to take up upon interest.* Hæc omnes fœnerat una deos, Mart.

Fidere nocti, Virg. terrâ, Id.

Formidare alicui, Plaut. *to fear lest any mischief should happen to one.* Ab aliquo, vel aliquem, Cic. *to stand in fear of.*

Fraudare aliquem pecuniâ, Cic. *to cheat.* Militum stipendium, Cæf. *to retain the soldiers wages.* Genium suum Plaut. *to deprive himself of all delight.*

Fugere conspectum alicujus, Cic. E conspectu, Ter. Oppido, Cæf. De civitate, Quint. de illo fugit me ad te scribere, Cic. *I forgot.*

Fungi officio, Id. Ter. Officium, Ter. Vice, Hor. Vicem alterius, Liv. Suet. *to do the office of another.* Fungi munere, *to execute a charge,* Cic. Cæf. & interdum *to make a present.* Cic.

G.

Gaudere gaudio, Plaut. Gaudium, Ter. de aliquo propter aliquem, Cic. Fugit homines gavisos suum dolorem, Id. Mihi gaudeo, Id.

Gigni capite, vel in caput, Plin. *to be born with the head forward.*

Glaciare. Positas ut glaciæ nives Jupiter, Hor. Humor glaciatur in Gemmas. Plin.

Gloriari aliquid, de re aliqua, in re aliqua, ob rem aliquam, Cic.

Gratulari adventu, vel de adventu, Id. *to express his joy for ones arrival.*

Gratulari victoriam alicui, Id. *to congratulate for a victory.*

Gratulor tibi in hoc, vel de hac re, pro hac re, Id.

Gravare & -ri. At tu fortunam parce gravare meam, Ovid.

Gravari dominos, Lucan. *not to be able to suffer.* Cætera tanquam super-

vacua gravari solet, Quint.

Ne gravere exædificare id opus quod instituisti, Cic. Gravatus somno, Ovid. Pluviâ cum forte gravantur, Virg.

H.

Habere rem certam, vel pro certo, Cic. *to know certainly.* Aliquid certi, Idem.

Habere quædam dubia, Id. in dubiis, Quint. Pro dubio, Liv.

Habere aliquem despiciatui, vel despiciatum. Ter. *to contemn.*

Habere aliquem præcipuo honore, Cæf. In honore, Cic. Honores alicui, Cic. de aliquo, Tac. *to honour.*

Habere aliquem loco patris, Brutus. In loco patris, Cic. pro patre, Liv. *to esteem as a father.*

Pro stercore habere, Plaut. *to esteem no more than the dirt.*

Habere aliquid odio, Plaut. In odium, Cic. *to hate.*

Habere in numero, & in numerum sapientum, Id.

Habere orationem apud aliquem, Quint. ad aliquem, Cic. cum aliquo, Cæf. *to speak to or before any one.*

Habere in potestate, & in potestatem, Cæf. *to have in ones power.*

Belle habere, & Belle se habere, Cic. Habere usum alicujus rei, Id. Cæf. Ex re aliqua, Cic. In re aliqua, Cæf. *to be experienced.*

Habet se erga ædem, Plaut. *she dwelleth.*

Habitare in platea, Ter. Vallibus imis, Virg. silvas, Idem.

Hæreret. Hæret peccatum illi, & in illo, Cic. *resteth in.*

Obtutu hæret defixus in uno, Virg. In multis nominibus hærebitis, Cic. Si hic terminus hæret, Virg. *If this purpose is fixed and unchangeable.*

Horrere divinum numen, Cic. *to dread and fear.* Omnium conspectum, Id. *to be afraid of seeing any body.*

Frigoribus hyemis Intolerabiliter horrent, Colum. *they are very cold in the winter.*

Horrescunt comæ, Ovid. *stand an end.*

Horrebant densis aspera crura pilis, Ovid.

I.

Jactare se in re aliqua, & de

re aliqua, Cicero, ob rem aliquam.

Jactare rem aliquam, Virg.

Illabi. Illabatur urbi, Virg. slips into the Town. Animis illabere nostris, Id. Pernicies illapsa civium animis, Cic. Medios illapsus in hostes, vel delapsus, Virg. Ad eos cum suavitate illabatur, Cic.

Illudere alicui, aliquem, in aliquem, in aliquo, Virg. Ter. Cic. to mock. Vestes auro illusæ, Virg. embroidered.

Imminere in occasionem opprimendi ducis, Liv. to seek an occasion.

Imminent duo Reges toti Asiæ, Cic. Homo ad cædem imminens, Id.

Imminenti avaritia esse, Id. to think of nothing but getting.

Geſtus imminens, Id. an earnest gesture.

Impendere. Impendebat mons altissimus, Cæſ. hung over their heads.

Contentio impendet inter illos, Cic. will shortly happen.

Impendet nobis malum, Id. nos mala, Ter. threaten us.

Impertire & -ri. Impertire alicui salutem; Cic. aliquem salute, Ter. to salute. Fortunas aliis impertiri, Cic. to impart. Alteri de re aliqua impertire, Id. Collegæ meo laus impertitur, Id.

Implere veteris Bacchi, Virg. Mero pateram, Id. de re aliqua, Mart.

Implicare offibus ignem, Virg. to cast into. Implicari morbo, & in morbum, Liv. to be taken ill.

Vim suam cum naturis hominum implicant Dii, Cic. Implicat ad speculum caput, Plaut. to dress.

Imponere arces montibus, Virg. to build.

In collum, in manum, in navim, Plaut. Liv. to put upon or into. Summam manum alicui operi, Virg. in aliquâ re, Quint. to make an end of a thing.

Imponere alicui, Cic. to deceive.

Imponere vim alicui, Cic. to compel. Vulnera, Cic. to wound. Nomen alicui, Cic. to give a name to. Regem regioni, Cic. to appoint. Partes alicui, Cic. to assign an office to.

Improbam personam alicui, to make him pass for a wicked man. Leges alicui, Cic. to command. Exercitum Brundisii, Cic. to make a garrison.

Imponere onus alicui, Cic. in aliquem, Plaut.

Fru mentum imponere, Cic. to tax at a certain quantity of corn.

Imponere servitutem fundo, Cic. to appoint a certain service to land.

Hujus amicitia me in hanc perditam causam imposuit, Cic. hath made me embrace this bad side.

Imprimere aliquid animo, Plin. jun. In animo, & in animum, Cic.

Incessere hostes jaculis, & faxis, aut pilis, Liv. to pursue with. Incessere aliquem dolis, Plaut. Incessit eum cupido, Livius, Curtius. Illi, Sallust.

Liv. Curt. Val. Max. In te religio nova, Ter. Virg. Morbus in castra, Liv. was got into.

Incidere (à cædere) faxis, Plin. jun. to cut in. In æs, Liv. in ære, Cic. to engrave. Ludum incidere, Hor. to break off play.

Inclinare omnem culpam in aliquem, Liv. to throw all the faults on one.

Hos ut sequar inclinat animus, Liv. my mind inclines me.

Inclinat acies vel inclinatur, Liv. the army gives ground.

Se fortuna inclinaverat ut, Cæſ. Fortune was turned, that.

Includere in carcerem & in carcere, Cic. to cast into prison. Orationi suæ, Cic. to include in.

Vocem includit dolor, Cic.

Smaragdi auro includuntur, Lucr.

Incubare ova, & ovis, Colum. to sit abroad upon.

Quod si una natura omnes incubaret, Plin.

Incumbere gladio, Ad Heren. lecto, aratro, toro, Virg. in gladium, Cic. in aliquem, Id.

In vel ad aliquid, Cic. Cæſ. Alicui rei, Sin. Plin. to apply ones self to any thing.

Venti incubuere mari, Virg. In mari, Quint.

Incumbit in ejus perniciem, Cic. endeavours to destroy him.

Verbo incumbit illam rem, Sall.

Incumbit illa spes successionis, Suetonius.

Incurfare aliquem pugnis, calci- bus, &c, Plaut.

Incurfare in aliquem, Liv.

Lana cui nullus color incurfave,

rit, *Plin. that is undied.*

Indicare conjunctionem, *Cic. de conjunctione, Sell.*

Indicare in vulgus, *Cic. to divulge, Se alicui, Cic. to discover.*

Postulabat ut sibi fundus indicaretur, *Cic. that the price should be told.*

Inducere animum ad aliquid, vel aliquid in animum, *Ter. to apply.*

Inducere aliquid, *to bring into, and also to cancel, to abrogate. Aliquem, Cic. to deceive.*

Inducere animum, *simpliciter, vel animum ut, vel ne, vel ut ne, Ter. to persuade himself.*

Inducere scuta pellibus, *Cæs. to cover with skins.*

Inducere colorem picturæ, *Plin. to varnish.*

Induere se veste, *Ter. sibi vestem, Plaut.*

Cum in nubem se induerint anhelitus terræ, *Cic. are converted into clouds.*

Induere se in laqueos, *Cic. to cast himself into. Induit se in florem, Virg.*

Indulgere alicui, *Cæs. in aliquem, Liv. to treat gently.*

Nimis me indulgeo, *Ter. Indulgent patientiam flagello, Mart.*

Qui malis moribus nomen oratoris indulgeat, *Quint. who gives the name of Orator to men of bad lives.*

Jus trium liberorum mihi princeps indulgit, *Plin. jun. granted me.*

Quando animus eorum laxari indulgerique potuisset, *Gell.*

Inferre litem capitis in aliquem, *Cic. Periculum capitis alicui, Id. to draw up an indictment against one.*

In periculum capitis se inferre, *Cic. to put himself in danger of his life.*

Inferre rationibus, *Cic. to set upon the score.*

Infundere in naribus & per nares, *Colum. in aures, Cic. cribro, Sed.*

Infundere venenum alicui, *Cic. Ceris opus infundite, Phæd.*

Ingerere convicia alicui, *Hor. In aliquem, Plaut.*

Pugnans in ventrem ingerere, *Ter. Ingredior orationem, & in orationem, Cic. to begin to speak.*

Vestigiis patris ingredi, *Cic. to follow his fathers profession.*

Ingurgitare se cibis, *Cic. to gormandise. Se in flagitia, Id. to plunge himself into.*

Inhiare hæreditatem, *Plaut. to gape after. Uberibus, Sueton. posterius usitatus.*

Inire gratiam ab aliquo, & cum aliquo, *to endeavour to insinuate himself into favour.*

Insanire amore, *Plin. amoribus, Hor.*

Hilarem insaniam, *Plaut. Sen.*

Inscendere currum, *Plaut. in arborem, Id. supra pilam, Cato, to get up into.*

Inservire suis commodis, *Cic. to labour for gain. Honoribus, Id. to use all diligence to procure honour and preferment.*

Matronæ est unum inservire amantem, *Plaut. Nihil est à me inservitum temporis causa, Cic.*

Insilire defessos, *Suet. in equum, Liv. in scapham, Plaut. to leap into.*

Insistere viis, *Cic. viam, iter, Virg. to march. Hastæ, Plin. to lean on.*

In rem aliquam, *Plaut. Cæs. In re aliqua, Quint.*

Alicui rei, *Plinius, Tibul. to apply himself to.*

Insistebat in manu dextra Cereis, simulacrum victoriæ, *Cic. there was in the right hand.*

Insputare aliquem, & alicui, *Plaut. to spit at.*

Instare aliquem, *Plaut. to urge.*

Currum, pro in currum, *Virg. operi, Id. to heat ones self at work.*

Insternere. Pelle leonis insternor, *Virg. I am covered.*

Tabulasque super instravit.

Terræ insterni, *Stat.*

Tori instrati super pelle leonis, *Silius.*

Insultare, *simpliciter, Virg. solo, Id. to leap on the ground. Alicui, & in aliquem, to insult over. Multos, Sall. apud Serv.*

Insultare fores calceis, *Ter. to knock at.*

Intendere arcum, *Plin. to bend.*

Animum studiis, *Hor. to apply the mind to.*

Animum in, vel ad rem aliquam, *Liv.*

Intendere alicui rei, vel curam alicui

- alicui rei, *Plin. to take care of.*
 Intendi animo in rem aliquam, *Liv.*
 Pergin' scelestè intendere? *Plaut.*
 Repudio consilium quod primum intenderam, *Ter. I dislike the design I had at first.*
 Intercludere aditus ad aliquem, *Cic. to shut the avenues.*
 Commeatum inimicis, *Plaut.* Inimicos commeatibus, *Plaut. Cæs.*
 Interdicere histrionibus scenam, *Suet.*
 Feminis usum purpuræ, *Liv. to forbid. to hinder.*
 Omni Gallia Romanis interdixit, *Cæs. forbid them to be in any place of France.*
 Male rem gerentibus bonis paternis interdici solet, *Cic.*
 Interdico tibi domo meâ, *Liv.*
Dicitur interdum Interdico tibi hanc rem, & usitatus tibi hac re, sed vix occurrit Interdico te hac re. *Quamquam in passivo legatur, Interdico aqua & igni, & ignis & aqua mihi interdiciuntur, Suet. Liv.*
 Cui nemo interdicare possit, *Cic. whom no body could resist.*
 Interdicere vestigiis, *Plin. to forbid to march one way.*
 Interdico ne hoc facias, *Ter. suppl. tibi.*
 Prætor interdixit de vi hominibus armatis, *Cic. gave an order that they who had violently put any out of possession, should be obliged to restore it again.*
 Interesse conviviis, & in convivio, *Cic. in cædem, Id. to be assistant at, to be present at.*
 Inter belluam & hominem hoc maxime interest, quod, &c. *the greatest difference between a man and a beast, is, that, &c.*
 Nihil interest hoc & illa, nisi divisiim legas, *Sen.*
 Hoc morari victoriam quod interesset amnis, *Liv.*
 Hoc pater ac dominus interest, *This is the difference between a father and a master.*
 Stulto intelligens quid interest, *Ter. Quoniam νεμεσῶν interest τῷ φθονεῖν. Cic.*
 Seri radices illitas fimo interest, *Col.*
 Interest regis, *Liv. it concerns the king.*
 Interest omnium recte agere, *Cic.*
 Magni meâ interesse putavi, *Cic.*
 Ad nostram laudem non multum interesse video, *Cic.*
 Interjacere. Planities Capuam Tipharamque interjacet, *Liv. lies between them.*
 Spatium quod fulcis interjacet, *Col.*
 Interjacet hæc inter eam, *Plin.*
 Intueri aliquem, & in aliquem, *Cic.*
 Invadere aliquem, & in aliquem, urbem & in urbem, *Cic. Virg.*
 In pecunias alienissimorum hominum invadere, *Cic.*
 Invasit cupiditas plerisque & plerisque, *Var. Sall.*
 Furor invaserat improbis, *Cic.*
 Invehere per mare, *Plin. to transport.*
 Invehi ex alto in portum, *Cic.*
 Portum, urbem, *Plin. to be carried into. In aliquem, to inveigh against.*
 Invidere laudes alicui, *Liv. Hor. Cic. Laudibus alicujus, Cic. to envy ones praises,*
 Invidere alicui, *Ter. aliquem, Ovid. Alicujus, Plaut.*
 In hac re tibi invideo, *Cic.*
 Invideat Hermogenes quod ego canto, *Hor.*
Accusativus sine dativo acquisitionis rarius occurrit, sed cum eo frequens est.
 Ut nobis optimam naturam invidisse videantur, qui, &c. *Cic.*
 Jampridem nobis cæli te regia, *Cæsar, iridet, Virg.*
 Invitare hospitio, & in hospitium, *Liv. Cic. Ad legendum, Cic. domum, Liv. tecto ac domo, Cic. to desire to come to.*
 Invocare subsidium, *Cic. to beg aid.*
 In auxilium aliquem, *Quint.*
 Ire viam, *Virg. to go. Itineribus alicujus, Cic. to travel the same way.*
 Subsidio, *Cæs. in subsidium, Cic.*
 Accersitum, *Ter. to go to fetch.*
 Si porro ire pergant, *Liv. If they shall pass on farther.*
 Eamus visere, *Ter.*
 Jungere prudentiam cum eloquentia, *Cic. dextram dextra, Virg.*

Rhedam equis, *Cic. Res inter se, Id.*
Jurare alicui, *Plin. jun. per sidera.*
Virg.

In leges, *Cic. In verba aliqua, Cas.*
Maria aspera, *Virg. Fulcherrimum*
jusjurandum, *Cic.*

Qui denegat & juravit morbum,
Id. Bellum ingens juratur, Stat.

Jurandaſque tuum per nomen po-
nimus aras, *Hor.*

Posteriora hæc exempla evincunt
verbum hoc poſſe accuſativum rege-
re vi ſuâ, ſine præpoſitione *per*, con-
tra quam putat Voſſius.

L.

Laborare invidia, vel ex invidiâ,
Cic. to be envied. Ex pedibus, Id. to
be ill in the feet.

De verbo, non de re, *Cic. to be folli-*
citous about words. A veritate, Liv. to
be examined for not having ſpoken the
truth.

Laborare arma, *Stat. to work and*
forge them.

Ambitioſe circa aliquid, *Quint.*

Ad quid laboramus res Romanas?
Cic. Laboratur vehementer, Id. they
are very diligent.

Latere alicui, *Id. Aliquem, Virg.*

Legare ad aliquem; *Cic. to ſend an*
ambafſadour to. Alicui, Id. to give a le-
gacy by will. Ab aliquo, Id.

Sibi aliquem legare, *Id. to make his*
Lieutenant.

Levare metum alicui, vel aliquem
metu, *Id. to eaſe one of fear.*

Liberare aliquem metu, *Ter. ali-*
quem culpæ, Liv. to abſolve wholly, ſi-
dem ſuam, Cic. to be as good as his word.
Aliquem à creditoribus, *Sen. to deli-*
ver.

Loqui alicui, *Ter. de aliquo, Cic.*
Apud aliquem, *Id. Cum aliquo, Id.*

Ludere pilâ, *Id. Ludum, Hor. A-*
lea, & aleam, Suet. In numerum,
Virg. to play in time.

Luere æs alienum, *Curt. to pay ones*
debts. Pœnas, Cic. to be puniſhed. Se,
Ulp. to pay a ranſom.

Oblatum ſtuprum voluntaria mor-
te luit Lucretia, *Cic. expiated.*

M.

Maledicere alicui, *Cic. Aliquem,*
Ter. Petron.

Manare. Mella manant ex ilice,
Hor. drop from.

Manat picem hæc arbor, *Plin.*

Manat cruore culter, *Liv.*

Manere ad urbem, ad exercitum,
Liv.

In urbe, in exercitu, *Cic. Plaut.*
Hor. Virg. to ſtay for one.

In propoſito, *Cic. ſtatu ſuo, Id.*
Sententia manet, vel in ſententia
maneo, *Cic. Manere promiſſis, Virg.*
to keep ones word.

Manent ingenia ſenibus, *Cic.*

At te pœna manet, *Tibul.*

Maneat ergo iſtud, *Cic. let this ſtand*
good.

Maneat ea cura nepotes, *Virg. let*
our poſterity take care for that.

Mederi alicui rei, *Cic. to heal.*

Quas minus mederi poſſis, *Ter.*

Contra ſerpentium ietus meden-
tur, *Plin.*

Hæc mederi voluerunt, *Cic.*

Medicare capillos, *Ovid. ſemina,*
Virg. to mix with drugs. Alicui, Ter.
Cuspидis ietum, *Virg. to dreſs a wound.*

Meditari rem aliquam, aut de re
aliqua, *Cic.*

Memini me videre & vidiffe, *Id.*

Rem aliquam, & rei alicujus, *Id.*

De alicujus periculo. *Id. Cicero-*
nis, & Ciceronem.

Merere. & -ri, bene vel male de
aliquo, *Id. to oblige or diſoblige.*

Apud aliquem, *Liv. to bear arms*
under ones command. Sub aliquo, Id.

Stipendium in aliquo bello, *Cic.*
equo, pedibus, *Liv. to ſerve on horſe-*
back, on foot. Alicui, Stat. Luc. to
ſerve to ones profit.

Mereri laudem, *Cas. Offenſam,*
Quintil.

Scio hanc meritam eſſe ut memor
eſſes ſui, *Ter.*

Sæpe quod vellem meritam ſcio,
Ter. She hath often done that which I de-
ſired.

Mergere aliquem æquore, vel ſub
æquore, *Virg. Undâ, vel in undis, Ovid.*

Metuere alicui, *Plaut.*

Aliquem, *Cic. ab aliquo, Id. De*
vita, Id.

Mirari aliquem, *Id. De aliquo, Id.*

In aliquo, *Id. Juſtitixne prius mi-*
rer, bellique laborum, Virg. Mirari ſe,
Mart.

Miscere vinum aquâ, & aquam
vino *Plin.*

Miscere

Miscere in aciem, *Liv.* Mistos in sanguine dentes, *Virg.*

Miscere ad, *Colum. cum, Cic.*

Miscere sacra profanis, *Hor.*

Moderari animo, orationi, *Cic.*

Cantus numerosque, *Id.*

Mœrere mortem filii, *Id.* Incommodo suo, *Id.* to afflict ones self.

Monere aliquem rem, *Id. Ter.* Alicui rem, *Plaut.* Terentiam de testamento, *Cic.* Aliquem alicujus rei, *Sall.*

Morari in re confessâ, *Plin.* Circa aliquid, *Hor.* Apud aliquem, *Cæs.* cum aliquo, *Pomp.* In urbe, *Ovid.* sub dio, *Hor.*

Iter alicujus morari, *Cic.* to stop.

Quid moror? *Virg.*

Purpuram nihil moror, *Plaut.* I care not for.

Movere se loco, vel ex loco, *Cæs.*

De convivio, *Cic.* Ab urbe, *Liv.*

Movere aliquem senatu, vel à senatu, *Cic.* to degrade. A se moram, *Plaut.* to use no delay. Risum & jocum movere alicui, *Hor.* to cause laughter.

Ego istæc moveo aut curo? *Ter.* Am I concerned for this?

Mutare rem aliâ re, *Hor.* Bellum pro pace; *Sall.* Aliquid cum aliquo, *Ter.*

Mutare locum, *Cic.* Mutari civitate, *Cic.* to be transported from one city to another.

Mutuari auxilio ad rem aliquam; *Cæs.* in sumptum, *Cic.* to borrow.

A viris virtus nomen est mutata, *Id.* hath taken its name.

N.

Narrare aliquid, vel de re aliquâ, *Cic.* to relate any thing.

Natare aquas, *Virg.* Unda natarunt piscibus, *Ovid.* Pars multa natarat, *Hor.* the generality of men are inconstant. Narabant pavimenta vino, swam with wine.

Niti sub pondere, *Virg.* In adversum, *Ovid.* Ad sidera, *Virg.* to tend towards. Gradibus, *Virg.* to ascend. Hastâ, *Id.* to learn on. Humi, *Id.* to go on the ground. Contra honorem alicujus, *Cic.* to oppose. Pro aliquo, *Liv.* De æquitate, *Cic.* to defend.

Cujus in vita nitebatur salus civitatis, *Id.* did depend.

Alternos longâ nitentem cuspidem gressus, *Virg.*

Tantum quantum quisque potest, nitatur, *Cic.* let him do what he can.

Nocere alicui, *Id.* aliquem, *Plaut.* Sen. Qui deorum quenquam nocuerit, *Liv.*

Nubere alicui, vel cum aliquo, *Cic.* Prius usitatus.

O.

Obambulare muris, *Liv.* to walk round. Ante portas, *Liv.*

Obequitare stationibus hostium, *Liv.* agmen, *Curt.* to ride about.

Objicere feris, *Cic.* to expose. Ad omnes casus, *Id.* Se in impetus hominum, *Id.* aliquid crimini, *Plin.* loco criminis, *Id.* & *Cic.*

Oblivisci aliquem, *Virg.* suæ dignitatis, *Cic.*

Artificium obliviscatur licebit, *Id.*

Obrepere ad magistratum, *Id.* to steal into an office.

Adolescentiæ senectus obrepit, *Id.* succeeds. Nullæ imagines obrepunt in animos dormientium extrinsecus, *Id.* statim te obrepet fames, *Id.*

Obruere telis, *Id.* to oppress with darts. Terrâ, *Cato.* In terra, *Ovid.* to bury. Se vino, *Cic.* to make drunk.

Nox terram obruit umbris, *Lucr.* covers.

Obstreperere portis, *Liv.* to make a noise. Literis alicui, *Cic.* to importune by letters.

Hinc illi geminas avium vox obstreperit aures, *Virg.*

Clamore obstrèpi, *Cic.* to be deafened with noise.

Obrectare laudibus, & laudes alicujus, *Liv.* to speak ill of.

Obrectare legi, *Cic.* to oppose.

Observari oculis, *Liv.* ante oculos, *Cic.* in somnis, *Liv.*

Obvertere signa in hostem, *Liv.* to turn against. Terga alicui, *Virg.* to run away.

Obumbrare. Oleaster obumbrat vestibulum, *Virg.*

Sibi ipsa non obumbrat, *Plin.*

Occumbere morti, *Virg.* Morte, *Cic.* Mortem, *Liv. Suet.* to dye.

Ferro occumbere, *Ovid.* to be killed.

Occupare aliquem, *Cic. Curt.* to surprise. Se in aliquo negotio, *Cic. Ter.* Ad aliquod negotium, *Plaut.*

to employ. Occupare pecuniam alicui, vel apud aliquem, Cic. to put out to use.

Quorum magnæ res aguntur in vestris vectigalibus occupatæ, Id.

Offendere aliquem, Cic. Apud aliquem, Id. In aliquo, Id.

At credo si Cæsarem laudatis, in me offenditis, Cæs.

Offendere in arrogantiam, Cic.

Sin quid offenderit, sibi totum, tibi nihil offenderit, Cic.

Cecidisse ex equo, & latus offendisse, Id. to hurt.

Si in me aliquid offendistis, Id.

Cum offendisset populum Atheniensem prope jam desipientem senectute, Id. having found.

Offendere in scopulis, Ovid. Ad stipitem; Colum. to knock against.

Naves in redeundo offenderunt. Cæs. had an ill rencounter.

Offendere alicujus existimationem, Cic. to wound ones reputation.

Alicui animum offendere, Id. to displease.

Olere. Olet unguenta, Ter. he smells of perfumes.

Olet huic aurum meum, Plaut. He suspects that I have money.

Olent illa supercilia malitiam, Cic. those brows signifie him to be malicious.

Olenia sulphure, Ovid.

Redolentque thymo, Virg.

Opponere periculis, Cic. ad omne periculum, Id.

Opponere pignori, Ter. Plaut. to wager, to lay down a pawn.

Opponere manum fronti, vel ante oculos, Ovid. to put before.

Oppugnare aliquem clandestinis consiliis, Cic. to endeavour under hand to ruin.

Oppugnare consilia alicujus, Plaut. to oppose.

P.

Pallere argenti amore, Hor. to become pale.

Pindarici fontis haustus non expalluit, Hor. afraid of.

Palpare & -ri. Palpare aliquem munere, Juv. to allure.

Cui male si palpère, recalcitrat, Hor.

Pectora palpanda manu, Ovid.

Parcere labori, Ter. to spare.

Aliquid alicui, to pardon.

Parcite oves nimium procedere; Virg. dont suffer them to go too far.

Precantes ut à cædibus & incendio parceretur, Liv. that they would abstain from.

Participare servum consiliis, Plaut. to make him conscious to.

Suas laudas cum aliquo, Liv.

Rem aliquam, Cic. to share.

Pascere pratum, & in prato, Ovid. to feed.

Cibo pasto pasci, Ovid. to chew the cud.

Bestias pascere, Cic. Virg.

Animum picturâ pascit inani, Virg.

Hic pascor bibliothecâ Fausti, Cic. Id est, delector.

Pasci deponens. Apes pascuntur arbuta, Virg.

Armenta pascuntur per herbas, Virg. & Ovid.

Pellere testis, Ovid. A floribus, Plaut.

E foro, Cic. Ex aliqua regione, Plin. Domo, regno, civitate, agro, sedibus, &c. Cic.

Pendere promissis, Id. to depend on promises. Animi & animis, Id. to be in suspense.

Pendet animus, vel animus tibi pendet, Ter.

Cui spes omnis ex fortuna pendet, Cic.

De te pendentis, te respicientis amici, Hor.

Pendent opera interrupta, Virg. are unfinished.

Casû pendemus ab uno, Luc. we depend, rely on.

Ad sua vota pendent, Sen.

In sententiis civium fortunas nostras pendere, Cic.

Dumosâ pendere de rupe, Virg. to be at the top of a rock;

Hi summo in fluctu pendet, Virg.

Scopuli pendent, Virg.

Nubila pendentia, Virg.

Pendere pœnas temeritatis, Cic.

Pœnas pro scelerè, Luc.

Pater is nihili pendit, Ter. doth not trouble himself.

Magni pendi, Luc. to be much esteemed of.

Penetrare in cœlum, Cicero. At-
lantem,

Lantern, *Plinius*, sub terras, *Cicero*.

Se in fugam, *Plaut.* to run away.

Pedem intra ædes, *Plaut.* to enter.

Ad Romanos penetrare, *Plin.* to go towards.

Pensare unâ laude crimina, *Plin.* to recompense.

Laudem cum crimine, *Claud.*

Pensari eâdem trutinâ. *Hor.* to be weighed in the same ballance.

Percunctari aliquem, *Quint.* *Hor.*

Ab aliquo, *Cic.* Aliquid aliquem, *Plaut.*

Aliquid ex alio, *Id.* *Cic.* Aliquem de re aliquâ, *Cic.* to enquire.

Pergo præterita, *Id.* I am silent of.

Perge facere, *Ter.* continue to do.

Permittere in fidem, vel fidei alicujus, *Cæs.* to put himself into the protection of.

Equum in hostem, *Liv.* to let go against.

Vela ventis, *Quint.*

Persequi vestigia alicujus, *Cic.*

Aliquem vestigiis ipsius, *Id.*

Artem aliquam, *Id.*

Personare æquora conchâ, *Virg.* to make the sea resound.

Est mihi purgatam crebro qui personet aurem, *Hor.*

Personabat domus cantu tibiaram, *Cic.*

Ululatus personant tota urbe, *Liv.* nothing is heard besides.

Pertædere thalami, *Virg.*

Ignaviam suam, *Cæs.*

Morum perverfitatem, *Suet.*

Pervadere. Pervasit murmur totam concionem, *Liv.*

Incendium per agros, *Cic.*

Pars belli in Italiam, *Id.*

Consul ad castra, *Liv.*

Petere ab aliquo, *Cic.* to ask. Aliquem, *Virg.* to supplicate.

Auxilium sibi ab aliquo, per aliquem, *Cic.* Pœnas ab aliquo, per aliquem, *Cic.* Pœnas ab aliquo, *Id.* to cause to be punished.

Veniam errati & errato, *Id.*

Aliquem gladio, lapide, &c. to strike at. Locum, *Cic.* to go to some place.

Pignerare, & -ri. Ex aure matris detractum unionem pigneravit ad itineris impensas, *Suet.* pawned.

Mars ipse ex acie fortissimum

quemque pignerare solet, *Cic.* takes as it were for a pledge.

Plaudere aliquem, *Stat.* sibi, *Her.*

Pedem subplaudere, *Cic.* to knock with the foot.

Propter vicinum malum nec victoria quidem plauditur, *Id.*

Pollere moderatione & constantia, *Id.*

Pollet ejus auctoritas, *Sall.* is great.

Ponere coronam in caput, vel in capite, *Gell.* Curam in re aliqua, *Cic.*

Dies multos in rem aliquam, *Id.* Fidem pignori, *Plaut.* Custodias portis, *Hirt.* Insidias alicui vel contra aliquem, *Cic.* Officium apud aliquem. *Id.* sibi aliquid in spe optima, *Id.* Ipem in armis, *Id.*

Ponere in beneficii loco; *Id.* to esteem it as a great favour.

Ponere de manibus, *Id.* to lay aside. ponuntque ferocia Pœni Corda volente Deo, *Virg.*

Postulare aliquem de ambitu, *Cic.* to accuse of.

Servos in quæstionem, *Id.* to make one put his slaves to the rack, to get out the truth of them.

Postulabatur injuriam, *Suet.* he was accused of.

Potiri præsentibus, *Cic.* Gaudia, *Ter.* Voluptatum, *Id.* to enjoy.

Potiri hostium, to remain victorious over. Et apud *Plaut.* to be taken prisoner.

Præbere strenuum hominem, *Ter.* to shew himself valiant. Se æquum, *Cic.*

Præcavere ab insidiis, *Liv.* Peccata, *Cic.* to avoid.

Præcedere. Ut vestræ fortunæ meis præcedunt, *Plaut.* Vinctum aliud aliud amœnitate præcedit, *Colum.*

Præcedere in re aliqua, *Plin.*

Præcurrere aliquem & alicui, *Cic.* to prevent, to run before.

Præire verbis, *Plaut.* Verba, *Liv.* to speak first. De scripto, to read to one what he ought to say.

Præeunt discipulis præceptores; *Quint.* teach them. Sed præire alicui, pro excellere, non est in usu.

Præstare,

Præstare,

Præstare, præcellere, præcedere, prævertere, alicui vel aliquem (inquit Vossius) *to excell.*

Homo cæteris animantibus præstat, *Cic.*

Virtus præstat cæteris rebus, *Id.*
Quantum Galli virtute alios præstarent, *Liv.*

Præstat ingenio alius alium, *Quint.*
Vel magnum præstet Achillem, *Virg. tho he were valianter than Achilles.*

Inter suos æquales longe præstare, *Cic. to hold the first rank.*

Præstare benevolentiam alicui, *Id. to shew one kindness.*

Sapientis non est præstare nisi culpam, *Id. a wise man ought to answer for nothing but his own fault.*

Sed motos præstat componere fluctus, *Virg. 'tis better.*

Præstare rempublicam, *Cic. to maintain the commonwealth.* Se & ministros sociis reipublicæ, *Id. to answer for himself and his officers to the allies of.* Factum alicujus, *Id. to approve.*

Aliquem ante ædes, *Plaut. to bring to.* Hoc finibus his præstabis, *Id. i. e. constitute.*

Se incolumem præstare, *Id. to keep himself safe.*

Principem præstare, *Suet. to do the office of a Princee.*

Præsto hæc, *Cæcil. I bring this.*

Præstare vitium, *Cic. to answer for the fault of any thing.*

Præstolari aliquem, *Ter. Alicui, Cic. to expect one.*

Prævertere aliquem præ republica, *Plaut. to esteem of more.* Aliquid alicui rei, *Cic. Plaut. to prefer, or, to speak before.*

Huic rei prævertendum existimavit, *Cæf. that he ought to obviate.*

Illuc prævertamur, *Hor. let us see this first.*

Procedere in virtute, ad virtutem, ad virtutis aditum, *Cic. to advance in virtue.*

Ætate processit, *Id. he is advanced in age.*

Omnia ut spero prospere procedent, *Id. all things will succeed.*

Procumbere genibus, *Ovid. Ad genua, Liv. ante pedes alicujus, Ovid.*

Ad arborem, *Mart. to lean against.*

Procumbit humi bos, *Virg. Pro-*

cumbere in armos, *Mart. In caput, Ovid.*

Prodere memoriæ, *Cic. memoriâ, Cæf.*

Monumentis, *Cic. to leave to posterity.*

Prodere memoriâ alicujus festi, *Idem.*

Prodit memoria, *Col. one finds in writing.*

Prohibere vim hostium ab oppido, *Cæf. to repulse.* Aditum alicui, vel aliquem aditu, *Cic. to hinder from entering.*

Dolorem dentium, *Plin. to ease.* Aliquem ab injuria, *Sall. to protect.*

Uxorem prohibent mihi, *Plaut. They refuse to give me.*

Properare in campum, *Cic. Ad exitum, Brutus.*

Properare proficisci, *Cæf. to dispatch.*

Pecuniam indigno hæredi properare, *Hor. to make hast to lay up.*

Hoc opus hoc studium parvi properemus & ampli *Hor.*

Lanæ properabantur, *Hor.*

Propugnare commoda patriæ, *Cic. to defend against the enemies.* Pro salute alicujus, *Id. to fight for.*

Propugnat nugis armatus, *Hor. hoc est, pro nugis.*

Prospicere sibi, salutis suæ, &c. *Ter. to provide for.* In posterum, *Cic. futura, Id. to foresee.* Senectutem, *Sen. to be near to.*

Ni parum prospiciunt oculi, *Ter. If mine eyes deceive me not.*

Nec oculis prospicio satis, *Plaut.*

Villa quæ prospicit Tuscum mare, *Phadr. that hath a prospect over.*

Providere in posterum, *Cic. Alicui contra aliquem, Id. to protect.* Rei frumentariæ, vel rem frumentariam, vel de re frumentaria, *Cæf. to give care of.*

Hæc si non astu providentur, me aut herum pessumdabunt, *Ter.*

Provisum est rationibus multis, &c. *Cic. A Diis immortalibus, Id.*

Pugnare pugnam, *Plaut. Prælia, Hor. Cum hoste, Cic. Contra pedites, Plin.*

Illud video pugnare te, ut, &c. *Cic. I see that you pretend to, &c.*

Pugnare de re aliquâ, *Id. Ter. pro aliquo, Id.*

In aliquo loco, *Id.*
 Pugnata pugna cum rege, *Liv.*
 Pugnata bella sub Ilio, *Hor.*
 Quod à vobis hoc pugnari video,
Cic.
 Purgare se apud aliquem, *vel* ali-
 cui de re aliquâ, *Ter. to justify.*
 Purgare crimen, *Cic.*
 Mores tuos mihi purgatos vo-
 luisti, *Id.*
 Putare nihil, *Ter. Pro nihilo, Id.*
 Aliquid minimi, *Id. to set but lit-
 tle value on.*
 Rem ipsam putemus, *Ter. let us
 examine the matter.*
 Putare rationem cum aliquo, *Cic.*
 Putatur prudens, *Id.*

Q.
 Quadrare acervum, *Hor. to make
 square.*
 Omnia in istam quadrare apte vi-
 dentur, *Cic. become her.*

Visum est mihi hoc ad multa
 quadrare, *Id. may be referred to many
 things.*

Quare quoniam tibi ita quadrat, *Id.
 since you think it fit.*

Quærere aliquid ab aliquo, *Id. Cæs.
 de aliquo, Liv. Cic. Ex aliquo, Id.
 to enquire of. In aliquem, Id. to in-
 form against.*

Quærere omnes ad unum exem-
 plum, *Id. to bring all to the same model.*

Quærere rem tormentis & per tor-
 menta, *to put to the rack.*

Quærere rem mercaturis facien-
 dis, *Cic. to get an estate by merchandis-
 ing.*

Queri. Multa de mea sententia
 questus est Cæsari, *Id.*

Acceperam Milonem meum que-
 ri per literas injuriam meam, *Id.*

Is mihi queritur quod, *Id.*

Quereris super hoc quod, *Hor.*

Apud populum questus est, *Plin.
 jun.*

Quiescere tota nocte, *Cic. viginti
 dies, Id. Somnum humanum, App.*

Quibus quidem quam facile po-
 terat quiesci, si, &c. *Ter.*

Tanquam per M. Antonium quie-
 tus fui, *Cic.*

Quiescat rem adduci ad integrum,
Id. let him suffer.

R.

Recipere alicui, *Cic. to promise.*

Aliquem, *Id. to receive. Urbem,
 Id. to take, or recover. In se omnia,
 Id. to take charge of. Se ad, vel in lo-
 cum, Id. to go to. Se ex loco, Id. to re-
 turn. Se ad aliquem, Cæs. to retire to.
 Se ad frugem, Cic. to amend. Se pro-
 ximo castello, Hirtius, to shut up.*

Recipere rectis, *Cic. to entertain.
 In navem, Id.*

Recipitur in cibum hæc herba,
*Plin. Is good to eat.**

Recordari alicujus rei, aliquam
 rem, de re aliqua, *Cic. Cum animo
 suo vitam alicujus, Id. to call to mind.*

Reddere colori aliquid, *vel* colo-
 rem alicui rei *Plin. Vitam pro re-
 publica, to dye, in service of. Spiritum
 alicui, Liv. to expose his life in ones ser-
 vice.*

Referre alicui, *Ovid. to relate. Ad
 aliquem, Cic. to refer to. Omnia ad
 aliquem finem, Id.*

Aliquem orẽ referre, *Virg. to re-
 semble.*

In acceptum referre, *Cic. to acknow-
 ledge the receipt of.*

Referre mandata ad aliquem, *Cæs.
 Alicui, Virg.*

In vel inter reos referre, *Cic.*

Referre alicui salutem, *Id. to return
 salutation.*

Acceptam salutem alicujus benevo-
 lentix referre, *Id.*

Referre ensẽ vaginæ, *Sil. to sheath.
 Aliquid in commentarium, Cic. to
 write down. Se in gregem suum, Id.*

Retulit ad me pedem, *Plaut. he is
 returned to me.*

Me referunt pedes in Tutculanum,
Cic. I returned a foot to.

Referunt hæc ad rem, *Plaut. this
 is of consequence to the matter.*

Par pari referre, *Cic. to return like
 for like.*

Hæc ego illorum defensionis re-
 tuli, *Id. I said this in answer to what
 they could bring in their defence.*

Referre cum aliquo, *Id. to confer
 with one.*

Renuntiare alicui, *vel* ad aliquem,
Id. to relate.

Renuntiare aliquid, *Id. De re ali-
 qua, Plaut. to treat of an affair.*

Renuntiare Consulem, *Cic. to de-
 declare Consul.*

Renuntiare alicui amicitiam,
Suet.

Suet. Hospitium, Cic. to renounce amity and alliance.

Renuntiare repudium, Ter. to make a divorce.

Renuntiare vitæ, Suet. Societati, Paul. Jurisc. Matrimonio, Licin. Jurisc. Muneri, Officio, Quint.

Prætor renuntiatus est, Cic. is declared Prætor.

Reponere in numero, & in numerum, Id.

Omnia suo loco, Id.

Reposcere aliquid alterum & ab altero, Id. to redemand.

Ad pœnas aliquem reposcere, Virg.

Repugnare alicui rei, Cic.

Contra veritatem, Id.

Circa aliquid, Quint.

Requiescere lecto, Tibul. Humo, Ovid. in sella, Cic. to repose.

In miseris, Id. in the midst of miseries.

Requiescere à malis, Id. to have some respite.

Et mutata suos requierunt flumina cursus, Virg. stopp'd.

Rescribere literis, Cic. Ad literas, Brutus ad Cic. to answer.

Argentum alicui, Ter. to return.

Legionem ad equum, Cæf. to make horse of foot.

Residere humo, Ovid.

Siquid refidet amoris in te mei, Cic.

Culpa refidet in te, Brutus ad Cic. Penes te, Alphen.

Pecunia publica apud eum refedit, Martian.

Refidet spes reliquis, Cic. the rest have some hope.

Quum rumor animi refedisset, Id. was appeas'd.

Venter gutturque resident esuriales ferias, Plaut. hoc est sedendo agunt, inquit Sanctius.

Refidet horum tectis ac sedibus bellum, Cic.

Respicere aliquem, & ad aliquem, Ter. to regard or think of one.

Summa imperii ad nos respicit, Cæf. belongs to us.

Respondere alicui, Cic. Virg. Ad aliquid, Plin.

Contra elata mari respondet Gnoſta tellus, Virg. shows it self.

Restituere sanitatem alicui, &

aliquem sanitati, Plinius.

In possessionem restituere, Cic.

Retinere memoriam alicujus rei, & memoriâ retinere aliquid, Id.

Pudore & liberalitate retinere pueros, Ter.

Ridere aliquem, Cic. Ter.

De re aliqua, Cic.

Ridere risum, Id.

Domus ridet argento, Hor. shines.

Rorare. Rorat, simpliciter, Colum. the dew falleth.

Si roraverit quantulumcunque imbrem, Plin.

Rorare aliquem cruore, Sil. to sprinkle one with blood.

Lacrymis oculi rorentur abortis, Ovid.

Roratæ rosæ, Id.

Ruere ad interitum voluntarium, Cic.

In ferrum pro libertate, Virg.

Ruere illa non possunt, Cic. cannot fall to the ground.

Vide ne quid imprudens ruas, Ter. that you spoil not something.

Spumas salis ære ruebant, Virg. Cæteros ruerem, agerem, prosternerem, Ner.

S.

Saltare laudes alicujus, Plin. jun. to dance singing ones praises.

Pastorem saltaret uti Cyclopa rogabat, Hor. that he would represent Polyphemus in dancing.

Nemo fere saltat sobrius, Cic.

Sapere. Palatum ei sapit, Id. he hath an exquisite tast.

Mare sapit, Plin. it hath the tast of the Sea.

Si recta saperet, Cic. if he were wise.

Ego meam rem sapio, Plaut. I know my own business.

Satisfacere alicui de visceribus, Cic.

Alicui de re aliqua, Cæf. concerning an affair.

Alicui in pecunia, Cæf. ad Cicer. to content in money.

Satisfactum est promisso nostro, Cic.

Saturare. Hæ res me vitæ faturant, Plaut. make me weary of my life.

Pabulo se saturare, Varr.

Scatere molestiarum, Gell. Ferrarum, Lucret. to be full of.

- Pontus scatenis belluis, *Hor.*
 Sederę in equo, *Cic. equo, Liv.*
Mart.
 Post equitem, *Hor. Supra leonem, Plin.*
 Ad latus alicujus, *Cic.*
 Dum apud hostes sedimus, *Plaut.*
whilst we are near.
 Si sedet hoc animo, *Virg. If this be your pleasure.*
 Memor illius escę, quę tibi sederit, *Hor. that pleased you most.*
 Vestis sedet, *Quint. sits well.*
 Omnes confurrexisse & senem illum sessum recepisse, *Cic. rose up and gave place to.*
 Sequi vestigiis aliquem, *Liv.*
 Sententiam alicujus, *Cic. to be of ones opinion.*
 Serpere humi, *Hor.*
 Per humum, *Plin.*
 Serpit draco subter supraque revolvens sese, *Cic.*
 Servire tempori, valetudini, rei familiari, &c. *Cic. Servitutem, Id. Plaut. Liv.*
 Æternum servire, *Hor. Apud aliquem, Plaut.*
 Liber servibo tibi, *Plaut.*
 Mortis servibo commodis, *Ter.*
 Ut communi utilitati serviat, *Cic.*
 Non bene, crede mihi, servo servitur amico, *Mart.*
 Sitire sanguinem, *Cic.*
 Sitiunt agri, *Id.*
 Sitientes loci, *Plin. dry grounds.*
 Quo plus sunt potę, plus sitiuntur, aquę, *Ovid.*
 Solvere crimine, *Stat. to absolve from.*
 Fidem, *to break ones word, Ter. Fidem voti, to pay ones vow, Ovid.*
 Argumentum, *Quint.*
 Pecuniam, *Cic.*
 Vitam alicui, vel aliquem vitę, *Plaut. to kill.*
 Obsidionem urbis, & urbem obsidione, *Liv. to raise a Siege.*
 Fœdera, *Virg. to break.*
 Solvere, simpliciter, vel solvere navem, vel solvere è portu, *Cic. Cas. to hoist an anchor.*
 Solvere ab Alexandria, *Cic. to part from Alexandria.*
 Solvere ab aliquo, *Id. to take money of one to pay debts.*
- Nec solvitur in somnos, *Virg. cannot sleep.*
 Solvendo non esse, *Cic. not to be able to pay.*
 Soluturusne sit eos pro bonis, *Id. If he shall give them for good pieces.*
 Spectare orientem, *Plin. ad orientem, Cas.*
 In meridiem, *Cato.*
 Spectare animum alicujus ex suo, *Ter. to judge of another by himself.*
 Spectare aliquem ex censu, *Cic. to consider one according to his estate.*
 In unum exitum spectantibus, *Id. tending to the same end.*
 Stare ad curiam, *Id. not to stir from the Court.*
 In æquo alicui, *supple loco, Sen. to be equal to.*
 Auctore certo, *Liv. to acquiesce in the opinion of a certain Author.*
 Ab aliquo, *Cic. cum aliquo, Id. & Liv. to be of ones party.*
 Contra aliquem, *Cic. Virg.*
 Pro judicio erroris sui, *Phadr. to maintain obstinately.*
 Animis, *Cic. to take courage.*
 Fide, *Liv. In fide, Cic. to keep ones word.*
 Multo sanguine ac vulneribus stetit, *Liv. cost.*
 Quorum statux in rostris steterunt, *Cic. were fastned to.*
 Cum in senatu pulcherrime staremus, *Id. our affairs being in a very good posture.*
 Stant lumina flammã, *Virg. are full of fire.*
 Ubi jus sparso croco steterit, *Horatius.*
 Qui si steterit idem, *If he persevere in his opinion.*
 Modo stet nobis illud, *Cic. Provided we continue firm in this resolution.*
 Omnis in Ascanio cari stat curę parentis, *He thinks of nothing but him.*
 Per me stat, *Quint. Plin. 'tis in my power.*
 Quid agitur? statur, *Plaut.*
 Statuere exemplum in hominem, & in homine, *Cic. to make one a publick example. Capite aliquem in terram, Ter. to sling headlong against the ground.*
 Struere calamitatem alicui, *Cic. to contrive a mischief.*

- Odium in aliquem, *Id.* to endeavour to make odious.
- Struere mendacium, *Liv.* to invent a lye.
- Studere alicui, *Cic.*
- Laudi & dignitati, *Id.* to aspire to.
- Aliquid: *Id.* *Ter. Hor.* to desire earnestly any thing. In aliqua re, *Gell.* to be conversant in. In aliquid, *Quint.* to aim only at that.
- Non tui studet, *Cic.* He cares not for you.
- Studet rem ad arma deduci, *Cæs.* He endeavours to make it a war.
- Stupere in aliquo. *Val. Max.* Re aliqua, *Hor.* Ad rem aliquam, *Ovid.* to be surprised at. Rem aliquam, to look on with astonishment.
- Suadere legem, *Cic.* to bring the people to receive a law.
- Pacem & de pace, *Id.* *Quint.*
- Subire tectis, & ad tecta, *Virg.*
- In cælum, *Plin.* Limina, *Virg.* to go to. Onus, *Liv.* to bear.
- Mihi cunctarum subeunt fastidia, *Ovid.* displease me.
- Humeris subire aliquem, *Virg.* to carry on the shoulders.
- Subire animos, *Liv.*
- Subjicere aliquid oculis, *Plin. jun.* *Liv.* sub oculos, *Id.* & *Quint.* sensibus, *Cic.*
- Subjicere testamenta, *Id.* to counterfeit.
- Succedere penatibus, muro, *Virg.* to go in. Murum, *Sall.* to approach to. Sub primam aciem, *Cæs.* to advance to the van-guard. Alicui, *Cic.* to succeed. Oneri, *Virg.* to put it on his back. In locum, *Cic.*
- Succensere alicui, *Id.* Injuriam alicui, *Gell.*
- Si id succenseat nunc, *Ter.* if he is angry that.
- Sudare sine causa, *Cic.* Pro communibus commodis, *Id.* to labour.
- Sanguine multo sudare, *Liv.* to sweat blood.
- Et duræ quercus sudabunt rosida mella, *Virg.*
- Et vigilandæ noctes, & in sudatâ veste durandum, *Quint.*
- Sudataque ligno Thura ferat, *Ovid.*
- Sufficere omnibus, *Lucan.* *Cic.* to suffice for all.
- Nec obniti contra, nec tendere tantum sufficimus, *Virg.* we cannot.
- Ad quas nec mens, nec corpus, nec dies ipsa sufficiat, *Quint.*
- Ipse Danais animos viresque sufficit, *Virg.* furnishes with. Aliam sufficere prolem, *Id.* to substitute. Ardentelque oculos suffecti sanguine & igni, *Id.* They had their eyes red and inflamed.
- Supereffe alicui, *Plaut.* to survive. *Suet.* to defend in judgement. Labori, *Virg.* to overcome.
- Supereff mihi, *Cic.* it remains.
- Populi superfunt auxilio, *Virg.* There are more than need to assist us.
- Tu plane superes, nec ades, *Gell.* you are not necessary.
- Modo vita superfit, *Virg.* If God give me life.
- Suspendere arbori, in arbore, & de arbore, *Cic.* In furcas, *Ulp.*
- Suspendit picta vultu mentemque tabella, *Hor.* holds you in admiration.
- T.
- Tacere aliquid, *Ter. Cic.* *Plaut.*
- De re aliqua, *Quint.*
- Potest taceri hoc, *Ter.*
- Dicenda, tacenda locutus, *Hor.*
- Temperare iras, *Virg.* to moderate. *Cædibus,* *Liv.* to abstain from.
- A lacrymis, *Virg.* Alicui, *Cic.* to spare one.
- Ætati juvenum temperare, *Plaut.* to regulate.
- Sibi temperare, *Cic.*
- Tendere ad littora, *Liv.* in Latium, *Virg.* to go to.
- Tendit iter velis, *Virg.*
- Rete tenditur accipitri, *Ter.*
- Manibus tendit divellere nodos, *Virg.* he strives.
- Tendere adversus auctoritatem senatus, *Liv.* to stand stiff against.
- Tendere alicui metum aut spem, *Cic.* to shew one.
- Hic sævus tendebat Achilles, suppelles, vel tentoria, *Virg.* had his tent.
- Timere aliquem, *Ovid.* to fear. Alicui, *Ter.* to fear lest any evil should happen to. Ab aliquo, *Cic.* to be afraid of.
- Timere de republica, *Id.* to be solicitous for.
- Timeo de vita, *Calius Ciceroni,* I am afraid of my life.
- Tradere in custodiam, *Cic.* Custodiam;

dicæ, *Colum.* To put in prison. Se totum alicui, *Cic.* to devote himself wholly to one.

Transfigere gladio aliquem per petus, *Liv.* Cum armis corpus alicujus, *Id.*

Vacare morbo, vel à morbo, *Celf.* not to be sick. Sibi, *Mart.* to work for himself. Philosophiæ, *Cic.* to study. In aliquid opus, *Ovid.*

Vacare culpa, *Cic.* à culpa, *Sen.* to be without blame. Ab omni administratione, *Cic.* to be exempt from. Animo, *Id.* to have nothing to do.

Vacat locus, *Cæf.* the place is void.

Vacat mihi, *Quint.* I am at leisure.

Vacat annales audire, *Virg.*

Tantum huic studio relinquentium quantum vacat à publicis negotiis, *Cic.* as much time as we can spare.

Vagari passim toto foro, *Cic.* In agris, *Id.* to run here and there.

Vagatur errore animus, *Id.*

Valere. Valet oculis, *Gell.* Valent ejus oculi, *Plaut.*

Auctoritate valet, *Cic.* Valet ejus auctoritas, *Id.*

Valet tanti, valet nimio. Denos æris valebant, *Varr.*

Quid agitur? Valetur, *Plaut.*

Veheve amne, *Ovid.* Per maria, *Plin.*

Vehi curro, *Cic.* in curru, *Ovid.* Equo, *Id.* In equo, *Cic.*

Velle aliquem, *Sallust.* to desire to speak with one. Alicui, *Cic.* to will ones good. Alicujus causâ, *Id.* Rem volo defensam, *Cic.* I desire it should be defended. Quid sibi vult? *Id.* what doth that mean?

Venire alicui adversum, *Plaut.* to go to meet one. In certamen cum aliquo, *Cic.* In consilium alicujus, *Id.* to come to find one to give him counsel. Sub jactum telorum, *Liv.* to come within shot of.

Inimicus alicui venire, *Cic.* to be ones enemy.

Ad inimicitias res venit, *Cic.*

Venire viam, *Cic.*

Ad me ventum est, *Cic.*

Mihi venit in dubium fides tua, *Cic.* I begin to suspect your honesty.

Venit mihi in mentem Platonis, (*supple imago*) *Cic.* I remember Plato.

In mentem venit de speculo, *Plaut.*

Venit in mentem populî Romanî dignitas, *Cic.*

Vertere aliquid in laudem, *Tac.* to turn to praise. Stultitiæ aliquid alicui, *Plaut.* to impute a piece of folly. In rem tuam, *Ulp.* to turn to his profit. In privatum, *Liv.* to convert into ones private use. Ad se partem alicujus rei, *Cic.* to appropriate to himself.

Vertere Platonem, *Cic.* to translate. Græca in Latinum, *Quintil.* De Græcis, *Cic.* Ex Græcis, *Ter.*

Tribus in rebus fere vertitur omnis virtus, *Cic.* consisteth.

Intra fines hos vertuntur omnia, *Cæf. ad Cic.*

In priorem partem sunt versa & mutata omnia, *Cic.* are changed.

Jam verterat fortuna, *Liv.* was now changed.

Quæ te, genitor, sententia vertit? *Virg.* what hath made you change your opinion?

Vigilare ad multam noctem, & de multa nocte, *Cic.* to watch late.

Noctes vigilare ad ipsum mane, *Hor.*

Vigilare studiis, *Propert.* in icelus, *Stat.*

Noctes vigilantur amaræ, *Ovid.*

Vindicare se ab aliquo, *Sen.* De aliquo, *Cic.* to revenge himself of.

Te valde vindicavi, *Cic.* Attico. I am well revenged of you. Ita Man.

Peccatum in altero vindicare, *Cic.* to punish.

Vindicare à labore, *Id.* to exempt.

Vindicare in libertatem, to set at liberty. Libertatem, *Cæf.* to defend.

Se ad suos, *Cic.* Se existimationi hominum, *Cic.*

Aliquid pro suo vindicare, *Cic.*

Sibi assumere & vindicare, *Cic.*

Ululare. Ululant canes *Virg.*

Tristia ulularent Galli, *Luc.*

Centum ululata per urbes.

D E F I G U R I S.

Figura est novata arte aliqua dicendi forma.
Cujus duo tantum genera, Dictionis scilicet & Constructio-
nis, hoc loco trademus.

F I G U R Æ D I C T I O N I S.

Figuræ dictio. { Prothesis, { Epenthesis, { Paragoge,
nis sunt sex ; { Aphæresis } Syncope, { Apocope.

Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis ;
ut, *Gnatus* pro *natus*. *Tetuli* pro *tuli*.

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio dictionis :
ut, *Ruit* pro *eruit*. *Temnere* pro *contemnere*.

Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis :
ut, *Reliquias*, *relligio*, additâ *l* ; *Induperatorem*, pro *Imperatorem*.

Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis : ut, *Abiit*,
petiit, *dixit*, *repōstum*, &c.

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis : ut,
Dicier pro *dici*.

Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis : ut, *Peculē*
pro *peculii*. *Dixit* pro *dixitine*. *Ingeni* pro *ingenii*.

F I G U R Æ C O N S T R U C T I O N I S.

Figuræ constructionis sunt octo : Appositio, Evocatio, *Syllepsis*,
Prolepsis, *Zeugma*, *Synthesis*, *Antiptosis*, *Synecdoche*.

A P P O S I T I O.

Appositio est duorum Substantivorum ejusdem casûs, quorum
altero declaratur alterum, continuata sive immediata con-
junctio : ut, *Flumen Rhenus*. Potest autem Appositio plurium Sub-
stantivorum esse : ut, *Marcus Tullius Cicero*.

Interdum apud Autores in diversis casibus ponuntur Substantiva,
perinde quasi ad diversa pertinerent : ut, *Urbs Patavii*, apud Virgi-
lium. *Urbs Antiochiæ*, apud Ciceronem.

In Appositione Substantiva non semper ejusdem generis aut nu-
meri inveniuntur : Nam quoties alterum Substantivorum caret nu-
mero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum numerorum
esse possunt : ut, *Urbs Athenæ*.

Ovid. *in me turba ruunt luxuriosa proci*.

Virg. *Ignavum fucos pecus à præsepibus arcant*.

Triplici nomine fit Appositio.

Restringendæ generalitatis gratia : ut, *Urbs Roma*, *Animal equus*.

Tollendæ æquivocationis causâ : ut, *Taurus mons Asiæ*. *Lupus piscis*.

Et ad proprietatem attribuendam : ut, *Erasmus vir exactissimo ju-
dicio*. *Nereus adolescens insigni formâ*. *Timotheus homo incredibili fortunâ*.

E V O C A -

EVOCATIO.

CUM prima vel secunda persona immediatè ad se evocat tertiam; ambæ fiunt primæ vel secundæ personæ: ut, *Ego pauper laboro; Tu dives ludis.*

Est ergo Evocatio, immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio.

Observandum vero est, Verbum semper convenire cum persona evocante: ut, *Ego pauper laboro; tu dives ludis.* Nam in Evocatione quatuor sunt notanda: Persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ; Evocata, quæ semper est tertiæ; Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & Absentia conjunctionis. In Evocatione persona evocans & evocata aliquando sunt diversorum numerorum; utpote, vel cum persona evocata caret numero singulari: ut, *Ego tuæ deliciæ istuc veniam:* aut cum est nomen collectivum: ut, *Magna pars studiosorum amœnitates quærimus:* hic subauditur *nos:* aut denique cum est nomen distributivum: ut, *In magnis læsi rebus interque sumus:* subintelligitur *nos.*

Duplex autem est Evocatio: Explicita, ubi tam persona evocans quàm evocata exprimitur; & implicita, ubi persona evocans subintelligitur; ut, *Sum pius Æneas:* subintelligitur *ego.*

Populus superamur ab uno: subauditur *nos.*

SYLLEPSIS.

Syllepsis, seu conceptio, est comprehensio indignioris sub digniore, à *σὺν con,* & *λήω sumo.*

Duplex autem est conceptio: Personarum scilicet, quoties persona concipitur cum persona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem *Et, nec, neque,* & *Cum* pro *Et,* acceptum, est pluralis numeri; ac proinde verbum vel adjectivum, aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum, aut adjectivum, aut relativum, genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit: ut, *Quid tu & soror facitis.*

Ego & mater, miseri perimus, Tu & uxor qui adjuistis, testes estote.

Conceptio Personarum.

Dignior autem est persona prima quam secunda aut tertia, & dignior secunda quam tertia: ut, *Ego & pater sumus in tuto. Tu atque frater estis in periculo. Neque ego, neque tu sapimus.*

Virgil. — *divellimur inde Iphitus & Pelias mecum.*

Idem, *Rhemus cum fratre Quirino Jura dabant.*

Cum tamen singulare verbum magis amat; ut,

Tu quid ego & populus mecum desideret, audi.

Conceptio Generum.

Dignius etiam est masculinum genus quàm femininum aut neutrum,

trum, & dignius femininum quàm neutrum; ut, *Rex & Regina beati. Chalybs & aurum sunt in fornace probati. Hinc per vim leges & plebiscita coactæ.*

At cùm substantiva res inanimatas significant adjectivum aut relativum usitatius in neutro genere ponitur: ut, *Virg. Cum Daphnidis arcum, Fregisti & calamos, quæ tu, perversè Menalca, Et cum vidisti puero donata, dolebas.*

Sallust. Ira & aegritudo permessa sunt. Idem, Huic bella civilia, cædes, & discordia civilis, grata fuerunt. Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.

Porro *Conceptio* aliàs directa est; nempe cùm concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius copulantur per *Et*, vel atque vel *que*: aliàs Indirecta, cùm copulantur per *cum*: ut, *Ego cum fratre sumus candidi*; ubi utraque *conceptio* est indirecta.

Est etiam quædam *Conceptio* generum implicita; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur; sed de mare atque femina perinde loquimur, ac de solo mare: ut si dicam, *Uterque est formosus*; loquens de *sponso & sponsa*.

Sic *Ovid. Impliciti laqueis nudus uterque jacet*; loquens de *Marte & Venere*, reti implicitis à *Vulcano*.

P R O L E P S I S.

Prolepsis seu præsumptio, est pronuntiatio quædam rerum summaria. Fit autem cum congregatio sive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret; deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant; ut, *Due aquilæ volaverunt*; hæc ab oriente, illa ab occidente. Hic congregatio sive totum, *Due aquilæ*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc & illa*, ad idem verbum relatæ in numero non concordant.

Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri: ut, *Due aquilæ*: aut plurali æquivalens: ut, *Corydon & Thyrsis*. Nam copulatum æquivalet plurali: ut, *Virg.*

Compulerantque greges Corydon & Thyrsis in unum;
Thyrsis oves, Corydon distentas lacte capellas.

Aut congregatio est nomen collectivum: ut,
Populus vivit; alii in penuria, alii in deliciis.

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi esse necessaria: Congregationem: ut, in priore exemplo, *due aquilæ*; Verbum, ut *volaverunt*; Partes, ut, *hæc & illa*; Partium determinationem, ut, *ab oriente & occidente*; & Ordinem, videlicet quòd totum præcedat, partes sequantur.

Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi omnia exprimuntur quæ in Prolepsi esse oportet, ut, *Equi concurrunt*; hic à dextra, ille à sinistra *Hippodromi*: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut,
Ovid. Alter in alterius jactantes lumina vultus,

Querebant taciti noster ubi esset amor.

Deest altera partium cum determinatione; videlicet & alter in alterius. Et, *Alter alterius onera portate.* Ubi deest vos: & altera pars cum determinatione, videlicet & alter alterius.

Ter. *Curemus equam uterque partem:* hic totum nos subintelligitur; & partes, *alter, & alter,* includuntur in distributivo *uterque.*

Diomedes Proleptin dicit esse, quoties id quod posterius gestum est ante describimus: ut, *Virgilius, Lavinaque venit littora.* *Lavinium* enim nondum erat, cum *Aeneas* veniret in Italiam. Dicitur verò Prolepsis, à $\omega\epsilon\theta$, quod est ante, & $\lambda\eta\sigma\omega$ sumo.

Z E U G M A.

Z *Eugma* est unius verbi vel adjectivi viciniore respondentis, ad diversa supposita reductio; ad unum quidem expresse, ad alterum verò per supplementum; ut, *Cic. Nihil te nocturnum praesidium palatii, nihil urbis vigiliae, nihil timor populi, nihil concursus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi Senatûs locus, nihil horum ora vultusque moverunt?* Hic *moverunt*, expresse reducitur ad *ora vultusque*, at ad cætera per supplementum: subintelligendum est enim, *praesidium movit, vigiliae moverunt, timor populi movit, bonorum concursus movit, habendi Senatûs locus movit.* Attamen quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, *Ego melius quam tu scribo. Ego sicut sanum arui. Hoc ille ita prudenter atque ego fecisset.* Item per *nisi*: ut, *Ter. Talem filium nulla nisi tu pareret.*

Licet Poëtæ interdum aliter loqui soleant: ut,

Ovid. Quid nisi secreta læserunt Phyllida sylvæ?

De quibus in concordantia verbi & nominativi supra est dictum: ut, *Cic. Quare, ut arbitror, prius hic te nos, quam istic tu nos videbis.*

Tribus modis fit Zeugma.

In persona: ut, *Ego & tu studes.*

In genere: ut, *Maritus & uxor est irata.*

In numero: ut, *Hic illius arma, hic currus fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugina: ut, *Dormio ego & tu.* Quandoque in medio, vocaturque Mesozeugina: ut, *Ego dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugina: ut, *Ego & tu dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo substantiva; ut, *Rex & Regina:* Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva esse potest: ut, *Et, vel, &c.* Verbum vel adjectivum: ut, *Irata est:* Quod verbum vel adjectivum viciniore supposito respondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia ut, *Cubas ubi ego. Cænas quando nos.*

Quando verbum ad duo supposita reducitur, & cum utroque convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis, non Constructionis: ut, *Joannes fuit piscator & Petrus.*

Dicitur autem *Zeugma*, quasi copulatum à Græco verbo *ζεύω* vel *ζεύωμι*, quod est *copulo*.

S Y N T H E S I S.

Synthesi est oratio congrua sensu, non voce: ut, *Virg. Pars in frustra secant. Gens armati.*

Fit autem *Synthesi* nunc in genere tantum, idque aut sexûs discernendi causâ; ut, *Anser fæta. Elephanta grævda*: aut supplementi gratiâ: ut, *Præneste sub ipsa*: subauditur *urbe*.

Centauro in magna: subintelligitur *navi*.

Nunc in numero tantum: ut, *Turba ruunt. Aperite aliquis ostium.*

Nunc verò in genere & numero simul: ut, *Pars mexi tenere ratem.*

Virg. Hæc manus ob patriam pugnando vulnera passi.

Dicitur autem *Synthesi*, à *σύν*, quod est *con*, & *θεσις* *positio*; quia est compositio, id est constructio facta gratiâ significationis.

A N T I P T O S I S.

Antiptosis, ab *ἀντι*, quod est *pro*, & *πτῶσις* *casus*, est positio casûs pro casu, idque interdum non invenultè: ut, *Virg. Urbem quam statuo vestra est. Ter. Populo ut placerent quas fecisset fabulas. Sermonem quem audistis, non est meus. Ejus non venit in mentem*, pro *id*. Quanquam hic venit impersonaliter potius usurpari existimandum est, *Aristotelis libri sunt omne genus elegantiam referri*: pro *omnis generis*. Sic *id genus, quod genus, &c. Idne estis auctores mihi?* pro *ejus*. Interdum autem fit durior *Antiptosis*: ut, *Salve primus omnium parens patriæ appellatione*, pro *prime*. *Habet duos gladios, quibus altero te occisurum minatur, altero villicum*: pro *quorum altero*.

S Y N E C D O C H E.

Synecdoche est, cum id quod partis est, attribuitur toti: ut, *Æthiops albus dentes*. Hic *album*, quod solis dentibus convenit, toti attribuitur *Æthiopi*.

Per *Synecdochen* omnia nomina adjectiva aliquam proprietatem significantia; item verba passiva, & neutralia significantia aliquam passionem, possunt regere acusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio; ut, *Æger pedes, vel pedibus. Saucius frontem, vel fronte. Doleo caput, vel capite. Redimitus tempora lauro. Truncatus membra bipenni. Effusas laniata comas, contusaque pectus*.

Nam illæ Græcæ phrasæ sunt; *Excepto quòd non simul eses, cætera lætus. Cætera similes, uno differunt*.

Dicitur autem *Synecdoche* à *σύν*, quod est *con*, & *ἐνδέχομαι*, *suscipio*: videlicet, quod totum cum sua parte capiatur.

Si cui lubet figuratæ constructionis elegantias pernoscere, legat *Thomam Linaerum de Ellipsi, Pleonasmò, & Enallage, deque aliis figuris erudite, dilucide ac copiose differentem*.

D E P R O S O D I A.

Prosodia est, quæ rectam vocum prononciationem tradit. Latine *accentus* dicitur.

Dividitur autem Prosodia, in *Tonum*, *Spiritum*, & *Tempus*.
Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione elevatur, vel deprimitur.

Est autem Tonus triplex, $\left\{ \begin{array}{l} \textit{Acutus}, \\ \textit{Gravis}, \\ \textit{Circumflexus}. \end{array} \right.$

Tonus acutus, est virgula ascendens in dextram, sic (')

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram ad hunc modum, (`)

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, hâc figura (^)

Huc addatur etiam *Apostrophus*, qui est quædam circuli pars in summo literæ apposita, quam sic pinges (')

Hac nota ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur: ut,

Tanton' me crimine dignum dixisti? pro *tantone*.

Spiritus duo sunt, *Asper* & *lenis*.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *homo*, *honor*.

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Amo*, *onus*.

T O N O R U M R E G U L A I.

Monosyllaba dictio brevis, aut positione longa acuitur: ut, *Mél*, *fél*, *párs*, *páx*. Naturâ longa circumflectitur: ut, *Spês*, *flôs*, *sôl*, *ihûs*, *rûs*.

R E G U L A II.

In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit natura, posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lûna*, *mûsa*. In cæteris acuitur: ut, *Ciûs*, *lâtus*, *sôlers*, *sâtur*.

R E G U L A III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem; ut, *Libértas*, *penátes*. Sin brevem habet penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dóminus*, *póntifex*.

Excipiuntur composita à *Facio*: ut, *Benefâcis*, *malefâcis*, *calesâcit*, *frigesâcit*.

At si penultima longa fuerit natura, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Românus*, *amâtor*.

Composita à *Fit*, ultimam acuunt: ut, *Malefît*, *calesît*, *benefît*, *satisfît*.

Appendix.

Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

R E G U-

R E G U L A IV.

Quinque sunt quæ tonorum Regulas perturbant.

1. *Differentia.*

Differentia tonum transponit: ut, *Uná* adverbium ultimam acuto ne videatur esse nomen. Sic *eo*, *alió*, *aliquó*, *continúo*, *seduló*, *porró*, *forté*, *quá*, *siquá*, *aliquá*, *nequá*, *illó*, *falsó*, *citó*, *feré*, *plané*, & id genus alia: *putá* pro *sicut*, *poné* pro *post*, *corám*, *circúm*, *aliás*, *palám*, *ergó* conjunctio, sed *ergó* pro *causa* circumflectitur: ut, Virgilius, — *illius ergó venimus*. Hæc igitur omnia sicut Græca acutifona, in fine quidem sententiarum acuuntur, in consequentia vero gravantur.

Sic differentię causa antepenultima suspenditur in his, *Déinde*, *próinde*, *périnde*, *aliquando*, *siquando*, *néquando*, *húcusque*, *á longé*, *dé longé*, *déinceps*, *dúntaxat*, *déorsum*, *quápropter*, *quínimo*, *enimvero*, *propemodum*, *ádmódu*, *áffabre*, *intereá loci*, *nihilóminus*, *paulóminus*, cum non sunt orationes diversæ, uti sunt, *Pube tenuis*, *crurum tenuis*: non enim composita sunt, velut *hæctenus* & *quatenus*, & ejus generis reliqua.

2. *Transpositio.*

Transpositio tonum invertit, id quod usu venit in præpositionibus, quæ postpositæ gravantur: ut,

Virgil. *Transstra per & remos. Te pènes imperium.*

3. *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cum post vocabulum aliquod sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que*, *ne*, *ve*. Attrahunt enim hæ particulæ accentum syllabæ præcedenti, eamque acuunt: ut, *Lumináque laurísque Dei*. Sic *Dum*, *sis*, *nam*, *parelca*.

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: ut; *Dénique*, *úti que*, *íta que*, *úndique*, *hiccine*, & hujusmodi.

Ubique tamen temporis sui tonum servat, & *ubivis*.

4. *Concisio.*

Concisio transfert tonum, cum dictiones per Syncopen aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut, *Virgíli*, *Valéri*, *Mercúri*: *Virgilií*, *Valeríi*, *Mercuríi*.

Sic quædam nomina & pronomina syncopata circumflectunt ultimam: ut, *Arpinás*, *Ravennás*, *nostrás*, *vestrás*, *cujás*: ab *Arpinatis*, *Ravennatis*, *nostratis*, &c. Sic *donèc* à *donecum*. Sic *húc*, *illúc*, *istúc*, *adhúc*, pro *hucce*, *illucce*. &c. Et composita à *dic*, *duc*, *fac*: ut, *benedíc*, *redúc*, *calesác*.

5. *Idioma*

Idioma, hoc est, linguæ proprietas, tonum variat, adeò ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, servant tonum suum: ut, *Symóis*, *Períphas*, penultimam acuunt: ac facta Latina, antepenultimam elevat, quia corripiunt penultimam.

Quæ

Quæ autem prorsus Latina fiunt, Latinum quoque tonum servant: ut, *Georgica, Bucolica*, antepenultimâ acutâ, licet apud Græcos in ultimâ tonum habeant.

Sic & *comædia, tragædia, sophia, symphonia*, tonum recipiunt in antepenultima, licet in sua lingua habeant in penultima.

Porrò, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enuntiare.

Syllabæ communes in prosa oratione semper corripuntur: ut, *célebris, cathedra, mediocris*.

DE CARMINUM.

Ratione.

HActenus de tonis & spiritibus; deinceps de syllabarum tempore & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus est syllabæ pronunciandæ mensura. Syllaba brevis unius est temporis; longa verò, duorum.

Tempus breve sic notatur (v).

Longum autem sic (-) ut, *Terra*.

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt pedes.

Est autem pes duarum syllabarum plurimumve constitutio, ex certa temporum observatione.

Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi.

De tetrasyllabis autem non multum attinet ad hoc nostrum institutum differere.

Dissyllabi sunt,	} Spondæus, - Pyrrichius, Trochæus, - + Iambus, -	} ut,	} -- Virtus. vv Deus. -v Panis. v - Amans.			
				} Trissyllabi octo,	} Molossus, Tribrachus, Dactylus, - Anapæstus, Bacchius, Antibacchius, Amphimacer, Amphibrachus, }	} -- - Magnates. vvv Dominus. -vv Scribere. vv - Pietas. v - - Honestas. - - v Audire. - v - Charitas. v - v Venire.

Porrò, pedes justo numero atque ordine concinnati, carmen constituunt.

Est enim carmen, oratio justo atque legitimo pedum numero constricta.

Carmen composituro imprimis discendum est, pedibus ipsum ritè metiri, quam Scansionem vocant.

Est autem Scansio, legitima carminis, in singulos pedes commensuratio.

Scanfioni Accidentia.

+ Scanfioni accidunt, Synalœpha, Eclipsis, Synœresis, Diœresis, & Cœsura.

+ Synalœpha, est elisio quædam vocalis ante alteram in diversis dictionibus: ut, *interdum in eadem dictione ut x.*

Sera nimis vii' est crastina, viv' hodie.

(*contractio*) Fit autem interdum in his dictionibus, ut, *Dii, Diis, iidem, iisdem, deinde, deinceps (semianimis, semihomo, semustus) deest, deero, de-erit, & similibus. ut et vah vah rei do*

+ At *Heu* & *O*, nunquam intercipiuntur.

+ Eclipsis, est quoties *m* cum sua vocali perimitur, proxima dictione à vocali exorsa: ut,

Monstr', horrend', inform', ingens, cui lumen ademtum: pro Monstrum, horrendum, &c.

+ Synœresis, est duarum Syllabarum in unam contractio: ut, *Virg. Seu lento fuerint albãria vimine texta, pro alvearia.*

+ Diœresis est, ubi ex una syllaba dissecta, fiunt duæ: ut,

- v v - - - v v - v v -

Ovid. Debuerant suos evoluisse suos, pro evoluisse.

+ Cœsura est, cum post pedem absolutum, syllaba brevis in fine dictionis (extenditur.) *quæ licet brevis catendi potest per poeticam licentiam.*

Cœsuræ species sunt.

+ Triemimeris, ex pede & syllaba: ut,

- v v - v v - - - v v - v v - -

Virgilius: Pectoribus inhians spirantia consulit' exta.

+ Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllaba: ut,

- v v - v v - - - - - v v - -

Virgilius: Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

+ Hephthemimeris, ex tribus pedibus & syllaba: ut,

- - - - - v v - - - v v - - -

Idem, Ostentans artem pariter arcumque sonantem.

+ Enneemimeris constat ex quatuor pedibus & syllaba: ut,

- v v - v v - - - - - v v - -

Idem, Ille latus niveum molli fultus hyacintho.

Cum in ceteris quandoque negligitur Synalœpha.

D E G E N E R I B U S.

Carminum.

CArminum genera usitata, de quibus nos hoc loco potissimum tractare decrevimus, sunt Heroicum, Elegiacum, Asclepiadeum, Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

+ Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, constat pedibus numero quidem sex, genere verò duobus, dactylo & spon-
dæo.

dæo. Quintus locus dactylum, sextus spondæum peculiariter sibi vendicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus.

- v v - v v - v v - - - v v - -

ut, Virg. *Tityre tu patula recubans sub tegmine fagi.*

† Reperitur aliquando spondæus etiam in quinto loco:

ut, Idem, *Chara Deum Soboles, magnum Jovis incrementum.*

† Ultima cujusque versus syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

† Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici constat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactylicos, spondaicos, vel alterutros comprehendit, cum syllaba longa: altera etiam duos pedes, sed omnino dactylicos cum syllaba item longa:

- - - v v - - v v - v v -

ut, Ovid. *Res est salliciti plena timoris amor.*

Carmen Asclepiadeum.

✕ Carmen Asclepiadeum constat ex penthemimeri, hoc est, spondæo & dactylo & syllabâ longâ, & duobus deinde dactylis: ut,

- - - v v - - v v - v v

Horatius, *Mecænas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

† Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondæo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut,

- v - - - v v - v - -

Horatius, *Jam satis terris nivis atque diræ.*

† In hoc tamen carminis genere, post tres versus additur Adonicum, quod constat ex dactylo, & spondæo:

- v - - - v v - v - -

ut, Horatius, *Integer vitæ scelerisque purus.*

- v - - - v v - v - -

Non eget Mauri jaculis nec arcu.

- v - - - v v - v - -

Nec venenatis gravidâ sagittis,

Fusce, pharetrâ. - v v - -

Phaleucium, sive Hendecasyllabum.

† Carmen Phaleucium, sive hendecasyllabum, constat ex spondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut,

- - - v v - v - v - v

Quoquò diffugias pavens Mabili,

Catullus etiam Jam Grem et Fipheum in prima regione p
Nostrum non poteris latere nasum.
 Iambicum Archilochium.

† Legitimus versus Iambicus è solis constat Iambis:

Carmen Alcaicum sive auctius est alio dactilo ut, Syll
item longa post penthemimerim in verso.

v - v - v - v - v - v -

ut, *Suis & ipsa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro iambo tribrachum, spondæum, dactylum, anapæstum; atque in paribus tribrachum, spondæum rarius.

Hoc carmen in duo genera diducitur; Dimetrum, & Trimetrum sive Senarium.

Dimetrum constat ex quatuor pedibus: ut,

O carminum dulces notæ, - - v - - - v -

Quas ore pulchra melleo, - - v - v - v -

Fundis, lyræque succinis! - - v - v - v -

Trimetrum sive Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus: ut,

Qui nos damnant sunt histriones maximi.

DE QUANTITATE.

primarum syllabarum.

PRimarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur:

Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regulâ, exemplo, seu auctoritate.

POSITIO, Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione ubique positurâ longa est: ut,

Venus, axis, patrixo.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit: ut,

Major sum, quam cui possit fortuna nocere.

Syllabæ, *ior, sum, quam & sit*, positione longæ sunt.

At si prior dictione in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rarius, producitur:

- - - v v - - - - - v v - -

ut, *Juv. Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ communis redditur; ut, *Patris, volucris*. Longa vero non mutatur: ut, *Aratrum, simulacrum*.

Vocalis ante alteram, Regula II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est: uti *Dëus, mēus, tūus, pius*.

Excipias genitivos in *iis*, secundam pronominis formam habentes,

tes ; ut, Unius, illius, &c. ubi *i* communis reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in alius semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi *e* inter geminum *i* longa fit ; ut, Faciei : alioqui non ; ut, Rēi, spēi, fidēi.

Fi etiam in fio longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul : ut, Fierem, Fieri. *Juven. Sic sunt octo mariti. - - - - v v - -*

Idem ; *Quod fieri non posse putes. - v v - - - v v -*

Ob interjectio priorem syllabam ancipitem habet.*

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit ; ut, Dicite Pierides. Respice Læerten. Et in possessivis ; ut, Ænēia nutrix. Rhodopēius Orpheus.

DIPHTHONGUS. Regula III.

Omnis Digihongus apud Latinos longa est : ut, Aūrum, nēuter, mūsæ : nisi sequente vocali : ut, Præire, præustus, præampus.

DERIVATIO. Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem fortiuntur ; ut, amator, amictus, amabilis, primâ brevi, ab amo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producunt.

Cujus generis sunt.

Vox vōcis, à vōco.

Lex lēgis, à lēgo.

Rex rēgis, à rēgo.

Sēdes sēdis, à sēdeo.

Jūmentum, à jūvo.

Fōmes & fōmentum, à fōveo.

Sunt & contra, quæ à longis deducta corripuntur, qualia sunt,

Dux, dūcis, à dūco.

Dīcax, maledīcus, & id genus

multa, à dico.

Fīdes, à fīo.

ārena, } ab āreo.

ārista, }

Pōsui, à pōno.

Jūcundus, à jūvo.

Jūnior, à jūvenis.

Mōbilis, à mōveo.

Hūmanus, ab hōmo.

Vōmer, à vōmo.

Pēdor, à pēde.

Gēnui, à gīgno.

Frāgor, } à frāngo,

Frāgilis, }

Nōto, as, à nōtu.

Nāto, as, à nātu.

Dīsertus, à dīssero.

Sōpor, à sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur studiosis inter legendum observanda.

COMPOSITIO. Regula V.

Composita simplicium quantitatem sequuntur : ut Pōtens, impōtens. Sōlor consōlor, Lēgō, is, perlēgo. Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevicia à longis enata : ut,

Innūba,

Innūba, }
 Pronūba, } à nubo, } { Dejĕro, }
 } { Pejĕro, } à jūro.

P R Æ P O S I T I O Regula VI.

Ex præpositionibus hæ ubique producantur; A, de, præ, se, è, nisi vocali sequente: ut, *Unda dehiscens*.

Pro quoque longa est, præterquam in istis.

Pröcella, pröfugus, prötervus, prönepos, pröpago pro stirpe, pröfanus, pröfiteor, pröfundus, pröfiscor, pröfari, pröpero, pröfugio, pröfecto.

Procurro, profundo, propello, propulso, propago, as, primam syllabam habent ancipitem.

Pröpheta & pröpino, Græca sunt per o parvum, & proinde primam brevem habent.

Di etiam producantur, nisi in Dĭrimo, & Dĭsertus.

Reliquæ Præpositiones, si positio finat, corripiuntur. Cujusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

R E G U L A VII. Canon I.

Omne præteritum dissyllabum priorem habet longam: ut, Légi, émi. Excĭpias tamen Fĭdi à *findo*, bĭbi, dĕdi, scĭdi, stĕti, tŭli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent; ut,

Pĕpendi,	}	Pĕpedi,	}	Pŭpugi.
Tĕtendi,		Tŭtudi,		Dĭdici.
Tōtondi,	}	Fĕfelli,	}	Cĕcĭdi, à cado.
Mōmordi,		Tĕtigi,		Cĕcĭdi, à cado.

Quin & supinum dissyllabum priorem quoque producit: ut, Mōtum, Lātum, Lōtum, Crĕtum. Excĭpe Quĭtum, Sĭtum, Lĭtum, ĭtum, Rŭtum, Rātum, Dātum, Sātum.

Et cĭtum, à cieo, es: nam cĭtum, à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

E X E M P L U M seu A U T O R I T A S
 Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas sub prædictas rationes non cadit, à poëtarum usu, exemplo atque auctoritate petenda est, certissima omnium regula. Discant ergo pueri observare ex poëtis communes primarum syllabarum quantitates, cujus sortis sunt.

Britannus, Bithynus, Cacus, Corcyra, Crathys, Pachinus, Palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, hinnulus, Pyrene, rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sichæus, Sicanius, & similia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Mediæ syllabæ, partim eadem ratione qua primæ, partim etiam ex incrementis genitivi, atque conjugationis analogia cognosci possunt.

De incrementis genitivi nominum polysyllaborum, supra in generibus nominum abundè dictum arbitramur: unde petere licebit, siquid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum poetarum observatio facile suppeditabunt.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt: nempe *A*, indicem primæ conjugationis, longam esse natura præterquam in *Do*, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut, *Damus*, *circumdamus*, *Dabis*, *circumdabis*, *Däre*, *circumdäre*.

Præterea syllabas *rimus* & *ritis*, in præterito perfecto modi subjunctivi ubique pro brevibus habendas animadvertant; in futuro autem in oratione prosa longa esse debere; in carmine verò indifferentes reperiri, quemadmodum contendit Aldus: ut, *Præterito amaverimus*, *amaveritis*: *Futuro amaverimus*, *amaveritis*.

Est & ubi syllabæ mediæ variant apud poetas, ut in his quæ subjunximus: *Connubium*, *Ficedula*, *Malca*, *Pharsalia*, *Batavus*, *Sidonius*, & in similibus.

Adjectiva in *inus* Latina penultimam producunt: ut, *Clandestinus*, *mediastinus*, *parietinus*, *matutinus*, *vesperinus*, *repentinus*.

Præter hæc sequentia	}	Diutinus,	}	Serotinus,
		Crastinus,		Oleaginus,
		Pristinus,		Faginus,
		Perendinus,		Cedrinus,
		Hornotinus,		Carbasinus.

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus deducta in *ios*: ut *CrySTALLINUS*, *MYRRHINUS*, *HYACINTHINUS*, &c.

Cætera feliciter docebit usus & poetarum observatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut sine de mediæ syllabarum quantitate tradere solent.

Quare illis prætermiſſis, ad ultimarum syllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

Quanquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primum

Primum *a* finita producuntur: ut, Amā, contrā, ergā. Excipias, putā, itā, quā.

Item Nominativos, & omnes casus in *a*, cujuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter Vocativos in *a* à Græcis in *as*; ut, ô Æneā, ô Thomā: Ablativum primæ declinationis; ut ab hac Musā. Numeralia in *gima*, *a* finalem habent communem, sed frequentius longam: ut, Trigintā, quadragintā.

In *b, d, t*, desinentia, brevia sunt: ut, āb, ād, capūt.

In *c* desinentia, producuntur: ut, āc, sīc, & hīc adverbium. Sed tria in *c* semper contrahuntur: ut, Lāc, nēc, donēc. Duo sunt communia; Fac, & pronomen hīc: & neutrum hoc, modo non sit Ablativi casus.

E finita brevia sunt: ut, Marē, penē, legē, scribē.

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis in *e*: ut, Diē, fidē, unā cum Adverbiis indè enatis: ut, Hodiē, quotidiē, pridē, prostridiē, qua-rē, qua-de-re, ea-re: & siqua sunt similia. Et secundæ item personæ singulares imperativorum activorum secundæ conjugationis: ut, Docē, movē, manē, cavē.

Producuntur etiam monosyllaba in *e*: ut, Mē, tē, sē, præter, quē, nē, vē, conjunctiones encliticas.

Quin & Adverbia quoque in *e* ab Adjectivis deducta, *e* longum habent: ut, Pulchrē, doctē, valdē pro validē.

Quibus accedunt Fermē, ferē. Benē, tamen & malē corripuntur omnino.

Postremo, quæ à Græcis per *n* scribuntur, naturā producuntur, cujuscunque fuerint casus, generis, aut numeri: ut, Lethē, Anchisē, Cetē, Tempē.

I finita, longa sunt: ut, Dominī, magistrī, amarī, docerī: Præter Mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.

Nisī verò & quasi corripuntur: Cujus etiam sortis sunt Dativi & Vocativi Græcorum, quorum Genitivus singularis in *os* breve exit; ut,

Huic	{	Palladī,	} Vocat. ô	{	Amaryllī.	
		Phyllidī,			{	Alexī.
		Minoidī,			{	Daphnī.

L finita corripuntur: ut, Animāl, Annibāl, mēl, pugl, sāl, consūl. Præter nīl contractum à *nihil*: & Sōl. Et Hebræa quædam in *l*: ut, Michaél, Grabriél, Raphaél, Daniél.

N finita producuntur: ut, Pæān, hymén, quīn, Xenophōn, nōn, dāmōn.

Excipe Forsān, forsitān, ān, tamēn, attamēn, veruntamēn.

Corripitur & *In* cum compositis: ut, Exīn, subīn, deīn, proīn.

Accedunt his & voces illæ quæ per apocopen castrantur: ut, Mēn? Vidēn? Audīn? Nemōn?

Nomina item in *en*, quorum genitivus īnis correptum habet: ut, Carmēn, crimēn, peētēn, tibicēn, īnis.

Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuscunque fuerint casus: ut, Nominat. Iliön, Peliön. Accus. Caucasön, Pylön.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut Alexin. In *yn* per *y*, ut Iryn.

In *an* quoque à Nominativis in *a*: ut, Nominat. Iphigenia, Ægina, Accusat. Iphigeniän, Æginän.

Nam in *an*, à Nominativis in *as*, producuntur: ut, Nominat. Æneas, Marfyas. Accusat. Æneän, Marfyän.

O finita, communia, sunt: ut, Amo, virgo, porro, docendo, legendo, eundo, & aliæ Gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o* qui semper producuntur: ut, Huic dominõ. servõ. Ab hoc templõ, damnõ.

Et Adverbia ab Adjectivis derivata: ut, Tantõ, quantõ, liquidõ, falsõ, primõ, manifestõ, &c.

Præter sedulõ, metuõ, crebrõ, serõ, quæ sunt communia.

Cæterum modõ & quodammodõ semper corripiuntur.

Cito quoque ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monosyllaba tamen in *o*, producuntur; ut, Dõ, stõ, ut & ergõ pro causã.

Item Græca per *o* cujuscunque fuerint casus; ut hæc Sapphõ, Didõ. Hujus Androgeõ, Apollõ. Hunc Athõ, Apollõ.

R finita corripiuntur: ut, Cæsär, torcular, pēr, vīr, uxōr, turtūr.

Cor, semel apud Ovidium productum legitur: ut,

- u u - u u - - - u u - u u - -

Molle meum levibus cor est violabile telis.

Producuntur etiam Fār, lār, Nār, vēr, fūr, cūr: Pār quoque cum compositis: ut, Compār, impār, dispār.

Græca item in *er*, quæ illis in *er* desinunt: ut, Aēr, cratēr, caractēr, æthēr, sotēr.

Præter patēr & matēr, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes, nempe, *As, es, is, os, us*.

Primò, *as* finita producuntur: ut, Amās, musās, majestās, bonitās.

Præter Græca, quorum Genitivus singularis in *os* exit; ut, Arcās, Pallās. Genitivo Arcadõs, Palladõs.

Et præter Accusativos plurales nominum crescentium; ut, Heros, Heroos: Phyllis, Phyllidos: Accusativo plurali, Heroäs, Phyllidäs.

Es finita longa sunt; ut, Anchisēs, sedēs, docēs, patrēs. Excipiuntur nomina in *es* tertiæ inflexionis, quæ penultimam Genitivi crescentis corripiunt; ut, Milēs, segēs, divēs. Sed Ariēs, abiēs, pariēs, cerēs, & pēs, unà cum compositis; ut, Bipēs, tripēs, quadrupēs, longa sunt.

Es quoque à *Sum*, una cum compositis corripitur; ut, Potēs, adēs, prodēs, obēs.

Quibus

Quibus penes adjungi potest, una cum neutris ac Nominativis pluralium Græcorum: ut, Hippomanēs, cacoëthēs, Cyclopēs, Naïadēs.

Is finita, brevia sunt: ut, Parīs, panīs, tristīs, hilarīs.

Excipe obliquos plurales in *is*, qui producuntur: ut, Musīs, mensīs à mensa, dominīs, templīs.

Item quīs pro quibus cum producentibus penultimam genitivi crescentis: ut, Samnīs, Salamīs: Genitivo Samnītis, Salamīnis.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum desinunt, sive Græca, sive Latina, cujuscunque fuerint numeri aut casus: ut, Simoëis, Pyroëis, parteis, omneis.

Et monosyllaba item omnia: ut, Vīs, līs; præter *is*, & quīs Nominativos, & bīs apud *Ovidium*.

Istis accedunt secundæ personæ singulares verborum in *is*, quorum secundæ personæ plurales desinunt in *itis*, Penultimâ productâ, unâ cum futuris subjunctivi in *ris*: ut, Audīs, velīs, dederīs. Pl. Audītis, velītis, dederītis.

*O*s finita producuntur: ut, Honōs, nepōs, dominōs, servōs.

Præter compōs, impōs, & ōs, ossis. Et Græca per *o* parvum: ut, Delōs, Chaōs, Palladōs, Phyllidōs.

*U*s finita, corripuntur: ut, Famulūs, regiūs, tempūs, amamūs.

Excipiuntur producentia penultimam Genitivi crescentis: ut, Salūs, tellūs. Gen. salutis, telluris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter Nominativum & Vocativum singulares: ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monosyllaba: ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *us* diphthongum, cujuscunque fuerint casus: ut, Hic Panthūs, Melampūs: Hujus Sapphūs, Cliūs.

Atque piis cunctis venerandum nomen JESUS.

Postremo, *u* finita producuntur omnia: ut, Manū, genū, amatū, diū.

